

Vær glad, min sjæl...

*Spredte overvejelser over Kirken og dens budskab –
som de er kommet til udtryk i mine afholdte prædikener.*

*Vær glad min sjæl, og lad din stemme klinge,
stig op fra jordens bo,
og med din tak og tro
til Himlen svinge!*

Thomas Kingo

Forsidebilledet er taget af Olaf Porskjær, min kusine Ingrids mand. Det er mig som 4-årig, der blev fotograferet kort efter at jeg rasende havde forladt mine utålelige storesøskende for at græde ud under de altid forstående Hortensiaer. Pludselig lød der en stemme bag mig: Erik? Og da jeg vendte mig om, blev billedet taget. Det var i 1954. Vi elskede alle sammen Olaf, der desværre døde kort efter.

Forord

De følgende prædikenfragmenter udtrykker det møde, der sker mellem Bibelen og mig, når jeg gør mig mine tanker om en given prædikentekst. Jeg har altid været glad for at forberede en prædiken – dvs. forsøge at udtrykke mit personlige forhold til teksterne. I mange år var det prædikenforberedelsen, der bar mit arbejde som præst og på en måde gav det mening og indhold. Det var et privilegium af de store.

Derfor er mine prædikener mere autentiske end de er dogmatiske eller autoritative – dvs. i overensstemmelse med den for kirken gældende luthersk-evangeliske lære. De er stærkt farvede af mit personlige liv - mine egne tanker og følelser og den person jeg nu engang er blevet, hvorfor jeg ikke tøver med at kalde dem autentiske. 'Korrekte' i henhold til den autoriserede lære er de til gengæld næppe. Det har i hvert fald ikke været formålet.

Om nogen har fået noget positivt ud af at lytte til dem, tør jeg ikke sige, men det kunne jo være, der var et eller andet glimt af genkendelighed i forhold til de problemstillinger og livsspørgsmål, man selv går og tumler med. For så vidt skal enhver jo selv lave sine egne prædikener – sine egne overvejelser om livet i forhold til kirken og evangeliet, og det er mit lønlige håb, at mine overvejelser kan medvirke til at holde liv i den fortsatte åbne samtale om livet og døden og kærligheden ikke mindst. Måske kan mine overvejelser også være med til at kaste lys over de dybt komplicerede og samtidig indlysende enkle evangelier, vi arbejder ud fra. Disse sære kompositioner malet over en person, der underligt nok synes at glide ud af hænderne på os, så såre vi mener at have fået hold på ham. Sådan som de jo også selv skildrer ham så ubegribelig på trods af hans jordnære fremtræden. Kaste lys over, men ikke begribe eller blive færdig med. Forhåbentlig ikke da.

Prædikenerne følger ikke kirkeåret, men er kronologisk ordnede i henhold til de enkelte evangelier.

Betragt denne samling som et udtryk for taknemmelighed mod den kirke, jeg er blevet viet til i et livslangt ægteskab. Hun har på mange måder har givet mit liv dybde, indhold og mening, og jeg elsker hende jo nok, men både hun og den gud, hun så bramfrit forkynder, har sandt for dyden også givet anledning til en lidenskabelig trang til oprør, skilsmisse og mord. Hun har kort sagt holdt mig i live, og det kan jeg kun sige tak for.

Jeg begynder med at kridte banen op med en kort parafrase over de synoptiske evangelier og Johannesevangeliet. Så er vi ligesom i gang.

København 2024

Erik Fonsbøl

Indhold

Forord	2
Kort parafrase over evangelierne.....	7
De tre første evangelier	7
Johannesevangeliet	22
Ifølge Markus	31
Helbredelsen af en lam.....	31
Toldere og syndere	34
Såeren	36
Effatha!.....	38
Hjælp min vantrol!	41
De små børn	43
Enkens bidrag.....	46
Et himmelråbende fråseri.....	48
Jesu opstandelse.....	50
Ifølge Matthæus	54
Barnemord i Betlehem	54
Guds dåb.....	56
Udfordringen	59
De velsignede	61
Lys og salt.....	63
Livsløgnen	66
Vær fuldkomne.....	69
Fadervor	71
Om bekymringer.....	73
Splinten og bjælken.....	75
Om bøn	77
Falske profeter	80
Sand og klippegrund.....	83
Mennesket – ikke religionen.....	85
Opvækkelse.....	87
Udsendelsen	89
Martyriet	91
Er du Messias?	94
Skuffelse og vrede	96
<i>Mit</i> åg er let	99
Om Guds univers.....	101
Om at turde gå på vandet.....	104
Din tro har frelst mig.....	106
Peters bekendelse	109

Samtale på bjerget.....	112
Magten og æren	115
Om tilgivelse.....	118
Den uretfærdige vinbonde	120
Hæderspladserne	123
Indtog i Jerusalem.....	126
Drømmen	129
Om at være indbudt	131
Kejserens billede	133
Ondskaben.....	136
Dommedag	138
De ti brudepiger.....	141
De betroede talenter.....	143
Dommen over verden.....	146
Det sidste måltid	149
Langfredag.....	152
Opstandelse.....	154
Gå ud i alverden.....	157
Ifølge Lukas	161
Bebudelsen.....	161
Zakarias' lovsang.....	163
Jesu fødsel.....	166
Opbrud.....	168
Simeon og Anna	170
Jesus som 12-årig.....	172
Modstanden.....	174
Kaldet.....	176
Miraklet.....	178
Skandalen	181
Hvem er min næste?.....	184
Martha og Maria.....	187
Retssag eller liv	189
Om at sikre sig	191
Om ledelse	194
Skæbne og skyld.....	196
Den nederste plads	197
De retfærdiges opstandelse	199
Om at følge Jesus	202
Syndernes forladelse	204
De fortabte sønner.....	206
Den illoyale godsbestyrer	208
Den rige mand og Lazarus.....	211

Tro.....	213
Taknemmelighed.....	216
Om Guds univers.....	218
Farisæeren og tolderen	221
De blinde	223
Zakæus	225
På vej til Emmaus	228
Ifølge Johannes	231
I begyndelsen.....	231
Den åbne himmel.....	234
Om vand og vin.....	236
At blive født på ny.....	239
Det levende vand	242
Det levende ord.....	245
Vil du være rask?.....	248
Det levende brød	251
Opgør med religionen.....	254
Imod hyklerne.....	256
Pastorale	259
Kære konfirmander!.....	261
Opvækkelsen af Lazarus	263
Lidenskab og smålighed	265
At herske eller at tjene?	268
Modstand	271
Vintræet	273
Kampen om sandheden.....	275
Talsmanden.....	279
Lidelsens mening	282
Jesu bøn.....	284
Om at være ét	286
Det genåbnede paradys	288
Den vantro Thomas	290
Livets musik	293

1

Kort parafrase over evangelierne¹

De tre første evangelier

I Matthäusevangeliet dukker indledningsvis en slægtstavle op. Slægtstavlen viser Jesus som søn af Josef og efterkommer af flere konger bl.a. kong David. Slægten føres helt tilbage til Abraham, jødefolkets stamfar. Jesus er i bund og grund jøde. Følgende fødselslegende indleder Matthæus-evangeliet:

En skønne dag opdager Josefs forlovede Maria, at hun er blevet gravid uden Josefs eller nogen anden mands medvirken - ved hellig ånd, som det hedder. Den retsindige Josef ønsker i første omgang at sende hende væk i al stilhed, men i en drøm bebuder en engel ham, at Marias barn er et helligt barn. Han skal kaldes Jesus og nu er tiden kommet, hvor han skal frelse folket fra dets elendighed, sådan som det er forudsagt i jødernes hellige skrifter. Efter den besked gifter Josef sig med Maria, der senere fødte sit barn, Jesus.

Denne fødsel foregik i kong Davids by Betlehem i kong Herodes dage, og kort efter fødslen ankom nogle seere fra Orienten til kongen for at hylde jødernes nye konge, som de sagde. De havde nemlig set hans stjerne på himlen. Dette kom fuldstændig bag på kongen, som i panik sammenkaldte de religiøse ledere for at finde ud af, hvad det nu var for noget. De lærde pegede ud fra en granskning af Skrifterne på Betlehem som fødestedet. Kongen sender så seerne afsted til Betlehem med besked om at underrette ham om fødestedet, idet han gerne selv vil tilbede den nye ukendte tronarving. Vejledt af stjernen på Himlen når seerne frem til fødehuset i Betlehem, hvor de tilbeder den nyfødte og skænker ham kongelige gaver, inden de vender hjem uden at fortælle noget til kong Herodes. En engel advarer senere Josef i en drøm om, at kongen er ude efter barnet, så de flygter til Egypten. Herodes dræber alle

¹ Den almindelig opfattelse blandt teologer er, at Matthæus benytter sig af Markusevangeliet som kilde samt endnu en kilde, som også Lukas øser af, nemlig den såkaldte Q-kilde, som skulle være en nedskreven gengivelse af Jesusord og taler, som Markus altså ikke har kendt til. Denne kilde er dog indtil videre en konstruktion. Man kunne også forestille sig, at Matthæus selv har bearbejdet, udvidet og kommenteret Markus ud fra sin egen jødiske teologi, og at Lukas så har øst af både Markus og Matthæus plus sine egne markante tilføjelser, da han skrev sit værk. Under alle omstændigheder ser det ud til at Markusevangeliet udgør den fortælling eller det lærred, hvorpå Matthæus, Lukas og Johannes har malet deres evangelier. Evangelierne er antageligt skrevet mellem 70 og 100 e.Kr.

drengebørn i Betlehem og omegn fra to år og nedefter for at komme den formodede tronarving til livs. Såvel flugten til Egypten som barnemordet synes inspireret fra de hellige jødiske skrifter, hvis indflydelse mærkes gennem alle fire evangelier.

Da kong Herodes dør, befaler en engel Josef i en drøm at tage tilbage til Israel. Af frygt for den nye hersker i Judæa, Arkelaos, vender den lille familie dog ikke tilbage til Betlehem, men tager i stedet nordpå til Nazareth i Galilæa. Også dette ses som opfyldelsen af Skriftens udsagn om den kommende Messias.

Lukas dedikerer indledningsvis sin beretning, som åbenbart er én blandt mange, til en person ved navn Theofilos som en hjælp til dennes undervisning i den rette forståelse af evangeliet. Nu følger først en legende om Johannes Døberens fødsel – efter gammeltestamentligt forbillede af et ældre barnløst ægtepar, Zakarias og Elisabeth, der levede i kong Herodes' dage. Som præst ved templet modtager Zakarias en dag en åbenbaring af englen Gabriel, der forkynder for ham, at Elisabeth skal føde en søn, Johannes, som skal blive en stor prædikant, der skal omvende og forberede folket til mødet med Gud. Zakarias stiller sig noget tvivlende, hvilket fremkalder englens vrede, så den slår ham med stumhed, indtil barnet bliver født. Kort efter bliver Elisabeth gravid.

Et halvt år senere er Gabriel igen på besøg, denne gang i Nazareth i Galilæa hos en jomfru Mariam, der var forlovet med Josef. Englen fortæller, at Mariam skal føde en søn, Jesus, der skal blive konge over Israel for altid og kaldes Guds søn. Også Mariam tvivler på englens ord, eftersom hun er jomfru, men Guds kraft skal komme over hende, svarer englen og henviser samtidig til at Mariams slægtning, Elisabet er blevet gravid i sin høje alderdom. Mariam bøjer sig for sin skæbne, og samme dag besøger hun Elisabeth i Judæa og bliver hos hende, indtil Johannes' fødsel. Otte dage efter fødslen bliver den lille Johannes omskåret og får sit navn, samtidig med at Zakarias får sin stemme igen. Såvel Zakarias som Mariam bryder ud i lovsang over de uventede begivenheder.

Jesu fødsel foregik, dengang Kejser Augustus udsendte sit første dekret om registrering af alle sine undersåtter, mens Kyrenius regerede i Syrien. Den var årsag til, at Josef og den højgravide Mariam måtte bryde op fra Nazareth til Josefs fødeby, Betlehem, hvor barnet bliver født under kummerlige forhold. En flok nærliggende hyrder oplever en himmelsk åbenbaring ude på marken, hvor en engel fortæller dem, at det lille barn, der er blevet født, er Messias selv, som skal frelse hele folket – ja, hele jorden. Hyrderne besøger barnet i Betlehem og fortæller til alles forundring, hvad de havde oplevet.

Også Jesus bliver omskåret på ottendedagen og får sit navn. Senere bliver han fremstillet i templet, hvor forældrene ofrer de forordnede offergaver for ham. Her møder de to gamle mennesker, Simeon og Anna, der begge genkender den lille Jesus som verdens frelser.

12 år senere valfarter den lille familie igen op til Jerusalem for at fejre påske ved templet. På vej hjem igen opdager de, at Jesus er væk, så de vender tilbage for at lede efter ham. Tre dage senere finder de ham i templet, hvor han diskuterer med de lærde. Overfor sine forældre undskylder han sig med, at templet er hans fars hus, hvor han bør være. Ikke desto mindre rejser han lydigt hjem med dem.

I året 29 e.Kr. (kejser Tiberius' 15. regeringsår) bliver Johannes, Zakarias' søn kaldet af Gud til at prædike omvendelse, døbe og dermed rense folket for dets svigt, sådan som det for længst står beskrevet hos profeten Esajas. Det glædelige budskab til arme mennesker om Jesus, Guds søn, jødernes Messias, begynder således allerede i Den hellige Skrift med den profetiske forudsigelse af Johannes Døberen, asketen og bodsprædikanten, der skulle bane vejen for Messias gennem folkets bekendelse og massedåb. Denne dåb foregår i Jordanfloden, hvortil alle fra hele Judæa og Jerusalem valfarter. Også farisæerne og saddukæerne, men da de kommer for at blive døbt, får de ifølge Matthæus og Lukas det glatte lag af Johannes. Det er ikke nok at være Abrahams sønner af navn, hvis ikke man også bærer frugt i handling. Men nu kommer Messias, der skal døbe folket med hellig ånd og ild og rense og sortere ud i folket, som bonden, der tærsker avnerne fra kornet.

Overraskende nok – ikke mindst for Johannes – kommer Messias dog ikke ridende på Himlens skyer som den forventede hærfører og dommer i spidsen for sine himmelske hærskarer, men nærmest traskende som et ganske almindeligt syndigt menneske, der som alle andre beder om at blive døbt af Johannes. At det dog virkelig er ham, stadfæstes af, at Himlen åbnes just efter dåben, hvor Helligånden i skikkelse af en due daler ned over ham og en himmelsk stemme erklærer Jesus for Guds elskede søn med et citat fra en af de gamle kroningssalmer.

Umiddelbart efter denne guddommelige indvielse bliver Jesus prøvet gennem en længere fasteperiode, hvor han fristes af Guds modstander, Satan. Med engles hjælp klarer han dog prøven. Satan stiller ifølge Matthæus og Lukas Jesus overfor valget mellem at tage magten over folk – ja, al magt i hele verden får han tilbudt – ved at benytte sin guddommelige magt og ved hjælp af 'brød og skuespil', eller forblive den afmægtige, tjenende slave for mennesker. Om han vil beholde friheden for sig selv eller give den til alle mennesker. Jesus afviser Satans tilbud.

Tilbage i Galilæa, hvor han åbenbart kom fra, begynder Jesus at forkynde det glædelige budskab, at Guds kongedømme er ganske nært forestående, så det er tid til at lægge sit hidtidige liv om og tage imod det nye, der kommer.

Mere dramatisk og detaljeret end hos Matthæus fortæller Lukas allerede nu om afvisningen af Jesus i Nazareth, hvordan de var ved at slå ham ihjel af forargelse over hans forkyndelse,

der fremhævede fremmede på bekostning af Israel. Et gennemgående tema i Det nye Testamente.

Han udvælger sig fire navngivne fiskere som elever og medarbejdere – eller menneskefiskere, som han siger. De skal være med til at redde mennesker fra Satans garn over i Guds kongedømme. De forlader alt og følger ham beredvilligt.

Mere dramatisk og detaljeret er også beretningen hos Lukas om kaldet til de første tilhængere i forbindelse med et mirakuløst fiskeri.

Som prædikant i synagogen i Kapernaum forbavser Jesus folk med sin anderledes myndige forkyndelse, og endnu mere, da han uddriver en såkaldt uren ånd af et menneske. Samme dag helbreder han en af tilhængerne, Peters svigermor for feber. Om aftenen kom folk naturligt nok med deres syge og besatte, og han helbredte mange. Menneskefiskeriet er allerede i fuld gang. Dæmonerne synes at være de første til at genkende Jesus som Guds søn, men Jesus ønsker ikke at blive afsløret.

Tidligt næste morgen forlader han til alles overraskelse byen for at nå rundt til andre steder, som han siger. De møder på et tidspunkt en spedalsk, som Jesus renses, samtidig med at han forbyder den rensede at sige noget til nogen om det. Det kan han dog ikke lade være med, så Jesus må holde sig borte fra tætbefolkede steder for ikke at blive overrendt. Folk finder ham ikke desto mindre.

Ude i bjergene holder Jesus en prædiken for sine tilhængere om den rette forståelse af loven. Jesus lovpriser i modsætning til tidens idealer de enfoldige, de sørgende og de ydmyge, de barmhjertige, de oprigtige og de fredsommelige foruden dem, der forfølges uretfærdigt – herunder tilhængerne selv. Den himmelske belønning venter bag smerten. Hold ud, for I har et stort ansvar at forvalte i verden.

Jesus vil ikke ophæve Moseloven med sin forkyndelse - tværtimod vil han skærpe den og gøre den absolut ud i sin yderste konsekvens – langt mere end samtidens lærde og farisæere, der ellers blev anset for at være lovens vogtere.

I en række antiteser affejer Jesus den konventionelle visdom omkring retfærdighed med sin egen rabiater. For eksempel hævder han, at man er lige skyldig, hvad enten man slår et menneske ihjel eller blot bliver vred på sin bror - at det er vigtigere at forlige sig med mennesker end at dyrke Gud - at det lønlige seksuelle begær er det samme som hor, som er lig med helvede selv (skilsmisse er således også hor) - at ens tale altid skal være oprigtig, hvilket betyder, at man aldrig behøver sværge ved noget som helst. Retfærdighed er ikke at gengælde ondt med ondt, men at tilgive – altså give kappen i tilgift, hvis nogen stjæler din klædning, eller vende den anden kind til også, hvis nogen slår dig. Retfærdighed er ikke at elske sine nærmeste og hade sine fjender, men at elske alle mennesker – også sine fjender. Det gælder nemlig om at være fuldkomne i kærlighed, sådan som Gud selv er det.

Med en række eksempler påviser Jesus det almindelige hykleri i det religiøse liv. At give almisse blot for et syns skyld eller at bede offentligt for et syns skyld. Nej, giv uden bagtanker spontant og bed til din Gud i dit lønkammer – ikke med mange ord og fine vendinger, men jævnt og enkelt. Fasten bør heller ikke være til offentlig beundring, men foregå i det skjulte. Jesus advarer mod at ophobe rigdom på jorden. Den sande rigdom findes i Himlen. Rigdom på jorden gør det praktisk talt umuligt at elske Gud. Der er ingen grund til bekymring for overlevelsen. Gud skal nok sørge for sine, sådan som han i det hele taget sørger for sit mageløse skaberværk. Bed Gud om hvad som helst, så får I det. Ganske som I selv jo giver dem, der beder jer om noget – og ligesom I selv tilgiver dem, der beder om det. Gør i det hele taget mod andre, hvad du vil, at de skal gøre mod dig.

Døm ikke, siger han. For dommen rammer altid jer selv. Men pas alligevel på mennesker, at de ikke overfalder jer på grund af jeres forkyndelse. Følg den snævre og vanskelige livsvandring som Jesu medarbejdere. Undgå den brede vejs hykleriske normalitet. Vogt jer for de falske profeter. Deres handlinger afslører dem. Livet handler ikke om fagre ord, men om at gøre Guds vilje, hvis man vil opleve Guds kongedømme. Byg dit hus på klippegrund og ikke på sand, hvis du vil leve.

Tilbage i Kapernaum flokkes mange mennesker om hans prædiken. Denne afbrydes ifølge Markus og Lukas ved, at nogen firer en lam mand ned gennem taget foran Jesus på en bære. Grebet af deres ildhu udtaler Jesus syndsforladelsen over den lamme, hvilket får nogle lærde til at anklage ham for blasfemi. Jesus svarer igen ved at helbrede den lamme. Endnu et anslag mod Satans magt, der tilsyneladende støttes af de lærde.

En romersk befalingsmand – ifølge Lukas en folkets velgører - overrasker ifølge Matthæus Jesus med sin tillidsfulde hengivenhed. Hans dreng eller tjener ligger syg, men Jesus kan gøre ham rask blot med en befaling, på samme måde som befalingsmandens egne befalinger altid munder ud i handling. Jesus kalder kaptajnens tro større end noget, han har oplevet i Israel og helbreder hans søn på stedet.

Ifølge Lukas følger nu den mirakuløse opvækkelse i Nain af en enkes eneste søn, der var død, og som blev båret ud til sin begravelse.

Jesu undervisning om Guds kongedømme foregår også ude ved søen, hvor mange mennesker lytter til ham. Efter en prædiken opfordrer han tolderen Jakob (eller Levi, eller Matthæus) til at følge ham, og på dette kald forlader han alt og følger ham. I det hele taget har Jesus åbenbart bordfællesskab med toldere og syndere, hvilket foranlediger de lærde til at tage afstand fra ham. Dette bestyrkes af det forhold, at Jesus hverken synes at overholde sabbatsreglerne eller fastereglene. Da Jesus endnu engang helbreder en vanfør i synagogen på en sabbat, bliver farisæerne og herodianerne enige om, at Jesus simpelt hen bør ryddes af vejen. Kampen spidser til, men flere og flere jævne mennesker – også langvejs fra – samler

sig om Jesus for at høre ham prædike og for at blive helbredt – dvs. komme fri af Satans – og måske også den religiøse og politiske elites - magt.

På et tidspunkt udpeger Jesus tolv navngivne apostle, som fulgte ham og som også senere blev hans udsendinge rundt i landet, til at prædike og helbrede.

Hjemme igen i Kapernaum flokkes folk i og omkring hans hus, så de dårligt kan være der selv. Også Jesu familie dukker op, men det er for at hente ham hjem, da de mener, han er ude af sig selv. Heri støttes de af de lærde, der påstår, at hans helbredelser foregår ved hjælp af ond magi. Jesus tilbageviser dem dog sarkastisk og i hårde vendinger og kalder deres angreb for utilgivelig bespottelse af Helligånden. Samtidig afviser Jesus sin familie og kalder dem, der følger ham, for hans sande familie.

Jesu forkyndelse om foregår ofte i lignelser hentet fra livet blandt bønder og fiskere, fordi lignelser åbenbart er nemmere at forstå for almindelige mennesker. Lignelsen om bonden, der sår sin dyrebare sæd med løs hånd overalt, udlægges så den kommer til at handle om de forskellige måder, hvorpå Jesu frihedsbudskab modtages af mennesker. Andre lignelser om sæd og sennepsfrø skal tydeliggøre, hvad Jesus mener med Guds kongedømme, der vokser af sig selv og breder sig, når det først er sået. Lige nu er såningen i fuld gang.

Guds kongedømme er som en kostbar skat eller som en enestående perle, man sætter al skam til side for at opnå. Eller det sammenlignes med et net fuld af fisk, som fiskeren sorterer. De gode beholdes, de dårlige smides ud. Sådan skal det gå på dommedag ved tidernes ende – i hvert fald ifølge Matthæus.

Da Jesus engang var til middag hos en farisæer, blev selskabet overrasket af en letlevende kvinde, der til alles forargelse gav sig til at overdænge Jesus med salve, tårer og kys. Jesus tager hende dog ikke blot i forsvar, men fremhæver hendes kærlighed på bekostning af værtens mangel på samme. Kærlighed og tilgivelse føder ifølge Lukas kærlighed. Hvem lidet tilgives lidet elsker, synes moralen at være.

På en sejltur over søen kommer Jesus og hans tilhængere ud for et stormvejr, der truer med at sænke båden. Tilhængerne vækker den sovende Jesus, som bebrejder dem deres mangel på tillid til ham og til alles forundring får stormen til at lægge sig.

På den anden side af søen møder de en gal og farlig mand, som ingen kunne holde bundet, og som rasede rundt på må og få i og omkring bjerghulerne. Tilsyneladende et billede på den romerske imperialistiske besættelsesmagt. Dæmonen genkender Jesus, der til gengæld uddriver den af manden. Det viser sig, at dæmonen er til at tale med. Dens navn er Legion, for de er mange, som den siger, og den beder Jesus om at blive sendt over i en flok svin i stedet for at blive sendt ud af landet. Det går Jesus med til, men da svinene bliver besat af dæmonerne, kaster de sig i havet og drukner. Herefter bad folkene på stedet Jesus om at forlade deres land. Den forhenværende besatte ville gerne med, men Jesus sender ham hjem.

Efter deres hjemkomst bliver de igen mødt af en stor menneskemængde. En synagogeforstander, Jairus' datter ligger for døden, så han henvender sig til Jesus om hjælp. På vejen hen til ham, bliver Jesus berørt af en kvinde, der gennem 12 år havde haft svære blødninger. Berøringen helbreder hende, og da Jesus opdager det, forsikrer han hende om, at det er hendes egen tro, der har frelst hende. Nu kommer de fra Jairus' hus og erklærer, at hans datter er død, så Jesus behøver ikke komme alligevel. Jesus beder imidlertid Jairus om at holde fast i sin tillid, og hjemkommet til hans hus opvækker han den 12-årige døde datter til alles forundring. Livet har igen besejret den satans død.

På besøg i sin fødeby oplever Jesus som hos sin familie en afvisende holdning overfor sin mission, som han dog fortsætter med i andre landsbyer. En profet er aldrig velset blandt sine egne, må han bittert konstatere.

Det er så nu, han sender sine apostle ud to og to som vandre-prædikanter uden nogen ejendele, henvist til andres gæstfrihed og omsorg. Hos Lukas drejer det sig om 72 udsendte apostle.

Jesu udsendelsestale ifølge Matthæus: Apostlene skal holde sig til Israel og forkynde Guds kongedømme, og de skal samtidig helbrede folk. Jesus advarer tilhængerne mod mennesker. De vil blive forfulgt og retsforfulgt og mishandlet. Familiemedlemmer skal kæmpe til døden indbyrdes, og tilhængerne vil blive lagt for had på grund af Jesus. Men nu er Jesu anliggende ikke ensbetydende med fred, men med krig. Man er nødt til at tage parti og vælge, hvem man vil tilhøre. Det gælder om at holde ud til enden, hvor Menneskesønnen skal komme igen i magt og herlighed som den store dommer. Det sker allerede inden de er nået hele vejen rundt i Israel. De lever under de samme kår som deres herre og mester, der blev dræbt på korset, men de bør ikke frygte døden. Satan derimod skal de frygte - han, som kan ødelægge alt.

I et indskud fortælles det, hvordan Johannes Døberen kom tragisk af dage, da han blev halshugget af kong Herodes. Ved en fest havde han efter en betagende dans lovet sin steddatter hvad hun ville have, og efter samråd med sin mor, bad hun om Johannes' hoved på et fad. Dronningen bar på et indædt had til Johannes, efter at han havde erklæret hendes ægteskab med kongen ulovligt. Satan overgiver sig ikke uden kamp.

Inden sin tragiske død havde Johannes ifølge Matthæus sendt bud og spurgt Jesus, om han nu også virkelig var Messias, hvortil Jesus svarede med et citat fra profeterne om Guds kongedømme, hvordan syge blev helbredt, døde opstod, og evangeliet forkyndt, og, tilføjer han, lykkelig den, der ikke tager anstød af mig. Jesus benytter lejligheden til at lovprise Johannes som større end en profet – ja, som en engel. Samtidig skælder han ud på sin samtid, der hverken lytter til Johannes eller til Jesus, når de henvender sig på den ene eller anden måde. Blot afvisning.

Da de udsendte kom tilbage, aflagde de rapport om deres mission. Jesus ville herefter gerne trække sig tilbage til et fredeligt sted sammen med dem, men det viste sig, at folk havde lugtet luntten, så da de kom derhen, var retrætestedet fyldt med over 5000 mennesker. Jesus gav så efter og underviste dem. Sent på dagen løb de tør for mad. Alt, hvad de kunne skrabe sammen, var fem brød og et par fisk, men med dem lykkedes det Jesus at mætte hele flokken. Ja, der blev endda 12 kurve til overs.

Samme nat – efter at Jesus forinden havde taget afsked med sine tilhængere og sendt dem bort i båden – kom han gående på vandet ud til dem. Da de så ham, blev de bange, men han beroligede dem og steg ombord. Ankommet til Genesaret blev de straks genkendt, og folk strømmede sammen om ham med deres syge for at blive helbredt.

Nu meldte de lærde og farisæerne sig igen på banen med anklager mod Jesus – denne gang om at han heller ikke overholdt spisereglerne i Moseloven. Jesus anklager til gengæld de lærde for ikke at adlyde Guds lov, men kun deres egne regler, og han erklærer al mad for ren. Det er ikke det, der kommer ind i mennesket, der forurener det, men det, der kommer ud af mennesket som onde begæringer, hævder han.

På et tidspunkt kommer de til egnene nord for Palæstina, hvor de passes op af en fremmed kvinde, hvis datter ligger syg. Først afviser Jesus ret arrogant at hjælpe hende, fordi hun er fremmed, men da hun trygler ham, overgiver han sig til hendes pågaaenhed og helbreder datteren.

Tilbage igen i Galilæa møder han en døvstum, som han helbreder. Som med den spedalske og med dæmonerne forbyder han den tidligere døve at sige noget om helbredelsen, men denne forkynder det på trods heraf vidt og bredt.

Endnu et bespisningsunder mætter denne gang 4000 mennesker med syv brød og et par småfisk.

Farisæerne afkræver kort efter pudsigt nok Jesus et tegn på hans guddommelige myndighed, men han afviser dem. Det eneste tegn, de får er ifølge Matthæus og Lukas Jonastegnet. Som Jonas lå i fiskens bug, skal Jesus selv ligge i graven. Men de forstår ikke tegnene, og de vil blive fordømt på dommens dag af folk fra Nineve og dronningen fra Syden, for de omvendte sig – ikke denne fordømte slægt. Den har nok rensset sig for en uren ånd, men det rene folk vil blive besat af langt værre ånder end før, fortæller han med en lignelse.

Da han senere advarer tilhængerne mod farisæerne og herodianerne, opdager han, at de slet ikke hører efter, fordi de tilsyneladende har glemt at få mad med til turen. Han bebrejder dem deres eklatante mangel på proportionssans og forståelse for hans anliggende i det hele taget. Tilhængernes mangel på forståelse – ja, ligefrem modstand mod Jesus - er et gennemgående tema i fortællingen. Ankommet til Betsajda helbreder Jesus en blind. Senere,

da de var nået helt op til Cæsarea Filippi, spørger Jesus sine tilhængere om, hvem de mener han er, og Peter svarer: Du er Guds Messias!

Efter den lykkelige bekendelse går det mod Jerusalem, mod det endelige opgør. Jesus forudsiger flere gange sin lidelse og død og opstandelse, men tilhængerne hverken vil eller kan forstå et ord af, hvad han siger. Peter affejer det ligefrem til Jesu store fortrydelse. Han indskærper sine tilhørere, at den, der vil redde sit liv, mister det, mens den, der mister sit liv på grund af evangeliet, skal redde det, og han forudsiger den såkaldte Menneskesøns komme i guddommelighed sammen med englene for at oprette Guds kongedømme indenfor kort tid.

På et bjerg alene sammen med Jesus oplever Peter, Jakob og Johannes en forvandling af Jesus, som i strålende hvide klæder taler med Moses og Elias, der repræsenterer loven og profeterne, søjlerne i jødedommen, og de hører en stemme fra Himlen udpege Jesus fremfor de to andre som Guds elskede søn. I samme øjeblik forsvandt synet, og kun Jesus stod tilbage. Han befaler dem at tie stille med oplevelsen til efter Menneskesønnens opstandelse. I en kryptisk udredning omkring opstandelsen kalder Jesus Johannes Døberen for den genkomne Elias, der baner vejen for Menneskesønnens eller Det sande menneskes opstandelse.

Nede på jorden, så at sige, venter en flok mennesker på Jesus, for at han skal helbrede en dreng, der var besat af en ond ånd. Tilhængerne magtede ikke at gøre noget, da de blev bedt om at helbrede ham. I en samtale med faren udtrykker denne mistillid til Jesu evner, men sættes hårdt i rette. Men manden beder som den fremmede kvinde endnu mere desperat om hjælp, så Jesus helbreder ham på dramatisk vis. På hans befaling må Satan igen vige.

Nu følger ifølge Matthæus en lille anekdote om det urimelige i at betale tempelskat, når man nu er søn af huset, så at sige. Men Jesus betaler alligevel for ikke at vække anstød.

På et spørgsmål om tilgivelse fortæller Jesus en lignelse om en embedsmand, der skyldte millioner til sin konge, og da han ikke kunne betale, skulle han og hele hans hus sælges som slaver. Da han bad kongen om tilgivelse fik han den uden videre betingelser. Udenfor møder han en kollega, som skylder ham et mindre beløb, og ham tvinger han i gælds fængsel, da han ikke kan betale. Det ser nogle andre kolleger og melder det til kongen, som bliver vred og sender den ellers så tilgivne embedsmand i fængsel. Derfor bør man altid tilgive mennesker – hvis ikke påkalder man sig Guds vrede.

Lukas fortæller om en lovkyndig, der ville arve evigt liv, og som bliver belært af Jesus om, at det største bud i loven er at elske Gud og sit medmenneske som sig selv. På spørgsmålet om, hvem ens medmenneske er, fortæller Jesus historien om manden, der blev overfaldet og efterladt halvdød i grøften. Både en præst og en Levit, der kommer forbi, ser manden, men skynder sig videre. En af de foragtede samaritanere derimod redder manden på stedet og

betaler hans senere ophold på en kro, indtil han bliver rask. Hvem, spørger Jesus retorisk, er nu den stakkels mands medmenneske?

Under et besøg hos de to søstre Martha og Maria, beklager Martha sig over, at Maria bare sidder og lytter til Jesus i stedet for at hjælpe til med maden, men hun belæres af Jesus om, at det er Maria, der har gjort det rigtige valg.

Senere fortæller Jesus lignelsen om den rige bonde, der beslutter sig for at bygge nye og større lader til alt sit korn, så han kan sikre sin fremtid. Det viste sig dog at være en falsk sikkerhed, eftersom han døde samme nat. Den, som er rig i Gud, behøver til gengæld ikke bekymre sig om fremtiden.

På vej til Kapernaum, begynder tilhængerne at diskutere, hvem af dem, der er den største, hvilket foranlediger Jesus til at belære dem om, at den, der vil være størst, skal være alles tjener. Med et barn som eksempel viser han, hvem der bør være mål for deres opmærksomhed: de mindste små. Med dramatiske billeder advarer han tilhængerne mod at lade sig forlede og friste af det sataniske magtbegær.

Det gælder ifølge Matthæus bl.a. lignelsen om hyrden, der mister ét af sine 100 får og selvfølgelig forlader de 99 for at opsøge det fortabte. Samtidig får tilhængerne en praktisk anvisning på, hvordan man i forsamlingen skal forholde sig til medlemmer, der forsynder sig mod fællesskabet.

Nu når de til Judæa i det sydlige Palæstina, hvor flere etiske spørgsmål presser sig på. Farisæerne stiller ham et spørgsmål vedrørende skilsmisse, som han i modsætning til Moseloven pure afviser og kalder for hor.

Han velsigner nogle spædbørn og minder igen de fortørnede tilhængere om, at hvis de vil opleve Guds kongedømme må de blive som spædbørn igen.

Et spørgsmål om skæbne og skyld – Pilatus havde dræbt nogle galilæere i selve templet og et tårn var styrtet sammen og havde dræbt mange mennesker – får Jesus til at afvise nogen forbindelse mellem ens skæbne og ens syndige handlinger. Samtidig udmaler han de barske konsekvenser af ikke at omvende sig til evangeliet.

Han fortæller lignelsen om det ufrugtbare figentræ, som ejeren ville hugge om, men gartneren gik i forbøn for det og forsikrede om, at gennem kærlig pleje, skulle det nok bære frugt næste år.

I en synagoge helbreder han til forsamlingens forargelse en krumbøjet kvinde for hendes sygdom og afslører samtidig synagogeforstanderens hykleri med den tilbagevendende forargelse over, at Jesus tilsyneladende bryder sabbatsbuddet i moseloven.

Jesus advarer tilhængerne mod at ophøje sig selv og anbefaler ydmygheden som vej til livet. Oveni Matthæus' lignelse om hyrden og det bortløbne får fortæller Lukas to parallelle lignelser – om kvinden, der mistede en drakme, men fandt den igen og holdt en stor fest, og

om manden med de to sønner, hvor den yngste misbruger sit liv på tant og fjas, inden han vender hjem som en skygge af sig selv, men til alles overraskelse og til hans renfærdige brors forargelse bliver modtaget med glæde og stor fest.

En anden lignelse handler om en forvalter på et gods, der bliver fyret på grund af svindel, men som sikrer sig en form for fremtid ved at bedrage sin herre endnu mere, da han uden dennes vidende eftergiver en række skyldnere halvdelen af deres gæld. Herfor får han ikke skænd, men ros af sin herre – angiveligt på grund af sin snarrådighed. Sådan skal lysets sønner også være både snarrådige og snedige og skaffe sig venner, der kan støtte dem til sin tid.

Lukas fortæller også lignelsen om den rige mand, der levede hver dag i sus og dus, mens en fattig mand lå ved hans dør, uden at den rige tog sig af ham. Begge døde, og mens den rige fandt sig selv i Helvedes ulidelige hede, vågnede den fattige Lazarus op i Abrahams skød. Og sådan måtte det ifølge Abraham gå ifølge al retfærdighed. Desværre var det ikke gået op for mange på trods af, at de burde kende loven og profeterne – ja, selv hvis en stod op af graven, ville det næppe bringe dem på andre tanker, noterer Lukas underfundigt.

På vej ind i en landsby møder Jesus ti spedalske, der beder om at blive helbredt, hvilket de bliver på vej hen til præsterne for at blive synet. Kun en af dem – en fremmed samaritaner - vender imidlertid tilbage for at takke for sin helbredelse.

På samme måde som en dommer til sidst giver en klagende kvinde ret, fordi han bliver træt af hendes jammer – så vil også Gud skaffe sine udvalgte ret, forkynder Jesus. Blot de bliver ved med at håbe og bede og aldrig giver op.

Hvem er retfærdig? Den selvretfærdige farisæer, der gør, hvad han skal i enhver henseende – og ved det selv – eller den asociale tolder, der kender sin egen elendighed og kun kan bede Gud om nåde? spørger Lukas.

I Jeriko boede en rig overtolder ved navn Zakæus. Han kravlede op i et træ for selv skjult at se Jesus, der vandrede gennem byen. Men Jesus får øje på ham, og til hans og alles bestyrtelse inviterer Jesus sig selv og sine til middag hos den foragtede overtolder. Foranlediget heraf lover Zakæus at tilbagebetale firedobbelt alt, hvad han har bedraget folk for, og Jesus roste ham for hans nye liv.

Matthæus' lignelse om de betroede talenter gengives lidt anderledes og som sædvanlig mere dramatisk hos Lukas.

En rig ung mand spørger Jesus om vejen til evigt liv, og Jesus fremhæver overholdelse af Moseloven som vejen hertil. Men dertil kommer afkald på magt og rigdom og efterfølgelse af Jesus, hvilket fik manden til at gå bedrøvet bort med uforrettet sag. Magt og rigdom synes uforeneligt med Guds kongedømme. Til gengæld venter der store belønninger til dem, der har forladt alt for at følge Jesus.

I den forbindelse fortæller Jesus ifølge Matthæus en lignelse om retfærdighed under Guds kongedømme. En mand hyrer daglejere til sin vingård og bliver om morgenen enig med de første om en denar i løn. Senere på dagen kommer der andre daglejere til og helt frem til en time før fyraften dukker der igen nogle op. Da det bliver fyraften, betaler manden alle en denar i løn, hvilket de første arbejdere finder uretfærdigt, men manden belærer dem om, at han har holdt sin del af aftalen og i øvrig må gøre med sine penge, som han vil. Guds retfærdighed er ikke som menneskers.

De to tilhængere Jakob og Johannes anmoder på et tidspunkt Jesus om hæderspladserne i Guds kongedømme, men Jesus afviser deres ønske, da det er noget Gud selv bestemmer til sin tid. Han benytter anledningen til igen at formane tilhængerne om, at den, der vil være stor, skal blive den mindste. Selv kom han jo heller ikke for at blive betjent, men for at tjene andre – ja, give sit liv for mange. Udenfor Jeriko standses Jesus af en blind tigger, der igen og igen beder om at blive helbredt, hvilket han til sidst bliver. Han følger Jesus.

Det endelige opgør i Jerusalem starter med et stort anlagt indtog, hvor Jesus som den gammeltestamentlige sagtmødige konge rider ind i byen på et lånt æselføl omgivet af folkets hyldest. Næste dag starter med at han forbander et figentræ, fordi det ikke bar frugt. Inde i templet jager han de handlende ud med ordene om, at Guds hus er et bedehus for alle folkeslag – ikke en røverkule. Dette foranlediger tempelpræsterne til at lægge planer for Jesu død, idet de frygtede hans tiltagende yndest hos befolkningen og et deraf følgende oprør. Om aftenen opdager hans tilhængere, at det forbandede figentræ er visnet, hvilket får Jesus til at formane dem til at tro, for med tro kan man udrette alt, hvad man ønsker sig – endda fjerne hele tempelbjerget fra dets plads og kaste det i havet. Men til bønnerne hører uløseligt tilgivelsen af medmenneskets overtrædelser.

Nu afkræver ypperstepræsterne og de ældste Jesus et svar på med hvilken ret han optræder, som han gør, men Jesus nægter at svare, eftersom de ikke selv kan svare på, om Johannes kom fra Gud selv eller blot var et menneske. Til gengæld fortæller han dem en lignelse om nogle onde forvaltere, der bedrog vingårdens ejer på det skammeligste ved at slå hans tjenere og selv hans søn ihjel, så de kunne beholde udbyttet for sig selv. Den rammer dem hårdt.

En anden lignelse handler ifølge Matthæus om en konge, der ville fejre sin søns bryllup. Han sender tjenere ud med indbydelser, men alle vægrer sig ved at komme. Han sender andre ud med samme resultat. Nogle af de udsendte bliver endda mishandlet, så kongen bliver rasende, og sender hæren ud for at tilintetgøre de indbudtes byer. Til gengæld indbyder han alle de arme og elendige på veje og stier, de kan finde, så brylluppet kan blive fejret. Og salen bliver fyldt, og festen holdt. Men der er en, som ikke har taget bryllupstøj på, så kongen smider ham ud i mørket. Også denne lignelse synes at være vendt mod den religiøse magtelite.

De religiøse partier søger gennem snedige spørgsmål at gøre Jesus upopulær blandt folk, men det mislykkes, da Jesus svarer godt for sig og vinder mængdens sympati i endnu højere grad. Det var ledende spørgsmål om skat til kejseren, om opstandelsen og om det største bud i loven, som er kærlighedsbuddet. Til gengæld stiller Jesus de lærde et spørgsmål om Davids forhold til Messias, som lukker munden på dem. Jesus advarer folk mod de lærde og ansete, som under dække af fromhed opæder enkers bo.

En morgen kommer farisæerne og de lærde med en kvinde, der er blevet grebet i hor. De vil hør, om det ikke er rigtigt, at hun bliver stenet, som det så klart er forordnet i Moseloven.

– Den af jer, der er uden synd, kan jo kaste den første sten, svarer Jesus, hvilket får dem til at opgive deres forehavende, og Jesus sender kvinden hjem.

I en længere svada mod farisæerne og de lærde forbander Jesus ifølge Matthæus deres hykleri og evige forfølgelse af Guds profeter. Og han forbander de navngivne byer, som ikke tog imod hans budskab. Samtidig kalder han alle undertrykte og bebyrdede til sig og lover dem fred.

En fattig enke, som lægger sine sidste skillinger i tempelkassen fremhæves på bekostning af de mange rige der lagde store summer i af deres overskud.

Foranlediget af tilhængernes beundring for templet forudsiger Jesus nu templets ødelæggelse. Han forudser, at der skal komme krig og ødelæggelse over jorden. Hans tilhængere vil blive forfulgt, og evangeliet vil skabe splid i familierne. Jerusalem vil blive totalt ødelagt, så folk må flygte over hals og hoved. Falske profeter skal opstå for at forføre de udvalgte, men det gælder om at stå fast. Der vil komme kosmiske katastrofer og jord og himmel skal rystes i sin grundvold, men det er alt sammen fødselsveer, for da skal de pludselig se Menneskesønnen komme i magt og herlighed sammen med englene på himlens skyer for at samle de udvalgte fra alle verdenshjørner. Det skal alt sammen ske indenfor denne generation.² Så vær allerede nu på vagt.

Jesus fortæller ifølge Matthæus lignelsen om de ti jomfruer, der gik ud for at møde brudgommen på vej til bryllupsfesten. De fem var klogere end de andre, for de havde taget ekstra olie med til deres lamper. Da brudgommen omsider kom, var de fems lamper løbet tør for olie, så de måtte til købmanden efter mere. Mens de var på vej, kom brudgommen, så de kom for sent til bryllupsfesten og blev afvist af brudgomme ved døren: Jeg kender jer ikke!

Han fortæller også lignelsen om de tre tjenere, der hver fik betroet et antal talenter, mens kongen var bortrejst. De to af tjenerne investerede og fik fordoblet de betroede midler, mens

² Mange af disse forudsigelser synes at afspejle begivenhederne i Den forfærdelige jødiske Krig, som fandt sted ca. 40 år efter Jesus. Her blev Jerusalem med tempel og det hele jævnet med jorden af romerne i året 70 og befolkningen blev enten dræbt eller flygtede.

den tredje valgte at grave sin talent ned, indtil kongen kom tilbage. Det fik han ikke megen tak for, men blev som manden uden bryllups-klædning smidt ud i mørket udenfor, mens de to entreprenante tjenere kunne gå ind til deres herres glæde.

Endelig fortæller han lignelsen om den store dom, hvor Menneskesønnen skal dømme alverdens folkeslag på deres gerninger. De, som har taget sig af de syge og svage uden at vide af det, bliver velsignede med evigt liv, mens de, der intet har gjort i den retning, bliver forbandet med evig straf.

Ypperstepræsterne og de lærde vil gerne af med Jesus inden den tilstundende påske, men de kunne ikke finde ud af hvordan. Så kom Judas, en af Jesu tolv apostle dem til hjælp, idet han lovede at forråde Jesus til den. De blev glade for hans tilbud og ville også betale for det. Satan slår til igen.

Samtidig hermed bliver Jesus under et besøg hos en Simon i Bethania, salvet med dyr salve af en kvinde, hvilket udløser tilhængerens vrede over det tilsyneladende spild af kostbar salve. Men Jesus tager hende i forsvar og bedyrer, at hun altid vil blive husket for sin kærlige handling. Hun har forstået Jesus og hans vældige anliggende – tilhængerne så langt fra.

Nu begynder påskefesten, hvor traditionen byder, at man spiser påskemåltid sammen til minde om befrielsen fra slavetiden i Egypten i sin tid. Også Jesus og hans tilhængerer samles til påske-måltid. Her fortæller Jesus de lamslæde tilhængere om forræderiet mod ham – dog uden at udpege Judas direkte. Under måltidet brækker Jesus et brød i stykker og deler det ud til tilhængerne med ordene om, at det er hans legeme, de spiser. Han sender vinen rundt med ordene om, at det er hans blod, de drikker. Jesus erklærer, at dette er hans sidste bæger vin, inden Guds kongedømme oprinder.

Efter middagen går de ud på Olivenbjerget, hvor Jesus forudsiger, at alle snart vil vende ham ryggen. Tilhængerne afviser det pure – især Peter, som senere skulle fornægte ham. I nærheden af Gethsemane bliver Jesus overmandet af angst, og han beder tilhængerne om at våge med ham, mens han beder til Gud om at slippe for den forestående lidelse og død. Men tilhængerne falder alle i søvn.

Kort efter dukker Judas op med en bevæbnet flok, og han udleverer Jesus til dem med et kys. En af tilhængerne huggede et øre af en af vagterne, men straks efter flygter alle over hals og hoved, mens Jesus føres bort. Bl.a. en ung mand, der må flygte nøgen.

Senere fortrød Judas ifølge Matthæus sit forræderi. Han leverede de 30 sølvstykker tilbage til ypperstepræsterne og gik hen og hængte sig. For de tredive sølvstykker købte præsterne en mark til begravelsesplads. Den ligger der stadig og kaldes Blodmarken. Alt dette skete som profeteret af Jeremias i sin tid.

Jesus føres nu for ypperstepræsterne og for rådet, hvor han efter en sporadisk rettergang bliver dømt til døden for gudsbespottelse, eftersom han åbent erklærer sig selv som Guds Messias. Han bliver hånet og mishandlet offentligt.

Samtidig er Peter dukket op i ypperstepræstens gård, hvor han bliver genkendt og afsløret som tilhænger af Jesus, men han nægter pure ethvert kendskab, indtil hanen galer, og han mindes Jesu forudsigelse af hans fortvivlende svigt.

Tidligt næste morgen overgiver præsterne og de ældste Jesus til den romerske provinsguvernør Pilatus, for at Jesus kan blive henrettet. Pilatus forbavses over, at Jesus ikke forsvarer sig selv. Han finder ikke nogen grund til at dømme Jesus, men præsterne og de ældste og til sidst også folkemængden kræver, at Jesus bliver henrettet på korset.

Ifølge Lukas sender Pilatus Jesus til kong Herodes til forhør, men denne sender Jesus tilbage til Pilatus. Pilatus forsøger igen og igen at få Jesus løsladt, men i sidste ende forgæves.

Folket får i anledning af højtiden frigivet en morder ved navn Barabbas i stedet for Jesus, som Pilatus ellers foreslår. Jesus derimod bliver udleveret af en sært eftergivende Pilatus til henrettelse. Han bliver først hånet og ydmyget af soldaterne, og bliver så ført ud til Golgotha, som var datidens galgebakke udenfor byen. En Simon fra Kyrene bærer hans kors. Her bliver han korsfæstet sammen med to andre forbrydere. På et skilt over hans hoved stod: Judæernes konge. De to medkorsfæstede håner ham. Ifølge Lukas tager den ene røver dog Jesus i forsvar, hvorfor Jesus lover ham, at de i dag skal være sammen i Paradis. Også de forbipasserende præster og lærde hånede ham. Ved middagstid kom der mørke over hele jorden indtil kl. 3, hvor Jesus udånder i smerte og dyb ensomhed – forladt af Gud og hvermand. Kun nogle navngivne kvinder så til på afstand, hvordan Satan tilsyneladende alligevel vandt til sidst.

I samme øjeblik Jesus udåndede, flængedes forhænget til det allerhelligste i templet, jorden rystede og martyrernes grave åbnedes, så de døde stod op og senere blev genkendt af mange, fortæller Matthæus.

Samme aften kom en rådsherre, Josef fra Arimathæa og anmodede Pilatus om at få liget udleveret, hvilket han fik. Og han lagde den døde Jesus i en klippegrav og rullede en sten for indgangen. Også dette så nogle af de medrejsende kvinder.

Så blev det sabbat og efter sabbatten kom nogle af kvinderne tidligt om morgenen ud til klippegraven for at salve Jesu legeme, som traditionen byder. Da de kommer til graven, er stenen væltet fra, og de finder en ung mand i hvide klæder inde i graven, hvor Jesus lå. (Hos Lukas er det to mænd). De bliver rædselsslagne, men den unge mand forkynder Jesu opstandelse for dem og beder dem sige det videre til Peter og tilhængerne. Senere vil Jesus selv møde dem i Galilæa som aftalt. Men kvinderne flygtede ud af den tomme grav, og de sagde ikke et ord om det til nogen.

Matthæus fortæller til gengæld, at kvinderne ligefrem mødte den opstandne Jesus, som sagde godmorgen og bad dem om at fortælle hans brødre, at de skulle mødes i Galilæa.

Et verserende rygte om, at det var Jesu tilhængere, der havde stjålet hans lig og påstået, at han var opstået, skyldes, at ypperstepræsterne havde bestukket gravvagten til at udsprede dette falske rygte.

Senere mødtes Jesus med tilhængerne på et bjerg i Galilæa og Jesus befaler dem at gå ud i hele verden og døbe alle folk og forkynde evangeliet. Selv vil han være med dem alle dage, indtil verdens ende.

Lukas fortæller historien om de to bedrøvede tilhængere på vej til Emmaus, hvor de møder den opstandne Jesus uden at genkende ham. Han forklarer dem, at det skete skulle ske ifølge skrifterne, og da de når hjem, inviterer de ham med indenfor. Da han bryder brødet, genkender de ham, men så forsvinder han. De skynder sig tilbage til Jerusalem med budskabet om, at de har set den opstandne herre. Her dukker Jesus selv op og viser sig for dem alle i kød og blod, og han gør sine tilhængere til vidner og forkyndere for alle folkeslag, når de har fået kraften fra det høje.

Han tager dem med ud til Bethania, hvor han skilles fra dem og bliver båret op til Himlen. Tilhængerne vender glade tilbage til Jerusalem og til templet, hvor de herefter holder til.

Johannesevangeliet³

I en prolog udmales inkarnationen i form af Guds tanke (logos), der selv var Gud, og som på et tidspunkt blev menneske i en verden, der ikke brød sig om ham. Som mørket, der ikke bryder sig om lyset. Dog var der nogen, som tog imod ham, og de blev guddommeliggjort. De, som forstod, at loven nok kom med Moses, men nåden og sandheden med Jesus Kristus, den enbårne Gud, der nu hviler i Gad faders favn, som det siges.

Fortællingen starter i Bethania med Johannes Døberen, der klart benægter, at han skulle være den ventede Messias. Næste dag ser han Jesus og kalder ham for Guds lam med henblik på offerlammet, der soner folkets synd. Johannes bekender, at denne Jesus har fået Guds ånd, og at han er Guds søn.

Flere af Johannes' tilhængere begynder nu at følge Jesus, som de anser for at være Messias. Ved et bryllup i Kana i Galilæa, hvor Jesus og hans mor og tilhængere er inviteret med, slipper vinen op, men som det første tegn på sig guddommelighed forvandler Jesus flere hundrede liter vand til god vin. Efter et kort ophold i Kapernaum tager Jesus til påskefejring i

³ Dette evangelium er det eneste, hvor forfatteren direkte er nævnt i slutningen (den discipel Jesus elskede, hvem det så er). Evangeliet stammer antageligt fra slutningen af 1. århundrede. Det bygger for en del på Markusevangeliet, men har sin egen opbygning med de syv 'tegn' og lange taler i forbindelse hermed. Også en del særstof, som ikke findes i de andre evangelier.

Jerusalem. Her renses han dramatisk templet (min fars hus) for kræmmere. På et spørgsmål fra 'jøderne' om meningen med seancen forudsiger Jesus kryptisk og uforståeligt for jøderne sin død og opstandelse. Også tilhængerne forstod det først langt senere. I Jerusalem får han en del tilhængere.

I en natlig samtale forklarer Jesus den undrende rådsherre Nikodemus, at adgang til Guds kongedømme kræver en regulær genfødsel af vand og ånd. Jesus undrer sig over Nikodemus' mangel på forståelse for hans mission, som er hans 'ophøjelse' på korset. Ved at give sit liv frelser Gud verden på samme måde som kobber slangen på staven under ørkenvandringen frelste mennesker, når de så på den. Det er udtryk for Guds kærlighed. Jesus er ikke kommet for at dømme verden, men for at frelse den. Dog dømmes de mennesker sig selv, som ikke tager imod Guds lys, men foretrækker at forblive i mørket og deres egen ondskab.

Jesus og hans følgere slår sig nu ned ved Aïnon, hvor de ligesom Johannes døber (dog ikke Jesus selv, som det korrigerende hedder). Det ser ud til at Jesus har en vis succes, idet mange af Johannes følgere går over til ham. Dette glæder imidlertid blot Johannes, der betragter sig selv som forløber for Jesus Messias. Han bør vokse, jeg blive mindre, siger han. Men Jesus bryder alligevel op og rejser tilbage til Galilæa.

Vejen går gennem Samaria, hvor han overraskende nok indleder en samtale med en kvinde ved Jakobsbrønden. Jesus fortæller hende om det levende vand, som gør, at man aldrig mere skal tørste, men kvinden misforstår ham, så han må forklare hende, at det er ham selv, der er kilden til evigt liv. Kvinden forstår stadig ingenting, men henholder sig til sin samaritanske tro på Messias. Jesus betror hende, at hverken jøderne eller samaritanerne dyrker Gud på den rette måde, idet Gud er ånd og skal som sådan dyrkes i ånd og sandhed. Han betror hende samtidig, at det er ham, der er den forventede Messias, hvilket får hende til at løbe hjem og fortælle om ham til landsbyen. Hans tilhængere undrer sig over hans adfærd. De kommer tilbage med mad, men han afviser deres tilbud med henvisning til at han allerede har mad nok – nemlig den næring det er at gøre Guds vilje og fuldføre hans mission. Fra kvindens by fik Jesus mange tilhængere, der anså Jesus for at være verdens frelser.

Herefter går turen tilbage til Galilæa, hvor han også fandt mange tilhængere. Tilbage i Kana helbreder Jesus en adelsmands søn, der lå syg i hjemme i Kapernaum – dog først efter at have skost folks mangel på tro uden beviser. Men mandens desperation formilder Jesus, så han siger, han helbreder sønnen, hvilket manden tror på, og det viser sig da også at være sandt.

Endnu engang rejser Jesus til Jerusalem til højtiden. Her finder han en syg mand, der lå ved Bethsada-dammen i Salomons søjlegang. Det viser sig, at han har ligget der i 38 år i håb om at blive helbredt ved et mirakel, men der er ingen til at bære ham ned til det helbredende vand i dammen, når det med mellemrum bliver uroligt. Der kommer altid en anden i først.

Jesus helbreder ham og befaler ham at tage sin bære og gå. Men han bliver straks antastet af jøderne, da det var sabbat og dermed hviledag. Senere udleverer manden Jesus til Jøderne, som anklagede ham både for at bryde sabbatshvilen og for at kalde Gud for sin far. Dette fører til en længere forsvarstale fra Jesus om forholdet mellem Gud Fader og hans søn, og om menneskers gudsforhold, der er betinget af, at man tager imod sønnens budskab. Faderen og sønnen er ét – bundet sammen i kærlighed, så den, der forkaster sønnen, forkaster samtidig Gud fader. Men den, der tror på Jesus har allerede evigt liv og kommer ikke for dommeren. Også de døde skal engang opstå – de gode til liv og de onde til dom. Jesus gør intet af sig selv, men udfører blot Guds vilje. Han fremhæver Johannes Døber som den skinnende lampe, men Jesu vidnesbyrd er endnu større end Johannes, hvilket hans helbredelser vidner om. Men jøderne vil ikke tage imod Jesus. De søger evigt liv i Skriften, men ser ikke, at Skriften handler om Jesus. Jesus anklager ingen, men det gør Moses selv, fordi de ikke fatter at han skriver, hvad han skriver, om Jesus.

Tilbage i Galilæa flokkes mennesker omkring Jesus på grund af hans undergerninger, og på et tidspunkt løber de tør for mad. Men Jesus mætter hele flokken med fem brød og to fisk, hvilket får dem til at ville gøre ham til deres konge, så Jesus må trække sig tilbage alene i bjergene. Tilhængerne sejler over mod den anden bred, men kommer ud i modvind. Da det var blevet mørkt, kommer Jesus gående ud til dem på søen. Han går ombord, og straks ligger båden på den anden bred.

Næste dag kommer flokken sejlene - noget overraskede over, hvordan Jesus er kommet over søen. Jesus bebrejder dem, at de er mere interesserede i at blive mætte end i at forstå det tegn, de har oplevet. Det materielle har ingen betydning i forhold til det åndelige – det evige liv. Hengiv jer fuldt og helt til Guds udsendte. Det er ikke Moses, der kan give jer det sande brød, men Gud – og nu giver han det i form af Jesus, der selv er livets brød. Den, der hengiver sig til Jesus, skal aldrig hverken sulte eller tørste. Mannaen i ørkenen mættede kun midlertidigt, men Jesus er det brød, der mætter for altid.

Jøderne forblev dog skeptiske og vrede over at et almindeligt menneske som Jesus, Josefs søn kan påstå, at han er guddommelig. Jesus svarer igen med udsagnet om, at kun Guds udvalgte kan komme til Jesus for alvor og dermed få del i det evige liv. Kaldet fra Gud går gennem Jesus, der er kommet for at udføre Guds vilje, som er at passe på de udvalgte til evigt liv og til opstandelse på den yderste dag. Betingelsen for evigt liv er at spise Jesu legeme og drikke hans blod, som er den sande mad og drik, hvis man vil blive i fællesskab med Jesus, der er den sande næring til livet i modsætning til forfædrenes manna i ørkenen.

Ovenpå den svada trak mange af hans tilhængere sig fra ham, så Jesus spørger De Tolv om de også vil forlade ham, hvilket får Simon Peter til at bekende Jesus som Guds hellige, der ejer det evige livs ord. Jesus benytter lejligheden til at forudsige Judas' forræderi.

Jesus vægrer sig ved at tage til Judæa og Jerusalem af frygt for jøderne, hvilket får hans skeptiske brødre til at forsøge at lokke ham af sted, men Jesu time er endnu ikke kommet, siger han og opfordrer samtidig brødrene til at tage til Jerusalem. De er jo ikke i fare som Jesus er det. Alligevel tager han hemmeligt til Jerusalem efter at brødrene er taget af sted.

Her var meningene om Jesus delte blandt folk. Jesus begynder nu at undervise med en vis tilslutning i templet. Min lære, siger han, er ikke min egen, men er fra Gud selv, så hvorfor lytter I ikke til mig, men stræber mig efter livet? Når jeg helbreder på en sabbat, er det helt i overensstemmelse med Moseloven. I dømmes efter bogstaven, men jeres dom er uretfærdig efter lovens ånd.

Jesus afbryder en diskussion om Jesu messianitet med et voldsomt udfald mod jøderne, der ifølge Jesus ikke kender sandheden eller for den sags skyld Gud. Det fik dem til at forsøge at angribe ham korporligt, men uden held. Folkeskaren var stadig splittet, men en hel del overgav sig efterhånden til Jesu forkyndelse.

Nu sendte farisæerne folk af sted for at arrestere Jesus, men de vender tilbage med uforrettet sag, da de selv er blevet optaget af hans taler – bl.a. om helligåndens gave, der ville strømme som levende kildevæld fra den, der hengav sig til Jesus. Det får farisæerne til at forbande pøbelen, men Nikodemus maner til besindighed, hvilket blot vækker farisæernes vrede og foragt.

Jesus omtaler nu sig selv som livets lys, hvilket får farisæerne til at anklage ham for at vidne om sig selv. Men Jesus tilbageviser dem med ordene om, at hans far i himlen også vidner om ham, og to vidnesbyrd er gyldige ifølge ”jeres lov”. Men I kender hverken mig eller min far! Jesus er udsendt af Gud fader selv – ikke for at dømme verden, men for at frelse den. Men den, der forkaster Jesus, forkaster Gud selv, og skal derfor dømmes på den yderste dag.

Nogle hellenere ønsker at se Jesus, hvilket foranlediger ham til at forudsige sin snarlige bortgang. Det misforstår jøderne, som om han vil rejse ud blandt hellenerne og forkynde budskabet. Jesus gentager, at han snart går bort til et sted, hvor de ikke kan komme. Dette får dem til at frygte for, om han skal til at begå selvmord. Jesus svarer, at han ikke er af denne verden, sådan som de er, og det er snarere dem, der skal dø, fordi de tager så fuldstændig fejl af Jesus. Men de skal forstå, hvem han er, efter hans korsfæstelse, som ret konsekvent kaldes ophøjelse.

Nu følger en diskussion om frihed, da Jesus hævder at han som sandheden skal gøre dem virkelig frie. Det får jøderne til at svare, at de som Abrahams børn allerede er frie. Nej, siger Jesus, for alle er slaver af deres svigt – selv Abrahams børn. Alene det, at de stræber Jesus efter livet, afslører deres svigt i forhold til sandheden, som de umuligt kan efterleve. Jøderne hævder, at både Abraham og Gud selv er deres far, hvilket Jesus benægter, for i så fald ville de have elsket ham. Nej, deres sande far er djævelen selv, og det er hans vilje, de udfører, men

han er en morder og en løgner fra begyndelsen. I er af løgneren – jeg er af sandheden, I er af djævelen, derfor kan I ikke forstå, hvad jeg siger, fordi jeg er af Gud.

Dette får jøderne til at anklage Jesus for at være en sindssyg samaritaner, der lider af storhedsvanvid, når han gør sig selv større end både Abraham og profeterne. Jesus påstår nu, at jøderne ikke kender deres egen Gud, sådan som Jesus gør det, og Abraham - ja, han glædede sig til at Jesus skulle komme. Dette får jøderne til at samle sten op for at stene ham, men han går sin vej.

Da Jesus og hans tilhængere på en sabbat møder en blindfødt, afføder det et spørgsmål til Jesus om skæbne og skyld, men Jesus afviser nogen sammenhæng i den retning. Når manden er blind, er det en del af Guds plan for at Jesus kunne vise sin guddommelighed ved at helbrede ham. Derefter putter han noget spytblandet ler på mandens øjne og beder ham vaske sig i Siloadammen. Herefter kunne den blinde se, hvilket afføder en del undren og diskussion blandt folk, der kendte ham, men den forhenværende blinde holder fast i, at det virkelig er ham, der nu kan se. De tager ham så hen til farisæerne, der forholder sig skeptiske – ikke mindst fordi Jesus har brudt sabbatshvilen med sin helbredelse. Der er dog delte meninger om sagen. Mandens forældre indkaldes som vidner, men de svarer undvigende, da de er bange for at blive smidt ud af forsamlingen. Jøderne prøver så at få manden til at fornægte Jesus, eftersom han tydeligvis er en forbryder, men manden nægter at adlyde dem, og svarer godt for sig, hvorefter han bliver smidt ud af deres forsamling. Senere giver Jesus sig til kende for ham som Menneskesønnen, der er kommet for at dele vandene mellem de, som kan se og de, som er blinde – herunder farisæerne.

Nu følger en smuk lignelse om får og hyrder og falske hyrder. Falske hyrder søger at snige sig ind i folden, men den sande hyrde går ind gennem indgangen og fårene kender hans stemme og følger ham. Jøderne forstår dog ikke lignelsen, så han udlægger den for dem. Jesus er selv indgangen til den sande frihed og liv i overflod. Jesus er den gode hyrde i modsætning til sine forgængere. Hans godhed består i, at han sætter livet til for fårene i modsætning til daglejeren, der ikke elsker fårene, men kun er interesseret i sit udkomme. Det er stærke bånd mellem den gode hyrde og fårene som mellem Gud fader og Jesus selv, der lever op til Guds kærlighed ved at sætte sit liv til af egen fri vilje. Han har nemlig magt til at sætte livet til og tage det tilbage igen. Og netop det er opgaven. Denne tale skaber igen splid blandt jøderne.

Tilbage i Jerusalem afkræver jøderne et svar fra Jesus på hvem han er – om han er deres Messias. Det bekræfter Jesus, men siger samtidig, at de ikke tror på ham på trods af de undergerninger, han har gjort. De hører nemlig slet ikke til hans flok, som også er Gud faders flok, for Jesus og Gud fader er ét! Dette får igen jøderne til at ville stene Jesus, hvilket får Jesus til at spørge sarkastisk om, hvilken af de gode gerninger, han nu skal stenes for? Jøderne

svarer, at det er på grund af hans åbenbare gudsbespottelse, de vil stene ham. Men Jesus henviser til et skriftsted, der omtaler alle som Guder, men hvordan kan de så kalde Jesus for gudsbespotter fordi han kalder sig selv Guds søn? De angriber ham så igen, men han undslipper og vender tilbage til Jordan, hvor Johannes tidligere døbte, og her får han en del nye tilhængere.

En dag får Jesus bud om, at hans gode ven Lazarus – bror til Martha og Maria – lå alvorligt syg i Bethania. Men som med den blindfødte mener Jesus, at Lazarus sygdom ikke er dødelig, da den skal tjene til at skabe respekt om Jesus. Først efter to dage tager Jesus og hans noget modstræbende og forvirrede tilhængere endelig til Bethania blot for at konstatere, at Lazarus for længst er død. Både Martha og Maria begræder, at Jesus ikke var kommet noget før, men han bedyrer dem, at han er opstandelsen og livet. Han går så ud og beder dem trods Marthas advarsler om at rulle stenen fra graven, hvorefter han kalder den døde Lazarus ud af graven. Dette skaber jubel blandt nogle, men bekymring hos farisæerne, der frygter, at Jesu popularitet vil medføre ødelæggende angreb fra romerne. Men ypperstepræsten Kaiafas udtaler de selvopfyldende ord, at det er bedre, at én dør for folket, end at hele folket går til grunde. Det blev anledningen til jødernes planer om at få Jesus slået ihjel. Jesus selv flygter til gengæld ud til Efraim i nærheden af ørkenen sammen med sine tilhængere.

Påskens nærmer sig, og i Bethania besøger Jesus Martha og Maria og Lazarus. Under middagen salver Maria Jesu fødder med kostbar salve og tørrer dem med sit hår, hvilket får Judas til at bebrejde hende det store spild, men Jesus tager hende i forsvar. Rygtet om Jesu tilbagekomst får mange til at opsøge ham i Bethania, mens ypperstepræsterne lagde planer om også at slå Lazarus ihjel, fordi hans opvækkelse fik mange til at følge Jesus.

Nu følger så Jesu kongelige indtog i Jerusalem ridende på et æsel og fulgt af en stor menneskemængde, der kam ud fra Jerusalem for at møde ham til farisæernes store fortrydelse. Nu er timen så kommet for Jesu guddommeliggørelse – dvs. hans korsfæstelse. Som hvedekornet må dø, før det kan bære frugt således også med Jesus, der opgiver sit liv i denne verden for livets skyld. Det gør ondt, men Jesus må holde ud til enden. En røst fra himlen bekræfter Jesu valg, som også medfører dom over verden og over denne verdens fyrste, djævelen, der nu skal kastes ud i mørket udenfor.

Folk er imidlertid stadig forvirrede. Jesus opfordrer dem til at følge lyset, mens tid er, men han er stadig en gåde for dem, hvilket allerede Esajas har profeteret om. Gud har selv gjort dem blinde og døve, så de er ude af stand til at fatte Jesu budskab i ord og handling. Og de, der alligevel blev grebet, turde ikke indrømme det af frygt for farisæerne og for at blive udstødt.

Under påskemåltidet overrasker Jesus sine tilhængere ved at vaske deres fødder som et billede på hans kald som tjener – ikke som hersker, og han opfordrer dem til at følge hans eksempel.

Han fortæller dem også, at en af dem vil forråde ham og på spørgsmålet om hvem fra den elskede tilhængere svarer han kryptisk, og ingen af dem forstår, at det er Judas, selv om han forlader bordet og går ud i natten.

Nu følger en lang samtale mellem Jesus og tilhængerne. Jesus forudsiger igen sin snarlige bortgang og han opfordrer tilhængerne til at leve sammen med kærligheden som det nye bud. Tilhængerne forstår stadig ikke, hvor Jesus skal hen, men Jesus siger, at de ikke kan følge ham nu, men senere. Peter insisterer på, at han vil sætte livet til for Jesus, men Jesus belærer ham om, at han skal fornægte Jesus allerede samme nat. Dog skal de ikke miste modet, for nok tager Jesus bort, men det er for at gøre plads til tilhængerne i hans fars hus. Dér skal de altid være sammen. Og vejen kender de jo, for Jesus selv er vejen og sandheden og livet. Ingen kommer til Gud uden gennem Jesus, som er ét med Gud fader selv. Den, der har set Jesus, har set Gud selv. Og de skal huske at holde fast i Jesus, for så vil han opfylde alle deres bønner, så de kan gøre de samme gerninger, som Jesus gjorde. Han er vinstokken – Gud er vinbonden, der smider de ufrugtbare grene ud og renser de frugtbare. Tilhængerne er allerede rene, og Jesus opfordrer dem til at blive i ham som grenene bliver på stokken. Afskåret kan de intet gøre af sig selv, men bliver de i Jesus kan de alt. Kærligheden skal bære dem sammen med den talsmand i form af sandhedens ånd, som Gud selv vil sende dem, og som skal lære dem alt – den ånd, verden ikke kender. Jesus går bort, men vil ikke efterlade tilhængerne faderløse. Jesus forlader denne verden men ikke tilhængerne. Kærligheden vil vise dem vejen. Kærligheden er det afgørende grundlag for fællesskabet mellem Gud og Jesus og tilhængerne. Størst kærlighed har den, der sætter livet til for vennerne, og tilhængerne er ikke Jesu slaver eller tjenere, men netop venner. Venner i kærlighed. Så gør det ikke så meget, om verden afskyr dem, og Jesus forudsiger, at tilhængerne vil blive forfulgt, fordi de ikke længere er af denne verden, og fordi de fortsat vidner om Jesus. Hertil får de hjælp af talsmanden, som Gud sender, men først er det nødvendigt, at Jesus går bort, så talsmanden kan komme til og overbevise verden om dens svigt, om retfærdighed og om dom.

Nu beder Jesus en lang bøn til Gud. Først en lovprisning for den opgave sønnen har fået: at give evigt liv til Guds udvalgte. Jesus har udført opgaven indtil nu og beder om Guds lys, sådan som han selv har kastet Guds lys over jorden ved at udføre Guds vilje. Herefter følger en bøn for tilhængerne, som har holdt fast til det sidste. De er ikke af verden, derfor hader verden dem, men Jesus beder Gud bevare dem mod den onde djævel og gøre dem hellige i sandheden som udsendinge i verden. Jesus beder også for dem, der bliver overbevist af tilhængerne, så de alle må blive ét med hinanden og med Gud, så de kan se Jesus i sin guddommelige stråleglans. Når sandhedens ånd kommer til dem, vil han lede dem til sandheden, men inden da må Jesus gå bort – dog skal de se ham igen. Dette skaber nogen forvirring hos tilhængerne som tidligere hos folkeskaren i Jerusalem, så Jesus forklarer

afskedens smerte som en mors fødselsveer, der forsvinder i samme øjeblik hun får barnet lagt i sine arme. På samme måde skal tilhængerne glæde sig til sin tid.

Nu erklærer tilhængerne, at de tror på Jesus - at han er udgået fra Gud, men Jesus forudsiger, at de snart vil spredes og overlade Jesus til sin skæbne – dog ikke alene, for Gud er med ham til det sidste, så de skal ikke fortvivle. Jesus er jo kommet for at give sin fred til de foruroligede tilhængere og han opfordrer dem til ikke at lukke frygten ind, men lade glæden komme til. Kort efter bryder de op og går ud i en nærliggende have. Her mødes de med en deling mænd fra ypperstepræsterne, der kom sammen med Judas. I første omgang viser de respekt for Jesus, men senere tager de ham til fange, efter at Simon Peter havde hugget højre øre af en af mændene. De fører ham til ypperstepræsten Annas. Simon Peter følger med sammen med en anden tilhænger, der er kendt med ypperstepræsten, så de kommer med ind i gården. Her fornægter Peter tre gange Jesus inden hanen galede. Efter en kort udspørgen sendes Jesus videre til Kaiafas, hvorfra han bliver ført frem for Pilatus tidligt om morgenen for at blive henrettet. Pilatus vægrer sig ved at efterkomme jødernes ønske og efter en kort samtale med Jesus erklærer han ham uskyldig og ville frigive ham, men jøderne ønsker at få en røver Barabbas frigivet i stedet for Jesus, som de vil have dømt. Pilatus bøjer sig og får Jesus pisket og ydmyget. Iført tornekrone og kongekappe fører han den blodige Jesus ud til folket for at få ham frigivet, men ypperstepræsterne vil have ham korsfæstet. Pilatus forsøger igen at få ham frigivet, men giver til sidst efter for presset og overgiver Jesus til korset.

Nu tvang de Jesus til at bære sit kors ud til henrettelsesstedet Golgotha. Her blev han korsfæstet sammen med to røvere. På en indskrift over hans hoved stod Jesus Nazaræeren Jødernes Konge. Soldaterne trak lod om Jesu tøj. Nogle af hans tilhængere stod ved korset – bl.a. Jesu mor og den elskede tilhænger, som Jesus beder om tage sig af hans mor. Efter at have drukket lidt vineddike dør han med ordene: Det er fuldbragt. I modsætning til de to andre korsfæstede får Jesus ikke knust knoglerne, men får til gengæld et spyd stukket i siden, så der kom blod og vand ud af såret. Senere kom Josef fra Arimathæa sammen med Nikodemus, og de fik lov til at tage hans legeme ned og lægge det i en klippehule.

Den første dag i ugen kommer Maria Magdalene ud til graven og finder den tom. Hun løber hen til Peter og den elskede tilhænger og fortæller, at liget er væk, og de løber alle ud og ser, at det er rigtigt. Da Maria er blevet alene, kigger hun ind i graven og opdager to engle, der spørger, hvorfor hun græder. Det samme spørger en mand hende om, som hun antager for at være havemanden, men da han siger hendes navn, genkender hun Jesus, som beder hende fortælle om opstandelsen til tilhængerne, hvilket hun gør. Samme aften viser Jesus sig for tilhængerne, der af frygt for jøderne havde låst sig inde. Han ånder på dem, så de modtager Helligånden som lovet og får magt til at dømme.

Senere bliver også Thomas, der ikke var med, overbevist om opstandelsen, så han bøjer sig for sin herre og sin gud. Med budskabet om, at dette er skrevet for at skabe tro på Jesus som Guds søn og derigennem få liv i hans navn slutter evangeliet formentlig.

I en senere tilføjelse til evangeliet mødes Jesus og hans tilhængere ved Tiberiassøen i Galilæa, hvor Jesus foranstalter et fiskeeventyr, og de spiser brød og fisk sammen. Jesus spørger den fornægtende Peter tre gange, om han elsker ham, og giver ham til opgave at være hyrde for fårene. Den tilhænger Jesus elskede havde åbenbart fået det rygte på sig, at han ikke skulle dø, men det skyldtes en misforståelse. Det var netop den tilhænger, der har skrevet evangeliet ned, og 'vi' ved, det er sandt, hvad han skriver.

2

Ifølge Markus

Helbredelsen af en lam

Det er vistnok Paulus, der har fundet på at kalde sit budskab for et evangelium – et glædeligt sejrsmelding. Og det udtryk er blevet hængende, kan man vist roligt sige, så da Markus – eller hvem det nu var - satte sig for at skrive fortællingen om Jesu liv, kaldte han den simpelt hen for et evangelium: Evangeliet om Jesus Kristus, Guds søn. Det er fortællingen om, hvad Guds søn gik omkring og gjorde og sagde her på jorden som et menneske blandt mennesker – og det er ikke mindst fortællingen om den modstand, han underligt nok mødte på sin vej – en modstand, vi allerede møder her i kapitel 2 af dette glædelige budskab, som altså ikke bare er lutter glæde, men som trods alt ender godt.

Der lå en lam mand, der var temmelig kraftig, så der skulle fire mand til at bære ham. De besluttede så, at de ville hen til Jesus, der var i byen, for de var sikre på, at han nok skulle helbrede manden for hans lammelse. Hvordan kunne de egentlig vide det – ja, hvordan kunne de i deres vildeste fantasi forstille sig, at en lammelse sådan uden videre kunne blive helbredt? Det er jo ikke til at sige, men i hvert fald var de ikke et sekund i tvivl om, at det nok skulle gå. Det viser sig ved, at de ikke kunne drømme om at opgive deres vilde foretagende, selv om der kom forhindringer på vejen.

Den første forhindring møder de i form af folkemængden, der simpelt hen står i vejen for Jesus. Folkemængden spiller en stor rolle i Markusevangeliet – og ikke altid en lige positiv rolle. Jesus får på et tidspunkt medlidenhed med den, for han syntes den lignede en flok får uden hyrde. Men det var også folkemængden, der råbte: korsfæst ham! dengang Pilatus spurgte, hvad han skulle stille op med Jesus. Korsfæst ham! Og her står den altså simpelt hen i vejen. Hvorfor flyttede de sig ikke, så den stakkels mand kunne komme frem? Måske fordi de var bange for at miste deres tilskuerplads? Måske fordi de ikke syntes, at en lam havde noget at gøre der hos dem. I hvert fald flyttede de sig ikke en tomme, og så kunne de stakkels mennesker jo være gået hjem igen med den lamme og med uforrettet sag, men deres lidenskabelige stædighed fik dem til at foretage sig noget vanvittigt. De baksede denne store

mand op på taget af huset, hvor de lavede et hul, der var stort nok til at de kunne fire den stakkels mand ned lige for fødderne af Jesus.

Man kan se det for sig, og mange af os, har måske endda oplevet det, når vi har stået ved graven og måttet fire en af vores kære ned i hullet i tillid til at det ikke var døden, men liv og opstandelse, vi firede kisten med den afdøde ned til. Jah, nu er du nok død, men af jorden skal du igen opstå! som vi imod al rimelighed og fornuft siger til de døde. Forunderligt nok! Og det er så da Jesus opdager denne stædige og trodsige viljestyrke, der ikke vil opgive livet og friheden uanset hvor besværlig vejen kan forekomme, eller hvor farligt den så kan være, ja, da er det, han siger de forløsende ord: Mit barn, dine synder er tilgivet! De samme befriende ord, som lød her ved Liams – ja, ved enhver kristen dåb: Mit barn, dine synder *er* tilgivet – kast dig nu bare frimodigt ud i det farlige liv – uden frygt hverken for mennesker eller for Gud.

Denne trodsige livsvilje er et hovedtema for evangelisten. Det er *den*, der frelser mennesker fra deres sygdomme eller sorger og bekymringer og altså ikke deres kvalifikationer eller deres anger eller deres fromhed eller visdom – jeg havde nær sagt tværtimod. 'Det er din egen tillid til livet, der har frelst dig', siger Jesus mange gange til disse pågående mennesker, der ikke vil finde sig i deres skæbne, men bliver ved med at plage mesteren, som der står – også selv om de i første omgang bliver afvist. Ingen forhindring er stor nok til at holde mig borte fra livets kilde. Jeg *vil* level!

Den næste forhindring, disse stædige og trodsigt tillidsfulde mennesker møder, er religionens og moralens vogtere – i dette tilfælde farisæerne og de skriftkyndige teologer, som kendte både loven og profeterne og den fulde sandhed om livet – sådan som teologer jo gør. Intet menneske har magt til at tilgive synder – det har kun Gud, og det kan kun komme i stand på visse betingelser – enten gode gerninger eller tempelofringer eller hvad man nu ellers kunne finde på af bods- og forbedrings-handlinger for de ramte mennesker, der jo så helt åbenbart var ramt af Guds mishag og vrede. Så først måtte den vrede Gud formildes, og så måtte man bare håbe. Alt andet ville være en hån mod den almægtige selv.

Og så er det jo lige præcis denne grundlæggende og overordentligt udbredte religiøse tilværelses-opfattelse, Jesus gør fuldstændigt op med. Hele denne *normale* gudsforestilling og hele dette *normale* menneskesyn vender han op og ned på. Her i fortællingen gør han det ved at påvise, at *jo!* mennesket *har* magt til at tilgive synder – det er han selv et klart bevis på, når han ganske håndgribeligt befrir det lamme menneske for sin lammelse – en lammelse, der måske var forårsaget af en uafvaskelig skyld, der gjorde ham bange for livet, så han ikke turde rejse sig op og gå ud i det. Gjorde ham bange for denne vrede og straffende Gud, så han slet ikke turde leve livet. Jeg tror, det er en angst, de fleste af os kender i større eller mindre grad

– angsten for andres dom – angsten for ikke at slå til – ikke at være noget værd. Jeg gør i hvert fald.

Tag nu din bære og gå hjem! Og den lamme gik hjem lige for næsen af dem alle sammen. Der kan I selv se! Hans synder *er* tilgivet!

Og folkemængden måbede: Aldrig har vi set magen! Men for religionens og samfundsmoralens vogtere var det ikke noget glædeligt budskab. Som Markusevangeliet skrider frem, vokser modstanden mod Jesus, og den kulminerer i Jerusalem, hvor farisæerne og de skriftkyndige sammen med tempelpræsterne, romerne og folkemængden får Jesus korsfæstet. Han dør og bliver begravet, men søndag morgen finder nogle skrækslagne kvinder graven tom, og en ung mand fortæller dem, at Jesus er opstået, og at han vil møde dem alle sammen i Galilæa, hvor det hele startede.

Markusevangeliet handler fra først til sidst om opstandelse – ikke blot om Jesu opstandelse, men om hele den opstandelse, det vakte – både rent bogstaveligt, men også mentalt, dengang Gud selv blev et menneske og dermed viste os arme mennesker – ikke blot hvad Gud er, men hvad et menneske i virkeligheden er. Viste os, at et virkeligt menneskeliv slet ikke beror på alt det, vi normalt stræber efter i form af lykke og held, rigdom og magt, religiøs fromhed eller visdom – men på dét at turde *ville* livet – at turde tro på livet – ja, at elske livet og hengive sig uforbeholdent til livet, sådan som det nu engang er. Fornemmer vi denne tillidsfulde tiltro til livet og til livets Gud, ja, da åbner evangeliet sig også for os, og vi forstår så inderligt godt, hvorfor demoner uddrives, lamme går, døve hører, blinde ser, spedalske renses og døde opstår – og vores menneskehjerte smiler og samtykker, når vi hører om, hvordan livsangst forvandles til livsglæde – menneskefrygt til inderlig tillid og kærlighed – død til liv - sådan som opstandelsesevangeliet beskriver det igen og igen.

Livet ifølge Markusevangeliet handler ikke om at holde loven og gøre, som der bliver sagt eller som forventet af nok så lovkyndige dommere eller nok så fromme præster – nej menneskelivet handler om *at turde ville det* – at kæmpe lidenskabeligt for det med næb og klør, selv når det ser sortest ud – ja, selv på gravens rand – i fast tillid til at livet er et opstandelsesliv der åbner sig for den, der vil - ja, hvor selv døden er den tunge dør, der åbner sig i det dunkle mod endnu mere liv.

Det er i hvert fald, hvad evangeliet lærer os, og derfor er det også, hvad vi søndag efter søndag holder gudstjeneste på, så også vi kan gå hjem herfra med vores forskellige bærer under armen – så også vi tør gå ud og kæmpe med livet og med døden i en fast tillid til, at vi er og bliver Guds elskede børn – nu og i al evighed.

Toldere og syndere

Det var sådan i gamle dage, at enhver konge med respekt for sig selv havde en hofnar. Ikke bare for sin fornøjelses skyld, men det var faktisk tænkt som et værn mod ethvert kongeligt magtmisbrug. Narrens opgave var ikke mindst at gøre nar ad kongen selv, når kongen gik for vidt eller blev urimeligt uretfærdig kynisk og selvhævdende.

Den gammeltestamentlige storkonge David havde også sådan en hofnar i form af profeten Nathan, der måtte fortælle kongen et par sandheder, dengang David havde misbrugt sin magt på det grusomste, da han blev forelsket i nabokonen Batseba og derfor fik hendes mand Urias slået ihjel.

Så det er en ældgammel visdom, at magt korrumpere, hvis ikke den holdes i ave og modsiges, så det kan høres – selv af magtgale eneherkere. Og det værste, der kan ske, det er selvfølgelig, når kongen i vrede slår sin hofnar ihjel – fordi sandheden er for ilde hørt.

Også Jesus optrådte – sådan som han skildres i evangelierne – som en slags hofnar, der sagde sandheden til den politiske og ikke mindst religiøse elite, der kontrollerede og styrede datidens samfund med hård hånd. Og som så mange hofnarre i tidens løb blev også Jesus gjort tavs – angivelig fordi han underminerede det bestående samfund. De forstod ikke denne Jesus fra Nazareth – forstod ikke hans budskab – forstod ikke hans måde at leve på – det var udenfor deres horisont. En horisont, der strakte sig til de nationale og religiøse grænser – til forfædrenes overlevering, sådan som de forstod dem. Loven og traditionen frem for alt. Og de så en fjende og en trussel i alt, hvad der gik ud over denne horisont – en trussel mod religionen og dermed mod nationen, for Israel var for dem et jødisk land. Et udvalgt folk, der skulle holdes rent for al udefra og indefra kommende forurening, sådan som det åbenbart stadig er gældende for den jødiske stat Israel.

Tolderen Levi vidste godt, at han var en asocial kræmmersjæl, der for egen vindings skyld så stort på al moral. Farisæerne og det jødiske borgerskab foragtede ham – de foragtede hans stand og hans arbejde, som gik ud på samarbejde med besættelsesmagten og udnyttelse af de svageste i samfundet. Levi har sikkert henlevet sit kræmmerliv med nedslåede øjne - både overfor borgerskabet og overfor sit land og overfor Gud.

Og så pludselig er han væk - har forladt det hele - draget af et uimodståeligt kald - draget af et nyt fællesskab, hvor to ord var nok til at ændre et liv fuldstændigt: Følg mig! Ingen løfter - intet svar på hvorhen eller hvorfor. Den kræmmersjæl, som havde sat en pris på alting, og hvis motto må have været: Kan det betale sig? - og som gjorde hele sit liv op i penge - den kræmmersjæl var pludselig væk - erstattet af et menneskehjerte, som ville det ene fornødne - som vidste, at livet var andet og mere end udkomme. Pludselig mødte dette fortabte men-

neske en helt ny solidaritet - et helt nyt fællesskab i denne umiddelbare og spontane godkendelse uden de løftede pegefingre - uden de sædvanlige betingelser: Hvis du vil følge mig, så må du lægge dit liv om - se nu at blive et ordentligt menneske. Nej, det var denne umiddelbare betingelsesløse og grænseløse kærlighed, som ramte ham som et kølleslag.

Han brød alle regler, dette sære menneske - gjorde loven og moralen og traditionen til skamme med sin grænseløse kærlighed. Helbredte syndere og gjorde sig solidarisk med de foragtede. Og det kostede ham livet, fordi magthaverne glemte den gamle visdom om, at retfærdighed uden kærlighed ikke kan undgå at blive umenneskelig. Til gengæld havde de ret i, at kærlighed uden retfærdighed også kan blive umenneskelig. Tilsyneladende kan vi ikke indrette vores samfund, så det bygger alene på kærlighed, nåde og fred. Det går åbenbart rivende galt, så på sæt og vis havde de jo ret, farisæerne og de skriftkloge, når de anklagede Jesus for at underminere samfundet med sin frihed og kærlighed til alle og enhver. Uden lov med deraf følgende konsekvenser i form af dom og straf til lovbruderne og belønning og anerkendelse til de lovlydige bryder samfundet sammen. Uden grænser risikerer vi at ende i det rene anarki. Der må og skal selvfølgelig være orden, for at et samfund kan bestå.

Ind i dette dilemma mellem kærlighed og retfærdighed - mellem drøm og virkelighed lyder så evangeliets påstand om, at *Gud* er kærlighed. Vi kan ikke selv beherske kærligheden og sætte den i system. Det magter vi simpelthen ikke – vi er henvist til retfærdigheden. Vi kan ikke selv realisere vores drøm om kærlighed – sådan er det at være menneske, og det er måske den spænding, der holder os i live. Men vi kan opleve Guds kærlighed i glimt, og så kan vi gøre det, som vi gør i dag. Vi kan fortælle hinanden om den. Det er vel egentlig derfor, vi er her - det er derfor, vi har vores kirker, der står som disse fristeder eller helligsteder, hvor loven og retfærdigheden og magten ikke gælder, fordi hér udlever vi så at sige vores drøm om frihed og kærlighed – om menneskelivet, som det burde være. Ved at fortælle historier om kærligheden – ved at synge om den – ved at holde dåb og nadver. Ved at lege Guds rige. Og på den måde bliver kirken – også den danske folkekirke – selv en slags hofnar, der hele tiden forsøger at holde os magtbegærlige små mennesker fast på, hvad der er vigtigt her i livet og hvad der ikke er det. Forsøger at holde os fast på den drøm om kærlighed, vi selv er så dårlige til at realisere. Og det er med den drøm i hjertet, vi sendes ud herfra – ud i vores samfundsliv, hvor andre regler gælder, og hvor magten fører det store ord.

Problemet er, hvis vi forsynder os mod det første af de ti bud og begynder at dyrke andre guder end den Gud, som er kærligheden selv. Hvis vi f.eks. dyrker det samfund, vi selv har skabt eller den politik eller moral eller ideologi, vi hylder - og glemmer modsigelsen af alt vores eget – hvis vi dyrker pengene og pengenes magt og glemmer modsigelsen – hvis vi dyrker os selv og vores egen magt og glemmer modsigelsen. Så går det galt, som hvis man sætter en ny lap på noget gammelt tøj eller hælder ny vin på gamle sække. Så går livet selv på

en måde i stykker – eller dør, fordi vi mister spændingen mellem drøm og virkelighed, både når vi prøver at realisere vores drøm om kærlighed – eller når vi glemmer den.

Jeg tror, det er den spænding mellem drøm og virkelighed, der gør os til levende mennesker med åbne sanser for alt stort herneden – men sandelig også – takket være hofnarren – gudstjenesten - med øjet himmelvendt mod evigheden.

Såeren

Det er somme tider nogle mærkelige ting, man sådan kan huske fra sin barndom - ting, der har sat sig fast for altid. I min fars kontor var der gamle møbler og pæne billeder på væggen sammen med brune familieportrætter omkring den store lænestol, hvor han skrev sine prædikener. Et af billederne var Rembrandts billede af en gammel kone, der sidder med den ene hånd på sin Bibel og med brillerne i den anden hånd og sådan et henført udtryk i ansigtet - og engang jeg stod og kiggede på det, kom min far hen og sagde: Det er reformationen. Det forstod jeg ikke meget af dengang, men senere fik jeg jo nok en fornemmelse af, hvad det betød for en frihed for almindelige mennesker at kunne læse Bibelen selv. Sikke en revolution og sikke et ansvar. Hvad der er den rette lære - hvad der er sandheden, bestemmes ikke længere af præster og paver - men af menigheden selv - af mennesker selv ud fra Bibelen og deres samvittighed. Det var ikke bare Bibelen, der blev slået op på vid gab - det var livet selv, der blev åbnet for enhver. Rembrandts gamle kone vil altid sidde der med sit henførte udtryk, når mennesker kræver ledere og autoriteter og orden. Når det bliver indlysende, at friheden ikke går an, så nogen må tage magten. Og hun vil altid sidde der, når denne præst tror, han kan belære andre om sandheden!

Der var pænt i min fars kontor. Lidt mørkt måske - men så pludselig en dag hang der et fuldstændig vanvittigt billede - nærmest en eksplosion af farver midt i dette pæne, brune kontor. Helt forkert hang det der og sugede blikket til sig. Det var van Goghs billede af sædemanden - og hvad i alverden lavede det i min fars pæne kontor?

Det forstod jeg først langt senere, og nu bruger jeg billedet i tide og utide til at fortælle om kristendom - fortælle om den revolution, der skete, dengang Jesus gik omkring og fortalte sine uanstændige historier om Gud og mennesker. Tåbelige historier for dem, der søger visdom - forargende historier for dem, der søger Gud. Her går han i van Goghs mørke og ludende skikkelse og strør sin dyrebare sæd på denne elendige jord med dens skæve vækster - med tidsel og tjørn - med klippegrund og alfarvej. Her går han så utrættelig, skønt de fleste ville sige, at det var halsløs gerning - det har intet formål at tilså den elendige jord. Men det

er som om, han intet hører og intet ser - blændet måske af kærlighed til denne jord. Han standser aldrig sin rolige vandring men går over stok og sten - egentlig lidt latterlig for en verden, der kræver tegn og gerne ser resultater og udbytte. Hvor er visdommen i at så på klippegrund, blandt tidsler og på vejen? Hvor er visdommen i at bruge sit liv på halsløs gerning? Ja, bogstaveligt talt halsløs gerning - men jo ikke hjerteløs - og der er måske forklaringen. Halsløs gerning betyder oprindeligt en gerning, der fører til halshugning - til dødsstraf, og sådan gik det jo med denne latterlige sædemand, der pludselig dumpede ned i vores pæne verden som en hund i et spil kegler - alt for farvestrålende - alt for fanatisk - med alt for stor kærlighed - med alt for urimelige krav til vores frihed og vores ansvar - som om vi var konger og kejsere og paver alle sammen... og det går jo ikke. De slog ham selvfølgelig ihjel de pæne præster og de lydige slavesjæle i skøn forening - for friheden er alt for bøvel - alt for svær - men han stod op af graven og fortsatte uforstyrret sin halsløse gerning med at tilså denne hårde verden med sit ord og med sin alt for store kærlighed - for hvem ved? En lille spire måske et sted - en stille undren? Et hjerte, der banker for frihed som hans?

Han ved godt, hvordan det går, denne sædemand, der kender sin jord langt bedre end den bedste landmand. Han ved, at hans korn aldrig får magt og aldrig kommer til at dække den hårde jord som en bølgende hvedemark, man ikke kan se enden på. Nej, sådan vil det aldrig gå, for det han sår, er ikke ensartethed - ikke den fromme flokmentalitet eller det kristelige fodslag, så vi fra kirkens side mener det samme - og det samme som Gud - men blot denne urimelige kærlighed til hvert enkelt menneske med alt, hvad dette menneske indeholder. Det er som om, han har en ufattelig tro på, at det nok skal lykkes, og derfor bliver han bare ved. Bliver ved med at kalde på noget dyrebart i ethvert menneske, indtil vi omsider kommer til os selv, så vi ser livet, som det virkelig er - båret af en dyb kærlighed, der igen og igen strømmer os i møde. Det er disse høje tanker om mennesket, der må slå os med forundring - at vi dog er det værd.

Sådan tror jeg, Jesus fortalte historien oprindeligt, men det var ikke nok for den pæne menighed - det var alligevel for tyndt, så man satte en opbyggelig fortolkning på, som drejede kameraet væk fra sædemanden - væk fra Gud - og hen mod jordbunden - mod mennesket, der nu kunne beflitte sig på at være som den gode jord og ikke som alfarvejen eller klippegrunden eller den tidselbesatte jord. Jo for det blev pointen i historien: from opbyggelighed for mennesker og ikke den grænseløse kærlighed fra Gud - for hvad skal vi stille op med den? Og så kan en og anden måske nok i sit stille sind undre sig over, at jeg tilsyneladende ved bedre end både Markus og Lukas og Matthæus, men det har jeg fra Rembrandts gamle kone i min fars kontor. For selv at læse Bibelen betyder ikke at lære den udenad som en remse - at kunne sin Bibel på fingrene. Nej det betyder at bruge alt det, du har i dig af forstand og hjerte, så du måske kan fornemme også, hvad der ikke står. Det er

netop evangeliets og reformationens dyrebare frihed, at vi får lov til at tænke selv - selv at drage slutninger - selv at fornemme, hvad der er sandhed, og hvad der er løgn - og den frihed kan kun vi selv tage fra os igen. Du kan godt kæmpe for andres frihed, men din egen, den har du allerede i kraft af kærlighedens evangelium, og har du først fået den, så kan ingen djævel tage den fra dig igen. Det kan godt være den bliver for dyr, så den koster mere, end du bryder dig om - vi ved, hvad den kom til at koste sædemanden selv - men det er kun dig selv, du kan takke for dine slavekår. Så stå nu fast, siger Paulus, og lad jer ikke på ny spænde i trældoms åg, så I bliver klynkende nikkedukker, der bare gør, hvad I skal, men selv bruger evangeliets frihed til at skabe liv med - til at vove det umulige.

Sådan fik et par billeder pludselig betydning for mit liv som en ny inspiration til tro og tillid, når de på deres egen sære måde forvisser mig om, hvad frihed og kærlighed er værd i en verden, der altid kræver udbytte, hensigtsmæssig ensretning og religiøst formynderi.

Og tænk, hvad kunsten egentlig formår - Rembrandt, van Gogh og alle de andre store, som har viet deres liv til at så et kim i vores sind, fordi de kunne høre, hvad den store fortæller fortalte, da han fortalte sine mærkelige historier, som verden ikke fatter, og da han betalte frihedens høje pris.

Jeg tror, evangeliet skal fortælles igen og igen - ikke for at få os til at adlyde men for at gøre enhver af os til kunstner - at gøre os så frie, så vi selv tør skabe nyt liv omkring os - så vi selv tør leve det skaberliv og kunstnerliv, vi alle fra begyndelsen var bestemt til at leve.

Effatha!

Hvad har Paulus' udsagn om, at bogstaven slår ihjel, men ånden gør levende at gøre med Jesu helbredelse af en døvstum? Og hvad betyder det egentlig, at bogstaven slår ihjel?

Ja, lad mig prøve at komme med et bud på et svar til overvejelse. Det handler selvfølgelig om kommunikation – denne højt udviklede menneskelige evne til at meddele sig til hinanden – og så handler det måske først og fremmest om mangel på kommunikation: Ikke at kunne tale – ikke at kunne høre – ikke at kunne begribe hinanden – og dermed ikke at kunne leve sammen.

Når Paulus laver denne modsætning mellem bogstav og ånd, så giver han dermed nøglen til en forståelse af, at det ikke bare handler om at kunne læse, men om at kunne begribe det, man læser. Det er derfor præsten prædiker – på godt og ondt. Prædikenen er et forsøg på at gøre teksten begribelig – først og fremmest for præsten selv og så med et stille håb om, at det, præsten begriber, også kan begribes af andre – at det der bevæger præsten, også kan

bevæge andre. Et noget forfængeligt håb, men dog et håb. Præsten prædiker, fordi teksten ikke kan stå alene. Det er ikke så vigtigt, at det er præsten – enhver kan og skal selv udlægge teksten, men hvis ordet skal blive levende, så skal det så at sige have den klangbund, som et levende menneskehjerte er for ordet. Det er derfor, det er så afgørende vigtigt at overveje teksten – at fortolke og ikke bare tage den bogstaveligt. At tage en tekst som den bibelske bogstaveligt er hjerteløst. Det er simpelt hen hjerteløst! Og det viser sig jo også i historien, hvor netop den bogstavelige forståelse af teksten har medført umenneskelighed på umenneskelighed – i forholdet til jøder, kvinder, afvigere, fremmede, slaver, opdragelse osv. osv. Også i dag. Der er ikke den umenneskelighed, der ikke er legitimeret af en bogstavelig forståelse af Bibelen eller Koranen for den sags skyld. Vestens imperialisme og vedvarende korstog mod de såkaldte fjender af frihed og demokrati er dybest set udtryk for en herrefolksmentalitet begrundet i en bogstavelig læsning af Bibelen. Hjerteløst – netop hjerteløst slår bogstaven ihjel – som regel i Guds navn! Og somme tider kunne man fristes til at smide alle hellige skrifter på bålet, sådan som de har hærget og hærger mennesker.

Men man kunne også søge efter ånden bag bogstaven og dermed give bogstaven den rette menneskelige klangbund. Hvor bogstaven alene får mennesker til at bøje sig og adlyde som slaver og hunde – så får ånden mennesker til at rette sig op, vende sig om og lytte til det, der taler – fordi det taler til dit menneskehjerte.

Ord alene gør det ikke – ja du kan selvfølgelig befale, hvis du har magt til at befale over mennesker, som enhver tids præsteskræbe har det, når de påstår at tale i den almægtige Guds navn. Og du kan true folk til at indordne sig under den rette tro og den rette lære – det sker såmænd også i dag – men så er det pludselig, der dukker en helt anden myndighed op, som får mennesker til at undre sig og vende sig om, for det er den myndighed, der taler fra hjerte til hjerte – det var den, de gamle kaldte ånden – den hellige ånd – Guds ånd, der mirakuløst gør den golde bogstav levende, medrivende, bevægende. De sagde om Jesus, at han talte med en ny myndighed – og ikke som deres skriftlærde præster.

Hvordan skal man nu beskrive Jesu myndighed med ord? Hvordan skal man gøre det, som skete dengang levende for senere slægter? Ja, evangelisterne bruger altså fortællingen, som altid har haft en sær gribende magt over mennesker, fordi fortællingen ikke bare er ord, men den trækker tilhøreren eller læseren ud af sig selv og ind i fortællingens univers – ind i en anden verden end din egen. Og når Jesu mageløse og mirakuløse myndighed - og vel for at sige det ligeud: kærlighed - skulle skildres, ja, så gjorde de det altså så godt de kunne – nemlig med en mirakuløs fortælling om, at han kunne få stokdøve mennesker i tale. Mennesker der trællede under bogstavens tyranni – under præsteskræbets bogstavelige udlægning af den golde og kolde tekst: Der står skrevet... derfor! Og det er det mest hjerteløse og umenneskelige

argument, der findes, når man bruger Skriften som begrundelse for det, man skal. Også når man skal tro det samme som alle andre i flokken.

Kan I se, hvor mennesker i historiens løb og endnu den dag i dag er blevet underkuet og holdt nede i dumhed og åndelig trældom – i døvstumhed - fordi bogstaven fik den djævelske autoritet at være noget i sig selv. Kan I se, hvor præsteskaber og politiske magthavere lever højt på menneskers kryben for den gølge bogstav, der kun kan slå ihjel. Godt, Paulus. Tak for ordet om Ånden! Den ånd, der gør dig fri og gør dig levende – den ånd, der får dig til at både høre og tale ud af dit eget menneskehjertes dyrebare rigdom – og ikke bare eftersnakke og efterleve andres bud.

Effatha betyder derfor i virkeligheden: Vær nu til stede i dit liv – i *dit* liv! Med alle dine sanser åbne. Frygtløst – uden at pakke dig selv eller dit liv ind i skriftens – eller for den sags skyld nogen anden myndigheds - tyranni, for du er ikke skabt til at efterleve – du er skabt til at leve selv.

De slog ham selvfølgelig ihjel for det – ham, der bragte denne livsalige frihed til verden, for der vil altid være dem, der mener, at mennesker er skabt til at adlyde – til at følge trop – til at gøre, hvad der bliver sagt – hvor hjerteløst og umenneskeligt det end kan være. Det er det, vi opdrager vores børn til under trussel om straf eller lokken med salighed. Det er det, vi stræber efter, når vi gerne vil være rigtige – være anerkendte – være gode og respektable, som vi siger – være sunde og tynde som reklamen og trenden foreskriver. *Foreskriver* med dræbende bogstaver, der fratager dig din frihed, din menneskelighed – din egen kærlighed.

Evangeliet er et jublende frihedsbudskab til moderne mennesker, der træller under frygtens herredømme og samtidig et alvorsord til os om at leve! Præcis som det må være for en døvstum at få mund og mæle: Nu betyder det pludselig noget, hvad du siger og hvad du hører. Din ansvarsløse isolationstid er forbi – nu er du for alvor dig selv. Det var det, der skete for alle de handikappede, som var priggivet andres nåde – de blinde, de lamme, de spedalske – at de kom ud i livet og nu kunne leve selv. Vil du det her?

Der står, at Jesus sukkede, da han åbnede mandens ører. Hvorfor det? Måske fordi det er så svært for mennesker at tage ansvar selv – at leve selv – og det er så fristende at overlade styringen og ledelsen til andre. *Vil* du være rask? spurgte han engang en, der havde været syg i 38 år. *Vil* du være rask? *Vil* du virkelig leve selv? Vil du tage dit liv på dig som *dit* ansvar – dit alene? Det er vel de færreste der vil det, når det kommer til stykket. Som vil opgive de andres autoritet – eller for den sags skyld Guds autoritet som den magt, der skal tage ansvaret fra os. Men det var ikke meningen. Det var jo os, der skulle leve med frihed og ansvar og det hele. Var det ikke? Og det er vel så derfor vi en gang imellem samles til gudstjeneste. Ikke for at adlyde, men fordi vi længes efter den frihed og kærlighed, som gør os til mennesker

med et hjerte – efter den Ånd, som gør os levende. Fordi vi ved, at bogstaven slår vores menneskelighed ihjel. Derfor påkalder vi her kærlighedens og sandhedens ånd, som vi kalder Guds Ånd – eller Gud selv, så hun må blande sig i vores indtørrede slaveliv og gøre os frie igen med al sin kærligheds rigdom. Åbne vores ører, så vi kan høre livets ord – vores øjne, så vi kan se livets herlighed – vores hjerter, så vi kan se hinanden. Så vi kan være til stede i vores eget liv – fuldt og helt som de frie mennesker, vi blev skabt til at være. Umistelige, enestående, mirakuløse mennesker.

Hjælp mig i min vantro!

Gud er ikke rar! Tag endelig ikke fejl af det, skrev Bent Falk i sin bog om Kærlighedens pris. Gud er ikke rar. Nej, Gud er kærlighed, og det er noget ganske andet. Når vi siger om nogen, at hun er sød eller han er rar, så er det jo sikkert velment – og dog vil jeg nødig have det sagt om mig selv, fordi det har en snert af nedladdenhed eller måske rettere af uskadelighed: Ham kan der ikke ske noget ved – han er så rar – eller endnu værre: Vi har sådan en sød præst! Ros er jo meget godt som pædagogisk opmuntring til at yde endnu mere for den kloge arbejdsgiver – både til børn og hunde: Nej, hvor er du dygtig! Men det kan selvfølgelig ikke bruges mellem ligeværdige, for så udtrykker rosen pludselig foragt og mangel på respekt – og sådan er livet så vanskeligt – også i forhold til Gud.

Engang var det gængs at kalde både Gud og Jesus sød – det var i pietismens dage, og vi kan endnu finde udtrykket i nogle af vores salmer: Søde Jesus, kom at røre... Søde Gud din engleskare – og stadigvæk taler vi vel frimodigt om den gode Gud. Eller vi kan i vores gamle fællesbønner finde på at udstyre Gud med alle mulige kongelige titler: Almægtige, evige Gud! Du, som – og så kommer der ellers en længere svada, som skal krydre hans kræsne øregang – eller vi viser os selv som de dybt ydmyge og nedbøjede og ikke mindst underdanige i forhold til majestæten: Vi er kun arme elendige syndere...

Skal vi ikke holde op med det? Er det ikke en grov nedvurdering af vores Gud i virkeligheden – en dyb mangel på respekt at behandle ham som en af de gamle middelalderkonger? Skal vi ikke lade de andre religioner om dette maskespil – vi som jo i virkeligheden har fået et helt andet gudsforhold til den Gud, Jesus taler om – netop ikke et underdanighedsforhold eller et magtforhold men et kærlighedsforhold, hvor både ydmyghed og ros og tunge titler virker imod hensigten og gør os fremmede overfor den Gud, der vil være os så nær som muligt i al kærlig fortrolighed. Men kærligheden kan jo ikke komme igennem sådan en mur af forstillelse og frygt og hykleri, som præger vores autoritære gudsforhold i dag.

Smid alterskranken og knæfaldet ud af kirkerne og smid enhver skranke ud af gudsforholdet, så kærligheden kan komme til for bare pædagogisk frygt og falsk ydmyghed. Smid den gamle surdej ud – se, noget nyt er blevet til! Et nyt liv, hvor al den gamle religiøse forstillelse er manet i jorden, hvor den hører til – forstillelsen med alle dens tillærte krav om opførsel og opdragelse og magt og frygt: Du skal sådan og sådan, hvis du vil se gode dage, for Gud er en vred gammel patriark, der slår hårdt ned på enhver overtrædelse af gældende regler. Og så gør vi det, og så er vi gode, for det er vist det, Gud vil, og vi skal nok være søde og artige, som far vil have det... Og hvis det mislykkes det med det gode, så skal vi angre og logre i håb om tilgivelse... Men sådan en tankegang kan man da ikke byde sin elskede – sådan en forlorn opførsel kan man da ikke byde nogen! – ikke andet end sin hund. Og det byder vi vores Gud. Jamen, så er det vel ikke så sært, at folk flygter fra kirken.

Jeg tror, der er en dyb sammenhæng mellem vores forhold til Gud og vores forhold til os selv og hinanden. Hvad der er årsag og virkning kan psykologerne skændes om, men de afspejler ligesom hinanden – påvirker hinanden. Og er dit forhold til Gud et frygtsomt underdanighedsforhold, hvor du hele livet skal leve op til kravene af frygt for at miste terræn – ja, så er det det nok også til din næste. Og sikke en befrielse så at blive frataget sin frygt og sin forlorne underdanighed og sit hykleri og sin påtagede godhed og sit søde væsen – sikken en lettelse at kunne rette sig op og se verden og sig selv i øjnene på en helt ny og sand og fri måde. Det må vel være som at blive befriet for alle djævelske onde ånder, der huserer i os og kaster os hid og did i alle disse forlorne forsøg på at gøre Gud og hvermand tilpas – stokdøve overfor livets egentlige væsen – som er – ja, som ikke er andet end kærlighed. Det er denne frygtsomhedens og forstillelsens ånd, der ikke kan stå for mødet med Jesus – så sker der noget, og til sidst må den flygte for kærlighedens afmagt.

Hvis du kan noget, så hjælp min dreng siger en fortvivlet far til Jesus, der stejler over denne tillokkende udfordring, som han har hørt før, dengang djævelen selv lokkede ham til at tage magten i verden: Hvis du er Guds søn, så vis, hvad du dur til. Giv mennesker brød og skuespil, og du vil have dem i din hule hånd! Og Jesus fralægger sig endnu engang sin særlige magt med ordene: det kan enhver da gøre, som har en smule tro! Jamen, så hjælp min vaklende tro, råber faderen – og læg mærke til at alt hykleri, underdanighed, titler osv. er som blæst bort, og tilbage er det ene menneskes bøn om hjælp til det andet. Den mest ægte af alle bønner kan formuleres i ét ord: Hjælp! Og så samler hele scenen sig om de to mennesker, der står i det mest ægte medmenneskelige forhold – dér, hvor ét menneske hjælper et andet – ikke for noget, men bare sådan uden videre. Og så må alle de onde ånder flygte.

Da den gamle Simeon stod med det lille Jesusbarn i armene kort efter fødslen sagde han, at dette barn ville komme til at vække modsigelse – og på et tidspunkt råber Jesus sely, at han ikke er kommet med fred men med sværd og ild til mennesker. Han er kommet med kamp

og ikke med fred. Og det er han jo som enhver, der vover at gøre op med ældgammel visdom og gamle religiøse vaner – fordi han rokker ved magten – den magt, som kommer til udtryk gennem forloren underdanighed, ærefuld omgang med det hellige, utilnærmelige og farligt guddommelige. Den sataniske magt over sjælene, som religionerne og deres præsteskaber har udøvet og udøver – går ikke stille sin vej. Og derfor blev forkyndelsen af sandhed og frihed til lidelse og smerte og tidlig død for forkynderen under mængdens almindelige jubel, for det er åbenbart så tillokkende at bære alle mulige masker både i vores forhold til Gud og i vores forhold til hinanden – måske fordi sandheden ofte kan være vældig forstyrrende og besværlig. Og kærligheden har sin pris... Og derfor er det godt at øve sig i sandhed – øve sig i kærlighed, og det er vel egentlig det, gudstjenesten handler om – eller burde handle om.

De små børn

Somme tider kan det være en fordel at læse videre. Jeg kan huske min forgænger i Føns, Johannes Jørgensen engang fortalte, at han på sin spadseretur kom forbi en murer, der var ved at mure en væg op, og han blev så betaget af arbejdet, så han sagde noget om, at han egentlig gerne ville have været murer – hvortil mureren prompte svarede: Jamen, så kunne du da bare have læst videre! Og det kunne uden tvivl have været en fordel, men jeg tænker nu mere på det at læse videre i teksten – f.eks. i Markusevangeliets 10. kapitel, som vi har hørt en stump af i dag: den berømte tekst om, at vi skal blive som spædbørn, hvis vi vil ind i Guds rige.

Den tekst har vi taget til os i kirken, kan man vist roligt sige – i en grad så den indgår som fast led i vores dåbsritual – muligvis som en bibelsk begrundelse for at døbe spædbørn i stedet for at vente til de bliver voksne og selv kan svare for, om de virkelig vil være kristne. For en del voksne og fornuftige mennesker er denne betingelsesløse barnedåb en svær kamel at sluge. Ja, måske i virkeligheden lidt for os alle sammen. En del kirkesamfund har da også simpelt hen afskaffet den – antageligt fordi det virker alt for nemt og alt for ualvorligt bare sådan at kunne blive døbt og gå ind i Guds rige uden videre. Og i vores egen kirke har vi da også mildnet det betingelsesløse en smule, så vi egentligt lidt pudsigt spørger det lille barn, om det nu også tror på Gud og på Jesus og på Helligånden – før vi døber det. Og så har vi jo indført konfirmationen, der på en eller anden måde også var tænkt som en alvorlig personlig besindelse og bekræftelse på, at man virkelig mente det med sin kristendom.

Barnedåben er ikke så ligetil at komme overens med, fordi den på en måde bryder med al normal religiøs – og for så vidt menneskelig - tankegang og praksis. Normalt skal man yde

noget for at være med i det pæne selskab – man skal ligesom have noget at komme med eller bestå en eller anden optagelsesprøve for at blive medlem. Men ikke her. Tværtimod hedder det endda i dagens tekst: Hvis I har noget at komme med – kommer I slet ikke ind! Og det er så her, det kan være en fordel at læse videre, for gør man det, opruller Markus endnu en fortælling om en, der kommer til Jesus. Han kan i modsætning til spædbørnene gå selv – ja, mere end det – han har faktisk rigtig meget at komme med: ungdom, rigdom, retsindighed og derfor spørger han nu Jesus, hvad mere der skal til for at komme ind i Guds rige – eller arve evigt liv, som han siger.

Jesus kan godt lide ham – måske fordi han mærker en længsel hos denne rige og retsindige unge mand – en længsel efter noget mere end det han allerede har – og hvad er så det, dette mere, der skal til for at komme ind i Guds rige? Ja, det er jo paradoksalt nok Ingenting! Der skal Ingenting til for at komme ind i Guds rige eller for at få del i det evige liv. Og derfor siger Jesus til den unge mand: Det, du mangler, er at sælge alt hvad du ejer og har eller give det hele væk, så du ingenting har - og kom så med mig. Så har du evigt liv. Så er du i Guds rige.

Da den unge mand var gået bedrøvet bort, fordi han ikke kunne slippe sin rigdom, sin status, sin betydning i samfundet, så siger Jesus til sine tilhængere: Ak ja! Hvor er det svært for dem, der har noget at komme med at komme ind i Guds rige. Ja, det er nemmere for en kamel at gå igennem et nåleøje end for en rig at komme ind i Guds rige! Det er sådan et billede, man husker – og det er også meningen med det, fordi det er så vigtigt for Markus at få sagt det her, så det ikke kan misforstås: Der skal ingenting til for at komme ind i Guds rige – ja, har man noget at komme med, kommer man slet ikke ind! Og hvorfor er det så vigtigt? Det er det, fordi det handler om vores Gudsforhold og dermed om vores forhold til hinanden. Vores daglige liv med hinanden, så at sige. Det handler om det, der betyder allermest i vores liv – simpelt hen.

Når Gud i modsætning til alverdens riger ikke stiller betingelser for eller adgangskrav til sit rige, så skyldes det hans ubetingede og grænseløse kærlighed til sit skaberværk – til os. For netop kærligheden kan aldrig stille betingelser. *Før*kærligheden, som vi nok kender bedst, den stiller betingelser. Den skal man leve op til – gøre sig fortjent til – gøre sig værdig til, så man bliver elskværdig. Men ikke den rene skære kærlighed, som Det nye Testamente forkynder – Guds kærlighed, som var og er den omvurdering af alle normale menneskelige værdier, Jesus kom for at indføre mennesker i. Det er den – og egentlig ikke så meget andet – Det nye Testamente handler om, og det er den, der er nøglen til forståelsen – ikke blot af kristendommen, men af hele vores liv sammen – vores virkelige – vores egentlige menneskeliv.

Det er den kærlighed, Jesus udtrykker, når han helbreder hvem som helst, når som helst – når han omgås og spiser og drikker sammen med hvem som helst – til stor forargelse for de udvalgte og hellige – de retsindige og fromme. Det er den kærlighed, han udtrykker, når han tager spædbørn i favn og velsigner dem, endnu inden de efter tidens opfattelse var blevet rigtige mennesker. Det er den kærlighed, han udtrykker, når han sætter livet til for at vi kan få alt det liv, vi så forgæves bruger vores liv på at gøre os fortjent til – ganske gratis - livet i overflod, som Johannes siger. Det er den kærlighed, Paulus synger om i sin berømte hymne til kærligheden: Hvis ikke jeg havde *den* kærlighed, var jeg intet! Om jeg så var det fineste menneske. Det er den, der kan få ham til at påstå, at her er ikke jøde eller græker, slave eller fri – mand eller kvinde – nej her er vi alle ét, fordi vi er båret – ikke af noget, vi selv har at komme med: vores tilhørsforhold – vores frihed – vores køn, vores race eller vores religion – vores dybe alvor – men ene og alene af Guds overstrømmende betingelsesløse og fuldkommen grænseløse kærlighed. Det er sådan, livet er. Det er sådan universet er indrettet! Det er sådan, det er skabt.

Det er i hvert fald, hvad vi forkynder her ved vores gudstjeneste, men det er også, hvad livet selv forkynder – alene ved at være til. Som den tyske filosof Martin Heidegger formulerede det: Underet over alle undere: at det værende er!! Men også ved at være sådan som det jo er livet – så fuldt af nåde og kærlighed – hvis vi ellers har øjne, der kan se og ører, der kan høre. Det kan være svært nok at have de øjne og de ører. Jesus kunne se livets storhed og Guds kærlighed i de mest elendige mennesker, og det fortalte han dem med ord og med handling, når han helbredte dem og velsignede dem, som han velsignede de små børn. Hans tilhængere kunne ikke se det. De truede ad dem og ville have dem væk. De religiøse kunne heller ikke se det. De undrede sig over, at han omgikkes sådan nogle som dem. De foragtede ham, og til sidst slog de ham ihjel.

Og hvad med os? Det er det spørgsmål, evangeliet altid stiller os. Kan vi se livets storhed og Guds kærlighed i vores eget liv, sådan som det nu formede sig? Kan vi se den i vores medmennesker – uanset hvem eller hvordan de er? Kan vi elske mennesker – altså ikke bare de elskværdige, men også de uelskværdige – eller vores såkaldte fjender?

Jeg tror, de fleste af os må give fortabt og sige som Paulus: Det gode, som jeg egentlig gerne vil, det gør jeg ikke, men det onde, som jeg helst ikke vil, det gør jeg! Det er sådan en svær erkendelse af min egen magtesløshed overfor det allervigtigste i livet. Og det er vel først, når den erkendelse virkelig melder sig og gør ondt, at vi får mulighed for at opleve nåden – opleve kærligheden virkelig udfolde sig – opleve livet på ny. Dernede i dybet hvor vi som de små spædbørn må erkende, at vi ikke har noget at komme med, når det gælder. Dér er Guds rige! Det er dér, Guds kærlighed og sansen for livets og vores medmenneskers umådelige storhed bøjer sig ned til os – tager os i favn og velsigner os og giver os nyt liv – liv i overflod.

Enkens bidrag

Jesus fra Nazareth blev henrettet i Jerusalem, fordi han turde stå frem og modsige stort set alt, hvad der gjaldt som den herskende orden. Enten var han bundnaiv, hvis han troede, han kunne slippe godt fra det, eller også havde han bare sådan en ukuelig tro på, at sandheden og menneskeligheden trods alt ville sejre til sidst, så selv frygten for hans eget liv ikke kunne bremse ham i hans vanvittige foretagende. Stort set ene mand – kun omgivet af en lille blandet flok ikke særlig kløgtige eller uddannede tilhængere - var han draget til hovedstaden Jerusalem på en mission – en fuldkommen umulig mission - hvis formål var at ændre verden. Og den verden, han ville ændre, var den politiske og religiøse undertrykkelse af hans eget folk – ganske på samme måde som de store gamle profeter havde forsøgt det før ham.

Overfor ham stod et mægtigt præsteskab, der med religiøst betingede love og regler og ikke mindst ganske mange afgifter holdt den ludfattige befolkning af uoplyste analfabeter nede i åndelige og materiel fattigdom – som sædvanlig i Guds navn. Og det gjorde man med den romerske besættelsesmagts velsignelse. Selve symbolet på denne undertrykkelse var templet – det enorme bygningsværk, Herodes den Store havde opført et halvt hundrede år tidligere, og det var netop dette tempel - magthavernes stolthed - der var målet for Jesu oprør imod den herskende samfundsorden. Det var her i templet, han ifølge evangelisten Markus gik omkring og lærte og forkyndte og råbte op i den sidste dramatiske uge, inden han blev korsfæstet af romerne og præsterne i uskøn forening. Folket derimod hang ved ham, fortæller Markus. Man lyttede med begejstring til det, som må have været rene sande ord, der formåede at tænde et nyt håb for de håbløse og give nyt mod til de modløse. Fire vidunderlige dage blev det til mellem hans provokerende indtog i byen og så den langfredag, som slukkede alt håb. En kort sommer, inden alt gik i sort, og selv det begejstrede folk råbte som med én mund: Korsfæst! Korsfæst!

Vi er måske ikke så vant til at forstå Jesu budskab som et politisk budskab her i kirken, hvor vi jo har lært at koncentrere os mere om – hvad skal vi sige – vores egen personlige frelse i form af syndernes forladelse – og vi ser ofte Jesu død mere som en frelsesbegivenhed for den enkelte end som et politisk bestemt justitsmord, hvis ene formål var at lukke munden på Jesus og skræmme enhver tilhænger fra vid og sans. Sådan som det jo er blevet praktiseret op gennem civilisationens blodige historie.

Den lille fortælling om Enkens skærv er et meget godt eksempel på den drejning i opfattelsen af Jesus fra at være politisk oprører til at blive frelseren på korset. Normalt er det jo denne fattige enke, vi opfatter som hovedpersonen i fortællingen. Det er i hvert fald, hvad jeg selv

har lært. Hun fremstilles ligesom heltinden, der giver alt, hvad hun ejer til templet – eller kirken for så vidt – og dermed bliver hun et eksempel til efterfølgelse. Man skal altså ikke blot give af sit overskud, men så at sige give det hele væk, ligesom hun gjorde. Og det er jo både smukt og opbyggeligt, og så kan det jo ydermere styrke menighedens bidrag til kirken, så netop i dag, ville det være en god ide med en lille indsamling.

Men der er også en anden fortolkning, som jeg synes giver mere mening. Jesus har netop advaret mod de skriftkloge, som lever i rigdom og anseelse, men i grunden er hyklere, der skal se så pæne og gudelige ud, men i virkeligheden opæder enkers bo – altså udnytter de allersvageste i samfundet. Og så var det jo nærliggende at se på fortællingen om enkens skærv som et eksempel på denne udnyttelse: Hvorfor i alverden skal selv den fattigste af de fattige give alt hvad hun ejer til vedligeholdelse af templet? Eller for den sags skyld til de fattige i Afrika? Det giver ingen mening. Det var jo hende, der skulle have af de riges overflod.

Religionen opæder enkers bo – under dække af, at det er Guds vilje – med løfter om evig salighed og under trussel om evig straf. Og så kan de politiske magthavere ellers regere i fred. I hvert fald indtil der dukker sådan en op som Jesus, der vandrer lige ind i løvens hule og skælder dem hæder og ære fra med sande rene ord om den umenneskelighed, der aldrig nogensinde har været Guds vilje. I hvert fald ikke den sande – den levende Gud, for hvem ethvert menneske er dyrebart og umisteligt - uanset hvad. Mere dyrebart end stolte templer. Mere dyrebart end magtfulde imperier og deres kejsere og præsteskaber. Den Gud, for hvem en enkelt ludfattig enke er langt mere værd end hele templet og alt, hvad det står for.

Markus skriver sit evangelium ganske kort tid efter, at det stolte tempel i Jerusalem blev jævnet med jorden af den romerske general Titus i året 70 – og det i en grad, så det aldrig er blevet opbygget igen. Kun grædemuren står tilbage som en stump – et levn fra forne tiders herlighed. Og Markus ser denne katastrofe ikke som et nederlag, men som en sejr for alt, hvad Jesus stod for og forkyndte: Jerusalem valgte templet frem for Jesus, som de korsfæstede. De valgte undertrykkelsen, skuespillet, hykleriet – religionen - og nu erfarer de så, hvor forkert, de valgte dengang for 40 år siden. Nu ligger hele deres kunstige livsgrundlag i ruiner, men Jesus – han lever. Og hans menighed vokser dag for dag og breder sig over hele Romerriget. De fattige – de undertrykte – slaverne – kvinderne – de fremmede – er begyndt at samle sig i det skjulte for at genopleve det fantastiske håb, Jesus fra Nazareth satte ind i deres forkrøblede verden dengang – det håb, han betalte med sit liv for at tænde i en håbløs verden. Nu bæres hans fakkelt videre til nye mennesker – nye generationer – ilden breder sig – det ulmer rundt omkring i kældre og katakomber. Nye fællesskaber, der dyrker menneskeligheden og tager næstekærligheden bogstaveligt, vokser frem som en helt ny verdensorden – et helt nyt menneskesyn, der ser Gud selv i medmennesket. Fællesskaber, hvor der ikke længere er forskel mellem mennesker – hvor ingen er mere værd end andre, men hvor alle er

hinandens tjenere i kærlighed. Fællesskaber, hvor håbet blomstrer – håbet om en ny verden – et nyt samfund, der ikke er styret af enevældige kejsere eller magtfulde templer, der udsuger fattige enker i Guds navn, og som holder folk nede med brød og skuespil.

Jo, han lever, denne Jesus, som de samles om i deres skjulte fællesskaber – samles *med* til fællesmåltid, hvor han igen og igen deler ud af sit liv og sin ånd og sin kærlighed – han, der ændrede deres liv fra et sølle til et kongeligt liv med en helt ny frihed – en helt ny værdighed og stolthed over at tilhøre *ham* og ingen anden magt på jorden eller i himlen for den sags skyld. Dette er den nye pagt, sagde han – det nye liv. Og han viste dem bægeret – skålen fuld af kærlighed. Selve symbolet på kvindelighed, omsorg, inddragelse. I modsætning til sværdet – det mandlige, der adskiller, fjerner, rydder væk – slår ihjel.

2000 år er gået, siden Markus skrev sit begejstrede, illegale evangelium til sine begejstrede, illegale menigheder. Kirken har for længst sejret og er blevet statsreligion. Og jeg ved ikke, men det var, som om, der skete noget med kirken, da den blev legal, så at sige. Det var, som om begejstringen blev lovformelig, da det blev i orden at være kristen – endnu mere, da det blev forordnet, at man *skulle* være kristen. Det var, som om den oprindelige begejstring blev erstattet af en ny undertrykkelse, for nu blev mennesker syndere, der kun kunne opnå frelse fra Guds retfærdige vrede i kirken, som blev til en ny religion med alt, hvad dertil hører af nye templer og nye præsteskaber og stor forskel på mennesker - på de hellige og de fortabte – dem indenfor og dem udenfor. Og brød og skuespil i lange baner.

Men stadigvæk dukker han op, når menigheden samles om ham og med ham. Stadigvæk holder han sit kærlighedsbæger frem som symbol på den nye aftale – det nye liv, den nye frihed og værdighed på trods af alt, hvad der kan ske med verden og med os selv. Og engang vil han vel også røre os, denne Jesus, som ene mand ændrede verdens gang.

Et himmelråbende fråseri

Forfatteren til Markusevangeliet – hvem det så er – bruger megen energi på at fortælle, hvor lidt Jesu tilhængere egentlig forstår af hans mission – af hele hans anliggende. Hele den lange vej op til Jerusalem fra det nordligste Israel har Jesus forsøgt at gøre dem begribeligt, at i Jerusalem ventede lidelse og død, men også opstandelse, men de forstod det ikke – de slog det hen, og så begyndte de ellers at diskutere, hvem af dem, der skulle være den største i det nye rige, som de forestillede sig at være på vej til. Ikke lidelse og død, men magt og ære og herlighed. Det er i det hele taget kun ganske få, der ifølge evangelisten synes at begribe lidt af meningen med Jesus, og hvad det var han ville og skulle. Hvem han var.

Dæmonerne ved det sjovt nok. De kender Jesus, når de ser ham – og de frygter ham, for de ved, at de ikke kan stå for hans magt. De gale. I slutningen af evangeliet hører vi om en romersk soldat – en vagt ved korset, der ved Jesu død udbryder: Sandelig – den mand var Guds søn! En romer – en hedning. Og så i dag hører vi om en kvinde, der af lutter begejstring ødsler en formue væk på Jesus, fordi hun åbenbart ved noget, som de forargede tilhængere tilsyneladende ikke har fattet.

Der er en jødisk kongetitel, der hedder Messias, som direkte oversat betyder Den salvede. På græsk hedder det Kristus. Så det at salve et menneske med olie var en kongelig hæder – et tegn på dette menneskes kongeværdighed. Det, hun gør denne kvinde, som aldrig skal glemmes, det er i virkeligheden at udråbe Jesus til sin konge – ganske på samme måde som den romerske soldat ved korset, der udråber Jesus til Guds Søn – en titel, der ellers var forbeholdt hans øverstkommanderende – nemlig den romerske kejser. Divi filius. Den titel, som alle kendte, fordi den bl.a. stod på alle kejserens mønter. Og det, der er pointen hos Markus – det er selvfølgelig at denne lidelsesmand – denne fattige tømrer af tvivlsom herkomst – dette menneske, som blev foragtet og hånet og trampet på af dem, der anså sig selv for at være noget – at det var denne tilsyneladende totale fiasko, der var den virkelige konge – den virkelige kejser – ja, den sande Gud. Det er det, der er så oprørende i evangeliet, at der vendes op og ned på hele den normale verdensorden, hvor de store er store og de små er små. Hvor systemet fungerer med dem, der hersker og dem, der adlyder.

Hun har salvet mig til min begravelse, siger Jesus om kvinden, og dermed bliver det for den indviede klart, at der med Jesus også vendes op og ned på betydningen af død og liv. Normalt salves kongen til et strålende liv, hvor han jo skal udfolde sig som levende og fri – hvor han skal herske og dømme – sådan som konger normalt gør det – og helst erobre nyt land – ny hæder og ære. Men her i Bethania i Simon den spedalskes hjem salves den virkelige konge til sin død. På samme måde, som hans kongelige indtog i Jerusalem var et indtog til den visse død. Den død, vel at mærke, der skal give liv til verden. Virkeligt liv – evigt liv. Den død, som er den ultimative kongegerning, hvor kongen afstår fra at herske, men med sin lidelse og død skaber et helt nyt kongerige, som har det særlige ved sig, at ikke én er konge, mens alle andre er undersåtter, men alle er ligeværdige frie konger og dronninger, men én er undersåt og tjener – nemlig Gud.

Og så forstår vi også, hvorfor vi skal høre den fortælling som prælude til påskeugen, hvor Jesus med sin ufattelige lidelse og smertefulde død omskaber verden: den verden, hvor stormænd stodes fra troner og småfolk løftes op i herlighed. En helt ny verden. Derfor var det skik i den ældste menighed, at alle og enhver, der blev døbt – det foregik i øvrig naturligvis påskemorgen - også blev salvet med olie som tegn på den nye kongeværdighed. Dåben var i

virkeligheden en kroningsakt. Så velkommen til, dronning Bodil – nu er du døbt og dermed også salvet og indviet til dronning i Guds rige. Og glem det aldrig!

Og det er så det, vi prøver at minde hinanden om – alle vi, der er blevet døbt til sådan en ny værdighed. Vi samles her i vores smukke kirke, som efterligner denne verdens kongelige paladser og tronsale og gør den til vores hjem, hvor vi frit kan gå ud og ind og komme, som vi vil. Vi forsøger at minde hinanden om vores virkelige værdighed som mennesker ved at opføre denne gudstjeneste, hvor der ikke er nogen tilskuere, men alle er med i det, der foregår – hvad enten det er som vidner til dåben eller som sangere eller i det måltid, hvor vi virkelig indbydes til et kongeligt taffel. Jo, for derude i vores normale verden kan vi nemt glemme, hvem vi er. Glemme hvad vi i virkeligheden er værd. Derude hersker den gamle orden med de store, som bestemmer over de små og tilmed kalder sig deres velgørere. Derude findes løgner og hykleriet og undertrykkelsen – selv i Guds navn. Derude, hvor mennesker bruges som middel for magter og myndigheder. Den religiøse og politiske magt over mennesker. Men der er ikke noget eller nogen, der står over et menneske – det er for mig essensen af Jesu forkyndelse. Ingen religion – ingen statsmagt – ingen ideologi – intet er mere værd eller mere betydningsfuldt end sådan et lille menneskebarn. Og den vigtigste gudsdyrkelse foregår ikke i templer eller med dyre ofre, men ved at række en af disse mindste små mennesker et bæger koldt vand, når det er tørstigt.

Jeg tror ikke, vi kan bruge nok energi på at forkynde dette kristne menneskesyn i vores verden – også i dag. Og måske skal vi blive bedre til at gå aktivt imod enhver udnyttelse af mennesker i en såkaldt højere sags tjeneste. Der er ikke noget højere formål end et menneske! Det var, hvad Jesus viste os med sit liv og med sin frivillige død af kærlighed til mennesker. Det var den kærlighed, som ikke kunne bære at se undertrykkelsen, hvad enten det var de stores undertrykkelse af de små – eller det var et menneskes undertrykkelse af sig selv. Du må heller ikke tænke lavt eller småt om dig selv. Det var det, mange af hans helbredelser handlede om – at gøre nedbrudte mennesker hele – bare sådan uden videre! At gøre selvbestaltede eller erklærede syndere til frie mennesker med kongelig værdighed. Jesus kom ikke for at lade sig tilbede eller hylde. Hans ophøjelse blev ophøjelsen på et kors. Men han kom for at give ethvert menneske dets tabte værdighed tilbage.

Jesu opstandelse

Man kunne jo godt have sluttet fortællingen om Jesus langfredag med beretningen om hans henrettelse på korset. Dette at han gav sit liv for sin mission og dermed satte alt ind på at få

mennesker til at forstå den nye dimension i livet, han forkyndte - kærlighedens dimension. At elske er det evige liv i Guds rige, som i virkeligheden gør alle vores forsøg på at erobre livet meningsløse. Det gode liv, vi kæmper for, har ingen betydning i forhold til kærlighedens liv, der sætter mig selv til side i forhold til mit medmenneske.

Det havde jo været en smuk og stærk fortælling om et menneske, der brændte for sin sag – brændte op af kærlighed til sit folk – af kærlighed til mennesker. Et menneske, der gav sig selv væk for menneskers skyld.

Men hermed slutter fortællingen altså ikke. Forfatterne går videre i deres beretninger og fortæller på en underlig måde om konsekvenserne af dette kærlighedens dyrebare offer. Evangelisternes opstandelsesberetninger er ligesom et efterskrift eller – om man vil – et forord – til fortællingen om Jesus fra Nazareth. Her er årsagen til, at evangelierne overhovedet er blevet nedskrevet og udgivet – her er årsagen til, at det, vi kalder kirken, overhovedet blev til – her er årsagen til, at vi sidder i kirken Påskemorgen og holder festgudstjeneste til minde om – eller måske snarere sammen med - denne Jesus fra Nazareth.

Hans mission kostede ham livet på den mest smertefulde og ydmygende måde, som vi hørte i fredags. Men netop det, at han valgte at give afkald på selve livet og al ære for livets skyld, ramte mennesker i en grad, så de kun kunne tale om Jesus som opstået af graven. I den grad følte de hans nærvær – kærlighedens nærvær i deres fællesskab – i den grad følte de, at deres eget liv og deres eget fællesskab blev båret af den kærlighedens ånd, som bar Jesus gennem lidelse og død for menneskers skyld. De så virkelig den opstandne Jesus – han var virkelig levende til stede i deres fællesskab med al sin kærligheds rigdom.

Og sikke en befrielse for disse disciple og de andre, som havde fulgt Jesus hele vejen til Golgata. Befrielsen fra deres egen skyld og skam. Fordi opstandelsen jo i bund og grund er den store tilgivelse – den store tilintetgørelse af døden i vores hjerter. Det var kærligheden, der bragte Jesus på korset og lagde ham i graven. Men det var også kærligheden, der sprængte dødens bånd og som åbnede graven påskemorgen – for Jesus, men måske først og fremmest for hans nærmeste, hvis knugede og sørgende sind blev afløst af en befriet glæde.

Markus slutter sit evangelium på en mærkelig uafsluttet måde med at kvinderne finder den tomme grav og møder en ung mand i hvide klæder, der forkynder, at Jesus er opstået og at de skal møde ham i Galilæa. Og kvinderne styrter skrækslagne bort fra graven og de sagde ikke noget til nogen. Punktum.

Vi hører ikke noget om, at de så møder den opstandne Jesus i Galilæa – vi hører ikke mere, og det har så fået en velmenende kommentator til at tilføje en kunstig slutning på evangeliet tilsyneladende hentet fra de tre andre evangelisters opstandelsesberetninger. Men pointen med denne sære ikke-slutning er, at evangeliet kun er begyndelsen til Jesus virksomhed, sådan som Markus også indleder sin beretning: Begyndelsen til evangeliet om Jesus Kristus, Guds

søn. Fortsættelsen foregår i Galilæa – dvs. i menighedens fællesskab – her i kirken, hvor den opstandne Herre og frelser vil være levende til stede. Der skal I se ham.

Så evangeliet om Jesus er så at sige en uendelig historie, der begynder i det geografiske Galilæa med historien om Jesu liv og død, og som fortsætter i enhver kristen menigheds Galilæa - ved enhver kristen gudstjeneste.

Vi er altså en del af evangeliet – vi der sidder her i kirken på denne smukke Påskedag og fejrer gudstjeneste. Vi er fortsættelsen på Markusevangeliet – vi indgår i fortællingen om Jesus Kristus, Guds søn. Som en anden Bastian i Michael Endes Uendelige Historie, der pludselig finder sig selv som en hovedperson i den roman han læser.

Og på en måde tror jeg også, vi sagtens kan identificere os med det væld af bipersoner, der allerede skildres i begyndelsen af evangeliet – altså det, som Markus selv skrev ned. Præsteskabet, den religiøse magt - der ikke ville vide af Jesu budskab om kærlighedens afmagt – den politiske romermagt, imperiet, der ikke havde plads til forandring af det bestående – heller ikke kærlighedens forandring - disciplene, der intet forstod. Peter, fornægteren, der ville redde sit sølle skind – Judas forræderen, der solgte sin ven. De andre, der stak af, da det gjaldt. De arme og elendige, der oplevede et nyt liv i Jesu nærvær – alle de undertrykte og fordømte, som han gav liv og glæde og en ny stolthed og værdighed, de aldrig havde drømt om. De døende og de døde, som han gav liv. Hele dette livets sære spil, som foregik omkring Jesus, og som foregår til alle tider.

Vores mærkelige liv, der er ligesom en dans, der danser om vores inderste frygt – og vi danser udenom og spiller alle vores roller og får hele tiden nye roller af skæbnen og af hinanden. Vi elsker og svigter – vi glæder os og vi sørger – vi er fortrøstningsfulde og mismodige – fulde af gåpåmod og trætte til døden. Unge og gamle – tåber og vise. Fattige og rige. Alle de roller som udgør vores liv i denne sære dans omkring døden – den sikre død, der hele tiden står bag vores liv og styrer dansen. Sådan som der er skildret i middelalderlige kalkmalerier. Lige indtil selve den visse død bliver ramt af livet og kærligheden og vi finder den tomme grav og hører budskabet om, at han – den døde – er opstået af graven og vil møde os ved vores gudstjeneste – eller hvor han selv vil.

Så er dansen ikke længere en dans om døden – en udskydelse af det uundgåelige nederlag - men selve livets dans. Nu tør vi leve og nu tør vi elske og give, som han gjorde, fordi dødens nederlag er forkyndt – vores frygt er til glæde vendt – ikke den stakkede glæde, vi kender så godt, og som altid er blandet med frygt, men den fuldkomne glæde over, at livet er evigt – at vi er en del af Guds rige nu og her og i al evighed – at vi er levende og ikke bare døende, som vi troede. For Han er opstået – sandelig han er opstået af graven og er gået forud for jer til gudstjeneste – der skal I se ham – der skal I røre ham og smage ham – og så skal I gå

hjem til jeres eget med ham i hjertet – han, der én gang for alle besejrede døden med sin kærlighed.

Evangeliet kunne godt have sluttet Langfredag med en smuk beretning om et menneske, der elskede til det sidste. Men det virkelige evangelium, det er det, der foregår her og nu i lyset af opstandelsen ved den gudstjeneste, vi altid holder omkring den tomme grav. Enhver gudstjeneste er en påskekudstjeneste, der fejrer, at livet ikke er dødsens, men evigt – at vi ikke er døende, men levende mennesker – lige så levende som han, der sprængte dødens bånd den første påskemorgen. Opstandelsen er lige her. Han lever, og vi skal leve!

3

Ifølge Matthæus

Barnemord i Betlehem

Året rinder ud så småt. Det er statustid, og hvis man skal se tilbage på årets overskrifter i verdenspolitikken, så passer fortællingen om Barnemordet i Betlehem vel meget godt til det dystre og voldelige billede, der tegner sig af vores verden. En verden, hvor menneskeliv tilsyneladende betyder uendeligt lidt i forhold til ideologisk, politisk eller religiøs magt. Også vores eget land er med, når det gælder om at slå andre mennesker ihjel for at bevare vores værdier. Sådan plejer vi måske ikke at udtrykke det, men sådan er det.

”Hvad er det, der får soldater til at tro, at de kan løse problemer ved at slå hinanden ihjel?” spørger den seksårige Steen sin far i tegneserien Steen og Stoffer – og hans noget forvirrede far må blive ham svar skyldig. Selv kan vi sikkert finde masser af gode argumenter. Et af dem brugte ypperstepræsten Kajfas i processen mod Jesus i sin tid: ”Det er bedre at ét menneske dør, end at hele folket går til grunde.” Altså ud fra den kalkule, at det er i orden at ofre nogle forholdsvis få mennesker, så resten af folket kan leve i fred. Og den køber vi så, lige indtil Dostojevskij stiller os sit irriterende spørgsmål, om vi ville ofre én eneste lille pige, hvis vi derved kunne frelse hele verden? Herodes var i hvert fald ikke i tvivl. Eller indtil vi kommer til at lytte til Gandhis ord om, at der måske nok vil være noget, han kunne dø for, men aldrig - aldrig noget, han kunne slå ihjel for.

Og det er klart, at disse store humanister gennemskuer magtens kolde beregninger. Vores store fejltagelse er jo at betragte et menneskeliv som en omkostning i forbindelse med det samlede resultat på bundlinjen. Det er det, man ikke kan. Hverken når det drejer sig om drab eller, når det drejer sig om noget som helst andet – for menneskelivet er helligt og dermed ukrænkeligt.

Man diskuterer f.eks. om det er i orden at benytte tortur i visse situationer, hvor manges liv måske står på spil – og det lyder jo indlysende ud fra magtens synspunkt – og den benytter sig da også af det - men hvis menneskelivet er helligt og ukrænkeligt, så går det selvfølgelig ikke – så er også tortur udelukket som middel.

Og det samme gælder vel vredesudbrud, som skal få mennesker til at makke ret, som vi siger. Så vi skælder ud og råber højt – ikke mindst overfor kvinder og børn – og det er åbenbart

helt legitimt. Jeg kan forstå, at der i vores retssystem er indbygget en strafnedsættelse på et par år, hvis det er ens kone, man slår ihjel, og det er først for nylig, at retten til at slå sine børn, blev afskaffet officielt. Til gengæld er det i orden at skælde ud. Men drab, tortur og vrede ord adskiller sig ikke i væsen – kun i grad. I hvert fald, hvis vi lytter til den Jesus, der ifølge Bjergprædikenen anså vrede for at være en form for drab. Det gamle bud om, at du ikke må slå ihjel, betyder for Jesus: Du må aldrig nogensinde nedværdige eller ydmyge dit medmenneske – uanset hvem det så er, og hvad de så end udsætter dig for. Og den, der vil redde sit liv – f.eks. ved at slå fra sig eller slå igen – eller ved at blive vred, mister det. Giv det hele væk, så skal du leve!

Hvis det nu var sådan en fuldstændig omvurdering af den ellers vedtagne og anerkendte politiske og religiøse praksis, Jesus kom med – en omvurdering, som måske nok kan gøre ondt på enhver magthaver, der har sat sig til rette i livet med alle gode og måske endda hellige argumenter for at gøre, som vi gør – hvad enten vi nu slår vores fjender ihjel eller bare skælder ud på og straffer dem, vi synes fortjener det – hvis det nu var sådan en grundlæggende afskaffelse og ligefrem latterliggørelse af vores hykleriske og forløjede ret til at gøre, som vi gør og til at leve, som vi lever – på andres bekostning – ja, så er der vel ikke noget at sige til, at Jesus fra starten af sit spæde liv blev mødt med den allerstørste modstand – især fra de største magthavere.

I de to fødselsberetninger vi har, fra Lukas og Mattæus, bliver henholdsvis Kejseren i Rom og så især denne kong Herodes, som begge var såre mægtige og også kyniske mænd, skildret som modstandere af den nye verdensorden, hvor Gud selv blev et uendeligt sårbart menneske – ja, vel egentlig *det* sårbare menneske. Og så fortæller evangeliet, at du ikke længere kan slå mennesker ihjel i Guds navn, for det er jo Gud selv, du slår ihjel, hver gang du forgriber dig på dit sårbare medmenneske.

Det ubehagelige ved Jesu forkyndelse er vel, at alle vores undskyldninger for at gøre, som vi gør - eller for at lade stå til, som vi gør, og bare se på, mens livet krænkes - bliver trukket væk under os som et gulvtæppe. Og så ligger vi der og har mistet vores holdepunkt og vores begrundelse – selve vores livsgrundlag er faldet sammen som et korthus.

Det befriende ved Jesu forkyndelse, det er jo så, at han ikke går sin vej fra sådan nogen som os, men bliver hos os og rækker os hånden, så vi kan komme op igen – kan komme på fode med vores liv. Måske – hvem ved – måske belært af noget. Måske en dyrekøbt erfaring rigere: den at miste sig selv – at tage skylden på sig og dermed vinde livet – ikke på magtens vilkår med alle dens omkostninger – men på kærlighedens. At opdage, at den angst, der styrer vores liv, ikke findes i kærligheden.

Nu lægger vi så det gamle år bag os. Måske var det ikke det værste år for os – måske kunne det godt have været bedre. Det er, som det er, og det vigtigste er nok, at vi hverken forskønner

det eller gør det værre end det er. Hvorom alting er, så var også dette år Guds gode gave til os, som vi da kan sige tak for.

Det spændende ved næste år er så, at vi fra nu af ikke bare skal håbe på eller bede om at slippe helskindet igennem det – men vi skal leve det i forvisning om, at ikke bare kommer året til os – vi kommer også til året, og vi vil også sætte vores præg på fremtiden med alt hvad vi har i os – så hjælpe os Gud!

Guds dåb

Jiisusip Kuisiffia - Jesu Dåbsdag hedder denne dag i den grønlandske kirke, hvor man ikke arbejder særlig meget med begrebet faste – og derfor heller ikke med Fastelavn. Det var der ingen grund til i et samfund, der i forvejen kendte alt for godt til afsavn og sult, og hvor det *ikke* at spise, når der var mulighed for det, blev anset for både dumt og asocialt. Når der var mad, så spiste man – når der var fest, så festede man – når der var noget at glæde sig over, så glædede man sig. Sådan er det i de samfund, der lever på kanten af det mulige, og i disse samfund virker begreber som faste og selvvalgt afholdenhed nærmest som en hån mod livet. Ud af ren og skær nødvendighed dyrkede man slagordet *carpe diem* – grib dagen – underforstået: for hvem ved, om der kommer flere.

Jeg mindes endnu den hoveddrystende gamle fanger i Grønland, da jeg fortalte, at jeg havde været på tæt skudhold af en sælunge, men jeg kunne ikke få mig til at skyde den. Han sagde ikke et ord, men hans hoveddrysten sagde også alt: Der bliver da vist aldrig et ordentligt menneske ud af den præst.

Det er som regel religionerne, der har anbefalet og somme tider rent ud befalet fasten eller ramadanen eller hvad det nu hedder. Og i det hele taget har religionerne jo indrettet vores liv, som vi kender det med højtider og lave tider – hverdag og fest efter et nøje afmålt system – søndagsgudstjenesten er jo bare et eksempel på denne religiøse orden i tilværelsen, og man kan stadig høre kritik, hvis vi tillader os at flytte tidspunktet for gudstjenesten – for slet ikke at tale om stedet. Og på en måde er det jo også rart nok med disse rammer om livet, der giver en vis tryghed. Nu er det faste igen. Det var det også sidste år ved denne tid, og så er det snart Påske og tiden går som året går i ring, og det er vel godt nok med det.

Alligevel har jeg nu og da og ikke så sjældent en irriterende trang til at bryde hele dette system. Det er selvfølgelig ikke så godt, når jeg nu er præst, men skal det virkelig være så forudsigeligt, vores liv? Når nu nogle af de bedste øjeblikke var dengang vi brød formen og rammen og bare levede vildt og uformeligt. Jeg kan endnu mindes fra min barndom de frydefulde

øjeblikke, hvor far eller mor gjorde noget, vi ikke plejede. Det var ikke særlig tit og ikke særlig vildt, men bare det, at de kunne finde på det. At tage en dag ud af kalenderen, som de sagde – tage en dag ud af tiden, og så leve sammen, selv om det er lidt stjålne øjeblikke. For vi er vel slaver af tiden, når det kommer til stykket. Af alt det vi skal og bør og må i vores velordnede liv.

Men prøv så at se på Jesu liv. Det var mildest talt ikke særlig velordnet, og han levede endda i et religiøst univers, der var overordentlig målrettet og indrettet med tider og steder og et hav af reguleringer af tilværelsen. Jeg tror, han brød dem alle sammen. Og jeg tror, det var fordi, der for ham var noget kunstigt over det. Engang, da han var blevet grebet af de religiøse igen igen i at bryde sabbatshvilen, sagde han: Jamen, hør nu her: Mennesker er da ikke til for sabbattens skyld. Det er da sabbatten, der er til for menneskers – som en hjælp til mennesker – og sådan en hjælp kan da aldrig blive en befaling. Hvad nu hvis din søn falder i brønden og er ved at drukne. Vil du så ikke redde ham op, fordi det er et arbejde, og man må ikke arbejde på sabbatten? Mennesker er ikke til for religionens skyld. Eller endnu bedre: Mennesker er ikke til for Guds skyld.

En anden gang sagde han: Hvis du er på vej til gudstjeneste, og så kommer i tanke om, at du har et eller andet udestående eller at uafklaret forhold med et andet menneske – så vend om og gå først hen og forlig dig med din bror eller din kone eller dine børn – så kan du altid gå til gudstjeneste bagefter. For det er altså medmennesket, der er det vigtigste. Vigtigere end al officiel gudsyndelse og alle nok så imponerende templer på jorden.

Med Jesus er der altså hele tiden opgør i luften – opgør med det etablerede – det ordentlig – det rimelige – og det er der også i fortællingen om Jesu dåb. Han kommer altså en dag i begyndelsen af sit provokerende virke til denne barske nationalt-religiøse karismatiske omvendelsesprædikant, der døber folk til et nyt liv – et liv i bod og anger – et rensed liv. Johannes Døbers opgave var at rense folket for dets synder, så det kunne fremstå som et rent folk overfor den nidkære Gud, der først da ville føre sit vanartede folk til sejr. Og så midt i det hele – midt i hele denne religiøse fanatiske karismatiske ekstase – kommer Jesus slentrende, og pointen i fortællingen er måske, at han stopper Johannes.

Han kunne jo som ingenting have overtaget Johannes virksomhed – altså ligesom bekræftet, at dette var vejen – også Guds vej. Men så skulle han jo selv have stillet sig op og døbt mennesker – ikke blot med vand, men med Helligånd og ild, som Johannes selv siger det. Men det gjorde han ikke. Tværtimod lader han sig selv døbe i en ren solidaritet med alle de andre syndere – og jeg mener, at han dermed gør hele Johannes Døberens karismatiske projekt til skamme. Johannes genkender ham jo og vil ikke døbe Guds egen søn, hvad der jo er forståeligt nok, for hvad skulle det betyde, men Jesus overtaler ham til at opfylde al retfærdighed, som han siger – og det vil altså igen i Jesu og evangelisternes optik sige den

menneskelige solidaritet – og det bekræftes jo så til fulde af Ham selv så at sige – der lyder en røst fra Himlen, der i klare vendinger udgyder Helligånden over Jesus og udråber ham til Guds elskede søn. Og så må Johannes visne. Jeg bør blive mindre, siger han selv – Han bør vokse. Og på et tidspunkt bliver Johannes da også bogstaveligt talt mindre, idet kong Herodes lader ham halshugge. Jesus bliver til gengæld ophøjet, selv om det er på et kors.

Jeg ved selvfølgelig ikke, om det er rigtigt, men jeg fornemmer i denne mærkelige fortælling om Jesu dåb et vældigt opgør med al normal religiøs tankegang. Et opgør, som så udvikles i løbet af evangeliet for at kulminere med kærlighedens pris: Gud, der lader sig håne og spotte og henrette af kærlighed til mennesker. Og derfor er den dåb, vi døber med – den dåb, Frederikke i dag er blevet døbt med – så langt fra en renselse som noget. Den er meget mere – den er en opstandelse til et helt nyt liv så langt som noget fra den gamle religion med alle dens forskrifter og regler og omvendelse og bod og anger og gudsdyrkelse for Guds skyld til et menneskeliv, hvor den sande gudsdyrkelse foregår - hverken i templer eller kirkerum eller på hellige bjerge og til hellige tider, men i den daglige samtale og forsoning i kærlighed til dit medmenneske. Derfor er dåben så stærk og vidunderlig, som den er.

Det er altså ikke ved gudstjenesten, vi dyrker Gud. Her samler vi kræfter og styrker hinandens mod i dette herlige fællesskab uden grænser til at gå ud i vores hverdag og lade den kærlighed, vi har mødt her i kirken, være den kærlighed, vi møder vores medmenneske med. Og det vender jo noget op og ned på det hele, hvad der ikke er så underligt, når Gud selv lader sig døbe af mennesker. For så er det jo pludselig vores dagligdag, der er den egentlige højtid – det er der, vi møder Gud selv i vores medmenneske. Og ikke som vi måske troede ved de religiøse højtider eller under de foreskrevne fastetider.

Jeg traf engang, mens jeg gik på stop rundt i Irland, en læge der fortalte mig, at han var fanatisk antiryger, og en stor del af hans virke gik faktisk med at forkynde rygningens ufatte- ligt skadelige virkninger både for den enkelte ryger og for omgivelserne og for samfundet. Som bekendt er Irland blevet foregangsland på ikkeryger området, og jeg ved ikke, om det er hans skyld, men irerne er jo vant til at kæmpe hårdt for det, de kæmper for. Men så fortalte han, at han engang var blevet kaldt ud til et dødsleje, hvor en ung kvinde lå for døden, og selv der i sengen røg hun til det sidste. Og så bød hun også denne fanatiske ikke-ryger en cigaret fra sin krøllede pakke. Og heldigvis var han så meget menneske, så han i dette hellige øjeblik brød med alt, hvad han kæmpede for og tog imod den elendige cigaret og røg den sammen med sin patient. Og det er måske et godt billede på, hvad livet her drejer sig om. Det er ikke principper eller religiøse holdninger eller nok så retfærdige korstog, det drejer sig om – det er ikke fastetider og gudstjenestetider, der bærer et menneskeliv, men det at kunne lade sig overvælde af menneskelighed og kærlighed. Og så handle derefter – om så skal være – i modstrid med alt, hvad du ellers står for.

Udfordringen

Når man vil finde klangbund for sin fortælling, så er det en god gammel metode at bygge sin fortælling på noget genkendeligt – noget tilhøreren kan forholde sig til – især hvis det er noget nyt, man gerne vil fortælle. Altså at sætte dette nye i forhold til noget gammelkendt. Spindoktorer og reklamefolk benytter sig af denne metode, men allerede evangelisterne kendte den udmærket og benyttede sig af den, når de skulle beskrive det nye, der for dem var kommet til verden i Jesus fra Nazareth. Igen og igen refererer de til noget gammelkendt, som de så sætter Jesus i forhold til, og det spændende er for mig i hvert fald, at det giver fortællingerne en langt dybere og langt mere vedkommende mening, end hvis det bare skulle tages bogstaveligt som mirakuløse beskrivelser af en supermand.

Dette kommer meget tydeligt frem i fortællingen om djævelen, der udfordrer Jesus, hvor der fremkommer en programerklæring fra Jesus: Jeg er ikke kommet for at være julemand eller tryllekunstner. Jeg er ikke kommet for at få mennesker til at tabe næse og mund af forbavselse eller for at opfylde deres materielle eller religiøse behov. Jeg er her for noget andet. Og det er så dette andet, Matthæus udvikler i sit evangelium – kærlighedens og frihedens evangelium. Sammenligningsgrundlaget er Moses, der ligesom Jesus faster i 40 dage og nætter i ørkenen, men som jo så netop gør det, som Jesus ikke vil. Moses giver folket mad og drikke på mirakuløs vis. Moses redder folket. Han er dets leder. Og han redder ofte folket fra sig selv og dets egne tilbøjeligheder til afgudsdyrkelse og troløshed. Han er som en far for sit håbløse folk. Og det er just hele den ledelsesfilosofi, Matthæus gør op med i fortællingen:

Miraklerne har ingen betydning. Jeg skal hverken lave sten til brød eller kaste mig ned fra et tårn uden at tage skade, for mennesker dør åndeligt af mirakler. De bliver slaver af en drøm eller en illusion, men jeg kommer med frihed til mennesker – med frihed og ansvar, så de selv kan leve deres menneskeliv ærligt og redeligt på menneskelivets betingelser – og det kræver arbejde, fantasi, visdom, kunst og kærlighed at gå i gang med sit liv, som det er uden andre ledere end dig selv. Jeg er ikke kommet for at herske over mennesker – for at styre mennesker eller tage ansvaret fra et eneste menneske, men jeg er kommet for at tjene mennesker i kærlighed og dermed give dem mod på at turde leve selv.

Altid er religionen blevet brugt til at tage ansvaret fra mennesker – til at slavebinde mennesker med gamle skrifter og love hugget i sten eller af fantastiske mirakler, som skulle bevise det guddommelige i sagen. Religionens opgave er som kongemagtens – derfor går de ofte hånd i hånd – at gøre mennesker i almindelighed til lydige undersåtter, som ikke kan klare sig selv. Ideologien bag er naturligvis tanken om, at mennesker ikke kan tåle frihed. Derfor skal de

styres med hård hånd. Mesterligt beskrevet af Dostojevskij i fortællingen om Storinkvisitoren i Brødrene Karamassov, men ikke desto mindre en overordentlig udbredt praksis indenfor både stat og kirke.

Lyt engang til 1600-tallets lutherske kollekter og bønner, der stadig er autoriserede til brug ved gudstjenesterne i Danmark. Lyt til den syndserkendelse, der præger dem i bund og grund. Lyt til det menneskesyn, der ikke tror på mennesket. Et menneskesyn, der har præget og præger vores stakkels verden endnu den dag i dag. Et menneskesyn, der siges at være fra Gud selv, og som har givet sig udtryk i rædselsfuld undertrykkelse og forfærdelige opdragelsesmetoder, hvor alt var tilladt – altid i Guds navn.

Først for nylig har vi her i den vestlige kultur fået mistanke om, at det måske ikke var hele sandheden om os mennesker, at vi af natur var onde. Mærkeligt nok, for det er præcis pointen i evangeliet, som jeg læser det, at give almindelige mennesker frimodighed til at leve deres liv selv – glæde over dette liv og kærlighed til livet og til din næste. Ikke med tvang – ikke med magt – ikke ved hjælp af pisk eller gulerod eller løfter om store belønninger her eller hisset, men ved indsigt og i kraft af den tro på både livet og mennesker, som bærer et liv i frihed.

Men fristelsen til at tage magten, som Jesus selv modstod, er åbenbart for stor for kirken, så den blev den magtfulde statskirke, vi kender i dag, men som nu savner klangbund i en befolkning, hvor troen på mennesket bliver mere og mere udtalt. Færre og færre mennesker vil i dag uden videre bøje sig for gamle skrifers autoritet, for alt skal vurderes af os selv og vi skal nok vælge fra og til, hvad vi har brug for i det religiøse supermarked, som det hånligt er blevet kaldt af fortidens moralister. Men det ville da være vidunderligt, hvis vi endelig engang kommer så langt i vores frihed, at vi tør tænke, tro og tale frit uden at skulle frygte hverken kongens eller kirkens eller Guds straf.

Det, der så må være opgaven for en kirke uden magt over sjælene – ja, det må være at forkynde frihedens og kærlighedens evangelium, sådan som det har stået der hele tiden – talt til undertrykte mennesker med en kærlig opfordring til at leve frit og frygtløst selv i en barsk verden uden at løbe an på de mirakler, som ikke sker.

Der er en verden til forskel på det menneskesyn, som Jesus står for, og det som Satan repræsenterer. Vi kender det sidste bedst, for det er vores normale virkelighed i verden, at nogen tager magten og ansvaret fra andre i den allerbedste mening. Men for mig ser det altså ud som om, det menneskesyn, Jesus står for – og som han holdt fast ved til det sidste – pibler frem rundt omkring i vores samfund. Dette at ville hinanden – dette at respektere ethvert menneske – uanset race, religion, køn, alder eller noget som helt andet. Dette at turde give frihed og ansvar til hinanden i tro og tillid. Dette at turde løse konflikter gennem samtale, hvor alle kommer ud som vindere og ikke altid gennem retssager med vindere og tabere. Og måske så pibler det også frem en dag i vores kirke dette dybt kristne og dybt provokerende

menneskesyn, så kirken ikke længere fremstår som belærende og bedrevidende – endda som forvalter af den eneste ene sandhed – men som et fristed, hvor ordet kan have frit løb mellem mennesker – mellem alle mennesker. Et værested for samtale og opøvelse i kærlighed og frihed.

Det var en umulig opgave, Jesus havde sat sig for – at omvende sit dybt religiøse og krigshærgede samfund til et nyt menneskesyn. Et menneskesyn uden fjender – uden grænser – uden fremmede - uden forskel. Et menneskesyn, der handler om at give og om at elske uforbeholdent. Ikke i at tage – ikke i at sikre sig med grænser og mure og bolværk mod andre mennesker, men i at være et sandt menneske sammen med mennesker – her og nu.

De velsignede

Jeg ved ikke, om nogen af jer har oplevet en helgenkåring. Da jeg var i Rom her i oktober, var jeg så heldige at løbe ind i sådan en, en søndag formiddag på Peterspladsen. Pladsen var stuvende fuld af mennesker. Der var sat stole op til 10.000-vis af deltagere i kåringen, som også var en gudstjeneste med nadver – det var noget af en altergang – og hen over Peterskirken facade hang fem kæmpestore portrætter af de nyslåede helgener. Pave Benedikt selv forrettede gudstjenesten omgivet af sine kardinaler, ærkebiskopper, biskopper, monsignores og en hær af almindelige præster. Der var purpur og guldtressede kåber i lange baner. Der var storskærme, schweizergardister, helikopterovervågning og transmission til alverdens lande fra kirkens centrale helligdom i Rom. Der var alt, hvad det hungrende turisthjerter kunne begære – og måske også det katolske.

Det var med lidt blandede følelser, jeg stod og iagttog hele dette spektakulære skuespil, som greb og betog så mange mennesker, og det var ikke bare misundelse over den formidable kirkegang, der strøede malurt i bægeret, men det var denne entydige dyrkelse af det enestående og mægtige.

På et tidspunkt i seancen bragte forskellige grupper gaver til Paven, der sad på sin tronstol iført sit skrud og modtog disse knælende pilgrimmes hyldest og lod dem kysse sin hånd og ring – ganske som en middelalderkonge i al sin væld kunne have gjort det.

Og dér sprang kæden virkelig af for mit vedkommende, for hvor var Jesus i det? Han, som gik rundt blandt de fattigste af de fattige og selv var fattig, og som i dag forkynder fattigdommens pris? Hvorfor har kirken i den grad forladt sit udgangspunkt, så den ikke længere søger og dyrker sandheden, men iscenesætter dette gigantiske skuespil for masserne overalt i verden, for at give dem lidt glæde og tryghed i deres undertrykte liv? Og hvorfor falder

mennesker for sådan en gang pomp og pragt – bogstaveligt talt på næsen af beundring og ydmyg underdanighed?

Måske fordi det ligesom ligger i luften. Vi nyder på en eller anden måde at lade os fascinere af det storladne og prangende. Ja, her hos os har kirken stort set udspillet sin rolle i folks bevidsthed, men så er der andre ting, vi falder for, som f.eks. underholdningsindustriens produkter af stakkels mennesker, der bliver ophøjet til stjernestatus – om det så bare er for en aften. Sportsidolerne – gengangerne på Tv-skærmen, som tryllebinder os og drejer opmærksomheden væk fra det egentlige i vores liv. Vores kriser – vores angst – vores forhold til vores nærmeste - eller til os selv og hvad vi i virkeligheden lever for – hvad vi i virkeligheden elsker og måske endda ville dø for. Somme tider kan man blive så træt af sit liv, der bare går, som det skal.

Derfor er det måske alligevel velgørende at komme herhen i kirken en gang imellem – og så skal kirken altså ikke spille med i det orkester af prangende storhed eller for den sags skyld hensætte os i underdanig ydmyghed. Nej her i kirken skal vi konfronteres med Jesus fra Nazareth og dermed med os selv, så ubelejligt det end kan være. Vi skal standses op i alt det, vi bare går og gør, fordi det gør man nu engang.

Og der er ikke nogen bedre til at standse os op end denne Jesus, hvis han får lov til at komme til orde som den, han var. Ikke som majestæten der hersker i Himlen og bliver repræsenteret på jorden ved sin mægtige stedfortræder i Rom eller andre steder, men som en del af mig selv – som en del af os og vores fællesskab. For der var jo ikke noget glimrende eller funk-lende flot over Jesus, som han var, og det var ikke gennem udstedelse af love og dogmer og trosbekendelser, han gjorde sig gældende i vores liv – men fordi han gik og sagde sandheden og handlede troværdigt efter det, han sagde. Han var selve billedet på alt det, vi dybest set længes efter som mennesker, men som så nemt overskygges og fortrænges af så meget andet. Han var vores inderste menneskelighed, og derfor taler han til os endnu, og kan endnu få os til at vende os om fra Peterspladsen i Rom til den stille sidegade, hvor du er ved at falde over den gamle kone, der næsten går i ét med fortovet og den lille trappe hun sidder på i sit brune snavsede tøj, der hænger om hende, og hun strækker hånden frem og lirer sin bøn om en skilling af, som ingen hører. Og du haster forbi, for du skal ned og se endnu en flot kirke, Maria Maggiore. Og så bliver du måske alligevel lidt indadvendt på vejen og kan ikke lade være at sammenligne mylderet og begejstringen på Peterspladsen og den kæmpemæssige al-tergang til syndernes forladelse med denne ensomme gamle kone på fortovet, som du burde have knælet og bøjet dig dybt for og bedt om tilgivelse og givet alt, hvad du ejer.

Ikke Gud – ikke paven – ikke kirken kan skænke mig tilgivelse for mit overfladiske turistliv, men det menneske, jeg virkelig er skyldig overfor. Velsignet er ikke blot de fornemme og fromme helgener, kirken fremhæver og kårer som de store, man kan bede til og hente hjælp

og trøst hos, fordi de har Guds anerkendelse. Nej, velsignet er først og fremmest hun, der sad der på den lille trappe i den stinkende sidegade og forgæves rakte hånden frem. Velsignet er hun, hvis vi tør se! Og det er vel det, han vil have os til med disse provokerende ord om, hvem der er de virkelig velsignede – de virkelige helgener. Det er dem, der giver os mulighed for at se os selv, som vi er. Det er dem, vi skylder alt og hverken Gud eller kongen eller fædrelandet – eller vores kreds – eller vores kultur. De fattige – de elendige – de arme mennesker, som så tit sidder i vejen for fremskridtet. De, som ingenting er, og som vores samfund skærer hjælpen ned til, så de kan lære, at det betaler sig at tage et initiativ. De, som ikke rigtig hører til hos os, og som vi kalder alle vores værste navne, og som vi helst så tog hjem. Velsignet være I ...

Han siger det ikke som en opmuntring til dem, så de skal glemme deres egen elendighed, for det skal nok gå alt sammen og engang bliver det bedre – om ikke før så i himlen. Jesus trækker ikke veksler på evigheden, tror jeg, men det er os, han taler til. De rige – de som klarer sig godt – det er os, han vil have til at vende os om og se på vores liv på en ny måde, så det ikke drejer sig om at holde os fattigdommen fra livet og søge rigdommen – sikkerheden – udkommet gennem stress og jag efter mere. Det gode liv, som slet ikke findes der, hvor vi søger det – der hvor alle søger det. Ikke på Peterspladsen – ikke i banken – ikke i omgangskredsen eller familien – end ikke her i kirken, for vi skal ud igen, men hos denne Jesus, der sad på trappen hos den gamle tiggerske i Rom – ja, var hende selv – eller sad på bænken på torvet eller i varmastuen eller der, hvor arme mennesker sidder uden fremtid – uden håb – udrangeret af et samfund, der stormer frem. Hvis vi tør se på vores liv.

Han gør det uden fordømmelse, men står der som en mulighed – en livets mulighed for den, hvis rige og velnærede liv falmer så småt, fordi det ikke er godt nok. Fordi du længes efter mere end at have det godt. Han står der som en mulighed for at fylde tomme hænder og tomme liv – ikke de fattiges – ikke de undertrykte, men vores – i al vores fattige og tomme rigdom.

Det er ikke os, der som overskudsmennesker og overskudsmenighed skal hjælpe de fattige med en skærv. Nej, det er os, der er de arme, som de fattigste af de fattige skal hjælpe til at få et liv. Velsignet er de – og velsignet er han, der står midt blandt dem og taler deres sag.

Lys og salt

Så blev det november. I gamle dage var 1. november skiftedag – hvor man skiftede plads i livet så at sige. Og den gamle allehelgensfest – festen for de afdøde – ligger også her på

denne skiftedag – oprindelig en gammel nytårsfest der ligesom markerer et skifte fra noget gammelt til noget nyt. De gamle religiøse nytårsfester har altid været ment som sådan en hjælp til mennesker til at give slip på det forgangne for at kunne tage imod det nye med glæde. Og sådan kunne man vel også godt opfatte denne gudstjeneste - og måske i virkeligheden alle gudstjenester - som en hjælp til os om at turde give slip på fortiden og vende os mod det nye liv, som nu kommer til os og banker på.

Der knytter sig en ret så indgroet fortælling til november – og det er den, at november er en uendelig træls måned at komme igennem. Jeg kan huske, vi sad og snakkede om det sidste år i november – hvor træls en måned det dog var, og hvordan den føltes uendelig lang og mørk og trist og grå. Lige indtil en gjorde opmærksom på, at vi faktisk sad ude på terrassen i det mest strålende solskinsvejr og 15 graders varme. Og sådan er det mange gange med fortællingen, at den er så stærk, så den ligefrem overskygger virkeligheden. For det passer jo ikke, at november altid er grå og trist og træls og føles som tre måneder. Men sjovt nok vælger vi mange gange fortællingen fremfor virkeligheden – og der skal rigtig meget til for at rokke os ud af den fortælling, vi én gang har valgt og gøre til vores.

F.eks. lever de fleste af os på en bestemt fortælling om os selv og vel også om andre. Vi er ret gode til at lave sådan en fortælling om andre, som vi så dømmer efter – også selv om vi godt ved, at det aldrig er hele sandheden. Men vores fortælling om os selv er måske endnu vigtigere – vores dom over os selv og vores liv.

I bjergprædikenen fortæller Jesus en dybt provokerende ny fortælling om sine tilhængere. Om hvem de er – i virkeligheden. I er de lykkelige! I er jordens salt – I er verdens lys. Det er det, I er, I som troede, I bare var en flok uvidende landarbejdere og fiskere – analfabeter, som ingen af betydning i samfundet regnede for noget som helst. Og så handler denne utrolige bjergprædiken om religionens og de ledende kredses hykleri sammenholdt med det enkle, hjertelige, barmhjertige, nådige og så dybt menneskelige liv, som Jesus kalder det fuldkomne liv. Så vær da fuldkomne som Gud.

Det er som om, Jesus tager disse menneskers indgroede fortælling om dem selv og om deres liv og samfund i det hele taget og krøller den sammen og smider den i ilden – samtidig med at han giver dem en helt ny fortælling – en helt ny selvopfattelse – et helt nyt liv.

Matthæus fortæller så, at mens folk i almindelighed var dybt betagede af denne nye fortælling, der blev fortalt med en egen myndighed, så talte Jesus for døve øren, når det gjaldt hans tilhængere. Det var sort tale for dem, hedder det. De fattede intet. Og sådan er det jo nok med det. Det er som om, der skal mere til end fortællingen, før den for alvor bevæger os, og det er så det, som evangelisterne kalder Guds eget åndedrag. Først da tilhængerne fornemmede Guds egen stemme i fortællingen, skete der for alvor noget med dem. Da blev de forandrede fra smålige og bange mennesker – modløse, fortvivlede over deres liv og skæbne

midt i en trøls og grå november – til stærke kæmper, der rejste sig fra deres nedbrudte liv og kastede sig ud i det nye liv med en pågående og højrøstet frimodighed, som de aldrig havde turdet tro på. Pludselig brød solen frem i deres mørke november – og de blev selv verdens lys og jordens salt – og intet og ingen kunne længere holde dem tilbage fra det, som nu var deres livs mål og mening: At udråbe fra tagene, hvad han havde hvisket dem i ørerne: den nye fortælling om livet. Og så blev det for alvor skiftedag i verden.

Er det ikke det, vi håber på, når vi kommer her i kirken for at høre nyt – altid for at høre nyt? Håber på, at denne livsfornyende fortælling også må gribe os, så vi hører den både som Guds fortælling og fortællingen om os selv. Så også vi kan rejse os fra vores måske ikke altid lige lykkelige fortælling om os selv og vores liv og storme ud i livet – lige ud i den vidunderlige november, som nu er kommet til os med en inderlig bøn om ikke at blive foragtet og fordømt - men at blive levet – levet af os. Vi troede måske, livet var gråt og trist i grunden og vi selv for længst burde være siet fra, som Benny Andersen synger. Men nej, siger Jesus: vi er lykkelige – vi er de velsignede - måske fordi lykken kommer af noget andet, end vi troede eller håbede. Lykken handler måske ikke blot om gode kår eller om velfærd – og ifølge Jesus slet ikke om rigdom. Nej, den sande lykke beror på, at dit liv har både mening og fylde – har denne fuldkomne glæde, som evangeliet taler om. Måske dette, at du har noget, du vil, og at du tør leve og handle efter det, du vil – at du som en anden opvakt tilhænger tør kæmpe for det, du tror på. Uden frygt for noget eller for nogen.

Verden trænger i den grad til en ny fortælling – en fortælling om barmhjertighed, miskundhed, nåde, sandhed og fred! Og derfor er der altid brug for evangeliets lys. Jorden venter på vores ramsaltede indlæg, så den kan grønnes og bære frugt. Og tænk hvis denne smukke lysgudstjeneste på denne mørke novemberaften kunne blive sådan en opmuntring til os alle sammen om at tage vores liv op på ny – se os selv og vores liv i et nyt lys og bruge dette lys til at lyse på hinanden. Du sagde, vores verden var formørket, jamen hvorfor lyste du så ikke på den? En omvurdering af alle værdier – en omvurdering af mig selv og hele min livsfortælling – det er, hvad bjergprædikenen handler om - og så er den samtidig en strategi for den opgave – den lykkelige livsopgave vi som verdens lys og jordens salt nu skal begive os ud i – ikke med vold og kiv og splid – ikke med bedreviddende mission eller med foragt for de vantro, men med barmhjertighed, med sandhed og med fred. Men kunne vel også bare sige: med kærlighed.

Livsløgnen

Når man står og betragter udsigten f.eks. fra en af vores smukke landsbykirker kan man ikke undgå at blive betaget af naturens skønhed og harmoni. De grønne marker og enge, hegnene, træerne, skoven – den smukke fuglesang – Lillebælt i baggrunden og ikke mindst freden, der hviler over hele landskabet. Men tag ikke fejl – og lad jer ikke forblinde. I virkeligheden står vi og betragter et afsindigt drama på liv og død, hvor alt i naturen kæmper en desperat kamp for overlevelse. En skånselsløs og nådesløs kamp fra de mindste til de største væsener.

”De muntre fugle kalde på hverandre” synger Ingemann i en af sine romantiske morgensange – ja, godmorgen – i virkeligheden råber og skriger de for at holde hinanden væk fra deres hårdt tilkæmpede redeterritorium – og hvad der foregår i havets dybe grunde med de mange munde, tør jeg slet ikke tænke på. Vi ser det, vi gerne vil se, og er man som Ingemann romantiker og gerne vil se skabelsens fredfyldte harmoni, så er det det, man ser og nyder – også selv om virkeligheden emmer af alt andet end fred og harmoni.

Når jeg nu har valgt at gøre hvad jeg kan for at ødelægge jeres eventuelle romantiske forestillinger om den skønne og fredelige natur – så er det selvfølgelig for at drage en parallel til vores menneskeliv og vores samfundsliv, hvor vi også sagtens kan lade os forblinde af det tilsyneladende så fredelige og gode og ikke mindst rigtige liv og se bort fra alt det, der ligesom forstyrrer forestillingen. Både vores rige velfærdssamfund og også vores privatsfærer kan se så nydelige og velfungerende ud på overfladen, mens der i virkeligheden er tale om en benhård kamp om magt og overlevelse. Ja, vi kan endda blive dybt irriterede, hvis nogen kommer og prøver på at ødelægge vores fredelige forestillinger. F.eks. med sandheden om vores liv. Tag ikke livsløgnen fra et menneske, skrev Henrik Ibsen engang i skuespillet Vildanden – måske fordi det tilsyneladende er bedre at leve godt og muntert på en løgn end at blive knust af den barske sandhed. ”Hør den lille stær, den er åh, så fornøjet...”

Evangeliet påstår det modsatte: at netop sandheden skal gøre jer fri! Og hele det drama, som evangelisterne ruller op for os i deres evangelier, er netop dramaet om sandheden, der bryder ind i vores somme tider så forløjede og forlorne liv. Selvfølgelig med det resultat, at sandheden bliver korsfæstet af løgnen og dermed gjort tavs i den bedste hensigt – for almenvællets skyld. Men sandheden kan ifølge evangeliet aldrig holdes nede – måske for en tid, men så sprænger den sig fri med den indre styrke, som kun sandheden ejer. Det er opstandelsens evangelium.

I ethvert ordentligt drama er der helte og skurke – og skurkene i evangelierne er uden tvivl farisæerne og de skriftkloge. Hvilket i og for sig er besynderligt, eftersom de i alle andre sammenhænge repræsenterede det gode og det retfærdige – det samfundsbevarende. Det var

dem, der holdt loven – Guds lov. Det var dem, der studerede den hellige skrift – havde deres gang i templet og i synagogerne og i det hele taget var samfundets religiøse og moralske fundament. For at vende tilbage til billedet af naturen, kan man måske sige, at farisæerne og de skriftkloge netop kæmpede for samfundets overlevelse – hvad der for så vidt også var god grund til i et lille land, der havde været besat af romerne i næsten 100 år. De kæmpede for overlevelsen ved hjælp af religiøst betingede love og regler – og ved hjælp af et menneskesyn, der kun kunne opdele mennesker i retfærdige – de der tjente samfundets overlevelse – de der adlød loven - og uretfærdige – de, der ikke gjorde det. Dem, der var for, og dem der var imod. Og skellene var til at få øje på ligesom fordømmelsen og den retfærdiges harme mod de uretfærdige.

Så egentlig kan man vel sige, at farisæerne og de skriftkloge gjorde det helt naturlige og nødvendige i situationen ved at kæmpe for nationens og folkets overlevelse i en skånselsløs og nådesløs verden. Alligevel hænges de ud i evangelierne – og jeg tror, det skyldes det nye evangeliske menneskesyn, der hævder, at mennesket ikke har lod og del i den kamp for overlevelse, som kendetegner naturen og som også kendetegner stort set alle samfund i verden. Ene af alle væsener, hævdes det, har mennesket ikke blot sin egen eller samfundets overlevelse som formål. Evangelisterne afblæser den naturlige kamp for overlevelse med alt, hvad den indebærer af frygt og opblæst had mod fjenderne, til fordel for noget andet. Det er som om noget glemt og ganske særegent menneskeligt kaldes frem fra sjælens dybhav og forsøger at genkalde os, hvem vi i virkeligheden er – tværs igennem alt, hvad vi er opdraget til og tror på og selv finder både retfærdigt og rimeligt. Tværs igennem alle de kunstige skel, vi så naturligt sætter mellem dem og os.

Vi er altså mennesker og ikke bare natur – og derfor har vi også menneskets mulighed for at elske – ikke blot med den forkærlighed, vi kender så godt, og som handler om at elske sine egne og dermed dybest set sig selv – men med den menneskekærlighed, som genkender menneskets adel i ethvert medmenneske – den kærlighed, der kan få os til at vende os om mod vores fjender og mod dem, vi hader af et godt hjerte, som det hedder, og forsoner os – forlige os – forbarme os! Og det endda selv om det så også koster os vores egen overlevelse – vores eget liv. Det er det særlige ved at være et menneske.

Og det er det, som for mig at se er evangeliernes anliggende - denne genkendelse af den dybe menneskelige værdighed – menneskets adel på ny erkendt, som Hostrup synger i sin julesalme - både hos os selv og hos vores medmennesker. Hvem vi i virkeligheden er og hvad der i virkeligheden er vores anliggende som mennesker.

Det var den dybe sandhed om mennesket, Jesus prædikede og gennemlevede - og som altid kommer så inderligt på tværs af alle kunstige og opstyltede systemer, religioner og samfunds-ideologier, fordi de har det ved sig, at de skal bruge mennesker til deres eget formål, og derfor

prædiker de alt det, som vi er blevet belært om igen og igen og igen: Der er dem og os – der er venner og fjender – der er dem indenfor og udenfor. Der er de troende og de vantro. Og livet er et spørgsmål om at overleve bedst og længst muligt – om det så også sker på alle de andres bekostning. Sådan er naturens og livets lov.

Men Jesus fejede hele dette system til side og genkendte det dyrebare guddommelige menneske i enhver, han mødte – i alle de arme og elendige og fordømte. Så selv på korset kunne han forlige og forsone den fordømte – den skyldige røver: I dag skal vi være sammen i Paradis! For vi er bundet sammen – du og jeg af den menneskelige værdighed, som overgår al skyld og straf og fordømmelse fra verdensmagts og fra hinandens side. Vi er bundet sammen af en værdighed, som ingen i virkeligheden kan røre. Bare vent og se! Og når man så tænker på, hvor meget af vores liv, der går med at overleve og med at dyrke og pleje alle de kunstige skel mellem dem og os – så forstår vi måske lidt af den revolution i menneskesynet, evangelisterne forkynder – et kærlighedens kvantespring for menneskeheden.

Ikke at vi har lært så meget af det endnu – verden går sin skæve gang, men på den anden side ser vi alligevel små tegn på, at det, som jeg vil kalde det evangeliske menneskesyn, nu og da dukker op i vores samfund. Vi er ikke mere så fordømmende, som vi har været, mod de anderledes – mod de utilpassede – de uregerlige. Vi er begyndt at se på årsager og baggrund i stedet for bare at registrere forkert og asocial adfærd og fordømme og straffe. Vi er begyndt at forstå de umenneskelige følger af at holde mennesker nede i skyld og frygt for straf – og vi aner måske forløsningen i det evangeliske budskab om syndernes forladelse. Vi behøver ikke altid bekæmpe andre religioner med bål og brand og hellige krige og almindelig foragt. Vi er så småt begyndt at ophæve og fordømme slaveriet – køb og salg af mennesker under enhver form. Små glimt. Små opdagelser, som nu og da ændrer vores adfærd i retning af et menneskesyn, der mere ser mennesker som ofre end som skyldige syndere: Mere, at det er synd for mennesker end at mennesker er syndere. Ændrer den måde, vi opdrager vores børn på – ændrer ledelsesstrukturen på arbejdspladserne – ændrer vores måde at leve sammen på i det hele taget. Menneskets adel på ny erkendt.

Selvfølgelig møder det modstand, og de gamle autoriteter og det gamle menneskesyn og de gamle religioner opgiver ikke uden videre deres magt over mennesker. Historien gentager sig, og somme tider kan det hele se håbløst ud. Fra Golgata til imperiernes og storkapitalens uindskrænkede magtmisbrug – udnyttelsen af mennesker til slaver - til krigens forløjede grusomhed – opdragelse af børn til kynisme, frygt og foragt for andre – opblæst had og forlorne fjendebilleder – og selv lykkes vi måske heller ikke alt for godt og vores eget liv kan indimellem forekomme os at ligge slemt i ruiner.

Men evangeliet lyder stadigvæk til arme mennesker. Opstandelsens, frihedens og kærlighedens dyrebare evangelium – det glædelige og forløsende budskab om menneskets – om din

og min - dybe og umistelige værdighed og værdi. Det lyder her i kirken i menighedens fællesskab og det lyder overalt, hvor to og tre er forsamlede i kærlighed – i forligelsens, forsoningens og barmhjertighedens hellige øjeblikke. Hvor frygt og skyld og skam og love og regler fejles af bordet, og vi omsider genser hinanden som det, vi i virkeligheden er: levende elskende mennesker. Hvor retfærdigheden i virkeligheden er den kærlighed, som overgår al forstand.

Vær fuldkomne

Kan I huske H.C. Andersens fortælling: Hvad fatter gjør...? Manden der tager af sted til marked for at sælge hesten men kommer hjem med en sæk rådne æbler efter at have gjort den ene dårlige handel efter den anden. Hesten byttede han til en ko – koen til et får – fåret til en gås – gåsen til en høne og hønen til en sæk rådne æbler. Og så er det han vædder med to englændere i kroen, om han vil få knubs eller kys, når han kommer hjem til konen. Sådan set sætter han alt på spil både sig selv og konen, og er for så vidt ikke rigtig klog – men han vinder alligevel guldpenge i skæppevis, fordi han får kys af konen, da han kommer hjem med de rådne æbler. Hun elsker ham jo – uanset hvad. Og det er dette ”uanset hvad”, som er kærlighed – som er fuldkommenhedens bånd, som Paulus kalder det – denne uforbeholdne kærlighed, som aldrig er forkærlighed for nogen bestemt eller noget bestemt. Det nyttige f.eks. – det gavnlige – det smukke og beundringsværdige. Forkærligheden er der ikke noget særligt ved – det kan alle klare – endog toldere og hedninger – men I, siger denne dybt provokerende Jesus, I skal være jeres himmelske fars børn – I skal elske grænseløst og uden forskel. I skal elske mennesker, fordi de er mennesker! Deri ligger det fuldkomne – det guddommelige.

H.C. Andersen fortæller os, hvad kærlighed er, og vi lurer som englænderne lige en ekstra gang: Kan det nu passe? Jo, for det meste af vores tid går jo netop med at gøre os fortjent til andres – herunder Guds - kærlighed. Jeg selv bruger det meste af mit liv på at gøre mig nyttig, så de andre vil anerkende min indsats. I kan selv overveje, hvor meget af tilværelsen, hver især bruger på at gøre sig fortjent til kærligheden ved at leve op til andres forventninger. Og I kan selv overveje, hvor meget af den resterende tid, der går med at vurdere andres indsats. Men det er alt sammen intet værd – det betyder ikke noget i virkeligheden. Mit liv begynder først den dag, jeg er ligeglad med andres dom – den dag jeg ikke længere lever for andre, men lever selv. Først da kan jeg vælge at elske – først da kan jeg vælge at leve for andre, og først da kan jeg begynde at forstå, hvad det er, denne Jesus fabler om.

Helten i H.C. Andersens fortælling er jo konen, der havde valgt livet så at sige, fordi hun havde valgt at elske. Manden – fatter – levede præcis som han havde lyst til – han levede for sjov så at sige – altid glad trods alle nederlag – fordi han levede på sin kones uforbeholdne kærlighed, som han ikke et sekund tvivlede om. Derfor kunne intet gå virkeligt galt for ham, og til sidst kunne han med sindsro sætte alt på spil. Han kunne boltre sig i livet i kærlighedens navn, og derfor vandt han det hele.

Det er måske det, der er tro, når alt kommer til alt. En tro på, at du er elsket til frihed. En tro på, at livet er din tumleplads, hvor alt er tilladt – bare du *vil* det. Synd er så at leve på andres betingelser – synd er at leve op til eller at efterleve andres bud eller forventninger – for så kan kærligheden ikke komme til! Så kan livet ikke komme til. Og det er både synd og skam. Det er derfor loven står for tur i Jesu forkyndelse – den lov, som de kaldte guddommelig og som styrede alt. Nej – ikke loven men kærligheden skaber liv – skaber sand menneskelighed. Loven skaber trældom og død.

Fatter brød alle fornuftens og forretningslivets helligste love – bl.a. ved at være ligeglad med fortjenesten! Brød alle forventninger om et rimeligt fornuftigt afkast – og dermed vandt han livet – og fik overskud i skæppemål. Det var ikke fornuften men kærligheden, der styrede ham.

H.C. Andersen påstår ligeud – ganske som Matthæus - at den største fortjeneste ligger i at være elsket – uanset hvad. Altså ikke på grund af din indsats eller din elskværdighed – men fordi du er dig. Har du byttet vores hest for en sæk rådne æbler? Nej, nu må jeg kysse dig! Har I tabt 3-0 i fodbold? Nej, nu må vi holde fest! Er du lam, døv, blind, spedalsk, trist eller død – jamen, så må jeg da helbrede dig, så vi kan holde fest for livet. Jeg elsker dig jo grænseløst og uforbeholdent – fordi du er dig! Det var, tror jeg, den chokerende og efter samfundets mening ufortjente kærlighed, de mødte hos mennesket Jesus – alle de fortabte medmennesker.

Det handler dybest set om et fuldstændig omvendt menneskesyn, tror jeg. Det handler om at ophæve enhver graduering af mennesker i kraft af deres indsats – måde at være på – udseende - uddannelse – alder – køn – race – religion – seksuelle tilbøjelighed og hvad ved jeg. Er det ikke det, der ligger i billedet med Guds sol, der står op over onde og gode og regnen, der falder over retfærdige og uretfærdige? Altså en helt ny Gud i forhold til den gamle jødiske stammegud, der med glæde ville udrydde alle Israels fjender – og som med sygdom og elendighed straffede synderne.

Vi kan til enhver tid skabe en gud i vores eget billede – en gud, der spændes for vores egen politiske vogn og dermed legitimerer den værst tænkelige umenneskelighed. Historien er fuld af eksempler på det, ligesom vores dagligdag er det i dag. Men vi kan også stille os til rådighed for det, som lyser ud af Det nye Testamente: den fuldkomne kærlighed, der ikke skelner

mellem mennesker. Vi kan gøre det i vores daglige liv med hinanden ved at overveje vores ord og vores handlinger – ved at vælge, hvad vi vil. Ved ikke at ligge under for den såkaldte nødvendighedens lov men trodsigt og frimodigt som fatter selv – gå på tværs af alt og alle og leve, som Gud selv har lært os.

Fadervor

Ryd op i dit rod, hedder en bog, man kan læse, hvis man ønsker gode råd til at komme sit roderi til livs. Rodet forstået dels som alt det, der ligger og flyder omkring en – bunker, der hober sig op på skrivebordet – alt det, du aldrig fik gjort færdigt – rodet i kælderen, som du snart må få noget gjort ved, så du kan åbne døren derned igen – det gamle tøj, du ikke bruger mere, men som stadig hænger i skabet – men vel også forstået som rodet i dit sind, som kan blive så stort, så det tapper dig for energi med alt for mange løse ender – påbegyndte projekter, uafsluttede samtaler – besøg, du aldrig fik foretaget – bøger, du aldrig fik læst osv. Tobakken, du aldrig fik lagt på hylden – den daglige motion, du aldrig fik begyndt på. Og det kan faktisk blive plagsomt dette rod i ens liv – og så er det jo fint nok, når nogen kommer os til hjælp med gode råd til at få ryddet op – ikke mindst her ved nytårstide, der jo er en god og gennemprøvet lejlighed til at tage skeen i den anden hånd og fastsætte en række nytårsforsætter, der som regel holder i hvert fald det meste af dagen i dag.

Nu er vi så samlet her i kirken til nytårgudstjeneste og sådan en gudstjeneste kunne jo godt ligesom understøtte de gode nytårsforsætter med en opfordring til blive bedre i det nye år. Få ryddet op. Få knyttet de løse ender osv. Få lavet en anstændig flygtningepolitik – og teksten til i dag kunne jo godt tyde på det, idet bønnen vel godt kan tolkes som et middel til at få opfyldt sine behov for forandring af det bestående. Om man siger: fra nu af vil jeg ændre mit liv, eller man beder Gud om at gøre det for sig kan vel for så vidt komme ud på ét – målet er vel det samme, nemlig forandring – og der kan såmænd lægges megen politisk propaganda ind i sådan en from bøn til Gud.

Men nu er det ikke en hvilken som helst bøn, teksten handler om. Vi begynder det nye år med at reflektere over Fadervor, som ikke så meget er en anmodning om forandring, men som først og fremmest handler om tilgivelse. Forlad os vores skyld, som også vi forlader vore skyldnere. Denne mærkelige bøn, der fastholder Gud på tilgivelsen med henvisning til, at når vi mennesker kan, så kan Han vel også. Du *skal* elske os, Gud!

Afsnittet med Fadervor stammer fra Bjergprædikenen, og det slutter med et par linjer, som ikke normalt er med i prædiketeksten: *Hvis I altså tilgiver folk deres overtrædelser, så vil jeres himmelske far også tilgive jer. Hvis ikke I tilgiver folk, så vil jeres far heller ikke tilgive jeres overtrædelser.* Det er som om, tilgivelsen understreges som det egentlige i hele bønnen, og der er det så, jeg vil mene, at den tilgivelse gælder alt og alle. Det handler om Guds tilgivelse af mennesker – om menneskers tilgivelse af hinanden og ikke mindst, tror jeg – om menneskers tilgivelse af sig selv - jeg havde nær sagt på trods af alt det rod vi går og laver. Alt det forkerte, som vi har en fabelagtig evne til at pålægge os selv og hinanden. Prøv engang at tænke på, hvor hurtige vi er til at dømme – ikke bare en handling eller en politik – men også det menneske, der står bag. Han er sådan og sådan – eller endnu værre: Jeg er sådan og sådan – f.eks. et karakterløst rodehoved eller det, der er værre. Og problemet ved det er, at så er der ikke så meget at gøre ved sagen – når det er personen, det handler om. En politik kan ændres – et uoverlagt ord kan tilgives, men langt sværere bliver det, når man bliver dømt til at være sådan og sådan – eller når man dømmer sig selv på baggrund af dårlige erfaringer. Det er her tilgivelsen kommer ind, som nok det mest forløsende af alt. Fordi tilgivelse handler om at begynde på ny – at leve op på ny med den fortid, vi nu hver især har – og ikke mindst at leve sammen med hinanden, sådan som vi nu er. Og så handler det om at kunne leve med sig selv med glæde – midt i alt rodet.

Så vi kan da godt gå i gang med at rydde op i vores liv her på Nytårsdag – eller rydde op i hinandens liv – eller i samfundets – men der er noget, der er langt vigtigere, og det er og bliver altså tilgivelsen, forstået som den kærlighed, der elsker på trods af alt. Det største nytårsforsæt for den kristne menighed – ja, det bliver altså at elske sit medmenneske – at elske sig selv, og ifølge Matthæus står og falder vores liv med dette forsæt. Det var det, Jesus kom for at fortælle os – om den grænseløse kærlighed, som er Guds vilje, og som fejer enhver sikkerhedsforanstaltning til side, som solens varme, der får sneen og kulden til at smelte bort. Alle disse forkvaklede opfattelser, som vores frygt dikterer os, og som gør forskel på mennesker og som opdeler os i forskellige kategorier og værdier alt efter de normer, som frygten sætter. Nationale værdier, moralske og etiske værdier – kropslige og kønslige værdier – religiøse værdier. Alle disse menneskelige kategorier, som Jesus så eventyrligt gik og fejede bort, da han tilkendte alle de såkaldt værdiløse Guds kongedømme. Evangeliet om ham handler stort set ikke om andet end denne fejende flotte bevægelse, han satte i gang for 2000 år siden, og som vi stadig arbejder på at føre videre som hans kirke på jorden. Han betalte dyrt for denne bevægelse, men sådan må det vel gå, fordi vi har så svært ved at slippe vores frygt og vores bange anelser for fremtiden og hvad der dog kan ske. Og derfor tyr vi så nemt til retssagen og til dommen over vores eget og hinandens liv. Frygten rider os som en mare igennem vores liv og medfører de utroligste og de ulykkeligste tilstande i os selv og i verden.

Men her i kirken anerkender vi ikke denne frygt – og vi vil ikke finde os i det, som frygten dikterer. Her kaster vi – om så blot for et øjeblik al frygt af os – uanset rodet i vores eget liv – uanset rodet i vores verden – og så glæder vi os over det andet liv, som også findes – om end så undertrykt som noget – det frygtløse liv i troen på Guds kærlighed og dermed i troen på og den dyrebare tillid til os selv og til hinanden. Indimellem ser vi små glimt af Guds rige – det rige, vi altid beder om her i dette hus. I naturens forunderlige verden – i et smil i et hærget ansigt – i det, der lykkedes på trods af alt – i det lille barns jubel – i den fred, der alligevel kom – i den forsoning, som uforsonlige pludselig mødte hinanden med – i den menneskelighed, der overvandt frygten. I den genfødsel til et nyt liv, du pludselig oplevede med dig selv.

Lad os samle på disse små glimt af Guds rige på jorden. Lad det være dem, der sammen med evangeliet tolker livet for os og ikke frygten for nederlaget og den hårde dom over verden og over os selv. Lad os sammen opbygge en pæn samling af glæde, og lad os så arbejde på at turde modtage både os selv og hinanden med åbne arme – modtage livet med oprigtig nysgerrighed og frygtløst gå ind i dette nye år, der som alle andre år skal være tilgivelsens og kærlighedens år.

Om bekymringer

I skal ikke bekymre jer! For at kunne sige det, som Mattæus lader Jesus sige i sin bjergprædiken om, at vi ikke skal bekymre os for det materielle – så må han nødvendigvis have et alternativ til det materielle liv – til det, vi kalder dagen og vejen. Det kommer da også frem til sidst: Søg først Guds Rige – så kommer alt det andet af sig selv. Og hvad er så Guds Rige? Jeg tror, Paulus er inde på det, når han taler om, at vi skal vandre i ånden – altså leve et åndeligt liv. Det er det afgørende – men hvad vil det sige. Hvad er et åndeligt liv?

Umiddelbart lyder det kedeligt – og sådan er det da også blevet opfattet mange gange: Et kedeligt liv – et fortænkt liv i afholdenhed fra alt, hvad der har saft og kraft i livet: sex – god mad – vin og øl – dans, skæg og ballade – gode historier. Sådan en verdensfjern asketisk og indadvendt, boglærd, krumrygget kønsløs holdning, som kun har foragt og moraliseren til overs for det materielle liv – kødet, som Paulus kalder det. Mange forestiller sig præsternes liv på den måde – et gejstligt liv i modsætning til og hævet over det almindelige liv – og man kan endnu høre mennesker betegne sig selv som netop almindelige mennesker i forhold til disse troende åndspersoner - og den Gud, de forkynder – kirkens Gud - bliver vel ofte også selv betragtet som sådan en kødløs Ånd uden egentlig saft og kraft som i de gode gamle dage

– dengang guderne hed Thor og Tyr og Freja og man kunne se frem til Valhalla med gode ben og godt med øl og slagsmål – højreb og højræb og ikke denne fromme åndelighed, som kræver lydighed og afholdenhed. Et evigt søndag eftermiddags kaffebord i missionshuset.

Ingen tvivl om, at kirken selv har støttet den opfattelse i en grad, så den i dag er nærmest uudryddelig – og måske en af de vigtigste årsager til den uhyre ringe interesse, der er for kristendom i det hele taget. I dag vil vi leve livet, og hvis Gud ikke kan acceptere det, så er det værst for ham selv.

Mennesker har vel altid forsøgt at beskrive det guddommelige liv med begrebet Ånd. Fra starten har det altid været åndens kendemærke at skabe liv og bevægelse – uden ånde, intet liv! Hvad er det der får bladene til at bevæge sig – hvad er det, der gør mennesker og dyr levende? Det er ånden – vinden – den usynlige levendegørende og bevægende kraft, vi ikke har andre ord for end Ånd.

Og for en Paulus og for evangelisterne var et åndsmenneske ikke som senere tiders og vor tids særligt fromme eller religiøse menneske – eller som den gejstlige stand - men netop som den vitale, levende, hele og virkelige - eller som vi siger - ægte person – en lysende, sprudlende person, om man vil. Et forbillede for mennesker.

Ånden er altså den kraft, der skaber liv og røre – storm, hvis det skal være - tværtimod det kedsommelige eller ophøjede og fortænkte gejstlige. Og det er som sådan, evangeliet søger at beskrive det åndelige liv som Jesu liv: *Han var så levende*. Han gav liv til andre. Hans liv var udvidende og var ikke bundet af traditionelle grænser. Og derfor skete det samme for dem, han kom i berøring med, og som delte hans ånd. Der var tale om en åndelig nyskabelse – ja en genfødsel som et nyt menneske - en ny måde at møde Gud på i sit eget liv gennem denne Jesus fra Nazareth.

Netop denne frihed til at være sig selv under alle forhold var et kendemærke for Jesus. Paulus jubler over det: Til frihed har Kristus frigjort os! Jesus fastholdt denne frihed, både da de hyldede ham som konge ved indtoget i Jerusalem, og da de senere korsfæstede ham. Urørlig i sin egen frihed, som et menneske, upåvirket af ros eller hån – ja, tilsyneladende kunne endog den dybeste smerte ikke røkke ham fra denne ultimative frihed til at være sig selv til det sidste. Fri til at tilgive, fri til at udholde, fri til at være og fri til at dø! Aldrig blev hans væsen forstyrret af ydre omstændigheder. Sådan oplevede hans samtid ham til deres store forundring. Uforglemmelige sjældne glimt af den sande menneskeligheds dybder og muligheder.

Ser vi på Jesu forhold til sine tilhængere, som han havde udvalgt sig, men som ikke syntes at fatte ret meget, og som igen og igen syntes at svigte ham, så var det båret af den samme grænseløse kærlighed, som ikke lod sig røkke af noget som helst. Hvad kan du gøre eller være, som kan skille dig fra den kærlighed? Intet! jubler Paulus. Svigt, fornægtelse, forræderi,

mishandling, drab – alt sammen gengældt med kærlighed fra dette enestående menneske, der var sig selv og derfor aldrig søgte sit eget. Hvad mere kan nogen gøre for at udleve Guds mening i kærlighed? Han tilgav soldaterne, der henrettede ham - trøstede Jerusalems døtre på vej til sin henrettelse, gav håb til røveren på korset ved siden af ham - og tog sig af sin mor, mens han hang på korset. Han skildres altså som et fundamentalt helt menneske, som levede fuldt ud, elskede grænseløst, og som havde modet til at være sig selv uanset hvad. Således skildres han som et menneskeligt portræt af meningen med Gud forstået som livets kilde, kærlighedens kilde og tilværelsens grund. Meningen med at leve og vandre i Ånden, som Paulus siger.

Så et åndeligt liv, som man også kunne kalde livet i Guds rige, det er et liv med Ånden fra Jesus – det er et liv, hvor mennesker bruger sig selv hundrede procent med alt, hvad de har i sig. Det er et liv i overbevisning om, at livet er grænseløst – uendeligt – evigt. Det er opfattelsen af livet som en ufattelig og umistelig gave, der hver dag kan åbnes lidt mere, når endnu en begrænsning for vores udfoldelse fjernes. Endnu en forsigtig frygt elimineres. Endnu et hykleri afmonteres af kærligheden. Og det gælder dit eget liv – men også din næstes liv. At vandre i ånden er at turde leve fuldt og helt – det er at turde elske grænseløst – det er at turde være sig selv under alle forhold – og det er at turde dø, om så det gælder – og så falder jo netop alle de gamle sikkerhedsforanstaltninger, som vi omgiver os med, og som vi altid - altid bekymrer os for. Så falder Mammons - frygtens rige overfor det ægte, det sande menneskeliv. Det er den ånd, hans menighed skal lytte efter, søge overalt, hvor mennesker er sammen i Guds navn. Det er den ånd, der på trods af al modgang har banet sig vej og baner sig vej i vores liv. Det er gudstjenestens Ånd, og i den Ånd døber vi de små og går til bords sammen i håbet om, at den Ånd – Jesu Ånd – Guds Ånd også må bevæge os – sætte os fri – fri til at være – fri til at elske – fri til at leve fuldt og helt med alt, hvad vi har i os – frygtløst - intenst - lidenskabeligt. Leve med kærlighed og glæde som virkelige mennesker.

Splinten og bjælken

De krav, som Jesus stiller, bliver ofte betragtet som næsten uopfyldelige i deres radikalitet. Og det nemmeste var måske at sige til Jesus: Ja, det er måske rigtig nok, men det kan vi ikke klare. Så gode, som du vil have os, er vi ikke. Vi er arme syndere, og vi må henfly til dommerens nåde, når vores livs regnskab engang skal gøres op. Og det kan der jo så komme en god gedigen kristen forkyndelse ud af om syndernes forladelse og Guds nåde. Og ikke et ondt ord om det. Men ikke desto mindre hænger disse krav om ubetinget næstekærlighed i

luften og giver alligevel stof til stadig undren og overvejelse. Er de nu også så radikalt uopfyldelige, så vi må afvise dem? Fortæller Jesus dem blot for at vise os vores afmagt overfor tilværelsens krav?

Den psykologi og det menneskesyn, der bl.a. benyttes i moderne konfliktbehandling, mener noget andet. Den henviser faktisk ofte til evangelierne i et forsøg på at finde ud af, hvad det egentlig er, der styrer vores handlinger og får os til at gøre, som vi gør. Og det handler jo i alt væsentligt om overlevelse og ikke mindst måske om opdragelse. Vi har lært fra vi var ganske små, at det kan betale sig at hævde sig selv på andres bekostning. Det giver os et bedre liv – i hvert fald tilsyneladende. Og denne lærdom – denne livserfaring – slæber vi med resten af vores liv, som mange gange bliver et liv, der er kendetegnet ved jura – altså ved selvforsvar – anklager – ret og uret - dom og straf. Rammen om vores liv bliver som ingenting retssalens ramme – dvs. et i bund og grund frygtsomt liv, hvor vi søger at holde os flydende ved at holde de andre nede. En proces, der vil opdele mennesker i vindere og tabere – i retfærdige og uretfærdige.

Men i en retssal er der ingen vindere – kun tabere. For livet handler dybest set ikke om retfærdighed. Livet er ikke en proces i den forstand. Og hvis vi tør erkende dét, så bliver bjergprædikenen og Jesu forkyndelse i det hele taget – ikke bare en afsløring af vores magtesløshed og vores egoistiske syndighed, men den bliver også en forløsende mulighed for et helt andet liv.

I ved, hvordan det er, siger Jesus til sine tilhængere, mennesker udnytter deres magt over hinanden til egen fordel, men sådan skal det ikke være blandt jer! For I behøver slet ikke at hævde jer overfor andre mennesker. I har jo allerede livet! I ejer alt. I behøver ikke pukke på retfærdighed i forhold til jeres næste, for det liv, I har, kan ingen tage fra jer. Det er et fuldkomment revolutionerende menneskesyn, der hævder, at den kamp, vi kæmper så indædt for vores liv *mod* vores nærmeste – er meningsløs, hvis vi bare vidste og erkendte, hvem vi i virkeligheden er: Guds børn – borgere i Guds rige - arvinger til alt. Hvis vi anerkendte vores egen værdighed – og vores medmenneskes – ville vi ikke drømme om at lade frygten og dermed juraen i den grad dominere vores liv i et evigt skænderi om, hvem der har ret.

Og hvis det har noget på sig, så er vi altså blevet ført på afveje som mennesker – vi er blevet gjort fremmede både for os selv og for hinanden, men det er et bedrag – det bygger på en løgn om, hvem vi i virkeligheden er – en løgn om livet, som vi åbenbart er faldet for. Både blinde og døve overfor sandheden om os selv – vores guddommelige sande virkelighed. Djævelen – denne verdens fyrste – måske i virkeligheden vores civilisations - har forført os, så vi er blevet fremmede for os selv – eller vi har måske i virkeligheden solgt vores guddommelige sjæl for ussel mammon, magt og anerkendelse – der dog alt sammen forgår. Og det, Jesus

forsøger, er så at kalde os tilbage til vores retmæssige liv som mennesker – vores egentlige liv i det, han kalder Guds rige.

Og det kommer så det rige – og det er her, psykologien har åbnet mine øjne – det kommer, når vi tør forlade vores fornærmede frygt og vores krav om retfærdighed - når vi for alvor lader barmhjertigheden styre vores liv og ligesom konverterer vores vrede og vores forargelse og fordømmelse til kærlighed, medmenneskelighed, barmhjertighed. Forståelse! Det er de store øjeblikke af uendelig skønhed, når det sker, og en tilsyneladende uløselig og årelang konflikt pludselig fordamper som ingenting og bundne mennesker på et øjeblik løses fra den forbandelse, som vreden og forargelsen og ikke mindst fornærmelsen har hensat os i. Og vi pludselig ser dette enorme spild af ressourcer - dette spild af liv – den livsløgn, vi har været besat af. Da oprinder virkelig Guds rige midt iblandt os. Det rige, som er kendetegnet ved kærlighed og tilgivelse og barmhjertighed. Da ser du bjælken i dit eget øje – da ser du de tre fingre, der altid peger tilbage på dig selv, når du peger på nogen – og så må du smile og ryste på hovedet over dig selv og din ufattelige rethaveriske og fordrejede umenneskelighed. Og det mirakel sker altså!

De er jo egentlig ustyrligt morsomme, disse afslørende billeder, Jesus bruger – om den blinde, der vil tage sig af en blind og vejlede ham på den rette vej – nu skal jeg hjælpe dig, min ven, så du ikke falder i grøften - eller om ham, der vil tage splinten ud af sin næstes øje, men bjælken – bjælken i hans eget øje, ser han ikke. Og ved hjælp af denne på samme tid absurde og indlysende humor, vil Jesus afsløre vores fremmedgjorthed og få os til at indse med et smil og med en befriende latter, at det dog er utroligt, hvad vi kan gå og bruge vores dyrebare liv til – så fuldstændig unødvendigt og uendelig komisk, hvis det ikke samtidig var så smerteligt fortvivlende.

Om bøn

Store Bededag handler selvfølgelig om bøn – om denne religiøse skik med at rette sit sind og sit hjerte mod Gud i samtale så at sige. At vende sig mod Gud – måske fordi ingen andre vil lytte. Vi hørte et eksempel på sådan en fortvivlet bøn i salme 130: Fra dybet råber jeg til dig, Gud...

Gud er i den forbindelse målet for den yderste nød – den instans – eller rettere: person, man kaster sig i armene på, hvor alle andre vender ryggen til. Når intet andet hjælper.

Så kan man sige, at man ikke er særlig religiøs, og det med bøn er ikke lige mig, men i den yderste nød, tror jeg alligevel, langt de fleste stadigvæk kaster sig ud i samtalen med Gud. Vi har måske et religiøst gen derinde et sted. Til gengæld lever vi nok i en tid, hvor bønnen

bliver lidt kunstig for mange mennesker her hos os i hvert fald – bl.a. i kraft af sådan en bededag.

Jeg kan huske fra min barndom, der var noget der hed bedemøder og bedeuger – og tanken har vel været den i og for sig smukke, at ved disse møder skulle man særligt koncentrere sig om at bede for verden eller hvad det nu var, der var temaet for bønner. Men der kunne nemt indsnige sig lidt selvretfærdighed i sådan et forordnet bønsliv. Bønner kunne i sig selv blive en stadfæstelse af den rette tro eller den rette måde at leve på: - Vi beder for Niels Hansen, at han snart må omvende sig til sandheden... Jo, for Gud og os, vi trækker jo på samme hammel og har samme mål. Der kunne godt blive slemt lummert ved sådan nogle bedemøder. Det samme kan vel siges om Store Bededag - hvis formål i øvrigt synes at være en meget belejligt konfirmationsdag – og vi hører så fra Bjergprædiken en opfordring til at bede – fordi bønner bliver hørt. Det kan vi være sikre på. Også vi hører jo på vores børns bønner, så mon dog ikke Gud også vil høre på os. Han forlader os jo vores skyld, ligesom vi selv tilgiver hinanden, som vi siger i Fadervor. Når vi kan – hvor meget mere kan så ikke Gud? Så kan vi jo indvende ud fra vores bitre erfaring – at det ikke passer. Og det kan føre os til den slutning, at der slet ikke findes nogen Gud derude et sted, som griber ind i vores liv, når vi beder længe nok. For vi får jo ikke, hvad vi beder om! Vi bliver ikke raske. Vi dør. Ulykker sker osv. osv. Verden går sin somme tider forfærdelige gang – og hvor er så Gud henne i det? Enten er han meget meget tunghør eller også har han sine favoritter, som han hjælper, mens det kan være lige meget med de andre.

Ingen af delene lyder rimeligt. Den amerikanske biskop Spong fortæller om, hvordan han som biskop blev mødt med megen omsorg og kærlighed, da hans første kone lå syg med kræft. Der blev i mange menigheder oprettet bedegrupper, der simpelt hen bad for hende konstant – sådan på afløsningsbasis – døgnet rundt. Og se, skriver han, det så en tid ud, som om det hjalp. Det så virkelig ud, som om hun kom sig, og der bredte sig i menighederne en bølge af lettelse og taknemmelighed – og der kan man bare se, hvad bønner formår. Men så er det, Spong kommer til at fundere over Guds væsen. Er Gud virkelig sådan? Vil han kun hjælpe, hvis der er nok, der beder længe nok. Vil han dermed kun hjælpe dem, der i forvejen har et anseeligt netværk, der kan træde til og bede – mens den arbejdsløse i Haarlem, som ikke kender nogen, og som ingen kender – han har ikke en chance overfor denne Gud, som åbenbart ikke kan høre et enkelt lille menneskes inderlige bøn. Nej! Selvfølgelig er det et dybt forvrænget billede af Gud – i hvert fald af den Gud, Jesus forkynder. Desværre er det nok også et ganske udbredt billede – i hvert fald for religionen, der mange gange skal have ganske bestemte ritualer og ganske særlige hellige mennesker til at forestå bønner, hvis den skal virke.

Nej, den eneste sande bøn er og bliver nok det fortvivlede menneskes råb om hjælp. Og så er vi måske inde ved kernen i bønnens væsen, hvor det at kunne bede om hjælp i sig selv er et svar – ligesom det at søge i sig selv er at finde. Altså denne sære tanke, som må støde enhver forbruger – at det at gå på vejen i sig selv er målet. Den, der er på vej – er allerede kommet hjem. At bede er - ligesom at søge - en livsform, hvor du så at sige opgiver din drøm om at beherske dit liv – men tværtimod stiller dig til rådighed for livet – eller underordner dig livet. Bliver livets tjener, som Jesus altid sagde: Jeg kunne herske over livet og over mennesker, men jeg har fravalgt det for at kunne tjene livet og tjene mennesker. Ske din vilje, Gud!

Og måske er det også det, han siger om livets Gud. At Gud ikke er den store almægtige hersker, der strør om sig med lutter gode gaver til de udvalgte, der beder om det, men at Gud selv er den ydmyge tjener, hvis fornemste opgave er at være til stede hos den, han tjener – at elske den, han tjener. Og kærlighedens væsen er vel netop at være til stede – langt mere end at forsyne os med gode gaver. At være til stede under livets forskellige vilkår – ikke for at ændre på det onde og fremme det gode – men for at være til stede i gode som i onde dage. Under livets vilkår, sådan som de nu engang er.

Så den Guds svar på alle vores bønner er og bliver det samme: Jeg er her jo. Jeg er jo lige her. Jeg går med dig gennem dit liv og gennem din død – gennem dine sejre og gennem dine nederlag, og intet skal nogen sinde skille os fra hinanden. Jeg er hos dig, og jeg forlader dig ikke.

Hvis jeg skulle vælge mellem den Gud, der sørger godt for sine egne – altså de troende og ikke mindst de bedende, som ofte med megen smiger og dyb underdanighed henvender sig til Himlens kongelige majestæt og beder om nåde og også gerne lidt fremgang – og så den Gud, som Jesus forkynder og vel også selv er i al sin menneskelighed og i sin dybe lidelse – en Gud, som *ikke* giver mig gode materielle kår eller sørger godt for mit liv, når jeg beder om det på den rigtige måde – en Gud, som *ikke* hjælper mig ud af min nød, men som selv går med mig ind i det alt sammen – ja, så vælger jeg godt nok den sidste – den Gud, der ikke blot hører mig, men som omslutter mig med al sin kærligheds rigdom – uanset hvad – i liv og også i død. For det er ikke religiøse øvelser som særlige bededage, et bodfærdigt sind, kundskab om den rette lære eller en tro, der kan flytte bjerge – det er ikke det, der skal give mig livet. Det er og bliver den kærlighed, som er Guds sande væsen – en grænseløs og evig kærlighed, som giver mit livs op- og nedture det fundament, der gør, at jeg tør leve med det hele – ikke i forskrækkelse, bekymring eller angst for, hvad der dog kan ske eller *er* sket – men med den inderlige frimodighed og dybe livsglæde, som kun kærligheden kan give mig. Vi ved, hvor meget kærligheden fra mennesker betyder – hvor meget mere så ikke kærligheden fra Gud? At vide, at man er elsket altid – det er Guds svar på mine bønner.

Og så til sidst den brede vej, der fører til fortabelse. Ja, det er selvfølgelig for mig religionens brede vej, som de fleste følger uden at tænke nærmere over det. Hebræerbrevet taler om en anden vej – en ny og levende vej, der er åbnet til Gud gennem det forhæng, som mennesker havde opsat som en religiøs spærring – men som flængedes fra øverst til nederst, dengang Jesus døde på korset. Han er selv den nye og levende vej – dette lidende og døende menneske – han er det nye liv, som ikke længere skal måles på graden af religiøse færdigheder eller moralsk uangribelighed – og slet ikke på rigdom eller lykke – men alene på den kærlighed, som omslutter ethvert menneskebarn i liv og død. Her er ikke forskel på nogen – her er ikke lykke og ulykke, gode kår og ringe – rigdom og fattigdom – her er bare evigt liv for alle. Det er i sidste ende Store Bededags provokerende evangelium til en materialistisk til det grådige grænsende kultur. Så Gud ske tak og lov for sådan en helligdag, der stemmer vores fortravlede sind til eftertanke.

Falske profeter

Prøv engang at forestille jer, at der ikke findes befalinger – at vi simpelt hen har afskaffet retten til at befale og bestemme over hinanden. Voksne kan ikke bestemme over børn – mænd kan ikke bestemme over kvinder – eller omvendt. Øvrigheden kan ikke bestemme over borgerne. Der findes ikke længere overordnede og underordnede, slaver og frie, høvdinge og indianere. Prøv at forestille jer, at friheden til at være menneske, gælder os alle, og at alle de rangordener og hierarkier, vi har indrettet os med – ikke længere er til. Prøv at forestille jer, at der ikke er noget, vi skal, fordi nogen siger det eller forlanger det – men alt, hvad vi gør, gør vi af egen fri vilje, fordi vi gerne vil. Der er altså heller ikke noget, vi ikke må, men alt, hvad vi ikke gør, undlader vi at gøre af egen fri vilje, fordi vi ikke vil. Kan det tænkes? Kan det lade sig gøre?

Umiddelbart vil vi nok sige nej, for uden love og regler bryder verden sammen, og det hele bliver bestemt af den stærkestes ret. Junglens lov, rent anarki, og hvad vi ellers kalder det. Måske vil vi også umiddelbart sige nej, fordi vi er opdraget til at være lydige – opdraget til at gøre, hvad der bliver sagt – af vores forældre, af skolen, af samfundet – af kirken. Det er sådan, man helst ser os – det er sådan Gud helst ser os. Ikke som frie, selvstændige mennesker, men som lydige mennesker, der lokkes eller trues til lydighed fra vi er helt små. Men prøv engang at tænke efter alligevel.

Jeg tror, det handler om vores menneskesyn – om vi tror, mennesker kan bære friheden eller ej. Vil de ikke bare udnytte den? Vil vi selv? Eller kunne det virkelig tænkes, at vi – måske engang med tiden – kunne komme dertil, at vi accepterede hinandens ret til at bestemme selv? Der er i hvert fald noget, der tyder på, at både Jesus og Paulus havde ret høje tanker om mennesket, så de godt turde forkynde friheden. Og når friheden på trods heraf ikke rigtig er slået igennem endnu, ja, så skyldes det måske den kirkelige fortolkning af budskabet, som lægger mere vægt på lydighed mod den rette tro og den rette lære – altså alt andet end lige netop frihed.

Måske skyldes det i virkeligheden, at er vi bange for den, friheden? Bange for at være rigtige mennesker med ansvar for det vi gør, fordi det er det, vi vil - så vi vælger hundelivet eller barndomslivet. Livet under kommando? Livet derhjemme i tryghed hos far og mor eller i religionens tryghed, hvor Gud bestemmer det hele. Livet, der går ud på at opfylde forventninger og overholde regler. Det er også det nemmeste.

Måske er vi i virkeligheden bange for friheden, når vi siger, at det aldrig går an. Vi er nødt til at have love og regler og dom og straf og opdragelse og indoktrinering og overvågning af alt og alle, hvis ikke alt skal blive kaos og vilkårlighed. Vi er nødt til at have nogen til at bestemme – nogen, der passer på os - vi er nødt til at adlyde. Det egner vi os bedst til – det passer os bedst som mennesker...

Nej, siger Jesus. Det passer ikke. Sådan er mennesker ikke! Sådan er vi ikke. Vogt jer for de falske profeter, siger han til sine tilhængere – de kommer til jer i fåreklæder og vil så frygtelig gerne passe på jer, men er glubske ulve, der vil tage selve menneskelivet fra jer. De sætter jer ud af kraft som mennesker ved at gøre jer til børn eller for den sags skyld til undersætter under en almægtig, guddommelig majestæt og hans hellige repræsentanter på jorden: præsteskabet og øvrigheden af Guds nåde, der ikke bærer sværdet for sjov – husk det!!

Men det er forkert at forblive barn, når man nu engang er voksen, siger Paulus. Aflæg det barnagtige og bliv voksen! Og den, der holder voksne mennesker nede i barndom og umyndighed – i åndeligt slaveri - ham var det måske bedre, om han blev smidt i havet med en møllesten om halsen. For vi har jo ikke fået en ånd, der giver trællekår! Hallo! Vi er ikke skabt til at leve i frygt – vi er skabt til at leve som mennesker – mennesker, hvis ånd smelter sammen med Guds Ånd, fordi vi er af Gud! Vi lever i Gud, så at sige. (I må ikke forveksle barnekår med barnagtighed, selv om det er fristende. Barnekår er frihedens kår i modsætning til slavekår).

Det er selvfølgelig fristende at afskrive sig den værdighed, dels fordi det lokker med tryghed og omsorg i nødens stund – og dels fordi vi helst ikke vil være for meget ifølge janteloven og den almindelige jævne mentalitet, der hellere vil stå og gøre nar ad dem, der vil noget, end selv at få næsen stukket for langt frem. Og vi kender alle gode eksempler på, at det går galt,

hvis ikke der er nogen, der bestemmer over – ja, om ikke os så i hvert fald de andre. Men det er forkert, og det forhindrer mennesker i at bruge deres liv på en myndig og ansvarsfuld måde – det forhindrer mennesker i at leve deres menneskeliv, netop sådan som det sømmer sig for frie mennesker, der har frihed til at bruge alt, hvad de har i sig – frihed til at leve, som det var meningen fra skaberens hånd. Vi er ikke skabt til at være børn i al evighed – eller lydige hunde – eller slaver - vi er skabt til at gøre en forskel, mens vi er her og lige her, hvor vi er. Dertil har vi fået både hjerte og forstand.

Dertil er vi døbt, men karakteristisk nok er det jo ikke noget, vi går og praler med – vores dåb eller vores kristennavn – tværtimod gør det mange mennesker lidt forlegne. Er det ikke underligt! Vi burde råbe ud fra tagene, hvad der er hvasket os i ørerne – vi burde storme alle magtens og udnyttelsens bastioner og fjerne undertrykkelsens åg overalt som kristne mennesker – som frie mennesker – men vi vælger den forsigtige tilbagetrækthed – det forsigtige, frygtsomme hundeliv. Vi skal ikke for godt i gang. Og så lader vi Gud og Jesus og deres repræsentanter klare livet for os. Det, som var vores vidunderlige opgave.

Det plejer vi ikke at høre her i kirken, hvor det at adlyde øvrigheden og Gud mange gange er blevet til det væsentlige, men ironisk nok er det præcis den frihed til at være et sandt menneske, Kristus forkynder – stik imod sin samtids religion – og imod alle tiders religioner, hvis formålet er at holde mennesker nede i umyndighed og slaveri af højere magter, hvad enten det er kongen eller Gud eller for den sags skyld præsten eller andre meningsdannere. Vogt jer for dem!

Ikke enhver, der siger Herre! Herre! skal komme ind i Himmeriget, men kun den, der gør min himmelske fars vilje! Det lyder jo så smukt det med at underkaste sig og adlyde sin herre og mester – give udtryk for ydmyghed og ikke opblæsthed – lydighed og ikke oprør. Men det er ikke det, vi er skabt til – og det var ikke det, Jesus ville have os til, tror jeg.

Der er dem, der altid vil have fred og ro. Der er dem, der helst vil have alt under kontrol – og helst alle – og dertil bruger de loven og profeterne og religionen og Gud selv. Men Gud vil ikke have fred for enhver pris. Det ser ud til, at livets Gud vil have oprør og opstandelse i verden. Det var jo ikke fred, Guds søn kom med, men oprør mod døden – opstandelse fra alt, hvad der binder mennesker til jorden – det være sig selvbestaltede øvrigheder eller magter – det være sig frygt og angst for livet eller for hinanden. Det være sig religionen, når religionen blev en byrde for mennesker – når mennesker var til for religionens skyld – for kirkens skyld. Nej, sådan skal det ikke være blandt jer. I skal leve som frie mennesker – I skal leve på Guds brændende kærlighed og ikke på noget som helst andet, som de falske profeter påstår. Vogt jer for dem – især når de lokker med fred – evig fred!

Tænk engang, hvis vi turde være rigtige levende, kristne mennesker, der levede alene på Guds kærlighed – og ikke på vores omdømme som lydige og stiltfærdige medborgere. Tænk engang,

hvis vi turde holde op med at sige Herre, Herre til Guds søn og vores bror, som kom – ikke for at herske, men for at tjene og give alt, hvad han havde og ejede til os for om muligt derved at gøre os begribeligt, hvor vigtigt det er at leve efter hjertets og kærlighedens frie lov – og ikke trælle under frygtens og de falske profeters herredømme. Tænk engang! Hvis vi turde leve selv!

Sand og klippegrund

Jeg læste for nylig en roman, der handlede om Tempelherrerens skat. Det viste sig, at denne skat ikke bestod af guld og ædelsten, men af en frygtelig sandhed. I hvert fald frygtelig for kirken, der ville gøre alt for at forhindre denne frygtelige sandhed i at komme frem. For kirken havde jo sin egen sandhed, som byggede på udvalgte skrifter og læresætninger, trosbekendelser osv. En sandhed, som ca. 1 mia. mennesker dyrker og lever på. Men tænk nu, hvis det var en illusion.

Det viste sig, at den hemmelighed, tempelherrene vogtede, var et originalt manuskript, skrevet af Jesus selv, som de havde fundet i Templet i Jerusalem, dengang de kom til det hellige land i 1100-tallet og siden havde de vogtet over det. Og dette manuskript var vist langt fra i overensstemmelse med den katolske kirkes lære. Romanen handler om, hvordan dette manuskript af Jesus dukker op igen i vor tid, og så melder spørgsmålet sig: Skal sandheden frem, koste hvad det vil – og det vil måske koste ca. 1 mia. mennesker deres tro og måske deres livsgrundlag – eller skal man af hensyn til alle disse mennesker lade sandheden forblive skjult? Det er et meget spændende og også noget skræmmende spørgsmål, som de fleste af os må stille os selv mange gange i vores liv. Skal du fortælle din gode ven, at han faktisk er døende, og ikke snart bliver rask, som han selv tror? Skal du fortælle din kone, at du har været utro og ikke til konference i Ålborg, som hun tror? Skal du erkende dine nederlag – din uduelighed og dovenskab i stedet for at leve på den illusion, at du er alle tiders? Skal du erkende, at dine prædikener er noget makværk og ikke de lysende geniale kunstværker, som du selv tror? Skal sandheden frem for enhver pris?

Jeg skal ikke afsløre, hvad romanen munder ud i, før til sidst, men vi kan jo prøve at se på, hvad Matthæus mener, Jesus selv mente om den sag. For det er måske netop, hvad fortællingen her fra slutningen af bjergprædikenen handler om: Du skal gøre mod andre, hvad du vil, at andre gør mod dig. Hvis du selv gerne vil leve på en illusion – et selvbedrag eller en livsløgn, så lad bare andre gøre det også. Men hvis du selv er til sandheden, så må du også gå den vanskelige vej, som sandheden altid indebærer. Den snævre, trange vej, der ifølge

Matthæus fører til livet. Og der er ingen tvivl om, at sandheden medfører et hårdt liv. Pas på de falske profeter, som tilsyneladende vil jer det godt, og som lover jer guld og grønne skove, men som i virkeligheden er glubske ulve, måske fordi de i stedet for at sige sandheden, forhindrer sandheden i at komme frem med al deres snak. Se på, hvordan de selv lever. På deres frugter skal I kende dem – kende sandheden. Det er ikke nok bare at sidde her og synge salmer og sige trosbekendelsen og være nok så fromme. At være Jesu tilhænger kræver handling. Kræver det også sandhed?

Og så kommer lignelsen om de to husbyggere, der byggede deres liv på hver sit fundament. På sand og på klippegrund. Der er det ved sand, at det jo er dejligt blødt. Man kan springe ud i det, lege i det – bygge sandslotte - og så kan man skjule en masse under sandet. Alt det, der ikke må komme frem for husfredens skyld – for hyggens skyld. Det er nemt at dække det til med lidt sand. Det kan man ikke med klippegrund. Du kan hverken skjule noget eller springe ud eller lege særlig godt på klippen. Men du kan slå dig – også så det gør virkelig ondt – ja, du kan slå dig ihjel på klipper.

Illusioner og livsløgne trives ikke på klippegrund men kan sagtens dyrkes i sand. Og så kommer advarslens ramsaltet og ligefrem: Sandet holder ikke – men det gør klippen. Det gode, trygge liv på illusionen falder sammen, når skæbnen rammer det mindste. Og det hårde liv i sandhedens tjeneste med alle disse selvransagelser og barske erkendelser, der kan være så tunge at bære og frygtelige at sige – ja, det liv holder overfor skæbnens spil. Her kan den ikke komme til at vælte noget, fordi du tør tage imod virkeligheden – så barsk den end kan være. Vi skal ikke leve på illusioner, livsløgne eller på religionens bedrag, så trygt og hyggeligt det end kan være. Jeg tror, det ikke mindst var det religiøse bedrageri, Jesus bekæmpede så voldsomt, så de slog ham ihjel for det. Trygheden i det givne. Autoritetstroen. Opgivelsen af dig selv som et sandt menneske. Nej, vi skal turde leve som Jesus selv på sandhedens grund – og det kan vi godt, fordi vi er sat over i kærlighedens rige – og dér kan sandheden få lov at komme til. Du kan ikke bedrage den, du elsker uden at noget går fuldstændig i stykker, for kærligheden tåler ikke løgneren – de er ganske og aldeles uforenelige. Kærligheden tåler ikke alle de falske hensyn, som altid står fadder til løgneren. Til gengæld tåler kærligheden sagtens alle de ubehagelige konsekvenser af sandheden. Kærligheden – og måske kun kærligheden kan bære selv den barskeste sandhed om vores liv.

Du må selv vælge, hvad du vil. Om du vil have et først og fremmest trygt og dejligt roligt og fredfyldt liv uden for mange ubehageligheder, pinlige optrin, kampe, opgør og hvad ved jeg. Eller om du tør tage kampen op og hele tiden søge ind til sandheden under tvivl og selvransagelse, ulvetimer – måske ensomhed, fordi sandheden altid er ilde hørt, hvor kærligheden ikke er. Og ve den arme stakkel, der forstyrrer freden og roen her hos os. Det er dit valg, for det er dit liv.

Og romanen – ja, den fik ikke nogen god slutning – i hvert fald ikke hvis man spørger Matthæus, men måske nok ifølge flertallet. For da de endelig fandt det gamle manuskript fra Jesu egen hånd, så valgte de at ødelægge det af hensyn til de mange mange kristne menneskers tro, deres tryghed og deres livsgrundlag, som de hverken ville eller turde forstyrre. Tænk, hvis Jesus selv havde haft den samme hensynfulde holdning!

Mennesket – ikke religionen

Ifølge almindelig religiøs og verdslig tankegang blev mennesker på Jesu tid – og vel til alle tider - opdelt i de rene og de urene – de udvalgte og de udstødte – de troende og de vantro - og det er præcis denne religiøst bestemte opdeling af mennesker, Jesus reagerer imod i de to små fortællinger, vi har hørt i dag. Dette at religionen og dermed Gud selv bliver brugt til at sætte skel mellem mennesker – dem indenfor og dem udenfor – dem Gud bryder sig om og velsigner - og dem, han ikke bryder sig om og derfor straffer. Sådant en Gud er skabt af mennesker, der vil have magt over mennesker, og som med Gud som autoritet vil styrke deres magt ved at skabe frygt og rædsel for Guds dom over de ugudelige.

Vi hører om, hvordan Jesus fuldstændig nedbryder denne gamle hævdvundne opfattelse af Gud som den store dommer og bøddel. Og det gør han ved at bryde alle regler – f.eks. ved at røre ved den urørlige. Og dermed gør Jesus sig ifølge gældende lov og praksis og religion selv uren. Han lader sig besmitte med den værst tænkelige urenhed. Det er et typisk træk ved evangeliernes beskrivelser af Jesus, at de påpeger hans fysiske kontakt med det allermest urene: spedalske, lig, besatte kvinder og fremmede, som vi hører det i den anden fortælling. Jesus tilsidesætter altså nogle meget grundlæggende religiøse forskrifter til fordel for det enkelte nødstedte menneske. En spedalsk: Jeg vil! Bliv ren!

Og han tilsidesætter det normale syn på en regulær politisk fjende af folket – en undertrykker - en hedning – en romersk officer i besættelsesmagten – en uomskåren – en man gerne og med god samvittighed må slå ihjel, hvis man er frihedskæmper. Men ikke Jesus, der først og fremmest ser et menneske i nød, og så er der ingen lov og ingen religion og ingen krig, der kan forhindre ham i at komme dette menneske til hjælp.

For den Gud, Jesus forkynder er ikke deroppe eller derude et sted og styrer vind og vejr og menneskeskæbner, men her lige præcis her imellem dig og dit medmenneske. Gud er menneskers Gud, og det er i forholdet mellem mennesker, Gud giver sig til kende – og hverken i storm eller regn eller torden.

Jesus forkyndte Guds rige – og han viste sin samtid dette rige ved at udleve Guds mening med menneskelivet – og det betalte han prisen for, for Guds rige har altid trange kår i en verden, hvor mennesker hellere vil undertrykkes af primitive gudsforestillinger og magtfulde paver af enhver art end selv at tage ansvar for sit eget og sin næstes liv. En verden, som hellere vil lytte til gale magthaveres tomme trusler og golde løfter end til det menneskehjerte, der godt ved, at kærlighed til næsten er døren til Guds rige.

Han dømmes igen og igen religionen med dens krav om efterlevelse af bestemte love og regler, når disse regler viser sig menneskefjendske. Han vil ikke lade religionen ofre et eneste lille menneske – end ikke den værste fjende, for hans fællesskab og hans rige bygger ikke på modsætninger mellem mennesker, men på enhed med alle mennesker i den Gud, som er alles Gud.

Det er en ufattelig hård dom, Jesus med sit liv og sin forkyndelse udtaler over al normal religiøs og verdslig visdom, for vi er fra vores tidligste barndom og vores tidligste historie som stamme og som folk opflasket med det menneskesyn, at der er nogen, vi er forpligtet på mere end andre – der er nogen, der er venner og andre, der er fjender. Det er vi opflasket med i en grad, så vi lever på det – og vi forstår og vi styrker os selv og vores identitet ud fra dette menneskesyn – ud fra denne skelnen mellem venner og fjender. En skelnen, som vi sikkert også har rigtig gode erfaringer med. Så det er intet mindre end vores dybeste selvforståelse som menneske, Jesus nedbryder med sin tale om et menneskesyn, der bygger på kærlighed til alle og enhver – uanset rang og stand – race og religion – politisk tilhørsforhold – køn – alder - opførelse i det hele taget. Og det går selvfølgelig ikke stille af. Det betyder krig med de magter og myndigheder, som vil fastholde mennesker i de gamle fjendskaber.

Og derfor er Jesus ifølge evangelierne hård ved sin samtids politiske og religiøse ledere, hvilket også kommer frem i fortællingen, hvor fjenden selv fremhæves hvad angår tro på bekostning af han eget ellers nok så religiøse folk. Ja, ”rigets egne børn skal kastes ud i mørket udenfor...”

Den tro, Jesus fremhæver – fjendens tro – er troen på, at et ord fra Jesus er nok til at helbrede den forkrampethed og lammelse, som har besat hans tjener. Og så er det vel også troen på, at det kan nytte – at vi med vores handlinger og med vores tro og vores indsats kan ændre verden og forbedre forholdene for lidende mennesker. Vi skal jo ikke glemme, at denne romerske officer må have bidt al skam i sig for at kunne og turde henvende sig til denne jødiske helbreder – og ovenikøbet tiltale ham Mester! Det har ikke været uden omkostninger at redde denne tjener. Det har måske kostet både hans ære og hans myndighed som officer i den romerske hær. Men han gjorde det, fordi han troede på det – og så vel også fordi han elskede sin tjener og ikke kunne holde ud at se ham lide. Det var dette, at hans

menneskehjerte vandt over alle love og regler for passende opførelse – over al ære og skam. Da åbnedes Guds rige for både officeren og for hans tjener.

Lidelse er ikke udtryk for Guds retfærdige straf. Heller ikke når den er nok så selvforskyldt. Det har det aldrig været, og det bliver det aldrig. Men lidelsen er til som en del af vores menneskeliv – og først og fremmest kalder lidelsen på vores indsats som medmennesker – og derfor kan det ikke nytte, at vi lægger naturens gang i Guds hånd. Naturens gang, som også er sygdom og lidelse, tørke og oversvømmelse - kræver vores indsats, vores tro og vores kærlighed – vores hjælp - koste hvad det vil. For vi er ikke længere slaver af en religion, men medarbejdere på Guds Rige – vi er børn af huset.

Opvækkelse

Normalt kan vi godt lide grænser. Det giver en følelse af tryghed at vide, hvor man er og kende de rammer, som omgiver én. Det er trygt og godt at vide, hvor man selv hører til og også, hvor de andre hører til. Vi siger det så tit om et menneske: jeg kan ikke rigtig blive klog på ham, og det irriterer os grænseløst, når der er nogen, som vi ikke rigtig véd, hvor vi har. Det forstyrrer vores ordenssans og piller ved vores tryghed, og derfor arbejder vi intenst på at få vedkommende placeret, så vi endelig kan ånde lettet op: Nåh, det er sådan, han er!

Normalt kan vi godt lide de gode gamle traditioner. Vi mærker en inderlig tilfredshed ved at gentage noget, som altid har været sådan, og det gør os utrygge, når nogen begynder at pille ved det gamle og kendte. Ja, det pirrer måske vores nysgerrighed lidt at se det nye, men rigtig tage det alvorligt, det vil vi alligevel ikke.

Der går en smertelig vemod igennem os, når forandringen maser sig ind på os. Vi mærker rodløsheden og utrygheden snige sig ind på os: Hvad nu? Og så længes vi tilbage til det gamle - næsten lige meget, hvordan det var, for det var det, der var. Barndommen - ungdommen - de gode gamle dage. Det er en vemod, som hører med til menneskelivet, fordi intet menneske undgår forandringen. Måske ville meget være vundet, hvis vi accepterede denne vemod - denne smerte - som en uløselig del af vores menneskeliv - ja måske endda som noget frugtbart - i stedet for at ville den til livs ved hjælp af utopiske drømmerier om et samfund, hvor alting var, som det altid havde været.

Fasthed og forandring - grænser og åbenhed - det er som om vores menneskeliv jonglerer mellem disse modsætninger. Der er vel ikke noget fællesskab, der i den grad spiller på denne spænding mellem grænserne og det grænseløse, som vores kristne gudstjeneste. Her mødes disse to modsætninger og tager på en underlig måde hinanden i hånden. Gudstjenesten dyr-

ker den rituelle gentagelse i sin faste liturgi, hvor vi beder de samme bønner og synger de samme salmer, som altid er blevet sunget, og det befinder vi os godt ved - at der er et sted midt i udviklingens og forandringens malstrøm, hvor alt dog er ved det gamle - hvor vi ligesom kan genfinde os selv og som barnet falde til hvile ved gentagelsens tryghed. Og som barnet, der bliver forarget, når man snyder med oplæsningen, således forarges også vi, når man laver noget om ved gudstjenesten. Men det rituelle og gentagne er selvfølgelig kun en del af gudstjenesten, for jeg skal ellers love for, at er der noget, der sprænger grænser, så er det de fortællinger, vi hører her i kirken, så smukt de end er indrammet af gentagelsens faste led.

Tag endelig ikke fejl og tro, at alt ved vores gudstjeneste er ved det gamle, for her er også chokerende nyt. Her kastes vi virkelig ud i det grænseløse, når evangeliet lukker døren til livet op, så lys og ånd og evighed vælter ind over os, så vi hvirvles rundt og ikke véd hverken ud eller ind om nogen ting - og måske var det derfor de gamle lukkede vinduet mod øst og satte store altertavler op, fordi lyset og livet, der kom ind, var for stærkt - for tæt på Gud?

Vi hører historien om ham, der gik rundt og sprængte alle grænser - en mand, som bragte glæde men også bestyrtelse, opstandelse og forvirring, hvor han kom frem, fordi ingen grænser stod tilbage, hvor han havde været. Det var grænser mellem mennesker, mellem de gode og de onde, mellem de retfærdige og synderne - de raske og de syge - mellem børn og voksne og gamle - han fjernede alle de grænser, som man havde at holde sig til - ja selv den største og mest uoverstigelige grænse - dødens grænse - selv den måtte vige, hvor han kom frem, sådan som vi hører det i dag. Og så satte han sig selv i stedet som vejen og sandheden og livet og gjorde alt det til skamme, som vi byggede vores begrænsede tilværelse på. Tager os selv ved hånden, som han gør hver gang mennesker samles i hans navn for at høre hans fortælling - og går så med os ud i det store, grænseløse liv.

Der var en lille pige, der efter alt at dømmes var død. Så død var hun, at grædekonerne kom og jamrede over hende, men så var der en fars kærlighed, der ikke ville finde sig i døden, og han gik til livet selv og bad om at få åbnet den yderste grænse. Og livet kom, og de sørgende slog en rå latter op, for sådan noget kan ikke lade sig gøre. Men livet viste de sørgende bort og gik ind og jog døden ud af huset - stå nu op lille pige!

Der var en lille menighed, der var død, for sådan kan det gå. Livet var gået et andet sted hen, mente man. Men så var der én, der ikke ville finde sig i døden, og det morede man sig over, fordi man kendte udviklingens nødvendighed - indtil en skønne dag, hvor livet på trods af alt brød frem igen.

Der var en lille verden, som var så furet og hærget af menneskers grådighed og magtbegær, så ingen længere troede på, at verden havde nogen fremtid for sig. Men der var én, der elskede verden og som derfor ikke kunne opgive troen på fremtiden, og det morede man sig over,

fordi verden var kørt helt af sporet og ingenting duede længere og håbløst var det alt sammen - indtil en skønne dag, hvor livet på trods af alt brød frem igen - helt af sig selv.

Vi trækker grænser og sætter skel, for sådan er livet nu engang, men livet er også den kærlighed, som bryder alle grænser og fjerner alle skel, og det er den, vi beder om og synger om og prædiker om, når vi samles her - ikke i vores eget, men i Guds navn. Alting kan forgå - alting kan stivne og dø - men aldrig ophører den kærlighed, som smilende tager os ved hånden, når alting - selv vores hjerte - er gået i stå, og med evangeliets milde røst befaler os at stå op til livet.

Udsendelsen

I Matthæusevangeliets 10. kapitel sammenkalder Jesus sine tolv tilhængere og holder en lille afskedstale til dem, inden han sender dem ud for at forkynde Guds rige, som han kalder det. Tanken er åbenbart, at de som en slags barfodslæger skal gå fra by til by med et glædeligt budskab og med helbredelse, og de skal leve af, hvad de får af andre, dér hvor de bliver modtaget. Mærkeligt nok advarer Jesus sine tilhængere mod mennesker. De kan vente modstand, retssager, pisk, had og forfølgelse på denne vandring med det glædelige budskab. Sådan går det mig, og derfor er det jo ikke underligt, at det også vil gå jer på samme måde. Men, siger han så: Frygt ikke for dem. Bliv ved med at forkynde mit budskab – Gud selv er med jer. Lad jer ikke friste til frafald af frygt for jeres liv og lemmer – der er noget, der er vigtigere end det.

Nu kan man jo godt spørge, hvorfor det skal vække så megen modstand og splittelse, det budskab, disse tilhængere skal forkynde – dette glædelige budskab – disse helbredelser? Og hvorfor blev Jesus selv mødt med modstand, hån og til sidst retssag, dom og straf?

Der er en sætning i teksten, som måske kaster lys over det, og det er den smukke sætning: Hvad jeg siger jer i mørket, skal I tale i lyset, og hvad der hviskes jer i ørerne, skal I prædike fra tagene. Så er tonen ligesom slået an. Det her handler om et hemmeligt budskab, som nu skal åbenbares for venner og fjender. Nu skal sandheden frem – koste hvad det vil. Og det kom til at koste.

Man kan godt somme tider synes, at der er langt fra det scenarium, som Mattæus fremlægger for Kristi efterfølgere og så til dagens danske folkekirke, der synes mere interesseret i fred og ro end i strid og kamp – koste hvad det vil. Man kunne jo godt få den mistanke, at kirken ligesom havde afblæst kampen, fordi den hellere ville have tryghed, fred og ro. Allerede i det 4. århundrede fastlagde kirken en gang for alle, hvad der var sandhed, hvorefter alle havde

sig at rette, og selv diskussionen blev forbudt. Det var ikke noget, mennesker længere skulle beskæftige sig med, og de, der alligevel gjorde det, blev kaldt kættere og mere eller mindre diskret fjernet. Men alligevel blev jo bl.a. Matthæusevangeliets kapitel 10 stående som en stadig irritation af den kirkelige fred, og igen og igen har mennesker spurgt sig selv, hvad det var, der vakte modstand dengang, og – ikke mindst – om det stadig gælder. Eller sagt med andre ord: Hvad var det for et hemmeligt og tilsyneladende forbudt budskab, Jesus hviskede sine tilhængere i ørerne? Et budskab, der på én gang vakte fantastisk glæde og fantastisk modstand.

Når jeg læser Matthæusevangeliet eller et af de andre evangelier, så ser jeg for mig denne Jesus fra Nazareth beskrevet som et meget lidenskabeligt medmenneske, hvis mål var at tilbagegive det enkelte, fortabte menneske, han mødte, dette menneskes uendelige værdi. Evangelisterne skildrer det ofte dramatisk som mirakuløse helbredelser – endog dødeopvækkelser – det er det, Jesus pålægger sine tilhængere at gøre også – men betydningen af disse beretninger peger for mig at se på en enorm menneskelig frihed – altså at han med sin tilstedeværelse og med sit ord kunne løfte undertrykte, elendige, fortabte mennesker op til en kongeværdighed, som de aldrig havde drømt om. Mennesker, der levede, som de gjorde og mere eller mindre fandt sig i deres skæbne, for sådan var det jo med det – og det var vel Guds mening – det var i hvert fald, hvad de hørte fra deres egne præster og skriftkloge og fra hele den civilisation, der levede af at nogle mennesker var bestemt til at dominere og bestemme over andre.

Det er den tanke, vi kender så godt fra dyrkelsen af konger og kejsere, adel og herremænd – befalingsmænd af enhver art – ikke blot i militæret, men såmænd overalt i skole, hjem og kirke. Hele den tanke, som har gennemsyret vores samfund og vores livsholdning igennem næsten hele vores historie: Nogle skal bestemme – andre skal adlyde. Som regel skal de meget få bestemme over de mange. Sådan var det i hvert fald på Jesu tid. Men man kan også opfatte det bredere som det, der styrer mit liv, så det bliver et slaveliv – måske endda et selvskabt slaveliv. Fordi vi ikke længere tror på os selv eller på andre eller på livet for den sags skyld som andet end noget, man skal beskytte sig imod, fordi det er farligt.

Og så kommer denne Jesus og siger: Nej, det har aldrig været Guds mening. Nu skal du høre – bogstaveligt talt – nu skal du se – bogstaveligt talt! Og så får han alle disse fortabte og bange mennesker til både at høre og se – ja se livets Gud, som lyser ud af dette menneske, for hvem menneskelivet er Guds rige, hvis bare vi ville se og høre og turde leve det, som jo er lige her inden i os – midt iblandt os.

Jamen, hvorfor så modstanden? Den markante modstand mod dette budskab, der lyser ud af evangelierne. Ja, hvis du selv er konge i det liv – hvad skal du så med andre til at bestemme over dig? Hvis dit liv er op til dig selv som din mulighed – som dit valg – hvad skal du så

med præster og paver og konger og kejsere til at bestemme for dig? Vil du lade omstændighederne eller de andres forventninger eller befalinger styre dit liv – vil du lade religionens fadergud bedømme dig i al evighed - eller vil du selv tage dit liv op i frihed og tro?

Jeg tror, det er det, Paulus er inde på, når han siger: ”*Så er der da ingen fordømmelse for dem, som er i Kristus Jesus. For livets ånds lov har i Kristus Jesus befriet mig fra syndens og dødens lov...*” Livet under kærlighedens lov – i kærlighedens rige, hvor du giver dig selv og andre lov til at være, som vi nu engang er – der er der ingen instans, som kan dømme endsige fordømme, og uden den dom, vi fælder over hinanden eller over os selv, så er vi frie mennesker. Så er vi konger og dronninger i Guds rige – i livet selv.

Og det er det, vi døber vores børn til, endnu før de ved af det. Fortæller dem, hvem de i virkeligheden er. I gamle dage, blev man ikke blot døbt med vand – man blev også salvet med olie som tegn på netop den kongelige værdighed, ethvert menneskebarn fik bekræftet i sin dåb.

Jeg tror, vi ustandseltigt skal minde hinanden om den værdighed, som hører til det at være menneske – den værdighed, som ethvert menneske er født med. For dermed modsiger vi alle de sædvanlige fjendebilleder, som lever af at dele mennesker op i gode og onde – rigtige og forkerte – troende og vantro – skyldige og ikke skyldige. Vi har i virkeligheden ingen forskelle, vi kan undskylde os med, når vi dømmer og fordømmer og bekriger hinanden. Og det er klart, at så bliver vi sårbare, som dem, der forkynder fred i en krigerisk verden – i et samfund, hvor fællesskabet besegles og for en stor del opretholdes af de fælles fjendebilleder – politisk såvel som religiøst. Hvor det at forkynde fred og menneskelig ligeværdighed betragtes som landsforræderi.

At forkynde alle menneskers lige værdighed bliver derfor altid et slag i ansigtet på stort set ethvert samfund og enhver religion, og hvem vil finde sig i det? Derfor vil sandheden altid blive undertrykt og forfulgt af de stærkeste kræfter, og det er så de vilkår, kristne mennesker har at leve under – i hvert fald ifølge Jesus. Men én dag med sandheden er måske i virkeligheden mere værd end et helt liv med løgn og bedrag. Eller hvad...?

Martyriet

Hvad vil det sige at være kristen? Det er nok ikke et spørgsmål, vi beskæftiger os meget med i vore dage – måske bortset fra, når vi skal beskrive os selv i forhold til muslimer og jøder f.eks., så kalder vi os kristne, men hvad vil det egentlig sige? Det er spørgsmålet her 2. juledag,

hvor vi noget forskræmte ovenpå julefreden og det dejlige julefællesskab lytter til Matthæus' tilsyneladende så barske opfordring til at forlade alt – selv vores nærmeste familie – ja, selv vores eget liv – for at følge i Jesu fodspor. At være kristen betyder tilsyneladende ifølge Matthæus at sætte alt andet til side for Jesu skyld – uanset omkostningerne. Og hvorfor i alverden skulle vi så det?

Matthæusevangeliet er skrevet ind i en kampsituation på alle fronter. Der var de nye menigheders kamp mod den gamle jødedom – der var jødernes kamp for overlevelse under den romerske udryddelseskrig, og det er vel ind i den situation, vi skal forstå denne glorificering af martyriet – altså dette at sætte alt – selv livet ind på sagen. Men hvad er så sagen – og har den overhovedet noget at sige til os i dag, hvor den kristne kirke må siges at nyde gode kår i samfundet – og hvor det næppe er forbundet med livsfare at erklære sig som kristen?

Kristendom ifølge Matthæus betyder altså opgør – opgør med det vante mønster – opbrud fra den slagte vej så at sige. Og for mig at se handler det ikke bare om familien, der ligesom får en mindre betydning, end vi nok ellers tildeler den, men det handler om enhver given magtstruktur, hvad enten den er religiøs eller socialt betinget. Og familien er vel – alle dens gode sider ufortalt også i sidste ende en magtstruktur. Eller rettere – det var den i det samfund Matthæus skrev til, hvor den ældre generation havde uindskrænket magt over den yngre, og hvor husherren bestemte enevældigt over sine husfolk. Og så begynder det ligesom at give mening, synes jeg – så begynder evangeliet at tegne sig igen – nu som et opgør med enhver struktur, der vil tilsidesætte det enkelte umistelige menneske. Enhver struktur, der fratager et eneste menneske dets værdighed som menneske.

Kristendom er altså et oprør imod enhver sådan bestående struktur – uanset hvor gammel og hvor indgroet den så end er – og så er det jo påfaldende at notere sig, hvordan kirken igennem stort set hele sin lange historie har kæmpet indædt for netop enhver bestående struktur i samfundet – de gode gamle værdier, som det hedder. Familien, hierarkiet – øvrigheden osv. osv. Alt, hvad der er sket af nybrud i retning af forandringer i det bestående samfund, er sket under stærk modstand fra den kristne kirke – der ifølge Matthæus skulle have været bannerfører for forandring i retning af menneskelig ligeværdighed. Selvfølgelig er der undtagelser, men de er få i kirkens historie, og det er ikke kirkens skyld, at vi her hos os nyder en udstrakt grad af frihed og ligeværdighed i vores samfund. Selv i dag kan man høre kristne mennesker argumentere voldsomt imod f.eks. kvinders eller homoseksuelles ligeberettigelse som medmennesker.

Var det så det, de døde for – alle disse martyrer, kirken dyrker? Ja, jeg tror, de var så optaget af deres nyvundne tro på menneskets værd, at de ikke kunne opgive den igen – uanset hvad det til enhver tid værende samfundssystem krævede af dem. For det var og er jo en fantastisk tanke – denne at intet menneske har mere værdi end et andet – i hvert fald ikke overfor Gud.

Og derfor kan ingen med rette bestemme over andres liv. Ingen kan med rette tilsidesætte et andet menneske – ingen kan med rette bruge mennesker som midler for et højere mål eller betragte menneskeliv som omkostninger i sagens tjeneste. Ingen kan med rette tage et andet menneskes liv. Om det så kun skulle koste en enkelt lille fattig og betydningsløs piges liv at frelse hele verden og for altid afskaffe sult og krig og sygdom – ja, så går det altså ikke an med sådan et offer. Tænk på dette ord af Dostojevskij, når I ruster til krig mod fjenderne. At ville indføre demokrati i et fjernt land – koste hvad det så end vil af menneskeliv – går altså ikke an ifølge Matthæus, for ethvert menneske – uanset hvem – er Guds, for nu at sige det på den måde. Og altså dermed ikke noget, vi sådan kan skalte og valte med efter hvad vores nok så skinhellige målsætninger kræver. For Matthæus falder både familien og fædrelandet og religionen, for så vidt de indebærer en undertrykkelse af det menneskelige, og for den kristne er der altid noget, der er vigtigere end systemet – end familien – end fædrelandet – end selv religionen – og det er altså medmennesket.

Evangeliets budskab er, at Gud blev et sårbart menneske, og at ansvaret for verdens liv nu blev overdraget til os. Det er et kæmpe religionshistorisk brud med al normal religiøs tankegang, der netop lægger ansvaret for verdens gang og for vores eget liv hos Gud – men Gud er i mennesket – det lille menneske, som du enten går forbi eller som du rækker et bæger koldt vand, fordi det er et menneske. Og det gør jo altså det kristne liv noget mere besværligt, fordi du altid står overfor Gud – så at sige. Du står altid i en valgsituation, for der er ingen given struktur, der med rette kan svare for dig, når det er dit medmenneske, der er det vigtigste af alt – ikke fordi dette medmenneske er noget særligt i kraft af at tilhøre din familie, dit land, dit folk eller din tro – ikke fordi dette medmenneske er særlig elskværdigt, men fordi det er dit medmenneske, skal du elske det.

Er det ikke værd at kæmpe for det til hver en tid? Når nu det viser sig, at ethvert system har det med at lukke sig om sig selv og blive sig selv nok – staten – folket – kirken – familien. Ja, selv vores elskede jul kan lukke sig om os og blive en tung byrde af tradition, der skal overholdes for sin egen skyld, så vi næsten bliver slaver af den.

Men julen er ikke virkelig jul, hvis ikke den er til for menneskers skyld. Intet fællesskab er virkeligt fællesskab, hvis ikke det er til for menneskers skyld – og ingen religion er noget værd, hvis ikke den er til for menneskers skyld. Og så er det altså også i bedste overensstemmelse med Matthæusevangeliet at tale staten midt imod, hver gang staten bliver til for sin egen skyld og dermed bliver umenneskelig – og ikke bare staten, men også kirken selv eller familien eller ethvert lukket fællesskab – de skal modsiges, når det ikke længere er medmennesket, det handler om.

Jeg mener, det var det Jesus gjorde – det var også, hvad Stefanus gjorde og alle de andre martyrer. Det var derfor, de alle blev ofre for det ene eller det andet system – fordi de satte

sig op mod enhver såkaldt højere magt end den, der ligger i at give en af disse mine mindste små et bæger koldt vand. Og det er vel så det. Sådan er det at være kristen.

Er du Messias?

Er du den, som kommer, eller skal vi vente en anden? Er du nu også virkelig Messias, den salvede konge, ham, vi har ventet på? Johannes Døberen var kommet i tvivl. Han var den, der havde banet Herrens vej. Han var den, der først af alle var stået frem og havde forkyndt, at nu kom Messias – han havde selv døbt ham og dermed indviet ham til hans gerning – og nu sad han her – fængslet, fordi han havde vovet at sige et par sandheder til kong Herodes. Det kunne for Johannes se ud, som om alt var blevet ved det gamle. Det var stadigvæk den politiske magt og ikke sandhed og kærlighed, der styrede i verden. Det kunne se ud, som om mørket alligevel havde fået bugt med lyset, og hvis det var tilfældet, så var jo ikke blot Jesus en falsk profet, men også Johannes selv havde spildt sit liv med at satse på noget, som ikke var noget i virkeligheden – så havde han levet på en løgn, og det var måske ikke mindst det, der plagede ham her i fængselsmørket: Var hans liv lykkedes, eller havde det hele været et stort bedrag?

Vi ved, hvordan det gik Johannes – hvordan han blev halshugget af Herodes – ironisk nok, fordi Herodes ikke ville tabe ansigt. Johannes blev ofret, for at Kong Herodes kunne redde masken! Og man fristes jo til at spørge, hvordan det egentlig er, Gud behandler de mennesker, han udvælger som sine redskaber. Da denne Johannes blev født, brød hans gamle far Zakarias ud i lovsang, men var denne lovsang også blevet sunget, hvis den gamle mand havde kendt sin søns skæbne fuldt ud? At han til sidst skulle bukke under for magten og vilkårligheden i verden? Det er vel ikke så svært at prise og takke Gud, når livet lykkes, men kan vi også lovsynge Herren, når livet mislykkes – når de blinde forbliver blinde, de døve forbliver døve og de lamme forbliver lamme, sådan som vores bitre erfaring fortæller os det. Kan vi så også holde fast ved Guds ord – eller mon ikke vi alle sammen har været i tvivl, som Johannes? Hvis denne Gud virkelig er til, hvorfor lader han så ondskaben og magtmisbruget få lov til at regere verden? hvorfor plager han så sine elskede børn med sygdom, ulykke og død? Er du virkelig den sande og levende Gud – eller skal vi vente en anden? Skal vi vende os mod en anden?

Det eneste, Johannes får til at trøste sig med i sin dybe fortvivlelse er et ord – egentlig et citat fra det gamle Testamente: Blinde ser, lamme går, spedalske renses, døve hører, døde står op og evangeliet forkyndes for fattige – og: salig er den, der ikke tager anstød af mig! Altså:

Guds rige er på vej, og de første tegn – de første små glimt af dette rige kan allerede nu ses. Nej, Johannes, I skal ikke vente en anden, men du kommer til at vente lidt endnu, og lykkelig den, der kan det på trods af al elendigheden. Det var så, hvad Johannes fik – et budskab – et ord – og det måtte han så leve på – og dø på.

Og det svarer jo meget godt til vores egen situation. Heller ikke vi har nogen beviser på, at kristendommen skulle være noget særligt. Det eneste vi har, er en påstand, der ligesom hele tiden modsiges af vores smertelige erfaring – en påstand om, at Guds rige *er* på vej – et ord om at livet måske er større og dybere, end vi umiddelbart kan se og forstå – og det ord må vi altså klare os med indtil videre.

Salig er den, der ikke tager anstød af mig, siger Jesus til Johannes og måske også til os. Lykkelig den, der ikke bliver vred over, at Gud ikke tog magten i verden, men opgav den og gjorde sig fattig og ydmyg. Lykkelig den, der ikke bliver vred over, at Guds søn ikke kom for at lave verden eller mennesker om eller for at afskaffe ondskaben og elendigheden – men bare kom for at give sig selv til verden som en stille modsigelse af den mægtige elendighed – som et lille trodsigt lys i det dybe mørke, som omgiver os i denne tid. Lykkelig den, der ikke synes, det er for lidt.

Vi ved ikke, hvordan Johannes reagerede på det svar, Jesus sender tilbage til ham. Svarede det til hans forventninger? Eller havde han også forventet en anderledes kontant og magtfuld indgriben i verdens gang? Havde han forventet den stærke Gud, der kom med hævn og gengæld, som Esajas spåede om i sin tid? Vi ved heller ikke, hvad Johannes tænkte, da de halshuggede ham, men vi ved, at vi selv mange gange forarges på den Gud, der tilsyneladende lader verden sejle sin egen sø uden at gribe ind mod ondskaben og elendigheden. Hvor er Gud i Gaza? Hvor er Gud i Ukraine? Eller som en ung tysk soldat skrev hjem fra Stalingrad i 1942 til sin far, der var præst: Jeg har søgt Gud i hvert granathul, i hvert ødelagt hus, på hvert gadehjørne, hos hver eneste kammerat, når vi lå i vores huller. Jeg har søgt ham på himlen. Gud viste sig ikke, selv om mit hjerte skreg efter ham. Husene var ødelagte – kammeraterne lige så feje eller lige så tapre som jeg selv – på jorden var der kun sult og mord, fra himlen kom der kun bomber og ild – kun Gud var ingen steder. Nej, far – der er ingen Gud. Og *hvis* der alligevel skulle findes en Gud, så findes han kun hos jer, i salmebøgerne og bønnerne, i præsternes fromme talemåder, i klokkeklangen – men ikke i Stalingrad! Og så er det jo, man begynder at forstå lidt af det, når Jesus siger til den dødsdømte Johannes: Lykkelig den, der ikke tager anstød af den Gud, der tilsyneladende er så fjern, så det virker som en hån mod den lidende menneskehed, og som ikke har andet at komme med, end en kærlighed, der tilsyneladende ikke nytter det mindste i virkelighedens barske verden.

Og dog kan vi selvfølgelig ikke gøre andet her i kirken end at forkynde det samme forargelige budskab igen og igen. Somme tider kan vi godt føle, det virker temmelig meningsløst – her

står vi og taler om kærlighed, mens verden brænder rundt omkring os – hygger os med de gode gamle juletraditioner som om alt var i den skønneste orden, og somme tider må vi i vores stille sind spørge os selv om det rimelige i det, vi gør – både som mennesker og som kirke – men vi gør det jo alligevel i tillid til, at Guds ord har en egen urimelig kraft. Det *vil* høres – det *vil* modtages – det *vil* vække liv af døde og kolde hjerte – det *vil* vække opstandelse – på sin egen måde.

Og det er måske først derude, hvor vi må slippe alt det kunstige, som holder os oppe og decembermørket og kulden trænger ind på os – først da giver evangeliet mening – julens barske evangelium om lyset, der tændte sig i mørkets skød. Først da giver gudstjenesten mening som det sted, hvorfra vi små mennesker tør tage hinanden i hånden og gå ud i mørket og kulden og håbe og tro på lyset og varmen.

Og det er måske så det, der i virkeligheden er julens mirakel, at når vi samler alle skårene og alle de løse ender fra den rodebunke, vi kalder vores liv og fra vores stakkels, ramponerede verden og tager det alt sammen med ind i julens gådefulde blanding af stjerneskar og staldlygte – ja, så får vores liv og vores fællesskaber en skønhed og en mening, som vi aldrig havde drømt om. Og så bliver vores stakkels verden med alle sine fejl og mangler og al sin elendighed og al sin længsel efter fred og kærlighed – ja, så bliver det netop *vores* verden, som vores Gud på sin egen måde siger god for ved at blive et menneske som os og underlægge sig alle verdens uhyrligheder i tro og tillid – ved at tage os i hånden – ikke for at få os omvendt eller forbedret – men for at følges med os ind i den verden og ind i det liv, som vi nu engang har at leve.

At kunne få øjne og ører og hjerte, så vi kan opfatte og forstå det mirakel det er at få vores eget liv forærende – det er måske det, vi i virkeligheden venter på i denne tid.

Skuffelse og vrede

Bevægelse. Der kom en bevægelse. Sådan siger man, når en del mennesker vender sig om og lytter til nyt og lader sig bevæge. Man forestiller sig sådan et stillestående menneskehav, hvor der så pludselig opstår en bevægelse, der forplanter sig fra person til person og skaber mere bevægelse – mere røre. Nogle kalder det uro. Andre kalder det forvirring, fordi de hellere så, at alt var stille og roligt. Hvordan går det? Joh, stille og roligt, som vi siger på Fyn, når vi skal signalere, at alt er godt. Somme tider kan man fristes til at svare: Nej det var dog forfærdeligt! Fordi der er noget, der siger os, at uden bevægelse – uden røre – går livet i stå. Der er noget, der siger os, at vi er mennesker, der er skabt til bevægelse og ikke til stilstand – vi er skabt til

at bevæge og lade os bevæge af andre. Thi evig stilstand er død, som Kaalund synger i sin kærlighedssang til den brogede verden.

Det nye Testamente handler om bevægelse – ja, helt bogstaveligt handler det om opstandelse fra det døde – altså den ultimative bevægelse. Vi taler om Jesu opstandelse, men det hele handler om, at der fejede en bevægelse – et vejr hen over et forstenet samfund – et samfund, der levede – eller troede det levede - på de gamles overlevering – på traditionen – på religionen, men som var gået åndeligt i stå – havde lukket sig om sig selv og var dødt i al sin ubevægelighed. Det var til dette døde samfund, Jesus kom og satte en bevægelse i gang – skabte liv og røre og uro og forvirring og glæde og forargelse ifølge evangelierne. Han kom til sit eget – han var en af deres egne, og han prøvede at vække dette forstenede samfund til live med sit ord og med sine gerninger – mægtige gerninger, der burde få dem til at vende sig om og lytte – og spille med og være til stede – men nej! Han blev en trussel mod det bestående – de ville ikke kendes ved ham – havde nok i deres. Og til sidst slog de ham ihjel og gjorde ham tavs, så de kunne få ro og fred til at være døde. Men det var dumt af dem, for så er det, evangeliet sparker døren til graven op med sit forrygende budskab om, at han alligevel opstod og skabte den helt store opstandelse, som endnu 2000 år senere giver genlyd over hele verden. Måske fordi mennesker er skabt til bevægelse og ikke til stilstand. Vi duer ikke til at være døde. Vi er skabt til liv, og liv er bevægelse. Liv er uro.

Her i kirken kalder vi det ånd, det der bevæger. Det første menneske fik liv gennem Guds ånde, der blæste liv i den døde jordklump. Det fortælles om Jesus, at ånden dykkede ned over ham ved hans dåb og satte ham i bevægelse, og det fortælles om hans tilhængere, at de på pinsedagen blev opskræmte sammen med hele Jerusalem over åndens susen – den ånd, der gennemstrømmede tilhængerne og satte kirken i bevægelse. Fra en lille bly og bange flok til kæmper, der turde svinge åndens sværd. Ja, de døde godt nok af det – slået ihjel af dem, der altid vil have ro og fred - men få har vel levet som dem.

Og når vi døber vores små, som vi kommer med her, fordi vi ønsker dem alt det bedste i livet – ja, så siger vi, at Gud selv i dåben skænker dem Helligånden og evigt liv. Og jeg tror, det hører sammen dette at være i bevægelse i sit liv og så det evige, fordi livet handler om kvalitet mere end om udstrækning i tid. Det evige nu, hvor jeg blev bevæget. Det er vel den største gave, de små kan få: et liv i bevægelse.

I fortællingen hører vi evangelistens skuffelse over modtagelsen af Jesus fra dem, der sad på dette døde samfund. De ubevægelige, som vi kender så godt. De skriftkloge, som hellere vil dø end lade sig bevæge. Som hellere vil slå ihjel end at høre nyt. Vi spillede op til dans med dejlig musik – med livets musik – kom og vær med – læg fra land – stå ud på dybet – lad jeg bevæge af tonerne... men de ville ikke. Hverken glæde eller sorg kunne røre deres stenhjerter – de sad bare dér og råbte op om den gale Johannes, der kom som asketen og kaldte til

omvendelse, bod og bedring – kom med renselse fra skyld og svigt. Han duede ikke – han var jo gal! Urørlige. Ubevægelige. Sad bare dér og råbte fråser og dranker efter Jesus, da han kom med glædesbud til fattige og elendige. Han duede ikke. Ikke engang synden tog han alvorligt – alt for glad for mennesker var han, denne gudesøn og menneskesøn.

Jeg er lidt bidt af H.C. Andersen for tiden, og jeg synes, hans historier er så dybt kristne og menneskelige – f.eks. den om Sneglen og Rosenhækken – de to modsætninger i livet. Sneglen, der kryber ind i sig selv – verden kommer ikke den ved – og rosenhækken, der ikke kan lade være med at springe ud:

”Jeg blomstrede i glæde, for jeg kunne ikke andet. Solen var så varm, luften så forfriskende, jeg drak den klare dug og den stærke regn; jeg åndede, jeg levede! Der kom fra jorden en kraft op i mig, der kom en kraft fra oven, jeg fornå en lykke, altid ny, altid stor, og derfor måtte jeg altid blomstre; det var mit liv, jeg kunne ikke andet!”

”Jah, sæt De bare roser” sagde sneglen, ”De kan ikke drive det videre.”

”Men skulle vi ikke alle her på jorden give vor bedste del til de andre! bringe hvad vi kunne –! ja, jeg har kun givet roser, men De? De som fik så meget, hvad gav De verden – hvad giver De den?”

”Hvad jeg giver – jeg spytter ad den – den duer ikke! Den kommer ikke mig ved!” Og så gik sneglen ind i sit hus og kittede det til. Det er den gamle historie. Den bliver ikke anderledes, siger H.C. Andersen. Og jeg tror, Matthæus smiler og nikker i sin Himmel. Sådan er det med mennesket, der lever sit snegleliv – krummet ind i sig selv – ser og hører og mærker kun sig selv, og er sig selv nok. Indtil der kommer denne vidunderlige livskraft, der får mennesker til at rette sig op og blomstre og folde sig ud. Uimodståeligt – tvunget af kærlighed. Den kærlighed, Jesus levede for, da han gik omkring til sammenkrøbne, forhuttede mennesker og fik dem til at rejse sig op i al deres værdighed – som roser, der springer ud i al deres pragt og skønhed. Dine synder er dig forladt. Rejs dig nu! Lev dit liv – det menneskeliv, som du er skabt til at leve.

Det er også den kærlighed, vi holder gudstjeneste på. For at blive berørt – bevæget, så også vi retter os op, ser os omkring og opdager alt det liv, der findes omkring os - og i os. Så også vi får mod til at være – være mennesker, skabt i Guds billede – mennesker af ånd - af kærlighed. Mennesker, der tør leve, folde sig ud og blomstre – sætte roser.

”Jeg kan med bedste vilie ikke krybe ind”, sagde rosentræet, ”jeg må altid springe ud i Roser. Jeg ved godt, det ikke er så meget – dog én af roserne så jeg blive lagt i husmoderens salmebog. En af mine roser fik plads ved en ung dejlig piges bryst, og én blev kysset af en barnemund i livsalig glæde. Det gjorde mig så vel. Det var en sand velsignelse. Det er min erindring, mit liv!”

At leve fuldt og helt – at elske uden forbehold – at være det menneske, man er. Jeg tror, det var det, denne Jesus mestrede til fulde. Det var hans dybe menneskelighed, der både begejstrede og forargede hans samtid, måske fordi hans budskab var: når jeg kan, kan I også. Vi er skabt i den samme kærlige Guds billede. Vi er ét med hinanden som træet og dets grene. Bevæget af den samme kærligheds ånd.

Om vi så tør overgive os til hans liv – om vi kan lade være med at danse, når han spiller op på sin fløjte – eller om vi bliver forargede på ham og bliver siddende, hvor vi er – det er jo altid spændende – men uanset hvad, så vil han altid være der – altid forsøge at få os i tale – altid banke på med ordets guldhammer på selv det mest tilkittede sneglehus.

Mit åg er let

Kirkeåret slutter i dag med en stille jubel – en fryd over evangeliet – dette mærkelige budskab, som de vise og forstandige har det så svært med – men som de umyndige små klynger sig til. Man kunne måske nok have forventet en opsang – en status over jammerligheden og elendigheden i kirken – men den får vi ikke – kun denne jubel og så dette vidunderlige: Kom til mig alle I som slider jer trætte og bærer tunge byrder, og jeg vil give jer hvile.

Søndag efter søndag har vi nu igen lyttet til fortællingen om ham, der vil give os sin fred. Tag mit åg på jer, siger han, og for alle os, der ikke kender et åg som andet end en byrde på vores nakke, ja, så er åget jo netop skabt til at lette byrden. Mit åg er godt lavet, så byrden bliver let. Han afskaffer såmænd ikke livets byrder og sorger og fortrædeligheder – men han gør dem til at bære – og hvad er så hans åg?

Jeg tror, Mattæus spiller på en sammenligning mellem dette åg og så tværbjælken til korset, som Jesus bar. Han taler jo også om at tage sit kors op og følge Kristus. Tag mit åg på jer – og så det mærkelige, at det skulle være let. Men det er vel fordi, det giver mening. Det han tilbyder, er ikke livets ulidelige lethed, som om byrderne var afskaffet – men det er livets mening, han vil give os – den mening, som han selv udlevede, og som kaldes kærlighed. Byrder som sådan er ikke noget problem, hvis de giver mening. Nej, det er det meningsløse, der nager os og tynger os til jorden. Det er forskellen på at have travlt, og lykkelig den, der har travlt – og så være stresset af en masse meningsløse gøremål. Det er måske forskellen på at blive sat til noget på befaling af andre – og så glæden ved at gøre noget selv. Leve selv.

Jeg kunne segne af træthed som barn, når jeg blev sendt ud i vores kæmpehave for at skuffe havegangene, men jeg kunne spille fodbold og klatre i træer dagen lang – for det var det, jeg ville – og så bliver man ikke træt. Så er livet let, og arbejdet er ikke en straf. Og hvis jeg havde

villet det, så var selv det at skuffe enorme havegange måske blevet en leg. Hvis jeg havde villet det. Han *ville* bære sit kors til Golgata, og derfor var det, som så så hårdt og ubærligt ud i verdens øjne, egentlig for ham selv en let byrde, for det var kærlighedens åg – og ikke dødens og meningsløshedens kæmpebyrde.

Det er derfor, de tager fejl, de der svælger i Jesu lidelse og blod og død – *for det var jo det, han ville*. Tage sit kors på sig – bære dette åg til enden. Kærligheden bar med, og så er byrden let. Kom til mig - følg mit eksempel og lad det være kærligheden, der er jeres livs mening – lad det være kærligheden, der bærer livet for jer, så selv den tungeste byrde bliver let.

Nej, det er ikke selve livet, han ændrer for os. Verden er, som den er, og til tider mørk og ufattelig hård, og mennesker har altid mange sære ting for. Men han gør noget andet, når han beder os om at ændre vores forhold til denne verden – vores forhold til vores liv. Se nu på det på en ny måde – med kærlighed. Se på dine medmennesker – ikke som byrder eller fjender, men med kærlighed – se på dig selv og på dit eget liv – ikke med mismod, men med kærlighed. Se på fremtiden – ikke med bange anelser men med frimodighed – selv i den mørke tid.

Det er derfor de tager fejl, de der svælger i arvesynd og menneskers og vores egen elendighed som arme syndere. Nej, for kærligheden er til stede i vores liv – kærlighedens åg, der gør byrden let. Og i dag fryder han sig, denne menneskesøn, der kalder Gud selv, himlens og jordens herre, for sin far og dermed gør hele livet til et kærlighedsforhold som mellem forældre og børn. Og hvad han dog gør af kærlighed. Evangelisterne fortæller den ene kærlighedshistorie efter den anden om ham, der gik rundt og havde så travlt med at gøre mennesker levende og frie. Han var så fuldstændig til stede i sit liv og dermed i andres liv. Han var hundrede procent opmærksom på mennesker, og han formåede ved sin tilstedeværelse at løfte mennesker, der var ved at segne under livets og religionens og forargelsens tunge byrder op til en kongeværdighed, de aldrig havde drømt om. Tolderne, landsforræderne, som de kaldtes. De fremmede – hedningerne, som de rettroende kaldte dem. Kvinderne, som ifølge gamle mænds visdom var andenrangs mennesker – børnene, som kun var noget i kraft af det, de kunne blive. De udstødte, som ingen ville vide af, fordi de smittede eller var under deres Guds vrede, som man sagde. Ja, selv de døde, hvor alt håb var ude, gjorde han levende.

Evangelierne fortæller om, at han gjorde alting godt for de mennesker, som led under livets tungeste byrder. Vi ved ikke, hvordan han gjorde det, men evangelisterne skildrer det som et ufatteligt mirakel, og det må det have været for dem, hans kærlighed gik ud over. Og dog var han et menneske som du og jeg. Og derfor opfordrer han mennesker til at følge hans eget livs eksempel – at tage hans åg på sig – kærlighedens åg. For det kan vi godt!

Og derfor tager de fejl, de som svælger i menneskers magtesløshed, for dødens magt er brudt – opgivelsens og håbløshedens magt blev brudt den dag, mennesket – den dag *du* forstod, at kærligheden koster livet, og at det er fint med det. Mit kors er let, når kærligheden bærer med. Så er selv min død til at bære.

Det er denne urimelighedens dimension, Jesus gør til livets dybeste mening – det er den, han kalder Guds fortælling. Vi kender den godt fra de gange, et menneske bar over med os, så vi kunne leve videre sammen trods alt. Fra de gange, vreden ikke fik lov at komme til – udstødelsen, fordømmelsen, forargelsen, fordi der var noget, der var vigtigere end retfærdighed og gengæld og straf. Ja, vi kender den fra de millioner af gange, mennesker valgte livet og fællesskabet frem for hævn og døden. Og vi kender den fra smerten, når de ikke lod nåde gå for ret, men lod had og fordømmelse udfolde sig frit i udryddelse og tilintetgørelse af liv.

Lad kærligheden bære jeres liv. Sådan siger Mattæus til os i dag på kirkeårets sidste søndag, hvor Jesus forudser, at det ikke er verdens vise og mægtige, der skal bære det budskab, men ganske almindelige mennesker som dig og mig. For det kræver blot, at du tør være dig selv, og at du *vil* dit liv – og at du vil dit medmenneske. Så tror jeg såmænd også, kærligheden dukker op helt af sig selv i form af menneskelighed, overbærenhed, tilgivelse, barmhjertighed og frihed for enhver. Det er jo ikke noget, der kræver dyb indsigt i livets mysterium – vi har det allerede som en del af vores menneskeliv.

Guds univers

Lignelsen om ukrudtet i hvedemarken beskæftiger sig med det samme religiøse problem: Hvorfor trives og vokser ondskaben i Guds verden som ukrudt eller klinte i den smukke ager, og hvorfor gør han ikke noget ved det? Og så får vi sådan et dommedagsløfte om, at til sin tid skal retfærdigheden ske fyldest – når høstens tid er inde. Så bare vent tålmodigt. Det er det tema, der gentages til sidst i fortællingen om fiskene, der sorteres som et billede på den frygtelige dom, der skiller de onde fra de retfærdige – til sin tid! Men så indimellem alt dette har den gode Gud og liturgikom-missionen i forrige århundrede heldigvis placeret to små lignelser, som ånder af sand lidenskab. Lignelserne om skatten og perlen.

Der var engang en daglejer, der gik og pløjede storbondens mark, og pludselig støder ploven på en krukke – en lerkrukke, og han standser okserne, mens han mærker en underlig gysende fornemmelse i kroppen, som han ikke har kendt, siden han var barn, da han hørte om

vidunderlige eventyr om kostbare skatte, der blev begravet i hast, inden fjenden nåede frem med sin hærgen og plyndren. Bleg af ophidselse stirrer han nu på indholdet af guld og sølv og ædelsten, og langsomt forstår han, at fra nu af er hans liv ændret. Med et slag er dette ydmyge menneske, som har passet og plejet sin herres mark år ud og år ind blevet en anden – og nu tør han for første gang i sit liv le højt mod himlen og han synger, mens han graver skatten ned og gemmer den for alle andre, for det er hans opdagelse, og han vil også eje den. Og syngende går han hjem og sælger rub og stub, hvad han ejer og har, og han opfører sig som en gal, og så køber han marken af sin herre – og folk ryster på hovedet af hans rablende vanvid – men han er ligeglad, for nu er skatten hans!

Og det her, det har i hvert fald ikke en pind med normal kristendomsop-fattelse at gøre – for det er jo ikke særlig næstekærligt, det manden foretager sig – hvis det da overhovedet er lovligt? Ja, måske hvis han lyver og hævder at han ikke kendte noget til skatten, men moralsk set er han ude i uføret. Burde han ikke som en god kristen samfundsborger være gået hen til den mand, som rettelig ejede marken og sagt: Se her, hvad jeg fandt i din mark – værsgod, den tilhører dig! Så ville han uden tvivl have fået en pæn findeløn og han ville have beholdt sit gode rygte som en god kristen, der først tænker på sine nærmeste og så på sig selv og i øvrigt betaler enhver sit. Hvad i alverden har denne umoralske lignelse med Guds rige at gøre?

Alt! Væk er alle de religiøse spekulationer om retfærdighed og uretfærdighed – om ondskab og godhed – og ikke mindst om hævnens time, hvor de uretfærdige skal smides i ildovnen, og der skal være gråd og tænders gnidsel – og det har de ærligt fortjent. Væk er prædikerens resignation: Nyd livet mens du kan det – dit korte og uretfærdige liv. Og tilbage står den lidenskab og det begær, som ikke gider beskæftige sig med spekulationer om dit og dat, fordi der er noget vigtigt, man har for med sit liv. Der er noget, man skal, som overskygger alt andet. Dette ene vidunderlige, som oplyser dit liv – og samtidig lader dit lys skinne klart i verden. Ingen glemmer den gale mand, der købte en hel mark for at få sin skat. Ingen glemmer den forelskede nar, der døde af ulykkelig kærlighed: Pyramus og Thisbe, Romeo og Julie – Tristan og Isolde og hvad de hedder alle disse højt besungne par, der døde af kærlighed, fordi livet mister sin betydning, når du ikke kan få den du elsker. Det er ikke et løfte om hævn og retfærdighed engang, der skal bære livet men kærlighedens, begærets og lidenskabens lysende fakkell.

Sådan er det med Guds rige. Sådan er det med den kirke, som er blevet så spekulativ og så lidenskabsløs, så et af de vigtigste spørgsmål blandt de mange medlemmer i den danske folkekirke er spørgsmålet om, hvornår man skal rejse sig op under gudstjenesten eller om der må fotograferes under dåben!

Ligesådan med perlen. Du handler med perler – ved alt om dem – og så en skønne dag finder du *perlen* – og du *må* eje den – for alt i verden. Og først nu får dit tomme kræmmerliv mening, og du sælger alt, hvad du ejer og har – hele dit tidligere nu så betydningsløse liv – så selvfølgelig, for du *må* eje den perle, for den er det eneste, der tæller. Væk er alle spekulationer om det nu også går an – væk er alle kalkulationer og beregninger og fremtidsperspektiver – du *må* have den perle – for enhver pris! Og du får den, og du holder den i hånden, og du ser på din ejendom – din skat – og så har livet ikke været forgæves! Sådan er det bare – og sådan er det med Guds rige!

Nu kan man jo sige, at det heldigvis er sjældent, man fejrer 5. søndag efter helligtrekonger – der går mange år imellem, så mange, så der kun er én tekstrække til dagen. Så det er sjældent vi får smidt lidenskabens så ufortyndet i hovedet – måske fordi disse historier er lidt farlige for den samfundsbevarende kirke, der forkynder tilfredshed i kald og stand: Du skal ikke stræbe mod det uopnåelige men passe dit arbejde og holde loven – og så i øvrigt ikke sætte dig op mod øvrigheden. Sådan! Hold dig til det foreskrevne og forventede. Men hvis disse to små fortællinger har noget på sig, så kaster de altså et noget andet lys ind over vores liv og stiller os det utidige spørgsmål, om vi egentlig nogensinde har villet noget for alvor – om vi nogensinde har haft andet for end tanker om dagen og vejen – ud over det, som man gerne så, vi gjorde os nyttige med? Har vi altid formået – måske endda ligefrem i Guds navn – at fortrænge vort livsbegær – eller blev du også pludselig grebet som mændene i lignelserne af noget der var vigtigere end alt andet? Noget som ændrede dit liv?

Sådan er det med Guds rige – ja sådan er det med Gud selv – denne lidenskabeligt forelskede nar, der sætter alt til side for den kosteligste perle og skat – ja, som endda ofrer sin egen søn for sagen – hvor slem kan man blive? Men så vigtigt var det at få fat i os - at eje os – alle os, som Gud kalder helt enestående perler uden hvilke Guds eksistens ingen mening har. Hvis ikke det var for os, var Gud ikke til! Der har du en lidenskabeligt forelsket Gud, der ofrede alt, hvad han ejede og havde for at få fat i os og derfor smiler både han og alle englene, hver gang vi døber et lille barn til at tilhøre ham og slår korsets lidenskabeligt forelskede tegn for dets pande og bryst.

Hold op med at spekulere så meget på livets retfærdighed eller den forurettelse, som fornærmer dig. Livet går alligevel ikke op. Hold op med at spørge din Gud eller dig selv eller dine nærmeste om retfærdighed – spørg om kærlighed! Så ser du måske pludselig Guds Rige. Så ser du måske i dag den perle – den skat, der giver *dit* liv dybde, indhold og mening.

Om at turde gå på vandet

Den 4. nattevagt er tiden mellem kl. 3 og kl. 6 – den tid, som nogle kalder for ulvetimen eller sandhedens time, og det ved den, der har ligget vågen og oplevet, hvordan ens nederlag nærmest står i kø for at melde sig på banen – de ting, jeg fik gjort så forkert og de ting jeg *ikke* fik gjort eller sagt. Og der kan man så ligge i den sidste nattevagt og ærgre sig over sig selv. Det er også på denne tid, man ofte kan mærke en underlig trykken for brystet, så man bliver dybt bekymret for sit helbred. Det er uden tvivl en tumor. Og netop her, fortælles det, kommer Jesus så gående hen over dybet med alt, hvad der var ham: frimodighed, kærlighed og fred. Ikke at det hjalp tilhængerne så meget i første omgang. De var ude på dybet og kæmpede bravt i den sidste nattevagt, da de ser ham komme gående, og selvfølgelig bliver de skrækslagne, for det kan kun være et spøgelse – et budskab om død og undergang som en anden klabautermand, der varsler ondt – og de skreg højt, indtil han gav sig til kende: Så så! Vær frimodige, frygt ikke – det er mig!

Historien om vandringeren på søen er en fantastisk fortælling, der skrider frem som en drøm – en meget visuel og betagende drøm, som kunne være fortalt af apostlen Peter, der nu kommer i centrum af historien. Efter at være kommet sig ovenpå forskrækkelsen anmoder han med vanligt uigennemtænkt gåpåmod Jesus om lov til at stige ud af båden og gå hen til mesteren. Og han får lov og går også på vandet – lige indtil han mister troen, så at sige: Man kan jo ikke gå på vandet! – og så synker han naturligvis, men bliver reddet op i båden af Jesus, der griber ham i sidste øjeblik. Og de kommer ombord og stormen lægger sig.

Herren bevare din udgang og din indgang fra nu af og til evig tid. Det er sådan et smukt citat fra den gammeltestamentlige pilgrimssalme 121, som er gledet ind i vores dåbsritual - i og for sig uden nogen påfaldende sammenhæng til resten af ritualen, men nu er det der altså. Når vi lægger hånden på det lille dåbsbarns hoved - det barn, som står ved begyndelsen af sit liv - så beder vi her i menighedens fællesskab, om at Gud vil bevare dets udgang – altså at det må få frimodighed og frygtløshed nok til at vove sig ud i livet og kæmpe med – ja, med dette vanskelige liv, som nok kan få den frygtsomme til at ligge stille i havnens fred og ro for slækkede sejl – måske hele livet igennem – og det er jo en vidunderlig bøn og opmuntring for os alle sammen. Kast dig bare ud i livet – kast dig ud på de 70.000 favne, som Kierkegaard siger - vov kækt en dyst med døden, som Grundtvig siger – slå dig løs – gør det umulige! Tro – tro på livet! At det nok skal gå alt sammen! For der står en derude og kalder dig ud i livet med alt, hvad der er ham...

Og så din indgang: Når du kæmper med mislykkes – når du falder uhjælpeligt igennem – når du mister troen, og livet truer med at opsluge dig, for farligt er det jo dette liv – så står

han også der og griber dig i den sidste nattevagt og taler til dig som ven med ven, eller som han nu vil, til stormen lægger sig, og der bliver fred.

Og det er vel så det som dåben og Guds fortælling og gudstjenesten vil give os: mod til at leve – fred til at leve – ja ikke blot leve men give den hele armen – være frygtløse som de, der intet har og dog ejer alt, som Paulus siger. De, der måske ikke er noget særligt i verdens øjne – og dog kan vi gå på vandet! Og så er vi pludselig en kristen menighed – et fællesskab af fortabte mennesker, som Gud selv hanker op i og givet nyt mod og nyt liv, så vi må undre os over det. En menighed, der tør sætte sejl og stå ud på dybet – tør kæmpe med vores tro og vores tvivl i tillid til at det nok skal gå alt sammen, for der står han så med sit: *Frygt ikke – det er ikke et spøgelse eller et mareridt – det er mig!*

Og nu kunne jeg jo godt sige amen, hvis det ikke var fordi Matthæus slutter sin fortælling på en måde, som jeg er nødt til at kommentere, fordi jeg tror, det er vigtigt – måske endda pointen i fortællingen: *Mændene i båden*, skriver han, *kastede sig ned for ham og sagde: Sandelig, du er Guds søn.* Det var altså fordi, han kunne gå på vandet og få stormen til at lægge sig, de tilbad ham som Guds søn. Men det holder jo ingen steder. Mirakler kan måske imponere os, ligesom mirakelmagere og supermænd kan – men de kan jo ikke gøre os tro mod vores liv og vores medmennesker – tværtimod har miraklerne det med at få os til at flygte fra vores givne vilkår ind i en drømmeverden – ind i en illusion. Så hvis fortællingen i dag skal munde ud i en forkyndelse af kristendom – og det skulle den jo gerne - så må vi have resten af Matthæus' fortælling med. Fortællingen om Guds søn, der endte på korset forladt, fornægtet og forrådt af sine egne tilhængere - på trods af deres tilbedelse. På trods af hans åbenlyse mirakler.

Matthæus slutter så at sige sin fortælling med den barske erkendelse af, at mirakler nok kan få folk til at kaste sig ned i ydmyg tilbedelse - mens kærligheden - jeg havde nær sagt den ganske almindelige guddommelige og menneskelige kærlighed, som ifølge Matthæus var Jesu egentlige anliggende – det, han kom for – det han kom *med* - ja, det rører dem åbenbart ikke så særlig meget.

Er du Guds søn? sagde folk, så bevis det og lav et mirakel. Giv os et tegn på det. Stig ned af korset, så vil vi tro på dig! Og det er vel egentlig den gamle erkendelse af, at folk vil have brød og skuespil og gerne en supermand der kan klare problemerne for os. Kærligheden er jo god nok, men også forfærdelig besværlig ligesom friheden, der lyder meget godt, men som jo også indebærer et ansvar for dit liv og for dit samfunds liv. Det er som om, brød og skuespil er meget nemmere og langt mere tiltalende – og de politikere, der lover netop brød og skuespil, og som lover at klare problemerne for os, har vind i sejlene for tiden. Men det, som Guds søn kom med, var netop kærlighed og frihed - dette uadskillelige par, som formår at

gøre et menneskes liv evigt og vække stendøde og kolde hjerter til live, mens brød og underholdning kun giver en stakket glæde. En event, der skal slå tiden ihjel. Livet måske.

Hvad end evangelisterne fortæller af bespisningsundere, mirakuløse helbredelser, vandringer på vand og andre mirakler, så siger det os i virkeligheden ingenting, før kærlighedens og frihedens kors kommer med som fortællingens umistelige baggrund. Mirakler alene duer ikke til at bære vores liv - de kan kun få os til at tabe både næse og mund, og det er vi ikke tjent med i længden.

Det er derfor, vi holder altergang sammen nu om lidt – for at mindes Jesu død og opstandelse – for at mindes – ja mere end det: for at blive en del af den kærlighed, der gør os til frie mennesker – for det er det, kærligheden gør.

En ny fortælling har på en mærkelig måde blandet sig ind i vores liv - til de gamle fortællingers store fortrydelse, fordi den ikke vil lade dem være i fred, men farver dem med kærlighedens og frihedens farlige dimension. De gamle religiøse mirakelfortællinger lyder endnu og vi nikker til dem med genkendelsens fortrolighed et langt stykke, men så blander denne Kristus sig i fortællingen om vores liv og gør den ganske anderledes ny og spændende og frem for alt vedkommende, så vi bliver nødt til at tage stilling - nødt til at vælge. Nødt til at leve! Så besværlig er frihedens og kærlighedens vej. Livets vej. Men det er den der er vores vej.

Din tro har frelst mig

Hvem er hun, denne kvinde, som skildres så lidenskabeligt engageret og sympatisk i evangeliet? Ja, jeg tror, hun repræsenterer en meget stor del af verdens befolkning. Hvis vi kigger lidt på Israels historie, så var kanaanæerne i hvert fald ifølge Det gamle Testamente, det folk, der boede i Palæstina, dengang det udvalgte folk kom tilbage efter ørkenvandringen. Det var uheldigt, eftersom Josva og hans stormtropper mente, at Gud havde bestemt dette land for Israel, og derfor havde de ikke blot lov til, men guddommelig ret til at udrydde kanaanæerne, som jo i øvrigt dyrkede den afskyelige Baal – en frugtbarhedsgud, som Israels Gud hadede af et godt hjerte. Så kanaanæerne indtog vel i de gode jøders bevidsthed en – skal vi sige paria stilling. De var en slags kasteløse, som man måtte behandle som sådan.

Det samme synspunkt gør sig vel gældende i dag i forholdet mellem zionister på den ene side og så de frygtelige palæstinensere, som har tilladt sig at bebo Israel i et par tusind år – naturligvis uretmæssigt, eftersom Gud selv har givet dette land til Israel. Og så er disse palæstinensere jo ovenikøbet terrorister, som man efter gældende amerikansk – og derfor også israelsk lov - må behandle ganske efter forgodtbefindende. Tænk, de tillader sig at

protestere imod, at et fremmed folk har besat deres land nu i snart 60 år. Eller hvad med forholdet mellem de sorte sydafrikanere og den hvide indvandrerbefolkning, som satte sig så massivt på landet og reducerede den oprindelige befolkning til slaver. Eller de europæiske indvandrere i Nord- og Sydamerika eller Australien, der simpelt hen udryddede den oprindelige befolkning eller reducerede den til maleriske folkeminder. For ikke at tale om det verdensomspændende religiøst betingede had mod ”de andre”, som menneskers forskellige guder altså tilsiger at behandle som undermennesker og det, der er værre med god samvittighed. Jeg forstår såmænd godt, at ateismen vinder frem i vores land, og set i denne sammenhæng: Godt for det! Vi kan jo ikke acceptere religionernes fortsatte hærgen i vores verden. I livets navn må uret falde!

Jeg tror, det er denne store, undertrykte befolkningsgruppe, den kanaanæiske kvinde repræsenterer, og læg mærke til, at selv Jesus ifølge evangeliet tilsyneladende accepterer den verdensorden, der ligesom tillader undertrykkelsen på baggrund af folkeligt tilhørsforhold. I hvert fald i starten. Han lader hende råbe i sin nød uden at reagere med ét ord. Med vanlig indfølelse råder Jesu tilhængere ham til at sende hende væk, så hun ikke skal gå og råbe efter dem. Ganske som da mødrene kom med deres spædbørn.

Jesus mener altså ikke, at hans mission kan gælde andre end jøder – altså hans eget folk. Men hun bliver ved, denne lidenskabelige mor. Hun ser stort på al skam og kaster sig for hans fødder og beder om hjælp som vist kun en mor kan bede for sit barn. Alligevel bliver Jesus ved sit: Man skal ikke tage børnenes brød og give det til hundene. Så er hun da vist sat på plads, når man tænker på, hvordan hunde betragtes i Mellemøsten. Og selv da giver hun ikke op, men argumenterer ud fra det faktum, at hundene jo da netop æder af de smuler, der altid falder fra børnenes bord. Giv mig blot så meget som en krumme af det brød, du har til dit eget folk. Det er jo nok til at frelse min lille pige.

Og så forstår vi måske også Jesu reaktion eller rettere omvendelse, som er den samme, som kommer frem, da en officer i den romerske besættelsesmagt, som heller ikke hørte til de mest populære folk i Israel, kom og bad for sin tjeners liv: Du skal ikke engang nedværdige dig til at gå ind i mit hus, men sig blot et ord – det er jo så rigeligt, når det er dig! Mere end nok til at frelse min tjener. Sig blot et ord! Og Jesus siger: Tænk, hvis der var sådan en tro – sådan en tillid til mig i mit eget folk, som der åbenbart er hos disse pariaer, som er dømt uværdige af alle de såkaldt rettroende jøder. Og tjeneren blev rask i samme stund. Og i samme øjeblik blev hendes datter rask.

Det handler om tro, som måske er et af de mest misforståede begreber i verden. Mest fordi tro er blevet gjort til adgangskode for at komme ind i det pæne religiøse selskab. Hvis ikke du tror, kan du ikke være sammen med os – eller som Gud Herren sagde til Israels folk gennem profeten: Hvis ikke I er troende, kan I ikke blive boende! Sådan. Og i mange kirkelige

kredse er troen selv i dag blevet perverteret til en tro på det overnaturlige. Du skal tro bogstaveligt på Bibelens fortællinger – ellers kan du ikke være med i kirken! Men tro i ordets oprindelige kristne betydning handler om noget langt dybere og langt mere dyrebart end sådan et adgangskort til de rette kredse. Og det er vel også, hvad fortællingen prøver at sige. Tro har med nærvær at gøre – nærvær og opmærksomhed. Tilstedeværelse fuldt og helt. Sådan som både officeren og den kanaanæiske kvinde var det. Dette øjeblik rummede i sig hele livet – dette hellige evige nu, hvor du står overfor dit medmenneske, som er det samme som at stå overfor Jesus, som er det samme som at stå overfor Gud. Det er dette guddommelige nærvær, troen medfører. For jøderne – altså for hans eget folk – stod religionen i vejen – den religiøse eftertanke, som f.eks. tilsagde gode jøder at vende ryggen til romere og kanaanæere og samaritanere og spedalske og urene og hele rækken af de urørlige og unævnelige, som Jesus bramfrit lever sammen med og rører ved i et væk. Og netop jøderne anså sig selv for de eneste sande troende. Men de var aldrig nogen sinde til stede i deres liv. Billedligt talt sad de hele livet i synagogen og funderede over det liv, de aldrig kom i nærheden af.

Jeg mener, det er en af hovedpointerne i evangelierne, at alle de filtre og slør og mure og hegn, som er mellem os og vores liv af den ene eller anden grund – måske religiøst, måske politisk-nationalt betinget, eller måske fordi vi er fanget af os selv – af vores eget ego, som hele tiden skal tilfredsstilles, og som kræver retfærdighed og mening i tilværelsen og udkomme og hvad ved jeg – at alt det, som holder os borte fra selve livet – det er de forhindringer, Jesus fjerner med sit liv, hvor han vader rundt på alle forbudte steder både fysisk og åndeligt og religiøst - og med sin død, som er en del af hans livsholdning: Hvad kan døden skade mig i virkeligheden? Hvad kan uretfærdigheden skade mig? Og hans opstandelse, som er symbolet over alle symboler på livets dybeste og inderste virkelighed. Fordi livet grundlæggende er et forårsliv – et opstandelsesliv.

Jeg tror på dette liv! På det liv, som evangeliet om Jesus viser mig, og som jeg dybest set kan genkende som mit eget virkelige liv derinde bag alle forhindringerne, maskerne og fortrængningerne. Jeg tror på, at der i ethvert menneske er en guddommelighed, der som oftest er undertrykt af alle disse frygtsomhedens sære krumspring, der får os til at vende livet ryggen. Og jeg tror, at det var denne guddommelighed, Jesus opdagede, så han igen måtte erkende, at virkelig tro sjældent findes blandt de troende, men derude i grænseområderne, hvor ingen troende kommer. Mange gange siger Jesus til mennesker, han har helbredt: Din tro har frelst dig. I dag kunne han vel lige så godt have sagt: Kvinde, din tro har frelst *mig*! Din tro har vist mig, hvad der findes i ethvert menneske – uanset hvem. Du har vist mig, hvad livet er værd. Du har vist mig Gud!

Fastetiden går for at være afholdenhedens og eftertankens tid, og det kan jo sikkert være meget godt. Men måske skulle vi hellere gøre fastetiden til en stille og lyttende tid, hvor vi tør lade os betage af naturens mirakuløse genopvågning. Netop i denne tid kan den opmærksomme se og glædes over alle de små forårstegn – lige nu, inden det hele bryder løs. I stilhed kan vi være til stede midt i naturens opstandelse – og måske endda blive en del af den selv – selv få lod og del i det opstandelsesliv og den trodsige forårsglæde, digterne synger så smukt om – netop om de små tegn i det spirende forår, som giver os tro på livet. Og med opmærksomheden og stilheden vokser lydhørheden af sig selv, og i dit eget indre møder du pludselig et liv, du aldrig havde drømt om. Den Guds fred og den virkelige frimodighed, som kommer af at være til stede uden omsvøb. Og så – ja, så skal du leve.

Peters bekendelse

Der findes i den franske kirke i Rom, San Luigi dei Francesi, oppe i et mørkt hjørne til venstre for hovedalteret et maleri fra omkring 1600 af den italienske mester Caravaggio – ja, der hænger faktisk tre kæmpemalerier, der alle sammen handler om evangelisten Matthæus, hans kaldelse, hans evangeliesskrivning under himmelsk inspiration og hans martyrdød. For en euro kan man få projektørlys på billederne et lille stykke tid, og det er åbenbart en god forretning, for der er hele tiden nogen, der gerne vil se det berømte billede, og pengene går uden tvivl til de fattige. Det er især billedet til venstre, Sankt Matthæus' kaldelse, der påkalder sig publikums opmærksomhed, måske fordi det er så levende – et nærmest vibrerende intenst øjebliksbillede. Baggrunden for motivet er den korte notits i Matthæusevangeliet om, at der sad en mand ved sin toldbod ved navn Matthæus. Jesus sagde til ham: Følg mig, og han stod op og fulgte ham. En kortfattet, men meget gribende situation, hvor et tilsyneladende overfladisk og pengebegærligt menneske pludselig bliver vakt til live – bliver kaldet ud til et helt andet liv. Hvad sker der? Hvorfor lige mig? Hvorfor lige nu? Men han fulgte kaldet, og det kom i sidste ende til at koste ham livet, som man kan se på det grusomme maleri til højre. Og dermed vandt han livet, for den, der mister livet på grund af Jesu kald, vinder det, mens den, der vil bjerge livet for enhver pris, mister det – om det så også lykkes for ham at vinde alverdens rigdom, anerkendelse og respekt. Det er dette kald – denne omvendelse fra ét liv til et helt helt andet, der bærer en meget stor del af evangeliets budskab.

Der er en særlig finurlighed ved Caravaggios maleri. Dér sidder de om bordet i toldboden og tæller deres penge, og ind træder så to mænd med lyset fra højre, hvoraf den bageste – med

en antydning af glorie om hovedet - peger på Matthæus, der forbavset peger på sig selv. Hvem? Mig? Men foran Jesus står en anden, ret grov person, der stort set dækker for ham, så man kun aner Jesus, og det er denne søndags hovedperson, om man så må sige, Simon Peter. Også han peger på Matthæus og optræder ligesom en formidler eller mellemmand for dette guddommelige kald – agent, om man vil: Hør nu efter, hvad mesteren siger, Matthæus! Måske symboliserer Peter her kirken – han var jo efter sigende dens første biskop eller pave med nøglemagt fra Jesus selv – klippen, han ville bygge sin kirke på.

Jeg ved ikke, hvad Caravaggio selv har tænkt, men for mig ser det grangiveligt ud, som om Peter maser sig frem og ligesom spærrer vejen til Jesus selv eller skubber ham lidt til side. Hvorfor skal han i det hele taget med på billedet? Han fremgår jo ikke af historien. Denne fortolkning skyldes måske min lutherske baggrund. For ikke længe siden kunne vi fejre reformationsjubilæum og bl.a. fejre, at alle kirkelige mellemænd mellem det enkelte menneske og Gud blev fejret ud, hvad enten det nu drejede sig om paver eller præster, martyrer eller helgener eller sågar jomfru Maria, og den direkte forbindelse blev genoprettet i dåben én gang for alle og til stadighed fornyet og bekræftet i nadveren. For i virkeligheden er enhver, der er krøbet ud af dåben, både præst, biskop og pave, som det hed. For reformationen var Sankt Peter og alle hans efterfølgere af katolske paver ikke formidlere af evangeliet – de stod i vejen for det. Ganske som på Caravaggios billede, hvor Peter maser sig ind foran Jesus selv og nærmest skjuler ham. Og det er jo en påmindelse til enhver prædikant og enhver menighed om ikke at stå i vejen for evangeliet, men hvad er det egentlig, der er på spil her?

Hans tilhængere havde vel fulgt Jesus i den formening, at han var den, der skulle genoprette Israels herlighed, magt og ære – at han var 'den, der kommer', som man sagde om Messias - og de skændtes allerede bravt om, hvem der skulle sidde på de fornemste pladser i det nye rige. De drømte ikke om, at deres Messias eller Kristus, den levende Guds søn – endsige da de selv, var forudbestemt til at lide og dø for sagen. Og da Jesus prøver at forklare dem, at det er det, der er konsekvensen af at forkynde evangeliet i verden – kærlighedens pris - går Peter så i rette med ham: Gud bevare dig Herre, Nej, sådan må det aldrig gå! Og Jesu reaktion kommer prompte og ufortyndet: Gå din vej, din Satan! råber han til Peter – eller for den sags skyld til kirken – når den ikke vil tage Jesu kors op, men går efter magt og sejr og herlighed – altså denne verdens idealer - og dermed stiller sig i vejen for evangeliet. Ganske som han tidligere i Matthæusevangeliet råbte til Djævelen selv, da han forsøgte at friste Jesus netop til alverdens magt og herlighed: Du er jo Guds søn. Så vis det dog, og jeg skal give dig hele verden.

Man kan sige, at evangeliet beskriver en kamp mellem to livsopfattelser, som man kunne kalde kejserens eller verdens på den ene side og Guds på den anden. På den ene side den

opfattelse, der anser livet for en mulighed for at realisere sig selv på den ene eller anden måde – få det, vi kalder succes i livet. En mulighed for at komme til ære og værdighed i verdens øjne ved at gøre en indsats. Blive til noget – helst noget stort. Det er kejsermagts ideologi – i evangelierne er det også Djævelens – og det er vel i og for sig det, man kunne kalde den normale opfattelse. Det er den vindermentalitet, vi fodres med dagligt fra vi er helt små i vores konkurrencesamfund, der har det med at opdele mennesker i vindere og tabere.

Overfor denne normale opfattelse står en anden, som de færreste – end ikke Jesu tilhængere – forstår et suk af. Det var sort tale for dem, skriver Matthæus et sted – og er det måske også for os? Det er den opfattelse, der ser livet som en mulighed for at tjene ethvert medmenneske uden vederlag. Et liv, hvor rigdommen består i det, man har givet bort - hvor retfærdighed er at tjene *uden* fortjeneste, og hvor den højeste lykke er at give det hele væk - ofre alt – ja, endog sit eget liv, for at andre kan komme til. Det er dette selvudslettende, kenotiske liv, Jesus kalder mennesker til, og som han selv levede som det store eksempel til efterfølgelse. Jesu succes – om man så må sige – bestod i hans ophøjelse på korset, som Johannes siger det. Og ifølge evangelierne er det ikke bare for sjov, det her – sådan et spørgsmål om valg af livsstil. Nej, det gælder liv eller død – ikke blot for ham, men for enhver. Vil du følge kejseren og alle de andre og djævelen til helvede ad den brede vej, eller vil du følge de få udvalgte og Jesus til Gud i himlen ad den smalle vej?

Men hvad er så egentlig formålet med dette uhyrlige kald til omvendelse, som Jesus ifølge evangelierne har kastet ind i vores verden for snart 2000 år siden? Hvad er det, han vil os denne underlige, ludfattige vandreprædikant, der kunne blive så rasende på sine nærmeste, at han kaldte dem for Satan selv, og som valgte at blive henrettet som en folkefjende frem for alverdens magt og herlighed? Ja, der er vel noget, der tyder på, at han vil gøre op med den fatale og djævelske misforståelse, at livet handler om at vinde det ved at søge anerkendelse, ære, rigdom, velfærd, overfladisk lykke og stakket glæde - sådan at vi kan arbejde uhindret og frit på det, vi ifølge Bibelen er skabt til som mennesker, og som altså ligger dybere forankret i vores menneskehjerte end selve overlevelsen: nemlig at elske. Så enkelt og så svært. At forsage djævelen og hele hans kejserlige verdensorden og tro på Gud og hans uordentlige rige, hvor retfærdighed synes at være kærlighed – den kærlighed, som så ofte koster livet i denne verden. Men det gør ikke noget – det skræmmer os ikke, for når man elsker eller blot *har* elsket, er det ikke svært at dø, som Victor Hugo siger det i *Les Misérables*, det svære er at opdage, at man egentlig aldrig har levet - om man så også er lykkedes fuldt ud og har vundet hele verden. Eller som den højt dekorerede general Löwenhjelm lidt bittert spørger sin gamle mor på vej hjem fra Babettes gæstebud: Kan en lang række sejre i livet tilsammen udgøre et nederlag? Derfor er korset for os kærlighedens og dermed det sande, det virkelige, det levede livs symbol, og det var netop det, Peter ikke kunne begribe, dengang han ville

frelse Jesus fra korsets trange vej. Gud bevare dig, Herre, Nej sådan må det aldrig gå dig. Og det kom det jo så alligevel til, ironisk nok bl.a. ved Peters hjælp.

Så kærligheden er og bliver vores ledestjerne som kristne – den ubegribelige, altfavnende kærlighed, der aldrig kan sætte grænser mellem mennesker. Den upopulære kærlighed, som Søren Kierkegaard kalder den, som aldrig vinder ret mange tilhængere i kejserens tillokkende politiske og juridisk korrekte verden, der lever højt på *forkærlighed* for de elskværdige, anerkendelse og fortjeneste til de rigtige, og som bruger dæmonisering af dem, vi ikke kan lide, som daglig underholdning i medierne. Sådan som vi kender det alt alt for godt.

Det er denne upopulære kærlighed, en lille flok stadigvæk samles om hver søndag her i kirken som en stille modsigelse af djævelens og kejserens nok så populære og med fanfarer udbredte verdensorden. Som en lidenskabelig modsigelse af vores normale liv – vores normale menneskesyn – vores normale tilværelsesopfattelse, og som et uophørligt kald til omsider at komme til os selv som de mennesker, vi blev skabt til at være: kæmpende, elskende mennesker, der kender den hemmelighed, som Frans af Assisi afslører i en af sine bønner: '... det er ved at give, at man får. Det er ved at glemme sig selv, at man finder sig selv. Det er ved at tilgive andre, at man får tilgivelse. Det er ved at dø, at man opstår til evigt liv.'

Samtale på bjerget

Forklarelsen på bjerget kaldes denne underfulde fortælling – altså ikke ”forklaringen”, men forklarelsen, fordi Jesus viste sig for sine tilhængere i et forklaret skær. Men de forstod ikke, hvad det var, de så – der fulgte så at sige ikke nogen forklaring med. Og det er jo også så sin sag at forklare en vision – det er ligesom den umulige opgave at skulle fortælle en mærkelig drøm, man har haft – den står der bare i al sin underlighed.

Men lad os prøve alligevel. Hvad er det, Matthæus vil med denne mærkelige vision? Hvordan kan den tydes – hvis den overhovedet skal tydes? Ja, der er jo nogle klassiske elementer til stede – hentet fra den jødiske hellige skrift – vores såkaldt gamle testamente: Lyset, der betegner Guds nærvær, hvilket jo bekræftes til fulde af stemmen: Dette er min elskede søn – i ham har jeg velbehag. Hør ham! Guds ord talt direkte ud af en lysende sky. Og så er det vel også en vurdering – eller en rangorden, vi oplever med denne religionssamtale - eller hvad det nu er – mellem Moses og Elias og Jesus. Moses den store lovgiver, som også havde del i stråleglansen fra Gud. Elias, den store profet, der blev ført direkte til Himmels i en ildvogn – og så tømrersønnen, Jesus fra Nazareth – den korsfæstede forbryder, der overstråler begge

disse to kæmper i jødedommen. Det er jo guf for den nye, unge kristendom på Matthæus' tid, men vel også et slag i ansigtet på de ortodokse jøder, for hvem Moses og Elias var uovertrufne sandhedsvidner.

Der er altså ikke tvivl om budskabet. I Jesus fra Nazareth er Guds egen søn kommet til jorden – det er ham de gamle har ventet på og dunkelt profeteret om – det er ham, den hellige skrift peger på – ham, der gik rundt blandt toldere og syndere og spiste med dem – ham, der rørte ved de urene og nedbrød alle anstændige skel og grænser mellem mennesker – ham, der blev henrettet af romerne og det jødiske præsteskab og folk som en forbryder – en undergraver af hele deres religiøse og politiske system.

Og så er det jo, vi er nødt til at spørge, hvorfor? Hvad er det, denne undseelige og samtidig dybt provokerende vandreprædikant af tvivlsom herkomst kan, som ligesom overtrumfer hele den fædrenes religion – og måske endda alle andre religioner?

Mit forsigtige bud på et svar på det spørgsmål i dag er: Han kan holde samtalen i gang.

Umiddelbart lyder det jo ikke af så meget, men ved nærmere eftertanke måske alligevel. Samtalen er frem for alt andet menneskets kendemærke - udtryk for det, vi kalder menneskeånden - og det er vel ikke for meget sagt, at den er noget af det bedste og menneskeligste, vi har – og samtidig er den noget af det vanskeligste og flygtigste og skrøbeligste, vi kender. For just, som man tror, man har gang i en samtale, så smutter den og bliver til belæring eller skænderi eller doceren eller retssag – eller prædiken eller mission eller alt muligt andet end lige netop samtale.

For samtalen kræver som afgørende forudsætning ligeværdighed. Der kommer næsten aldrig en samtale ud af det, når den ene part så at sige ved bedre end den anden. Og slet ikke, når den ene part – eller for den sags skyld begge parter – ejer sandheden. For denne skrøbelige menneskelige samtale er netop som en fælles vandring – en fælles søgen til gensidig opbygelse, hvor begge parter i en samtale kan suge næring af hinanden og vokse som mennesker i en gensidig udlevering, hvor man tør afdække sine inderste tanker og følelser for hinanden i tillid og kærlighed. Det er det, der gør en samtale frugtbar, når mennesker så at sige tør afføre sig alle de tillærte og overleverede frygtsomme fordomme og givne sandheder og stille sig nøgne og åbne til rådighed for hinanden i samtalen, og i sådan en samtale er Gud selv til stede med al sin kærligheds rigdom. Det ved enhver, der har oplevet den.

Det er han til gengæld sjældent i de såkaldte religionssamtaler, hvor sandheden skal doceres for enhver pris. Det er sjældent at høre en jøde eller en muslim eller en kristen åbne sig for en virkelig samtale, fordi man netop er pansret ind i en på forhånd givne og uopgivelig sandhed. Man kan godt råbe til hinanden og i særdeleshed ad hinanden – men den fælles søgende opbyggelige frugtbare samtale bliver det sjældent til. Og det er lige præcis her, Jesus skærer igennem på en måde, som fik evangelisterne og så mange efter dem til at danse af glæde.

Nu kom han, patriarkers håb for at nedbryde alle de grænser og skel, der hindrer mennesker i at tale sammen som ven med ven. Nu kom han – Guds egen søn – der skulle genforene adskilte og fremmedgjorte mennesker på tværs af alle grænser. Nu kom den guddommelige samtale selv til mennesker og bød sig til tværs igennem alt, hvad vi ellers troede på og levede på i vores frygtsomme religiøse skyttegrave, hvor vi med larm og latter og i vores afguders hellige navne forråder og forstøder de mennesker, vi ikke bryder os om i den afsindige tro, at det gør os til større og bedre mennesker at vende ryggen til hinanden i ophøjet bedreviddende fornærmelse. I den sindssyge formening, at det er fint og helt i overensstemmelse med Guds mening at slå de såkaldt onde mennesker ihjel.

I begyndelsen var samtalen, og samtalen var hos Gud – og samtalen var Gud. Og samtalen tog bolig blandt mennesker og vi så samtalens lysende herlighed, men – konstaterer Johannes tørt i sin prolog til evangeliet - vi tog ikke imod den. Vi troede vel ikke på den – turde vel ikke forlade os på den – så vi slog den ihjel og begravde den sikkert i en klippehule. Men samtalen lod sig ikke slå ihjel og lod sig ikke begrave. Den opstod og den opstår igen og igen, hvor man mindst venter den – så pludselig oplever vi den vidunderlige samtale, hvor vi sært afvæbnede møder hinanden – ikke for at slås – ikke for at underkue – ikke for at vise os for hinanden – men møder hinanden som en ren åbenbaring – som elskende mennesker. Tal til mig som ven med ven...

Jeg sagde før, at forudsætningen for en samtale er ligeværdighed, men forudsætningen for ligeværdighed er jo den kærlighed, der er i stand til at elske hinanden – dvs. at holde samtalen i gang med hinanden på trods af alle vores overtrædelser – på trods af alle de gange, det gik så galt med det hele, og vores liv sammen blev alt andet end opbyggelig og kærlig samtale. Når vores evindelige frygt blussede op i lys lue som vrede og råbende ord – som direkte had og vold. Når det, som skulle være kærlighed, blev til overgreb og voldtægt af værste skuffe. Ja, så er der jo kun én mulighed tilbage – og det er kærligheden, så samtalen kan komme i gang igen.

Og derfor skal du elske mennesker. Sådant som Jesus elskede – ikke blot sine egne – ikke blot de elskværdige, men de onde – forbryderne – de fordømte og de fortabte, de udstødte og de mindreværdige - og du skal genoptage din fortabte samtale med alle mennesker – så skal du leve.

For at vende ryggen til et eneste menneske – selv det elendigste – slår et stort stykke af din menneskesjæl. Og hvad hjælper det så, om du med vold og magt vinder hele verden og hele verdens beundring - hvad hjælper det dig, om du får ret med fagre ord – hvis du mister dit menneskeliv? Hvis du mister blot én af Guds mindste små?

Her i kirken ved vores gudstjeneste er der ingen samtale - underligt nok, kan man mene, og det er måske grunden til den omsiggribende kirkekaffe - men måske skyldes det, at gudstjenesten mere er tænkt som den natlige opladning af mobiltelefonen, hvor vi i stilhed og i fællesskab suger til os og lader os bevæge af Guds fortælling og dermed oplades og opmuntrer til den livsnødvendige samtale med mennesker, som er vores liv derude i hverdagen. Det er vel det, som er meningen med os. Den åbne og fordomsfri samtale i kærlighed med alle mennesker. Men det er af en eller anden grund lige så svært, som det er sandt, og vi løber så nemt tør for den energi og imødekommenhed og kærlighed, som skal til for at holde samtalen i gang. Og derfor skal vi til gudstjeneste en gang imellem for at fyldes op. Her får vi med Guds egen hjælp ord og ånd og såmænd også lidt rejsekost – næring til kærligheden. Næring fra det lille, undseelige menneske, der engang på toppen af et bjerg underligt nok blev udråbt af Gud selv til den elskede søn frem for alle de andre store og mægtige konger og kejsere, lovgivere og profeter. Hør ham! Smag på ham og gå så hjem og hold samtalen i gang for alt i verden! For her i kirken eller på toppen af det hellige bjerg skal vi ikke blive. Vi skal ud herfra og leve og elske med alt, hvad vi har i os.

Magten og æren

Der er en fristelse – en udfordring om man vil – der går som en rød tråd igennem hele Bibelen – og det er fristelsen til at tage magten – tage magten over andre eller for så vidt tage magten over sit eget liv.

Når vi beder i Fadervor: Led os ikke i fristelse, så er det ikke mindst den fristelse, vi beder os fritaget for – måske fordi vi kender den alt for godt – det ligger uendeligt dybt i os, nærmest som en del af vores DNA. Og i dag anses det vel nærmest som en dyd at være Herre i eget hus så at sige – at bestemme over sit eget liv. Vi kalder det frihed.

Dengang Djævelen fristede Jesus, så var det netop et forsøg på at få ham til at tage magten over mennesker som Guds søn. Kejsermagten. Herskermagten. Jesus modstod fristelsen og klarede prøven så at sige. Det er værre med os andre, der må leve med denne splittelse i vores sind mellem det gode, som vi gerne vil, men sjældent gør og så det onde, som vi ikke vil, men alt for ofte gør alligevel, som Paulus udtrykker det. Og det gode, som vi altså ikke er så gode til – det er vel dette at leve som de små børn i en fuldstændig afhængighed og hengivenhed til livet – først og fremmest til andre menneskers kærlighed.

For hvad er det ved barnet, Jesus fremhæver, når han påstår, at vi skal vende om og blive som børn, hvis vi virkelig vil leve? Ja, for mig at se er det ingenting! Det, som giver børn adgang

til Guds rige, er ikke deres egne barnlige kvaliteter, men deres tomme hænder. Det er ikke fordi, de kan noget, som voksne ikke kan - ikke andet end det ene, uden videre at være genstand for omsorg og kærlighed fra de voksne. Det er på grund af dette ingenting, vi døber de små børn, sådan som vi i dag har døbt Emma – og det gør vi Gud ske lov på trods af al fornuftens tale om at vente til de bliver voksne og kan svare for sig selv. For der skal netop *Ingenting* til for at komme ind i Guds rige. Uden *ingenting* kommer man slet ikke ind!

Tilhængerne begriber det ikke. De kan ikke slippe deres meget menneskelige drøm om magt og ære, eller denne indbyrdes konkurrence om at blive den største. Om at få den største hæder. At blive mest berømt. De fatter ikke en tøddel af den sandhed om livet, Jesus forgæves prøver at formidle til dem. Det menneskesyn, hvor livet og lykken aldrig er vores egen fortjeneste – aldrig beror på vores egen indsats – men er et resultat af Guds og dine medmenneskers nåde og kærlighed. Du er ikke din egen lykkes smed, selv om det er det, vi går og forestiller os! Vi stolte Adams slægter, der kun så lidet mægter, når det kommer til stykket. Det går igen og igen i evangelierne, hvor forstokkede, blinde og døve, disse tilhængere er. Måske som en trøst til de menigheder, der måske også oplever, hvor svært det er at efterfølge Kristus i denne selvhengivende, ubekymrede og letsindige tro på Guds altfavnende kærlighed. Måske er det denne stolthed – denne indbyggede lyst til at tage magten og ville klare livet selv uden hjælp fra hverken Gud eller mennesker – der er det egentlige syndefald. I hvert fald ifølge Bibelen.

I lignelse efter lignelse – helbredelse efter helbredelse provokerer Jesus både sine tilhængere og ikke mindst den velbjergede del af sin samtid – og måske også os - når han ufortrødent hævder, at netop de, som *ingenting* er i verdens øjne – de udstødte – taberne – de små - det er de største i Guds øjne. Hvad enten det drejer sig om småbørn, syndere, tabere eller vildfarne får. Slaver – kvinder – hedninger – stoddere og tiggere – de vanføre, arme og elendige. Ja, alle de, som ud fra den tids målestok og ud fra den religiøse og politiske elites dom var og blev de mindreværdige – fordømte her på jorden - eller som de sagde: under Guds vrede og straf. Nej, det er dem, der er Guds velsignede, som vi også hørte det i søndags. *I er de salige!*

Ja, hvad mener I? Hvis en mand har 100 får og ét af dem farer vild, vil han så forlade de 99 andre i bjergene for at gå ud og lede efter det ene. Er det ene vildfarne får mere værd end de 99 andre, som ikke er faret vild? Eller hvem er størst - den hyrde, som har 99 får tilbage i god behold, eller den hyrde, som bare har ét sølle vildfarent får tilbage, fordi de andre blev spredt for alle vinde, da han forlod dem?

Jeg tror egentlig, det handler allermest om ligestilling. For nok er vi forskellige – heldigvis: store og små, gamle og unge, selviske og uselviske, tungsindige og letsindige – rige og fattige. Kvinder og mænd – indfødte og fremmede. Men samtidig er vi alle ét – dybt og inderligt

forbundne. I hvert fald ifølge evangeliet. Og det er vel vores viden om og vores tro på denne ligeværdige forbundenhed, evangeliet kalder kærlighed. Jeg tror, det er en meget vigtig pointe i evangeliet, dette voldsomme opgør med hele den normale hierarkiske tankegang – den sædvanlige opdeling af mennesker i forskellige mere eller mindre værdifulde klasser – rangklasser, som det vist stadigvæk hedder officielt. Ja, det er vel egentlig dette opgør med vores normale måde at indrette os på, som *er* evangeliet – det glædelige budskab. Det evangelium, som er en provokation for alle retfærdige, men en overraskende gave til alle fortabte. Evangeliet om, at der er en kærlighed, der ligesom gennemsyrrer livet – en umådelig kraft, der ikke kender til at gøre forskel på mennesker, og som ingen kan gøre sig fortjent til – så lidt som man kan gøre sig fortjent til livet selv. Det er denne kærlighedens ånd eller kraft, eller hvad vi nu kalder den, evangeliet fortæller om i den ene fortælling efter den anden. Det er den, vi lytter efter her ved vores gudstjeneste – den vi synger om og beder om – at vi må få en fornemmelse – en anelse om, at vi aldrig er alene, men – hvad enten vi nu kan mærke det eller ej – så er vi med i sådan et altfavnende eviggyldigt fællesskab.

Også når vi i frihedens navn bryder ud af det for at ville og kunne selv, sådan som Adam og Eva brød ud af Paradis, fordi de i modsætning til Jesus lod sig friste af djævelen til at tage magten og blive som Gud selv. Som vi hørte det i den smukke Esajasprofeti: *Glemmer en mor sit diende barn? Glemmer en kvinde det barn, hun fødte? Om de så også skulle glemme – så glemmer jeg ikke dig!* Og Matthæus' pointe er så måske, at nu med Kristus og hans selvhengivende død for os på korset, er døren til Guds rige – døren til Paradis – blevet åbnet igen for alle de små og ydmyge, som ved, at de så langt fra magter livet og i virkeligheden kun lever i kraft af Guds og menneskers kærlighed. Den Gud, som ikke glemmer sine mindste små, men som kæmper til døden for dem.

Det, der for mig er så befriende ved gudstjenesten, er, at den så at sige for en stund befrier mig fra mig selv og alle mine bekymringer om alt det, jeg skulle med mit liv - og bringer mig tilbage til noget oprindeligt. Det er, som om gudstjenesten tager mig i hånden og fører mig tilbage til min tabte menneskelighed – mit tabte paradys. Tværs igennem alle mine mere eller mindre heldige forsøg på at gøre mig gældende og blive til noget stort, giver den mig uden videre tilbage til et guddommeligt medmenneskeligt fællesskab, som ikke beror på mig eller på nogen af mine fremragende kvalifikationer, men som bygger på livet selv så at sige - på livets overstrømmende kærlighed, som vi altid fejrer og lovsynger og nyder her i gudstjenestens hellige almindelige fællesskab.

Om jeg så kan tage denne forbundenhed og hengivenhed mod livet med ud i min hverdag og nyde den der, er nok et spørgsmål, for splittede er vi, og djævelen går som bekendt rundt som en brølende løve for at opsluge hvem han kan, men jeg kan da prøve, og under alle omstændigheder ved jeg, at jeg ikke er alene om opgaven. For som vi hørte det ved Emmas

dåb: Han, der dengang besejrede både død og djævel med sin inderlige hengivenhed og kærlighed – han går med mig alle dage – lige indtil verdens ende.

Om tilgivelse

Da vi for ca. 12 år siden flyttede til Svanninge, var der en nabo, der var så venlig at introducere mig til den nærliggende golfbane, hvilket kom til at indebære mange fine oplevelser på banen, men også en hel del frustration. Jeg lærte mig selv at kende som nærmest utilregnelig i mit raseri, når slagene af en eller anden grund mislykkedes, hvad de ganske ofte gjorde. Det måtte såvel køller som golfbag lide en hel del under. Men jeg lærte også diverse golfudtryk at kende, og der var især et af dem, jeg studsede over, og det var dette at en bestemt kølle eller et bestemt jern kunne være 'tilgivende'. Første gang jeg opdagede udtrykket, var i en reklame for en bestemt golfkølle. Den var ret dyr – måske netop fordi den havde det der tilgivende over sig – men jeg købte den selvfølgelig, blot for at konstatere endnu engang, at reklamer ikke altid holder, hvad de lover. Golf er et meget konsekvent spil. Slår man det mindste forkert, bliver man prompte straffet, og der hjælper ingen bønner eller nok så 'tilgivende' køller.

Men reklamesloganet er jo genialt, fordi det netop spiller på en erfaring fra menneskelivet, vi alle kender så godt - nemlig den, at selv om man også gjorde ting forkert, så var det sjældent, det gik helt galt. Det er i hvert fald min erfaring. Ikke blot mine stakkels medspillere på golfbanen, der skulle stå mål til mine raserianfald, men helt generelt synes jeg, når jeg sådan ser tilbage på mit liv, at det har været båret af mine medmenneskers tilgivelse og nåde. Og Gud ske lov for det, for ellers var det da gået helt galt.

Men den erkendelse – eller den livserfaring - burde så selvfølgelig medvirke til at gøre mig selv tilgivende – gøre mig selv til et mildt og godt og kærligt menneske, sådan som evangeliet jo også mere end antyder – og som vel er et hovedanliggende for megen kristen teologi: Når Gud uden videre kan tilgive dig alle dine synder, og endda lover dig evigt liv på trods af døden, så bør du vel også kunne tilgive din næste. Og ikke være som denne gældbundne tjener i lignelsen, der så stort på al tilgivelse – både sin egen og sin næstes. Men hvorfor holder det så ikke? Hvorfor smider jeg stadigvæk mine dyre golfkøller væk i raseri – især de tilgivende. Og hvorfor er jeg stadigvæk meget nøjeregnende med, om jeg nu også får, hvad der tilkommer mig – hvad jeg synes, jeg har krav på? I løn. I handel og vandel – ja, af livet selv – og ikke mindst af min næste. Og hvorfor er jeg så sygeligt optaget af, at min syndige næste nu også får den straf, der tilkommer ham? Ja, hvorfor reagerede denne gældbundne

tjener så utilgiveligt, som han gjorde. Hvad var det, der gjorde ham så gal, at han var ved at kvæle sin medtjener på grund af en bagatel?

Og nu skal jeg nok lade være med at tale om hans ulykkelige barndom, men hvis jeg var beskikket som hans forsvarer, så ville jeg sige, at det måske var selve *tilgivelsen*, der gjorde ham rasende - at det var det at få alting forærende af en andens hånd, der krænkede hans æresfølelse og hans stolthed så meget, at han følte sig ydmyget som menneske. Med sin fuldstændige tilgivelse ændrede kongen hans liv fra at være et værdigt liv, som vi jo også sætter højt - et liv, hvor man søger at bevare sin selvfølelse og sin selvrespekt - til et liv, som grundede sig ikke på hans egen indsats og fortjeneste, men helt og aldeles på kongens nåde. Med sin rundhådede tilgivelse tog kongen livet ud af tjenerens hånd og gjorde det til en gave - givet af nåde.

Hvis det var sådanne tanker, som fødtes i tjenerens sind, så begynder vi stolte og selvstændige mennesker måske at forstå, hvorfor han handlede så aggressivt, som han gjorde. Han var jo blevet sat ud af kraft på en måde, og det kan godt være svært at affinde sig med, hvis man tidligere har været højt anset og højt betroet netop i kraft af sine evner og sin dygtighed og sin stærke karakter. Ja, hvis jeg skal leve et hundeliv, så vil jeg også bide fra mig, har han måske tænkt - og som tænkt så gjort. Betal, hvad du skylder!

Forstået på den måde stiller denne lignelse os overfor et underligt spørgsmål: Vil vi acceptere det, som enhver gudstjeneste handler om: Guds betingelsesløse kærlighed? Er det nok for os, bare at modtage livet med taknemmelighed som Guds gave til os? Fylder dette evangelium os med glæde eller i virkeligheden med vrede? Er det for meget med den tilgivelse og den guddommelige kærlighed, der ligefrem går i døden for os - uden at vi sådan set har bedt om det? Som Karen Blixen skal have svaret, da en kristen missionær engang foreholdt hende, hvordan Jesus var gået i døden for hendes skyld: Nej tak, det skal De endelig ikke gøre! Vi kan vel sagtens forstå dette høflige afslag fra baronessen, og dybest set kan vi vel også godt forstå tjeneren i lignelsen, der nok var blevet eftergivet al sin gæld og skyld, men samtidig var blevet pålagt en ubetalelig taknemmelighedsgæld, der på ham virkede som et overgreb på hans integritet som menneske.

Evangeliet er ikke til at komme udenom. Den kristne menighed er og bliver en forsamling af tilgivne, frelste, fortabte syndere, og spørgsmålet er, om det ikke afspejler vores virkelighed som mennesker. Det er det, vi alle sammen er i virkeligheden, selv om mange ikke rigtig vil acceptere det. Det med at ville selv og kunne selv og klare sig selv uden hjælp fra andre - være sin egen lykkes smed, som det hedder, med sin ære og selvrespekt i behold - ja, det er måske i virkeligheden det store selvbedrag. Eller dette gælds fængsel, lignelsen taler om som en konsekvens af den manglende tilgivelse. Hvis du ikke kan tilgive, bliver du heller ikke selv tilgivet!

Til gengæld er det ganske udbredt – ja, måske ligefrem bærende for vores patriarkalske samfund – det samfund, som evangeliet kalder 'verden', og ser som fjenden selv. Her dyrker man den opdragende, dømmende og straffende fadergud som et ideal til efterfølgelse. Her spiller ære og hævn, ret og uret de store roller og de store lader de små føle deres magt lige fra fædre over herremænd til kejseren selv. Her dyrker man statsmagten, og her har det enkelte lille fortabte menneske ingen betydning.

Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger Jesus igen og igen. Nej, den, der vil være stor iblandt jer, skal være jeres tjener og den, der vil være den første iblandt jer, skal være jeres træl ... ja, hvis ikke I bliver som børn igen, kommer I slet ikke ind i Guds rige. I jeres fåreflok er det enkelte lille fortabte får af umistelig betydning – fordi det er elsket.

Ind i en gennempatriarkalsk imperialistisk magtkultur forkynder evangeliet moderligheden eller det kvindelige element som livets egentlige grundlag – og det er måske evangeliets egentlige anliggende: At underminere enhver dominerende patriarkalsk, hierarkisk magtstruktur i familie og samfund med denne barnlige, tilgivende moderlighed, fordi det er og bliver kærlighed og intet andet, der bærer alt liv. Og denne kærlighed skal fra menighedernes gudstjenester gennemsyre de patriarkalske samfund – ja, hele den patriarkalske verdensorden som en surdej, der skaber liv og frihed og sand glæde for alle.

Sig det til alverdens patriarkalske samfund – til alle dem, der hylder den verdensorden, hvor det er de få stærke, der bestemmer, mens alle andre skal adlyde. Sig det til de politiske og økonomiske magthavere, der undertrykker, bomber og terroriserer mennesker overalt i verden, samtidig med at de kalder sig deres frihedselskende velgørere. Og sig det til hinanden, så vi aldrig igen falder for denne verdens bedrag og hykleri, men forbliver de frie mennesker, vi blev skabt til at være i et sandt og frit og ligeværdigt fællesskab – i en hellig og ganske almindelig kirke, bestående af tilgivne, fortabte men genfundne syndere – dybt forskellige og dog bundet sammen i et ubrydeligt fællesskab af mennesker, der ikke har vores liv fra os selv og vores egen fortjenstfulde indsats. Mennesker, der intet selv har at rose sig af – intet andet end dette hellige almindelige fællesskab – af hinandens kærlighed og tilgivelse. Uden den er vi i virkeligheden intet. Ikke andet end livstidsfanger i vores eget lille hundehul af et fængsel.

Den uretfærdige vinbonde

Der er en sætning i Jesu fortælling om den sære vinbonde, der slår mig: *Må jeg ikke gøre, hvad jeg vil med det, der er mit? Eller er dit øje ondt, fordi jeg er god?*

Fortællingen handler om Guds rige – altså om det helt centrale i Jesu forkyndelse, som han mange gange beskriver i disse hverdagshistorier med deres skæve og overraskende og provokerende pointe. Og det han stiller op i fortællingen – ja, det er jo netop ikke nogen endegyldig sandhed, som man ligesom kan tage ved lære af – og jeg vil stadig påstå, at Jesus har ingen lære – men han beskriver i sine fortællinger nogle sære begivenheder, der netop betegner en sublim menneskelighed, der går på tværs af al rimelighed – og dermed af al retfærdig og religiøs tænkning. Han bryder med al lovmæssighed – blæser på det engang vedtagne og sår tvivl om alle normer. For de har jo ret – de vrede arbejdere, der klager over forskelsbehandlingen fra denne arbejdsgiver, der gør, hvad han vil med det, der er hans – også selv om det langt fra er retfærdigt. Lige løn for lige arbejde må være en grundsætning i princippet om lighed.

Man har fortolket denne fortælling så den kom til at handle om Guds nåde mod de sidste – sådan en slags udjævning af forskellene i kærlighedens navn. Mattæus gør det selv med sin lille eftersætning: Således skal de sidste blive de første... Og det er jo meget sødt, men jeg tror den handler om noget meget mere – nemlig om tilværelsens dybe mangfoldighed. Altså dette, at livet ikke er så lovbestemt og så sammenhængende og så meningsfuldt, som vi går og tror – eller sagt på en anden måde: Livet er måske slet ikke den guddommelige konstruktion, vi troede, og som religionerne har forkyndt og folkene kæmpet for – sådan et sammenhængende bygningsværk fra skaberens hånd, der på en eller anden måde giver mening, hvis vi lader religionen udfylde de tomme huller.

Måske er livet – man kunne sige livet ifølge Jesus - i langt højere grad et rigt kildevæld af oplevelser, begivenheder, foreteelser, som skal have lov til at stå selv uden nødvendigvis at skulle puttes ind i en skuffe eller et system eller en eller anden orden, før det giver mening – og som vi skal give os selv og hinanden lov til at være med i med alt, hvad der er os – uden på forhånd at være programmeret til denne eller hin handling, for at det hele skal give mening. For jeg tror ikke, der er nogen mening.

Denne vinbonde så i hvert fald stort på al retfærdighed og skabte dermed en begivenhed, der overskred enhver orden – nemlig ved at udbetale alt for meget til de sidste eller alt for lidt til de første. Der var ingen mening eller rimelighed i det, han gjorde. Til gengæld en vidunderlig menneskelighed, der skabte en fantastisk fortælling. Ligesom den berømte sædemand, der bare strøede sin sæd overalt uden tanke for, om det nu også var fornuftigt eller rentabelt. Eller den utrolige far, der genoptog sin forfærdelige søn som arving på trods af han åbenbare misbrug af alt. Eller den gale konge, hvis gæster afslog hans invitation til fest, og som så inviterede alle de elendige – eller forvalteren der fik ros, fordi han snød og bedrog sin herre. Købmanden, der solgte alt for at få fat i sit livs perle uden tanke for konsekvenserne. Kvinden, der ødslede al den kostbare salve i et øjeblikks begejstring.

Det er som om, Jesus forkynder som det allervigtigste denne nye uordentlighed – disse mennesker, som lever deres menneskeliv, som de vil – uanset enhver god skik og brug og rimelig retfærdighed – uanset hvad loven og profeterne siger og hvad præsterne forkynder. Der er noget fantastisk suverænt menneskeligt over dem – som om de forstår livet på en anden måde end vi normalt forstår det – som en fantastisk lejlighed til at boltre sig som vingårdsejer, som sædemand eller som far – som konge eller som forvalter eller som hvad som helst – boltre sig helt ud i det urimelige – uden at tænke et øjeblik på konsekvenserne – på præcedens – på følgerne af deres handling. Uden den evige frygt for konsekvenserne, som holder alle os andre ordentlige og pæne mennesker i ave i vores stille og rolige liv – på en måde, så vi måske aldrig kommer i berøring med det liv, som Jesus kalder Guds rige – eller bare, hvad der minder om en begivenhed! Det, der får mennesker til at vende sig om, fordi det havde ingen ventet!

Det er vel også, hvad f.eks. abstrakt kunst handler om – at bryde med alle regler for, hvordan et maleri bør se ud – hvordan et stykke musik bør lyde – at chokere og dermed åbne og udvide livet for mennesker. Og så er store dele af Det nye Testamente i virkeligheden måske chokerende abstrakt kunst – så langt som noget fra den ældgamle religiøse visdomslitteratur, vi troede det var. Måske er Guds rige at være det, man er – men for fuld udblæsning. Og ikke mindst at lade andre være det, de er og udfolde sig, som de er. Sådan som små børn i virkeligheden lever. Uden normer og uden grænser. Er du far eller mor, så elsk dine uvorne unger grænseløst og utilladeligt hæmningsløst uden at skulle opdrage dem – er du sædemand – så så – ikke bare hvor det er rimeligt fornuftigt at så – men overalt – ikke bare korn men tvivl og glæde! Uden tanke på udkommet. Er du konge så inviter de forkerte til din nytårskur – f.eks. de elendigste – er du forvalter, så snyd din herre, så englens smiler derved. Er du arbejdsgiver, så betal dine dovneste arbejdere en umanerlig høj løn. Og se, hvad der sker! Og nyd det! Er du menneske, så vær det, du er med glæde! Ja, lev dit liv, som hverken du selv eller andre havde ventet det – se stort på alle livsholdninger, forordninger og leveregler og løftede pegefingre - hvorfor? Fordi du tror på denne Jesus, når han igen og igen påstår, at det kan dit liv sagtens rumme – ja, det er det, vi er her for: at udfolde al vores menneskelighed hæmningsløst, ubetænksomt, grænseløst. Det er muligt – ja, ifølge Jesus sandsynligt, du går til grunde ved det, for samfundet er ikke meget for det – det vil hellere have ensretning, normer og grænser, og flittige samfundsborgere. Men prøv alligevel, for så har du levet og ikke bare overlevet og efterlevet. Du har været dig selv.

Det er vel egentlig også det, Jesus selv vover at gøre – at udfolde sig grænseløst som hovedpersonerne i hans fortællinger – og samtidig tilskynder han os til at folde os ud i *vores* liv, fordi det er det, vi er skabt til – skabt til at skabe overstrømmende begivenheder, sådan som han turde og gjorde hele tiden. Hans liv og hans historier var et guddommeligt

overflødigshorn af uventede, overraskende begivenheder, så det til sidst vel ikke kunne undre nogen, at han efter sin død på ordensmagtens bud, selvfølgelig - stod op af graven – som endnu et overraskende vink til os om livets umådelighed og fuldstændige mangel på den dødelige orden, vi bruger vores kostbare liv på at håndhæve – både for os selv og for andre. Husk på, at vi ikke *har* et liv – vi *er* et liv – et evigt ufor-gængeligt liv!

Tænk, hvis vi kunne give både os selv og hinanden leverum og råderum over vores liv, så det uventede og det overraskende – det anderledes og *de* anderledes ikke altid blev mødt med frygt, mistro og med modstand og med tilbud om helbredelse – men med forbavset glæde. Så tror jeg også, det bliver herligt at være til stede i dette utrolige liv med dets ufattelige muligheder en dejlig dag i februar - og så med den fantastiske frihed, vi bliver mindet om i dag – friheden til at være mennesker lige her og nu. Friheden til at være os selv.

Hæderspladserne

Prøv lige at lægge mærke til en finurlig pointe hos Matthæus. Der står, at Zebedæussønnernes mor kom hen sammen med sine sønner og kastede sig ned for fødderne af Jesus. Kan I se det for jer? Der ligger de så i støvet for Herrens fødder og dernedefra beder de så om hæderspladserne i Guds rige – altså om det stik modsatte af de pladser de selv indtager lige nu – de usleste af alle pladser dernede i støvet for Jesus fødder. Og dermed spidder Matthæus den almindeligt udbredte livsvisdom, som vel nok langt langt de fleste af os – om ikke alle – har lært fra vi var ganske små – en politisk/pædagogisk livsholdning, der går på, at man ved at vise ydmyghed kan opnå magt og ære og i hvert fald få sin vilje. Lige fra den gang, vi lærte at det hedder 'bede om' kartoflerne i stedet for det naturlige: Ræk mig dem. Fra starten af vores tilværelse lærer vi dette hykleri til fuldkommenhed, så vi til sidst ikke kan andet end det – så vi til sidst aldrig formår at sige et sandt ord, uden at gøre vold på os selv og på hinanden – aldrig tør udtrykke vores ærlige mening, uden at det bliver i forkrampede vredesudbrud, når den forlorne maske af pænhed og kryben for hinanden krakelerer og vi *må* sætte vores vilje igennem. Vi bliver på en måde opdraget til systematisk tiggeri, fordi vi mener, at det kan betale sig: Hent lige avisen, så er du sød!

Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger Jesus til sine tilhængere. I ved, hvordan det er i verden med alt dette hykleri. Magthavere og såkaldte stormænd, der misbruger deres magt, men sådan skal det ikke være blandt jer. I skal leve på sandhedens grund. Og dér er ingen større end andre, og i ligeværdighedens rige bliver det krybende hykleri meningsløst. Det bliver meningsløst.

Det er Jesus så ikke den første, der har fundet ud af. Profeten Mika siger nøjagtig det samme – blot om det hykleriske i forholdet til Gud: Tror I virkelig, I kan komme krybende til Gud med jeres vanvittige ofre af kvæg og olie i stride strømme? – og læg så lige mærke til den her: Tror I virkelig det nytter en pind at ofre jeres eget afkom til Gud? Er I rigtig kloge? Fatter I da ikke, at livet handler om retfærdighed og sandhed og kærlighed mod hinanden. Det er det, Gud vil – og ikke al jeres forlorne kryben og kravlen. Hold nu op, mennesker! Og hvis nu Mika har ret, hvordan i alverden kan vi så tilbede en Gud, der efter sigende ofrer sin egen søn, for at stille sig selv tilfreds? Denne mærkeligt forkrøblede tankegang, at Gud kræver offer for at stille sin vrede i bero – altså igen kryben og ydmygelse. Hvordan kan vi tænke sådan om vores Gud?

Det er stærkt, det her – fordi det rammer lige ned i vores næsten indiskutable virkelighed – ja, vores dagligdag, der bygger på hykleriet som det naturligste af alt. Hvornår var vi sidst ærlige og redelige, som vi siger – selv i vores allermest nære forhold? Og som vores liv former sig, sådan former sig også vores tanker om Gud, fordi vi har en formidabel evne til at skabe Gud i vores eget billede som en slags garanti for, at vi lever rigtigt. Jeg tror, vi er nødt til at gennemtænke det her, selv om det næsten kan lyde blasfemisk at sætte spørgsmålstegn ved et grunddogme i manges opfattelse af kristendommen – nemlig denne forsoningstanke, der går ud på, at vi gennem ydmyghed når frem til opstandelsen, sådan som Jesus gjorde det. At vores Gud forlanger ydmyghed og offer.

Jeg tror ikke, Jesus var særlig ydmyg, men han var sand – og han var tro mod sit liv og mod sig selv i det kald, han stod i – nemlig den uforbeholdne kærlighed til mennesker. Og for de fleste blev hans liv og hans kald en forargelse – ikke på grund af kærligheden – men på grund af det uforbeholdne – det grænseløse, som netop løftede småfolk op i herlighed og stødte stormænd fra tronen – altså væltede hele den forlorne og forløjede samfundsorden, der opdeltede mennesker i alle de forskellige kategorier, vi kender så godt – og som derfor befordrer den evige kamp for anerkendelse. Vil du i verden frem, så buk! Sådan skal det ikke være blandt jer! Er det ikke forløsende ord? Endelig en der griber fat om sagens kerne og rykker hykleriet op med rode.

Jeg tror, han vidste, hvad det kom til at koste, når folk begyndte at flokkes om ham, fordi deres fortrykte menneskehjerte brændte af længsel efter endelig at høre sande ord om det at være menneske – ikke under Guds vrede, men under Guds uforbeholdne kærlighed – og en skønne dag blev det for meget for den religiøse og politiske elite i samfundet, så han blev hurtigt og effektivt fjernet.

Ikke for at stille den vrede Gud tilfreds som det dyrebare offer: Skal jeg give min førstefødte for min overtrædelse – min livsfrugt for min synd? Nej, siger profeten Mika. Nej, da. Men du skal vandre retfærdigt og kærligt og årvågent med din Gud!

Matthæus taler om Jesu død som en løsesum for mange – og det kan jo nemt misforstås netop som et bevidst ydmygt offer – og sådan er det vel blevet forstået af de fleste og i hvert fald af den officielle kirke. Men er det det? Jeg synes ikke, det rimer med Jesu forkyndelse. En løsesum er den sum penge, man betalte for at sætte en slave i frihed – eller en krigsfange, og så ligger det jo snublende nær at antage denne offertanke. Jesus yder noget for mig – nemlig sit eget liv. Han blev såret for *vores* overtrædelser – os til fred kom straf over ham osv. Men for mig er denne løsesum mere hans *livs* eksempel end hans døds, hvis man kan sige det på den måde. Altså gennem sine ord og handlinger giver Jesus mig måske indimellem lidt mere mod til at være mig selv og dermed komme ud af mit indgroede hykleri – min krybende forsigtige og frygtsomme pænhed, så jeg endelig tør sige sandheden og tør se sandheden om mit liv i øjnene – også selv om det koster. For der er ingen tvivl om, at et ligeværdigt og kærligt liv mellem mennesker er utrolig upopulært. Tænk engang, hvis vi afskaffede alle forskelle mellem mennesker. Hvad skulle vi gøre med vores forargelse, al vores retfærdige harme, som vi fodres med dagligt som vores livsindhold? Alle vores herlige fjendskaber?

I små glimt ser jeg et andet liv, hvor menneskelivet er det største af alt – kærligheden mellem mennesker, der betyder, at hykleri og løgn og forstillelse må gå tomhændet bort – også det religiøse hykleri og forstillelsen overfor de afguder, der kræver underkastelse og smiger af mennesker for at komme dem i møde. Jeg ser alle disse religiøst og politisk undertrykte mennesker, der løftede hovedet ved Jesu forkyndelse af sandhed og frihed og kærlighed – alle dem, der pludselig fik nyt liv i deres udslukte og døde øjne og hjerter. Og jeg ser magthaverenes vrede og resultatet af vreden: min korsfæstede bror. Men jeg ser også hans ustyrlige opstandelse i ethvert menneskehjerte, og i ethvert fællesskab, der oplever glæden ved sandheden, så alt det forlorne krakelerer og falder til jorden som det, det er: en tom skal omkring ingenting.

Jeg tror, at min korsfæstede bror kan ændre mit liv, så det bliver et sandt liv – og dermed et frit liv. Og det kan vel ikke udtrykkes flot nok – som når Grundtvig synger det:

*Løskøbt har han dig blandt helvedes fanger,
kranser dig yndig som kongen sin ven,
skænker dig alt, hvad dit hjerte forlanger,
sol-fuglen lig bliver ung du igen.*

Ja, sådan er det. En fantastisk smuk beskrivelse både af Jesu liv og død og opstandelse, men også af mit eget, når jeg får mod til at bryde ud af mit fængsel – min grav – og blive levende. Når jeg får mod til at påtage mig opstandelsens virkelighed i mit eget liv – aflægge al frygt og frygtens mange masker og begive mig ud i livet som et sandt menneske – som mig selv. For det er det, livet i Kristus i virkeligheden er: mit eget liv. Jeg skal ikke kaste mig ned for nogens fødder i håbet om deres velvillighed og anerkendelse – heller ikke for Guds fødder med

ydmyge ofre eller smigrende bønner. Nej, jeg skal såmænd bare handle retfærdigt, vise trofast kærlighed og årvågent vandre med min Gud. Og det skal jeg gøre med glæde – med løftet hoved og en selvbevidsthed som det frie menneske, jeg er.

Indtog i Jerusalem

Hvert år ved påsketid drog den romerske kejserlige guvernør, Pontius Pilatus efter sigende op fra sin residens ude ved havet ved Cæsarea – den nye by, der var opkaldt efter Cæsar selv, for at holde sit årlige indtog i Jerusalem. Det var et indtog med kolonner af heste og mænd i læder og jern. Der var faner og basuner – der var hele den romerske kejserlige opbud af militærmagt – og det var netop meningen, at Jerusalem, der var arnested for så meget oprør mod romermagten, skulle vide, at hele militærmagten var til stede. Folket skulle se og forstå det håbløse i enhver form for modstand.

Og folk stod og så – tavse, betuttede måske, imponerede over dette kolossale opbud af magt – men også med knyttede hænder i det skjulte – i vrede og afmagt over denne håbløse besættelse af disse romerske hedninger, som i snart 70 år havde plaget og udsuget det jødiske folk, og som nu sad fastere og hårdere på magten end nogensinde. Hvor længe, Herre? Hvor længe endnu vil du lade dit folk træde under fode af disse krigsgale barbarer? Og så denne sadistiske tyrann til Pontius Pilatus, som havde omdannet selve tempelpladsen til et slagtehus med sine tilfældige massakrer på uskyldige mennesker. Der kom han – højt til hest – iklædt sin guldskinsbrynje, den fjerprydede hjelm og det røde slag. Flot, sejrrig, uovervindelig...

Alt dette foregik ved Vestporten, hvor vejen fra Cæsarea gik ind i Jerusalem. Omme på den anden side af byen, ved Østporten, hvor vejen nordfra løber ind i byen, blev der også holdt et indtog på denne solrige forårsdag. Et indtog, der vakte et spinkelt håb i mange jødiske hjerter blandt bønder og slaver og andet godtfolk af den fattigste befolkning. En profet fra Galilæa havde arrangeret sit eget indtog netop på denne dag – og hvilket indtog i forhold til det romerske i den anden ende af byen! Ridende på et æsel – ganske alene – holdt denne mærkelige mand sit alternative indtog i byen. Han holdt det i henhold til profeten Zakarias, der engang havde spået om Israel: Se, din sande konge kommer til dig, sagtmodig, ridende på et æsel.

Fattigfolk strømmede til. Byens elite – de fornemme familier – præsterne og romernes medløbere var alle til stede i den anden ende af byen. Men de fattige i Jerusalems East-end oplevede noget, de aldrig helt skulle glemme. De oplevede et menneske, der åbent turde

demonstrere sin modstand imod den altdominerende magt i landet – ja, i hele verden. Lige så stille – men også på en måde, der ramte dem – og så ukuelig sad han dér på sit æsel i sin enkle, fattige kjortel – uden nogen form for pomp eller pragt endsige våben og så dog alligevel så strålende som en feltherre i sit fornemste skrud. Sad dér på Zakarias' æsel og benægtede rent ud enhver virkelig betydning af det andet indtog i Jerusalem. De kan stille an med hele maskineriet – med al deres magt – med alle deres heste og alle deres mænd. Men ret får de aldrig. De kan undertrykke og slå ihjel massakre efter massakre – korsfæste i titusindvis – men sandt bliver deres forehavende aldrig – og derfor er det dømt til undergang.

Først måbede de. Så jublede de alle disse håbløst undertrykte eksistenser. Og de dansede omkring ham og skar grene af træerne og lagde deres lasede klæder foran ham som en hyldest – en hyldest til sandheden, der pludselig dukkede op som et levende håb. Dér sad han jo og var til stede og red ind – lige midt ind i romermagtens centrum – og hvad kunne det ikke ende med. Frihedens time var måske endelig begyndt at slå. Gud havde måske nu endelig forbarmet sig over sit folk, sådan som han altid havde gjort det. Hosianna – velsignet være han, som kommer i Herrens navn...

Jesu indtog i Jerusalem var – ganske som Pontius Pilatus årlige indtog – en demonstration, men dermed hører enhver sammenligning op. For mens den romerske hær demonstrerede våbenmagt og vold som middel til at opretholde freden med, så demonstrerede Jesus sagtomdighed, ydmyghed, ikkevold som middel til at opnå den virkelige fred. Og dermed demonstrerer han et ganske andet menneskesyn og samfundssyn – en vision, om man vil, om en anden måde at leve sammen på. Uden vold – uden aggression – uden vrede. Sådan som de gamle profeter forestillede sig samfundet i Guds ånd – et samfund, der byggede på kærlighed og barmhjertighed. Et samfund, hvor sværd blev smedet om til plovjern.

Utopi! vrænger romeren, der kun kender én kommunikationsform, der virker, nemlig ordren, der efterkommes af frygt. Med rette. Det var den holdning – ja, det var den teologi, der havde bygget det romerske verdensimperium. Magtens teologi – den guddommelige ret til at herske, hvis man kunne. Overmagtens ret til at bestemme alt. Det var ikke tilfældigt, at kejseren i Rom havde titel af Guds Søn – og dermed havde understreget sin guddommelige ret til at herske uindskrænket over hele verden.

Vi ved, hvordan det gik de to mennesker, der holdt deres indtog på hver sin måde den dag i Jerusalem. Pontius Pilatus blev nogle år senere afsat i unåde af kejseren på grund af unødig grusomhed – og Jesus blev fem dage efter sit indtog korsfæstet af romerne. En hurtig og effektiv sejr for romermagten, kan man sige – i hvert fald på kort sigt. Man hørte ikke meget til denne Jesus og hans lille profetbevægelse senere. De stak alle af som hunde med halen mellem benene, og endnu engang triumferede overmagten og bekræftede den holdning, som havde skabt imperiet. Udryd alt, hvad der truer Pax Romana – den romerske fred.

Og så sidder vi alligevel her i dag på adventssøndag – 2000 år efter disse skæbnesvangre indtog i Den hellige Stad. Det romerske verdensimperium er for længst gået i opløsning – de romerske guder har for længst forladt livet i denne verden og er kommet på museum – men overalt i verden samles mennesker endnu den dag i dag for at hylde den fattige, sagtmodige konge, der red ind i Jerusalem dengang på et æsel – og demonstrerede en anden fred – et helt andet liv – end magtens og voldens guddommelige imperium. Og nu er det ham – den fattige stakkel, der kun fik fire dage i Jerusalem til at forkynde sit budskab i, inden han hurtigt og effektivt blev fjernet fra jordens overflade – nu er det ham, der kaldes Guds Søn – Fredsfyrste – Frelser – alle de titler, den romerske kejser havde. Nu er det ham, der tilbedes af millioner af mennesker på en måde og i et omfang, som end ikke kejser Augustus kunne drømme om i sine vildeste magtphantasier. Og så skulle man jo tro, at verden var blevet anderledes. At Jesu budskab også var slået igennem med kærlighed, barmhjertighed – sagtmodig ydmyghed. Fred. Og verden *er* blevet et bedre sted at leve i – i hvert fald her hos os. Menneskeligheden vinder frem til fordel for den rå vold og undertrykkelse. Tolerance og frisind findes. Den ukuelige lille, latterlige modsigelse af magtens og voldens eneret, som Jesus grundlagde med sit alternative indtog i Jerusalem og med sin forkyndelse i de fire dage, han færdedes frit i templet - findes stadigvæk – altid i det små, og ikke altid iklædt kristne og kirkelige gevanter. Men den opstår rundt omkring – og når vi oplever den, får vi det på samme måde som de måbende og jublende tilskuere til Jesu indtog i Jerusalem på et æsel. Der tændes et levende håb i vores hjerter – et håb om, at kynisk og voldelig magt nok har sin tid, men aldrig sandhedens ret – og at den derfor altid er dømt til undergang. Som Gandhi sagde engang – og denne hindu er måske et af de mest kristne mennesker, der har levet: den ikkevoldelige modstand mod undertrykkelsen er altid uovervindelig. De kan torturere os – de kan slå os ihjel, men de kan aldrig overvinde os, for deres sag er tabt på forhånd – deres uretfærdige og umenneskelige sag.

Magten og volden lader sig ikke sådan skubbe fra tronen – og stadigvæk er det både god og guddommelig tone at slå ihjel for at opnå sin ret. Stadigvæk blomstrer magtens og voldens imperier med uovervindelig våbenmagt. Det er, som om den romerske ånd går igen, men der findes et ukueligt håb om, at det gode og det sande – det menneskelige - altid vil sejre til sidst. At verden er sådan indrettet, at undertrykkelsen og uretfærdigheden altid må vige for sandheden – før eller senere. Lige så håbløst alt kan se ud, så vil dog sandheden, kærligheden, livet selv sejre over alle dødens og ondskabens magter. Det er det, opstandelsen handler om. Der var to indtog i Jerusalem den dag for mange år siden. Spørgsmålet er så i denne adventstid – ja, hver dag, vi lever: Hvilket af disse to indtog foretrækker *vi* at tiljuble?

Drømmen

Verden er af lave. Ingen tvivl om det. Vejret er heller ikke for godt. Isen på Nordpolen smelter, og det er ovenikøbet vores skyld! Ingen interesserer sig for menighedsrådsvalget. Umenneskeligheden i samfundet breder sig – globalt og nationalt. Finanskrisen kradser – friværdien smuldrer – mit hår og skæg er blevet gråt, og det jager så sært i mit ben. Men når jeg så kommer her i kirken til gudstjeneste – ja, så må jeg alligevel smile over verdens og min egen elendighed. Og det er derfor jeg kommer her. For at få luft.

Selvfølgerlig skal vi gøre noget ved al den elendighed. Vi skal ikke bare lade stå til. Vi skal gerne efterlade vores verden som et lidt bedre sted, end da vi kom. Selvfølgerlig skal vi frelse verden – hvad ellers! Eller hvem skal ellers? Men netop derfor er det godt, at der findes et sted – et rum og et fællesskab, hvor vi bare kan være – ovenikøbet være glade sammen – selv om det hele ramler og alt hvad vi prøvede på og kæmpede for og troede på mislykkedes. Og vi selv faldt så uhjælpeligt igennem.

Det er en vrede i evangeliet, og vreden er den profetiske vrede mod dem, der lukker dette hellige rum. Imod et præsteskab, som byggede aflukkede templer, hvor kun de selv måtte komme, fordi kun de måtte nærme sig Gud. Imod selvretfærdige mennesker, der anså sig selv for mere betydningsfulde og mere troende og mere hellige end så mange andre. Imod den slående blindhed og dumhed, der gør mennesker magtbegærlige, kyniske, og som får dem til at anerkende den værste vold – og ovenikøbet slå ihjel i Guds navn. Det lille daglige beskidte drab, vi alle sammen kender og de store folkedrab mod de vantro eller de andre forkerte. Profetens våben er kun ordet og vreden, og derfor lider han som regel nederlag i en verden, hvis våbenteknologiske kunnen så langt langt overgår den visdom, der skulle beherske og tæmme denne kunnen.

Eller gør han? Når jeg kan komme her i menighedens fællesskab til gudstjeneste og ånde lettet op og smile selv i nederlagets time – så er det jo ikke fordi retfærdigheden har vundet – eller for den sags skyld vil vinde – i hvert fald ikke i en overskuelig fremtid. Vi skal vel prise os lykkelige hvis vi ikke snart får ødelagt livsbetingelserne på denne grønne jord. Men så er det fordi, jeg her får at vide, at der er noget, der er vigtigere end selv retfærdigheden. At det ikke er retfærdigheden, der skal bære vores liv, men netop den grænseløse kærlighed, som er lige her. Som fylder mig og omslutter mig, og intet kan rive mig ud af Guds hæmningsløse kærlighed. Og i et glimt fornemmer jeg den fred og umådelige frihed, kærligheden giver mig – og så er jeg frelst og fri fra dødens mørke sti, som de gamle sang så begejstrede.

Det er, som om Gud har givet os en drøm – en drøm, som Jesus udlevede fuldt og helt – drømmen om den uforbeholdne kærlighed, som Paulus og evangelisterne skriver om. En kærlighed, som vi dårligt magter og derfor mange gange omskaber i vores eget billede til

vores egne politiske behov for at sætte skel mellem mennesker og slippe helskindet gennem livet. En umådelig kærlighed, som vi ikke kan leve op til og derfor må svigte. Og så er det sådan, det er fat med vores liv og med vores verden. Det er det, der er sandheden. Men i stedet for at fortvivle over den ramsaltede sandhed om vores liv, så får vi lov til at smile, fordi vi ved, at sandheden ikke står alene – der er en kærlighed, der ligesom tager sig af sandheden og modtager den med åbne arme.

Er det ikke den dybere mening med fortællingen om Jesu død og opstandelse. Dette ikke at skulle flygte fra krisen ved hjælp af løgn og snedig politik, men at få lov til at gå igennem den med åbne øjne og dermed komme ud på den anden side sammen. At turde leve med sandheden – koste hvad det vil og betale prisen og tage konsekvenserne. Det fører underligt nok til nyt liv og ikke mindst til opstandelse – overraskende opstandelse. At vige udenom – det fører kun til løgn og død allerede længe inden den fysiske død.

Det handler vel om at ville kontrollere sit liv i alle ender og kanter – kontrollere selv Gud, så han passer til vores behov og bliver garanten for vores gennemkontrollerede liv. Men den går ikke, siger Jesus. For livet og livets Gud er ude af kontrol, og du dør, hvis du vil bemægtige dig livet – f.eks. ved at ville leve op til alle krav – også kærlighedens grænseløse krav. Det er som et gennemkontrolleret familieliv, hvor alle lever op til alles forventninger og ingen gør noget uforudsigeligt eller uventet og ingen bryder de skrevne eller uskrevne regler. Så pænt på overfladen og så dødt i forhold til virkeligheden. Og så på den anden side den kriseramte familie, hvor alt går galt og ingen lever op til noget som helst – og dog kan denne familie bære kimen i sig til et langt rigere og langt mere sandfærdigt og kærligt liv. Toldere og syndere skal gå ind i Guds rige før nogen af jer retfærdige og fromme hyklere! Ja, toldere og skøger skal gå ind i Guds rige før jer. Hvorfor? Fordi de tør se sandheden om livets ukontrollable storhed i øjnene. De har opgivet at kontrollere livet og livets Gud og må overgive sig til kærligheden – til livets dybeste grund. Til Guds rige.

Nej, vi skal ikke holde os på måtten. Vi skal ikke være pæne og ordentlige – for det dør vi af. Vi dør af det! Men vi skal leve vores liv med oprejst pande som frie mennesker, der tør leve med alt, hvad vi har i os, og som derfor også tør se verdens elendighed og alle vores kriser og nederlag i øjnene – ikke med fortvivlelse eller med krybende frygt for straffen, og slet ikke med fornægtelse og forløjet politisk og religiøs udenomssnak, men med glæde. Med glæde! For hemmeligheden er, at i krisen lever vi, og i krisen kan vi være så heldige at se Gud, som er kærlighed – og måske endda kun der. Den ene og levende og sande Gud, som Jesus forkyndte så bramfrit til fryd for alle syndere og såkaldt fortabte og til stor forargelse for alle retfærdige og pæne mennesker.

Se, nu er her godt at være i dette rum og i dette hellige fællesskab af arme syndere, som dog kan smile – lettede over, at hele livet alligevel ikke er op til os. Og så kan vi gå ud herfra med

dette himmelske smil i vores sind og kæmpe for en bedre verden med ord og med ånd – så godt vi nu kan – og måske lider vi nederlag som så mange før os, men helt galt kan det aldrig gå, for smilet vil altid være der bag gråden og bag smerten - opstandelsens vidunderlige smil – Guds eget kærtegn.

Om at være indbudt

Mange gange, når man forkynder kristendom, handler det om, hvem Jesus var. Opmærksomheden gælder hans person. Han var Guds søn, som frelste verden ved at dø for vores skyld. Der er vel ikke nogen person, der i den grad er blevet sat fokus på, som Jesus, der ligefrem er blevet udråbt til Gud selv. Og det er for så vidt i orden - og jeg har ingen skrupler med at hylde og fejre Jesus fra Nazareth som Guds udtrykte billede, men jeg synes også det er vigtigt at holde fast i, hvad det var denne guddommelige person pegede på. Hvad det var han ville - så at sige inden han døde på korset for vores skyld. Det er jeg ikke ene om. Det synes evangelisterne også - i modsætning til vores ældste og først vidne, nemlig Paulus. Så de fortalte historien om Jesus - fortalte hvad det var, han ville gennem en masse små anekdoter, som alle sammen peger hen på det samme - nemlig en ny verdensorden - en ny måde at leve på. En ny måde at forstå tilværelsen på - forstå mig selv på.

Denne nye verdensorden kalder Jesus for Guds rige eller Det himmelske rige - altså noget, der på en eller anden måde står i modsætning til den normale verdensorden, som man kunne kalde Menneskeriget - eller verdensriget. Det, vi normalt lever i og af og på.

Jesus forkynder altså en ny og anderledes tilværelse for mennesker, som beslutter sig for at følge ham, som han siger - altså følge hans anvisninger på livet. Det er ikke alle, der vil det, og det er netop, hvad denne fortælling handler om. En lignelse eller en lille forestilling, som Jesus åbenbart har været en mester i. Jeg tror, han har kunnet fortælle i timevis og fængsle sine tilhørere - eller forarge dem dybt.

Fortællingen er en barsk fortælling, som på flere måder er mærkelig. For det første er det mærkeligt, at de indbudte ikke ville komme. Jeg ved ikke, om I kan huske Statsministerens nej til at mødes med ambassadører fra Mellemosten i anledning af Muhammedkrisen. Et Nej, der straks blev opfattet som en fornærmelse, fordi den udtrykte mangel på respekt for disse mennesker. Man siger simpelt hen ikke nej til en indbydelse. Og da slet ikke til sin konge. Så det at sige nej tak til en glædelig fest i kongehuset er udtryk for, at man ikke har respekt for kongen. Det kommer også til udtryk direkte derved, at de simpelt hen mishandler kongens budbringere.

Hvad er det nu, denne mærkelige lignelse ligner?

Der er nok ingen tvivl om, at den handler om den gruppe af jødiske religiøse og politiske ledere, som ikke tog imod Jesus og slet ikke drømte om at følge hans kald. Det fremgår af mange andre lignelser og direkte citater om Jesu vrede mod sine egne religiøse ledere. En vrede af gammeltestamentlige dimensioner: For sådan har de altid været disse religiøse ledere. Når Gud sendte sine profeter til dem, slog de dem ihjel. Men nu kommer straffen. Og straffen i lignelsen er kongens vrede. Han sender sine hære ud og dræber disse mordere og brænder deres by af. Og den by, det handler om, kan vel kun være Jerusalem. De indbudte var ikke værdige! Så vidt så godt. Men nu kommer endnu en mærkværdighed. For det ser ud til, at brylluppet skal holdes uanset at gæsterne ikke gad komme. Og så sender kongen sine tjenere ud - helt ud hvor vejene ender eller kragerne vender og indbyder hvem som helst til brylluppet. Hvem som helst - både onde og gode. Og bryllupssalen blev fuld af gæster. Og dermed er der byttet rundt på alting. I Guds rige er alle lige værdige uanset alle de vurderinger, vi normalt inviterer folk efter, når vi holder gilde. Vi inviterer vel normalt de nærmeste, men i Guds rige er de nærmeste altså hvem som helst vi støder på derude hvor vejene ender. Ude i periferien eller yderkanten af livet eller samfundet. De arme og elendige, som altså i Guds rige har indtaget de forhenværende værdiges pladser ved bordet.

Og det er jo godt nyt til alle de elendige derude. Et glædeligt budskab om, at de ikke skal regne verdens dom for noget - heller ikke deres egen dom over deres liv - altså deres skyld. For uanset hvad, så er de de værdige deltagere i festen for livet. Og det er jo også en pointe i fortællingen. At dette liv skal fejres som en stor bryllupsfest. Med musik og dans og glæde over livet. Vi skal fejre livet. Som Paulus siger: vi skal bruge det gunstige øjeblik, for det kan tidsnok være forbi. Eller som Poul Henningsen siger: Det haster med det kys, for snart kommer den, den sorte tavse nat. Syng og spil af hjertet for Gud, med glæde og taknemmelighed. Elsk mens du kan.

Jeg har lige mistet min svigerinde Elin, som var sådan et dejligt livsglad menneske. Og pludselig en skønne dag falder hun om på sin cykel, og en uge efter er hun død. Brug det gunstige øjeblik, hvor vi lever, for dagene er onde - eller talte, kan man vel roligt sige. Og det kan måske forklare lignelsens meget mærkelige slutning, hvor en af bryllupsgæsterne bliver bundet og smidt ud i mørket udenfor, hvor der er gråd og vrede. Hvorfor? Fordi han ikke havde taget bryllupstøjet på. Nu har kongen lige inviteret alle de elendige og arme - hvem som helst derude fra livets overdrev. Nu har han lige tilsidesat al sortering på gæstelisten. Og så sorterer han alligevel nogen fra. Og hvordan kan man sortere nogen fra hvem som helst?

Ja, jeg forstår bryllupstøjet symbolsk. Du kan iklæde dig vrede, jalousi, glæde, begejstring. Paulus bruger vendingen, som vi kender fra bryllupsritualet: Ifør jer da, som Guds udvalgte hellige og elskede, inderlig barmhjertighed, godhed, ydmyghed osv. men frem for alt skal I

iføre jeg kærligheden, som er fuldkommenhedens bånd. Så spørgsmålet fra kongen: Hvordan er du kommet ind uden bryllupsklæder, er vel i virkeligheden et spørgsmål om, hvorfor vil du ikke fejre livet? Og det kan jo være mange grunde til. Man kan være ked af det, fornærmet, vred - man kan være så meget, som gør, at det med at fejre livet ikke ligger lige for. Men pointen er altså, at det er et valg. Det er noget, vi ifører os, så at sige. Også selv om vi påstår temmelig hårdnakket endda, at der er tale om følelser, der regerer os - og vi ynder endda at tale om ægte følelser af vrede og fornærmelse og om retfærdig harme osv.

Men nej. Det er alt sammen noget vi vælger at iføre os som en bestemt klædning. Der er mennesker, der kan gå hele livet igennem iført den samme gamle fornærmelse. Det er ikke noget rart syn. Hvorfor vil du ikke fejre livet? Men han tav. Det er jo også et svært spørgsmål. Det er lige så svært at svare på som spørgsmålet om, hvor længe du vil være fornærmet over den uret, der er begået imod dig? Mindst en uge! Det går bare ikke. Hele livet. Sådan. I Guds rige er der altså et krav: Du skal fejre livet! Eller du skal elske livet! Og vi taler altså om her og nu, kære venner. For når vi først er døde, er det vel ikke længere op til os. Du skal elske livet uanset hvad! Du skal fejre hver eneste evige dag, du får lov til at leve. For livet har du ikke fra dig selv eller fra dine omgivelser. Heller ikke fra dine vilkår her i samfundet. De skal ikke dømme dig, så lidt som din egen dom gælder. Men livet har du fra Gud - den Gud, som er kærlighed – grænseløs kærlighed. Den Gud, som lader sin sol stå op over onde og gode - den Gud, som ikke kan gøre forskel - fordi kærligheden ikke stiller betingelser. Bortset lige måske fra den ene: Du skal fejre Guds liv - livet i Guds rige - for det er der, du er!

Kejserens billede

Så nærmer folketingsvalget sig med hastige skridt. På tirsdag skal vi til stemmeurnerne og benytte os af det store privilegium, det er at kunne være medbestemmende omkring regeringen af vores land. Ser man på historien, er demokratiet bestemt ikke nogen selvfølge, og på Jesu tid var demokratiet ganske enkelt utænkeligt. Palæstina var besat af en romersk kejser, som måske var en af de mest enerådende personer, verden har set. En kejser, som dygtigt havde indgået forbund med de herskende klasser i landet og gjort dem til konger og ypperstepræster - og skatteinddrivere. Der lå en tung romerskat på hele den arme befolkning.

Også i dag taler man om en tung skat, og et af valgets temaer er, hvor tung, den skal være, men i modsætning til romerskatten, som så at sige gik ud af landet til brug for ikke mindst opretholdelse af den hær, som kynisk undertrykte befolkningen - ja, så går vores skat på sæt og vis til os selv og hinanden i form af de offentlige ydelser, vi med rette kan være stolte af

her i vores land. Endnu gøres der ikke forskel på rig og fattig i sundhedsvæsenet. Endnu er alle uddannelser gratis osv. osv. Men kejserens skat gik altså til kejseren, og så er det, nogle af farisæerne og herodianerne, der var datidens royalister, spørger Jesus, om det nu også er rimeligt med den skat. Hvad vil sådan en gudsmænd mene om det?

Fortællingen indgår i den serie af angreb og modangreb, som foregår i templet mellem Jesus på den ene side og de politiske og religiøse ledere på den anden - altså farisæerne, herodianerne, de skriftkloge og hele præsteskrabet omkring templet. Med folket som ivrige tilskuere. Spørgsmålet er en fælde. Romer-skatten var den årlige skat til Rom, som de lokale autoriteter altså opkrævede blandt deres landsmænd. Det var en overordentlig tung skat, som gjaldt alle. Den var forhadet - også fordi den klart nok signalerede underordningen under Rom - besættelsen af et frihedselskende folk. Svarer Jesus Nej, gør han åbent og offentligt oprør mod Rom, og bliver anklaget og antagelig dødsdømt. Svarer han ja, mister han mængdens sympati. Godt spørgsmål!

Planen var at komme af med Jesus på den ene eller anden måde. Enten ved at gøre ham utroværdig - det kan man også støde på i dagens politiske kamp - altså karaktermord, som det hedder - eller ved simpelt hen at slå ham ihjel. Og når man gerne ville af med Jesus, så var det fordi, han i utvetydige vendinger anklagede hele det grundlag, de ledende familier styrede landet på, og som de levede højt på gennem store privilegier. Hele denne udnyttelse af befolkningen med ikke blot romerne i ryggen og som garanter og beskyttere, men også med Gud selv. De havde fordrejet religionen til deres egen fordel og levede nu højt på at udnytte og udsuge de fattige og arme i landet.

"I har sat jer på Moses' stol" siger Jesus, "I, som opæder enkers bo, samtidig med, at I for et syns skyld betaler tiende af dild og kommen. I er som kalkede grave - pæne udadtil, men fulde af død og råddenskab indeni!"

Vi må aldrig glemme Jesu sociale engagement, hvor han som de gammeltestamentlige profeter tordner mod uretfærdigheden i samfundet. Det gør han altså, og det er det, der i sidste ende bringer ham på korset. Så her på tempelpladsen - på deres egen hjemmebane så at sige - skulle Jesus gøres tavs med alle midler. Der var dog den vanskelighed, at selv om de så at sige var på hjemmebane, så holdt publikum med Jesus - og det var vel kun af hensyn til folkemængden, der nød at høre på Jesus, at man ikke allerede for længst havde gjort kort proces. Men nu prøver de så igen at få Jesus til at gå i en fælde - de prøver at fange ham i ord.

Jesu svar er et politisk mesterværk. Han beder om at se en romersk denar (sølv mønt af værdi som en dagløn). De viser ham en, og dermed afslører de sig selv som de romerske medløbere, de er, fordi de benytter romerske mønter med billeder og inskriptioner, der hylder kejserens guddommelighed - i stedet for de jødiske mønter, der også var i omløb, og som var et nationalt religiøst symbol. Tilmed afsløres de som afgudsdyrkere i forhold til jødisk skik og brug og for

så vidt deres egen lære. De er i virkeligheden romerske kollaboratører af værste skuffe - der uden at blinke dyrker kejseren som deres Gud. Og dermed har Jesus allerede folket på sin side. Hans modstandere er allerede faldet uhjælpeligt i den fælde, de selv havde sat for ham. Og nu kan han så bare nyde sin sejr ved at spørge højt, hvis billede og guddommelige indskrift der er på denne mønt, som de går rundt med – ovenikøbet i Guds tempel. Og så kommer denne berømte sætning, som også er en af de mest misforståede: Giv kejseren, hvad der er kejserens, men Gud, hvad der er Guds.

Dette er ikke en fortælling om forholdet mellem kirke og stat eller religiøs og verdslig autoritet. Men det er desværre den mest udbredte opfattelse, som har givet årsag til kristnes ubetingede lydighed mod statsmagten. Og derfor skulle vi også høre Paulus' formaninger om at underordne sig øvrigheden ubetinget.

Staten har brugt og bruger denne fortælling til at legitimere sin verdslige magt med. Jesus har jo selv sagt: Giv kejseren, hvad der er kejserens! Altså hele jeres verdslige liv - og så kan kirken i øvrigt tage resten. Og sådan er fortællingen blevet fortolket og brugt til det stik modsatte af dens oprindelige mening.

Andre opfatter disse vers som grundlag for at adskille religion og politik. Men det er heller ikke fortællingens pointe, for det er simpelt hen en umulighed - et kunstgreb, der skal forsvare vores politiske handlinger med, at de er båret af ren fornuft og ikke af følelser - slet ikke religiøse!

Giv kejseren hvad der er kejserens, betyder simpelt hen: Giv kejseren hans mønt tilbage - skil jer af med den hurtigst muligt! Dels har I en anden Gud end kejseren i Rom, og dels har denne kejser ingen retfærdig magt her i vores land. Og hvis det er rigtigt, så betyder Giv Gud, hvad der er Guds: Giv alt til Gud, for alt er Guds. På samme måde som vingården tilhører Gud og ikke de grådige forvaltere - på samme måde, som jorden og hele dens fylde tilhører Gud - ja så tilhører livet den eneste sande Gud og ikke kejseren i Rom, som i virkeligheden ikke ejer noget for alvor. Ikke her i hvert fald! Ikke i forhold til Gud. Heller ikke selv om denne kejser smykker sig med de allerhøjeste guddommelige titler som Guds søn, verdens frelser, folkenes velgører - heller ikke selv om han har magt til at præge mønter og rejse statuer med sit eget guddommelige billede. Der er kun én Gud - barmhjertighedens, kærlighedens og retfærdighedens Gud.

Efter flere af den slags afslørende episoder på tempelpladsen i Jerusalem opgiver de ledende at fange Jesus i ord. men ved hjælp af list og forræderi lykkes det senere at få ham fanget, dømt, udleveret til romerne som oprører og korsfæstet. Det er underligt at tænke på, at denne Jesus ikke mange år senere overtager alle kejserens guddommelige titler og selv bliver udråbt til Guds søn - verdens frelser - kongernes konge osv. Og selv bliver dyrket og tilbedt som en kejser. Jeg gad vide, om det var, hvad han drømte om? Men under alle omstændigheder kan det

minde os om de helt fundamentale spørgsmål, hvem vores hjerte banker for - hvad vi bruger vores liv på. Hvem vi dyrker: Den stormægtige, imponerende kejser og alle hans mange stedfortrædere og efterløbere - eller vores korsfæstede og egentlig så ynkelige slave, der som så mange både før og efter måtte bukke under for verdensmagtens skalten og valten med menneskers liv? Er vi som folkemængden dér på tempelpladsen i Jerusalem bare med som passive tilskuere både til opgøret og til korsfæstelsen - eller lever vi i hans ånd - efter hans bud - lever vi i kraft af kejserens nåde eller af Guds? Det er måske et godt spørgsmål at begynde denne og alle dage med.

Ondskaben

Det handler om forkastelse. Det ligger dybt i det kristne evangelium, dette at det er som skabt til at blive forkastet af en eller anden grund. Vi hørte Lukas beretning fra Apostlenes Gerninger om Stefanus, der var den første martyr – altså den første forkynder af evangeliet, der døde for sin tro, og Lukas bruger faktisk hele kapitel 7 til Stefanus forsvarstale, inden han bliver stenet – en tale, som er én lang påvisning af, hvor typisk det er for jødernes præster og skriftkloge, at de forkaster sandheden og befrielsen, når den kommer til dem. Hver gang, hævder Stefanus, hver gang siger I nej til livet. Og så opregner han ellers de mange eksempler fra Det gamle Testamente lige fra Moses, der blev forkastet og frem til Jesus, som de jo korsfæstede. Men det er ikke bare Lukas – det er samtlige evangelister, der har det samme forhold til det jødiske folk – og ikke mindst det yngste evangelium, Johannesevangeliet, er direkte racistisk i sine mange udfald mod jøderne, som han kalder Jesu modstandere.

Denne evangeliske holdning, som vi altså møder i fuldt flor her på anden juledag, har selvfølgelig givet anledning til den antisemitisme – altså dette jødehad, som har præget vores kristne kultur de sidste 2000 år. Jøderne er ud fra vores hellige skrift blevet udråbt som fjender af menneskeheden og det, der er værre, og som sådan blevet forfulgt og forsøgt udryddet gang på gang.

Det glædelige budskab kalder vi disse hellige skrifter, som vi stadig rejser os for i kirken i ærbødighed, men det er altså ikke lige glædeligt for alle. For når de kristne samler sig om deres hellige skrifter, så barrikaderer jøderne deres døre og vinduer og frygter for konsekvensen, for det har altid medført forfølgelse for jøderne.

Så lad os bare være ærlige på denne 2. juledag. Vores glædelige budskab, som vi har dyrket i 1000 år i vores land, er altså også et racistisk kampskrift rettet mod en bestemt befolkning – især da, hvis man tager det skrevne bogstaveligt. Men også hvis man læser det symbolsk –

billedligt – som type på menneskers modtagelse af evangeliet i al almindelighed. Altså forkyndelsen her på 2. juledag af menneskers manglende evne til at tage imod glæden, når den kommer – af menneskers manglende begejstring for Kristus, for nu at sige det ligeud – af vores vantro og vrangvillighed til at leve som kristne. Det er jo en tanke, som har fulgt kirken fra starten, og for så vidt også legitimeret kirken, hvis opgave det jo så var at omvende alle os vrangvillige mennesker til sandheden og livet. Mennesker, der altså fra kirkens side er blevet betragtet som nogen, der hele tiden skulle holdes på plads af Bibelens klare tale og af helligåndens indgriben i vores vrangvillige liv, så vi kunne blive omvendt til sandheden. Så vi kunne blive troende kristne. Og det har givet og det giver også i dag årsag til meget kirkelig arrogance og bedreviden i trosspørgsmål og i spørgsmålet om livets mening. Alene den tanke, at kristendommen skulle være den eneste ene sandhed i forhold til alle andre religiøse og åndelige svar på livets mysterium.

Det er det kirkelige menneskesyn, som altså har gennemsyret vores kultur fra starten, jeg gerne vil have lov til at sætte et stort spørgsmålstegn ved. Det menneskesyn, som i bund og grund opfatter mennesker som ondskabsfulde syndere, der skal holdes på plads – som mennesker, der ikke vil deres eget bedste - og langt mindre deres næstes. Et menneskesyn, der langt hen ad vejen har legitimeret kirkens opgave i verden som en missionerende kirke. Jamen, det passer ikke! Det bliver mere og mere klart for moderne mennesker, at sådan er vi altså ikke. Psykologien siger noget andet om mennesker – sociologien ligeså. Selv økonomerne siger noget andet om det at være menneske – nemlig dette at i grunden vil vi både os selv og hinanden det bedste. Vi vil fællesskabet, og i grunden vil vi elske og elskes. Der er ikke noget, vi hellere vil end frihed og sandhed og kærlighed. Og der er ikke noget vi hader, som det at blive udråbt til noget andet, end det vi er.

Jamen, så se dog på verden, kan man indvende – og gør det sandelig også. Se dog på verdens tilstand med krig og ufred overalt, og alt tyder på verdens snarlige undergang – om ikke af den ene årsag så af den anden, men vi er de skyldige!

For det første skyldes meget af den krig og det had, der er i verden, netop religionernes – herunder kirkens magt over sjælene. De fleste krige er religionskrige – også invasionen i Irak har skær af religionskrig og korstog. Men derudover så ja, se nøje på verden! Men prøv engang at se efter alt det gode, der sker overalt, hvor man vender øjet hen. Man kan sagtens finde eksempler på grusomhed og elendighed, men det er jo ikke hele sandheden om de 7 mia. mennesker der bor her, og hvis man vil, kan man sagtens få et ganske andet syn på menneskeheden. Verden er i grunden smuk – befolket af kærlige mennesker, der gerne giver til andre, og som selv under de værst tænkelige kår, formår at elske og være til for andre.

Spørgsmålet er så, hvad Jesus sagde, inden evangelisterne skildrede ham som den forkastede af disse forfærdelige jøder. Ja, så vidt jeg kan se, så gav han netop undertrykte og forkastede mennesker deres menneskelige – ja, nærmest guddommelige værdighed tilbage. Er det ikke det, tilgivelsen og alle helbredelsesfortællingerne handler om? Er det ikke det, mange af lignelserne handler om? Dette at få et nyt liv forærende i kraft af kærligheden? Fra et amputeret menneskeliv til et helt menneskeliv – fra død til liv. Det gør man vel ikke ved at understrege disse menneskers vantro og vrangvillighed.

Måske er det naivt – måske er det forkert. Men man kan høre et menneskesyn så mange gange, så man slet ikke tænker over, om det kunne være anderledes. Man kan høre klagesange så længe, så klagen bliver ens identitet – så man rent ud glemmer at glæde sig. Man kan fokusere på elendigheden – både sin egen og verdens, så man rent ud glemmer alt det smukke og gode, der findes både i os selv og i verden omkring os. Og det kan vel ikke være meningen.

Dommedag

Forudsigelser om jordens undergang har der altid været masser af. Af en eller anden grund har mennesker altid haft en sær fornøjelse ved at fremkomme med uhyggelige varsler om, at nu sker der snart noget forfærdeligt - ja, selv i dag kan man møde børn, der allerede for længst har opgivet at tro på fremtiden, fordi de har hørt at der er så meget forurening, så det hele alligevel snart går under. Jeg ved ikke hvad det kommer af - men godt er det ikke, hvis sådan nogle skrækvisioner får lov til at stå alene, for hvad er det hele så værd? Livet - kærligheden - vores arbejde - vores familie? Måske kommer det af for mange nederlag. Hvis man igen og igen lider skibbrud med sit liv eller med sit folk - ja, så er der en stor mulighed for, at man bliver sært kynisk og desillusioneret, som det hedder - frustreret måske - så man ikke kan se andet end livets elendighed - livets håbløshed, der har så nemt ved at fortrænge glæden og troen og tilliden. Det nytter alligevel ikke noget - og så bliver jordens undergang ikke nogen særlig katastrofe men blot en bekræftelse på det, som man egentlig godt vidste. Det hele er en jammerdal.

Derfor er det selvfølgelig heller ikke dommedag, der er Jesu anliggende - Nej, det er vores triste opfattelse af dommedag. Dommedag er ikke tilintetgørelsen men en helt ny begyndelse. Det er det livssyn, der gennemsyrrer Bibelen fra ende til anden: at katastrofen eller tragedien ikke blot er noget forfærdeligt noget, men også en vidunderlig og somme tider nødvendig nyskabelse. I Det gamle Testamente handler det først og fremmest om Israel - Guds folk, der hele tiden vandrer mellem de gode dage og så katastroferne - den ene værre end den

anden - og til sidst den tilsyneladende udslættelse med templets ødelæggelse og folkets deportation til Babylon. Det værste der kunne ske for israelitten, det var at templet blev vanhelliget, og det er netop en sådan vanhelligelse af templet, der kaldes for ødelæggelsens pestilens - et pragtfuldt udtryk. Men hele tiden dukker den op denne tanke, som har holdt folket i live til i dag: at katastrofen ikke er meningsløs, men er en del af Guds store plan med sit folk - dette at katastrofen ikke er dødsgrammer men altid fødselsveer. Med smerte skal du leve - men ud af smerten kommer den store glæde. Hele tiden slås det fast i Bibelen igen og igen - og i dag har vi som sædvanlig her hvor det gamle kirkeår nærmer sig sin afslutning, hørt to-tre historier om det samme: profeten Esajas, som formaner folket om, at det er Gud, der trøster, og hvad bliver der da af undertrykkerens rasen? Hvordan kan du tvivle eller fortvivle, når Gud er din Gud? Og Mattæus fortæller om den store katastrofe, som skal blive forfærdelig - men ud af katastrofen kommer lyset - håbet - tilgivelsen - kærligheden - og der skal ikke være noget at tage fejl af. Og der er måske forskellen på Bibelens dommedagsberetninger og nutidens katastrofelængsel, for mens Bibelen aldrig opgiver håbet eller troen på kærligheden eller på livet, som det er skabt af Gud og ligger i hans hånd - jeg skjuler dig i skyggen af min hånd - så er nutidens dommedagsforudsigelser blot en konstatering af elendigheden eller en hoveren over de onde, der altså har i sinde at ødelægge verden med deres forurening eller deres krige eller deres udnyttelse af den tredje verden. Vi tænkte det jo nok!

Når vi er gudløse, bliver livet et mareridt af tomhed i samme øjeblik livet ikke arter sig som det skal - i samme øjeblik virkeligheden melder sig - tragedien eller katastrofen - det, du ikke er herre over - det, der ikke giver mening - det, du ikke forstår. Fordi gudløshed betyder, at du selv gør dig til herre over dit liv. Og så må du nødvendigvis forklare alting, og så bliver det noget med skyld, for hvordan skal man ellers forklare det uretfærdige og det urimelige? Det er de andres skyld - de ondes - og syndebukkene står altid klar til at blive taget frem. Eller det er min egen skyld, at det skete. Jeg var ikke god nok. Når vi er gudløse, bliver tilværelsen et mareridt af skyld. Af vrede og had mod de skyldige, hvad enten det nu er de andre eller os selv. Derfor taler de gamle profeter, som de gør: Hvordan kan du glemme Herren, der skabte dig - der spændte Himlen ud og grundlagde jorden? Og derfor taler Kristus, som han gør: Lad jer ikke føre vild af falske spådomme eller falske messiasser - tro på Gud - I har det i jer - I kender Guds rige - jeg har fortalt jer det - der vil ikke være noget at tage fejl af.

Nu må I ikke tro, at gudløs kun er noget, de andre er - her skal ikke sættes noget skel mellem troende og vantro - faktisk er gudløsheden et nødvendigt skridt på vejen for ethvert menneske - den mærkelige vej, som fører til Gud. På samme måde som tvivlen er et nødvendigt skridt på vejen til tro. Og vi skal nok ikke gå og bekymre os så meget om det

med Gud. Gudløse er vi for det meste - sådan opfører vi os i det mindste - som herrer i huset - indtil du en gang imellem bliver grebet af virkeligheden - så du jubler af glæde over livet og *må* takke den Gud, som du ikke tror på til daglig - eller når livet gør så ondt, så du råber til den samme Gud om hjælp. Det er dér - i virkeligheden - Gud er - det er dér Guds rige befinder sig - midt i virkeligheden - i glæden og i sorgen og ikke mindst i skyldfølelsen, som klæber sig til os gudløse mennesker med rette eller med urette. For somme tider *er* det jo vores skyld. Og når skylden så ikke er til at bære - ja, så står han der og tager imod os - løfter den af vores skuldre - tager den på sig. Mærkeligt - men sådan er vel kærligheden. Og kan du klare den kærlighed - eller vil du bære din byrde selv?

Lignelsen om dommedag slutter med et mærkeligt ord: hvor ådslet er flokkes gribbene. Ja, det gør de jo, fordi det gælder liv eller død. Hvor budskabet om Guds kærlighed og tilgivelse lyder, der vil de, som hungrer og tørster efter kærlighed og trøst, flokkes - selvfølgelig af samme grund. Det gælder jo livet! Og lige så lidt som gribbene flokkes for at vurdere og diskutere betydningen af, at dette ådslet nu ligger dér, eller om det nu er tilrådeligt at spise det men uden videre kaster sig over det, fordi de er sultne, og fordi de er ådselædere - på samme måde vil det virkelige og levende menneske - dvs. det skyldige menneske - ufortøvet tage imod denne underlige kærlighedserklæring fra livets Gud og skaber - der er intet valg! Fordi det gælder livet og så fordi vi er mennesker, der har Guds rige inden i os.

Anmelderen - den stakkels teolog eller filosof - den forsigtige, som gerne vil bevare overblikket og meningen og herredømmet over sit liv - han står udenfor flokken - for ham er ådslet blot en mulighed - et tilbud, som kan vælges eller vrages. Og forskellen på ham og ådslet er vel til at overskue.

Lidt søgt kunne man godt få det her til at handle om nadveren - denne anstødssten ved vores gudstjeneste - dette skandaløse, at vi samles for at æde Guds søns kød og drikke hans blod og ovenikøbet falder på knæ, mens vi gør det. Man siger, det er uforståeligt - man bryder sig ikke om det - man diskuterer nadverens betydning.. men gribbene, de flokkes om ådslet - kan ikke andet - og æder løs, for det gælder deres liv!

Er vi blevet for kloge eller for forsigtige eller for selvdøde til at flokkes om nadverbordet? Vil vi altid holde os forsigtigt på afstand af denne urimelige kærlighedserklæring, som nadveren signalerer og er - om den Gud, der døde af kærlighed til os? Er vi for døde til at lade os gribe af nadverens drama - af kærlighedens inderste væsen? For ligeglade?

Hvis der ingen døde dyr var, ville gribbene dø af sult. Hvis ikke Gud var død for os - hvis ikke Gud var kærlighed - hvad var da vi - hvad var da vores liv i det hele taget værd? Jo, de stores liv, måske - de som blev til noget - de som kom så fint igennem, og som hverken tænkte på Gud eller på gudløshed... på tro eller på tvivl, fordi de aldrig kom i nærheden af livet - men de andres - de ramtes - de undseelige - de foragtede eller selvforagtende - de små

som aldrig kom til orde - hvad var vel de uden denne urimelige kærlighedserklæring fra livets Gud og skaber?

Der er nogen, der bøjer sig for konger og kejsere og paver og lader sig dupere af løverne og ørnene i deres gyldne våbenskjold - og vi bliver aldrig klogere. Men her i kirken bøjer vi os, når vi flokkes om vores døde Gud, som altid kommer os levende i møde med al sin kærligheds rigdom. Aldrig får han nok - aldrig bliver han træt af os. Han, der ofrede sit guddommelige liv for gudløse syndere.

De ti brudepiger

Somme tider kan man fristes til at opfatte kristendommen som sådan en ”det-går-nok religion”. Altså en religion, der nok skal tage sig af os i sidste ende, selv om vi måske ikke helt lever op til kravene – vi er jo kun mennesker. En Gud, der ligesom ser igennem fingre med vores små fejltrin og lader nåde gå for ret. Og på den måde bliver kristendommen i vores danske udgave uhyre nemt til sådan en hyggelig sludder med vores Gud, som jo i sidste ende holder af os og derfor ikke kunne drømme om at gøre os fortræd – hvis der da overhovedet er sådan noget som en Gud tilbage i vores moderne bevidsthed. Det er egentlig et ret moderne fænomen. De gamle frygtede Gud og ikke mindst da Guds vrede eller man skulle måske sige Guds konsekvens, men det er som om, vi er blevet klogere i dag – eller måske har vi bare skabt os en anden og noget mere behagelig Gud – en mere uskadelig Gud end denne gammeltestamentlige vrede og frygtelige Gud, som kunne finde på hvad som helst. En hyggelig Gud, der passer bedre til vores livsform i dag.

Nu er det ikke lige sådan en hyggelig Gud, Jesus forkynder – sådan en, man kan gå hen og få en sludder med om løst og fast – Nej, det er en meget konsekvent Gud, som kræver al vores opmærksomhed, og som i det hele taget kræver umådeligt meget af kristne mennesker – langt langt mere end nogen anden religion nogensinde kunne drømme om. Det kræver vist en forklaring, og den kommer bl.a. i den påfaldende historie om de ti brudepiger.

Ingen kan undgå at lægge mærke til den barske konsekvens i denne fortælling. Herregud, fordi man lige har glemt at få købt ekstra olie – det kan jo ske for enhver. Og bare fordi man kommer en smule for sent, så skal man holdes udenfor festhuset eller måske endda livet, som denne barske lignelse handler om. Nej, vær mere end opmærksom på livet, ellers mister du det!

Man kan selvfølgelig opfatte det som en advarsel mod den tiltagende slendrian og lovløshed i samfundet, men jeg vil godt prøve en lidt anderledes udlægning, som jeg kom til at tænke

på: at måske er det slet ikke en moralsk lignelse men et billede på tilværelsen, sådan som den er, og der er vel ikke noget, der i virkeligheden er så konsekvent som vores egen tilværelse. Læg mærke til, at jeg sagde: i virkeligheden. For vi kan sagtens dække over livets egen konsekvens, og jeg tror egentlig, det er noget af det, vi bruger allermest tid på: at gøre gode miner til slet spil – at lade som om, det alt sammen er i orden – at få os selv og hinanden lullet ind i den selvbedrageriske bevidsthed om, at det går nok alt sammen – ja selv når enhver kan se og mærke, at nu går det altså ikke længere – nu står vi overfor det endelige sammenbrud – ja, så kan vi til det sidste påstå, at det er fint nok med det. Glade dage, som Samuel Beckett engang skrev et skuespil om. Jeg kan huske Bodil Udsen, der sad i affald til halsen uden at lade sig mærke med andet, end at her går det godt. Herlige dage! Som hvis de fem sløede brudepiger blev enige med hinanden om, at sådan en møgfest gad de for øvrigt da heller slet ikke være med til, og at det faktisk var meget bedre at være udenfor i mørket... Vi har en fantastisk evne til at dække over virkeligheden og blødgøre virkeligheden så den passer til vores forventninger og krav til en rimelig tilværelse. Det er måske derfor vi laver os sådan en rimelig humanistisk, sød og i bund og grund kærlig Gud – sådan lidt bedstefaragtig med tandløs venlighed og smilerynker – et billede på julemanden selv, der jo helt klart er ved at fortrænge den virkelige Gud selv i kraft af en langt bedre markedsføring. Man har endda set nisser i krybberummet i Betlehem! Og det kan sagtens lykkes at holde sig virkeligheden fra døren på den måde. Det kan faktisk sagtens lykkes at dække over virkeligheden, så vi aldrig kommer i berøring med den. Jeg tror ikke mindst, det var det, Jesus kom for at advare os imod. Derfor gør han f.eks. op med religionerne, når de foregøgler mennesker, at blot ved at udøve de og de fagter eller de og de ofre og bønner på rette tid og sted eller ved at leve på den og den måde – at man på den måde kunne nærme sig virkeligheden eller Gud, som han har en forkærlighed for at kalde virkeligheden. Nej, det er og bliver løgn, hvis man tror, man har sit på det tørre overfor livet i kraft af den eller den religion, og det gælder også kristendommen, som vi ikke begriber en lyd af, hvis ikke vi først konfronteres uhjælpeligt med virkelighedens verden – sandheden om vores liv, når sandheden skal frem, hvor der ikke hjælper nogen kære mor eller for den sags skyld kære Gud! Og det er vel det, som lignelsen om brudepigerne vil: konfrontere os med virkeligheden, så det ikke kan misforstås. Her hjælper ingen nødløsning – her er ingen plan B. Her går det netop *ikke* alt sammen. Jeg kender jer ikke, siger livets Gud!

Til jul kommer virkeligheden selv til os – for der er vel ikke noget mere virkeligt og jordnært end et lille nyfødt spædbarn, der sådan på tværs af alle beregninger og forventninger og planer for vores liv dumper ned og forandrer vores tilværelse og kræver – og det ved enhver der har prøvet det – kræver vores fulde opmærksomhed. Det er ikke noget så sandt som et nyfødt barn, der skal skiftes!

Og det er jo et genialt billede på det, som kristendommens sandhed handler om: at få os trevne mennesker til at vende os om mod virkeligheden – præcis som de dorske hyrder, der først skulle rådslå om, hvorvidt det nu var en god ide at gå til Betlehem, som en himmelsk hærske af Guds engle lige havde forkyndt for dem. Eller som de tåbelige brudepiger, der først lige skulle til købmanden efter mere olie, før virkeligheden og sandheden kunne komme til i deres liv.

Det er virkeligheden, der ligger i den krybbe, og hele hans liv blev en kamp for at omvende mennesker til virkeligheden – væk fra illusionernes verden – væk fra den lovbefalede leverpostej – ja, han kaldte sig selv sandheden og livet! Og ilde blev han hørt som sandheden altid bliver det – og ilde blev han tilredt - fra starten af sit liv på flugt fra illusionernes og løgnens verden, der ikke kan eller vil tåle sandhedens lys, men helst ser den død og borte.

Men tænk, nu kommer han igen og lægger sig som altid i vores udhus – ikke så meget vel i de fyldte kirker juleaften eller under juletræet – men sådan ude i det små – i vores sinds skjulte afkroge lader han sig føde igen og igen: sandheden – virkeligheden, som vi skal passe på ikke at miste – ikke at overse, og derfor skal vi i denne mørke tid forberede os på virkelighedens komme. Nu kommer sandheden og livet snart, og nu må vi gøre os klar til at tage imod den med fuld opmærksomhed og med blus på vores lamper og vores adventskrans, så mørket og løgneren ikke skal gribe os igen.

Nej kristendom er ikke nogen overkommelig religion, sådan som andre måske ser på den udefra, når de sammenligner den med deres egne gennemførte faste- og bodsøvelser – templer og præste-skaber. Kristendom er fuldstændig og aldeles uoverkommelig, fordi den ikke kræver øvelser og holdninger eller en særlig godgørelse eller rørende barnlig religiøsitet ved juletid - men sandhed, sandhed og sandhed – jeg havde nær sagt på trods af alle juleforberedelserne. Et kristent menneske skal ikke noget andet end det ene at være et sandt menneske, der tør se virkeligheden i øjnene, sådan som den er. Først da – og ikke et sekund før - kommer al kristendommens virkelige juleglæde – og det endda helt af sig selv.

De talentfulde tre

I menneskelivet er det nu engang sådan, fortæller Jesus, og så fortæller han den ene lignelse efter den anden om livet blandt mennesker – hvordan det kunne leves – hvordan det ikke bør leves – hvad vi skal passe på – hvad vi skal gå efter.

I dag fortæller han en historie om tre mænd, der hver især var begavet med nogle talenter. Jesus funderer ikke over, hvorfor fordelingen er forskellig – nogen har mange talenter – andre

stort set ingen – men sådan er livet vel nu engang. Vi er udstyret forskelligt – også fra fødslen. Man kan vel sige, at sådan er livets indbyggede uretfærdighed.

Men der er altså disse tre mænd - der skal altid være tre i et godt eventyr, og den ene skal skille sig ud fra de andre, som Esben eller Klodshans. Og det gør den ene også, men i denne fortælling er det på en negativ måde. I fortællingen handler det om penge, som de tre mænd er blevet betroet for en længere tid, men det er vel rimeligt at antage, at disse penge er billeder på det liv, vi har fået givet. Altså vores muligheder, der skildres som en gave – eller måske rettere: et lån, vi har fået til opgave at forvalte.

Er det det, livet er? Et lån, vi skal forvalte her en tid, inden vi skal betale det hele tilbage. Det kunne man godt fundere over. I hvert fald betyder det jo, at vi på ingen måde er alene om vores liv. Vi er ikke, som man siger, vores eget livs instruktør. Vi har fået livets gave betroet – af nogen, som også vil komme og holde regnskab med vores forvaltning. Vi er her ikke kun for sjov eller til pynt. Der er nogen, der regner med os – stoler på os – nogen, der har store forventninger til os. Og det gør jo altså livet til mere end bare tidsfordriv eller oplevelse. Hvem ”nogen” er, kan man jo så gøre sig sine mange tanker om, og det er da også blevet gjort, men mit bedste bud er nok, at det er livet selv. Det er livet selv, der ligesom hengiver sig til os med tro og håb og kærlighed og dermed også med forventning til os. Livet vil os noget og livet vil noget med os.

Man kan selvfølgelig godt tale om en åndelig, usynlig magt, som Job gør det – sådan en majestætisk gudekongeskikkelse, der ikke blot forventer noget, men også forlanger troskab, og som i øvrigt kan blive styrtende vred på sine undersåtter. Det er et flot og måske meget realistisk billede på livet, og Mattæus bruger det jo også om denne mand, der betror sine talenter til sine tjenere – en både hård og uretfærdig mand, der høster, hvor han ikke såede, og samler, hvor han ikke spredte. En gudsforestilling, der udspringer af livets indbyggede uretfærdighed. Du ved, at sådan er livet - hamrende uretfærdigt – så kunne du jo netop have ladet andre komme til at drage nytte af din talent, i stedet for bare at holde det hele for dig selv.

Under alle omstændigheder vil jeg altså forestille mig, at det er livet selv, der betror os de muligheder, vi har, og som derfor også ser frem til vores indsats, for nu at bruge et udtryk fra spilleverdenen.

Og det er ikke så dumt, for de to gode tjenere roses og belønnes af livet selv netop fordi de satte det hele på spil. Ingen kunne vide på forhånd, at deres indsats ville bære frugt – de kunne meget vel have tabt det hele og dermed være kommet ud af livet med en stor gæld. Men i modsætning til den tredje tjener, så turde de tage den chance. De turde løbe en risiko for at miste det hele – også selv om de vidste, at det meget vel kunne ske – for sådan er livet også.

Så det at turde sætte alt på spil – at turde miste det hele – er åbenbart noget, vi bør stræbe efter. Og det skyldes vel, at den risiko altid er der, når vi ligesom bruger os selv i livet – bruger vores talenter og gaver. Og advarslen går på *ikke* at bruge sig selv – *ikke* at bruge livets gave, men grave sig ned, så at sige, af frygt for livet. Altså dette at ville sikre sig i hoved og... alting og aldrig tage en chance – aldrig turde folde sine smukke vinger ud og flyve af frygt for at falde ned.

På den måde bliver lignelsen en advarsel mod at frygte livet – så hårdt og uretfærdigt det end kan forekomme – eller rettere: er! For livet *er* uretfærdigt. Og det lægger fortællingen ikke skjul på med sin mærkeligt provokerende konklusion: Den, som har, skal gives, og han skal have overflod, men den som ikke har, fra ham skal selv det tages, som han har.

Der er jo ikke meget retfærdig humanisme eller socialisme i den sætning, og der er vel heller ikke megen kristendom i den, hvis man opfatter kristendommen som kærlighed mod netop de, som intet har.

Men i sammenhæng med evangeliet giver det måske alligevel en slags mening ud fra den tankegang, at det, vi har, men som vi ikke bruger og udvikler – det har vi alligevel ikke. Kun det, vi sætter på spil, har vi for alvor. F.eks. vores forhold til hinanden. Hvis ikke vi udvikler det – går nye veje sammen – måske farlige veje, der kan føre til hvad som helst, når vi siger, hvad vi mener – ja, så er vi måske nok sammen – måske endda gift med hinanden – men vi har ikke noget forhold, for vi har ikke noget for. Vi tør ikke gå for tæt på hinanden – af frygt for at miste forholdet. Men vi har allerede mistet det, for kun det forhold, der tør risikere sig selv, er et forhold, vi har. Hele tiden under konstruktion, som der står på de ufærdige hjemmesider – under opbyggelse. Det er noget, vi har, men det færdige forhold, hvor intet længere sker, og børnene er flyttet hjemmefra, så vi må rejse på skiferie eller købe firhjulstrækker eller sommerhus for at holde det ud – det forhold har vi ikke. Man kan måske endda sige, at det er forholdet, der har os.

Eller omkring vores kirke. Hvis det bliver kirkens mål at bevare sig selv for enhver pris – også sandhedens - så den ikke længere tør åbne sig for nye teologiske eller andre udfordringer, men lukker sig om sig selv af frygt for forandring. Ja, så er den allerede død – og så har vi ikke kirken, men den døde kirke har os. Og det samme vel med livet selv, som vi altså godt og med rette kan frygte for at miste, så vi nærmest gemmer os for livet i et stille håb om, at vi ikke bliver opdaget. Men så har vi allerede forladt livet. Vi skulle jo have levet, og vi havde mulighederne – talenterne - men vi turde ikke af frygt for livet. Det liv, hvor alt kan ske – hvor alt kan gå galt.

Så på regnskabet dag, når livets regnskab skal gøres op, ja, så er der vel en vis rimelighed i at lade de døde begrave deres døde og give livet til dem, der vil leve – dem, der tør leve. Eller hvad?

Det er Morgan Freeman, der engang siger i den mageløse film: En verden udenfor: Du kan leve som døende, eller du kan vælge at leve som levende. Du kan give op og synke sammen og affinde dig med dødens urimelige magt over livet – eller du kan løfte hovedet fra jorden og sige: Det skal være løgn! Jeg dør ikke uden kamp.

Og hvad er det så lige, der får dig til at løfte hovedet og stå op fra de døde? Ja, det er jo her i kirken troen på livet som en kærlighedserklæring. Som jeg sagde før: Vi tror, at livet hengiver sig til os med tro og håb og kærlighed til hver enkelt – og dermed også med kærlighedens forventning. Kærligheden vil altid være der – som forældres kærlighed til deres børn, men kærligheden er aldrig ligeglad. Livet bekymrer sig om os, og derfor sender livet nu og da bud til os på sin egen måde – bud om at leve på trods af alt, hvad der tynger og gør os bange.

Engang sendte livet Jesus for at vise os, at der findes både liv og opstandelse i kampen – også når den fører til det allerværste nederlag og den største ydmygelse. Men døden huserer slemt, der hvor tilværelsen kun handler om overlevelse – om at sikre sig sit udkomme.

Jesus turde leve - turde kæmpe – turde trodse alle onde magter – også stilstandens hyggelige død – og så kan man jo vælge at falde til ro i troen på, at så har han gjort det for os alle, men man kan måske også en gang imellem få den tanke, at han ikke blot gjorde det for os, men måske ikke mindst, så vi selv kunne tage vores eget liv op til overvejelse – om vi lever som døende eller som levende. Om vi frygter livet eller om vi elsker det og dermed tør bruge det med alt, hvad vi har i os.

Dommen over verdens folk

Jeg gik engang for nogle år siden en tur på kirkegården nede i Fåborg, og der stødte jeg på en gravsten, som jeg ikke siden har kunnet glemme. Der stod selvfølgelig navn og fødselsår og dødsår, men så stod der forneden på stenen: Et ordentligt menneske. Og lige siden har jeg gået og funderet over, hvad det egentlig vil sige at være et ordentligt menneske.

Tilsyneladende giver det sig selv. Et ordentligt menneske, er et menneske, der har orden i sagerne – orden i sit liv, så at sige. Det er et menneske, der altid opfører sig ordentligt ifølge den gældende samfundsorden, og som dermed også er med til at skabe orden. Og det får man selvfølgelig ros for – ja, måske endda en orden, så enhver kan se, at her har vi et ordentligt menneske.

Som barn fik jeg ikke så sjældent at vide af min noget strenge far, at jeg skulle opføre mig ordentligt, og det har jeg da også forsøgt på – selv om det ikke rigtig er lykkedes – og det er

vel også det, de fleste af os stræber efter, og som vi prøver at opdrage vores børn til – at blive ordentlige mennesker, som er til gavn for vores fællesskab.

Nu er der bare det ved det, at jeg er kristen – døbt til at tilhøre Kristus, som vi siger - og det har det med at komplicere tingene noget. Som nu den lignelse fra Matthæusevangeliet, vi lige har hørt, om kongen, der samler alverdens folk foran sin trone på den store dommedag og skiller dem som en hyrde, der skiller fårene fra gederne - i to grupper: de frelste til højre og de fortabte til venstre – uden at der i øvrigt behøver ligge noget særligt i den fordeling. Og her kunne man vel godt mene – og der er der vel også mange, der gør - at de, som blev frelst – fårene - netop var de ordentlige mennesker, mens de fortabte – bukkene - var de mere – hvad skal vi sige – utilpassede eller uregerlige - dem, der ikke var til gavn for samfundet, men måske tværtimod var mere optaget af at nedbryde den gældende orden. Forbryderne – synderne, som de kaldes i Bibelen – dem, der ikke opførte sig ordentligt. Det dårlige selskab, som de andre ikke måtte lege med, som Kim Larsen synger om. Men er det nu også det? Hvad er det egentlig, der ifølge Matthæus gør, at de frelste bliver frelst og de fordømte bliver fordømt?

Ja, det er jo det, vi har fået en fornemmelse af i løbet af det kirkeår, som rinder ud i dag, hvor denne lignelse om verdensdommen er en form for konklusion på hele det overraskende nye og ganske anderledes menneskesyn, som altid kommer frem ved vores gudstjenester. I fortælling efter fortælling har vi siddet her i fællesskab og lyttet til den ene urimelighed efter den anden – den urimelighed og umenneskelighed, som opstår, når lov og orden – religion og retfærdighed – moral og anstændighed bliver vigtigere end det medmenneske, som ifølge evangelisterne åbenbart betyder alt. Disse mine mindste små, som han siger. Det er gået ud over de lovtro farisæere og de skriftkloge teologer, der netop satte de religiøse love og den guddommelige samfundsorden over alt andet. Derfor var det ifølge dem både synd og skam f.eks. at helbrede et stakkels menneske på sabbatten - den hviledag, hvor der ifølge loven ikke må arbejdes – og altså heller ikke helbredes. Tænk engang! Eller tænk på præsten og levitten, der gik forbi den døende mand i vejgrøften, fordi de som de hellige mennesker, de var, risikerede at blive urene, hvis de kom for tæt på ham. Eller tjeneren fra i søndags, der bliver eftergivet en milliongæld, hvorefter han går ud og sætter en kollega i gældsfængsel, for en klatgælds skyld. Ja, tænk på hele den stemning, der går som en rød tråd igennem kirkeåret: at de, som anså sig selv for udvalgte, slet ikke er udvalgt, men det er til gengæld de fordømte. Toldere og syndere skal sidde til bords i Guds rige, men de udvalgte skal kaste ud udenfor osv. osv. Hele denne omvurdering af de værdier, verdens riger bygger på – sammenholdt med det, Jesus kalder Guds rige, hvor alt er anderledes end sådan som vi har indrettet os her i verden.

Søndag efter søndag har vi hørt om et menneske, der efter sigende var sendt af Gud selv – eller måske endda *var* Gud selv - for at fortælle sin samtid, at den orden de byggede deres liv og samfund på, og som de kaldte guddommelig, var blevet djævelsk, fordi den herskende politiske og religiøse elite misbrugte den til at undertrykke mennesker med i stedet for at tjene dem – ja, i stedet for at elske dem.

Sådan noget siger man selvfølgelig ikke ustraffet til retfærdige og retsindige mennesker, så de korsfæstede ham efter loven som oprører og gudsbespøtter, hvilket Matthæus skildrer som den ultimative urimelige uretfærdighed. Tænk at korsfæste Gud selv! Men også som den ultimative kærlighed hos den Gud, der ofrer sit eget liv og al sin herlighed for at give liv og frihed og nyt mod til arme mennesker.

Hvad er så et sandt menneske ifølge Matthæus – når det nu åbenbart ikke er nok at være et ordentligt menneske? Ja, det er det menneske, hvis kærlighed nedbryder alle forbehold overfor ethvert medmenneske. Sådan som Jesu kærlighed gjorde det igen og igen. Vi er ordentlige mennesker, siger Matthæus, hver gang vores barmhjertighed - vores medlidenhed og overbærenhed får lov til at overtrumfe alle de forbehold og undskyldninger, vi finder på for ikke at elske det medmenneske, som har brug for vores kærlighed. Det er ikke altid, det lykkes – for nu at sige det mildt. Tragisk nok har vi umådelig svært ved at gøre det, vi allerhelst vil – fordi – ja, måske fordi der er så meget vi skal leve op til, så vi kan blive anerkendt af os selv og af samfundet og måske endda af Gud som ordentlige mennesker. Og det er endda som om, at jo mere vi anstrænger os for at blive ordentlige mennesker – jo sværere bliver livet i virkeligheden. Det er vel også derfor, de bliver så overraskede – gedebukkene – fordi dommen er så omvendt af, hvad de havde regnet med. Jamen, vi har jo holdt loven, budene – vi har jo gjort, hvad der blev sagt. Jo jo, men i al jeres ordentlighed har I glemt, at det egentlige liv ikke handler om retfærdighed, men om nåde, barmhjertighed – ja, kærlighed uden grænser. Om at give det hele væk, så at sige.

De andre – fårene – var også overraskede, for de huskede ikke deres menneskelighed som noget særligt, hvad den jo heller ikke er – de gjorde det bare. Ikke fordi det stod skrevet noget sted eller fordi det var forordnet – men som det selvfølgeligste af alt. Man lader da ikke et frysende, sultent, tørstigt, ensomt og bange menneske i stikken! Man går da ikke bare forbi - i hvert fald ikke uden at gøre vold på sit eget menneskehjerte. Og hvor loven eller moralen eller religionen foreskriver sådan og sådan – altid af hensyn til samfundets trivsel eller stammens beståen – ja, så har din menneskelighed intet andet formål end dit nødlidende medmenneske – uanset hvem det så end måtte være. Det er derfor, kongen i lignelsen siger, at sådan som I behandler det mindste lille menneskebarn, sådan behandler I mig.

Det er i sidste ende kærligheden, der bestemmer dit liv og hverken forskrifter, gode hensigter, ordentlig opførsel eller noget som helst andet. Den kærlighed, Jesus afslørede som Guds

kærlighed, og som vores eget hjertes inderste væsen. Den kærlighed, han selv levede på og døde af, sådan som vi har hørt det i fortælling efter fortælling – gudstjeneste efter gudstjeneste gennem vores kirkeår, og som vi skal høre det igen i det nye. Ikke som befaling - ikke som trussel - ikke som lokken - men som vores tilbagevendende vidunderlige mulighed for at komme til os selv - og dermed til livet. Og det ved vi jo godt inderst inde – i hvert fald enhver som har et menneskehjerte.

Det sidste måltid

Måltidet har altid haft en ganske særlig betydning for mennesker. Dette at spise sammen hører til noget af det mest grundlæggende fællesskabsstiftende, vi kender. Måltidet signalerer fred og fællesskab. I familien – i stammen – i gæstevenskabet. Og som regel er måltidet kernen i enhver fest – også i dag. At indbyde til måltid sammen er en tillids- og venskabserklæring, og ordet sammenspist forklarer meget godt, måltidets menneskelige betydning.

Et af de karakteristiske træk ved Jesu forkyndelse var det åbne måltidsfællesskab. Normalt spiste man selvfølgelig ikke sammen med hvem som helst – eller indbød hvem som helst. Faktisk var og er der vel stadigvæk ret snævre grænser for, hvem man bryder sig om at dele sit måltid med. Selv til såkaldt Åbent Hus regner man jo ikke med at se hvem som helst, men venner bekendte, forretningsforbindelser osv. Men for Jesus var der ingen grænser. Derfor sagde de om ham, at han var en fråser og dranker – ven med toldere og syndere. Fordi de ikke kunne acceptere, at det hellige måltidsfællesskab bare blev ødslet væk på alle og enhver. Vi kender historien om kongesønnens bryllup, hvor de indbudte ikke viste sig værdige, og derfor indbød kongen alle og enhver. Vi kender fortællingen om Jesu besøg hos Simon Farisæer, hvor måltidet bliver afbrudt af en luder, der begynder at overdænge Jesus med kys og kærtegn, og hvor Jesus fremhæver hendes kærlighed frem for værtens mangel på samme. Vi kender de store bespisningsundere, hvor Jesus mætter alle og enhver. Og det er måske det, der er miraklet langt mere end den megen mad af ingenting. Og så kender vi historien om Jesu sidste måltid Skærtorsdag aften – dagen før sin henrettelse.

Vi kan altså se, hvordan Jesus ligesom griber ind i det kendte og dybt elementære måltidsfællesskab og fjerner alle de bestående grænser for, hvem man bør spise sammen med, og hvem man ikke bør omgås. Og på sin sidste aften griber han fat i jødernes helligste måltid – påskemåltidet til minde om dengang folket blev til som et frit folk – da det forlod slavetilværelsen i Ægypten og begyndte vandringen mod det hellige land. Dette måltid var og er for enhver

jøde det helt elementært identitetsskabende fællesskabsmåltid – men naturligvis kun for jøderne. Måltidet bygger så at sige på en gammel aftale mellem jødefolket og dets Gud – en gammel pagt, hvor folket på den ene side lover at holde Guds lov – først og fremmest at holde sig fra andre guder – og hvor denne gud til gengæld lover folket frihed i deres eget land. Pagtstegnene – underskriften på aftalen så at sige – er omskærelse og overholdelse af sabbatten – den ugentlige helligdag. Guds underskrift er det land, som han giver sit folk.

Jesus indstifter ved sit sidste måltid en ny aftale – en ny pagt. Og det gør han ved at gøre sig selv til det nye offerlam – det gamle var det lam, som blev slagtet på påskenatten i Ægypten og hvis blod blev smurt på dørstolperne, så dødsenglen kunne gå forbi – deraf navnet påske, der betyder: gå forbi. Påskelammet var altså det middel, som skulle bruges til at skaffe folket liv og frihed med. Og nu gør Jesus sig selv til dette middel. Han bruger sin egen krop – sit legeme og sit blod som middel – ikke blot til folkets frihed – men til alle menneskers frihed – og ikke blot frihed fra slavetilværelsen i det fremmede, men frihed fra den frygt, der slavebinder alle mennesker til alle tider – frygten for døden. Ikke blot udvider Jesus den nye aftale til at gælde alle og enhver, men han udvider den også til at gælde udfrielsen fra dødens kolde og kyniske herredømme over mennesker.

Det hører til ældgammel religiøs visdom, at ikke blot betegner måltidet et særligt fællesskab – man er så at sige ét med dem, man spiser sammen med – men man er også, hvad man spiser, for nu at bruge et moderne slogan. Når de gamle kannibaler spiste deres fjender, så var det ofte forbundet med en religiøs hædersbevisning – det var fjendens mod, hurtighed, tapperhed, man optog i sig ved et helligt måltid, og dermed hædrede man sin faldne fjende. Og omvendt: Hvem bryder sig om at spise et dumt svin? Når nu Jesus gør sig selv til offerlammet, hvis legeme og blod vi spiser, så udleverer han sig dermed på den mest intime måde til os og gør os delagtige i sig selv, så at sige. Vi bliver ham – og det særlige ved ham er hans opstandelse – dette at han besejrede døden. Det legeme, vi spiser, og det blod vi drikker, er opstandelsens legeme og blod. De gamle spiste deres fjender for selv at få deres tapperhed, mod og hurtighed – vi spiser Jesus for at få del i hans opstandelse.

Og nu taler jeg så med to tunger. Jeg taler dels meget konkret om den fysiske død, som med budskabet om Jesu opstandelse er blevet gjort i det mindste usikker. Den visse død er blevet rystet. Men jeg taler også om den åndelige død. Om mismodet – om håbløsheden – om trætheden og denne mangel på livslyst og livsmod, der kan ramme os alle som ingenting.

Jeg så i går en fjernsynsudsendelse om en mand fra Brørup, der i løbet af de sidste to år langsomt var blevet lam i hele kroppen, uden at lægerne kunne finde årsagen. Hans kone havde for nylig taget sit eget liv, og de havde mistet to børn som små. Han sagde på et tidspunkt: ja, sådan kan livet jo have nogle overraskelser ind imellem. Og alligevel så havde han modet til at lade sig undersøge på Rigshospitalet, hvor de så fandt årsagen til hans

lammelse og fik den stoppet, så den ikke bredte sig yderligere - så han kunne leve videre i sin kørestol for sin søn og sit barnebarn. En barsk, men også meget livsbekræftende udsendelse om et hårdt ramt menneskes ukuelige mod til at leve.

Det, vi ser, hver gang vi kommer her i kirken – og især når vi samles omkring nadverbordet - er et menneskes mod til at dø, fordi han troede på og fastholdt gennem den totale ydmygelse, forhånelse og tortur – at han med sin død – med sit offer - kunne give liv og frihed til mennesker – til enhver, som vil have lod og del i ham. Derfor er korset vores kendemærke – dette afskyelige og grusomme torturinstrument, som samtidig er vores dyrebareste frihedstegn.

Dette er den ny pagt ved mit blod, som udgydes for jer til syndernes forladelse. Sådan lyder det, hver gang vi holder nadver sammen. Ifølge Bibelen er døden et resultat af menneskers synd – ursynden i Paradisets have – oprøret mod Gud. Og derfor betyder syndernes forladelse evigt liv – genoprettelsen af det, vi mistede, da vi vendte Gud ryggen. Og igen – så er evigt liv et slag mod døden – både den fysiske død, men også den åndelige død. Det er det liv, hvor tiden ingen betydning har – og det er tanken om vores visse død, der har skabt tiden som en forbandelse over vores liv – den tid, der bare går og går og som får vores liv til at svinde ind til ingenting. Heroverfor står som den store modsigelse det evige liv, som er dette hellige øjeblik, hvor vi er fuldt og helt til stede – hvor tid og sted er uden betydning.

Jesus levede det evige liv, selv om det ifølge normal menneskelig målestok både var ynkeligt og kort – selv da han hang på korset og hans liv var ved at rinde ud efter al normal tankegang – ja, så fandt han styrke og mod til at hjælpe røveren ved siden af: I dag skal vi være sammen i Paradis – eller måske endnu bedre: I dag er vi sammen i Paradis. I dag har vi evigt liv.

Hemmeligheden bag det her – hemmeligheden bag det evige liv – den hemmelighed, som Jesus for mig at se viser os igen og igen – det er at turde opgive sig selv, så at sige – opgive sine egne krav til det gode liv – opgive sin egen ret - og leve for andre. Hvis vi tør det for alvor, så tror jeg, vi har evigt liv. Det handler ikke om selvudslettende og selvopgivende ydmyghed – det handler i høj grad om at være levende til stede i sit eget og andres liv, men i stedet for at ville realisere sig selv bare som sig selv – bare for min egen skyld – så at kunne realisere andre mennesker – at kunne få andre mennesker til at vokse og blomstre – det er vel, hvad kærlighed dybest set handler om, og derfor er det måske i virkeligheden kærlighed, der er nøglen til livet – også til det evige liv.

Langfredag

Den italienske filminstruktør Martin Scorsese lavede for en del år siden en bemærkelsesværdig film, der hed Jesu sidste Fristelse. Bemærkelsesværdig bl.a. fordi den forestillede sig, at Jesus rent faktisk steg ned fra korset og levede et ganske normalt familieliv, indtil han blev gammel. Først til sidst bliver han klar over, at han dermed har svigtet sit kald, og filmen slutter for så vidt lykkeligt med, at han alligevel hænger på sit kors – det hele var bare en ond drøm.

Men hvordan kan det være lykkeligt at dø på et kors frem for at leve et muntert, virksomt familieliv på jord, indtil man bliver gammel og grå og mæt af dage? Ja, det har noget at gøre med troskab mod sit kald. Det har noget at gøre med, at menneskelivet ikke bare måles i længde og tid og velfærd eller lykke, som det hedder, men i noget andet - noget som gør det første mere eller mindre betydningsløst. Jesus siger det selv på et tidspunkt: Hvad gavner det et menneske, om han vinder hele verden, men tager skade på sin sjæl? Der er altså tilsyneladende nogle åndelige værdier på spil i vores tilværelse – kræfter som pludselig kan få mennesker til at ofre alt – ja, selv deres eget liv. Kræfter som man måske godt kan gemme sig for eller fortrænge, men det bliver dyrt, når sandheden melder sig – sådan som det blev det i Scorseses film, da Judas af alle mennesker opsøgte Jesus på hans alderdoms dødsleje og kaldte ham en forræder mod alt, hvad der var helligt.

Det er dette skisma, som er – ikke blot Jesu, men også vores liv. Spændingen – kampen, om man vil – mellem kød og ånd - mellem ønsket om det gode liv – ønsket om overlevelse så længe som muligt på den ene side – og så på den anden side dette intense kald om at gøre, hvad der skal gøres – det, du skal, fordi du skal følge en indre stemme, der vil andet og mere end overlevelsen – koste hvad det vil.

Ifølge Det nye Testamente fulgte Jesus sit kald – han var og forblev lydige til døden, som det hedder – ja, til døden på et kors. Og så hedder det videre i den gamle hymne i Filipperbrevet: Derfor har Gud højt ophøjet ham og givet ham navnet over alle navne – og derfor skal hvert knæ bøje sig og bekende, at Jesus er Herre. Her er altså pointen med Jesu død på korset Langfredag. Det var hans kald – det var hele ideen med Jesu fremtræden. Det var det, han skulle. Og det var så også det, han gjorde. Han fulgte sit kald. At dø på det romerske kors – henrettet som en farlig forbryder – trampet på – spyttet på, forhånet og ydmyget – latterliggjort og til sidst dræbt. Det var Jesu dyrebare kald, som han fulgte i lydighed til det sidste.

Hvad er det så for en indre stemme, der kan få mennesker til at ofre sig selv i den grad og se stort på alt det i os, der råber på befrielse fra smerten og ydmygelsen og døden? Hvad er det for en ånd i mennesket, der i den grad kan fornægte kødet og kroppen og se stort på al rimelig retfærdighed? Ja, det er vel det, som de fleste ville kalde Guds stemme. I hvert fald var Jesus

ikke i tvivl om, at det var Guds vej, han gik – at korsets vej var Guds vej for ham – Guds mening med ham. Jo, måske i et øjeblik dyb fortvivelse – det øjeblik, hvor han råber i sin dybe nød med citatet fra salme 22: Min Gud, min Gud, hvorfor har du forladt mig? Der er han ramt af et øjeblik tvivl om den guddommelige styring. Hvad nu hvis det ikke var Gud, der stod bag hans kald? Hvad nu hvis det hele var forgæves og meningsløst spild af liv? Det er præcis det øjeblik af tvivl, Martin Scorseses film griber fat i. Fristelsen til at lade det være nok – stige ned af korset og leve sit lange og gode liv til ende omgivet af sin dejlige familie. Men nu holdt Jesus altså fast i det, der for ham selv var hans egentlige bestemmelse. Hele hans fremtræden var én lang vandring fra Galilæa mod Golgata, og stort set alle fortællingerne om ham knytter sig til denne vandring mod korset. Det var det kors, hele hans liv handlede om og pegede hen imod.

Og hvorfor så det – hvorfor denne nærmest ulidelige modsigelse af alt, hvad vi ellers tror på og lever for? Hvorfor denne ufattelige selvhengivelse – ja, selvopgivelse? Ja, det findes der mange og også meget forskellige svar på allerede i Det nye Testamente, men mit bud vil være, at Jesus havde en tro på, at han med sit eget livs eksempel kunne ændre verden. Teori alene gør det ikke – ord alene gør det ikke. Troværdigt bliver det først, når der er handling bag ordene - når dit eget livs fortælling ligesom bekræfter det, du siger, du står for. Jesus havde altså en mission – der var noget han ville mennesker – noget vigtigt han ville overbevise mennesker om i ord og i handling - noget der modsagde al normal menneskelig tankegang – modsagde alle vores drømme og forhåbninger om et godt liv – alle vores krav om retfærdighed. Og denne modsigelse – korsets modsigelse af vores liv – står der altså stadig som en del af vores kultur her 2000 år efter, at begivenheden fandt sted. Så man må sige, hans mission om at ændre verden er lykkedes. Han har for altid bragt en ny dimension ind i vores liv – til overvejelse – til irritation – men først og fremmest vel til glæde og trøst for mennesker. Først og fremmest mennesker, livet ikke lykkedes så godt for – de, der ikke blev til noget – hvis drømme aldrig gik i opfyldelse – mennesker, der blev ramt af skæbnen eller af andre menneskers foragt eller had. Alle de undertrykte og ydmygede – fordømte mennesker – alle de forkastede, arme og elendige. Til alle dem lyder det glædelige budskab om at løfte deres bøjede hoveder og se op på Jesu kors – se, at her er et menneske – et guddommeligt menneske - der valgte ydmygelsen, lidelsen og døden frem for det gode liv – fordi han troede på og fastholdt til det sidste, at livet aldrig kan måles i rigdom og velfærd – i år og gode kår, men kun i hellige øjeblikke af selvhengivende og selvopofrende kærlighed. At livet aldrig kan måles i, hvad du får og har – men kun i hvad du giver. Eller sagt med andre ord: At livet ikke handler om retfærdighed, men om kærlighed.

Og det er præcis den kamp, vi nu efter Golgata står i som kristne mennesker. Kampen mellem kød og ånd – mellem min ret til det gode liv, hvor jeg får, hvad der tilkommer mig – og

så at give det hele væk i et anfald af selvopofrende og ødsel kærlighed. Det er også kampen mellem rimeligheden og fornuften på den ene side – og så den fuldstændig sønderlemmende og grænsenedbrydende frihed på den anden. Det er måske især det sidste, Jesu opstandelse handler om. Den kommer vi tilbage til på søndag. Men indtil da står vi her på Langfredag under Jesu kors, og vi kan vælge at sørge over vores synder, som det hedder – få dårlig samvittighed - eller sørge over Jesus og hans kranke skæbne. Vi kan vælge at sørge over menneskers ufattelige ondskab og al den lidelse, vi kan påføre hinanden i vores kamp for retfærdighed og for det gode liv.

Men vi kan også vælge at fejre Langfredag som den dag, hvor en helt ny og grænseoverskridende dimension blev føjet ind i vores menneskeliv, og hvor vi måske – måske ikke – fik en anelse om en dyb og troværdig modsigelse af vores evige kamp for overlevelse og anerkendelse – vores evige kamp for at vinde vores ret. En anelse om, at livet er noget helt andet og meget mere end det.

Evangelium – det glædelige budskab har aldrig haft til hensigt at fremkalde menneskers fortvivlelse eller angst eller skabe dårlig samvittighed eller skyldbevidsthed, selv om det ind imellem måske har været på kirkens dagsorden – formålet har altid været at afskaffe og befri mennesker for den frygt for Gud og hvermand, der hærger os og får os til at gøre så sære ting ved hinanden og bruge vores dyrebare liv på ingenting. Og det gælder også i dag på Langfredag. For mig er Langfredag måske den mest betydningsfulde af alle helligdage. Af alle disse dage er det Langfredag, der kan få mig til at vende mig om og lytte en ekstra gang til det, som i verdens øjne må være det største af alle nederlag – den ultimative fiasko - men som kristne mennesker nu gennem 2000 år har forkyndt med jubel og kaldt Guds død for vores skyld. Så vi kunne leve et sandt og ægte menneskeliv, som det var meningen med os fra begyndelsen. Hvis vi vil.

Opstandelse

Her Påskemorgen fejrer vi utroligt mange ting og mange utrolige ting. Vi fejrer det levende håb, som kan bære os igennem sorgen og smerten. Vi fejrer tilgivelsen – dvs. kærlighedens accept af os, som vi er og som vi var, da det gik galt. Og vi fejrer – måske mest af alt – at nederlaget ikke er nederlag, men liv – sprudlende liv.

Både ved dåben og begravelsen – ved livets begyndelse og ved livets afslutning lyder den samme lovprisning om det levende håb, vi er genfødt til ved Jesu Kristi opstandelse fra de døde. Ritualerne med de tre håndfulde vand og de tre skovlfulde jord sender os på vej så at

sige ind i håbets levende verden, som er en anden verden end den, som rulles op for os, hvis vi bare ser på vores liv som en film, der kører fra vugge til grav – og som ikke ser alt det væsentlige, som håbets liv er fyldt med. Alle tankerne – alle drømmene, forestillingerne og så dette vidunderlige mellemrum, som opstår, hvor mennesker er sammen, og som er mere end blot menneskers samvær, for her er Gud til stede og gør det til noget større, end vi kan se, selv om vi nu og da aner det – f.eks. når samtalen lykkes, fordi den er båret af kærlighed og ikke af magtbegær.

Uden dette levende håb kan vi ikke leve for alvor. For så kommer disse korte år, vi har sammen. til at handle om at få så meget ud af livet som muligt – og det er alligevel og under alle omstændigheder for lidt for mennesker, der er skabt i Guds billede – og at være skabt i Guds billede betyder, at vi savner Gud – at vi længes mod noget større end blot dagen og vejen og det almindelige, materielle liv – også selv om det er både muntert og virksomt – så er vores øje og sind skabt himmelvendt, som Grundtvig synger – med sans for evigheden – med sans for Gud. Og så kan man ikke bare slå sig til tåls med mindre.

Og derfor er opstandelsen vel heller ikke så fremmed for os, som vi tror, når det kommer til stykket – for vi ved dybest set, at alt er muligt. Det er ikke noget, nogle få udvalgte tror - vi ved det alle sammen, men vi har så nemt ved at glemme. Det, som kan undre – det som er så overraskende, er såmænd ikke opstandelsen i sig selv, men det er det, at det var Jesus, denne nederlagets mand – fiaskoen – den udstødte og fordømte – at det var ham, der opstod – og ikke f.eks. kejseren i Rom. Det havde ingen ventet, og det vender så op og ned på hele vores normale opfattelse af tilværelsen – af Gud – af kærligheden, som fra nu af overstråler selv retfærdigheden. Og er der noget, vi fejrer i dag, så er det netop kærligheden – opstandelsens bragende betagende kærlighed.

Det var derfor, jeg læste Kærlighedens Højsang. For ingen har vel som Paulus udtrykt opstandelsens vidunderlige og dybe betydning i sin berømte højsang til kærligheden. Han har lige opregnet for korinterne det, han kalder Åndens gaver, og det er alt muligt godt: visdom, kundskab, tro, at kunne helbrede og gøre store ting, at kunne tale profetisk eller tale i tunger eller kunne lede menigheden, sådan som hver især nu kan bidrage med det ene eller det andet ud fra sine særlige evner og nådegaver.

Men så er det han minder menigheden om, at alle disse gaver ikke er noget værd i sig selv, hvis ikke de grunder sig i kærlighed. Så bliver det bare tomt – stor ståhej og flotte gebærder – bulder og brag uden virkeligt indhold. Uden kærlighed er jeg intet, siger han ligeud. Så er mit liv tomt.

Paulus taler om kærligheden som en vej, han opfordrer os til at følge, men samtidig taler han om kærligheden som en åbenbaring. Guds kærlighed i Kristus Jesus, som aldrig ophører – og som han siger: Intet overhovedet kan nogen sinde skille os fra den kærlighed.

Det er Paulus' forkyndelse af opstandelsens kærlighed, som så bliver det grundlag, menigheden kan leve på – kan bygge kirke og holde gudstjeneste på. Leve med denne kristne frimodighed, også når mørket sænker sig, og vi oplever livet og måske også os selv som et gådefuldt skyggebillede - forvrænget som af et dårligt spejl. Ja, netop dér lyder så denne på én gang forbavsende og fortrolige forkyndelse, at engang skal vi se ansigt til ansigt – se og gennemskue det hele, sådan som vi selv for længst er gennemskuet af kærlighedens milde øjne. Det er menighedens levende opstandelseshåb – og det er stort.

For mig er opstandelsesberetningen først og fremmest en kærlighedserklæring, når man tænker på, hvad der gik forud af drab, politiske intriger, massehysteri, fornægtelse, forræderi og almindeligt jævnt og småligt svigt fra alle involverede og ikke mindst fra disse skråsikre tilhængere, som vi så nemt kan identificere os med. Vi skal nok være der for dig, Jesus. Ja, godmorgen – alle som én stak de halen mellem benene, da det gjaldt, hvis de da ikke ligefrem forrådt eller fornægtede ham. Det er dette vidunderlige mirakel, at selv døden som den sidste store uoverstigelige mur, hvor vi så ofte står tilbage med alt det, vi aldrig fik sagt eller gjort, mens tid var – eller med alle de dårlige minder om vores svigt – at selv døden er overvundet af kærligheden og dermed har mistet sin forfærdelige brod, som Paulus selv siger. Det er opstandelsens store mirakel.

Men der er endnu en ting, der gemmer sig i opstandelsesfortællingen, og det er den, at nederlaget ikke bare er nederlag. Langfredag forekom alle at være det ultimative nederlag for alt, hvad der var godt. Her sejrede virkelig verdensmagten, repræsenteret af jødernes præsteskab og den romerske kejsermagt – stat og religion skildres nådesløst som de store uretfærdige undertrykkere i livets hårde spil – og Langfredag gjorde de tilsyneladende rent bord og vandt alt. Men kun tilsyneladende. Kun set gennem verdensmagtens egne briller, hvor hverken håb eller kærlighed spiller nogen særlig rolle som andet end religiøst tidsfordriv, som ikke har hjemstedsret i det offentlige rum - åndelige sysler uden berøring med virkeligheden og lidt åndelig trøst for de ramte. For dem, der har sans for mere end det, er Langfredag en åbenbaring af nederlagets skønhed – af katastrofens dybe betydning – ja, af selve livets mening, som ikke er at overleve for enhver pris, men at give liv til hinanden. Lyse på hinanden, sådan som Jesus ustandseligt gjorde det, når han gav såkaldt elendige syndere livet tilbage i fuldt omfang – ja, mere end det – for nu forstod de, at de ikke behøvede at bøje sig for verdens eller deres egen almindelige dom over deres liv – de fik åbnet døren til kærlighedens rige – til Guds univers, hvor helt andre normer gælder end vores almindeligt anerkendte bedømmelse af et menneskes liv. Og hurtige er vi jo, når andres liv skal bedømmes – og såmænd også vores eget. Men i Guds univers er der ikke syndere og retfærdige – syge og raske – rigtige og forkerte – ja, end ikke døde og levende. I Guds univers er alle hegn og skel – mure og forskansninger – alt det, som frygten for at miste noget, bygger op omkring os og

imellem os – alt det er nedbrudt. Nedbrudt af den kærlighed, som strømmer igennem vores liv som Guds milde åndedrag – og som nu og da fylder os med glæde – virkelig livsglæde. Den kærlighed, som Jesus som ingen anden udlevede i sit korte og tilsyneladende så meningsløse og voldsramte menneskeliv. Og dog var netop det liv Guds mening om noget. Man taler somme tider om, at Gud ikke afhjælper lidelsen og nøden i verden – den må vi selv slås med, men han går med os gennem det alt sammen – også gennem vores egen lidelse og vores nederlag og smerte. Og hvad vil det sige, at han går med os – ja, måske at han giver alt det, som virker så uendeligt meningsløst, sin egen stråleglans og dermed måske en helt ny mening, så det hele ikke blot ender i forgæves tilintetgørelse og meningsløs tomhed. Det er opstandelsens levende håb i en voldsramt verden. Det er opstandelsens kærlighed mod det sørgende menneske. Det er et helt nyt og sprudlende liv. Ikke først engang, men lige her og nu.

Gå ud i alverden!

Jeg havde engang en moster Grethe. Hun døde for en del år siden – 101 år gammel. Hun var enlig og kom meget i vores hjem, da jeg var barn. Vi børn glædede os altid til hun kom, selv om vi indimellem syntes, hun kunne være noget skrap. Men hun kom altid med gaver.

Ret dig op, kunne hun sige, når vi sad og hang på stolen – men det var altid med et smil. Hun var - tror jeg – et meget godt og ikke mindst retsindigt menneske, der gik med ret ryg og åben pande gennem livet. Det var måske derfor, hun aldrig blev gift? Og så var hun dansksindet. Det passede meget godt med at hun var gymnastiklærerinde på Duborgskolen i Flensborg. Hun var så dansksindet, at hun ikke ville have, der blev talt tysk i hjemmet, når hun var der. Hun kunne simpelt hen ikke fordrage alt, hvad der var tysk.

Jeg tænker tit på hende i denne tid, hvor fjernsynet fejrer genforeningen for 100 år siden med de mange fine udsendelser om grænselandet fra dengang det gjaldt – ikke mindst om de stærke følelser, der var på spil i forhold til, om man var dansksindet eller tysksindet.

Og prøv så at forestille jer, at der gik nogen rundt i by og på land og forkyndte, at det er lige meget, om man er dansk eller tysk – det, der betyder noget er, om man er et kærligt medmenneske for alle mennesker.

Eller tænk, hvis jeg havde sagt det til moster Grethe dengang. Men jeg var ikke ret stor, og jeg sagde aldrig noget. Desværre. Eller måske godt for det, for der er nok ingen tvivl om, at sådan et grænsesprængende budskab ville blive mødt med den allerstørste foragt og helt

sikkert også med voldelige reaktioner af den ene eller anden art. Såvel af dansksindede som tysksindede.

Jeg sender jer ud som får blandt ulve, sagde Jesus til sine disciple, dengang hen første gang sendte dem ud med evangeliet om det, han kaldte Guds rige. To og to skulle de gå fra dør til dør med det glade budskab i håb om at blive modtaget, hvor de kom frem. Vær snedige som slanger og bly som duer – for det bliver ikke nemt.

De vil piske jer i deres synagoger, sagde han en anden gang – ja, den tid kommer, hvor de, som slår jer ihjel vil mene, at de dermed tjener Gud.

Der er altså åbenbart en voldsom provokation i det evangelium, Jesus i dag sender sine disciple ud i alverden med. Og jeg tror, det hænger sammen med, at det ligesom trækker tæppet væk under den identitet, vi som mennesker åbenbart klynger os til, som om det var den, der holdt os i live. Det, jeg er. Det, jeg står for. Det, jeg kendes på. Og den identitet giver vi ikke godvilligt fra os – i hvert fald ikke normalt.

Men det var præcis det, der skete for en af de første kristne missionærer, nemlig Paulus. Om nogen havde han en identitet, der var til at tage og føle på. Han var ikke blot jøde, men han var en dybt hengiven og engageret lovtro jøde, der satte en ære – ja, hele sit liv ind på at bekæmpe enhver fravigelse af den rette lære. Og så pludselig får han trukket helle dette tykke identitetstæppe væk under fødderne på sig, så han bogstaveligt talt falder til jorden – og da han rejser sig op, har han mistet alt det, han troede, han levede på – hele hans identitet er borte.

Selv beskriver han det som et mirakel – hvordan der ligesom falder skel fra hans øjne, så han først nu kan se, hvad det her menneskeliv handler om. Ikke så meget om at være noget – langt mere om at være ingenting. Det var måske derfor han skiftede fra det jødiske kongenavn Saul til det latinske Paulus, der betyder: den lille fyr.

Dette afgørende ingenting har Martin Luther engang sagt noget om:

Det er Guds natur, at han skaber noget af Intet. Derfor: Den, som endnu ikke er Intet, af ham kan Gud heller intet skabe.

Eller som Jesus har sagt ifølge evangelierne: *Den, der vil vinde sit liv, mister det. Men den, som mister sit liv, han finder det.*

Så for at Guds rige kan komme til i dit sind og dermed i verden, så må du opgive din egen identitet. Og hvem vil det, når det kommer til stykket? Være sådan en, som man ikke ved, hvor man har.

Paulus ville, og det kom til at koste ham livet i sidste ende – sådan som det i øvrigt gik næsten alle de disciple, Jesus sendte ud i verden med det glade budskab om Guds rige, der var lige på trapperne. Men Paulus kunne f.eks. sige i sine breve til menighederne, der havde ikke så lidt svært ved at begribe ham: Nej, jeg lever ikke længere for mig selv, men Kristus lever i

mig. Mit gamle jeg – den gamle kong Saul - er blevet korsfæstet sammen med Kristus, og en ny lille Paulus er opstået med ham til et helt nyt liv. Jeg, der før virkelig var noget og forfulgte de vantro med bål og brand – jeg er nu alting og ingenting. Jeg er jøde for jøderne – hedning for hedningerne – jeg er glad med de glade, og jeg græder med de sørgende. Jeg er ingenting i mig selv – eller som han formulerer det: I mig selv bor der intet godt, så Gud ske lov, at Kristus bor i mig. Men det er i kraft af mit ingenting, jeg prøver at vinde alle for Kristus.

Gå ud i alverden og gør alle folk til mine disciple. Døb dem og lær dem, hvad jeg har fortalt jer. Døb dem. Jeg tænker altid på denne mystiske dåb som en afvaskning, hvad den jo også rent faktisk er – ja, Paulus opfatter den ligefrem som en drukning af det gamle menneske. Men det, der vaskes af eller drukner – det er måske netop hele min identitet – alt det, der ligesom er mig – alt det, jeg selv bygger op og kalder mit liv og min identitet. Så i dåben bliver jeg netop til det Intet, som Gud kan skabe alt af. Så er dåben langt mere en renselse end en indvielse til en loge, man kan rose sig af at være medlem af. For som døbt er man Intet – og så kan Gud selv gå i gang. Det bekræftes måske af, at den kristne dåb ikke er for de særligt kvalificerede, men for alle og enhver. Vores dåb er i princippet altid en barnedåb, og ingen kan ikke blive døbt her i kirken. Gud ske lov.

Men hvad er det så ifølge evangeliet, vores møjsommeligt opbyggede identitet står i vejen for? Ja, som Luther sagde, så står den i vejen for Gud. Han kan simpelt hen ikke komme til. Og hvad er det så, Gud vil. Ja, åbenbart vil han gerne skabe et nyt rige her på jorden, og i vores Nye Testamente får vi en fornemmelse af, hvori dette rige består. I dette rige handler det ifølge Paulus ikke om vores identitet – om vi er jøder eller grækere – slaver eller frie – mænd eller kvinder – eller for den sags skyld om vi er syndere eller retfærdige – for som han siger: Vi er alle ét i Kristus. Og dermed markerer han den dybe og inderlige forbundenhed, der i virkeligheden er mellem mennesker. En forbundenhed, der ikke kender til grænser og skel i kraft af vores identitet – om du nu er det ene eller det andet – nationalt – moralsk – socialt osv. Og der, hvor erkendelsen af denne guddommelige forbundenhed skaber grænseløs ligeværdighed som mellem lemmerne på en krop eller som mellem grenene og stammen på et træ – dér er Guds rige.

I Guds rige er det lille bortløbne får, som selv er ude om det, lige så vigtigt – ja, måske endda vigtigere end de 99 andre lovlydige får. I Guds rige er den mindste den største og den største den mindste – og den fremmede er den nærmeste. I Guds rige er ingen noget i sig selv, men alle er vi ét og alt i Kristus.

Og det er jo ikke sjovt. Man kan godt forstå, at der mindst skal en himmelsk åbenbaring til for at få nogen til at opgive sin hårdt tilkæmpede og inderligt elskede identitet – for ikke at tale om vores høje moral eller lykken ved at være dansk – og det er til at forstå, at evangeliet fra starten er blevet mødt med hovedrystende foragt og intense forfølgelser fra statsmagter

som fra religioner. Og der er nok heller ingen tvivl om, at denne prædiken næppe var gået an, hvis den var blevet holdt i Sønderjylland i 1919. Spørgsmålet er så, om den går an på Fyn i dag?

4

Ifølge Lukas

Bebudelsen

Der var engang en grønlandsk kvinde, der fortalte mig, hvordan hun som ung havde født et barn og mistet det igen kort tid efter. Hun blev herover ramt dybt af fortvivlelse og vrede og håbløshed, så hun dårligt spiste eller drak eller kunne noget som helst – gik rundt som en skygge om dagen og lå søvnløs og fortvivlet om natten. Indtil en nat hvor hun sådan lå og forbandede tilværelsen, da hun pludselig hørte slæbende skridt op ad trappen til huset og så de hårde bank på yderdøren. Hun blev naturligvis skrækslagen og sad som lammet, indtil hun endelig fik fremstammet et: Hvem er det? Det er døden – jeg kommer tilbage med din lille pige, sådan som du vil! Og så råbte hun af sine lungers fulde kraft: Nej nej, gå din vej! Gå din vej! Og efter en stund hørte hun så de slæbende skridt ned ad trappen bort fra huset... Og så fortalte hun, hvordan hun stod op, gjorde sig i stand for første gang siden dødsfaldet – begyndte at gøre rent i huset, som så forfærdeligt ud, og herefter var hun igen sig selv og havde fået livsmotet tilbage. Vi kendte hende som en smilende og munter kone med en stor og herlig familie – og så var hun en gudbenådet fortæller...

Vi kom i sin tid til Grønland fra en kultur, hvor fortællingen ikke længere var hver mands eje – men ligesom var blevet autoriseret og reserveret en forfatterelite og deres anmeldere – og derfor havde vi i starten svært ved at tage disse almindelige menneskers utallige fortællinger om syner og åbenbaringer og jeg ved ikke hvad – alvorligt. Men efterhånden fik vi den mistanke, at det måske var noget meget væsentligt, vi ikke tog alvorligt, og vi lærte at lytte på en helt anden måde til fortællingen, sådan som den udspandt sig – og det gør fortællingen nemlig – udspinder sig i mødet mellem mennesker, der har tid til at fortælle og til at lytte. Det er som om fortællingen er der i forvejen og presser sig på, og der hvor mennesker tager sig tid – ja der opstår altså disse fantastiske fortællinger, som moderne fortravlede mennesker som os ofte kun har et skævt overbærende smil til overs for.

Men fortællingerne er i virkeligheden uerstattelige, fordi de på en måde er levende og kan gribe os på en måde, vi aldrig havde drømt om, og jeg tror, vi alle sammen har evnen til at

give disse levende fortællinger mund og mæle. Først og fremmest kræver det mod sådan at turde lukke op, for det, der trænger sig på indefra så at sige – mod og tillid og samhørighed, så fortællingen om os selv og om vores liv kan få lov at komme til – det er vores opgave og ikke noget vi kan overlade til specialister og de professionelle skribenter og forfattere.

Det kræver også et vist mod og en enorm tillid til fortælleren at turde lytte – netop fordi enhver ægte fortælling påvirker os som den gør – det er stærke sager! Og hvis man har mistanke om, at det bare er pjat eller beregning eller ligefrem snyd og bedrag, det handler om, så falder selv den bedste fortælling. Lydhørhed er tillid og så også troen på, at fortællingen vil mig noget vigtigt. Og at jeg har brug for den fortælling.

Prøv en gang imellem at tage jer tid til at fortælle en fantastisk fortælling og lytte og så se, hvad der sker. Vi har svært ved det, dels fordi vi ikke har tid – dels fordi vi ikke tror, vi kan – men det er også som om, vi skal undskylde sådan noget fantastisk noget, når vi så endelig gør det. F.eks. med at det var en drøm – en fantastisk drøm, og det har vi vel alle sammen prøvet - at fortælle om en drøm, vi har haft – og nydt det, lige så åndssvagt det end lød. Men det behøver ikke være en drøm – det kan også være fantasi – hvis vi da har noget tilbage, og hvis vi tør bruge den efter sin hensigt – hvorfor skulle vi ellers have fået den fantastiske forestillingsevne, som mennesker nu engang er født med, og som vi altså dårligt tør bruge – måske fordi vi er blevet så indskrænkede, at vi forveksler fantasi med løgn – det guddommelige med det djævelske – sådan som folk gjorde dengang de påstod, at Jesus uddrev dæmoner ved hjælp af Beelzebul, dæmonernes fyrste.

Kirken er måske et af de sidste steder, vi virkelig dyrker fortællingen – også i den grad, så kirken tidligere slog folk ihjel på det grusomste, hvis ikke de ville lytte og nikke samstemmende til kirkens fortælling. Det var nu ikke så godt, for ægte fortællinger kræver altid fuldstændig frihed – men fortællingen er kirkens - jeg havde nær sagt ét og alt, og hver gang, vi har gudstjeneste, bliver vi indlagt til mindst én fortælling. Og det er fint nok, men det er egentlig en skam, hvis fortællingen bliver ødelagt, enten fordi den bliver påståelig og nærmest forlanger tilhørerens udelte opmærksomhed og tilslutning – eller fordi den bliver fortolket ihjel af en velmenende prædikant, der ser det som sin opgave at gøre det alt for fantastiske lidt mere spiseligt og almindeligt så at sige – f.eks. ved at ville ”forklare” opstandelsen eller miraklerne eller ”forklare” jomfrufødslen. Det kan ikke lade sig gøre, uden at det hele falder til jorden med et stort suk – så lidt som det kan lade sig gøre at påstå jomfrufødslen eller opstandelsens indiskutable sandhed.

Tror du på opstandelsen eller tror du på jomfrufødslen? er efter min mening noget af det mest åndssvage – netop åndssvage - spørgsmål, man kan stille et menneske. Og det kommer selvfølgelig af den grundliggende mistillid til fortællerens intentioner: De er ude på at bilde os noget ind, men den hopper vi ikke på! Tror du på kirken, når den bringer disse gamle

fortællinger til torvs? Nej, måske ikke, for kirken har som sagt ikke altid været lige troværdig i sin forvaltning af fortællingen – sådan går det, når mennesker vil udnytte det guddommelige til egen fordel – og det har kirken gennem årene været ret god til! Nej, jeg ved ikke, om jeg tror på dit eller dat – men – og det mener jeg nok er det vigtige – jeg lytter med længsel efter den fortælling, som vi kalder Guds fortælling, og tror jeg på noget, så er det det, at Gud selv sætter sig her imellem os og fortæller sin fantastiske fortælling – en fortælling, som jeg så kan tage til mig lige så utrolig og fantastisk den er – eller måske må ryste på hovedet af.

Det spændende er jo, at Guds fortælling efter sigende var så fantastisk, at den blev til det, den fortalte – blev til et menneske af kød og blod med liv og ånde og følelser – et virkeligt levende menneske, som har sat sig fast i Marias livmoder og fra nu af næres og vokser i maven på en ganske almindelig menneskepige fra et lille udsted i en afkrog af verden. Og om ni måneder vil han sikkert blive født – ikke med pomp og pragt, som det ellers sømmer sig for de menneskeskabte gudssønner – men lige så stille og ydmygt ude på en mark – nok så indtrængende som Guds stilfærdige, milde og trøstende ord til arme og længselsfulde mennesker, der er tvunget af de barske og truende omstændigheder ved deres liv - til at lytte efter mere end bare dagen og vejen og vejrudsigter og nyheder.

For dem blev et levende håb tændt med denne bebudelse af det fantastiske, der var så fantastisk, at det blev levende: Livet selv og livets ord, som vi har set med egne øjne og som vores hænder rørte ved, blev åbenbaret, og vi forkynder det for jer – det evige liv.

Zakarias' lovsang

Jul er nådens fest. Vi fejrer, at livets hjul drejer sig mod lysere tider mod varme og sommer. Ikke fordi, vi har gjort noget for det eller gjort os fortjent til det, men fordi det er sådan livet er. Nådens liv. Det er måske derfor, vi bl.a. fejrer den ved at give hinanden gaver, fordi gaver - i hvert fald i den oprindelige betydning - er udtryk for nåde – altså dette at få noget forærende ganske ufortjent.

Sjovt nok kan vi godt have det lidt svært med at få gaver – i hvert fald vi voksne, der gerne vil have balance eller en vis retfærdighed i tingene. Vi kan ikke rigtig med det ufortjente, så mange gange bliver det, der egentlig var gaver i stedet for til en slags betaling – noget du ligesom fortjener – en løn kan man vel sige. Ud fra den gamle visdom om, at vil du nyde, må du også yde! Noget for noget – og så bytter vi gaver, så regnskabet ligesom går op, så vi ikke skylder nogen noget. Ja, det er mange gange svært at blive som børn igen, der bare kaster sig hæmningsløst over gaverne med strålende øjne uden at skænke det en tanke, om gaveregn-

skabet nu også går op. Ja, selv det at sige tak er noget de nærmest skal tvinges til. Julen kaldes også for børnenes fest – måske fordi barnligheden fylder så meget i julen – ikke bare det lille Jesusbarn, men måske også vores egen længsel tilbage mod barndommen. Den længsel, som følger os livet igennem, og som ikke mindst julen med alle dens traditioner kalder frem. 'Barnelivets fagre dage', der måske netop var fagre, fordi de blev levet under den frie og uendelige nåde langt mere end under den altid bekymrende retfærdighed. Men snart – alt for snart måske - lærte vi livets barske realiteter at kende – vi blev velopdragne og lærte at sige tak – lærte at yde for at kunne nyde.

Den gamle tempelpræst Zakarias glæder sig. Han glæder sig til jul, kan man vel sige, for hans lovsang udtrykker glæde og taknemmelighed over det, som er kernen i hvert fald i den kristne jul – det vi kalder Guds nåde. Guds store og ganske ufortjente nådegave til sit folk. Den gave, han i fordums dage lovede forfædrene, og som nu skal pakkes ud, så at sige – med hans søn Johannes som overbringeren, der skal bane vejen for Gud selv – for barmhjertighed og nåde – befrielse og fred.

En rigtig god gave har altid et element af overraskelse i sig. Det gælder også for Guds gave. Zakarias oplevede det allerede, mens han stod som præst i templet og fik et overraskende besøg af englen Gabriel, der fortalte ham, at han skulle få en søn i sin og sin kone Elisabeths ellers høje alderdom. Det havde han svært ved at tro på, men så blev englen vred og slog ham med stumhed i de næste ni måneder, hvilket ikke er så godt for en præst.

Nu er Lukas en underfundig fortæller, og jeg tror der ligger mere i denne lille anekdote end det lidt pudseløjerlige med en vantro præst og en sur engel, for allerede her får vi et fingerpeg om den virkelig store overraskelse – nemlig den, at Guds gave til sit folk hverken findes i templer eller katedraler eller på kongeslotte, som man ellers skulle tro – men i det små og lave – ja, vel egentlig dybt nede i os selv. Det er, som om Israels Gud – Abrahams, Isaks og Jakobs Gud - for at komme sit folk i møde med al sin kærligheds rigdom – først må nedbryde alt det, der står i vejen – alt det storladne og prangende, som vi selv stiller an med og indretter os med – al vores egen retfærdighed og orden – ja, alt det vi dog gør for at sikre os livet, Guds velbehag eller for den sags skyld bare en fantastisk hyggelig jul - før vi omsider bliver nøgne og fattige og barnlige nok til at gå ind til barnet i krybben som hyrderne med stille og dybt forbavsede sind. Gud selv – altets skaber og opretholder – livets dybeste mening - samlet i et lille nyfødt flygtningebarn!

Det er overraskelsen, og det var det, den gamle Zakarias pludselig forstod efter at han først havde været stum af forbavselse. Det var det, fædrene var blevet lovet i sin tid – det var det, profeterne havde profeteret om og digterne sunget om i de hellige skrifter: Den fuldstændige omvurdering af alle normale menneskelige og guddommelige værdier, der gør det i verdens øjne elendigste og allermest sårbare menneske til Guds egen søn, mens alle de selvbestaltede

stormænd og magthavere – præster og paver stødes fra tronen sammen med alle deres magtsymboler.

Zakarias' søn, Johannes skulle bane Herrens vej, hedder det med et citat fra profeten, for nu er det Gud selv, der kommer det enkelte menneske – dig og mig - i møde for at fortælle os den glædelige og overraskende nyhed om, hvem vi i virkeligheden er: at vi er de højt elskede – dyrebare og dejlige – ædelsten i Guds hånd, som den svenske forfatter Margareta Melin synger – på trods af alt, hvad de andre mener om os og på trods af, hvad vi ellers måtte mene om os selv og alle vores misbrugte dage. Jeg er ikke den, jeg er, fordi jeg har fortjent det, men bare fordi jeg er mig! Og sådan er jeg elsket af livet selv. *Det* er barmhjertighed og nåde – *det* er befrielse og fred – fred med os selv – fred med Gud og fred med hinanden.

Den kristne menighed kaldes ofte for en lovsyngende menighed – måske fordi vi synger og lovpriser og takker Gud så meget, som vi gør ved vores gudstjenester – ikke mindst her i Danmark. Og det er befriende at have et sted, hvor vi kan udtrykke dyb og inderlig taknemmelighed mod livet. Men det er ikke vores dybfølte tak og lovsang til Gud, der er det vigtigste – så lidt som gudstjenesten i det hele taget er det.

Hvis nu lille Holger bliver så sturtende glad for det puslespil, vi har tænkt at give ham i julegave, at han glemmer alt om at sige tak, så tager vi jo ikke vores gave tilbage i ophøjet fornærmelse – og det tror jeg heller ikke Gud gør med livets gave. Han forlanger hverken vores taknemmelighed eller ærefrygt eller lovprisninger eller nogen anden tjeneste eller smiger til gengæld. Men i sit stille sind tror jeg, han håber - håber på at se vores strålende øjne. Jeg tror, han håber på at se os pakke livets gave ud med den overraskede glæde, der får os til at styrte os hovedkulds ud i livet - folde vores nye englevinger ud sammen med vores lige så elskede medmennesker – og leve! Leve dette forunderlige liv med alt, hvad vi har i os - måske med lidt mere sindsro – lidt større letsindighed – lidt mere glemsomme og lidt mindre nøjeregnende. Leve på trods af – eller måske rettere: i pagt med - alle bekymringerne – naturens luner og tidens gang – alle forurettelserne og nederlagene – ja, i pagt med døden. På den måde bliver gudstjenesten ikke det egentlige, men forberedelse – en forberedelse til det egentlige liv – det liv, som vi skal leve derude i vores dagligdag som dem, vi nu engang er i pagt med hele livet. Så også vi måske indimellem kan få mod og hjerte til at give alt det videre, vi har fået forærende så ganske gratis – af lutter nåde.

Jesu fødsel

Noget af det, der virkelig kan gøre et menneske glad, er jo når man føler respekt og tillid fra andre mennesker. Dette at føle sig værdsat som noget særligt værdifuldt. Man kan ligefrem vokse af det, og måske endda selv få det overskud, der skal til, så man lader sin glæde gå videre, og selv giver sine medmennesker den samme følelse af at være noget værd.

Måske kender vi bedst det modsatte – at blive udsat bevidst eller ubevidst for den nedladende foragt: Du skal ikke tro, du er noget. Hvem tror du, du er? Det er det, der gør racismen eller fremmedhadet så forfærdelig – dette at holde hele befolkningsgrupper nede – ikke blot i foragt, men dermed også i selvforagt. For ligesom glæden kan brede sig, så kan foragten sandelig også. Somme tider tror vi, vi højner os selv ved at træde på andre, men der sker det modsatte, og vi bliver selv ofre for vores foragt for de andre. Vi bliver sært umenneskelige i foragten verden. Mens respekt og tillid som norm højner et samfund eller for den sags skyld en virksomhed – så synker det samfund, der bygger på foragt for andre ned i en umenneskelig selvforagt – og til sidst vil det uundgåeligt bryde sammen.

På en måde handler julen om sådan et sammenbrud – nemlig Guds sammenbrud. Det lyder måske underligt, men var det ikke det, der skete julenat? I menneskers bevidsthed var Gud netop den urørlige, almægtige majestæt, der enten tronedede i Himlen, hvorfra han med hård hånd styrede samfundet – ikke altid lige retfærdigt, men små mennesker skal ikke blande sig i Guds veje. Eller Gud var inkarneret i kejseren eller kongen, der på Guds vegne og i en almægtig guds navn regerede sine undersåtter. Systemet – også det religiøse – byggede ikke så meget på tillid og respekt for det enkelte menneske, som det byggede på frygt. Frygt for straffen, hvis ikke man indordnede sig under Guds og kejserens – eller faders - love og regler. Et godt menneske var en lydige og arbejdsom undersåt eller slave. Frie mennesker var altid et problem for magten, og religionen har ofte simpelt hen benægtet friheden og belært mennesker om, at vi på ingen måde var i stand til at administrere vores liv selv – elendige syndere som vi jo er. Og glem aldrig, hvor uværdig du i virkeligheden er i forhold til Gud eller hans repræsentanter på jorden.

Det er dette patriarkalske, imperiale system – frygtens verden – der har regeret mennesker i årtusinder og har fået dem til at bøje nakken og krybe underdanigt for Gud og hvermand i en selvudslettende ydmyghed, men vel også i en dyb sorg over denne indoktrinerede følelse af egen utilstrækkelighed. Angsten for dommen og straffen, hvis ikke du opførte dig ordentligt. De friske unge skud blev bøjet til jorden, og blev holdt nede i denne særlige selvforagt, hvis de da ikke ligefrem knækkede. Generation efter generation efter generation.

Men så sker der noget højst besynderligt. Sjovt nok på et geografisk kendt sted i Mellemøsten og tidsmæssigt for ca. 2000 år siden. Der sker dette guddommelige sammenbrud. Ifølge legenden forkyndt af en engel for nogle temmelig forbavsede hyrder på en mark ved Betlehem. I virkeligheden vistnok forkyndt af en Jesus fra Nazareth. En underlig vandreprædikant, som ikke blev forstået af sin samtid – måske fordi mennesker, der er indoktrinerede til frygt og selvforagt i en hård verden har svært ved at begribe en fuldkommen ny tilværelsesforståelse, der vender op og ned på alle de kendte og prøvede samfundsforhold. Da hans forkyndelse af respekt og tillid som en menneskeret, der gælder alle og enhver, gik op for magthaverne, blev de bange for at miste deres magt, der som enhver kunstig magt netop byggede på løgn og bedrag, og så slog de selvfølgelig budbringeren ihjel. Men dermed gjorde de regning uden vært. For netop ved at slå fredens og kærlighedens sendebud ihjel, udbredte de – stik imod deres egen hensigt – hans budskab til hele verden. Flere og flere forstod betydningen af hans forkyndelse, og Lukas kan 50 år senere skrive sit evangelium om den falske Guds sammenbrud: Da Gud blev menneske. Og han fortæller om en fødsel under de kummerligste forhold i magtens mørke verden. En fødsel der bragte lys og håb som aldrig før ind i verden.

Guds sammenbrud er den almægtige dommer- og herskerguds sammenbrud. Og dermed også sammenbruddet for en styreform og et system, der betragter mennesker som middel for noget højere – betragter mennesker som magtens – herremandens, kongens, kejserens, statens, familiens - retmæssige ejendom. Det er dermed også sammenbruddet for den falske følelse af selvværd, som kommer af, at føle sig bedre end andre – og dermed er det sammenbruddet for retten til at foragte noget menneske.

For mig er det, hvad inkarnationen, som vi siger – i virkeligheden betyder. At Gud bliver et menneske, gør mit medmenneske guddommeligt, så den respekt og tillid til Gud, som jeg før rettede opad mod det himmelske, nu bliver rettet udad mod mit medmenneske, for det er der, Gud er, så at sige. Ikke på troner i det høje, men på jorden her lige ved siden af mig. Midt iblandt os er Guds rige!

Og så er det selvfølgelig det, jeg vil med mit liv. Også selv om det sjældent lykkes. Det er det, der ligger bag, når jeg siger, at jeg tror på Gud: jeg tror på mennesket! Jeg tror på min næste! Jeg tror på ethvert menneskes ret til respekt og tillid, og jeg tror på, at det var, hvad Jesus forsøgte at forkynde for sin samtid, og derfor kalder jeg ham – og ingen anden end ham – for min herre og min Gud! En korsfæstet forbryder mod samfundets bestående orden. Eller om man vil – et lille nyfødt spædbarn, der blev lagt i en krybbe ude på en mark, fordi kun hans mor i virkeligheden brød sig om ham.

Opbrud

Det handler om opbrud. Et opbrud fra alt det gamle og vanebestemte og kendte til noget helt nyt og ukendt. Noget, vi ikke kender konsekvensen af.

Det er den gamle patriark, Abraham, der af Gud selv får befaling om at bryde op fra sit land og sit hjem til et fuldstændig nyt liv langt fra hjemmet, fordi Gud åbenbart har noget for. Han skal bruge Abraham, der skal være stamfar til et helt nyt folk – Guds eget folk: *"Forlad dit land og din slægt og din fars hus, og drag til det land, jeg vil vise dig... jeg vil gøre dit navn stort, og du skal være en velsignelse."* Man kan somme tider spørge børn om, hvad de vil være, når de bliver store – og et af de gode svar er måske ikke så meget brandmand eller millionær, men en velsignelse: Jeg vil gerne være en velsignelse. Tænk at blive en velsignelse for mennesker.

Du er nødt til at bryde op fra det kendte og begive dig ud på vandring mod din velsignelse, så at sige. Det er, hvad hele Israels historie handler om: Opbrud og hjemkomst. Igen og igen. Adam og Eva, Abraham, Isak, Jakob, Moses – ikke mindst: Udvandring, ørkenvandring og sen hjemkomst. I øvrigt sammen med denne underlige længsel tilbage mod det gamle – det gamle slaveliv – måske fordi friheden var for krævende: Hvad skulle vi her ud i ørkenen efter, Moses? Vi dør af sult og tørst og fjender. Vi vil tilbage til Ægyptens kødgryder. Der fik vi mad hver dag, og det var godt nok til vores forfædre...

Så vi har altså en kultur og en religion, der handler om opbrud og hjemkomst – om vandring mod nye mål – om at forlade det kendte. Og vender vi os mod Det nye Testamente, bekræftes vi i denne livsmodel – ja, der sættes en tyk streg under. At være Jesu tilhænger betyder at forlade alt andet. Det betyder et fuldkommen nyt liv – det er det, dåben handler om: at dø fra det gamle menneske og det gamle liv og opstå til et nyt liv som et nyt menneske. Det er hvad nadveren – fornyelsens måltid – handler om: at modtage Jesu legeme og blod og dermed ånd, så vi bliver nye mennesker.

Det er et mærkeligt paradoks, at bedst som vi synes, vi har det godt, at nu går livet, som det skal – så kaldes vi ud af det gode liv – ud i noget risikabelt og farligt og jeg ved ikke hvad. På den ene eller anden måde – somme tider ret så dramatisk gennem pludseligt forandrede livsbetingelser. Og lykkeligst og friest er den, der tør gribe forandringen – ja, selv den smertefulde forandring som en gave og et kald – og ikke – nej, aldrig som en straf.

For Abraham var der tale om Guds kald, og Abrahams heltestatus kommer af, at han fulgte dette kald i sin yderste konsekvens – også gennem den største smerte, et menneske vel kan komme ud for: at måtte ofre sin egen søn eller datter. Vore dages pilgrimsvandringer er vel et forsøg på en fysisk konsekvens af kaldet ud af det gamle liv, så at sige. Ud i strabadser og lidelser - om end dog som regel i begrænset omfang.

Under alle omstændigheder. Hvis du spørger Bibelen, hvad du skal med dit liv, så er svaret: Opbrud! Og for Bibelen handler det om liv eller død – og det haster.

For Paulus er der tale om et åndeligt opbrud: et opbrud fra loven til troen. Fra at være slave til at være fri. Fra at være begrænset af alle de normale grænser, vi sætter om vores eget og – måske ikke mindst om andres liv – til at være 'i Kristus', som han kalder det – altså være frie: I er også Abrahams afkom! Paulus tordner friheden ud til menighederne. Han afskaffer loven, som nu er blevet afløst af Kristus, der betyder lovens ophør. Og det er jo alt sammen meget godt, og vi kender det til bevidstløshed i vores lutherske kirke – det med troen, der retfærdiggør og ikke gerningerne osv. osv. Men vi er altså Abrahams afkom. Og det vil for mig at se også sige, at friheden – det at være sønner og døtre af huset – selvfølgelig er tænkt som et springbræt til netop det nye liv. Abraham kunne jo bare være blevet hjemme i sit gode liv – det var vist et udmærket liv derovre i Mesopotamien – men det kald, han fik, byggede jo på en guddommelig udvælgelse og tillid: Det er dig, Abraham, jeg har brug for, sagde Gud. Det er dig!

Så bevægelsen kunne være – først at lytte til evangeliet – det vidunderlige budskab om, at *vi* er udvalgte, hellige og kaldede, og elskede, som Paulus siger – at *vi* allerede er gået over fra lovens fængsel til troens frie land – at *vi* er Abrahams efterkommere og efterfølgere – at det er os, der kaldes på – *vores* opbrud – *vores* fornyelse i det indre såvel som det ydre menneske – nu er det *os*, der skal begive os på vandring mod nye mål og nye horisonter og lade alt det gamle blive tilbage. Slip det, slip det, om du tør!

Og lytter vi så endelig til Lukas' underligt tørre konstatering i slutningen af sit juleevangelium om Guds søn, der blev født af Gud og Maria, og som efter stedets skik blev omskåret – det som netop er tegnet på at være Abrahams efterkommer – jøde, om man vil – og navngivet Jesus, der betyder Gud frelser - af forældrene, men dybest set af Gud selv gennem sin engel – ja, så møder vi igen det samme opbrud, nu hos Gud selv, der forlod sin sikkert udmærkede Himmel og begav sig ud i et særdeles farefuldt eksperiment med at lade sig føde ind i menneskers mørke verden. Forfulgt, udstødt - fra starten på flugt. Misforstået, underkendt, fornægtet og forrådt af de nærmeste - korsfæstet som en forbryder – hængt ud – spyttet på og forhånet af de mennesker, han elskede. Bare fordi han ikke kunne blive hjemme i sin trygge og gode Himmel, men måtte ud på denne vanvittige selvmorderiske vandring.

Og dog er det netop ham, vi hylder som det mest levende – det mest elskende – det mest virkelige og sande menneske – ja, vi tilbeder ham som en sand Guds velsignelse. Dette forhutlede og forhånede og dybt smertefulde og pinligt korte liv tøver vi ikke med at kalde den største af alle velsignelser, der nogen sinde har mødt mennesker.

Her står vi så i skellet mellem det nye og det gamle – i døråbningen så at sige. Skal vi gå ind igen og lukke vores dør og koncentrere os om det, vi kender og forstår, eller skal vi lukke døren udefra og begive os ud i det ukendte og farlige uden sikkerhedsnet?

Hvor ligger vores befrielse – vores frelse – lunt og godt inden døre eller derude et sted i det vilde og ukendte, møjsommelige liv? Eller spurgt på en anden måde: Hvad vil du være, når du bliver fri?

Simeon og Anna

Der var en jordaner, en ganske ung mand, der for år tilbage fandt ud af, hvordan ørkenen kunne frugtbargøres gennem et sindrigt overrislingssystem, som ingen havde tænkt på før ham. og det virkede, og så var der en gammel araber, der kom hen til ham og omfavnede ham med ordene: *Nu kan du godt dø, min ven!* Jo, for nu var hans liv fuldendt så at sige i kraft af den genialitet og energi han havde udvist. Og sådan er det jo med vores ærgerrighed – vi vil gerne gøre os gældende – gøre en forskel med vores liv – være noget særligt på den ene eller på den anden måde. Vi vil ikke nøjes med bare at være her en tid som en lille ubetydelig brik i det store spil, og så farvel – borte og glemt – det giver ingen mening for os. Vi vil gerne have en betydning af en eller anden slags. Om ikke andet så den betydning, som ligger i at gøre det, man skal. Det er jo nok den lutherske tanke – dette at være, hvor man er i kald og stand og leve der, som man bør i det samfund og i de fællesskaber, hvor man ligesom hører hjemme. Et ordentligt liv, kunne man sige, her i denne verden med det kristne håb i hjertet til en anden verden – til det Guds rige, der på sin egen måde hører med til vores menneskeliv og ligesom sætter det i relief – og måske endda giver det den ro og fred, som skal til, for at vi kan være til stede uden at blive paniske over tidens og livets gang og evige spekulationer over både det ene og det andet.

Og nu kommer jeg så til at tænke på vores store julesalme: *Lad det klinge sødt i sky* med det herlige omkvæd: *Nu er sket til jordens held, hvad os meldte Gabriel, Guds engel fin: Født er Herren af en mø, og vi ej fødes til at dø. Gud med os Immanuel, Immanuel.*

Nej, vi ej fødes til at dø – det er måske netop julens egentligste budskab – i hvert fald til alle os, der måske ikke nåede at sætte os de store afgørende spor i menneskehedens eller vores folks historie, og som gang på gang må vove denne dyst med døden, som det jo egentlig er, når vi falder hen i spekulationer over tilværelsens lethed eller meningsløshed. Ja, men så ligger pludselig i dag, mens tiden rinder og året rinder ud, dette lille barn i vores arme, og det gamle hærgede menneske må smelte hen i trøsten: at vi ej fødes for at dø...

Nej, vi fødes til at leve med frimodighed og glæde og så den fred, der gør det muligt at leve som Guds glade børn – der ikke er dødens trælle, men børn af livet – arvinger til alt! Ikke ved vores egen fortræffelige og epokegørende indsats – men ved Guds! Det er det, Paulus er inde på når han taler om dette at blive befriet fra disse evige menneskelige spekulationer over døden og dermed over livets mening og betydning – befriet fra de tiltagende spekulationer om, hvordan jeg skal leve mit liv på den rette måde for at blive til noget af betydning både overfor Gud og overfor mennesker og måske overfor mig selv – denne livets paniske tilstand, som bliver mere og mere panisk som livet går og mulighedernes døre lukkes en for en, og dødens dør så sagtelig åbner sig dag for dag – år for år.

Ja, så står Paulus der og påstår nok så frimodigt, at vi er allerede for længst dér, hvor vi skal være – lykkens skødebørn, som Grundtvig siger, der har udsigt til alt – fordi Kristus en gang for alle har befriet os – så at sige fra os selv og hele den anstrengelse, vi pålægger os for at blive det, vi allerede er.

I kender sikkert fabelen om myren og græshoppen. Den flittige myre, der arbejder hele sommeren med at samle sig forråd til den kolde vinter, mens græshoppen ikke bestiller andet end at synge og danse og more sig og spille violin. Og så kommer vinteren selvfølgelig og myren kan sidde og mæske sig i sit store forråd, mens græshoppen må gå sultende og frysende omkring og tigge sig lidt mad hist og her. Og hvad siger den flittige myre så, da græshoppen kommer til dens dør og beder om lidt mad? Ja, ifølge fabelen smækker den døren i med ordene: Hvis du var dum nok til at synge og danse hele sommeren væk, så må du også danse i seng uden mad om vinteren. Jo, for sådan er jo menneskers og livets lov: Vil du nyde, så må du også yde. Det er myreloven, og myrer er vi jo – Gud i himlen, hvor vi myrer. Aldrig har vi været så meget myrer, som i dag – aldrig har vi puklet så meget, som i dag – aldrig har vi sat så meget til side for at arbejde som i dag – selv de dybeste menneskelige relationer ofrer vi for at samle forråd til huse. Måske lige indtil vi standser op og forbarmer os, sådan som ethvert normalt menneske ville gøre det – forbarmer os over græshoppen, der er sulten og fryser, også selv om den ikke gør dagens gerning, som vi siger, men fjanter sit liv væk til ingen verdens nytte. Ja, forbarmer os egentlig dermed over os selv, for måske er vi selv vores egen strengeste herre og slavepisker, og det er måske i virkeligheden os selv, vi skal gøre op med først og fremmest. Den sang jo egentlig så smukt, mens vi myrede os af sted på livets vej for at skaffe os forråd og skaffe os mening i livet. Den spillede så det var en lise for den mødige og trætte myre, der kæmpede med de store byrder, livet og ikke mindst loven og moralen pålagde den. Den lettede med sin sang den hårde vej og den tunge byrde. Den sang til eftertænksomhed om livet og døden og kærligheden og fik os måske til at se ting, som vi ikke så før – føle det, som vi ikke før havde sans for, fordi vi opfattede hele vores liv som én stor indsats, og derfor ikke havde tid til snak og pjat.

Det lille barn, som Maria fødte julenat, blev vel heller ikke særlig nyttigt i den forstand, som myren forstår. Han forlod vistnok til sin myrefamilies græmmelse og sorg sit gode tømrerarbejde og sit gode rygte og blev sådan en omvandrende unyttig prædikant, som aldrig gjorde dagens gerning, men til gengæld spiste og drak med toldere og syndere. Men der var enkelte, der forstod ham – forstod hans kald til modsigelse af flittige myrer – til fald og til oprejsning for mange. Og uden denne dagdriver og den dagdriverbande, han omgav sig med, havde verden aldrig været den samme. Uden denne intense prædiken, som han gav vores verden, ville vi nok aldrig have været i tvivl om, hvad der var sandt og falsk – hvad der var rigtigt og forkert – hvad der var ondt og godt. Nu ved vi ingenting mere, for han har sat sådan et stort spørgsmålstegn ved hele vores liv – og til verdens held – også ved vores ellers så sikre død – for vi ej fødes til at dø! Og så er alting åbent, og det er ikke blot dødens dør, der åbner sig så sagtelig – det gør livets dør så sandelig også.

Jesus som 12-årig

Da jeg var ni år gammel, var jeg en kold novemberdag sammen med min far og mine søskende til fodbold på Vejle stadion. Sammen med 24.000 andre tilskuere skulle vi se Vejle vinde Danmarksmesterskabet, hvad de da også gjorde ved at vinde 7-1 over Skovshoved. Det var i 1958. Men det er nu ikke alene denne bedrift, der gør, at jeg stadig husker dagen – Nej, det skyldes, at det var den dag, jeg blev væk. Jeg stod sammen med min far oppe på lægterne, men jeg havde svært ved at se noget for de mange mennesker, så jeg fik lov til at gå ned til rækværket omkring banen, som jeg lige kunne kigge over – jeg var ikke ret stor dengang. Og da så dommeren fløjtede af, blev jeg nærmest skyllet mod udgangen af de mange mennesker - og så var jeg fortabt. Grædende løb jeg forvildet rundt i Nørreskoven fuldkommen alene og forladt på trods af de mange menneskers medfølelse blikke. Jeg var blevet væk.

Der er en anden dramatisk fortælling – den om den 12-årige Jesus, der også blev væk for sine forældre, men som tværtimod at føle sig det mindste fortabt, følte sig for alvor hjemme. Det ville svare til, at jeg i stedet for at løbe fortvivlet rundt i Nørreskoven ville sidde inde i omklædningsrummet og diskutere kampen i detaljer sammen med spillerne og træneren, og da min far og mine søskende så omsider fandt mig, ville jeg blot svare, at det burde I da have vidst. Det er jo her, jeg skal være. Det er her, jeg hører til.

Der er selvfølgelig også den forskel, at mens jeg på ingen måde ønskede at blive borte fra min familie, så var der for Jesu vedkommende tale om et bevidst valg – et bevidst fravalg af

familien til fordel for – ja, vel egentlig til fordel for Gud eller for det kald, som kaldte ham ud af den normale tilværelse i familie og samfund. Der var noget, han skulle – noget andet. Nu endte begge fortællinger godt, kunne man sige. Jeg blev omsider fundet af min storebror og genforenet med familien, og også Jesus blev fundet og genforenet med sin familie i Nazareth. Han var lydige imod dem, står der – i hvert fald for en tid.

Fortællingen er et forvarsel – en slags prolog til evangeliet, der blandt meget andet handler om dette urmenneskelige kærlighedsforhold mellem en mor og hendes barn. Det allernæreste og mest grundliggende forhold, der findes mellem mennesker – men samtidig et forhold, der altid må brydes. Det er dette smertelige grundvilkår ved menneskelivet – det som nogle kalder kærlighedens pris - denne fortælling genkalder i os, og vi nikker og samstemmer, for vi ved det godt, at sådan er det. Derfor lytter vi til fortællingen med genkendelsens intensitet og derfor hænger vi ved Marias smerte – fordi det er vores egen smerte, hun udtrykker. Smerten og vemoden ved livet, som Maria gemmer i sit hjerte – ja, som hun bøjer sig for: Det ske mig efter din vilje, Herre. Vi møder Maria som den udvalgte, der skal føde Guds søn – ser, hvordan hun hengiver sig til sin bestemmelse – hvordan hun føder sit barn med smerte ovenikøbet som en udstødt – en fremmed, der ikke var plads til. Vi følger hendes eftertænksomhed over hyrdernes forbavsende forkyndelse om hendes barn, der skal befri sit folk – over den gamle Simeons profeti i templet: *Også din sjæl skal et sværd gennembore, Maria!* Dette barn skal ikke blot vække glæde og begejstring, men også modsigelse for mange. Vi følger hendes smerte, der er som den kolde luftning, der varsler om, at uvejret er på vej.

Den svenske forfatter, Selma Lagerlöf har skrevet en legende om dette besøg i Templet, som slutter med, at Maria græder og græder. Hele vejen hjem til Nazareth græder Maria, og den lille Jesus spørger hende igen og igen: Jamen, hvorfor græder du – nu er jeg her jo igen, og jeg kom, da jeg hørte din stemme? Og så må Maria jo til sidst fortælle sin dreng, at hun græder, fordi hun alligevel har mistet ham. Hans liv, ser hun nu, er fastlagt til en højere bestemmelse – han vil gå ud i verden og forkynde frihed og kærlighed for alle mennesker. Og måske kan vi godt forstå Maria – for den, der har sådan en bestemmelse vil ikke få nogen nem gang her på jorden. Og det fik han jo så heller ikke, kan man sige. Og uvejret kommer for Maria. Først da hendes elskede søn rent ud fornægter familien, der er kommet for at hente ham hjem: Hvem er min mor? Hvem er mine søskende? Det er jer, der hører min fortælling og handler efter den. Og siden, må hun opleve den ultimative modersmerte, da hendes søn bliver dømt som en forbryder, forhånede og fornægtet af alle og henrettet af ordensmagten. Lukas har det hele med.

Maria bøjer sig for det alt sammen – sin skæbne, sit kald, sin søn, sin Gud. Hun vælger at tage imod det hele – ikke blot acceptere det, når det nu ikke kunne være anderledes – ikke med vrede eller bitterhed - Nej, hun hengiver sig til det hele med inderlig taknemmelighed –

måske fordi hun ser sit liv med alt, hvad det indebærer af fryd og smerte – af velkomst og afsked – som en gave fra livets Gud, givet af kærlighed.

Det er i hvert fald, hvad jeg selv oplever, når jeg lader mig gennemskue af hende på en af de utallige ikoner hvor hun sidder med sit på en gang bedrøvede og nådefulde blik og betragter beskueren så intenst, så man har svært ved at gå forbi. Eller når hun sidder med sin døde søn i armene – ubegribeligt smukt skildret af Michelangelo i hans statue Pietà i Peterskirken i Rom - og slår hånden ud i stille fortvivelse og samtidig opfyldt af en yndefuld ro og værdighed og renhed. Guds moder.

Jeg ved ikke, om Maria havde store planer om at komme ind på kunsthåndværkerskolen i Damaskus, eller om Jesus havde store planer for sin fars tømrerværksted i Nazareth. I hvert fald blev ingen af delene til noget, fordi de begge blev standset op og kaldt ud i livet – og Gud ske lov for det, for ellers havde vi måske slet ikke haft denne inderlige sang om nåden – om at bære alt i livet – om at hengive sig til livets umådelige gave under alle forhold – om at elske sit liv og sit medmenneske uden forbehold – om at give det hele væk med glæde og inderlig tillid.

Maria og Josef blev modsagt i templet, da deres ældste søn vendte op og ned på hele deres tilværelsesforståelse – på hvad der var ret og rimeligt og sømmeligt. Og det er vel også derfor – det er vel først og fremmest derfor, vi har denne kirke med dens hjemlige gudstjeneste, der standser os op for en stund og kærligt tager os i hånden som dem, vi er – som børn af huset, der var faret vild derude i Nørreskoven, men nu er kommet hjem - og fortæller os om livets uendelige nåde og den kærlighed, der bærer alt. Fortæller os om et helt andet liv end det, vi selv vil og drømmer om – om livet i inderlig hengivenhed og taknemmelighed. Så får vi lidt godt at spise og bliver sendt ud igen med Guds velsignelse. Ud i vores liv som dem, vi nu engang er med alt, hvad vi har i os og med alle kærlighedens muligheder vidt åbne.

Modstanden

Lukas bruger fortællingen om forkastelsen af Jesus i sin hjembys synagoge som en slags overskrift til hele sit evangelium. Det glædelige budskab om ham, der kom som den store befrier og frelser, men som kun de allerfærreste forstod eller brød sig om. Her kommer Guds egen søn for at befri verden og forkynde den store glæde for alle folk - men se om de gad høre det - verden havde hverken tid eller plads for den slags narrestreger. Verden har nok i sit eget. Men når Lukas nu anslår dette smertelige tema i sit evangelium, så er det jo alligevel af glæde. Og glæden knytter sig til det faktum, at nok mødte Jesus og hele hans budskab stor modstand

lige fra starten - som spæd måtte han flygte for sit liv efter en hård fødsel - hans familie slog hånden af ham, da han begyndte sin virksomhed - hans hjemby var ved at slå ham ihjel, som vi hørte det - og til sidst sørgede hans egne for at få ham korsfæstet. Men på trods af denne massive modstand, så kunne evangeliet - friheden - sandheden - ikke holdes nede. Den piblede frem og boblede op overalt, hvor man mindst skulle vente det.

Men hvad er det så, der skaber denne modstand i verden imod Jesus og hans budskab? Ja, det er nok først og fremmest det, at med Jesus forkyndes det, at Gud er blevet et menneske - et menneske i al sin nøgne afmagt. Og det betyder for det første, at alverdens almægtige herskerguder, der styrede verdens gang eller tilværelsen for de udvalgte, har fået et grundskud - og med dem hele denne forlorne og bevidstløse tilbedelse af det store og mægtige og imponerende, som vi kender alt for godt. Friheden og sandheden er på en eller anden måde blevet uforenelige med det stormægtige. Og det betyder jo så igen, at det nu er os selv - os ganske almindelige mennesker - der har det store ansvar for livets gang. Vi kan ikke længere lægge ansvaret over på andre - hverken på Gud eller hans selvbestaltede repræsentanter på jorden. Vi må selv tage affære. Det er vores store store frihed, at det religiøse åg, hvor religionen blev brugt til at undertrykke mennesker med, er fjernet fra vores nakke. Eller som det gamle danske ord "frelse" siger det: vi er blevet frihalsede, som slaverne, der får fjernet jernringen om deres hals - selve symbolet på slavetilværelsen. I dag er jeres frelser født - betyder: I dag får I selv ansvar for jeres liv. Og det er måske det, som skaber denne modstand mod evangeliet. For det var jo nemmere, hvis vi hele tiden havde nogen - nogen andre at skyde skylden på. Skylden for vores egen og for samfundets almindelige elendighed. Det giver nemlig den forlorne frihed og tryghed, at så er det ikke os, der skal gøre noget ved det, men de andre.

Der ligger også en anden ubehagelig konstatering i frihedens evangelium - og det er den, at det også er vores skyld. At vi står til ansvar for det, der sker, og vi kan ikke løbe fra det ansvar. Uophørligt forkynder evangeliet syndernes forladelse og frihed fra skyld, men det afskaffer aldrig hverken synd eller skyld. På den måde forkynder Jesus et opbrud fra hele den normale tilværelsesforståelse, hvor langt de fleste mennesker har fralagt sig ansvaret for deres liv og for andres liv - og lagt det i hænderne på enten Gud eller Guds repræsentanter på jorden - dem, der styrer og regerer. Og det, der bliver tilbage, det er så ritualer og ofre, templer og religiøse gebærder, der skal gøre det ud for det vigtigste her i livet. Brød og skuespil og opium. Men at Gud blev menneske betyder, at det vigtigste ikke længere er Gud eller din måde at dyrke Gud på, men dit medmenneske. Eller sagt på en anden måde: At dyrke Gud er at tage sig af sit medmenneske. Fokus er flyttet fra det høje til det lave - til det, som virkelig betyder noget: vores forhold til hinanden her og nu.

Vi drages altså til ansvar for vores liv - vores skyld bliver lagt frem for os - og det kan jo godt virke ubehageligt - men kun hvis vi glemmer baggrunden - at når vi på den måde ligesom sættes op på livets scene og sandheden om os lægges frem, så er det fordi vi betyder noget. Vi har fået en helt afgørende rolle i livet – for vores eget liv – for andres liv – for samfundets liv. Guds liv. Hvor vi før blev betragtet som lydige får eller nyttige slaver - så står vi nu her med hele livets afgørende betydning lagt på os - med alt, hvad sandheden og friheden lægger på os af skyld og ansvar, men også af livets uendelige muligheder for at give og modtage værdighed, respekt, menneskelighed, kærlighed. Vi er elskede til det, vi i virkeligheden er: Guds frie og glade børn.

Jeg tror, det var dette nye menneskesyn, der på en gang vakte modstand - måske fordi det var nyt - men først og fremmest vel fordi det krævede noget af det enkelte menneske - andet og mere end forskrifter og krav om en bevidstløs efterleven og holden fast ved traditionerne for deres egen skyld. For tryghedens skyld. Både de nationale og de religiøse traditioner. Men det var også det menneskesyn, der fik almindelige mennesker til at løfte hovedet og vejre morgenluft. Kan man det? Må vi det? Er det muligt? Og så begyndte man at samle sig i menigheder og nye fællesskaber på tværs af alle gamle, indgroede grænser - og i det små og lave begyndte man at leve et nyt liv sammen på helt andre betingelser end de sædvanlige - dem, man troede var så uomtvistelige og givne for altid.

Kaldet

Hvordan skal man beskrive Jesus og den åbenbaring af liv og frihed og kærlighed, han kom med? Hvordan skal man beskrive med ord det største, der findes? Måske ved at knytte mennesket Jesus fra Nazareth til det helligste, man kendte, nemlig Det gamle Testamente, sådan som det blev og stadig bliver læst op ved den jødiske synagogegudstjeneste. Der er meget, der taler for, at det er den jødiske liturgi i det 1. århundrede, der har skabt baggrunden for evangelierne, og ved de første gudstjenester har man altså læst det, man kendte og plejede at læse, nemlig teksterne fra Toraen – altså de fem Mosebøger, men dertil har man så yderligere læst den tilsvarende evangelietekst med det ene formål at vise, at den gamle pagt med Jesus Kristus var blevet opfyldt og erstattet af en ny pagt. Stor var Moses, Josua, Elias, Abraham, Josef og alle de andre kæmpeskikkelser fra den jødiske hellige bog – men større end alle disse var og er Jesus fra Nazareth. Han er Messias – han er Kristus – han er Guds udtrykte billede. Det var en vigtig pointe i disse jødiske evangelisters fortællinger, at her var mere end David og Salomon og alle de andre til sammen.

Jeg tror, det er vigtigt at have denne dimension med, hvis vi for alvor skal forstå dybden i evangeliernes beretninger – så vi ikke bare bliver spist af med et utroligt mirakel, for hvad skal vi egentlig med det i dag? Hvad skal vi f.eks. med et fantastisk fiskeeventyr, hvis ikke vi fornemmer dybden i fortællingen? Hvis ikke vi fornemmer, hvad det var, Lukas egentlig ville med den?

Jeg tror ikke på den rent bogstaveligt – ikke så meget fordi vi kender alle disse lystfiskerhistorier – men fordi som sådan siger den mig ingenting. Jeg kan ikke bruge mirakler til at understøtte mit gudsforhold med – ikke i dag. Jeg har for svært ved at tabe både næse og mund over sådan noget. Det overnaturlige siger mig ikke noget i sig selv – kun i det øjeblik det peger på noget andet – noget virkeligt. Og jeg tror heller aldrig det har været forfatterens mening at argumentere med mirakler som sådan. Men jeg tror, Lukas bl.a. har siddet med Det gamle Testamente foran sig, og ud fra det har han så fortalt sin historie om Jesus og Peter og de andre tilhængere, sådan som han havde hørt den fortalt – ud fra den har han skrevet sin prædiken.

Fortællingen handler om Moses, der havde slået sig ned et godt sted som fårehyrde med kone og børn, svigerfar og det, vi ville kalde et rimeligt og fornuftigt liv sådan på det jævne i kald og stand. Men så pludselig en skønne dag bliver han kaldt ud til noget helt andet, som betyder, at han må forlade alt det kendte og elskede og rimelige for at drage ud på eventyr så at sige. Som Bilbo eller Frodo i Ringens Herre eller som så mange andre i litteraturen, der pludselig er blevet kaldt ud eller råbt op. Eller som Simon Peter – en ganske almindelig fisker med kone og børn og svigermor og et jævnt og muntert virksomt liv på jord, indtil Gud kom og kaldte ham ud i noget helt helt andet.

Begge begivenheder starter med et mirakel – med ild og med vand så at sige – en brændende tornebusk som ikke brændte op - og så denne mirakuløse fisketur. Både Moses og Peter stod overfor deres Gud – overfor det helligste, og Lukas' pointe er så den, at i Jesus fra Nazareth var Gud selv til stede. Og både Moses og Peter erkendte det.

”Du skal befri mit folk, for jeg har hørt dets klageråb i Egypten!” ”Du skal fra nu af fange levende mennesker!” Sådan lød de guddommelige befalinger til Moses og Peter, og begge vægrede sig. ”Hvem er jeg, at jeg skulle gå til Faraos og føre israelitterne ud af Egypten?” indvendte Moses, forståeligt nok. Hvad kan lille jeg dog gøre?

”Herre gå bort fra mig, for jeg er en syndig mand!” indvendte Simon Peter, også forståeligt nok grebet af rædsel over Guds hellige nærvær. Men begge blev sendt af sted ud i livet. Moses til Ægypten, befrielse og ørkenvandring gennem 40 år på godt og ondt – og Peter, Jakob og Johannes lagde bådene på land, forlod alt og fulgte ham, Jesus – også på godt og ondt. Det blev deres liv. Sendt ud af dette mægtige ”Jeg er”.

Sådan arbejdede Lukas, tror jeg, da han skulle beskrive mennesket Jesus som Gud selv, der bruger ganske almindelige medmennesker som redskaber for sin forkyndelse, og mon ikke også Lukas har betragtet sig selv som sådan et redskab? Og der har de så siddet i hans jødisk-kristne menigheder i slutningen af det første århundrede og lyttet til de gamle tekster og så til Lukas' nye tekster. Og de har nikket til det nye og har forstået den dybe sammenhæng i det guddommelige spil, hvori de også selv indtog deres rolle som menighed. De har følt, at Gud er kommet dem ganske nær i Jesus Kristus, der blev et menneske som de selv – et menneske, der udlevede Guds kærlighed – et menneske, der udlevede Guds frihed til at være den, han var. Et menneske, som hverken angst eller død kunne gøre det af med. Det mest levende, frie og kærlige menneske, som kun kunne beskrives med de største billeder hentet fra selve den levende Gud. Et menneske, som de følte var levende til stede iblandt dem med al sin kærligheds rigdom.

Miraklet er hverken en brændende tornebusk eller en masse uventede fisk – miraklet for Lukas er Guds nærvær i vores almindelige menneskeliv – udlevet i Jesus fra Nazareth som i intet andet menneske – men dermed også i vores daglige, guddommelige virkelighed. Med denne Jesus blev Gud selv en virkelig vedkommende del af vores dagligdag, og det guddommelige kald er ikke længere forbeholdt fortidens helte og store mennesker men enhver, som er kaldet ud af dåben til virkeligt liv – til opbrud og opstandelse. Hvad Lukas og de andre evangelister dermed har givet os, kan jeg leve mit liv og min hverdag på som det almindelige menneske jeg er – ganske almindeligt og dog omstrålet af et guddommeligt nærvær, som de fortæller mig, også er *min* virkelighed.

Miraklet

Der er en egen vemod over høsten. Ja, vi holder nok høstfest og festgudstjeneste – men høsten markerer på en eller anden måde en afslutning – et livsforløb derude i naturen, som er forbi, og nu nærmer efteråret sig allerede. Jeppe Aakjær har i sin sang til havren ikke gjort det nemmere at tage afsked. Her lader han havren selv synge sin sang, som er en smuk livshistorie om vækst i pagt med naturen – om sangen, som kolde hjerner ej forstår – livets rytme døbt i sommerdræ – mer end gumlekost for øg og fæ. Om venskab med alt, hvad der er dansk såmænd – bøgetræerne og al den danske sæd - om fred og landsbyidyl - og jeg skal ringle bønnen frem i fromme sind...

Men så en skønne eftermiddag er det slut. Mejetærskeren har gjort sit job, og marken står tilbage som en slagmark uden et eneste strå tilbage, der ringler noget som helst. Sådan er det,

og Grundtvig synger vemodigt og længselsfuldt om en evig sommer hos vor Gud. Men sådan er naturens orden nu engang med avl og såning, fødsel, vækst modning – og så høst og død. Og vel egentlig ikke nogen dårlig orden – naturens. Man kan jo ikke have bølgende kornmarker stående hele året – og havren ville jo ikke synge sin smukke sang i Aakjærs sind, hvis ikke den var båret af netop vemod og længsel – han synger nok om havren, men også om sin tabte barndoms lyksalighedsrige, hvor alt var godt – hvor sommeren forekom netop evig. Men det går ikke med den evighed.

De lokker med evig fred, men jeg vil ikke have fred – hverken i dette liv eller i det næste. At gå ind til den evige hvile må være som at gå til Helvede. Jeg er skabt til udvikling – til kamp – til vandring mod nye horisonter og nye opdagelser. Jeg er skabt til at leve, og derfor kan jeg ikke se den evige fred som noget positivt – tværtimod. Det er, som om religionen forsøger at få os til at forblive børn og drømme som børn – tænke som børn – forstå som børn – forsøger at overbevise os med barnlige begreber, så vi forholder os i ro – det er vigtigt for religionens købmænd og magthavere, at idealet altid er fred og ro, og at vi ikke behøver tænke selv – end ikke tro selv. Alt er ordnet for os. Vi skal bare gøre, som der bliver sagt. Men vi er voksne mennesker – skabt til at tænke selv – skabt til udvikling fra barn til voksen – til modenhed og til alderdom, men altid på vandring, og for mig er idealet at gå den udvikling i møde med oprejst pande og tage imod hvert nyt trin med glæde og forundring og være dér, hvor man er – og min drøm er, at jeg også til sin tid kan tage imod min død som en vandring mod nye overraskende horisonter.

Aakjærs havre synger ikke om høsten af gode grunde, men måske kunne den synge om det at blive dagligt brød for mennesker, som vel ikke er det værste. Måske kunne den synge om opstandelsen – om det at blive lagt i jorden – at blive begravet som et enkelt korn og så opstå – bryde frem af jorden igen og vokse smukt efter naturens orden og blive til mange.

Ja, jeg prøver ligesom at nærme mig fortællingen, som handler om et brud på naturens orden og på en måde handler om en barnlig drøm: at det skete, ikke var sket. Altså denne barnlige mirakeltro, som ikke vil finde sig i naturens orden, når den gør ondt. Det er et af religionens allerbedste udtryk – det med mirakler, og vores søstre og brødre i den katolske kirke dyrker dem med stor ildhu og alvor. Men jeg kan ikke leve på mirakler – jeg kan ikke tro på mirakler, og jeg tror heller ikke, det er Lukas' mening med fortællingen, at det er miraklet – dødeopvækkelsen - vi skal leve på. For Lukas henvender sig ikke til børn, men til voksne. Til mennesker, som ikke vil leve deres liv på en drøm, men som vil leve i og tage imod vores virkelighed, som den er – og gøre det med glæde.

Lukas vil ikke have os til at flygte fra virkeligheden – tværtimod vil han have os til at leve med alt, hvad vi har i os, mens vi kan i denne verden og på denne verdens betingelser. Og derfor tror jeg, de har en anden funktion, miraklerne i evangelierne, men den opfatter vi ikke,

medmindre vi ligesom drejer vores opmærksomhed væk fra selve dødeopvækkelsen. Det er ikke den, der er så vigtig, når det kommer til stykket - heller ikke for Lukas – det er ikke den, vi skal diskutere - men det, der ligger bag - årsagen til den tragiske situation, som Jesus løser op for med sit guddommelige skaberord: Rejs dig op! Rejs dig op fra dit døde liv! Om han er fysisk død, eller han er på anden måde mislykket i forhold til livet, er ikke det væsentlige for fortælleren. Men det er dette, at et ord - en befaling - kan ændre den ulykkelige tilstand så fuldstændig helt og aldeles - bare sådan uden videre. Og det mest overraskende, tror jeg, er det, at det ikke blot handler om Jesu guddommelige ord, men også – ja, først og fremmest – om vores ord til hinanden.

Den ulykkelige tilstand – døden i dette tilfælde - var efter datidens opfattelse selvforskyldt - syndens løn er død, som Paulus siger ud fra syndefaldsberetningen. Den hårde skæbne var løn som forskyldt. Det var i hvert fald religionens tilværelsesopfattelse - det var den tilværelsesorden, man regnede med, og som bundede i Guds retfærdighed. Vi kender den godt også i dag, hvor ulykkelige mennesker stadigvæk spørger i deres fortvivlelse: Hvad har jeg dog gjort, siden det skulle gå så galt? Hvad har jeg dog gjort? Så dybt ligger denne sans for tilværelsens retfærdighed altså i os. Noget for noget - øje for øje, tand for tand osv. Skyld og straf. Men det er netop denne indlysende, barnlige og tilsyneladende uudryddelige tilværelsesopfattelse, Jesus bryder med i ord og i handling. Nej, råber han, tilværelsen er ikke retfærdig på den måde. Der er ikke nogen påviselig årsag til lykke eller ulykke - der er ikke tale om fortjeneste eller om skyld eller straf. Men livet er nu engang sådan en blanding af lykke og ulykke – uretfærdigt fordelt af skæbnen og ikke mindst af mennesker. Sådan er det bare. Sådan er naturen. Sådan er mennesker. Og så påstår han jo - og det er nok dér, jeg ville søge baggrunden for denne mærkelige beretning om enkens søn fra Nain - ja, han påstår, at livet foruden denne naturens uomgængelige orden - er kendetegnet ved kærlighedens uendelige mulighed. Pludselig kan du få et nyt liv forærende. Pludselig kan du komme op at stå og få øje for livets storhed og skønhed - hvor du før var tynget mod jorden af angst eller skyld eller sorg eller for den sags skyld – af død. Sådan som det engang gik en enke, der var ramt så hårdt af skæbnen - både at miste sin mand og sin søn - så livet ikke mere var til at bære. Som det gik en far, der havde mistet sin datter – som det gik et par søstre, der havde mistet deres bror osv. Jesus forkynder dette mærkelige og altid fornyende budskab, at livet aldrig er fortabt - fordi livet ikke bunder i Guds retfærdighed - men i hans kærlighed. Den kærlighed, som tror alt, håber alt, udholder alt - er overalt - uophørlig som livet selv. Og det har intet med evig fred eller evig hvile at gøre – tværtimod!

Det er, som om Jesus i ord og handling føjer en ny dimension til vores menneskeliv, der jo ellers går sin skæve gang mod døden med kiv og splid og magtbegær – som om der pludselig bliver åbnet en dør, som vi ikke anede noget om, til en del af tilværelsen, som vi end ikke

havde turdet håbe på. Ikke den mirakuløse tilværelse med brud på naturens gang, men mere end det – langt mere. Og den åbne dør kommer altså til at betyde noget for os – vi kan jo kalde den døren til Guds Rige – eller døren til livet selv. Alene dette, at døren er der, og at den er åben, betyder noget – også selv om vi ikke går ind ad den lige nu.

Engang siger Jesus, at han er døren eller porten – han er fårenes dør – om nogen går ind gennem mig – han skal blive frelst. Vi får sådan et glimt af noget meget meget stort ind i vores somme tider grå menneskeliv – noget der kaster en stråleglans ind over både os og vores næste, som når døren til det tændte juletræ bliver åbnet og lyset vælder ud i den mørke stue - så vi i de øjeblikke, hvor nogen gør opmærksom på det vender os bort fra vores egne bekymringer og sorg og vrede mod hinanden og mod tilværelsen – og sammen lader os betage af denne stråleglans fra den åbne dør til Guds Rige. At vi et øjeblik får øjne og ører for Guds fortælling om livet og glemmer vores egen tragedie – vores egne rettigheder – vores egne besværligheder og lader os gribe af tilværelsens uudgrundelige dybder og muligheder. Alt det, som evangeliet så ligefremt viser os i ord og handling. Det er så stort og så vedkommende, at det er synd og skam at reducere det til overnaturlige mirakler. Det er meget større, end som så. Mirakelfortællingen forsøger blot med ord at beskrive noget, som er langt langt større end miraklet.

Det er selvfølgelig farligt for barnetroen, og derfor var der mange, der blev forargede, og som ikke havde spor lyst til nye dimensioner i tilværelsen. Ustraffet kom han ikke af sted med sit forehavende, Jesus – og ustraffet kommer vel ingen af sted med at åbne nye døre i tilværelsen, fordi så mange mennesker nu engang hænger ved det kendte og vedtagne i al vores jammerlige smålighed. Men livet er stort, skulle jeg hilse og sige – meget større end vi tror, og der er masser af døre, som vi ikke drømte om, fandtes. Og måske – ja, det tror jeg på - er det vores spændende og glædelige opgave som mennesker og som medmennesker at åbne nye døre for hinanden. Det kan vi godt, hvis vi tør og hvis vi vil. Vi kan åbne livet for hinanden og gøre det større og rigere – og vi kan lukke livet og gøre det mindre. Hver eneste evige dag.

Skandalen

Evangeliet er på en måde en hyldest til skandalen - en hyldest til noget af det, vi normalt prøver at undgå i vores liv med hinanden, fordi det gør os ubekvemme og utrygge - får os til at slå blikket ned eller krumme tær eller stikke af.

Skandalen huer os ikke, med mindre den er på så tilpas afstand, at vi tværtimod at så blikket ned og betragte vores skosnuder - løfter forargelsens strålende skadefro øjne.

Vi indretter os, som vi nu kan under visse former - omgangsformer, som vi kalder det - der er visse regler - skrevne som uskrevne normer, som vi har at rette os efter - og det har vi bare at gøre. Intet samfund kan selvfølgelig bestå, hvis nogen blot lader hånt om spillereglerne.

Men engang imellem kan ingen af os vel undgå at blive ramt af en underlig fornemmelse af, at det hele er et spil, vi spiller - en fornemmelse af, at der er noget kunstigt og forlorent ved det hele og en inderlig længsel efter på en eller anden måde at bryde ud af rollen og nærme os det egentlige - men vi lægger bånd på os selv og holder os til det foreskrevne - undgår at vække anstød - lever som vi skal - gør som vi skal - som det forventes, så længe som vi kan - i magtspillets helvede.

Engang imellem bliver det for meget, og mennesker raser eller bryder sammen eller giver på anden måde hæmningsløst udtryk for deres følelser - og vi siger, de er ude af sig selv, og det er måske ikke det allermest rammende udtryk, for måske er de netop da for én gangs skyld sig selv, når de ikke længere kan klare spillet og falder ud af rollen, hvad flere og flere tilsyneladende gør i vores samfund, fordi det stykke, som vi skal spille måske ikke er så godt. Rollen er mange gange for svær at klare - kræver så meget af os, at vi går ned med flaget på den ene eller anden måde.

Man kan måske godt karakterisere Jesus som sådan en spurv i tranedans - eller en hund i et spil kegler - altså én, der kommer ind på scenen, hvor spillet foregår - og ødelægger det fine spil. En, der fuldstændig falder ud af rollen, så spillet mange gange gik i stå og de arme skuespillere ikke anede, hvad de skulle stille op - og til sidst måtte de jo så skille sig af med ham - gøre ham tavs - fordi "The show must go on" på de engang vedtagne betingelser.

Farisæerne hørte til deres tids dygtigste skuespillere. De kunne altid deres roller og de kendte spillets regler til bunds - vi hørte fra alteret den guddommelige advarsel til dem, der brød disse regler: Jeg kan forsikre jer om, at I vil gå fuldstændig til grunde! Sådan! Og nu inviterer de så denne mærkelige tømrersøn - denne såkaldte profet fra Nazareth op på scenen, og spillet begynder omkring middagsbordet.

Ja, det er måske selve spillet, man gerne vil tale om - livet, som de kalder det: teologi, filosofi, religion og politik: Hvad mener du, mester, hvordan skal vi spille dette stykke?

Elsket ham har de ikke - det fremgår med al tydelighed af den forsømmelighed, de lægger for dagen ved at undlade de mest elementære velkomstceremonier - og kunne man få ham til at falde igennem på den ene eller anden måde, ville det nok ikke være disse samfundsstøtter uvelkomment.

Og lejligheden kommer i form af en gedigen skandale. En falden kvinde, som de gamle sagde, mens de tænkte deres - én som for længst havde opgivet at spille med i det gode spil,

som datidens farisæere, skriftkloge og præster havde iscenesat, og som nu bare levede fra dag til dag - forsøgte at overleve med de midler, som var til rådighed - og der er vist ikke noget særligt romantisk ved at sælge sin krop til hvem som helst.

Skandaløst træder hun ind på den scene, hvorfra hun ellers for længst var udstødt, og skamløst begynder hun at overøse profeten med sine kys og sine tårer og med sin salve. Hun bryder ind i spillet, så det går i stå og kun kan reddes, hvis profeten kender den rette replik: Pak dig bort, gale fruentimmer - her har du ikke noget at gøre!

Men i stedet for at afværge skandalen går Jesus i spidsen for den ved at tage kvinden alvorligt og ikke blot forsvare hendes handlemåde men oven i købet sætte hende op som eksempel til efterfølgelse. I stedet for som forventet at sætte kvinden ud af spillet, drager han hende ind til livet og giver hende hendes frimodighed og værdighed tilbage.

Dér står de så overfor hinanden på livets scene: den faldne kvinde med sine tårer over det liv, hun troede var forspildt, men som hun nu havde fået tilbage kvit og frit - og så én af spillets instruktører og hovedkræfter: Simon, den retsindige farisæer.

Begge to afslørede af evangeliets lys, som instruktøren havde været så letsindig at tænde midt på scenen. Han kom til i et øjeblik overmod at lukke livet og kærligheden ind i sit pæne hjem - og det skulle han aldrig have gjort - stakkels Simon, der aldrig havde turdet nærme sig livet selv - men altid havde formået at skærme sig ved hjælp af leveregler, moral og religion.

Et vidunderligt optrin, der slutter med, at kvinden sendes bort med fred og frihed: Din tillid til livet og din usminkede kærlighedserklæring har gjort dig fri til at leve på kærlighedens grund. Du har valgt livet!

Skandalen var umådelig, og det kan vi selvfølgelig ikke ha', så vi må lukke munden på enhver, der i den grad ødelægger vores pæne stykke om livet - så vi korsfæster ham med god samvittighed af hensyn til livet, så spillet kan gå videre - så livet kan gå videre og den slags uheldige optrin kan dysses ned og glemmes.

Men underligt nok kan vi ikke blive trætte af denne skandale. Den fortælles stadig - huskes stadig - Stadigvæk samles vi til gudstjeneste med det formål at genopleve og genoplive skandalen - skandalen hos Simon farisæeren - skandalen på Golgata: "Er du bare den kærlighed, som altid taber - som lider nederlag hver gang og ingen vegne kommer -"

Måske fordi vi inderst inde længes efter tæppefald - længes efter at stige ned fra scenen og bare være sammen lidt med hinanden og med ham, der så skandaløst skænker frihed til alle, der ikke længere kan klare deres rolle. "Kom til mig, alle I, der er trætte og tyngede af livets magtspil livets spil - og jeg vil give jer fred og frimodighed."

Her, hvor Guds skandaløse ord forkyndes, hører vi om os selv og vores skuespil - her hører vi om vores vilkår som mennesker - her rettes sandhedens lys mod vores liv. Derfor søger vi vel også herhen, fordi vi inderst inde længes efter sande og rene ord.

Og så går vi herfra - træder igen op på scenen, og spillet fortsætter, for vi er udenfor paradiset, og herude er spillet vores barske vilkår - men spillet er ikke længere enerådende, for vi har et øjeblik været tæt på livet selv - vi har hørt livets ord og spist af livets brød Vi har hørt om kærlighed og frihed, så det rørte os, og vi har fået Guds velsignelse til at gå ud i livets spil med frimodighed og glæde - og hvem ved, måske også med mod til engang imellem at falde ud af rollen og lave skandale - at skabe opstandelse, fordi vi blev grebet af kærlighedens uhyre magt.

Hvem er min næste?

Fortællingen om Den barmhjertige samaritaner er en af dem, de fleste af os kender – og så måske alligevel ikke. Den er blevet en del af vores kulturarv og har været med til at forme vores menneskesyn ja, selve vores lovgivning - på en måde som de færreste fortællinger har gjort. Et begreb som samaritertjeneste udspringer direkte af fortællingen – altså de mennesker, der tager sig af tilskadekomne ved større arrangementer. Og ifølge straffeloven er det strafbart at gå forbi et nødlidende menneske uden at foretage sig noget. Så man kan næsten sige, at selv om vi ikke kender selve fortællingen – kender vi den alligevel – eller gør vi?

Det sker ikke så sjældent med det, vi hører, at det ligesom bliver forment af vores egne tanker og ikke mindst forventninger, så det vi hører, ikke altid er identisk med det, der blev sagt – måske fordi det, der blev sagt var for – jeg havde nær sagt – uhørt. Det er som om, der er noget, der ligesom falder så meget udenfor vores forestillingsverden, så vi ikke kan rumme det – og så bearbejder vores hjerne de signaler, vi får ind til noget, vi kan rumme.

Derfor var det svært for Jesu samtid at begribe, hvad det var Jesus ville – fordi det var så fantastisk nyt og uhørt – og ikke bare Jesu samtid, men også alle senere tider. Der er vel ikke mange budskaber, der er blevet fortolket så forskelligt som Jesu forkyndelse. Den er blevet brugt til stort set alt, hvad mennesker havde brug for.

Et godt eksempel er fortællingen om Den barmhjertige Samaritaner, som vi jo kender så godt, og som fortæller os ligeud, at vi skal tage os af hinanden – især dem, der lider nød. Vi skal ikke bare gå forbi som præsten og levitten, men standse op og tage os af vores næste, når der er brug for det. Det er det der ligger i at elske sin næste. Og det kan vi alle umiddelbart forstå. Men er det nu også det, fortællingen siger?

Historien er ifølge Lukas fortalt som svar på spørgsmålet – ikke om hvordan vi skal være overfor vores nærmeste – det spørgsmål er allerede afklaret – du skal elske dine nærmeste som dig selv! Det ved enhver, og det behøver man ikke være kristen – eller for den sags skyld jøde for at forstå. Det var samaritaneren jo heller ikke! Men fortællingen søger at besvare spørgsmålet: Hvem er så min næste? Hvem? Og det er her det fuldstændig uhørte kommer ind i Jesu forkyndelse. For det er jo indlysende, at vi ikke kan undgå en vis form for sortering i dem, vi elsker som os selv. Familien – vennerne – naboerne – landsmænd – dem med den samme holdning som os – det samme sprog – den samme hudfarve – det samme menneskesyn – den samme religion osv. osv. Vi har helt klart en rangorden i dem, vi elsker, og selvfølgelig elsker vi nogen frem for andre. Rent praktisk bliver sagen sat på spidsen i sundhedsvæsenet f.eks. Skal vi bruge tusindvis af kroner på at behandle mennesker, som selv har påført sig deres sygdomme – f.eks. narkomaner eller alkoholikere eller dødsbilister, mens uskyldige mennesker så at sige – må vente på en livsvigtig behandling. Er det ikke vigtigt at redde f.eks. personer, som har stor betydning for vores samfund frem for mennesker, der ikke har det? Og sådan kunne man blive ved med disse etiske dilemmaer. Hvor meget skal samfundet gøre for utaknemmelige mennesker, som intet yder til gengæld? Hvor meget skal man gøre for forbrydere, der måske ovenikøbet har taget andre menneskers liv eller førlighed?

Præsten og salmedigteren Jakob Knudsen fortæller om præsten, der en kold vinternat opdager, at der ligger en mand i grøften. Han skal lige til at hjælpe, da han opdager, at manden er dødrukken – og at det er ham, det dumme svin, der plejer at slå både kone og børn halvt fordærvet. Så hvorfor egentlig ikke gøre alle en stor tjeneste og bare gå forbi og lade som ingenting, så verden slipper af med en af sine plageånder? Men han besinder sig og hjælper – muligvis fordi han har læst fortællingen om Den barmhjertige Samaritaner og dens meget provokerende påstand om, hvor meget, vi skylder at gøre for selv de værste udskud: Alt! Du skal gøre alt. Hvorfor? Fordi det er din næste, som du skal elske som dig selv.

Så fortællingen handler altså ikke så meget om, hvad jeg skal gøre, som om hvem, jeg skal elske. Jesus spørger til sidst den skriftlærde, som har stille spørgsmålet: Hvem er nu den mands næste, som faldt blandt røvere? Og da den skriftlærde ikke kan lide at sige Samaritaneren, fordi dem kunne jøder ikke lide, så siger han: Den, der ydede ham barmhjertighed. Samaritaneren var mandens nærmeste – samaritaneren gjorde sig - i modsætning til mandens landsmænd og religiøse ledere – til hans medmenneske og brød dermed enhver fastsat grænse for, hvem min kærlighed kan gælde. Vi troede måske, at det var min stakkels næste, der lå i grøften, og som jeg skal hjælpe. Men det er faktisk den, der hjælper, der er den nødlidendes nærmeste – og i dette tilfælde selv om han også er en forhad

samaritaner. Det er fortællingens pointe. At dem, vi hader – dem vi ikke bryder os om – dem, vi ikke kan med – alle de uretfærdige – netop de er vores næste, som vi skal elske.

Næstekærlighed betyder handling, og hvis denne fortolkning af fortællingen har noget på sig, så kan vi som kristne ikke acceptere, når nogen mennesker sorteres fra – hvad enten det er i vores eget lille fællesskab eller det er i vores samfund. Heller ikke selv om det er det mest indlysende rigtige at gøre ud fra ethvert princip om retfærdighed. Lad os bare tage eksemplet med asylansøgere, som vi jo i stort tal sorterer fra vores kærlighed som samfund. Fordi vi frygter, at de bare vil udnytte os. De fortjener den ikke! Dagligt konfronteres vi med rystende historier om, hvad denne ”retfærdige” asylpolitik medfører af menneskelige tragedier. Og vi hører også om, hvordan mennesker gør oprør imod denne politik, fordi den forekommer så umenneskelig. Og vi kalder os i højtidelige stunder for et kristent land, men det er ikke kristendom, vi praktiserer som nation – og så er det jo meget belejligt at hævde, at vi ikke skal blande kristendom og politik sammen.

Hvad gjorde samaritaneren, da han havde afleveret den stakkels jøde på herberget og betalt for hans helbredelse? Vi ved det selvfølgelig ikke, men mon ikke han efter den oplevelse tog til rådhuset i Jerusalem og bad myndighederne om at gøre noget ved vejen til Jeriko, så mennesker kunne færdes på den i fred? Hvis han gjorde det, var han ikke blot den søde og hjælpsomme samaritaner, der tog sig af den blødende mand i grøften, men så var han blevet den upopulære revolutionære, der ville ændre samfundet. Som den sydamerikanske biskop Helder Camara engang sagde: Når jeg hjælper de fattige, kalder de mig for en helgen – når jeg spørger dem, hvorfor de er fattige, kalder de mig for kommunist!

Hvad gjorde manden, der var blevet frelst af samaritaneren? Ja, han måtte jo nok aflægge sit opblæste samaritanerhad og ændre sit menneskesyn – og så er det vel sådan, at hjælpsomhed har det med at smitte – i hvert fald en tid – så mon ikke han selv fik lidt nemmere ved at gøre sig til andres næste. Og så er vi tilbage ved den gamle kristne påstand og opmuntring: Vi har fået Guds kærlighed for intet – ganske gratis – så har vi også at give den videre. Man kan ikke elske Gud, hvis ikke man elsker sin næste, som Johannes siger. Og kærligheden er ikke en byrde, man påtager sig. Dybest set ved vi godt, at et liv uden kærlighed ikke er noget liv. Vi har fået lov til at elske i kraft af Guds kærlighed.

Betyder det noget for et folk at være kristent – udover korset i vores flag og juleaften? Betyder det noget for den enkelte at være døbt med den kristne dåb? Hvis det gør, så har vi altså en opgave – ikke blot at være barmhjertige samaritanere – men også som kristen menighed at arbejde for, at der bliver mindre og mindre behov for vores barmhjertighed.

Martha og Maria

Hvis det ikke er Gud, men f.eks. naturen, der bestemmer – og så i høj grad os selv – hvad laver Gud så egentlig? Eller hvad skal vi så overhovedet med Gud? Det er svaret på det spørgsmål, der for mig er kristendommens udfordring til alverdens religioner. Eller Jesu udfordring til sin egen religiøse samtid. Pointen i den gamle religiøse forestilling er jo, at hvis det er Gud, der bestemmer over vores skæbne, så gælder det jo om at formilde denne Gud med gaver og ofre og bønner i lange baner – så vores skæbne bliver god – så vi får godt vejr i vores liv. Frugtbarhed og gode dage. Og det gælder om at leve, som Gud vil have det, så han ikke som en anden far bliver vred på os og straffer os med både det ene og det andet. Men den pointe holder ikke, siger Jesus – den religion holder ikke, for Gud er urørlig og ubevægelig i sin grænseløse kærlighed til ethvert menneske. Gud kender hverken til belønning af de gode eller fordømmelse og straf mod de onde eller de andre, og vi kan aldrig gøre noget som helst for at ændre på det, for Gud *har* ikke kærlighed – Gud *er* kærligheden selv, og intet i verden kan nogensinde skille os fra den kærlighed. Det er det, vores betingelsesløse barnedåb handler om, når vi sådan uden videre snak indmelder et fuldkommen ubeskrevet blad ikke blot i vores egen menighed, men i Guds fællesskab – på Guds befaling og i Guds navn. Hvorfor? Fordi du er et menneske!

Så det første, det er Guds kærlighed, og det næste, det er den frihed, kærligheden giver os. Og ingen har som Jesus selv, tror jeg, vist os, hvad den frihed formår. Han er selv det store eksempel på det frie menneske – så fri, så hans eftertid ophøjede ham til guddommelighed, for i hans frihed så de Gud selv. Og det skrev de så deres evangelier – deres glædelige budskaber om. Det er på baggrund af den frihed – friheden til at leve – friheden til at være det menneske, du er - vi skal forstå den lille fantastiske fortælling om Martha og Maria.

Martha repræsenterer det gamle menneskesyn – mennesket under Guds lov – mennesket under religionen – mennesket under befaling. For eksempel under den religiøst betingede norm – eller lov, der siger, at kvindens plads er i køkkenet. Eller sagt lidt stærkere – at kvinden er underordnet manden – som en medhjælp, som det siges ligeud i skabelsesberetningen. Altså det religiøst betingede kvindesyn, der har præget og præger vores kultur på en måde, som holder den ene halvdel af menneskeheden nede i et underordnet forhold til den anden halvdel.

Men sådan skal det ikke være blandt jer, siger Jesus til sine tilhørere – og særligt til Martha med alle hendes bekymringer. Og Jesus sprænger smilende det gamle kønsrollemønster, sådan som han i det hele taget sprængte alle de gamle hævdivundne normer sønder og sammen i kærlighedens og frihedens hellige navn. Maria har valgt den gode del, og det skal ingen tage fra hende.

Man kan jo godt lege lidt med tanken om, hvad Martha så skulle have gjort i stedet for at bede Jesus om at få Maria til at skrubbe ud i køkkenet, hvor hun hører hjemme. Ja, hun kunne selvfølgelig have bedt Jesus selv om hjælp. Herre, kommer du ikke lige ud og hjælper mig i køkkenet? Det havde været lige så rystende som at lade Maria sidde og lytte til mændenes snak, men jeg tror, Jesus havde gjort det til alles store måbende forundring. Og han havde nydt det. Friheden for en mand – ja, for en profet - til at påtage sig notorisk kvindearbejde eller for den sags skyld slavearbejde - med glæde. Ganske som dengang han pludselig gav sig til at vaske sine tilhængeres fødder inden de skulle spise. Der er noget, der skal gøres, og nogen skal gøre det. Det kunne jo også være mig. Det er friheden til *ikke* at lade roller eller normer bestemme mit liv – de være sig nok så hellige og religiøse og gamle og vise. Og det er i virkeligheden friheden til at være til stede i livet – og jeg tror, at virkelig tilstedeværelse kræver både kærlighed og frihed. Kærlighed til livet og til mennesker og frihed til at bryde alle grænser, mure, roller og barrierer ned – så at sige i livets navn. For det er livet, der er helligt og slet ikke alle de roller vi tildeler hinanden ifølge gammel tradition.

Her er ikke forskel på jøde eller græker, mand eller kvinde, slave eller fri – alle er vi ét i Kristus – siger Paulus med jubel i stemmen. For han har nemlig fattet konsekvenserne af Guds grænseløse kærlighed: friheden til at være det menneske, du er – altid med samme værdighed og med samme mulighed for at realisere de drømme og håb og længsler, du bærer i dig. Som oftest fortrængte, fordi vi netop hænger i det engang vedtagne mønster som fluer i edderkoppens spind – indtil der kommer en Guds engel i skikkelse af et medmenneske og fortæller dig, at du er fri til at udleve alt, hvad du har i dig – uden frygt og med stor frimodighed. Friheden til at være dig!

Gik Martha så ud i køkkenet selv og skumlede, mens hun skramlede med potter og pander, så det kunne høres over hele huset? Det ved vi jo ikke noget om, men hvis jeg skulle gætte, så forstod Martha, hvad der blev sagt til hende, og så tror jeg hun satte sig ned ved Herrens fødder sammen med Maria og lyttede til livets tale om kærlighedens store og umistelige frihed – om at livet er mere end maden og ikke bekymringerne værd. Og livets ord mættede dem alle på en måde, så de glemte tid og sted og alt det, de skulle nå – og de var bare til stede i Guds rige, som pludselig indfandt sig i Marthas og Marias lille hus i Bethania – ikke langt fra Jerusalem en skønne dag, mens Tiberius var kejser i Rom og Pontius Pilatus den Grusomme var guvernør i Palæstina.

Og det er så det, Gud laver. Han hersker ikke over vind og vejr, orkaner og stormfloder – skæbner, lykke og ulykke, Nej, men hun strømmer os evigt i møde med al sin kærligheds rigdom og taler til os med sit livsalige budskab om frihed til at være, hvad vi er – til at leve og elske med alt, hvad vi har i os hver især – uden frygt og uden andre bånd end kærligheden selv.

Retssag eller liv

Hvor stor en del af vores liv går med at føre retssager? For de fleste af os vel ikke så stor en del, hvis man tænker på de rent fysiske retssager ved domstolene, men hvis vi nu tænker lidt i overført betydning i retning af at ville retfærdiggøre sig overfor både sig selv og andre – så tror jeg nok, vi taler om en ret betydelig del af vores liv. Ja, for mange mennesker er livet én stor retssag, hvor man optræder i forskellige roller: som anklaget – som anklager – som forsvarer eller som dommer. Og det er vel derfor ikke underligt, at vi – når vi skal beskrive vores Gud – altså tilværelsens inderste væsen – at vi så beskriver ham som den store dommer. Det kommer nærmest af sig selv, når livet opfattes som en form for prøve eller skole, hvor vi skal vejes og måles hele tiden – om vi nu er gode nok – om vi nu vinder retssagen. Retfærdighed, skyld, dom, straf. Alle sammen begreber, vi lærer fra vi er helt små, når vi i den bedste mening skal opdrages, som det hedder.

Jamen, det gælder da ikke for kristendommen, kan man indvende, for kristendom handler vel først og fremmest om tilgivelse. Jo, men tilgivelsen giver ingen mening på anden baggrund end netop retssagens. Det er kun dommeren, der kan tilgive den skyldige. Og baggrunden for den gængse opfattelse af Guds kærlighed og Guds tilgivelse er vel netop den vrede dommergud, som altså nu har forbarmet sig. Din dommer har ført din sag, som Grundtvig skriver i en salme og jubler over det skift i Guds sindelag, som må være sket.

Men findes der så slet ikke noget liv udenom retssagens begreber. Findes der ikke noget liv uden skyld og straf og synd og tilgivelse – uden denne evindelige eksamen, der skaber så megen frygt og fromhed, ydmygelse og ufrihed? Jo, i kærlighedens rige kan retssagen ikke få fodfæste – den kan ikke komme til, fordi kærligheden aldrig vurderer – aldrig vælger, sådan som forkærligheden gør. Kærligheden er som solen eller regnen, der strømmer ned over onde såvel som gode. Kun kærligheden kan ikke gøre forskel, og derfor falder hele retssagens terminologi og væsen for den grænseløse kærlighed. Jeg tror, det var den kærlighed, Jesus talte om, og det var den, der skabte både så stor glæde og så stor forargelse. Glæde til de dømte og forargelse for alle livets dommere og anklagere.

En af disse dømte havde efter dommernes formodning fået den straf af Gud, at han var blevet besat af en dæmon, der gjorde ham stum. Så kunne han måske lære at holde sin kæft, har de vel tænkt. Jesus helbreder ham selvfølgelig. For sådan er livet jo i kærlighedens rige – eller i Guds rige, som han forkynder igen og igen. Der er ingen retssag – der er ingen dom – der er heller ingen tilgivelse, men der er fuldt af liv, fordi kærligheden vil livet – Gud vil livet. Og de fatter det ikke – og hvem gør egentlig det? De fatter ikke, at livet er en umistelig gave

– så langt fra nogen retssag som noget. De fatter ikke, at man bare kan være, som man er – uden at skulle forbedre sig – uden at skulle leve op til noget – uden at skulle efterleve noget – men at man bare kan leve kvit og frit som det menneske, man nu engang er.

De begriber det ikke – vi begriber det ikke, fordi det er stik imod alt, hvad vi har lært fra vi var små. Og vi tror ikke på det, for det er alt for nemt, og så kan man jo bare... ja, så kan man bare leve. Jeg kan dårligt nok selv forestille mig den frihed – og hvor er det svært – ja, næsten umuligt for et menneske bare at leve og være uden alle de sære krumspring vi putter ind i det frygtsomme forhindringsløb, vi kalder livet.

De begriber det ikke, og derfor anklager de ham selvfølgelig. Hans helbredelse er forkert – kan I høre, hvordan Lukas klukker af fryd? Hans helbredelse gælder ikke, for det er helt sikkert sort magi eller trolddom, for hvis ikke det er det, så er livet alt for nemt. Så kan enhver jo bare blive helbredt. Ja, lige præcis, og så er Guds rige midt iblandt jer. Men I fatter det ikke, siger han, og så skildrer han i en mærkelig lignelse, hvordan disse mistænksomme og forargede mennesker reagerer, når nogen gør noget godt – hvordan de drejer det hen til at være noget ondt. Det er lignelsen om den urene ånd, der bliver drevet ud af et menneske, så det bliver et frit menneske, men mennesket vil ikke være frit, og derfor åbner det sit sind for den urene ånd, som det ikke kan undvære, og den urene ånd vender tilbage og tager syv andre med sig værre end den selv. Fordi det menneske ikke kan høre Guds fortælling og bevare den – bevare den frihed, som Guds rige handler om – som kærligheden vil give ethvert menneske. Velsignet er det menneske, som hører Guds fortælling og bevarer den, for hvis ikke – ja, så står det menneske vidt åbent for alle de dæmoner der findes i verden, og det er mange, som vi ved.

Det er vel også derfor han pludselig udbryder: Den der ikke er for mig, er imod mig. Det er dette enten Guds rige eller dæmonernes. Der er ingen mellemvej – ingen neutralitet mulig. Enten liv eller retssag! Enten frihed eller fængsel. Enten liv eller død.

Hvor meget af vores liv går med at føre retssager? Og hvor ofte lykkes det for kærligheden at komme til i vores liv? Den kærlighed, der ikke vurderer – ikke anklager – ikke dømmes? Mig selv eller andre! Den kærlighed, der gør mig fri til at være?

Det underlige ved Jesus er tilsyneladende, at han ikke anerkender denne hårde verden. Han tror ikke på den, og derfor ramler han lige ind i den ene ulykke efter den anden som en hund i et spil kegler eller et næsehorn i en porcelænsbutik. For det er jo en plat umulig opgave, han har sat sig for: at omvende hele verden til kærlighed – at forkynde en helt anden Gud end den sædvanlige dommer, der skal garantere magthavernes ret til at være magthavere. Hans vision var alt alt for stor og umulig. Hans værdier var helt urimelige, og derfor gik det da også helt galt, og nu nærmer vi os igen Langfredag. Det måtte gå som det gik, når man tillader sig

at nedbryde vores helligste værdier til fordel for et så umuligt liv, som det han lægger frem som livet i Guds rige.

Og dog kan vi aldrig slippe ham, for dybt inde et sted i vores hjertes lønkammer ved vi, at han talte sandt. Det er dér, han er opstået. Han tændte i den verden, som vi nu har indrettet, så godt vi kan på magtens vilkår – en lille gnist af håb om et helt andet suverænt liv, der er tilgængeligt for ethvert menneske til hver en tid, når vi tør lade det være kærlighed og ikke bare retfærdighed, der styrer vores liv. Når vi tror på livet, så vi tør slippe alt det, vi har på hinanden og alt det vi slæber rundt på selv af skyld og dom og retfærdighed og burde og skulle og ville gerne men... alle de dæmoner, der bøjer os mod jorden og tynger vores liv på en måde, så vi Gud hjælpe os tror, at det er sådan, det skal være, og at det ikke kan være anderledes med os. Han gav os en gnist af håb om evigt liv her og nu – for det er livet levet i kærlighed – livet i Guds rige. Han helbredte de dæmonbesatte – de skyldige – de ramte – fik dem til at rejse sig op, løfte deres hoveder og tale frit igen – og det blev ironisk nok hans død, for så frit må livet ikke være her hos os.

Ved vores gudstjeneste leger vi så Guds rige. Vi lægger alle vores domme, anklageskrifter og forsvarstaler ude i våbenhuset og går så uden videre ind i frihedens hellige rum, hvor der ikke er forskel – hvor ingen vurderer andre – ej heller sig selv, men bare er til sammen i et helligt øjeblik – helligt fordi det er kærligheden, der fører ordet her i Guds hus - på trods af både præst og menighed. Her døber vi hvem som helst og spiser med hvem som helst. Her er vi ét i al vores forskellighed – som en familie – som en menighed. Og vi holder gudstjeneste blot i et helligt øjeblik, fordi vi skal hjem igen – hjem til vores eget liv. De samme, som da vi kom – til det samme liv, vi forlod, men alligevel forandrede, for der er tændt en lille gnist af håb og længsel i vores hjerte, og hvem ved, hvad sådan en lille gnist kan medføre.

Om at sikre sig

Der var noget ganske væsentligt, vi alle har – eller burde have – lært af den Coronapandemi, som rasede for fuld udblæsning overalt i verden for nogle år siden. Og det er dette, at vi når alt kommer til alt har meget lidt kontrol over vores liv – ja, at vi rent faktisk lever på afgrundens rand hver eneste dag. Det er ikke en erkendelse, vi bryder os om, og vi gør utroligt meget for at sikre os mod den katastrofe, som vi altså i virkeligheden ikke kan sikre os imod – ikke for alvor. Vi kan gøre meget – men stadigvæk kan alt ske – og pludselig kan der dukke en pandemi op af ingenting og sprede sig over hele jorden, så en millioner af mennesker døde af det. Og det havde vi jo næppe kunnet forestille os.

Måske fordi vi har lullet os selv og hinden ind i en fast tro på, at velfærdssamfundets sikkerhedsnet nok skal gribe os, når vi falder ud over kanten. Lægevidenskaben – ja, videnskaben i det hele taget skal nok sikre os et godt og langt liv – og det, den ikke kan klare i dag – det kan den i hvert fald klare i morgen. Det er jo også, hvad vi hører hele tiden – bl.a. i debatten om vores dystre fremtid på klimaområdet: Bare rolig. Videnskaben skal nok finde på en genial løsning på den globale opvarmning. Og der kommer snart en vaccine, så vi alle kan ånde lettede op og igen give hinanden hånden uden at frygte det værste. Eller gør der? Det er lidt ligesom manden i lignelsen, hvis mark havde båret godt, som der står. Han lullede sig ind i den tro, at nu kunne der ikke ske ham noget. Nu var han sikret et udkomme i mange år. Alt var under kontrol, så at sige. Men han gjorde regning uden vært. For i virkeligheden var intet under kontrol.

Dette at opgive at sikre sig livet er ligesom et tema i Det nye Testamente: Den, der vil vinde livet, mister det, siger Jesus, men den der tør give slip på livet, vinder det. Om han end dør, kunne man tilføje med Johannesevangeliets formulering. Og det tror jeg skyldes den nytestamentlige opfattelse af, hvad et menneskeliv egentlig er for noget – hvad det egentlig handler om, dette liv.

Åbenbart handler det ikke om at blive rig – heller ikke om at overleve for enhver pris. Og det handler slet ikke om at have kontrol over sit liv eller om at kunne styre livet: Hvad gavner det et menneske, om han vinder hele verden, men må bøde med sit liv? Det nye Testamente har tilsyneladende en anden opfattelse af livet end den gængse – altså den, som de fleste af os er opdraget til i vores senkapitalistiske amerikaniserede vinderkultur, hvor livet netop handler om at vinde – at blive rig, og hvor vi i det hele taget dyrker rigdommen nærmest religiøst sammen med den magt og kontrol, som rigdommen giver mennesker. Vi kan ikke få nok.

Hvis du vil leve, sagde Jesus engang til en rig mand, der spurgte ham til råds om livet – hvis du vil leve, så gå hen og sælg alt, hvad du ejer, giv pengene til de fattige – og kom så og følg mig. Så skal du leve! Altså lev dit liv, sådan som Jesus levede. Han, der ingenting ejede ud over det, han gik og stod i, og som måtte låne sig frem og ellers håbe på menneskers gæstfrihed, som desværre kun varede så kort. Det hverken kunne eller ville den rige mand, for, som der står: Han var meget rig. Og Jesus må sorgmodigt erkende, at det er nemmere for et ankertov at gå igennem et nåleøje, end det er for en rig at gå ind i Guds rige.

Når vi bruger så megen tid og energi på at sikre os livet, som vi gør, så skyldes det måske også, at vi i bund og grund synes, at vi har ret til det. Vi har ret til et godt liv – eller vi har en grundlovssikret ret til at søge lykken, som det hedder i den amerikanske forfatning. Og hvis ikke vi får et rigt og lykkeligt og langt liv, så er tilværelsen uretfærdig, synes vi. Som manden, der bad Jesus om at dømme i en arvesag mellem ham og hans bror. Formentlig fordi broren

havde snydt ham for en del af arven. Men Jesus siger Nej, for et menneskes liv afhænger ikke af, hvad det ejer. Ingen rigdom kan sikre dig livet. Det er det samme, Paulus er inde på i et af sine breve, hvor han klager over, at menighedens medlemmer fører retssager mod hinanden. Hvorfor giver I ikke bare jeres modpart ret? spørger han forundret. I, som i virkeligheden ejer alt.

Det hele minder lidt om den amerikanske forfatter Richard Bachs små væsener, der sad nede på flodbunden og klamrede sig fast til de sten og rødder og vragstumper, der lå dernede. Det var ligesom deres måde at leve på og sikre sig på mod den farlige strøm, der truede med at rive dem alle sammen væk, og sådan havde det altid været. Indtil et lille væsen en skønne dag opgav dette gennem generationer tillærte og overleverede liv og gav slip. Og strømmen greb ham, så han tumlede hen over bunden og slog sig halvt fordærvet, men så løftede strømmen ham op og førte ham ud på sit livs rejse. Og de forundrede væsener, der sad og klamrede sig til bunden så ham højt oppe og de råbte: Se, der er én ligesom os, men han flyver. Det må være Messias!

Jesu budskab til os i dag og til alle tider handler om at turde give slip på livet – slippe styringen og kontrollen og bekymringen – for først da melder livet sig for alvor i al sin storhed – det evige liv i Guds rige, som ikke bare handler om en forhåbentlig fjern fremtid på den anden side døden, men så sandelig da først og fremmest om det liv, vi lever lige her og lige nu. Slip det! siger tømreren fra Nazareth. Omvend jer og tro på livet. Tro på, at det vil jer det godt. Tro på, at I er Guds børn og altid vil være det. I er børn af huset og arvinger til alt, som Paulus siger det. Og ikke slaver af alle de sære sikkerhedsforanstaltninger, mennesker og magter i tidernes løb har fundet på, at vi skulle indordne os under: Velfærd, rigdom, religioner, nationer – sågar familier – ja, alt det, der efter sigende skal give os magt over livet, men som i virkeligheden er den fristelse, Den Onde selv frister os med for at holde os borte fra det virkelige – det sande liv. Derfor beder vi: Led os ikke i fristelse, men fri os fra Den Onde. Fordi det er et spørgsmål om liv eller død for os.

Det nye Testamente fremstiller et andet liv for os, end det, vi er vant til og opdraget til af det vi kalder civilisationen. Guds liv, om man vil, som er kendetegnet ved et langt mere afslappet forhold til tilværelsen, end vi er vant til – et langt mere frit liv, fordi man tør lade livet selv komme til uden frygt – uden betænkeligheder og bekymring og forbehold – uden alle de sikkerhedsforanstaltninger, der tværtimod at sikre os livet, holder os borte fra det. Og i en fast tro på og med en inderlig tillid til, at livet og mennesker vil os det godt, tør vi læne os tilbage og for første gang som det lille væsen lade os gribe af livsstrømmen og føre ud i det vidunderlige kæmpestore ukendte, usikre og farlige liv, hvor alt kan ske.

Til sidst skal I høre lignelsen en gang til, men nu med omvendt fortegn så at sige – og knap så forstemmende som originalen - måske:

Der var en rig mand, hvis mark havde båret godt. Han tænkte ved sig selv: Hvad skal jeg gøre? For jeg har ikke plads til min høst. Så sagde han: Sådan vil jeg gøre: Jeg vil forære alt mit korn og alt mit gods væk, for det gavner mig alligevel intet. Og jeg vil sige til mig selv: Så min ven, nu er du endelig et frit menneske – et sandt og et helt menneske.

Men Djævelen sagde til ham: Din tåbe, hvad havde du tænkt dig at leve af? Du kan da ikke bare smide det hele væk – alt, hvad du og dine forfædre har kæmpet for. Det kan man da ikke! Men manden var ligeglad, og han forærede det hele væk og gik i hundene, for det er bedre at gå i hundene som et helt og frit menneske end at være rig og tryk og mangle sit hjerte.

Om ledelse

Det handler om ledelse – om vores måde at leve sammen på. Normalt handler forholdet mellem lønmodtager og arbejdsgiver eller for den sags skyld Herre og Tjener om at yde og nyde – om indsats og løn – om noget for noget. Ganske enkelt og ligetil for enhver. Du gør mig en tjeneste eller udfører et stykke arbejde, og det betaler jeg dig din velfortjente løn for. Størrelsen af lønnen kan vi diskutere, men ikke princippet.

Lidt anderledes lyder det i Jesu forkyndelse – sådan lidt omvendt, for her starter du med at få din løn på forhånd, og så bliver du betroet din tjeneste. Det svarer lidt til at få dit eksamensbevis på forhånd, og så kan du ellers gå i gang med studiet. Du skal altså ikke prøves eller vurderes, før du får beviset eller præmien eller lønnen – den har du allerede, og så kan du kvit og frit gå i gang med det, du har lyst til. Som at blive døbt først og få Helligånden og gå direkte ind i Guds rige kvit og frit – så kan du ellers gå i gang med livet uden denne ellers så almindelige frygt for ikke at bestå eller være god nok eller kunne klare opgaven.

Det er jo et lidt andet ledelsesprincip end det sædvanlige – et princip, som sætter kampen for tilværelsen ud af kraft – altså kampen for at kvalificere dig på stort set alle livets områder – og også frygten for ikke at kunne leve op til kravene i tilværelsen. Du er fri – du har bestået – du er anerkendt – ja, mere end det: du er elsket. Og så er resten op til dig. Egentlig er det jo forskellen på at være livets slave eller livets herre.

Der er en grundregel i en moderne ledelsesteori, der siger, at ledelse er at skabe ledelse – dvs. at få alle medarbejdere til at føle sig som og være ansvarlige ledere på arbejdspladsen – altså give enhver den frihed, som gør arbejdet lystbetonet fordi det er *mit* arbejde og *mit* ansvar -

frem for at være en sur pligt, som andre har bestemt for mig – en befaling. Og på samme måde sætter evangeliet altså mennesker fri til at leve. Frygt ikke, du lille hjord, for jeres far i Himlen har besluttet at give jer alt. Frygt ikke.

Nu kom jeg så til at tænke på den frihed i forhold til vores måde at være kirke på. Vi skulle jo forkynde denne frihed til at boltre os i livet, så at sige, men sådan opfatter de færreste vel kirken i dag. De fleste vil vel sige – med en vis ret – at kirken fra gammel tid handler mere om befaling og lydighed end om frihed. Det er ligesom ikke nok at være døbt – du skal også tro og det vil sige du skal have lige præcis den tro som kirken forventer af sine medlemmer. Og som vi her i landet fremsiger lydigt og underdanigt ved hver eneste gudstjeneste – og også som betingelse for at blive døbt. I kirken – også i folkekirken - er vi under befaling, og vi bruger mange – om ikke alle – ressourcer på at holde fast i den såkaldt rette ene tro. Den eneste sande lære om den eneste sande Gud. Men spørgsmålet, som flere og flere stiller sig i dag med mere eller mindre dårlig samvittighed – er jo, om troen i virkeligheden kan befales. Min tro må dog være min egen frie beslutning – ikke andres befaling. De være sig nok så mange – nok så kloge – nok så hellige – nok så gamle. Kirken kan ligesom ikke slippe sit gamle autoritære ledelsesprincip – og det på trods af, at evangeliet forkynder den betingelsesløse frihed, der bunder i den betingelsesløse kærlighed. Du kan gøre, hvad du vil – du Guds eget barn! Du kan også tro, som du vil. Du skal være vågen – du skal være opmærksom på livet – du skal forvente alt. Men hvad du gør og hvad du tror på, er og bliver din frie beslutning, som kun du selv kan tage.

Spørgsmålet – og det er altså et helt afgørende vigtigt spørgsmål i dag – er om kirken kan rumme den frihed, den selv forkynder. Jeg tror, det kræver en noget anden markedsføring end den sædvanlige autoritetstro opfattelse, som skræmmer mange moderne mennesker væk fra kirken. At her kommer vi *ikke* til gudstjeneste for at adlyde de gældende trossætninger, dogmer og bekendelser – eller for at høre om den rette lære, men her kommer vi for *gennem* og *ved hjælp af* disse mange smukke vidnesbyrd, som fylder kirkens lange historie - lige fra Paulus' breve til den mest moderne teologi - at finde ind til vores eget livs dybder – at finde vores egen formulering af det, vi selv sætter højt i livet – af det vi selv tror på – af det, vi selv vil bruge vores liv til. Her får vi frihed gennem evangeliet til at finde ind til vores eget liv – vores egen tro. Som Paulus siger: *Vi fik jo ikke en fej ånd – en frygtsom slaveånd, men en ånd med kraft og kærlighed* – sandhedens ånd, som ikke udtrykker den almindelige anerkendte eneste ene vedtagne sandhed, men *min* sandhed – sandheden om *mit* liv.

For jeg er dyrebar for livets Gud, og derfor tiltror min Gud mig både evne, frihed og lyst til at søge og finde min egen inderste sandhed. Eller som jeg forstår Lukas: De som i frihed tør påtage sig livets ansvar, vil få livet selv – og mere til. De som bare vil være under befaling af andre, og som selv kræver lydighed og underdanighed, skal miste alt.

Som kristne mennesker skal vi måske øve os i mere at forkynde for hinanden, hvad vi selv tror på, end hvad vi forventes at tro på. Fordi troen er vores eget anliggende – og ikke bare præstens eller kirkens. Mere samtale mellem frie, forskellige mennesker end den sædvanlige kedsommelige proces, der føres om den rette eller falske lære. Flere prædikener, som mere er vidnesbyrd om præstens egen tro eller tvivl end kedsommelige belæring om, hvad vi som kristne rettelig bør tro. Det har vi nemlig brug for i et frit samfund - i en fri menighed. Vi har brug for virkelig at samtale om det, som er vigtigt for os – samtale ud fra vidt forskellige holdninger og opfattelser – selv de vildeste og mest fantastiske forestillinger – samtale i dette frie rum, hvor vores Gud i Himlen for længst har besluttet at give os hans rige og al hans herlighed.

Skæbne og skyld

Det er et tindrende held, at vi lever, min ven – og kan danse til skønne melodier...” Sådan sang den svenske troubadour Evert Taube engang i visen: Så længe skuden kan gå. Og dermed udtrykte han egentlig det livssyn, som Lukas lader Jesus udtrykke. Et livssyn, der kommer noget på tværs af den gængse religiøse tilværelsesopfattelse, som har gennemsyret hele vores kultur på alle områder. Og det er jo egentlig mærkeligt nok, at lige på det punkt er det kristne livssyn ikke slået igennem – eller også er det ligesom blevet glemt til fordel for – hvad skal vi sige - et mere praktisk anvendeligt livssyn. Dette praktisk anvendelige livssyn kunne man udtrykke i utallige gamle ordsprog f.eks.: Man høster som man sår – eller: Vil du nyde, må du også yde. Altså den i og for sig besnærende tankegang, at tilværelsen har en indbygget mening eller et indbygget regnskab i retning af, at intet kommer af sig selv. Hvis du vil have et godt liv, så må du også gøre noget for det – og ikke mindst – hvis du vil undgå katastrofen, så må du på en eller anden måde sikre dig. Og det er så her, religionen kommer ind med alle dens sikkerhedsforanstaltninger i form af dyrebare ofre i form af gaver eller det pæne og fromme og troende liv, som Gud tilsyneladende forlanger - den Gud, der efter sigende hersker over liv og død, og som man derfor i egen interesse bør stå sig godt med, hvis man ikke skal pådrage sig denne Guds forfærdelige vrede i form af død og sygdom og anden ulykke. Det er ikke den Gud, Jesus forkynder, men somme tider kan man godt komme i tvivl om, hvorvidt han nogensinde er slået igennem religionens tonstunge bedrag. Jeg er ikke i tvivl om, at der findes rigtig mange kristne af navn, der tilbeder en Gud, der på den måde skal fordele sol og vind retfærdigt her på jorden – efter fortjeneste. I øjeblikket er man i det amerikanske bibelbælte i fuld gang med at henlede Guds opmærksomhed på det amerikanske

præsidentvalg ved hjælp af mange og lange bønner, der skal sikre republikanerne sejren i sidste ende. Eller tænk på de mange mange fortvivlede mennesker, der i tidens løb har spurgt Gud og hvermand hvad de havde gjort af ondt, siden ulykken på den måde ramte dem så forfærdeligt. Den sidder så dybt i os denne tanke om, at vores skæbne på en eller anden måde er selvforskyldt. Der må være en Gud derude et eller andet sted, som holder regnskab med vores gøren og laden – og som tilsyneladende også dømmer og straffer efter fortjeneste.

Og nu kommer der så nogen til Jesus og skal have denne urgamle visdom bekræftet. De to katastrofer, alle talte om i Jerusalem på den tid: drabet på pilgrimmene i templet og tårnet i templet, der styrtede sammen – det var selvfølgelig Guds straf – eller hvad?

Nu skal man lige tænke på, at for jødene var denne tankegang grundpillen i hele deres religiøse univers. Det var Gud, der havde udvalgt dette folk frem for alle andre, men folket havde ikke værdsat Guds udvælgelse, og derfor havde Gud straffet folket igen og igen og igen, sådan som vi kan læse det i vores gamle Testamente. Det var ikke filistrene eller babylonierne eller perserne eller romerne, der erobrede Israel – nej de var alle sammen redskaber i den vrede Guds hånd – og årsagen til folkets elendighed var ene og alene folkets åbenbare ulydighed mod denne retfærdige Gud.

Det er ind i denne aldeles givne tilværelsesopfattelse, Jesus siger sit klokkeklare Nej! Sådan er Gud ikke! Der er ingen sammenhæng mellem din skæbne og din skyld! Og så tilføjer han: For hvis der var det, så var ingen mennesker til. Altså hvis vi selv skulle sikre os livet på den ene eller anden måde – så var vi ikke til. Eller for den sags skyld, hvis nogen religion eller andre menneskelige påhit skulle sikre os en anstændig tilværelse.

Nej, vi er ganske som figentræet i lignelsen overladt til gartnerens – ja, det må vel være kærlighed. Den kærlighed, der får ham til at give det elendige træ en chance til – selv om også alt taler for, at det bare skal hugges om og fjernes. Hvad skal det stå der og fylde op for til ingen verdens nytte?

Og det er så det, der er vores grundvilkår, og derfor er det et tindrende held, at vi lever, min ven. Et tindrende held, at vi så at sige har den gartner, vi har, for det er hans skyld, at vi ikke for længst er blevet hugget om og brugt til brænde, så vi da kan gøre en smule gavn. Vi burde ikke være i live, hvis tilværelsen virkelig byggede på retfærdighed.

Den nederste plads

Vi ønsker alle sammen at sidde til højbords i ære og værdighed. *Længe nok har jeg bondepige været - Længe nok har hun tyske frøken blæret sig i mit sæde og jeg gnavet ben. Nu vil jeg glad – sidde hvor*

jeg sad... Sådan synger vi med sønderjyderne om vores modersmål – og sådan er det jo. Æres den der æres bør – og til æresbevisningerne hører fra gammel tid de øverste pladser ved bordet. Selv Jesu tilhængere kunne jo skændes bravt om disse øverste pladser i Guds rige ved det himmelske måltid. Og det piller Lukas sådan set ikke ved – hele det system – men han fremfører en smart strategi – eller man skulle måske sige en forsigtighedsregel: Pas nu på, at I virkelig også hører til på de øverste pladser, så måske var det det sikreste at sætte sig nederst, så I ikke risikerer den ydmygelse det må være at blive flyttet ned i alle gæsternes påsyn. Til gengæld kan I jo så risikere at blive flyttet op – og hvem vil ikke gerne det? I alle gæsternes påsyn.

Når man tænker på, hvad Lukas ellers forkynder i sit evangelium, så virker sådan en forsigtighedsregel jo mildest talt malplaceret, når den bare sådan står for sig selv. Men måske handler historien om, at i Guds rige er de nederste pladser faktisk de øverste og de øverste nederst. Nærmest Kristus – nærmest Gud – det er altid de ydmyge pladser – blandt røvere, syndere, toldere og andre foragtelige personer – de dovne og karakterløse – de som ikke yder ”noget for noget” i dette perfekte samfund. *Han satte sig selv i de nederstes sted* hedder det om denne Jesus i Hans Anker Jørgensens salme, og måske går hele opfordringen på at være sammen med ham dernede i den lave ende. Hvorfor – fordi det er der, livet er. Fordi livet leves bedst nedefra. Måske kun nedefra. Ja, måske taler Jesus i virkeligheden om sig selv. Var der nogen, der burde sidde til højboards, så var det vel Guds søn, men af en eller anden grund satte han sig allernederst:

I øvrigt er det altid sjovest nede på de nederste pladser, hvor man ikke behøver være så højtidelige som oppe i rampelyset på de fine pladser. Og der tror jeg egentlig, kirken har et meget stort problem – netop med den højtidelighed, som så nemt bliver påtaget – eller ligefrem befalet. Ti nu stille og rejs dig op og sæt dig ned på de rigtige tidspunkter og se åndelig ud og lyt til Guds Ord og få så de unger til at lytte med – og da kan det være en befrielse at sidde nede på de nederste bænke og bare være sig selv – uden hele den opstyltede og programmerede højtid. Sand højtid kommer ikke af at følge de gældende ritualer og forordninger – sand højtid kommer måske af at være sig selv sammen med den Gud, der satte sig i de nederstes sted. Sand højtid er, når livet leves fuldt og helt. Det er vel det, alle disse mirakuløse helbredelser handler om: at netop denne Jesus kunne gøre de nederstes liv helt igen. Alle de vanføre, besatte, spedalske – alle de ramte, sørgende, ydmygede og fornedrede mennesker kunne han hele – måske fordi han vendte op og ned på tilværelsens orden. Gjorde de syge raske – gjorde de døde levende – gjorde de store små og de små store – satte de nederste øverst og de øverste nederst. Lod Himlens lys skinne lige her på jorden, så alt det forlorne - alt det kunstigt højtidelige måtte falde sammen for den virkelighed, dette

lys afslørede – at der ikke er forskel på mennesker – at enhver rangorden i virkeligheden er kunstig og forloren.

Må man godt hele mennesker på en helligdag? spørger Jesus med bidende ironi imod hele den kunstigt opstyltede lovformelighed og sabbatshøjtidelighed, som forvanskede og fordrejede selve livet. Tænk nu, hvis et menneske, eller bare et dyr kom til skade – måtte man så af forloren højtidsstemning undlade at komme dem til hjælp?

I gamle dage skulle man gå i kirke om søndagen – og helst ikke lave andet, for det var Herrens dag. Og Herren blev åbenbart opfattet som noget af det mest kedsommelige man kunne forestille sig – en lang søndag eftermiddag efter en lang gudstjeneste med lange salmer og en lang lang prædiken af den sortklædte præst. Livet skulle bogstaveligt talt stå stille om søndagen. Også selv om det lige var den dag, man kunne bjærge høsten, fordi det var godt vejr, og i morgen kommer regnen. Men man frygtede, at livets Gud var en Gud, der blev vred, hvis man ikke gjorde, som han sagde. Hvis man ikke troede, som man skulle. Man frygtede Guds vrede i form af sygdom og misvækst. Tænk, sådan en gudsopfattelse, sådan en livsopfattelse – og ve den arme bonde, der trodsede kirkens bud og høstede om søndagen...

Han satte sig selv i de nederstes sted. Han satte sig op mod de stores fortræd.

Han satte sig ind i de yderstes nød. Han satte sig ud over dødsangst og død.

Alt sammen for frihedens skyld – for skønsomheden til at være menneske – nænsomheden – kærligheden, som bryder alle love og forordninger i livets navn. Alle skrevne som uskrevne regler for god opførsel. For livet handler ikke om at opføre sig på den eller den vedtagne måde, men om at leve, sådan som dit eget menneskehjerte tilsiger dig at leve: frimodigt, opmærksomt, kærligt.

De retfærdiges opstandelse

Som sædvanlig bryder Jesus med al god og sømmelig orden. Alt det, vi ligesom pakker vores liv ind i og tager på os – alle disse regler og normer for god opførsel. I det små såvel som i det store. Der er noget man gør, og der er noget, man bestemt ikke gør, og for mange mennesker – måske ikke mindst i de bedre kredse - er det helt afgørende vigtigt, at man følger alle disse forskellige normer, hvis man ellers vil være med i det pæne selskab. Alt det fejrer Jesus tilsyneladende af bordet til fordel for noget, der er vigtigere. Og hvad er så det? Ja, han kalder det åbenbart 'de retfærdiges opstandelse'...

I Kasper Rostrups dejlige film 'Dansen med Regitze' fortælles det i et tilbageblik, hvordan Regitze en juleaften var kommet til at invitere en hjemløs spritter, som så havde taget alle vennerne med – og tværtimod at blive den katastrofe, man kunne frygte, så blev det jo en uforglemmelig juleaften – den, man fortalte historier om længe efter med stor glæde. Og måske ved vi det egentlig godt et sted derinde i vores hjertes skjulte lønkammer – at det er, når vi bryder med det vedtagne – når vi gør det uventede - ja, når vi bryder ud af vores egne og andres begrænsninger – at vi virkelig lever, så vores liv bliver en fortælling værd. Det er vel derfor vores hjerte smiler og nikker, når vi hører alle disse fortællinger, Lukas fortæller om mennesker, der brød ud af normen og gjorde det uventede og overraskende. Ham, der hjalp sin fjende, så han blev hans næste. Ham, der betalte samme løn for ulige arbejde. Ham, der tog imod sin uvorne søn med åbne arme. Ham, der snød sin arbejdsgiver, fordi han var blevet fyret og så ham i dag, der går ud og inviterer alle de arme og elendige til middag. Ham, der var Gud selv, men blev et fattigt menneske. Vi burde jo blive forargede – og nogen bliver det måske også, men inderst inde glæder vi os.

Det er et gennemgående træk ved disse fortællinger, at der opstår en situation, der stiller mennesker overfor et valg. Han kunne jo være gået forbi, den barmhjertige samaritaner, som præsten og levitten gjorde – han kunne jo have givet lige løn for lige arbejde, den alt for gode vingårdsejer – han kunne jo have straffet sin uvorne søn, denne kærlige far, og de kunne jo bare være blevet rigtig kede af det og have følt sig krænket – ham, der blev fyret og ham, hvis invitation blev afslået. Han kunne være blevet i sin himmel, ham Gud.

Når livet melder sig – som regel i form af et medmenneske – hvordan reagerer vi så? Hvis vi da overhovedet reagerer. Tør vi – eller *kan* vi overhovedet sprudle og boble over af liv, som dem, Lukas fortæller om? Det turde dagens helt i hvert fald. På trods af den åbenlyse fornærmelse, han var blevet udsat for – ovenikøbet af sine venner og bekendte. Men i stedet for at lade sig slå ud af denne fornærmelse og aflyse festen, som de fleste nok havde gjort, så sprudler han – så lever han op. Ja, man kunne fristes til at sige: *Så opstår han*. I hvert fald gør han noget uhørt og bliver dermed til en uventet og overraskende velsignelse for arme og elendige mennesker. Præcis som i de andre fortællinger, der også indeholder sådan en uventet glæde til mennesker, der frygtede det værste – og det med god grund. Den døende mand i grøften, de dovne arbejdere, der kun havde arbejdet en time – sønnen, der havde ødslet sit liv væk – skyldnerne, der pludselig fik halveret deres gæld - og så disse fattige, krøblinge, blinde og lamme, der pludselig kom til stor fest. Og det er måske netop dette uhørte, spontane, boblende sprudlende liv, Jesus kalder for 'de retfærdiges opstandelse.'

Hvordan skal jeg leve? spørger du måske en gang imellem. Hvordan bliver jeg ligesom klædt på til livet? Og så går du måske hen i kirken for at få svar – for at blive klædt på. Og her får du så ikke noget, du kan tage på – ikke nogen kristelig moral, du kan dække dig ind med –

ikke nogen love og regler, du kan holde dig til – Nej, du får den ene overraskende fortælling efter den anden – alle de fortællinger, som Jesus fortæller - og ikke mindst fortællingen *om* Jesus, der jo selv brød alle normer, love og regler – både som Gud og som menneske – og overraskede alt og alle, så fortællingen om ham lever den dag i dag. End ikke den visse død og den lukkede grav kunne holde ham på plads.

Der er det særlige ved alle disse fortællinger, vi hører her, at man ikke rigtig kan tage dem til sig og gøre dem til sine egne, ligesom man ikke rigtig kan iføre sig kristendommen, så man bliver en god, troende kristen. Og når jeg går i kirke, så er det måske heller ikke så meget for at blive klædt på eller for den sags skyld blive troende, som det er for at blive *afklædt* hele den tunge oppakning jeg slæber rundt på af normer og regler og konventioner for, hvordan jeg skal leve – hvad jeg skal finde mig i og hvad jeg ikke skal finde mig i – hvad jeg bør og hvad jeg ikke bør – hvad jeg skal tro på, og hvad jeg bestemt ikke skal tro på - hvad jeg skylder at gøre og hvad der ikke er så vigtigt. Alle de begrænsninger, der egentlig bunder i en gedigen angst både for livet og for døden. Det er hele denne tunge tunge oppakning, jeg håber, gudstjenestens fællesskab ligesom løfter af mig, så jeg bliver fri og letsindig nok til at hengive mig til det sprudlende spontane og sært uoverlagte liv, Jesus fortalte om og som han selv var – så også mit liv kan blive en god fortælling – så også jeg kan få lov til blive til en velsignelse for intetanende mennesker – så også jeg kan få lov til at stå op til livet, når det melder sig – på trods af synd og død og fornærmelser og alle mine egne svigt og al min frygt for ikke at være god nok – for ikke at slå til – for ikke at komme i himlen til sin tid, hvis ikke jeg gør, som der bliver sagt. Her får jeg i heldige øjeblikke at vide, at alt det skal jeg slet slet ikke bekymre mig om. For alle mine ubetalte regninger er blevet betalt – alle mine udeståender er blevet indfriet – så nu kan jeg bare leve frit som det menneske, jeg nu engang er – leve med den frimodighed og letsindighed, der i sig selv er en smittende velsignelse.

Egentlig er det en fantastisk tillids erklæring til mennesker, når vi sådan bliver sat fri til at være os selv. De fleste religioner og det meste af den livsvisdom, vi kender, handler om at begrænse menneskers frie udfoldelse, så de ikke gør for meget skade på sig selv og på andre ikke mindst. Så vi arme og elendige syndere dog kan være til nytte for vores samfund og ikke til skade. Men her oplever vi et andet menneskesyn, hvor der stilles store forventninger – *ikke* til at vi overholder loven og gør, som der bliver sagt – ikke til at vi bliver gode samfundsborgere og gode troende kristne - men til at vi lytter til og også efterlever vores eget gudbenådede menneskehjertes inderste og så mange gange undertrykte og fortrængte kald ud i dette sprudlende opstandelsesliv, vi hører om, og som åbenbart er livet efter Guds mening.

Om at følge Jesus

Jesu tilhængere har stort set alle det til fælles, at de har fået en voldsom død - korsfæstet, halshugget, savet i stykker, brændt og hvad ved jeg. Og det har de, fordi de fulgte deres Herre og mester – de forlod alt og gav afkald på alt, hvad vi ellers kalder livets goder, for dette ene at forkynde Kristus som korsfæstet og opstanden for mennesker. Og det var åbenbart ikke særlig populært – især ikke i ledende politiske og religiøse kredse. Derfor blev de forfulgt for deres tro – de blev martyrer, som det hedder – eller blodvidner – og derfor har kirken selvfølgelig ophøjet dem til en særlig hædersplads, så de nu står her på alteret kirken – blandt mange andre steder og ser på alle os ganske almindelige mennesker, der måske nok har en lille smule svært ved at leve op til martyrværdigheden i vores eget kristne liv.

For det er jo den, Lukas lader Jesus tale om. Om at tage sit kors op og følge den korsfæstede Kristus – at leve sit liv lidenskabeligt som han gjorde – at lide for sin tro eller sin kærlighed – at dø, om så det gælder. For det at forkynde evangeliet kræver åbenbart, at man siger farvel til alt det, vi ellers hæger om i vores liv. Selv den nære familie.

Og det gør det selvfølgelig – hvis vi skal tage Lukas' ord alvorligt - lidt svært sådan at hygge sig med kristendommen. Forstået på den måde, at man måske godt kan overveje, om man som en god forbruger kan få noget ud af at være kristen. Hvad gavner det mig f.eks. at gå i kirke – at være døbt osv.? Jeg har lige hørt, at folk, der går i kirke, lever længere end andre – og det er måske derfor både kirkesangeren og jeg selv stadig ser fantastisk ungdommelige ud efter mere end 25 års intens kirkegang - og sådan kunne man jo godt gøre sig sine overvejelser om, hvorvidt det kan betale sig at være kristen. Hvad får vi for kirkeskatten ud over en smuk begravelse?

Men det ser altså ud som om, det slet ikke er et spørgsmål om at opnå noget – et længere eller bedre liv f.eks. – et lykkeligere liv, når vi taler om kristendom – tværtimod. At være virkelig kristen betyder umiddelbart kamp, ensomhed, modstand, forfølgelse og til sidst som regel en voldsom død. I hvert fald hvis du vil være Jesu tilhænger. Og advarslen om at være halvhjertet kommer klart til udtryk i de to små lignelser om mænd med store planer, som bare ikke kunne gennemføres. Hvad enten man nu vil bygge et tårn eller føre en krig. Eller være kristen.

Det ser altså ud til, at det at være Jesu tilhænger handler om at give sit liv væk – at miste alt. Måske med udsigt til at blive forevigtet som statue et eller andet sted – eller få en kirke opkaldt efter sig - eller – hvis man er katolik – at blive ophøjet eller kåret til helgen!

Modsætningen til dette voldsomme krav om efterfølgelse – ja, det er vel vores almindelige danske hyggelige tilværelsesopfattelse, som bl.a. kommer til udtryk i vores nationaldigter, Halfdan Rasmussens populære digt: Noget om helte, hvor han lovpriser det stille og rolige

liv – kolonihavelivet, kunne man vel sige: *Livet er en morgengave, sjælen er et pilgrimskor. Der står krokus i min have, der står øller på mit bord. Under himlen hænger lærken som et fjernt bevinget frø, for en lærke tænker hverken på at kæmpe eller dø.* Og så videre, og så videre. Det er hyldestdigtet til det gode, stille og nære liv i pagt med naturen, og det er måske også derfor, det er så populært – ikke mindst hos os i Danmark. For vi er jo nu engang ikke skabte til højhed og blæst, som det hedder. Vi kan så godt lide at hygge os i det små – og for mig selv er Paradis en god frokost med sild og øl og snaps sammen med familie og venner i sommerhuset en sommerdag med solskin gennem grønne træer. Livet bliver ikke bedre!

Og så alligevel tror jeg ikke, denne halfdanrasmussenske tilværelsesopfattelse holder overfor virkeligheden. Jeg tror, vi som mennesker netop *er* skabt til højhed og blæst. Vi *er* skabt til at kæmpe med vores liv og vores fællesskaber – vi *er* skabt til at søge sandheden og kæmpe for friheden. Vi *er* skabt til højtid og Helligånd. Fordi vi er mennesker – mennesker der er skabt i Guds eget billede. Og jeg tror, det var det, Jesus prøvede at fortælle mennesker – hvem de i virkeligheden var og hvad de i virkeligheden kunne med deres liv.

I sidste ende handler det vel om at turde lade sig gribe af noget – noget, som gør alt andet mindre betydningsfuldt. Om pludselig at kunne se og vide, hvor man hører til, og hvad mit liv skal bruges til. Så det får mening og ikke bare forbliver et behageligt kolonihaveliv på det jævne. Og så kan der ske det mirakel, at man pludselig træder ud af sin gode og hyggelige dagligdag – og så bliver ens liv på en måde et højtidsliv – og ikke mindst et omblæst liv, som stiller krav om andet og mere end en hyggelig dagligdag eller et langt og lykkeligt familieliv. Eller rettere: så er hemmeligheden vel, at netop sådan et utrygt og farligt og modsætningsfyldt liv netop er et lykkeligt liv – et levet liv – et sandt liv - i modsætning til hvad vi troede og frygtede.

Lykken er noget af et fortærsket begreb, men et bud på lykken kunne være at vide, at man er, hvor man skal være. Og ulykken er så tilsvarende at vide at man er, hvor man ikke skal være. Jeg tror ikke, lykken har noget at gøre med rigdom og sundhed og et langt liv i familiens skød. Det er rent held. Lykken er at vide, at jeg lever mit liv som det menneske, jeg er. Lever fuldt og helt – det vil sige i troskab mod mig selv, så jeg ikke gemmer mig af frygt for konflikten eller for husfredens og hyggens skyld, men siger både ja og nej, så det kan høres. Du kan søge tryghed i dit liv, og du kan søge sandheden. Men du kan nok ikke søge begge dele, for det ene udelukker det andet. For det meste søger vi tryghed for os selv og for vores, og religionerne giver os ret i, at det er det, vi skal, for de har jo netop til opgave at skaffe os tryghed i vores liv. Det er det, de religiøse anvisninger går ud på – det er det, traditionen handler om - det er det, religionens guder er der for – at sørge for at jeg kan være tryg, som så mange – også moderne kristne - salmer handler om. Tryghed og fred. ”Så sover vi godt!” Som om det var det, vi skulle. Men det er dybt ironisk at ville søge tryghed og fred netop hos

den Jesus, der taler om alt andet end tryghed. Der taler om kamp og det vilde engagement – om en tindrende lidenskab, der netop er ligeglad med både liv og sikkerhed og fællesskabets tryghed i familie og samfund og religion - for det ene at være, hvor du skal være som menneske – som kristen – derude i livets kampe og nederlag og sejre. Derude, hvor det at give det hele væk er en selvfølgelighed, hvor det at dø for sagen eller for et menneske er at opstå.

Et sandt liv er ikke at eje sandheden – det er netop et trygt liv – et sikkert liv – religionens og traditionens liv. Nej, et sandt liv er at *søge* sandheden – at *følge* den Kristus, som er vejen og sandheden og livet med al den usikkerhed, tvivl og ensomhed, det medfører. Han har ikke givet os nogen sikker anvisning på et lykkeligt og sandt liv – bare dette: Følg mig, så skal du leve. Men du må selv finde ud af, hvad det indebærer. Tør du det?

Evangeliet er talt til trygge mennesker, der helst vil have deres på det tørre – gerne med lidt kristendom i bagagen. Og det er talt for at rive os ud af vores tryghed og vores sikkerhed, fordi der ikke er skabt sandt liv i den. Tryghed handler om at overleve, mens evangeliet taler om at sætte livet til for det og for den sandhed, du tror på. Og det kan godt være, det lyder både ufestligt og ubelejligt, men sådan er det altså med det. Og jeg tror på, at hvis mit liv skal have mening – hvis det skal blive et sandt liv - så er det ikke Halfdan Rasmussen og hans mange ligesindede, men den vilde Jesus jeg ser hen til, for livet er alligevel livet værd.

Og derfor er det godt at komme i kirke til højtid og høre det igen og blive anfægtet af sandheden – og det er godt, at alle disse martyrer står oppe på alteret og ser på os og gennemskuer vores trygge liv med deres evindelige irriterende spørgsmål: Og hvad havde du så tænkt dig at gøre med dit liv?

Syndernes forladelse

Et af de allertidligste billeder af Jesus, vi kender, er billedet af hyrden med det lille bortløbne lam på skuldrene. Og det er måske ikke så underligt, for netop det billede udtrykker et af de helt grundlæggende forhold i kristendommen, nemlig tilgivelsen – eller som vi siger i trosbekendelsen: syndernes forladelse. Ifølge evangelierne var det et bemærkelsesværdigt træk hos Jesus, at han omgikkes det jødiske samfunds udstødte mennesker – altså især de, som den etablerede religion og moral havde forkastet som dårlige – i bedste fald unyttige mennesker. Han rørte ved de urørlige og han indbød de elendige til et åbent måltidsfællesskab i det, han provokerende nok kaldte Guds rige. Og dermed brød han fuldstændig med den herskende religiøse og politiske tankegang, der opdelte samfundet i de gode og retfærdige på

den ene side og synderne og de elendige på den anden – adskilt ved et uoverstigeligt skel. Hyrdebilledet er derfor billedet af en ny menneskelighed, der ser det enkelte fortabte eller såkaldt syndige menneske som et uundværligt og umisteligt medmenneske og ikke som en synder eller oprører mod Guds lov, som retfærdige folk bør holde sig for gode til at omgås, hvis ikke de selv vil risikere at blive besmittet med synden og måske endda besmitte hele samfundet.

Dengang Jesus skulle henrettes, gjorde præsterne og de skriftkloge sig visse overvejelser og en af dem blev udtalt af ypperstepræsten: Det er bedre, at ét menneske dør, end at hele samfundet går til grunde. Og dermed udtrykkes altså den almindeligt udbredte tankegang, at ét enkelt menneskes betydning slet ikke tåler sammenligning med samfundet som helhed – og derfor kan man sagtens og med god samvittighed ofre et enkelt eller nogle få mennesker, hvis det tjener samfundets ve og vel. Det er den tankegang, der retfærdiggør krig, hvor man planlægger omkostninger i form af menneskeliv for at se om det kan betale sig. Men kan blot en enkelt lille piges liv retfærdiggøre indførelsen af Paradis på jorden?

For Jesus var kampen mod den etablerede, statsautoriserede retfærdighed - repræsenteret ved farisæerne og den religiøse elite – ikke blot et hovedanliggende, det var selve formålet med hans prædiken og med hele hans offentlige liv. Og når Jesus i den grad har kunnet leve videre igennem 2000 år, så skyldes det ikke mindst, at den kamp er fortsat igennem alle årene. Kampen for ethvert menneskes umistelige og uerstættelige værdi. Hvor samfundet opdrager mennesker til retfærdighed af hensyn til helheden – forkynder Jesus barmhjertighed af hensyn til det enkelte menneske. Hvor samfundet betragter det enkelte menneske som middel for en guddommelig helhed – forkynder Jesus det enkelte menneske som tilværelsens guddommelige mål.

Og mere forskelligt kan man ikke se på forholdet mellem det enkelte menneske og samfundet. Er mennesket til for samfundets skyld, eller er det omvendt samfundet, der skal tjene det enkelte menneske. Eller som Jesus selv siger det i et af sine opgør med de meget lovtro og fromme jøder: Mennesket er ikke til for hviledagens skyld – det er omvendt: hviledagen er til for menneskets skyld. Og det samme gælder lov og moral og alt det, vi ellers går og belærer hinanden om. Hvis ikke det alt sammen tjener mennesket, bliver det dæmonisk og gør mennesker dæmoniske, så loven og reglerne og rammerne pludselig bliver vigtigere end indholdet i livet – det enkelte guddommelige menneske. Og så bliver det pludselig ret og rimeligt at slå visse mennesker ihjel eller vende ryggen til synderne, for de fortjener ikke bedre.

Det er også det, glæden handler om. Der er ingen særlig glæde ved retfærdigheden, men en fantastisk glæde, når barmhjertigheden ligesom fejer retfærdigheden af bordet. Når nåde går

for ret. Og det viser jo med al tydelighed, hvor vores menneskehjerte er i denne kamp – og for Jesus er der ingen tvivl om, hvor Guds faderhjerte banker.

De fortabte sønner

Fortællingen om de to fortabte sønner handler om to forskellige livsholdninger - repræsenteret af de to sønner i lignelsen. To meget forskellige mennesker. På den ene side den pligtopfyldende, hårdt arbejdende og redelige søn, der bruger sit liv på at efterleve faders bud og gøre alt for at leve op til de forventninger, som stilles – forventninger om arbejde, trofasthed, lydighed. Så at sige de forventninger, som ethvert samfund eller enhver familie stiller til sine medlemmer. Den ældste søn var den gode søn – det forbillede, som de fleste af os vel er blevet opdraget til at følge. Indimellem har han sikkert haft lyst til noget andet – haft lyst til at hænge ud med vennerne og holde fest og give slip, men hans pligtfølelse og hans loyalitet mod fællesskabet forhindrede ham i blot at følge sine inderste lyster. Han var en karakterfast og stærk personlighed, der havde truffet sine valg i livet, og som også vidste at efterleve dem. Og han troede fuldt og fast på, at det, han gjorde, og den måde han levede på, var den rigtige, og derfor ville den også bære lønnen i sig selv.

Hans lillebror var hans diametrale modsætning. Han kunne ikke se formålet med at deltage i det givne fællesskabs liv og yde den forventede indsats. Han følte sig ikke solidarisk med de andre i et forpligtende arbejdsfællesskab og havde mest lyst til at bryde ud af alt det forventede og give sig selv lov til at gøre alt, hvad han havde lyst til. Og en dag gør han det så – antagelig til stor forargelse og vel også sorg for de andre. Han afkræver sin far broderparten af arven som et forskud, og med disse penge på lommen forlader han for altid sit hjem og sin familie – det givne fællesskab - og drager ud for at leve livet ude i verden.

Men, som alle de pligtopfyldende og redelige samfundsstøtter kunne have forudsagt, så går det galt derude i verden, for man ikke bare kan leve sit liv i sus og dus uden at bestille noget – uden at yde en indsats. Som i H.C. Andersens eventyr om Fyrtøjet, slipper de ufortjente penge op, for hvad der kommer let, går let. Og når pengene slipper op, forsvinder vennerne, og soldaten sidder på sit usle hummer – ja, senere kommer han ligefrem i fængsel for at forføre prinsessen, og den fortabte søn sidder til sidst blandt svinene og må leve af deres svineføde og længere ned i sølet kan man vel dårligt komme som jøde.

Men både i eventyret og i lignelsen sker der så en forbløffende vending, netop som det ser allerværst ud. Soldaten kommer i tanke om sit fyrtøj – han får så at sige en lys ide - og det

samme gør den fortabte søn, der går i sig selv, som det hedder og begynder den lange vandring hjem i håbet om at kunne formilde sin antageligt meget vrede far.

I begge fortællinger kommer hjælpen på den ene eller anden måde, når det ser allerværst ud, og det er her, livets eventyrlighed begynder, for det viser sig, at livet ifølge både H.C. Andersen og Lukas slet ikke er så firkantet, som vi troede – sådan som den ældste søn i lignelsen troede – sådan som alle de redelige og ordentlige tror, når de fortæller os, hvad der er godt og hvad der er skidt – hvordan vi bør leve vores liv som gode samfundsborgere - og når de oven i købet bruger Gud selv som overdommer i deres egen sag og påstår at Gud er ligeså hamrende kedelig og forudsigelig som de selv.

Begge fortællinger ender med, at de formastelige – de letsindige – de ubetænksomme – de, som gør alt det forkerte og ulovlige, og som derfor også kommer galt af sted – vinder livet – livet i overflod. Soldaten får prinsessen og det halve kongerige – eller det hele - og uendelig rigdom, og den fortabte søn får alt det tilbage, som han havde givet afkald på – og mere til. I begge tilfælde ganske ganske uretfærdigt i forhold til den lov, vi troede var livets lov: Vil du nyde, må du også yde! Hvad den ældste søn i lignelsen jo også klart giver udtryk for, inden han forlader festen for livet. Her skal han i hvert fald ikke være med! Nej, for her belønnes frækhed, ulydighed og uregerlighed tilsyneladende med en sand overflod af liv og rigdom og glæde.

Kristendom er en intens opfordring til at leve livet og se stort på alle love og regler og religioner, der forhindrer livet i at udfolde sig frit. Jeg tror, det var det forargende budskab, Jesus kom med – jeg tror også, det var det, han blev henrettet for af religionens fortalere – dette råb eller kald til os om at leve vores liv med alt, hvad vi har i os – ikke leve så pænt og ordentligt som verden eller samfundet eller religionen forlanger – det dør vi af, for vi er ikke skabt til at være slaver eller kvæg – men til at leve lige så uregerligt og frit som han selv levede – og så selvfølgelig betale prisen. Men hellere leve en dag i frihed end tusind dage i selvvalgt fængsel.

Det er i hvert fald det, mange af hans lignelser handler om – denne uregerlige livsholdning, hvor frækhed belønnes, og hvor der ingen grænser er for uanstændigheden ifølge den religiøse lov og moral. Men det er den, der er falsk og hyklerisk, hævder Lukas, og den holder mennesker borte fra livet bag en tyk mur af tryghedsforanstaltninger og adfærdsnormer, som skal sikre os livet.

Den ældste søn i lignelsen forspildte sit liv, fordi alt, hvad han gjorde, var båret af frygt for Gud og hver mand – af forventning og lydighed efterlevelse. Han levede aldrig selv! Og han satsede aldrig på den kærlighed, som hans far elskede ham med - så han nåede aldrig at opleve den. Og da denne kærlighed endelig trygler ham om at gå med ind til festen for livet, så

vender han uden tvivl om på hælen og går sin vej fra både livet og kærligheden. Forarget og bitter på livet.

Den yngste søn, som alle troede var den fortabte – vandt livet, fordi han turde leve – han turde gøre, hvad han havde lyst til – hvad hans hjerte tilsagde ham, og livet selv belønnede ham i sidste ende, for Gud elsker åbenbart uregerlige og frække og fortabte mennesker, der altid kommer galt af sted. Og livets belønning bestod så i at afsløre kærligheden for ham i al sin herlighed. Den kærlighed, som han i modsætning til sin stakkels fortabte bror, modtog med glæde. Opstandelsens kærlighed.

Du kan altså ikke sikre dig mod livet – det fortæller vores livserfaring os – livet er ikke et særlig trygt sted at opholde sig, for alt kan jo ske til hver en tid. Og her hjælper ingen religion – ingen nok så dyre ofre eller nok så intense bønner. Og du kan heller ikke sikre dig livet ved at leve det på en bestemt måde – ved at opfylde bestemte love og regler eller en bestemt moral – du kan ikke kontrollere dig til livet. Og så står vi der uden sikkerhedsnet og skal alligevel prøve at leve, og så er det, vi får at vide, at det skal vi bare gøre – ja vi skal virkelig leve med frimodighed og glæde – uden frygt – for livet er meget mere og meget større, end vi aner – og det vi frygter, er måske slet ikke værd at frygte. Alt kan vi miste – og det gør vi før eller senere – men kærligheden består, når alt andet forgår. Den kærlighed, der bærer vores liv tværs igennem alle vores sejre og nederlag – alt hvad vi får og alt, hvad vi mister. Og i sidste ende er det altid kærligheden, der modtager os med åbne arme og glad forventning – uanset hvordan vi så kom af sted med vores liv. Opstandelsens kærlighed.

Den illoyale godsbestyrer

Der er brugt mange ressourcer, tanker og prædikener på at bortforklare denne umoralske historie om en illoyal eller utro bestyrer, der tilsyneladende snød sin herre, så vandet drev af ham – bare for at redde sit eget skind. Og det får han ovenikøbet ros for – af sin herre. Jo, for gode kristne samfundsborgere bør vel ikke ligefrem opfordres til utroskab, når de kommer herhen i kirken for at høre Guds ord.

Men nu er denne fortælling – ligesom Jesu forkyndelse i det hele taget – for voksne. Dvs. det er ikke på nogen måde en pædagogisk fortælling – altså en fortælling, der skal opdrage os til eller belære os om, hvordan vi helst skal opføre os overfor hinanden. Jeg tror, det en gang imellem er sundt at fjerne den pædagogiske – eller skal vi sige moralsk opbyggelige - dimension fra evangelierne og fra vores gudstjeneste i det hele taget og f.eks. prøve at lytte til Lukas på samme måde som vi læser en novelle eller ser en film i håbet om at få en dybere

indsigt i vores liv. På samme måde som med den sjældne kunst, der ikke vil forklare livet eller løse livets gåder for os, men tværtimod åbne alle døre og vinduer til noget større end det lille pænt møblerede og funktionelle rum, vi indretter os i, og som vi har det med at kalde livet. Børn skal have faste rammer, siger vi – eller sagde vi i hvert fald engang - og det er nok rigtigt – men voksne mennesker skal have alt andet end faste rammer – voksne mennesker skal have uendelige dybder og højder – måske fordi vi er skabt i Guds billede, som de gamle sagde. Måske fordi vi bærer på en længsel efter det guddommelige og ikke for alvor er tilfredse med vores liv her på det jævne. Vi er ikke kvæg eller dresserede abekatte, men frie mennesker af ånd, som Grundtvig sagde.

Det kan godt være svært at blive et frit menneske og komme ud af de faste rammer, vi fik som børn, og som religionerne og moralens vogtere så hjertens gerne fører videre. Somme tider kæmper vi hårdnakket for netop faste rammer og grænser i vores samfund – de gode gamle værdier – det nationale – forfædrenes tro – familien - dengang alting var meget bedre end nu, hvor alting er i opløsning. Men det er ikke samfundet, der er i opløsning – det er vores eget frie voksenliv – det virkelige liv - der banker på, og som vi ikke tør lukke ind i vores trygge barnekammer. Men det skal vi. Derud hvor alting beror på kærlighed og nåde og ikke så meget på lov og retfærdighed.

Det er sådan – med den voksnes nysgerrighed og længsel, som allerede Adam og Eva gjorde brug af – måske fordi de var skabt som voksne og aldrig havde været børn! – sådan tror jeg vi skal lytte til evangelisternes beretninger om denne Jesus, der sprængte alle grænser for det tilladelige i dette forstenede jødiske radikalt religiøse samfund, han dumpede ned i. Et særdeles barnligt samfund, kunne man sige, hvor faste rammer og grænser ansås for guddommelige – ja, selve meningen med livet.

Jesus brød konsekvent alle disse grænser, hvilket de selvfølgelig korsfæstede ham for – men det lykkedes ham inden da – og måske ikke mindst efter sin død - at få andre mennesker til at bryde dem – mennesker, der var stækkede af sygdom og invaliditet. Stækkede af frygtsomhedens selvforagt. Stækkede af samfundets dom – og måske ikke mindst af deres egen dom over deres misbrugte liv.

Bryd ud! sagde han, Kæmp for livet! Lev med alt, hvad I har i jer selv på afgrundens rand – selv når dommen er afsagt. Gør det umulige – tro på det fantastiske! Opgiv aldrig! Elsk livet! Elsk hinanden!

Og nogle af dem troede virkelig på det umulige, og denne tro – denne hengivne tillid til livet og til mennesker, gav dem livet tilbage, og pludselig kunne de se og høre og tale og gå – pludselig var de raske og frie, og alt var muligt på ny.

Det er, som om evangelierne hylder dette lidenskabelige og ukuelige livsmod, der ikke *vil* give op. Ja, Jesus siger mange gange til de helbredte: ”Det er din tro, der har frelst dig. Ikke fordi

de kunne trosbekendelsen og fadervor eller Moseloven udenad og efterlevede alle buddene, men fordi de aldrig kunne opgive håbet – håbet om helbredelse og frihed og nyt liv – selv på gravens bred, når alt håb syntes ude. Håbet om dette mere end det normale og forventelige. Hvis nu denne bestyrer havde levet som et barn, så havde han helt sikkert bøjet sig - opgivet - givet sine forældres manglende kærlighed og samfundet som helhed skylden for sit bedrageri. Men nu var denne forvalter alt andet end barnlig, og derfor konstaterede han meget realistisk sin situation som voksen. Hvordan ser min fremtid ud? Jeg bliver fyret. Fysisk arbejde orker jeg ikke, og jeg skammer mig ved at bede andre om hjælp. Og fyret det blev han. Men inden da nåede han at bruge sine sidste desperate muligheder på at skabe sig et nyt liv efter sammenbruddet – nemlig ved at sætte sin herres skyldnere i en ikke ringe taknemmelighedsgæld til sig selv i den hensigt at kunne trække på deres gæstfrihed og velvilje, når han nu selv fik sparket. Så langt som noget fra at lægge sin skæbne i Guds eller sin herres hånd eller henfly til Guds eller godsejerens nåde. Så langt som noget fra at slå sig til tåls med sin skæbne med et suk over livets uretfærdighed eller Guds manglende interesse. Men at skabe nyt liv, hvor intet liv er – at trodse enhver håbløshed - det gør han, fordi han ikke kan opgive håbet om at livet er mere end som så - og det er måske pointen i den fortælling.

For mig er den i hvert fald en fantastisk opmuntring til at handle på trods af al modgang og tiltagende alderdom – at leve fuldt og helt selv med dødsdommen hængende over hovedet – og den har vi jo alle hængende, når det kommer til stykket – at turde elske grænseløst, thi deri er livet! Og dermed rimer den fortræffeligt med resten af evangeliet om den mand, der åbnede dybder og højder i livet, som ingen drømte om, fandtes. Som ingen turde beskæftige sig med, fordi religionen forbød det. Den mand, der nedbrød alle grænser og skel mellem mennesker og gav os til hinanden igen og igen. Den mand, der rev os ud af vores trygge og tomme barneliv og kastede os ud, hvor vi hører til – ud i dette fantastiske uendelige og ubegribelige, evige liv, hvor alt kan ske, og hvor intet er givet på forhånd – ja, selv den visse død har han sået alvorlig tvivl om.

Det er det liv, vi selv skal forvalte, være med til at forme og tage ansvar for med alt, hvad vi har i os. Frygtløst. Frimodigt. Vildt og inderligt hengivent. Det er, hvad min Gud og skaber forventer af mig. Langt mere det, end at jeg opfører mig ordentligt og gør, hvad der bliver sagt.

Den rige mand og Lazarus

Jesus kom som et mægtigt opgør med sin jødiske samtid. Han var selv jøde med hud og hår, men på en eller anden måde lykkedes det ham at chokere i hvert fald det jødiske præsteskab og de religiøse og politiske ledere på en måde, så de ikke så anden udvej end at rydde ham af vejen.

Jeg tror, han gjorde op med religionens behagelighed – den behagelighed, der kommer af, at den sætter vores menneskeliv i system og opstiller nogle metoder, hvormed man så at sige kan overkomme livet. Det kan være alt, lige fra foreskrevne ofre til deltagelse i de religiøse fester eller måske mere aktuelt – krav om den rette tro på den ene sande Gud – altså dette, at livets forpligtelser og ansvar gøres til et spørgsmål om den rette metode eller den rette tro eller det rette tilhørsforhold. På den måde bliver religionen ligesom en serviceydelse, man kan abonnere på eller melde sig ind i – så ordner den religiøse ledelse resten. Og så kan du ellers leve behageligt i bevidstheden om at dit liv nok skal gå som det skal. Sådant en slags forsikringsordning kan man vel sige – og så er der ikke noget at sige til, at folk bliver lidt opskræmte, hvis selv forsikringsagenten, som skulle tage sig af vores gudsforhold, viser sig slet ikke at være forsikringsagent og slet ikke vil påtage sig den rolle men smider den tilbage i hovedet på os: Hvad med din egen tro?

Her har vi et Abrahams barn – altså en god jøde med sit på det tørre. At være Abrahams barn var en fornem hæderstitel – det var at være udvalgt blandt alverdens folk – udvalgt af Gud selv, og det gav jo, som vi også kan se i dag i visse jødiske kredse en helt særlig selvbevidsthed. Vi har Abraham til far, hvordan kan du så komme og belære os om frihed? siger de dybt forargede til Jesus ifølge Johannesevangeliet – og i fortællingen om Zakæus – overtolderen der snød alt og alle, siger Jesus om ham, at på trods af sin umenneskelighed er han dog også et Abrahams barn – altså ligeværdig med de andre forargede.

Og nu nærmer vi os pointen i fortællingen, som mest foregår i dødsriget, der på flere måder skildres som et forfærdeligt sted. Her hersker konsekvensen eller om man vil: retfærdigheden lysende klart. Her bliver du afkrævet din gæld eller får din løn som forskyldt. Og der er ingen pardon! Ingen nåde! Kløften er umulig at overstige selv for barmhjertigheden – derfor kaldes det dødsriget.

Abrahams barn, som havde kronede dage her i livet men som glemte eller overså et medmenneskes lige værdighed og derfor lod ham skotte sig selv, da han var i nød, hvilket han havde tusind gode undskyldninger for at gøre – som præsten og levitten, der gik forbi den døende mand i grøften – undskyldninger vi alle kender – får nu sin velfortjente straf, som dels består af hedeture og tørst og pine – og måske ikke mindst i udsigten til Lazaronen, som nu har kronede dage netop i Abrahams skød.

Det var dumt, men sådan kan det gå, når man ikke passer på, eller rettere når man glemmer sin menneskelighed for det at være noget særligt. Den menneskelighed som ifølge Jesus er stærkt forbundet til næstekærlighed mod hvem som helst ud fra den holdning, at enhver blot ved at være et menneske har krav på al din opmærksomhed og kærlighed. Det er det, der kaldes lige værdighed. Den værdighed, som ikke kommer af særlige fortrin eller særlig udvælgelse, nationalitet, religion, race eller status på nogen måde – men som kommer af at være et menneske.

Det var det, der var og altid er så nyt i Jesu forkyndelse – dette at der ikke er grænser for vores forpligtelse og ansvar og kærlighed til vores næste. Og ingen religion eller kirke kan erstatte det ansvar – for det er dit og dit alene. Og det hjælper hverken at være Abrahams eller Muhammeds barn eller være luthersk evangelisk kristen – det er fuldkommen ligegyldigt i forhold til den kærlighed, for mennesket lever ikke af sin religion eller sin status i det hele taget, men af kærlighed.

Og på den måde trækker Jesus betydningen væk fra det himmelske så at sige – væk fra trosbekendelser og religiøse bekendelser og forskrifter hen til det væsentlige, som er dette menneskeliv – først og fremmest dit forhold til din næste. I dette forhold er livet! Her har livet sat dig stævne – her og ikke i det himmelblå, som Kaalund synger, og nu giver det pludselig mening at synge den sang: *elske verden, hade ingen – føle sig som født på ny!... Det er livets sejrssang!*

Fortællingen slutter besk. Den rige mand beder Abraham om at sende Lazarus tilbage til jorden, så han kan advare de andre om, hvad der er livets mening, så ikke også *de* ender i dette pinested. Manden har altså fået en vis sans for medmenneskeligheden – men Nej, siger troens fader Abraham: Det nytter ikke en pind, for om de så også oplever, at én opstår fra de døde, så vil det ikke røre dem en fjer.

Bittert konstaterer Lukas her 50 år efter Jesu død og opstandelse, hvor lidt evangeliet har formået at rukke de stærke jøder i deres én gang for alle vedtagne fædrene tro. Der er ikke noget at gøre – det er håbløst at omvende disse mennesker – vi må vende os mod andre. Og evangelierne flyder jo over med sådanne bitre erkendelser af, at folk skal komme fra øst og vest og sidde til bords med Abraham, mens rigets egne børn skal kastes ud udenfor i mørket, hvor der er gråd og tænders gnidsel. Det er dommen over ubevægeligheden – dommen over den evige barnetro!

Menneskelivet er altså i bevægelse. Du kan ikke stille retningslinjer op for dets udførelse – du kan ikke holde dig til det en gang givne, for pludselig kræves din menneskelighed af dig – den kærlighed, som forsvinder i samme øjeblik, eftertanken sniger sig ind for at sikre dig dit gode liv.

Den store misforståelse er netop at ville sikre sig, når livet og kærligheden nu kræver af dig, at du giver det hele væk – kræver af dig, at du er et medmenneske og derfor giver dine goder og privilegier væk rundhåndet, ødselt og ubetænksomt. Så skal du leve, siger Jesus. Så skal du leve!

De, der kan det – en fattig enke, der gav alt hvad hun ejede – en gal kvinde, der ødslede en kostbar salve på Jesus – hans tilhængere, der forlod deres gode liv for noget andet – alle disse skæbner, de fremhæves i evangeliet – og først og fremmest Jesus selv, der beskrives som Gudesønnen, der forlod sin himmelske herlighed fordi han elskede disse elendige mennesker, som end ikke ville vide af ham, da han kom som et menneske til sine egne, men tværtimod ydmygede ham til døden. De kronede dage blev til den tornekrone langfredag, fordi mennesker ville beholde deres gode liv for sig selv. Fordi de foretrak religionens sikkerhed frem for det medmenneskelige ubegrænsede ansvar.

Tro

Det handler om tro. Troen er blevet et afgørende kendetegn for det at være kristen. Man taler ligefrem om det at være et troende menneske, hvor troen forudsættes som en bestemt kvalitet eller tilstand, man altså kan have eller befinde sig i – eller ikke. Ligesom man kan være religiøs eller ikke.

For mange mennesker er troen derfor også blevet et krav – altså noget, man burde kunne forlange af mennesker – herunder af sig selv. Og spørgsmålet er ofte meget alvorligt ment som et lidenskabeligt ønske eller en bøn til den Gud, man måske føler, man svigter ved ikke at være troende nok: Kunne jeg dog bare tro! Eller som Jesu tilhængere siger det: Giv os mere tro!

For mig at se er der noget galt med troen – eller måske ikke med troen, men med den måde vi opfatter troen på. Med den måde, vi spørger til troen på – hos hinanden og hos os selv. Der er noget galt i dåbsritualet, hvor troen stilles op som betingelse for dåben – som adgangstegnet så at sige. Tror du nu også? Ja! Jamen, så døber jeg dig! Så er du velkommen... Der er noget galt med spørgsmålet: Tror du på Gud? Fordi det så nemt som ingenting bliver et inkvisitorisk – et juridisk spørgsmål til, om du er god nok – retfærdig nok til at være sammen med os andre troende. Og det, der er gået galt, er netop at troen er kommet ind i rets-salen så at sige – er blevet noget, man måler mennesker med. Der er sket det samme med troen, som der var sket med loven på Jesu tid – og vel i og for sig til alle tider. Fra at være en gave til mennesker – en hjælp til fællesskabet og en beskyttelse af de små i samfundet – blev

loven og lovens overholdelse et redskab, hvormed man målte mennesker. Fra at være til for menneskers skyld blev loven overordnet mennesker, og man opdelte mennesker i de lovlige og synderne. Retfærdighed blev et spørgsmål om at holde loven, som man ovenikøbet kaldte Guds lov, og straks talte man om de retfærdige og de uretfærdige.

Det er præcis det, Jesus gør op med ifølge evangelisterne. Han omgås de såkaldt uretfærdige syndere – det er dem, han henvender sig til – det er dem, han lever sammen med – og det er de såkaldt retfærdige, de lovkyndige, farisæerne, han gør op med – hele deres livssyn og ikke mindst deres menneskesyn. Det samme gør i øvrigt den tidligere farisæer, Paulus, fordi han har fundet en anden vej end lovens. På samme måde var troen oprindeligt en gave til mennesker – et hjerteligt anliggende – et spørgsmål om tillid og frimodighed. Men med tiden gik det med troen, som det gik med loven. Den blev det redskab, hvormed man adskilte mennesker fra hinanden – nu i de troende og de vantro. Fra at være en gave til mennesker, blev troen overordnet – gaven tog ligesom magten og blev dæmonisk – et redskab til at så splid og had mellem mennesker med. Mennesker blev til for troens skyld. Troen blev en betingelse – et adgangskrav for at kunne være med i det gode selskab. Og man skal ikke se meget på vores historie og på vores nutid for at få et billede af de umenneskelige konsekvenser, det medfører overalt i verden.

Helt grotesk blev det i oplysningstiden, da troen blev defineret som troen på mirakler – troen på det overnaturlige i modsætning til den fremstormende naturvidenskab og almindelige livsoplysning. Troen blev defineret som en bogstavelig tro på Bibelens fortællinger. Og stadigvæk lider kirken af eftervirkningerne af denne groteske påstand om, hvad tro er.

Jesus afviser spørgsmålet om tro. Gør tykt nar ad tilhængernes spørgsmål – hvad i alverden skal det stakkels morbærtræ ude i havet? og foreholder dem noget andet – noget, der er vigtigt – nemlig at være tro mod sit menneskeliv. For det, hans tilhængere beder om, det er jo netop magt over tilværelsen, så vi kan flytte bjerge - og det er vel også det, vi beder om, når vi beder om mere tro. En slags mirakelkur, der skal klare livet for os. Kunne jeg bare tro! Men den løsning går ikke – så lidt som nogen anden mirakuløs redning gør det, for sådan leger vi ikke med livet, ifølge Jesus. Tro kan ikke flytte bjerge – aldrig i livet!

Jesus taler om at være tro mod sit liv som tjener – måske fordi kristenliv – tilhængerliv – handler om tjeneste og ikke om at have magt over tilværelsen – ikke om at kunne noget særligt. Det rimer vel i og for sig godt med Jesu eget liv ifølge evangelisterne. Det var netop et liv i tjeneste – et liv som opgav al magt. Jeg er ikke kommen for at herske, men for at tjene – ja, for at give mit liv væk i tjeneste for livet. Tilsyneladende et unyttigt spild – i hvert fald for den djævel, der fristede Jesus til at tage al magten og vise verden, hvad Guds søn virkelig kunne, men for nogle få blev hans tilsyneladende så forspildte liv det allerstørste.

I Thomasevangeliet hedder f.eks. Hvis to skaber fred med hinanden i et hus, kan de sige til dette bjerg: Flyt dig! – og det flytter sig. Altså helt konkret: Skabe fred i familien. Det flytter bjerge – ikke troen i sig selv. Og så er der Paulus, hvis sang til kærligheden, vi kender, hvor han siger nok så spydigt – og jeg tror med en vis adresse til alle de troende: Havde jeg tro, så jeg kunne flytte bjerge, men ikke havde kærlighed, var jeg intet. Dér bliver troen som frelsesvej – som mirakelkur - sat på plads – på samme måde som loven – på samme måde som videnskaben og erkendelsen – på samme måde som religionen - ja, selv selvopofrelsen sættes på plads – af det eneste, der virkelig betyder noget i det alt sammen – nemlig Guds kærlighed. Det er alt sammen ingenting, hvis ikke det bunder i kærlighed. Er det ikke også derfor, Jesus sætter sine tilhængere på plads?

Vi skal ikke spørge hinanden om vores tro, og vi skal ikke gå og længes efter mere tro. Men det er vel fint at spørge efter vores kærlighed. Om vi tør elske. Spørge efter, hvad det er, der fylder vores liv. Om det er håbet på et eller andet mirakel, der skal gøre alting godt eller gøre os selv anderledes – om det er fornærmelsen, som kræver satisfaktion og retfærdighed og dom over mit forfærdelige medmenneske – min bror, som jeg ikke kan tilgive. (Vi siger altid ”kan”, når vi mener ”vil.”) Ham, jeg hverken kan eller vil elske. Det er vel det, vi skal snakke med hinanden om. Og ikke, om vi nu er troende eller ej – eller hvad det er, vi tror på. I sådan en inderlig samtale om vores kærlighed, giver vi os selv til hinanden. Samtalen er i sig selv en kærlighedserklæring. I modsætning til når det handler om vores tro – dér forskanser vi os imod hinanden. Bygger mure og sætter skel mellem dem udenfor og os indenfor. Ganske som når vi taler om retfærdighed.

Jeg tror godt, vi kan. Selv om guderne skal vide, at det ikke altid lykkes – men jeg tror godt, vi kan ville det i vores ganske almindelige dagligliv med hinanden – og jeg ved, at det er det, vi skal give hinanden mod til – lyst og styrke til gennem vores gudstjeneste. Den gudstjeneste, som ikke først og fremmest er til for at bekræfte os i den rette ene tro, men som er til for at give os sans for kærligheden som vores livs inderste, dybeste og eneste virkelige mening. Uden den var vi intet!

Jeg så forleden en meget smuk film med Jack Lemmon, der hedder Tuesdays with Morrie. Den handler om en professor, der bliver ramt af en dødelig sygdom, og som bl.a. tilbringer sine sidste tirsdage med samtaler med en gammel elev om livet og døden og kærligheden. Der er ikke så meget nyt i det, han siger – i hvert fald ikke for den, der har det mindste kendskab til evangeliet, så filmen var måske en moderne form for forkyndelse – bevægende og stærk, som film kan være det. Nej budskabet var vel det samme med andre ord: Tilgiv dem alle sammen alting. Nu! Det er det, livet handler om. Og prøv selv at gennemtænke konsekvenserne. Fornærmelse, vrede, forargelse, had, hævnthørst – alt sammen er det spild af livets umådelige gave. Professoren var jøde, og jeg tror, det var en af filmens pointer, at det

ingen betydning havde i forhold til det, som gælder os alle – det rent menneskelige. Kærligheden kender ikke til forskellige konfessioner. Om du er jøde, kristen, muslim eller buddhist – mand eller kvinde – slave eller fri – troende eller vantro – så er du dog et unikt menneske, der er gennemlyst af Guds kærlighed – den kærlighed, som ikke er forkærlighed for bestemte mennesker, men grænseløs og betingelsesløs kærlighed. Det er den, vi skal høre om ved vores gudstjeneste, og det er den, vi skal øve os i i vores daglige liv med hinanden. Den kærlighed, som ikke kender til grænser og skel – mure og forbehold.

Taknemmelighed

Barmhjertighed og taknemmelighed er vel nogle af de mest naturlige menneskelige udtryk, vi har. Den danske teolog og filosof K.E. Løgstrup kunne ovenikøbet hævde, at de mest elementære menneskelige følelser som barmhjertighed og tillid og vel også taknemmelighed, er følelser og udtryk, som er der, før vi tænker over det. Og først, når vi begynder at tænke over det - først når eftertanken melder sig, sniger mistanken sig ind - f.eks. med spørgsmålet, om den anden nu også har fortjent min tillid, min barmhjertighed eller min taknemmelighed. Og ikke sjældent - måske i ni ud af ti tilfælde - siger eftertanken nej til den ellers menneskelige og naturlige og spontane reaktion. Der er åbenbart en sær eftertænkssom frygt for at være, som vi er. Paulus erkender, at det gode, han gerne vil, det gør han ikke, men det onde, han ikke vil - det gør han. Jeg elendige menneske! Hvem skal fri mig fra dette dødens legeme? Det er som om, det gode liv er fanget i et dødens legeme. Men Gud ske tak, siger han så - ved Jesus Kristus vor Herre, som sætter ham fri - overtaler ham til at være menneske.

Og Lukas hævder altså i sine fortællinger om samaritanerne, at jøderne har mistet en elementær menneskelighed i forhold til dem, de ellers foragter og kalder deres fjender - religiøst såvel som politisk. Det ville vel svare til, at nogen påstod, at muslimer generelt var noget mere menneskelige end vi kristne. Man kunne vel også sige: var noget nærmere Gud end vi, der ellers påstår, at Gud slet ikke kan stå for lige netop os. Der er måske ikke noget at sige til, at jøderne i sidste ende korsfæstede Jesus. For det er jo et frontalangreb på selve hjertet i jødedommen - denne tanke om særlig udvælgelse frem for andre. Og dermed selvfølgelig også et angreb på enhver tanke om at være noget særligt i forhold til andre. Og dermed bliver det uomtvisteligt et angreb på enhver religion, fordi der ligger en umenneskelighed indbygget i selve religionens væsen. Den umenneskelighed, der siger *vi* frem for dem. *Vores* Gud frem for deres gud.

Det er den umenneskelighed, vi oplever for fuld udblæsning i den sataniske konfrontation mellem kristne og muslimer - mellem jøder og muslimer - eller for den sags skyld mellem muslimer indbyrdes, hvor det åbenbart er livsvigtigt, om man er sunni eller shia - i hvert fald i Irak - eller kristne indbyrdes, hvor det åbenbart også er vigtigt, om man er katolik eller protestant.

Kan man ikke somme tider få en fornemmelse af, at mennesker må være dybt berusede eller på anden måde fuldkommen ude af sig selv, siden man kan tage den slags dybt alvorligt. Som troubaduren Niels Hausgaard siger om den danske politik: De må ha vært fulde! De må ha vært ravendes fulde! Tænk, at mennesker finder sig i at blive så hadefulde mod andre mennesker. Og ovenikøbet på et så løgnagtigt grundlag. Gud, hvor bliver mennesker dog udnyttet af den forbandede og løgnagtige påstand, at *vores* Gud er en bedre og sandere og mere ophøjet Gud en de andres. At *vores* religion er sandere og bedre end de andres. At *vores* land og vores måde at leve på er værd at slå andre ihjel for - at vores slægt er en bedre slægt end de andres - eller bare den tanke, at vi er *mere* forpligtet på vores egen religion - vores eget land - vores egen slægt - end på de andres. Mere forpligtet på dem, vi normalt kalder og anser for at være vores nærmeste - end på alle andre.

Hvem må jeg elske? Hvem må jeg vise barmhjertighed og taknemmelighed? Hvem er min næste? Og hvem skal bestemme, hvem jeg må elske og hvem jeg skal hade?

Forleden så jeg igen en film om 1. verdenskrig – om juledag 1914, hvor de etablerede fjendskaber mellem englændere og tyskere gik i opløsning, og der sænkede sig en underlig uautoriseret og ganske ulovlig julefred over skyttegravene. Man mødtes, venner og fjender i Ingenmandsland og fejrede jul sammen efter julens inderste mening - og aldrig har ordet julefred vel haft en stærkere klang. Og i de kommende dage nægtede disse barske soldater, der var uddannet og hjernevasket til at dræbe - at skyde på hinanden - nægtede at hade hinanden, sådan som de ellers havde fået befaling om. Men selvfølgelig holdt det ikke. Kampene blev genoptaget og varede de næste fire år med ufattelige menneskelige tragedier til følge. Fordi konger og kejsere og generaler skulle have deres forbandede krig, der kom til at koste 20 mio. unge mænd livet. Men dette lille glimt af sand menneskelighed står stadig som et af de stærkeste minder fra Helvede selv.

Ufatteligt at vi byder os selv dette had mod vores nærmeste - for det er jo det, de er - de andre. Vores nærmeste. Det er dem - vores såkaldte fjender, der har brug for vores menneskelighed - vores kærlighed. Enhver kan elske dem, der elsker os - som Jesus siger - det kan selv hedninger finde ud af - men du skal elske dine fjender - så skal du leve. Det vidste samaritaneren, og vi kalder ham barmhjertig, så længe hans barmhjertighed ikke går ud over vores fjendskaber - så kalder vi ham landsforræder. Det vidste den spedalske samaritaner, som var blevet helbredt, og som ikke ville give religionen og dens præsteskab æren. Ingen præst og ingen religion skal

godkende mig og mit liv! Det er ikke dem, jeg skylder mit liv. Men han måtte vende tilbage og give udtryk for sand menneskelighed mod den jøde - den Jesus, som havde givet ham hans liv tilbage kvit og frit. Selvfølgelig. Hvad ellers? Var de ni andre stangberusede eller hvad stak dem dog?

De ni andre blev måske nok rensset for deres sygdom, men de kunne ikke - selv ikke under oplevelsen af det største og vidunderligste mirakel få sig til at vise taknemmelighed - men fortsatte med at trælle under religionens og dens præsteskabs selvbestaltede autoritet: nu skal vi nok fortælle dig, om du virkelig er ren. Fortælle dig, hvad du er for en. Kan I mærke Lukas' boblende fryd over dette fantastiske opgør med hele den normale livspraksis? Gå hen og lad jer syne af præsterne - Nej vel skal I da ej - I skal gå ud i livet som det, I er - mennesker med alle de største og vidunderligste menneskelige udtryk for barmhjertighed og taknemmelighed mod alle og enhver. Uden opblæst had - uden forlorne fjendskaber - uden den livsødelæggende fornærmelse eller det livsfortærende selvhad. Og hvis jeres religion styrker og underbygger disse umenneskelige følelser - så forlad den dog. Er ikke livet mere end religionen? Er ikke dine nærmeste mere værd end din religion? Eller mener du virkelig, at din Gud, som du ikke kan se, er mere værd for dig, end det levende medmenneske, du kan se hver eneste evige dag? Og gå så. Din tro har frelst dig - eller måske rettere, som Jesus siger til den taknemmelige samaritaner: *Din* tro har frelst dig. *Din* menneskelighed, der får lov til at komme til udtryk, fordi du ikke længere vil lade den undertrykke af tillærte, politisk bestemte, opstyltede og opblæste forløjede belæringer om, hvem du må elske og hvem, du skal hade. Hvad de ni andre synes, må de om, men du - gå du hjem og vær det menneske, du blev skabt til at være. Du har det i dig alt sammen - brug det! Lev det!

Om Guds univers

Paulus fortæller menigheden i Korinth en hemmelighed - opstandelsens hemmelighed, kunne man sige – eller Guds riges hemmelighed. Det var åbenbart noget, man talte om – det man kunne kalde sejren eller frelsen eller lønnen for at være kristen. Hvornår får vi vores løn? Og tanken har åbenbart været, at den fik man på et eller andet tidspunkt, når hele verden blev forandret, og for Paulus var dette skelsættende tidspunkt altid nært forestående. Han havde travlt med at oprette kristne menigheder overalt – menigheder som kunne forberede sig på Guds riges komme på denne store store dag – og måske endda medvirke til denne skelsættende begivenhed. Det var den dag, hvor den endelige sejr over døden skulle vindes.

De døde skulle opstå og de levende forvandles til uforgængelighed og udødelighed - og der gjaldt det selvfølgelig om at være blandt de frelste.

Denne store vredens og frelsens dag lod tilsyneladende vente på sig. Man mærker frustrationen allerede i Det nye Testamente, og nu er der så gået henved 2000 år i stadig venten på Herrens genkomst til dom og til sejr over døden. Mennesker dør stadigvæk og frygten for døden hersker – måske fordi det virker så utroligt dette billede med den store dag, der snart skal komme over jorden. Mange holder sig derfor til troen på et liv efter døden – en sjæls opstandelse eller en genfødsel til et nyt liv – klynger sig til håbet om at døden ikke er så forbandet definitiv, som den ser ud til – at den på en eller anden måde virkelig har mistet sin brod, som Paulus siger.

Døden er for mange mennesker en dør til en ny begyndelse og ikke bare den definitive afslutning på dette korte menneskeliv. Håbet og drømmen om mere liv lever i bedste velgående – og selv deler jeg da også dette levende håb, fordi der med budskabet om Jesu opstandelse ligesom er blevet slået et skår i dødens absolutte herredømme. Til gengæld tør jeg ikke gå meget videre i mine forestillinger om, hvordan sådan et liv efter døden former sig, og måske gør vi bedst i at overlade det til Gud, og så leve vores menneskeliv i tillid til, at vores liv og skæbne og død, alt sammen hviler trygt i Guds hånd.

Men går vi så til fortællingen fra Lukasevangeliet, så hører vi noget meget mærkeligt i forhold til alle vores forventninger om Guds rige eller det evige liv. En sær selvmodsigelse, synes jeg. Teksten begynder med det helt forunderlige, at Guds rige slet ikke, som vi troede, er noget der kommer her eller der, for vi har det allerede midt iblandt os – eller som det måske rettelig bør oversættes: inden i os. Så vi jager altså rundt og søger i tegn i sol og måne og stjerner og gør os store tanker om det evige liv, som skal komme – og så har vi det hele tiden lige her, hvor vi er. Her og nu. Du har det allerede, og du skal såmænd bare lukke op for det. Kunne det tænkes, at den forvandling, Paulus talte om, eller den dag, som Jesus kalder Menneskesønnens dag med disse voldsomme billeder - er en åndelig forvandling – altså ikke den verdensomspændende begivenhed, vi forestiller os og får udmalet, men en dybt personlig oplevelse, som de gamle kaldte en omvendelse – fra én måde at forstå sig selv og sit liv på – til en helt helt anden? Altså ikke så meget en forandring eller forvandling af verden eller de ydre forhold, vi lever under, men en forvandling af mindst lige så stor betydning, nemlig min egen indre forvandling, der efter sigende kan komme lige så pludselig og uventet som et jordskælv. Kunne det tænkes, at vi simpelt hen tager fejl, hvis vi går og venter på dommedag som en kosmisk begivenhed af dimensioner – eller hvis vi henslæber vores liv her på jorden som en møjsommeligt venten på det egentlige liv efter døden - og at der i virkeligheden er tale om min egen personlige omvendelse i form af en fornyet, levende og virksom tro på livet – på mig selv – på mine nærmeste – en fornyet erkendelse af kærlighedens mægtige afmagt som

et sandt livsgrundlag. Kunne det tænkes, at henvisningerne til Noahs og Lots dage ikke handler så meget om ild og svovl eller regn fra himlen, som de handler om at være årvågne overfor det mirakel, at mit liv pludselig fra det ene øjeblik til det andet kan forvandles fra et frygtsomt liv i stadig angst for fremtiden og for mennesker og i en stadig forgæves flugt fra døden, til et frimodigt og frygtløst liv, hvor det ikke længere kommer an på at få, men om at give det hele væk med glæde. Hvor det ikke længere handler om at redde sit liv, men om at bruge det op i livets tjeneste.

Ja, ikke blot kan det vel tænkes, men det er vel det, vi i virkeligheden søger med vores famlende gudstjenester. Ikke at fremmane dommedag eller jordens undergang, som nogen synes at have en sær længsel efter – men at få åbnet de porte og nedbrudt de mure, der spærrer os ude fra os selv og dermed også fra vores medmennesker. At få fjernet de hegn og frygtsomme fordomme, der holder os borte fra kærligheden – den kærlighed, der er midt iblandt os og inde i ethvert menneske.

Gennem evangeliets stadige og trodsige forkyndelse – gennem dåben til genfødslens nye liv – gennem nadverens gentagne fornyelsesmåltid – gennem gudstjenestens forestilling som en afglans af Guds rige, prøver vi her i det små at åbne os for hinanden og for livet igen og igen – prøver at tage lidt af gudstjenestens glans med ud i vores daglige liv for en tid – indtil vi måske løber tør derude i livet og må tilbage til gudstjenesten og blive fyldt op igen – og måske endda blive forvandlet igen, så vi kommer til os selv. Og det kan gudstjenesten! I hvert fald en gang imellem. Dette mirakel at forvandle sørgende, dødtrætte, mismodige mennesker til ukendelighed – til frimodige kæmper, der pludselig får både lyst og kraft til at kaste sig ud i livet og kækt vove det hele, fordi livet pludselig bliver det hele værd. Og den, der ikke tør sætte sit liv på spil – lever måske heller aldrig.

På en måde foregår gudstjenesten altid i de sidste tider. Rent bogstaveligt i denne tid, hvor kirkeåret går på hæld og et nyt år nærmer sig så sagte – men også i overført betydning er vi her i de sidste tider med dommen over vores liv, som det er, og som vi forvalter det i lyset af dette glædelige frihedsbudskab om at kærligheden har overvundet selv døden. Dommen over vores frygt for livet og for døden og for hinanden. Det er, som om gudstjenestens skønhed – som al anden skønhed – maner os til eftertanke, og det kan jo både være pinligt og føles som et nederlag for vores måde at leve på i frygtens verden. Men vi skal løfte vores blik og vores bøjede hoveder og se gudstjenesten i øjnene – se at skønheden i virkeligheden afspejler vores egen skønhed – vores egen kærlighed, som vi måske fortrængte – men som nu åbner sig på ny ved skønhedens forvandlende mirakel. Og når det sker, så er vi ikke længere bare til gudstjeneste – så er vi selv Guds tjenere – så er vi gået over fra dødens herredømme til livets tjeneste i kærlighed.

Farisæeren og tolderen

Kan et menneske ændre sit liv, eller er vi ligesom på forhånd programmeret til at være, som vi er – især da, når vi kommer lidt op i årene? Er vi formet og skabt til at tænke og tro og tale, sådan som vi gør – eller kan vi pludselig blive anderledes end før? Gøre ting, som vi tidligere ikke kunne drømme om? Skifte holdning? Skifte tro?

De fleste vil sige Nej, og måske endda på det bestemteste frabede sig den mulighed, men det underlige er jo, at alt, hvad vi sætter højt i kunst og litteratur, handler om det – handler om forandringens lykkelige mulighed - og endnu mærkeligere: vores kristendom handler om det samme – om åbenbaringer og vækkelser og ord, der ændrede verden – menneskers personlige tilværelsesopfattelse og ikke mindst deres gudsopfattelse. Tænk på en Paulus, der var farisæer og ivrigt forfulgte de kristne jøder – de som fulgte vejen – men pludselig blev slået til jorden og ramt af en åbenbaring om et nyt liv – det nye liv, som kommer af, at han har set den opstandne Kristus. Dvs. han så med egne øjne forandringens vidunderlige mulighed – forandringen fra død til liv, som han siger. Og det ændrede hans eget liv fuldstændigt, og han går fra den ene yderlighed til den modsatte. Fra forfølgelse af de kristne til forkyndelse af kristendom med livet som indsats. Man kunne også sige fra farisæer til tolder for nu at knytte til ved fortællingen om de to så vidt forskellige mennesker, der mødtes i helligdommen.

Tanken er selvfølgelig, at det er Gud, der gør mig til det, jeg er – det er ikke min egen fortjeneste, som Paulus siger ligeud: *Af Guds nåde er jeg, hvad jeg er.* Det er det, som farisæeren ikke forstår, når han takker Gud for sine egne gode gerninger. Tolderen har til gengæld forstået at lægge sit liv i Guds hånd. Så vidt så godt. Men hvad nu med forandringen – den lykkelige forandring? Hvad betyder det for mig og mit liv, at jeg ikke længere lever i kraft af egne fortjenester, men alene i kraft af Guds Nåde, som det hedder?

For de fleste danskere i dag tror jeg ikke, det betyder særlig meget. Og det tror jeg, hænger sammen med, at vi i grunden mener, vi har det godt, hvad vi jo også har – i hvert fald rent materielt, men også åndeligt. Vi har muligheder, som vores forfædre end ikke turde drømme om, og det kan vi kun være taknemmelige for. Men samtidig tror jeg også vi lever i en forstyrret tid med masser af indtryk, som vi skal forarbejde og tage stilling til, så vi rent ud glemmer vores eget liv – glemmer hvad vi selv egentlig vil. Det er overskudslivet, som er så fuldt af rigtige meninger og holdninger og aktiviteter – og så denne dårlige samvittighed, som ikke betyder noget for alvor, men som netop er et overskudsphænomen: Ja, vi burde jo nok være lidt bedre. Det anerkendte liv - alt det, vi sætter højt og ærer i vores samfund. Det etisk og moralsk forsvarlige - det ordentlige - det pæne og vedtagne og forventede.

Det er hvad der er tilbage, når vi glemmer vores kærlighed - vores ulykkelige kærlighed til livet - når vi slår os til tåls og resignerer – og måske bruger andres elendighed til at styrke os selv med: Vi har det trods alt bedre end så mange andre. Vi er trods alt bedre end tolderne. Så er det, vi glemmer, hvad Gud er! Så er det, vi savner at blive konfronteret med os selv og vores liv for alvor, og det bliver vi nok ikke ved at sidde og gruble eller meditere over tilværelsen for os selv, men ved at lytte til livets egen fortælling – lytte til og leve os ind i denne fortælling, som er kirkens fortælling – i håbet om at blive ramt og blive forandret og fornyet – i håbet om at blive et levende menneske. Og hvis ikke vi har det håb, men føler, at alt er godt, og det, der ikke er det, det skal vi nok se at få ordnet – ja, så siger kirkens budskab os vel ikke så meget – og så er det, vi bruger kirkerne som museer eller koncertsale eller folkemindesamlinger eller til lidt projektorbelyst julehygge. Æstetisk eller etisk skønhed for de i forvejen velbjergede.

Men det er ikke opgaven. Kirkens opgave er at forandre livet for alle arme mennesker – for dem, som den russiske forfatter Fjodor Dostojevskij kalder kældermennesker – de mennesker, der kæmper en daglig kamp for at holde sig oven vande, og som ved med sig selv, at deres liv er mislykket – at det, de gerne ville – det når de aldrig, men det, de så nødig vil – det er deres dagligdag. Det er dem, Grundtvigs store salme - hans gendigtning af salme 42 og 43: *Som tørstige hjort monne skribe* – handler om. En af de smukkeste og mest længselsfulde salmer, der udtrykker denne inderlige længsel efter Guds fred - efter Guds nåde. Det er til dem – det er til os, der tør vedgå os vores sande liv, kirken har en meddelelse: Hør nu her: Blinde ser, lamme danser rundt, døve hører og stumme synger lovsange til livets Gud. Og døde står op og er levende som aldrig før. Andet er der ikke end denne forandringens mulighed – at livet ikke nødvendigvis skal være, som det er. At du ikke nødvendigvis skal være, som du er – hvad enten du nu er farisæer eller tolder. Livet – det levende liv - kommer altid. Livet i Guds navn.

Tolderen i lignelsen blev mødt med dyb og velfortjent foragt af farisæeren, men af en endnu dybere og fuldstændig ufortjent kærlighed af Jesus, der på sin egen måde vender op og ned på tilværelsens rimelige orden igen og igen. Han udvider vores liv, så det kommer til at handle om noget andet end f.eks. at være retfærdig ifølge gældende lov – så det kommer til at handle om at være elsket - og kærlighed kan man ikke gøre sig fortjent til. Det er det forelskelsen minder os om, når den pludselig ser verdens ottende vidunder i et tilsyneladende ganske almindeligt menneske. Guds nåde, som de gamle sagde – kan man ikke gøre sig fortjent til, og så er livet altså anderledes skruet sammen, end vi troede, for så handler det ikke om at overleve med alle disse velkendte forsøg på at undgå vrede og straf og dom – men så handler det pludselig om at leve – og at leve det er at turde lukke livets gave op. Det er at turde bruge sig selv – at udsætte sig selv for alt – at udlevere sig selv. Det er at være en velsignelse - et

glædeligt budskab, der gør livet større og rigere for andre – det er at være solskin i et andet menneskes liv – det er at nedbryde gamle grænser og skel mellem mennesker – at punktere opblæst had og gamle fordomme, så det bliver til ingenting. At leve er at være god og glad og dermed afsløre den lede satan, der går rundt som en brølende løve for at opsluge al menneskelighed og kærlighed.

Der var vist kun to til gudstjeneste den dag i helligdommen - en farisæer og en tolder. Det var hverken særlig festligt eller stemningsfuldt. Men den gudstjeneste, de to holdt, giver genlyd endnu den dag i dag, fordi den rammer lige ned i vores stemningsfulde selvtilfredshed - og den rammer lige ned i vores elendighed - og modsiger begge dele.

De blinde

En stor del af Lukasevangeliet foregår under Jesu vandring mod lidelse og død i Jerusalem. Det er her, han forudsiger sin skæbne for sine ganske uforstående tilhængere, der forventer hæder og ære og guddommelig magt for enden af denne skæbnesvangre vandring.

Tilhængernes blindhed og mangel på forståelse sættes i skarp kontrast til andres åbenbare tro, og det fortælles med slet skjult brod mod de nærmeste, hvordan selv notorisk blinde mennesker forstod mere af Jesu budskab og hele hans anliggende end hans tilhængere, og med deres tillid til Jesus fik de livets gave tilbage. Din tro har frelst dig – så se da! To gange på sin vandring helbreder Jesus blinde mennesker og får dem til at se og indse – men med tilhængerne synes det ganske forgæves: De fattede ikke noget af dette – det var sort tale for dem, og de forstod ikke det, som blev sagt.

Hvad var det så for en sær hemmelighed, de ikke forstod. Ja, det var vel netop lidelsens hemmelighed. Dette at et menneske i kærlighed til andre kan finde glæde ved at gå lidelsen og døden i møde – ikke i sådan en form for masochistisk trang – men fordi denne lidelse og død tjener til at skabe liv for andre. Det er måske kærlighedens inderste væsen: at kunne give noget af sit eget – eller det hele - til andre - at kunne se sig selv være til – med glæde - for andres skyld. Og så er kærlighedens yderste konsekvens altid: med samme glæde at kunne sætte livet til for andre. Og det er vel netop at kunne se en højere og dybere mening med mit liv end blot den sædvanlige menneskelige trang: at få så meget ud af det for mig selv og mine, som jeg kan. Det er jo det, der altid sker netop på andres bekostning. Det er dem eller mig. Og evangeliets valg er så klart: Det er dem!

Dermed er vi efter min mening inde ved kernen af vores menneskelige selvforståelse – og det er måske derfor kirkeåret beder os om at koncentrere os de næste 40 dage – for det er

vel netop, hvad faste handler om. At tænke over vores liv og samtidig bede som den blinde ved Jeriko: Herre, hjælp mig, så jeg måtte kunne se.

Det, der er problemet så at sige, med den kristne kærlighed i forhold til mange andre religioners kærlighedsbegreb – det er, at den kun kan være fri. Det vil sige, at den ikke kan forordnes eller vedtages ved lov. Du kan ikke elske nødtvunget eller splittet – f.eks. ved at være lidt god mod andre en gang imellem eller på bestemte dage - eller give tiende af din formue og så tro, at nu har du elsket nok for denne gang. Nu har du levet op til de forventninger og krav om at elske, som med rimelighed kan forlanges. Den kristne kærlighed er i sit væsen absolut, og derfor koster den altid livet – alt hvad du ejer og har. Og det er så selvfølgelig også her, vi står af, og med kirkens hjælp omformer vi så kristen kærlighed til en rimelig velgørenhed, som vi bør kunne overkomme.

Jeg læste for nylig den russiske forfatter Leo Tolstojs rasende novelle: Kreutzeronaten, som er et langt angreb på hykleriet i det normale – også ægteskabelige - kærlighedsliv, som det formede sig i Rusland omkring århundredskiftet – bl.a. med en stærk kvindeundertrykkelse, hvor kvinden – også i ægteskabet - blev brugt som middel for mandens sanselige tilfredsstillelse, men også den fremspirende brug af prævention af behagelighedshensyn, så den sanselige nydelse og det behagelige liv ikke blev forstyrret af irriterende børnefødsler. En barsk novelle, der ender i jalousimord, men som i et efterskrift af forfatteren bl.a. skelner mellem det, man kunne kalde konkrete etiske anvisninger på den ene side og så idealet på den anden. Og han ser hele miseren og hele hykleriet som et resultat af, at man blander moral og ideal sammen. Han bruger et billede på forskellen. Moralen eller etikken kan sammenlignes med en mand, som står i skæret fra en gadelygte. Hans liv er oplyst – han ved, hvad han skal og må og bør – f.eks. ud fra religiøse forskrifter. Fint nok for så vidt. Men idealet er noget andet, fordi det altid er uopnåeligt. Det er som en ledestjerne, der har det ved sig, at nok kan den ses, men aldrig nås. Tolstoj bruger billedet af en mand, der går med en lygte på en stang foran sig. Han er på stadig vandring, og han kan se lyset foran sig, men han når det aldrig. Og dog bestemmer lyset – som ledestjernen – den retning, han går i. Tolstoj angriber voldsomt netop kirken for ikke at skelne mellem moral og ideal og dermed gøre livet overkommeligt og for så vidt nemt at leve som kristen. Du skal blot gøre, hvad der bliver sagt – du skal blot følge kirkens lære og bud. Men et menneske uden ledestjerne – uden det uopnåelige ideal – er et dødt menneske.

Jesus og den måde, han levede på og de kærlighedens bud, han levede efter – og som jo i sidste ende selvfølgelig førte ham i døden – er vores ideal – vores ledestjerne, som vi mister i samme øjeblik vi tror at efterleve dem og dermed gør dem muligt overkommelige. Jesu liv kan og skal vi ikke efterligne eller efterabe, men vi skal efterfølge vores Herre og mester og bruge hans ufatteligt høje ideal om den selvhengivende kærlighed som det lys, vi kan styre

vores liv efter. Og også styre vores samfund efter, for så vidt som vi kalder vores samfund for et kristent samfund. Men aldrig kan vi nå vores ledestjerne. Aldrig kan vi blive som han – i hvert fald ikke med vores gode vilje og ikke i dette liv – for det er vi slet ikke indrettet eller bestemt til. Vi er indrettet til at vandre gennem dette vores liv så godt vi kan og prøve at fastholde blikket mod den ledestjerne, vi tror på, er både liv og lys og sandhed for os. Det er at være levende, længselsfuld – sulten og tørstig – i forhold til den døde mæthed og kedsommelige stilstand, som kommer af at have sit på det tørre – og takke Gud for det. Som den mætte og veltfredse farisæer i forhold til den sultne og længselsfulde tolder, som Jesus i lignelsen kalder mest retfærdig.

Der er for mig ingen tvivl om, at Jesus vil have os mætte og selvtilfredse mennesker ud på dybet med vores liv. Flot skildret i evangelierne med dette kald til de frygtsomme tilhængere i båden om at komme ud til ham og gå på vandet. Han vil bringe os ud af den sikre ro og fred, som kommer af bevidstheden om at leve et rimeligt pænt og ordentligt liv – et liv, som nemt kommer til at dreje sig om ikke at vække anstød i forhold til den borgerlige, kirkelige eller for så vidt en hvilken som helst moral. Et liv hvor husfreden er langt vigtigere end sandheden.

Lad os nu bruge tid til eftertanke om vores liv her i verden. Om den vandring vi er blevet sat ud på, dengang Jesus bragte sig selv ind i vores verden som det uopnåelige ideal – som den ledestjerne vi skal styre vores liv og vores farefulde sejlads efter – med tro og håb og kærlighed så godt vi nu formår. Og glem ikke, at der ligger en stor stor befrielse i at være på vandring sammen mod et uopnåeligt mål. Som en broget flok af vidt forskellige pilgrimme, der prøver, så godt de kan at udtrykke den samme længsel efter liv og lys og sandhed – den samme længsel efter at måtte blive seende. Det er så langt som noget fra den selvtilfredse fordømmelse under gadelygten af dem, der ikke gør, som der bliver sagt eller tror, som de skal. Tror som os. Det er forskellen på at søge sandheden sammen med et længselsfuldt blik mod vores ledestjerne – og så at mene at have sandheden. En sandhed i himlen er bedre end ti i hånden.

Zakæus

Man var sig sin historie og sin situation bevidst i Josvas Jeriko. Det var her ugudelighedens mure var faldet for Josvas og Herrens basuner, og byen var som den første i Det forjættede Land blevet indtaget og rensat for de uretmæssigt derboende kanaanære. (Måske forbilledet for den igangværende udrensning af palæstinenserne (filistrene) i Gazaområdet og på

Vestbredden af Jordanfloden). Og nu så de national-religiøse jøder deres by og deres land besat gennem flere generationer af romermagten. Hjælpeløst måtte man se på, og ingen bønner hjalp - og ingen frelsende Messias kom og vakte det hendøende håb til live. Ikke før rygterne om denne nye Josva fra Nazareth bredte sig som en løbeild ud over det besatte land: Kan han være manden – han, der kommer i Herrens Navn? Befrieren - frelseren. Jahves salvede konge? Man strakte hals - man flokkedes omkring dette spirende håb, som skulle komme til Jeriko.

Og jeg ved ikke, om vi kan forestille os mængdens skuffelse og vrede over det, der nu skete i Jeriko. Så vidt forskelligt fra hærføreren Josvas befrielse af byen. Her var ingen domsbasuner - ingen hellig krigslarm - kun forbavsensens stilhed før forargelsen brød løs. Han kunne lige så gerne have slået dem i ansigtet alle de frihedselskende, nationale farisæere, som kæmpede en forbitret kamp for deres land og deres kulturs overlevelse. Det var en hån og en grov fornærmelse at invitere sig selv til middag hos netop Zakæus af alle mennesker i Jeriko.

Jeg tror nok, man skal passe på med at ville søge et eller andet blødt punkt hos Zakæus, som Jesus kunne knytte sin befrielseshandling til. Zakæus var et i bund og grund hæsligt umenneske, som kun overlevede i kraft af sin kyniske magt og sin forbindelse til besættelsesmagten. Man skød dem herhjemme under krigen og lige efter. Jo, for ellers mister man pointen i Lukas' fortælling. Denne fantastiske fortælling, som kaster lyset tilbage mod den gamle fortælling om Josvas indtagelse af Jeriko, sådan som så mange af fortællingerne i NT gør det. (Vi skal altså kunne vores bibelhistorie for at få det fulde udbytte af evangelisterne.) Og som også kaster sit skarpe lys helt op til os i dag. Det kommer os ved i allerhøjeste grad - det som Jesus gjorde i Jeriko.

Hvis vi skulle vælge vores forbillede Josva eller Jesus - hvem valgte vi mon så? Hærføreren - helten, der med Guds hjælp erobrer det gamle land tilbage fra de ugudelige, der så uretmæssigt har slået sig ned i vores land og besudlet vores helligste værdier. Kan I høre ekkoet fra dengang endnu den dag i dag rundt omkring i verden med etniske udrensninger og rene nationalstater – og terrorbomber i Guds navn. Og vel også hos os selv. Også vi vil gerne have orden i vores verden - orden og demokrati - det vi kalder frihed - og Storm P.s vidunderlige sætning er igen aktuel: Vi vil have frihed for alle, og de, der ikke vil det, har vi midler til at tvinge til det. Hvad laver vi i Irak og Afghanistan og alle da andre steder, hvor vi er villige medarbejdere på amerikanernes liberalistiske korstog?

Jo, vi kan godt høre ekkoet af Josvas hellige udrensninger i Jeriko. Lyden er os hverken fremmed eller i grunden vel særlig ubehagelig. Medmindre vi lytter til denne dybt provokerende Jesus, hvis befrielseskamp er så fuldstændig anderledes uordentlig - urimelig og umådelig. Nu er talen ikke længere om folk og holdninger og hellige krige, men en

stiltfærdig tiltale til det enkelte menneske - og hvilket menneske. En hæsleg mandsling, som aldrig havde gjort noget godt eller rigtigt i sit liv. *I dag skal jeg være gæst i dit hus!*

Det fortælles, at kun én indbygger i Jeriko undgik at blive dræbt af Josvas hellige hær, dengang murene faldt, og det var luderen Rahab, fordi hun havde skjult to af Josvas spejdere. Det var der mening i. Noget for noget. Den ene tjeneste er den anden værd. Men i forholdet mellem Jesus og Zakæus er meningen borte - i hvert fald det, som vi normalt forstår ved god mening. For her er ikke noget - Zakæus har ikke noget at komme med - ingen heltmodig handling som Rahab eller så mange andre - intet godt sindelag - ingen ofre eller gode gerninger - intet andet end smålig ondskab. Og så er det netop ham, der ene af alle frelser, mens de andre frihedselskende farisæere fortabes i deres afgrundsdybe forargelse og så inderligt retfærdige harme. Hvilket fantastisk mirakel og sikke en fortælling.

Zakæus blev glad, fortæller Lukas. Zakæus blev så glad, så han lovede at blive et godt menneske – og det samme tror jeg skete for alle de andre, der kom i berøring med kærligheden i mødet med Kristus. De fik en ny værdighed ved denne uforbeholdne accept af dem som mennesker, og det forandrer altså et menneskes liv, hvis dette menneske har levet med en bevidsthed om, at det var og forblev en usling, der kun fortjente vrede og straf. I dag er frelsen kommet til dette hus, siger Jesus som reaktion på Zakæus iøjnefaldende omvendelse, hvor han lover at forandre sig og blive et nyt menneske. Måske er frelse i virkeligheden det samme som forandring – den forandring, som kærlighed og accept medfører hos mennesker.

Så måske forkynder vi ikke nok, når vi i kraft af vores lutherske og måske også grundtvigske tradition lægger alt i Guds hånd – måske gør den os på en måde mere ligeglade med vores liv denne traditionelle forkyndelse af syndernes forladelse – punktum - så vi nemmere falder for det bestående med alle disse såkaldt nødvendige og retfærdige og rimelige grænser og skel – uden selv at gøre noget virkeligt aktivt for at nedbryde de livsbegrænsninger, som omgiver både os selv og som vi omgiver andre med. Ja, jeg er bange for, vi går fejl af evangeliet både som mennesker og som menighed, hvis ikke vi er i stand til ud fra evangeliet at sige fra og sige til – at sige ja og sige Nej, så det kan høres. Også som kirke, når vores samfund opbygger grænser og skel mellem mennesker i nødvendighedens og i retfærdighedens eller i frygtens hellige navn. Skal vi så ikke påminde hinanden om den Kristus, der levede og døde for at nedbryde enhver barriere og udjævne alle skel og grænser mellem mennesker? Eller skal kirken og menigheden bare leve sit helt eget liv – langt fra det, der ellers foregår i vores verden? Og hvem er kirken? Og hvem tør udtale sig på kirkens vegne?

Det tør jeg – ja, jeg tør ikke lade være. For at tro på Kristus, som det så smukt hedder, er for mig ikke bare at overgive mit liv til Herren og lade Ham råde i håbet om det evige liv engang.

At tro på Kristus er også at turde tage ham på ordet, leve livet og turde skille sig af med alt det, som holder os borte fra livet og fra vores medmenneske, sådan som Zakæus turde. At tro på Kristus er at få mod til at leve med alt, hvad vi har i os, som det menneske, vi blev skabt til at være. At tro på Kristus er ikke mindst at turde gøre en forskel – at turde råbe op, når umenneskeligheden fejrer store triumfer – når såkaldt retfærdighed handler mere om *hvem*, der handler end om selve handlingen.

På vej til Emmaus

Vi er til gudstjeneste. Den foregår på vejen som alle gudstjenester, og der prædikes som ved alle ordentlige gudstjenester. Efter prædikenen, som får menighedens hjerter til at brænde, er der altergang – en altergang, som pludselig sætter det hele på plads, så menigheden forstår opstandelsens betydning: at Kristus er levende til stede ikke blot ved denne særlige begivenhed i Emmaus for 2000 år siden, men ved enhver gudstjeneste, hvor to eller tre forsamles i Jesu navn. Og som efter enhver ordentlig gudstjeneste, så haster de ud i verden med dette nye forunderlige budskab: Herren lever – vi har selv set ham! Han er virkelig opstået af graven!

Det er den ideelle gudstjeneste, vi hører om – nemlig den gudstjeneste, som er ideel af en eneste grund: Jesus er selv til stede sammen med sin menighed med al sin kærligheds rigdom. Det er ham, der prædiker – det er ham, der holder nadver – det er ham, der døber. Han er her selv. Det er ikke os – det er ikke os, der skaber ideelle gudstjenester og guddommelige sammenkomster – en gudstjeneste kan jo være nok så flot og betagende med kor og alting, men hvis ikke Kristus selv tager ordet og brødet – ja, så er det bare flot.

Vi er tungnemme til at tro – vi er de uforstandige, som korsfæster kærligheden af frygt for konsekvenserne, men Gud ske lov er han her selv og holder gudstjeneste sammen med os, åbner vores øjne og sætter vores hjerter i brand.

De to tilhængere på vej mod Emmaus var skuffede. De var på vej hjem med deres dybe frustration, da der pludselig kommer en gudstjeneste i vejen i form af den opstandne Kristus selv, der først prædiker for dem - udlægger skriften og derefter går til bords med dem. Og de forstår det ikke, før sammenhængen pludselig går op for dem - indtil deres øjne åbnes, og de bliver klar over - ikke blot hvad der er sket: at de har været til gudstjeneste uden at vide det - men derigennem også skifter sindelag - fra skuffelsen til begejstring. Eftertanken rammer dem - erkendelsen - og i samme øjeblik er gudstjenesten forbi! Kristus bliver usynlig, og de sidder tilbage med eftersmag og eftertanken - minderne om oplevelsen.

Når livet virkelig leves - når vi er fuldkommen optaget af en ting eller en sag eller et menneske – eller for den sags skyld en gudstjeneste - ja, så sidder vi jo ikke og tænker på, at nu lever vi virkelig. Oplevelsen fylder os helt, og der er ikke plads til funderinger over, hvad det egentlig er, vi laver. Vi er helt og aldeles koncentreret om vores brændende hjerte - det var det, de gamle kaldte lidenskab! Det hører med til livets mystik, at vi først erkender det egentlige, efter det er sket - at virkeligheden på en måde er udenfor vores forstands rækkevidde - kun hjertet begriber virkeligheden. Brændte ikke vores hjerte i os, da han talte til os på vejen og lukkede skrifterne op for os. Nu forstod de, at de havde oplevet virkeligheden - mens de var i den, begreb de det ikke.

Underligt som livet er! Virkeligheden er som en drøm, og det er først, når vi vågner af drømmen, vi bliver i stand til at erkende den med vores forstand og fortælle om den, og folk, der er gode til at fortælle om virkeligheden, kalder vi kunstnere, fordi al sand kunst handler om virkeligheden - den virkelighed, vi længes efter, men som vi ikke kan gribe og holde fast, når den er der - lige så lidt, som vi kan bemægtige os kærligheden - hverken gøre den til vores ejendom og i øvrigt heller ikke slå den ihjel!

De to tilhængere kom til troen, som det hedder. Det vil sige, de erkendte pludselig deres egen afmagt overfor virkeligheden. Det er måske det, som hele påskebudskabet handler om. At vores forstand og vores erkendelse altid kun strejfer livet. At der findes et dyb af ubegribelig virkelighed hér lige midt iblandt os - en kærlighedens rigdom og fylde - alt det vi længes efter at gribe og forstå og få hold på, men som altid bliver usynlig, når vi forsøger på det.

Og så tænker jeg på det, som kaldes den ubekymrede glæde over livet. Dette at virkeligheden måske ikke er op til os, men at den bare er der med al sin kærligheds rigdom - for så vidt ganske uafhængig af det, vi går og foretager os. Det var jo ikke os, der sprængte graven påskemorgen. Det var jo ikke hans tilhængere, der henvendte sig til Kristus i deres nød. Virkeligheden, kærligheden kom bag på dem og bragte dem ud af fatning - bragte dem ud af deres bekymrede håbløshed - ligesom det skete for kvinderne ved graven. Det kom fuldstændig bag på dem - livet! Og så tror jeg, at den tro, som evangelierne taler om, slet ikke er en forstandsmæssig erkendelse eller en krampagtig påstand, som vi kan slå hinanden oven i hovedet med - en livsholdning i religiøse gevandter - nej det er frimodighed overfor livet. Det er tillid til, at livet og den ufattelige virkelighed er hér levende tilstede midt iblandt os. At den kommer, når den vil - at vi ikke skal bruge vores liv på at bekymre os om livet, for vi har det allerede - det er jo lige hér!

Virkeligheden - kærligheden - sandheden er ikke lukket land for os. Den kommer til os på trods af alle vores krumspring for at nå den og begribe den. Livet kommer til os - Guds rige kommer til os - ikke fordi vi vil eller kan, men fordi Gud vil. Fordi sådan er det. Livet *vil* leves - derfor kommer det til os. Altid. Selv når det ser allermest håbløst ud. Selv når vi dør, og

livet efter alle solemærker og efter vores begreber holder op. Altid dukker det op - det uudgrundelige levende liv!

5

Ifølge Johannes

I begyndelsen

Prologen til Johannesevangeliet er så vældig indholdstung og poetisk, så man næsten ikke tør prædike over den. Det er, som om disse korte, fyndige sætninger rummer al sandhed, så der næsten ikke er mere at sige. Og det kan man jo godt bøje sig for - bøje sig for dette vældige og hellige Ord - som man kan bøje sig for Bibelen i det hele taget og gøre den indiskutabel, hvad der er en hel del nemmere end at påtage sig det vanskelige arbejde med at fortolke frit, hvad man hører og læser. Men nu er det bare sådan, at Johannesevangeliet selv opfordrer os til at fortolke, hvad vi læser i dette mærkelige evangelium – og ikke bare tage ordene for pålydende. Johannesevangeliet opfordrer til frihed. I det tredje kapitel refererer Johannes en samtale mellem Jesus og en mand ved navn Nikodemus, som netop viser, hvor galt det går, når man tager teksten bogstaveligt. Jesus taler om, at det er nødvendigt at blive født på ny for at forstå Guds rige, og Nikodemus tager det helt bogstaveligt og spørger forundret, hvordan et menneske skal kunne komme tilbage i livmoderen igen. Og Jesus må forundret spørge, om han virkelig er lærer i Israel og ikke forstår en pind. Nej, vi er nødt til at bruge vores fortand og vores hjerte, ikke mindst når vi læser Bibelen, også selv om mange gerne ser, at vi overtager deres bogstavelige fortolkning. For derinde bagved de skrevne ord, dér skimter jeg selve Guds rige.

Så lad os nu bare frimodigt kaste os over indledningen til Johannesevangeliet, der for den bibelkyndige klart nok spiller på en anden indledning, nemlig indledningen til det, vi lidt diskriminerende kalder Det gamle Testamente – jødernes hellige skrift. Vi må ikke glemme, at Johannes var jøde og skrev til jøder først og fremmest. Og vi må heller ikke glemme den frygtelige situation og de frygtelige begivenheder, der omgiver dette evangeliums tilblivelse i slutningen af det første århundrede. Få år forinden var de kristne jøder endegyldigt blevet smidt ud af det jødiske samfund – smidt ud hjemmefra så at sige. Jøderne kæmpede desperat for at overleve som folk i en mere og mere dominerende romersk virkelighed, og derfor var der ikke plads til nye fortolkninger af jødedommen. Sådan er det jo, når vi føler os klemte og

frygter for vores nationalitet, vores religion eller vores kultur – ja, så bliver vi nemt intolerante og indsnævrede i vores livssyn – firkantede og påståelige, sådan som vi måske også godt kan opleve det i dag. Men det er ind i denne virkelighed, Johannes skriver og forsøger at argumentere for kristendommens sandhed og ikke mindst for dette, at sand jødedom er kristendom. Det er derfor, han trækker linjerne helt tilbage til skabelsesberetningen, hvor han placerer Jesus – Ordet, der blev kød, som han siger – helt på linje med den skabende Gud selv. Hvor en Paulus lader Jesus blive guddommelig ved sin opstandelse – hvor en Markus lader ham blive det ved sin dåb som voksen – hvor Matthæus og Lukas lader ham blive det allerede ved sin undfangelse ved Helligånden – ja, så er Jesus for Johannes med fra tidernes begyndelse som Guds Ord – eller som Gud selv, der skabte verden ved sit mægtige Ord. Og ved tidens fylde bliver dette guddommelige Ord så et menneske af kød og blod. Det er miraklet over alle mirakler, og vi så hans herlighed, som den enbårne har den fra Faderen selv.

Der er to klare linjer i Johannesevangeliet – dels dette krav på kristendommens som den virkelige og sande jødedom – og så et meget voldsomt angreb på den del af jødedommen, som ikke vil anerkende denne sandhed, men som tværtimod forfølger de kristne overalt: Han kom til sit eget, skriver Johannes om Guds søn, men hans egne tog ikke imod ham! Set på baggrund af den virkelighed, evangeliet er skrevet ind i, kan man godt forstå sådan et angreb. Johannes og hans menigheder kæmper med ryggen mod synagogemuren for deres liv og sandhed.

Det, der er det forfærdelige ved det, er, at angrebet er blevet videreført med god samvittighed i den hæsligste antisemitisme, som bl.a. ud fra dette evangelium følte sig kaldet til at udrydde jøder, hvor det kunne lade sig gøre igennem hele den kristne kulturs historie. Netop det evangelium, der advarer mod at læse Bibelen bogstaveligt, blev selv det bedste argument for fundamentalistisk umenneskelighed. Netop de mennesker, der skrev disse fantastisk smukke ting om frihed og kærlighed under forfølgelse, drab og tortur, gav uden at vide det - og uden at ville det - selv årsag til forfølgelse, drab og tortur. Og sådan kan historien på sin egen barske måde fortælle os om os selv, når vi er værst.

Alt dette må vi nødvendigvis have med, når vi skal prøve at begribe det mægtige Ord, som Johannesevangeliet taler til os – måske som intet andet evangelium formår det. Hvis vi skal kunne gribe glæden og befrielsen i evangeliet. Hans hovedbudskab er, at Gud blev et menneske – og det skriver han kun, fordi det, som de havde set og oplevet i Jesus fra Nazareth – det var så ufatteligt stort, så de forkyndte med begejstring, at det var Gud selv, de havde oplevet i Jesus.

Nu har de fleste af os sikkert selv oplevet store mennesker på den ene eller anden måde – om ikke personligt så dog gennem de forskellige medier – mennesker som i kraft af deres indsats eller i kraft af deres menneskelighed ligesom ragede op over os andre – uden at vi af

den grund har gjort disse mennesker til Gud selv. Så hvad var det mon hos denne Jesus, der gjorde ham ikke blot til et stort menneske – en stor filosof eller lærer eller humanist, men til meget mere end det? Så de, som havde set ham sagde, at de havde set Gud selv?

Ja, min anelse går på, at Jesus var anderledes end de store mennesker, verden dyrker og beundrer. Og jeg har en fornemmelse af, at det faktisk først var bagefter – da det hel var forbi og han var død og begravet – ja, måske først år senere, at de for alvor forstod, at dette for så vidt undseelige og ganske almindelige – ja, måske endda fattige menneske af tvivlsom herkomst - var intet mindre end en åbenbaring af Gud selv. Forhånnet, latterliggjort – forfulgt og henrettet som en folkefjende af værste art – der har du den sande – den virkelige Gud. Jeg tror, denne fuldstændige omvurdering af alle normale menneskelige og kulturelle og religiøse værdier ramte dem som et kølleslag. Og først da kom så alle disse kendte beskrivelser og mirakler, guddommelige kræfter og alt det, man må ty til, når det helt fantastiske og enestående skal beskrives. For samtidig med de guddommelige beskrivelser så skildres netop det helt almindeligt menneskelige i én og samme person.

Man kan vel godt tillade sig at komme med et forsigtigt bud på, hvorfor Johannes og de andre evangelister så skrev, som de skrev om Jesus. Om et menneske, der aldrig blev forstået af sin samtid – måske fordi hans budskab var alt alt for overvældende, og som derfor kun kunne begribes på afstand. Budskabet om et grænseløst menneskeliv – og derfor også et frygtløst menneskeliv. Ingen taler som Johannes om menneskelivet som evigt i betydningen: til stede her og nu – fuldt og helt – når frygten ikke gør dig urolig og tiden ikke gør dig stakåndet. Det er dette nye menneskeliv, Jesus forkynder som en ny mulighed hver eneste dag – en mulighed, der lyser igennem selv den mørkeste virkelighed. Og når Johannes skal skildre virkelighedens verden, ja, så er den kulsort, men i Jesus var og er livets lys. Det sande lys, som oplyser ethvert menneske – evangeliet er for alle mennesker.

Hemmeligheden ved Jesu storhed er måske hans ringhed – dette at hans mål ikke var magt – ikke var at herske, men at betjene mennesker, der sidder i mørke og dødens skygge, med sandhed og liv og lys. Han kom som vores tjener, og vi begreb ikke hans storhed – ikke før det var for sent. Men alle som så begreb det, fik nyt liv – de er født af Gud, som Johannes siger det – genfødt til et nyt – ja, til evigt liv.

Og verden går sin skæve gang, og der er ikke meget, der tyder på, at evangeliet er slået igennem – og dog, så lever det i os som en mulighed – som en drøm om at turde tage ham på ordet – give slip på frygten, løfte sit hoved og leve frit, for vi har set hans herlighed – den herlighed han satte livet ind på at give videre til os. Fra begyndelsen var Ordet det, der gjorde os til levende mennesker

Den åbne himmel

Ifølge Johannesevangeliet kom de første tilhængere, som vi hørte, fra kredsen omkring Johannes Døberen – den Johannes, der kalder Jesus for Guds lam – dvs. offerlammet, der skal sone verdens synd. Kun den ene af de to tilhængere nævnes ved navn, nemlig Andreas – måske fordi den anden ”bare” var en kvinde. Men Andreas var bror til Simon, den senere Peter, og næste dag kommer Peter så med i flokken og får sit navn: Klippen.

Næste dag på vej til Galilæa møder Jesus så Filip og opfordrer ham til at følge med, og Filip henter Nathanael, som betyder Guds gave. Nathanael er skeptisk overfor de andres begejstring – skeptisk på grund af Jesu herkomst: Kan noget godt komme fra Nazareth? Men han bliver overbevist, da Jesus åbenbart gennemskuer ham og roser ham for hans ærlighed. Jesus har i ånden set ham allerede inden han mødte Filip. Og det får Nathanael til at bekende Jesus som Guds søn og Israels konge. Og så er det, Jesus ligesom afbryder hans næsegruse begejstring over miraklet. Det var ingenting – næh, I skal se himlen åben og Guds engle stige op og ned over Menneskesønnen – på samme måde som det skete med den gamle patriark Jakob i sin tid.

Jeg vil godt gribe fat i den slutning med den åbne Himmel, for hvad betyder det egentlig, at Himlen er åben? Ja, det må jo forudsætte en lukket Himmel – og det er vel det billede, vi kender bedst. Himlen deroppe et dejligt, men uopnåeligt sted, hvor vi måske kan komme ind engang, hvis vi ellers opfylder betingelserne. Traditionen kender masser af historier om den lukkede Himmel, der vogtes netop af Sankt Peter – måske fordi han som paven bærer Himmerigs nøgler. Himlen som Guds bolig var også en fast jødisk tradition – himlen ovenover himmelhvælvingen på den anden side af urhavet der omgav jorden på alle sider. Og forbindelsen mellem Gud og mennesker var etableret gennem templet - helligdommen i Jerusalem og dets præsteskab. Så når Jesus taler om, at Himlen skal åbnes, så er det ikke så lidt af en provokation mod præsteskabet og mod den bestående gudsforestilling, og denne provokation fortsætter igennem hele Johannesevangeliet.

Evangelisten Markus siger det samme på en anden måde, når han fortæller, at forhænget i Templet ved Jesu død flængedes fra øverst til nederst – det forhæng, præsteskabet havde opsat mellem Gud og mennesker, så at sige. Nu var vejen åben – Himlen var åben.

Det er det, der er det store mirakel ved Jesu forkyndelse og slet ikke miraklerne. Sådan synes Johannes at sige det i begyndelsen af sit evangelium. Det er det, at der slet ingen mellemmand er mellem Gud og mennesker, for – sagt med Lukasevangeliets ord: Guds rige er midt iblandt jer! Alle jer ganske almindelige mennesker. Jesu opgør – det som kostede ham livet – er et opgør med enhver, der vil stille sig imellem mennesker og Gud – enhver, der vil tage patent

på den rette gudsdyrkelse, for Himlens port er vidt åben for alle og enhver. Og himlen er her allerede her og nu – midt iblandt os.

På samme måde som Gud ikke er den fjerne almægtige Gud derude et sted, der sidder og sorterer mellem de gode og de onde, men er levende til stede lige midt iblandt mennesker – overalt hvor mennesker er – levende til stede som dit medmenneske. At dyrke Gud er for Jesus at tjene og elske sit medmenneske. Det er derfor, den sande gudsdyrkelse ikke blot foregår her i kirken om søndagen, men hver eneste dag, vi lever sammen.

Det farlige ved al religion, det er når mennesker glemmer det. Når mennesker begynder at sortere på Guds vegne – når mennesker lukker og låser Himlen af for alle de forkerte mennesker – de som ikke tror som os – de som ikke lever som os – dem, vi helst ikke så i vores og i Guds pæne Himmel – eller for så vidt i vores pæne menighed. Så bliver det, som måske oprindeligt var et smukt udtryk for og billede på menneskelivet, dæmonisk og djævelsk – og det er sådan, flere og flere mennesker i dag taler om religionens forbandelse. Mange forlader af den grund al religion herunder kristendommen – og kirkerne kæmper en brav, men ofte forgæves kamp for at holde på folk ved at argumentere for, at det jo ikke er religionens skyld, at den bliver udnyttet af gale magtmennesker – så lidt som det er havets skyld, at det er gennemforurenet med al vores plastikaffald og meget mere.

Jeg synes, det er synd og skam med dette ganske populære felttog mod religionen som sådan, for der er ingen tvivl om, at mange mennesker dermed i den bedste mening kommer til at smide barnet ud med det beskidte badevand. For eksempel er Jesu forkyndelse, som jeg ser den i evangelierne, virkelig en forkyndelse, der åbner livet for mennesker – altså det grænseløse liv – livet uden alle de betingelser og grænser og normer, vores samfund opstiller for et rigtigt liv.

Jesus forkynder livet under den åbne himmel, og dermed en frihed, vi kun dårligt fatter – en frihed vel at mærke for det enkelte menneske. Den fornøjelige frihed, som kommer af, at Gud selv er lige her – at Gud selv går med os igennem hele vores liv. Den frihed, som kommer af, at vi hverken ligger under for magter og myndigheder - pisk eller gulerod, men gør, hvad vi gør og lever, som vi lever, af hjertens grund. Af hjertens grund – fordi vi er mennesker, der leger lige under den åbne himmel.

Det er det stik modsatte af, hvad vi som regel opdrages til. Det er det stik modsatte af, hvad vores liv går ud på ifølge enhver normal samfundsorden – nemlig at få løn som forskyldt. At gøre mig fortjent til livet. At undgå straf og søge belønning. Hvem af os har ikke det som mål for vores liv?

Men prøv at forestille jer et liv uden disse anvisninger på det rette liv – anvisningerne på lykken så at sige. Hvad skal vi så lave? Hvis vi så at sige allerede er, hvor vi skal være – lige under den åbne himmel – hvad så? Hvad skal så være drivkraften i vores liv? Jamen, det skal

jo det, som vores hjerte tilsiger os, når alt det andet er skrælet bort – alle vores behov for at gøre os gældende. Alt det, der ligesom fordufter, når vi ved med sikkerhed, at vi er elsket og altid vil være det. Så er der ikke mere at leve op til – ikke mere at efterleve. Så er der heller ikke mere at frygte. Så er der ikke mere, jeg skal. Jeg er, hvor jeg skal være – lige der, hvor jeg er – lige præcis sådan som jeg er! Jeg skal ikke for enhver pris søge nye græsgange – nye oplevelser – nye måder at realisere mig selv på. Jeg skal ikke forbedre mig selv – eller realisere den bedste udgave af mig selv, som det hedder. Jeg er fri til at være den, jeg nu engang er.

Og så må jeg altså ty til mit toårige barnebarn for at få visdom. Han er ikke et sekund i tvivl om, at han er elsket, og derfor er han selv så levende og elskelig, som han er. Opmærksom til det yderste og fuldt og helt til stede i sin leg og i alt, hvad han foretager sig. Så uendelig glad for livet. Han er et frit menneske, men i samme øjeblik han kommer i tvivl om kærligheden – i samme øjeblik lukker himlen sig over ham – frygten sniger sig ind – frygten for ikke at være god nok – og så kommer hele arbejdet med at gøre sig fortjent til verdens anerkendelse. Gøre sig fortjent til at blive elsket. Alt det, han er så lykkelig fri for endnu. Bliv som børnene, siger Jesus, for de er i Guds rige.

Vi skal ingenting. Vi har allerede alt det, vi stræber efter. Og det, vi frygter allermest, er ikke værd at frygte. Himlen selv er åben lige over os, og Gud selv går med os, hvor end vi går hen – ja, selv gennem døden. Det var det, Jesus forudsagde til de fem første tilhængere - det var det, der var det største. Det var det, der var hans mission – og den er stadig i fuld gang.

Om vand og vin

Sikke et herligt liv! Tænk, at vi lever! Hvilken glæde! Hvilket mirakel livet dog er! Sikke en fest! Hver dag en ny fantastisk oplevelse. Længe leve livet! Og sådan kunne man jo blive ved prædikenen igennem, men på en eller anden måde bliver det nemt utroværdigt - glansbilledagtigt – måske fordi kløften mellem begejstringen for livet og så det, vi kalder den barske virkelighed, er alt for stor. Kløften mellem denne sprudlende livsglæde og så vores eget liv, som giver os mere grund til bekymring, sorg og klage. Og så er det ikke rart at få at vide, at nu skal man være glad. Vær nu lidt glad, dit sure læs! Når glæden bliver en sur pligt – en overflade, man viser sin omverden for skams skyld – men de skulle bare vide, hvad jeg må døje med – hvad jeg må bære på. Og alligevel så er formålet med en kristen gudstjeneste netop denne utidige forvandling af vores sind fra bekymring, vrede, fornærmelse, sorg, ensomhed og smerte til en sprudlende livsglæde. Nedbøjet og træt af verdens og ikke mindst menneskers modgang eller måske af min egen forbandede måde at være på, slæber man sig

hen til kirken og fløjtende glad – opløftet og opildnet går man derfra som et nyt menneske fuld af glæde og taknemmelighed og nyt livsmod.

Somme tider er det måske omvendt. Fløjtende glad kommer man til kirken, men det skulle man ikke have gjort, for der var skidekoldt – lændesmerten brød op igen på grund af de forfærdeligt hårde bænke, prædikenen var lang og intetsigende – præsten skulle hellere feje lidt for egen dør i stedet for at stå der og belære andre – salmerne kendte vi selvfølgelig ikke, og så lå de i øvrigt alt for højt, og da vi var til alters brød den gamle knæskade op. Men værst af alt: Min genbo, det dumme svin, tillod sig i sin frækhed at vise sig her i kirken, som om intet var hændt. Heldigvis drejede jeg om på hælen og gik, da han nærmede sig. Sådan leger vi heller ikke, min fine ven!

Undskyld denne lille parodi. Selvfølgelig er det ikke altid, gudstjenesten lykkes – men når den ikke lykkes – når glæden ikke kan komme til, så er det altid – altid – fordi jeg selv står i vejen. Vi prøver at lave gode gudstjenester – menighedsrådet og kirkebetjeningen er utrættelige i vores udviklingsarbejde med denne gudstjeneste – og engang kommer præsten vel også med – men dybest set står og falder gudstjenesten med dig selv. Gudstjenesten kan i virkeligheden ikke forvandle nogen eller noget, men den kan måske lukke op for din egen indre forvandling. Det er dit arbejde – det er din forvandling.

Problemet er, at jeg selv står i vejen for glæden – for livets herlighed. Og dermed oplever vi tit os selv som splittede mennesker, for vi søger glæden – vi søger friheden – vi længes efter kærligheden på den ene side – men på den anden side vil vi ikke vide af den. Vi står underligt nok selv i vejen for det, vi ønsker allermost.

Den køber vi ikke sådan lige uden videre, for en stor del af vores liv går med at placere skylden for livets og min egen elendighed alle andre steder end netop hos os selv. Vi er ufatteligt dygtige til alle mulige afledningsmanøvrer fra det, som er selve kernen i problemet – nemlig mig selv.

I virkeligheden er der jo ikke nogen, der kan fornærme os. Der er ikke nogen, der kan gøre os vrede eller kede af det – eller bare irritere os. Det er alt sammen noget, vi gør ved os selv, fordi... ja, hvorfor egentlig? Hvorfor lader vi alle disse negative følelser regere os – så vi ligefrem dyrker dem? Prøv at forestille jer én eneste sammenkomst, hvor vi ikke har talt nedsættende om andre – og nydt det!

Hvorfor lader vi forurettelsen styre os i en grad, så det ser ud, som om vi lever af den. Det kunne han ikke være bekendt. Men sådan er han bare. Sådan er mænd. Sådan er muslimer! Sådan er socialdemokrater! Skiderikker! Vi kender det – tror jeg – alt alt for godt – så godt, så vi ligefrem kan forveksle fornærmelsen med glæden – glæden over, at vi ikke er som dem. Det er her, den nationale religion griber fat, og bekræfter os i, at vi er noget særligt i forhold til andre mennesker. Vi er indenfor – de andre er udenfor. Vi er troende – de andre er vantro.

Gud kan lide os, som Niels Hausgaard synger – og det er der ikke noget at sige til. For vi er så rasende velbegavede. Men i virkeligheden er den jo dybt tragisk denne systematiske opdeling af mennesker, som vi bruger alene for at hævde os selv – og vi bruger endda Gud som garant for den holdning.

Og det er så det Jesus bruger sit liv på at gøre op med ifølge evangelierne – gøre op med religionen som forskelsbehandling. Johannes fortæller so, at Jesus viser *sin* herlighed ved at tage religionens renselseskar og fylde dem med den herligste vin. Blasfemi, selvfølgelig! Tænk, hvis vi fyldte døbefonten med øl! Ja, tænk! Men meget bevidst af Johannes, fordi den gamle afmålte og indskrænkede slavetilværelse, som var blevet så indgroet, så ingen turde tro på, at det kunne være anderledes, livet – fordi alt det gamle med Jesus var forbi. Den gamle religion – den gamle fornærmelse – min egen gamle og indgroede lyst til at lade mig fornærme og til at sætte skel mellem mennesker – de gode og de onde – dem, vi kan med – og dem vi heldigvis ikke skylder noget. Min egen trang til at lade mig fornærme af livet, fordi det er så hamrende uretfærdigt – og se nu, hvad jeg må døje med! Og det synes jeg ærlig talt ikke, jeg har fortjent! Alt det er forbi med den nye herlighed, der på en forunderlig måde sprænger alle rammer, så selv den mest højtidelige og indgroede fornærmelse forbavset må trække sig tilbage – for livet selv. Og du må smile ad din egen tåbelighed – din egen indgroede og dyrkede begrænsning. Tænk, hvad vi har brugt vores dyrebare liv på – bare for at rense og hævde os selv i forhold til de andre.

Den religiøse renselse var foreskrevet, så de udvalgte mennesker kunne holde sig rene og pæne overfor den dødsensfarlige Gud, som selv Moses kun måtte se bagdelen af, men nu kommer Gud så selv i skikkelse af Jesus fra Nazareth - hvis man ellers tror på den – og i stedet for renselse af de udvalgte – så er der fremragende rødvin til alle! Så er der fest for enhver, der vill! Ansigt til ansigt med livets glæde.

Jeg kan godt forstå Johannes. Jeg kan godt forstå hans voldsomme opgør med de nationale og religiøse autoriteter, fordi han jo har smagt den vin, Jesus kom med. Han har jo selv smagt livets ufattelige herlighed, når fornærmelsen, vreden, misundelsen, hovmodet – den sårende bemærkning, livets uretfærdighed – når alt det preller af mod en uopgivelig livsglæde. Når alle mine negative tanker og min evige bekymring og kredsen om mig selv og alt mit ikke kan komme til for glæden over livets ufattelige mirakel. Og så er det altså svært at vende tilbage til den gamle slavetilværelse – mit gamle fængsel.

Og jeg kan også godt forstå Paulus – hvad der ellers ikke er så ligetil – når han formaner romerne til at vise oprigtig kærlighed, godhed, hengivenhed, agtelse – gavmildhed, gæstfrihed. Formaner dem til ikke at lade sig fornærme af nogen eller noget, men tværtimod velgigne, dem, der forfølger dem og forbander dem.

Hvordan kan han sige sådan noget? Jamen, det skyldes jo, at også han har smagt den gode vin, som bryder alle grænser ned, og som åbner for et helt nyt liv - et liv hvor jeg og mit og mine, som jeg kalder det, og alle mine krav om retfærdighed – ikke længere står i vejen, så jeg nu kan se livet i al dets vidunderlige herlighed – så jeg nu kan se mit medmennesker – måske for første gang se mit medmenneske – ikke som konkurrent – ikke som fjende, men som en umistelig del af livet – som en del af glædens sprudlende kilder.

Det er netop den vin, som om lidt bliver serveret her ved vores gudstjeneste for enhver, der tør opgive sit gamle liv og lade livsglæden komme til.

Sikke et herligt liv! Tænk, at vi lever!

At blive født på ny

Der lå et par tvillinger inde i deres mors mave og funderede over fremtiden. De havde det for så vidt ellers godt – mad hver dag, varme, tryghed, men nu var de begyndt at blive bekymrede, eftersom de godt kunne mærke, at de voksede, og at der på et tidspunkt ikke ville være plads til dem længere. Vi nærmer os fødslen, sagde de til hinanden. Det er afslutningen. Ingen er nogensinde kommet tilbage efter en fødsel. Hvordan skulle vi også kunne leve uden navlestreng? De tænkte på deres liv, og de tænkte på deres mor. Hvad nu hvis hun kun eksisterede i deres fantasi. Den ene sagde det ligeud: Jeg tror ikke på en bærende og opretholdende mor. Det har aldrig sagt mig noget.

Og så en dag blev de født, og de kunne ikke holde tårerne tilbage, så overvældet blev de af det nye liv, som de aldrig havde kunnet forestille sig, men som var så stort og smukt og overvældende...

Jeg har hentet denne lille søde fortælling i et konfirmandmateriale i afsnittet om døden, og jeg kom til at tænke på det i forbindelse med Nikodemus' samtale med Jesus om at blive født på ny – altså dette at komme fra én tilstand til en helt anden, som man end ikke kunne forestille sig i sin vildeste fantasi. Hvordan skal det kunne gå til? spørger Nikodemus, fordi han tager alt bogstaveligt, og jeg har en anelse om, at der ligger et vink i denne fortælling fra Johannes til sine tilhørere: Tag ikke det, jeg skriver bogstaveligt! For alt i verden. Se, hvad der ligger bag det døde bogstav – mærk den ånd, der gør skriften levende. Tag ikke Bibelen bogstaveligt! For så står vi som Nikodemus eller for den sags skyld Jesu tilhængere, der også glimrer ved deres åndløshed i Johannesevangeliet – eller for den sags skyld jøderne – altså de jøder, som Johannes gør op med, fordi de ikke vil eller kan forstå det nye budskab, men er fanget i en bogstavtro holdning, der gør dem både blinde og døde: Er du lærer i Israel og

fatter ikke noget? spørger Jesus – eller rettere: spørger Johannes de ortodokse bogstavtro jøder. Fatter I da ingenting!

Jesus taler ustandseligt om Guds rige, som er et åndeligt rige – dvs. for så vidt usynligt og udenfor tid og rum, men derfor ikke mindre virkeligt. Og ikke mindre nærværende. Det er faktisk inde i os – vi har det med os overalt, og alligevel har vi svært ved at mærke det, fordi vi klynger os til overfladen – til det vi kan se og høre og føle og forstå. Måske fordi vi frygter for dybderne i livet – frygter for at miste grebet om vores tilværelse. Vi har det jo trygt og godt som tvillingerne i mors mave. Og det var vel ikke blot glæde, de græd over, da de kom ud, men også sorg over at skulle hjemmefra så at sige. Det gør ondt at få navlestrengen klippet over! Men sådan er livet, påstår Jesus, og du kan ikke blive, hvor du er. Du må tage dig sammen og kaste dig ud i et helt nyt liv - frygt ikke! Sådan er livet, og på et tidspunkt skal du til det igen, når barndomstiden er forbi, og du skal hjemmefra for alvor - forlade barndomshjemmets tryghed og ikke mindst barndomstidens forestillingsverden. Som den sørgelige børnesang om dragen Puff og den lille dreng, der elsker hinanden, men som på et tidspunkt må sige farvel – for drager lever evigt – det gør små drenge ikke.

Det gør ondt at bryde op – så ondt, så nogle vælger at lade være. Nikodemus f.eks. Og med ham alle dem, hvis religiøse forestillinger knytter sig til det barnlige – det trygge og måske endda bliver en erstatning for det uundgåelige opbrud hjemmefra. En kompensation, der gør Gud til erstatningsforældre, fordi man aldrig tør forlade sin barndom for alvor. Så bliver Gud selv taget som gidsel af vores behov for tryghed, retfærdighed, mening og al anden barnlighed. Derfor må du fødes på ny, Nikodemus, selv om det gør ondt. For det der venter dig i Guds rige, er større end du aner.

Jeg ved ikke, om nogle af jer har været i Guds rige, som for mig ikke blot er det fjerne lyksalighedsrige, der måske venter os efter dette liv – jeg har en mistanke om, at også den forestilling er en barnlig gidseltagning af vores behov for evigt liv. Som én skrev: De kan ikke få tiden til at gå, hvis det regner søndag eftermiddag, og så vil de Gud hjælpe mig have evigt liv! For mig er døden også en ny fødsel og en ny begyndelse, men der er langt mere ved talen om Guds rige og evigt liv end det. Der er især i Johannesevangeliet noget stærkt nutidigt forbundet med begrebet at blive født på ny, og derfor spurgte jeg, om nogen af jer har oplevet Guds rige. Det tror jeg, selv om vi ikke sætter det navn på. Har vi ikke oplevet som at blive født på ny, når vi brød op fra det givne og kendte og bevægede os ud i det ukendte med frygt og bæven og oplevede lykken, da det viste sig at være godt. Godt at vi gjorde det!

Lad os bare tage eksemplet med den bogstavelige opfattelse, som vi klyngede os til – måske selv som voksne – opfattelsen af Bibelen, men den dag vi fik nys om noget, der ligger bagved – den dag vi opgav den bogstavelige forestilling, åbnede der sig en helt ny og uendeligt smuk og fantastisk verden, som Johannes kalder den åndelige verden. Langt større og langt

smukkere, end den verden, du forlod. Derfor skal du fødes af ånd, Nikodemus. For bogstaven slår voksne mennesker ihjel, men ånden gør os levende. Den ånd der skabte teksten.

Eller tag loven som eksempel. Den bogstavelige lovoverholdelse – overholdelsen af det foreskrevne og det overleverede. Hvad skal jeg med det, siger Gud allerede i det gamle Testamente? Hvad skal jeg med jeres lovoverholdelse og jeres religiøse ritualer, når det er jeres hjerte, jeg spørger til? Jeres barmhjertighed og medlidenhed. Jeres nænsomhed og jeres livsglæde. Jeg får kvalme af jeres religion og jeres kirkegang, når I gør det uden glæde af sur pligt, fordi I skal! Siger Jahve! Prøv at læse profeterne i det gamle Testamente og deres nådesløse angreb på det religiøse hykleri. Eller læs Bjergprædikenen, hvis du vil vide noget om lovoverholdelse og hykleri.

Men den dag, det var barmhjertigheden, der drev dig – den dag, du fulgte dit hjerte – da åbnede Guds rige sig – da så du et glimt af Himlen på jord. Da var livet evigt. Da blev du født på ny af kærlighedens ånd. Og det spændende er, at ikke et ord af teksten forgår og ikke en tøddel af loven – intet bliver forkastet, men det bliver alt sammen levende i kraft af ånden. Selv dragen Puff kommer ud af sin hule igen – genfødt af ånd. Søg først Guds rige... så skal alt det andet gives dig i tilgift.

Og man kunne godt gå videre dybt ind i livet og tale om den ånd, der skabte verden og om at modtage livet i den ånd, hvori det blev skabt – som en gave og en opgave. Ikke som en plage eller en byrde. Ikke frygtsomt, fordi man frygtede ikke at være god nok. Frygt er ikke i kærligheden, siger Johannes, for frygt har med straf at gøre – ja, frygten bærer vel straffen i sig selv, og hvis man skal blive i de store billeder, så er frygt forbundet med Helvede – det modsatte af Guds rige, for det er frygten, der driver mennesker til vanvid – frygten for at miste – frygten for uretfærdigheden. Himmel og helvede er her og nu – det handler om vores måde at leve på.

Den, der tror på Jesus, påstår Johannes, *har* evigt liv og *er* gået over fra døden til livet. *Er* født på ny af den levende Guds hellige ånd. Jeg kunne egentlig godt tænke mig at indføre et 100 års forbud mod at bruge ordet tro, fordi det begreb, som oprindeligt var det smukkeste af alt – vores hjertes inderligste tak til livet – er gået hen og selv blevet forbundet med frygt – frygten for ikke at tro nok – frygten for straffen for ikke at tro nok. Selv troen er kommet i helvede, når den er blevet reduceret til en præstation, der skal kunnes.

Men der er vigtigere ting i livet end at tro på den måde – af frygt. Sand tro er ligesom kærlighed forbundet med handling, der består i at forlade sin frygt – forlade sit gamle liv og begive sig ud i det nye liv, som Paulus kalder livet i Kristus – den Kristus, der gik foran i frygtløshed og livsmod – så stærkt, så det stadigvæk smitter, dette: Frygt ikke for det nye liv. Slip den gamle frygt for smerten, og som de beskriver det allersmukkeste – gå med Kristus

gennem døden til livet – gennem smerten til den frydelige opstandelse – gennem nederlaget til sejren – gennem dommen til friheden – osv. Og tænk så på, hvad ånden vil sige til os i dag med alle disse fantastiske billeder. Tænk på den ånd, det er skrevet i, når det nu ikke skal tages bogstaveligt. Når det nu ikke skal tros! Det handler om vores liv her og nu – om det, vi vil forlade og det, vi vil tage imod. Det handler om at åbne os for det nye liv i Kristus – i kærlighed, barmhjertighed, medlidenhed og nænsomhed – og i kamp. Det handler om en daglig dåb, som Luther siger, den dåb, som netop forestiller en ny fødsel – et nyt liv – og hvilket liv!

Det levende vand

Den samtale, vi lige har hørt mellem Jesus og en samaritansk kvinde må vel egentlig siges at være et forbillede på al økumenisk samtale – altså samtalen mellem de forskellige religioner – ja, man kunne måske gå endnu videre og sige samtalen mellem alle forskellige livsopfattelser – f. eks mellem os danskere og indvandrere. Ja egentlig forstår jeg samtalen som et gedigent opgør med alle de forskelle, som mennesker til alle tider har brugt til at forsvare sig med overfor de fremmede kulturer og skikke.

Læg mærke til, hvordan alle de gamle prøvede identitetsfaktorer bliver pillet fra hinanden.

Mand-kvinde distancen – hele det sære neurotisk-erotiske skuespil, der giver sig udslag i undertrykkelse eller dyrkelse af kvinder, der f. eks skal gå tilslørede eller have mindre i løn for samme arbejde – eller skal sættes op på en urørlig piedestal – alt sammen ophæver Jesus med sin henvendelse, der nok så selvfølgelig bryder gennem alle kønsbestemte fordomme: Giver du mig ikke lige noget vand? Fra menneske til menneske!

Og så den religiøse distance – hele den forbandelse, der har hvilet og hviler over menneskeheden i form af det religiøse tyranni, der har adskilt mennesker fra hinanden og ophidset mennesker til had og vold i Guds navn – men tro mig, kvinde – der kommer en tid, hvor det hverken er på dette bjerg eller i Jerusalem, Gud skal tilbedes – men i ånd og sandhed! Gud er ikke jødernes Gud eller de kristnes Gud eller muslimernes Gud – nej, Gud er ånd, og det er i hans ånd, vi skal leve som mennesker – som hans frie børn.

Og sørme om Johannes ikke også inddrager en tredje og hyper aktuel distance: Overfladiskhedens distance: Gå hen og hent din mand og kom herud, siger Jesus. Jeg tror måske ikke, man skal tage det for bogstaveligt – snarere noget i retning af: lad mig høre, hvad du har viet dit liv til – hvad du lever for.

- Ikke for noget særligt – ja, jeg skal jo hente vand og sådan...

- Nej, der sagde du et sandt ord. Du lever ikke for noget særligt – ja, du har engageret dig i snart det ene og så det andet, men der var ikke noget af det, der holdt – det var mest for sjov – ganske interessant, indtil der dukkede noget mere interessant op i livsholdningernes supermarked.

Jeg har tit tænkt på, om det ikke var netop hendes overfladiskhed, der gjorde hele denne vidunderlige samtale mulig – hendes mangel på *commitment*, som de højkirkelige englændere ville sige – hendes mangel på virkeligt engagement – religiøst, holdningsmæssigt – måske også moralsk. Jo, for så ville der være godt nyt til alle os overfladiske, der ikke rigtig kan vie os til en bestemt religion eller livsholdning – som ikke rigtig kan falde til ro i en fattet tro på Gud, sådan som vore forfædre har overleveret det, men hele tiden er på udkig efter noget mere – som denne kvinde, der løber hjem og fortæller om Jesus: Mon ikke han skulle være Messias – Kristus? Verdens frelser fra al religionens forbandende tyranni. Ham der ikke kom for at befri os *for* hinanden men *til* hinanden.

Og sådan vender Johannes måske op og ned på det hele, sådan som evangeliet jo så ofte vender op og ned – også på vores dårlige samvittighed – ikke for at provokere borgerskabet eller religionernes købmænd men for at promovere Jesus – den Jesus der gennembryder alt det, der binder os og holder os fra hinanden som mennesker og formidler nyt liv – nyt fællesskab på tværs af alle fordomme, grænser og skel: Det er mig – den, der taler til jer! Se på mig gennem dit medmenneske. Og så er der ikke længere forskel på mand og kvinde – jøde og græker og samaritaner og dansker – træl og fri – indfødt og indvandrer - thi alle er vi ét i Kristus.

Kan I mærke befrielsen i det her, sådan som denne samaritanske kvinde kunne? Ikke bare befrielsen fra de religiøse eller kulturelle og tids- og stedbestede konflikter – men befrielsen fra os selv så at sige? Fra alt det, som gør mig til mig og skaber min såkaldte personlighed. Opregner alt det, jeg skal gøre mig gældende med: min slægt, mit land, min kristendom, min tro, min livsholdning. At det netop skulle være denne højtbesungne personlighed, som vi bruger så meget af vores tid på at skabe os - der er den værste hindring for at kunne mødes for alvor med min næste. Det er godt nyt til de overfladiske og søgende – men det er ren tågesnak for enhver personlighed – og dybt forargende for enhver troende kristen, jøde, muslim eller ateist.

Der var en anden samaritaner, som også så stort på al religion og kultur og sin egen personlighed, da han fandt en blødende mand i grøften – endda en jøde – og lod sit hjertes inderlige menneskelighed og medlidenhed skubbe alt andet og ethvert forbehold til side – og jeg tror, det er der, Johannes også vil have os hen, når han igen og igen søger at gennembryde alle vores forbehold og distancer overfor livet selv – og livet er nu engang bundet til vores forhold til vores nærmeste – til hvem som helst vi møder på vores vej. Og vores

menneskehjerte ved det godt – det lille bange hjerte, der higer efter fællesskab, men som så sjældent kan komme til for alle de personligheder og skel og grænser, vi fornøjer os med at sætte mellem hinanden.

Alle de gange mennesker i Guds navn har bedrevet de største uhyrligheder – lige fra de store religionskrige og folkedrab og udryddelse af jøder til den lille infame racisme, kvindeundertrykkelse eller undertrykkelse af de anderledes eller de fremmede. Det kommer ikke af sig selv, som det er blevet hævdet, fordi vi mennesker er onde ind til marven. Nej, det kommer fordi der er nogen, der fortæller os, at det er det rigtige at gøre – og det kan være både præster og politikere – men det kommer udefra. Og vi tier og samtykker.

Intet menneske, som ikke er blevet opdraget til det på den ene eller anden måde eller indoktrineret til frygt, vil finde nogen glæde i at gøre ondt mod andre mennesker. Så tanken om, at vi skulle være så gennemsyrede af synd, så vi bare ikke kan lade være med at gøre det onde – og derfor kun har Guds nåde at håbe på – den tror jeg ikke længere på. Jeg tror, vi i langt højere grad end vi forestiller os, kan vælge, hvad vi vil. Det er det, der hedder frihed og samtidig ansvar for vores liv – for vores næstes liv og for vores samfunds liv. Vi gør en forskel uanset hvad.

I dag henvender Johannesevangeliet sig til os med et levende budskab, der jo ikke bare kommer og sætter sig på vores hjerte af sig selv – men som for det første skal forkyndes og for det andet skal vælges og modtages, så vi handler efter det. Så det ændrer vores liv.

Og så er vi tilbage ved denne kætterske tanke om, at vi kan vælge døden og vi kan vælge livet. Tanken om, at kristendom – at budskabet om Guds grænseløse kærlighed har konsekvenser for vores liv – for os selv og for vores nærmeste – og såmænd også for vores samfund.

Jeg tror, det er det, Jesus mener, når han taler om at tilbede Gud i ånd og sandhed og samtidig afskaffer templer, katedraler, præsteskaber og hellige steder. Det hellige – j det er selve livet – livet med hinanden – livet i vores dagligdag – snakken ved en brønd - for ånd og sandhed kan jo ikke begrænses på nogen måde – f.eks. til hyggen og freden i kirkerummet.

Dit liv er helligt – dit medmenneske er helligt – den jord, du går på er hellig, som din dagligdag er det – og det er hykleri at begrænse det hellige til særlige tider og steder. At begrænse evangeliet, sådan som det er blevet moderne.

Derfor kan der opstå gudstjeneste overalt, hvor mennesker er sammen i Guds navn – og det vil vel så sige dér, hvor mennesker lader deres menneskelighed komme til orde og til udtryk i handling i kærlighed og i ærbødighed mod det hellige medmenneske.

Det er vel så det, der er at dyrke Gud i ånd og sandhed, og mange gange lykkes det ikke – for der så meget, der holder os borte fra vores menneskehjertes inderste guddommelige tilbøjelighed – men det skal dog aldrig få os til at erklære os for uduelige og uforbederlige syndere, som intet kan selv. Vores ganske enkle livserfaring benægter det, for alle har vi mødt

medmennesker, det gjorde usigeligt godt at være sammen med – mennesker som hjalp os - som højnede os med deres respekt eller deres livsglæde eller med deres åndelighed, og historien om mennesket er fuld af den slags guddommelig menneskelighed, som minder om vores herre og mester og bror – den Jesus fra Nazareth, de kaldte Guds søn og Kristus, fordi han var Guds udtrykte billede – Guds mening med ethvert menneske.

Alt det kan vi jo så af bitter erfaring benægte og fortsætte med at slå os igennem i denne onde verdens jammerdal, hvor enhver er sig selv nærmest, og det handler om at være stærk og overleve. Men vi kan også vælge at lade det fællesskab, vi tager del i om lidt ved nadverbordet – fællesskabet med hinanden og sammenspistheden med den Jesus, vi kalder Gud, fordi han bar og han bærer Guds ånd videre til os – vi kan vælge at lade det fællesskab være begyndelsen til en ny menneskelighed, og vi kan vælge at lade Guds ånd fylde os, så vi selv bærer den videre ud i vores liv med hinanden.

Det levende ord

Fire gange har jeg oplevet at blive far, og det er jo et ufatteligt mirakel at opleve sådan et helt nyt menneske komme til verden. Goddag. Alle fire var sunde og raske og er det heldigvis stadigvæk, men det fjerner ikke den angst for at miste dem, der følger med. Med det at få et nyt lille barn lagt i hænderne så at sige bogstaveligt talt, følger den enorme glæde og stolthed, men selvfølgelig også den livslange bekymring, som vi kunne kalde kærlighedens bekymring. Liv og glade dage, men altid sådan ligesom lidt på lånt tid, fordi vi kender livet, hvor nemt det kan gå galt med det hele.

Som nu denne kongelige embedsmand i dagens tekst fra Johannesevangeliet, der oplevede den værste af alle bekymringer: frygten for sit barns liv. Rædslen for den totale meningsløshed, der ligger i at miste sit barn. Johannesevangeliet spiller altså på vores værste frygt i denne fortælling, som kommer til at handle om tillid. Den desperate far henvender sig til Jesus, fordi han har hørt et rygte, måske, og han klynger sig som alle forældre til det sidste halmstrå: Hjælp mig, min søn ligger for døden!

Og så begynder den store mester ellers at skælde ud på den almindelige vantro: Hvis ikke *I* får undere at se, tror *I* ikke...

Ja, hallo – det er meget muligt, men kom nu med og helbred mit barn, før han dør!

Det sker flere gange i evangelierne dette mærkelige, at Jesus beskrives som tungnem og med en fantastisk mangel på situationsfornemmelse, før han endelig fatter, hvad det her drejer sig om. Manden kommer altså ikke med et teologisk debatoplæg, men med en fars desperate råb

om hjælp. Og så skifter Jesus ligesom tone. Det er som om, han først nu hører og ser manden, og så kommer vel fortællingens pointe, nemlig dette, at et ord er nok – ordet: din søn lever! Så nu kan du godt gå hjem.

Nogle gange når vi hører om disse helbredelsesmirakler, skildres de meget detaljeret. Jesus lægger hånden på de syge eller blander ligefrem jord og spyt og lægger det på blindes øjne, men her er et ord altså nok, og på det mægtige ord, går manden hjem, og det er hans fortjeneste ifølge Johannes. Manden troede Jesus på hans ord og gik hjem. Sådant. Han kunne jo godt have tryglet ham om at komme med og lægge hånden på det syge sted eller hvad ved jeg, men nu troede han altså på, at det var nok med sådant et ord på lang afstand – og så går han hjem – og vi taler altså om en dagsrejse mindst - og får at vide, at han troede rigtigt, for netop da Jesus havde sagt: Din søn lever! havde feberen forladt den syge.

Og han og hele hans hus kom til tro, som der står så forkert. De kom ikke til tro, men til vished, for troen havde han jo allerede. Det var jo den, der bar ham på den lange ensomme vej hjem. Så måske burde vi oversætte det: de blev døbt.

Fortællingen er selvfølgelig som hele Johannesevangeliet skrevet, for at også vi må komme til tro. Dette er skrevet, for at I skal tro, at Jesus er Kristus, Guds søn, og for at I, når I tror, skal have liv i hans navn. Sådant slutter evangeliet, men spørgsmålet er så unægtelig, om det virker. Virker sådant en mirakelfortælling på os oplyste mennesker i Danmark, sådant at vi kommer til tro og får liv i Jesu navn?

Måske. Måske ikke. For mit eget vedkommende må jeg sige nej, ikke umiddelbart som den står, men på den anden side vil jeg heller ikke forkaste fortællingen, for jeg vil så forfærdelig gerne have mere liv, og derfor kan jeg ikke slippe evangeliet. Jeg tror på, at der gemmer sig et umådeligt liv i evangeliernes fortællinger om denne Jesus fra Nazareth, og derfor er jeg som manden i fortællingen på vandring efter syn for sagn. Jeg tror, at fortællingen vil åbne sig – også for mig, så også jeg kan øse af det liv, jeg tørster efter. Og derfor er gudstjenesten så vigtig for mig, fordi jeg her oplever en fælles sult og tørst efter mere liv – efter frimodighed – oplever fællesskabet med alle dem, som er gået forud og har givet deres besyv med på den ene eller anden måde – og ikke mindst fællesskabet med jer omkring denne vandring – denne pilgrimsvandring mod livet – livet i overflod, som Johannes taler om hele tiden. Denne herlighed af liv.

Så jo, jeg tror på Johannes, når han lover mig liv – liv og glæde i overflod. Og det vil jeg opdage, når jeg kommer hjem, så at sige – eller måske når jeg opdager, hvad det egentlig er, jeg længes efter – det, Johannes kalder liv. For den kongelige embedsmand var det klart nok helbredelsen af hans døende søn, der var liv og glæde, for livet ville ikke længere give mening uden ham. Sådant er det. Men det er vel bare et eksempel på den længsel – den livslængsel, de fleste af os forhåbentlig har – livsbegæret eller tørsten efter liv. – mere liv!

Selvfølgelig kan man slå sig til tåls og lade stå til. Vi har det jo for så vidt godt nok, og vi skal ikke forlange mere, og sådan er livet nu engang, og hvem har sagt, at det skulle være let? Og vi skal ikke klage. Vi har det såmænd da godt i forhold til så mange andre. Det er de færreste af os, der oplever den tragedie, det er at miste sit barn. I gamle dage var det vist mere almindeligt, og andre steder i verden hører det ligesom med, så på den måde har vi jo drevet det vidt, kan man sige.

Vi kan godt dø allerede her og nu, hvis vi vil – eller leve som døende og få det bedste ud af den sølle tid, vi har tilbage. Embedsmanden kunne jo også have givet op og sagt som Job: Herren gav – Herren tog – og det er sikkert alt sammen godt nok, når det nu ikke kan være anderledes. Eller det er skæbnen – eller karma! Det er Guds vilje – og den ske, som vi siger. Men det gjorde han ikke! Og vi kan jo også leve som levende – og så kan man aldrig få nok – aldrig slå sig til tåls. Så må man ud i livet – på vandring mod nye mål og nye horisonter – nye opgaver. Nye håb. Hvorfor skal der for eksempel være så stor fattigdom med stor børnedødelighed andre steder i verden? Er det for at vi kan have gode kår? Er det ikke noget, vi skal gøre noget ved? I det mindste undre os over?

Og det er måske netop det, som Johannes kalder tro. Tro på livet. At livet er det hele værd. Vandringen. Længslen. Kampen. Bøvlet. Ja, sorgen og smerten, men først og fremmest kampen. Den kamp, som kommer af din livstørst, som aldrig slukkes helt, så længe du lever. For sådan er livet ikke. Færdige bliver vi aldrig.

Og Gud i Himlen hvor er sådan en opfattelse af tro på livet forskellig fra den gængse opfattelse af tro, som går på det modsatte: at når man er troende, så er man færdig. Så er man kommet hjem! Så er der ikke mere – ikke andet end at vogte over sin tro – og ikke mindst andres tro – om den nu er den rette – dvs. ligesom min. Og så går snakken om det – eller rettere retssagen om, hvem der har ret, og så bliver fællesskabet et fællesskab om den rette tro, som vi alle skal være enige om, hvis vi vil være med i det gode selskab af troende mennesker, som Gud elsker frem for alle andre.

Det fællesskab vil jeg nu helst være fri for. Det minder for meget om andegårdens fællesskab af fede ænder, der ikke hverken kan eller tør løfte vingerne mere, og som dukker hovedet ned i andedammen, når vildænderne flyver forbi højt højt oppe på deres vilde flugt mod nye horisonter, som andegårdens ænder ikke aner det mindste om, og som de derfor benægter og forbyder al tale om. Don't Look Up, som det hedder i en amerikansk film om benægtelsen af det meteornedslag, der uundgåeligt rammer jorden. Don't look up!

Johannes vil have os med på flugten – på vandring sammen mod mere liv. Johannes vil så lidt som Jesus selv have fred og ro – og slet ikke, som det synes at være målet med det gode kristne liv: den evige fred. Vorherre bevares. Hvad skal jeg med den? Andet end at kede mig ihjel? Hvorfor er det mon blevet det største af alt, denne evige hvile, som kirken har forkyndt

– måske fordi samfundsmagten gerne ville holde os i ro, så vi ikke gør oprør, men lever pænt og fredeligt og adlyder, som vi skal som ænderne i andegården. Og det er jo også blevet udråbt som en god kristen dyd: at adlyde øvrigheden eller for den sags skyld andegårdens ejer. Men det er ikke evangelisk kristendom at adlyde blindt eller få fred i sit liv, når nu livet ligger derude og venter på os i al sin formidable storhed – det uendelige evige liv, som kalder på os, fordi vi er mennesker – skabt med vilde hjerter, der aldrig – aldrig kan få nok.

Manden troede Jesus på hans ord og gik... Det ord, som bedyrede ham, at han ikke gik mod døden, men mod livet, og på det levende ord begav han sig ud på sit livs vandring. Hvor mange gange er han ikke standset op, fordi han har mistet troen på livet og har søgt blot at udskyde det uundgåelige budskab, han frygtede mest af alt: Din søn er død. Men så har livets ord alligevel skubbet ham videre: Gå kun hjem, din søn lever. Jeg tror. Hjælp min vantro.

Der er der, vi er i dag, hvor vi hører dette livets ord ved vores gudstjeneste – på vores vandring, hvor vi får livets mad og drikke med som det måltid, der vækker vores livstørst og gør os sultne efter mere liv, som en aperitif, der skal skærpe vores sanser for livet i al dets vidunderlige skønhed og smerte og længsel og håb – og begive os frimodigt ud i det alt sammen med tro og håb og kærlighed.

Denne gudstjeneste bliver holdt, for at vi skal tage livet – vores liv – og leve det med kærlighedens begærlighed – for at vi skal elske det og kæmpe for det, vi elsker. Så tror jeg på, at livet selv vil komme os smilende i møde med det bedste af alle budskaber – det, vi længes aller mest efter.

Vil du være rask?

Egon har en plan – skidegodt, Egon! En plan, der vil gøre dem alle sammen til millionærer på Mallorca.

En af grundene til, at vi holder så uendeligt meget af Olsenbanden er, tror jeg – at de tør det, vi andre ikke tør – ja, først og fremmest Egon tør realisere de mest vanvittige foretagender for at nå deres mål. Han tør – og han bliver ved med at turde, selv om det går galt den ene gang efter den anden, fordi han er omgivet af hundehoveder, lusepustere, skidesprællere og socialdemokrater – og vi elsker ham for det – alle vi, der ikke tør, for sæt nu det gik galt. Så er det godt, vi har Egon Olsen, der kan ville og turde for os... for vi elsker forbilleder – nogen at se op til, når vi nu ikke selv tør leve så meget!

Jeg kommer til at tænke på det her i forbindelse med dagens barske og tragikomiske historie om den stakkels mand, der har ligget syg i 38 år og set på, hvordan andre i samme situation

som han selv blev helbredt og kom ud i livet så at sige ved hjælp af gode venner. Den, der kom først, når vandet kom i oprør – det er en fuldstændig vanvittig fortælling som hentet ud af Jysk Sengetøjslagers reklamekampagne - den der kom først, blev helbredt for alt. Men denne her stakkels mand havde ingen, der kunne hjælpe ham – og han var desværre lam på 38. år!

Men så sker det en skønne dag, at Jesus kommer hen til ham og spørger, om han ikke gerne vil være rask. Jo, men jeg kan jo ikke, svarer staklen – mens jeg er på vej, så kommer en anden før mig. Man må altså forestille sig den vanvittige situation, at den lamme, hver gang vandet kommer i oprør, prøver på at mase sig ned til dammen for at komme først – men det er selvfølgelig forgæves. Hver gang kommer der en eller anden blind eller døv eller spedalsk og plumper i før den lamme! Man kan se det for sig.

Men så uden videre snak får denne stakkel nu pludselig befaling om at tage sin bære og gå. Og det gør han så for første gang i 38 år – men det skulle han ikke have gjort, for det viser sig, at det er sabbat – jødernes helligdag, og på den dag må man ikke arbejde og altså heller ikke bære på sin bære. Kan I mærke den sprudlende ironi over den jødiske lovtrældom, der bobler ud af fortællingen sammen med tragedien? Dér går han – helbredt efter 38 år – ud i livet. Nu skal der leves – nu skal alt det forsømte indhentes. Og så når han måske nogle få skridt, før religionens tunge, livsforplumrende og livsforpestende bud rammer ham. Hov hov! du dér! Du må ikke bære din bære på en sabbat! Det må man ikke! Og tragedien er jo så, at han ydmygt finder sig i, at disse jøder forpester hans nyvundne liv og frihed og undskylder sig som Adam i Paradis: Det er ikke min skyld – det var ham, der gjorde mig rask, der sagde, at jeg skulle!

Egon Olsen derimod havde måske nok bøjet sig i første omgang af nødvendighed, men oppe hos Yvonne og Keld over en stille bajer ville han have sagt, som kun han kan sige det: Dette her finder jeg mig ikke i! Og så ville de sikkert have hugget den syvarmede lystestage fra Templet. Skidegodt, Egon! I øvrigt ville Egon Olsen heller ikke have fundet sig i at være lam i 38 år. På en eller anden måde ville han have snydt de andre.

Men ikke denne helbredte mand. Ydmygt kryber han for præsteskabet, og senere angiver han sin frelser til jøderne: Det var ham dér Jesus fra Nazareth, der gjorde mig rask! Det hele er hans skyld! Hvad mon han tænkte, da denne Jesus ikke længe efter bar sit kors gennem Jerusalems gader på vej mod sit Golgata – og det måtte han godt, for det var bare en ganske almindelig fredag? *Det var ham, der gjorde mig rask!*

Vi har brug for nogen at se op til – nogle idealer, der kan leve for os – gøre det, vi ikke selv turde. Men hvis vi ser op til Jesus, så hænger han altså på et kors – dømt af verden som en forbryder – en latterlig person...

Det er altså en af de mærkeligt intense fortællinger, som ikke er til at få hold på, og som man ikke kan gøre sig færdig med – måske fordi den har noget på os. Den er som en af de græske ikoner – gudebilleder, som man kan se og se på, indtil det pludselig går op for en, at det er ikonen, der ser på dig og måske gennemskuer dig. Og sådan også med denne fantastiske fortælling, der glimter af sprudlende humor og dyb tragedie – af kærlighed og smålighed – frihed og fængsel – liv og død.

Jesus siger det igen og igen til de helbrede – dette egentlig så overflødige: Tag din bære – tag din seng – eller som han også siger det: Tag dit kors på dig! Altså, du skal ikke glemme fortidens lammelser eller synder eller triste skæbne – nej tag det op og tag det hele med ud i dit nye liv, som ikke er nyt, fordi vi slår en streg over det gamle, men er nyt, fordi jeg nu lever på hans mægtige Ord, der taler til mig som til alle - af kærlighed men også med sandheds ånd – den sandhed som ikke fornægter noget som helst men befaler mig at tage hele mit liv op, sådan som det er – sådan som det nu engang er fat med mig. Ikke altid lige behageligt sådan at slæbe rundt på sin fortid – men sandt!

På den måde er Jesu forkyndelse anderledes – det er friheden på sandhedens grund, hvor intet glemmes eller fortrænges eller forties eller lægges bort – men sådan som du er, kaldes du uden videre frelst og fri, for det er dig og hele dit liv, Guds kærlighed gælder – og ikke kun dit gode jeg – dit elskværdige jeg.

Ja, mister vi end troen på os selv, fordi vi ikke duer til noget, fordi vi er overvægtige og dovne og indadvendte og ensomme og aldrig kunne drømme om at vove noget som helst, forbliver Gud dog tro, for kærligheden kan ikke fornægte sig selv. Den kærlighed, der elsker betingelsesløst og grænseløst!

Vil du så være rask? Med alt hvad det indebærer?

...nu fra dit leje stå op til livet og bær din byrde og gå så trostigt ad egne veje. Men husk: Et menneske skal du være... Sådan synger K.L. Aastrup i sin salme om Betesdasøjernes buegange, og det er måske netop frihedens pointe: at få mod til at være et sandt menneske. Ikke undertrykt af religionens snærende forskrifter og idealer. Heller ikke af din egen bekymring for dit misbrugte liv eller for din måde at være på, men fri til at være et sandt menneske – et sandt menneske, der tør leve på kærlighedens betingelsesløse grund – båret frem gennem livet af Guds kærlighed. Aastrup slutter sin salme: *... fra egne veje at kunne vige – en broders ansigt ved mødet kende – det er på jorden min Faders rige.*

Det var det han gjorde, Guds søn, der blev et menneske, ja, en bror for den lamme og så stort på alle forskrifter og al religion og alt muligt og også så stort på den ynkelige smålighed, der kom ud af hans brud på alle regler og naturlove – den ynkelige smålighed, der til sidst bragte frelseren, medmennesket på korset som en latterlig forbryder. Han veg fra sin egen guddommelighed og blev et medmenneske fuld af kærlighed, og historien om ham bliver vi

aldrig færdige med, for den taler alligevel til os og den tiltaler os – også selv om vi normalt foretrækker fornemmere forbilleder end Guds søn, der hænger på sit kors, fordi hans kærlighed var så umenneskeligt stor. Slippe ham kan vi alligevel ikke, og det er vel derfor, vi trods alt hvad de siger, alligevel holder gudstjeneste i dag.

Det levende brød

Dengang Jesus lavede vand til vin ved brylluppet i Kana fortæller Johannes om en lidt pinlig episode, der gik forud, hvor Jesus temmelig groft afviser sin mors bøn om at hjælpe de forlegne bryllupsfolk: Hvad vil du mig, kvinde? Min time er jo endnu ikke kommet! Den samme underlige tilbagevisning mødte vi i fortællingen om den kanaanæiske kvinde, hvor Jesus groft afviser og ydmyger hende, før han endelig gør noget for at hjælpe hendes datter. Og i dag hører vi så igen, hvordan Jesus tilsyneladende koketterer med sin magt og bekymret spørger Filip: Nå for Søren, hvor skal vi få mad fra til alle de mennesker? Det er jo ikke sådan, at han bare gør tingene og smilende går rundt og helbreder og skaffer vin og vand og mad i et væk til de syge og de sultne og tørstige. Der følger altid et ord med - et underligt ord. Det er der nok flere grunde til.

Vi skal altid huske på Moses, når vi hører om Jesus. Meget ofte beskrives Jesus som et modbillede til Moses eller til profeterne - f.eks. i dag, hvor der ikke er nogen tvivl om forbindelsen mellem mannaunderet under ørkenvandringen og bespisningsunderet, og det spørgsmål, som Jesus stiller til Filip, er jo netop folkets spørgsmål til Moses: Hvor skal vi nu få mad fra til så mange? Og fortsættelsen handler om folkets utilfredshed og længsel tilbage mod Ægyptens kødgryder. Hvad skulle vi herude i ørkenen blot for at dø af sult og tørst, når vi kunne have haft det så udmærket godt i Ægypten? Godt nok slog farao alle vores drengebørn ihjel, men det var sikkert en udmærket ordning, når det kommer til stykket, og godt nok var vi under pisken dagen lang, men vi fik dog mad, Moses. Hvorfor bragte du os denne uudholdelige frihed?

Og hvorfor var 5000 mænd foruden kvinder og børn nu taget den lange vej over på den anden side af Genesaret Sø. Jo, det var de, fordi de havde set, hvordan Jesus kunne helbrede de syge. Og det er jo godt nok, og hvem ville ikke gøre det, og da de så ovenikøbet bliver mætte derude i ødemarken, ja, så vil de naturligvis gøre ham til deres konge, så Jesus må trække sig tilbage fra dem - helt alene. Der er noget, de har misforstået. Noget afgørende.

Jesus kom ikke for at helbrede. Han kom heller ikke for at skaffe mennesker mad eller vin eller brød, så de kunne leve en ubekymret tilværelse. Det var præcis det, Fristeren fristede ham til derude i ørkenen: Giv folk hvad folk vil have. Giv dem brød og skuespill! Men det ville han ikke. Og når han gjorde det alligevel: helbredte syge, skaffede vin og vand og mad til de tørstende og sultne, så var det altid med et eller andet bestemt formål - for at vise noget vigtigt - noget glemt - til mennesker. Dramaet stod altid i forkyndelsens tjeneste. Og når mennesker ikke forstod det, men blot stirrede sig blinde på begivenheden: helbredelsen, underet - og slet ikke så, hvad underet vidnede om - forkyndte - ja, så var det, han fra at være underfuld blev underlig og afvisende. Træt, tror jeg - træt til døden - og Påsken, jødernes fest, var truende nær. Og hvor ofte har jeg ikke villet samle jer... men I ville ikke!

Hvad var det så, han så gerne ville forkynde med alle disse dramatiske begivenheder? Frihed, tror jeg - først og fremmest frihed. Og det lyder jo umiddelbart som noget dejligt - jeg havde nær sagt befriende, men friheden er vel egentlig noget af det mest besværlige, der findes.

Jeg tænker så tit på, hvor det må være dejligt at være jøde eller muslim for den sags skyld - at have en religion, hvor man aldrig var i tvivl om, hvad der var rigtigt eller forkert. Det står der jo i den hellige skrift: Bibelen eller Koranen. Man kan bare slå op eller spørge rabbineren eller imamen. Sådan skal du leve - sådan skal du gøre. Og så alle disse dejlige traditioner, som holder mennesker fast i religionens sikre favn: spisereglerne, adfærdsreglerne, festerne, fasterne, bønnerne, højtiderne. Jeg tror egentlig mange mennesker føler sig tiltrukket af religionens mere ukomplicerede liv - og det samme kan man vel sige om den katolske kristendom og mange andre kirkesamfunds. Et liv i faste rammer så at sige, der minder os om vores lykkelige barndomsliv under fars og mors omsorg.

Men det er som om, vi her i Danmark er blevet velsignet med en særlig usikkerhed omkring kirke og kristendom, som gør det hele meget besværligt - f.eks. i den såkaldte dialog med muslimerne her i landet, der jo efter sigende tager deres kristendom noget mere alvorligt end vi gør. Og det er der vel trods alt en del danskere, der falder for - denne såkaldte alvor med religionen, som man måske et eller andet sted savner i sit fortravlede liv og godt kan huske fra sine bedsteforældres tid.

Men så er det, vi altså skal vælge - og det er måske det positive ved dialogen med andre religioner - vi skal vælge, hvad vi helst vil: religionens sikre og trygge favn eller livets usikre alvor. Den underlige alvor, som Jesus prædikede, og som han også udtrykte med sine handlinger - ja med hele sit liv, og som han ufortrødent kalder sandheden. Hans liv var altså et opgør med religionens tryghed og sikkerhed og ét stort lidenskabeligt kald ud i den besværlige frihed, hvor intet tilsyneladende er sikkert, og hvor alt kan ske, fordi du får lov til - eller rettere får befaling til at være dig selv - får befaling til selv at vælge dit liv med ansvar for det alt sammen.

Det er selvfølgelig ikke til at bære sådan en frihed og sådan et tungt ansvar, og derfor længes vi så tit tilbage til slavetilværelsen i ly af religionen, men her i kirken får vi altså ikke lov. Vi bliver holdt fast på vores frihed og på vores ansvar med den store store åbenbaring af, at Gud aldrig vil dømme os eller straffe os, når vi bliver skyldige - og det bliver vi, det hører med til friheden - for Gud er uendelig, grænseløs kærlighed – den kærlighed, der ofrer sit dyrebare liv for de bødler, der står og latterliggør ham – for de mennesker, der hverken ville eller kunne begribe, hvad der var meningen med hans ord. Den dybe kærlighed, som Påsken handler om.

Dybest set handler det vel om at turde være fri i tillid til dén kærlighed - og fortabelsen, som de gamle snakkede om så tit, ligger aldrig nogensinde i forkert opførsel eller i handlinger, der pådrager dig skyld, for din skyld er allerede for længst sonet, og det skal ingen nok så from farisæer eller hellig prælat komme og lave om på – nej den virkelige fortabelse ligger altid i frygten – i løggen – i mistilliden til dig selv eller til livet, så du ikke tør være dig selv, men lader religionen eller alle mulige andre hensyn bestemme over dit enestående liv. Og det kan vi ikke være bekendt, for vi er her som bekendt ikke for sjov. Vores liv har en enestående betydning, som vi ikke må gemme væk af forloren skyldfølelse eller angst for livet. Synd er ikke at gøre noget forkert – nej det er synd, hvis vi ikke tør gøre noget overhovedet udover det forventede, fordi vi hverken tror på Guds kærlighed eller på os selv.

Og så tror jeg nok, jeg alligevel holder mig til den Kristus, som allerede for længst har valgt mig – også selv om han ikke vil lade mig være i religionens trygge favn men hele tiden koster mig ud i livets usikkerhed og ovenikøbet befaler mig at være glad og levende og bruge mig selv, der hvor jeg nu kan. Jeg blev jo ikke skabt for ingenting! Det er måske det, Paulus mener, når han formaner korinterne til at give, som enhver har *hjerte* til – altså ikke efter nogen forskrifter men *af hjertet* – glad og gerne – ikke vrangvilligt eller under pres – religionens eller forventningens enorme pres. Derfor elsker Gud en glad giver – altså en, der giver, fordi han vil – ikke fordi han skal! En, der tør lytte til sit eget menneskehjerte før alle de forbandede hensyn ødelægger det hele.

Og nu kan vi så gå herfra uden anvisninger på, hvordan vi skal opføre os som kristne - men med velsignelse til at leve vores liv, som vort hjerte tilsiger os det – som vi selv vil og kan og tør i tillid til den kærlighed, der kan bære os igennem det alt sammen. Det er det, gudstjenesten og livets fortælling vil give os mod til også i dag, og det er alligevel større og friskere og mere ægte og livsbekræftende end både Moses og Muhammed tilsammen.

Opgør med religionen

Jeg er det levende brød. Jeg er det levende vand. Jeg er verdens lys. Jeg er vejen, sandheden, opstandelsen og livet. Jeg er! Brød, Vand. Lys. Liv. Opstandelse. Jeg er alt, hvad der skal til. Alt hvad der er godt. Jeg er din stemme – dine ord. Jeg er din kærlighed – dit øjes lys. Jeg er din krop – dit kød og blod. Jeg er din længsel – dit liv. Jeg er ... dig!

I Johannesevangeliets mystiske sprog fortæller Jesus om sig selv, og med alle disse fantastiske billeder ophæver han enhver afstand mellem sig selv og sin menighed. Jeg er vintræet – I er grenene, siger han. Vi er ét med hinanden. Den samme saft gennemstrømmer os. Mit blod strømmer gennem jeres årer – min ånd gennemtrænger jeres ånd – min tro og min længsel er jeres tro og længsel – og mere endnu: jeres død er min død og min opstandelse er jeres opstandelse. For vi er ikke længere adskilt i tid og rum – vi er ét – ét i Gud – ét i kærlighed. Det er voldsomt – det er stærkt med denne mystiske forening – denne sameksistens eller sam-væren, som Johannes lægger op til i sit evangelium, og som tillader sig at mase sig på og gå ind og pille ved hele min selvforståelse som individ.

Det er selvfølgelig først og fremmest et opgør med al normal gudsdyrkelse. Den religiøse tilgang til Gud, der jo netop markerer forskellene – de himmelråbende og uoverstigelige forskelle på den guddommelige Majestæt – hele det guddommelige parnas – og så os små mennesker. Det kalder på underdanighed, tilbedelse, frygt... Nej, siger Johannes, nu er tiden kommet, hvor Gud ikke længere skal dyrkes i templer eller på hellige bjerge af frygtsomme undersætter men i ånd og sandhed af frie mennesker. Hvor Gud ikke skal dyrkes som noget andet – noget udenfor menneskelivet - men som noget, vi bærer inden i os – noget, vi har – noget vi *er* i kraft af den Kristus, der gav sig selv og med ham alt til os, så vi er ét.

Med Johannesevangeliet er hele livet lagt i vores hænder. Alt er blevet os givet, og opgaven for den kristne menighed og det kristne menneske er så selvfølgelig at tage imod denne gave – påtage sig livet og livets ansvar med alt, hvad det indebærer.

Hvorfor er det så svært? Måske fordi vi gerne vil sørges for – fordi vi ikke kan slippe tanken fra vores barndom om, at nogen passer på os og tager sig af os og derfor har en tilbøjelighed til at gøre Gud til en reserveforælder, der opdrager os, straffer og belønner os, sådan som mor og far gjorde, da vi var små. Sådan som Israels Gud gjorde det under ørkenvandringen, når han greb ind og lempede hist og her, så det ikke gik helt galt – sendte vand, når de tørstede, vagtler og manna, når de sultede – straffede, når de forbrød sig og dyrkede guld i stedet for Gud og lønnede, når de var ordentlige. Sådan en Gud er rar at have, når tilværelsen bliver uoverskuelig – og det er tilværelsen tit – sådan en Gud skal vi bruge til at overleve med. Han skal hjælpe os igennem livet og klare ærterne for os - men det er ikke sådan en Gud, Jesus forkynder.

Hør nu her, siger han, jeg kan da godt give jer mad, når I sulter, for jeg er af Gud – og så mætter han 5.000 mennesker med et par brød og lidt fisk. Sådan som *jeres* Gud gjorde det dengang i ørkenen. Det er bare ikke så vigtigt – det er ikke det, der er det afgørende, og I skal ikke gøre mig til konge af den grund. Maden har ingen betydning – det er livet, der betyder alt. Om du så overlever nok så meget – så dør du dog til sidst. Og så kommer denne mærkelige påstand om, at det, Jesus giver, er Livets Brød, som ikke blot mætter for en stund men for altid, og at livets brød er ham selv, sådan som vi opfører det, hver gang vi holder nadver sammen og får næring til evigt liv ved at spise hans legeme og drikke hans blod. Eller det levende vand, som vi bliver døbt i – igen for at blive ét med ham, der siger om sig selv: Jeg er det levende vand. Bliv i mig!

Alt er os givet. Det er synd at forveksle liv med overlevelse, så overlevelse bliver det egentlige – det, det kommer an på. Mad og drikke. Ting og sager. Der var engang en måge, der ikke ville leve som de andre måger i flokken. Den hed Jonathan Livingston – det betyder Guds levende gave. Den fløj på sin egen måde og i sit eget tempo – og den brød sig ikke om at slås med de andre måger om fiskeaffald og efterladenskaber på lossepladsen. Den ville hellere ud og opleve nyt – se nye ting – sætte rekord i flyvning – gøre hvad ingen anden måge nogensinde havde vovet. Prøve kræfter med dette liv for at se, hvor meget det kunne bære. Og Jonathan blev selvfølgelig udstødt af flokken, fordi han ikke bare ville overleve, som de andre – men ville leve.

”Vi er sat her på jorden for at overleve, så godt vi kan og så længe vi kan,” får han at vide af de ældste, da de udstøder ham af flokken. ”Du lever ikke som os. Du flyver ikke som os – du tror ikke som os. Derfor er du i al evighed en udstødt!”

”Jamen, jeg elsker jer jo” indvender Jonathan forgæves. ”Jeg vil jo bare vise jer, at der er så meget mere ved livet end overlevelse og slagsmål om et fiskehoved.”

Men udstødt bliver han og må leve sit eget liv, og det kommer der så en fantastisk fortælling ud af om livet og døden og kærligheden.

Den amerikanske forfatter Richard Bach har uden tvivl hentet inspiration til sin lille fine fortælling om Jonathan Livingston i evangeliet om jøden Jesus fra Nazareth, der kom til sine egne for at fortælle dem om livets brød og livets vand – om livets lys og om opstandelsen fra overlevelsens givne vilkår, der altid ender med død – kom for at fortælle om, hvor stort og fantastisk og evigt vores liv er, hvis bare... hvis bare vi tør leve det, som han turde – hvis bare vi tør tage ham på ordet og tro på ham og blive ét med ham i væren, i kærlighed – i det største af alt, som han vil give os for enhver pris. Selv den højeste pris.

Det turde de ikke, skriver Johannes bittert. Det ville de ikke. Først forlod de fleste Jesus allerede her i kapitel 6, for hvem kan holde ud at høre på ham? - og snart samler de ældste sig imod ham for at komme af med ham, og de piner ham ihjel på et kors i det, som de tror,

er den totale nedværdigelse – men nej, siger Johannes, korsfæstelsen var den endelige ophøjelse af kærligheden – den endelige stadfæstelse af, at livet ikke handler om at overleve men om at leve som han levede med kærligheden og opstandelsen i hjertet. Hellere leve én dag som han end bare overleve i tusind dage.

Vækker det ikke alligevel til eftertanke? Og skulle vi ikke herefter i menigheden holde op med at spørge til hinandens helbred, sådan som vi altid gør det – om vi mon overlever kortere eller længere tid – men spørge hinanden, om vi overhovedet lever?

Johannesevangeliet skildrer et barskt opgør mellem den normale religiøse forståelse af Gud, som den magt, der skal sikre os et trygt og godt og langt liv på jorden på den ene side - og så evangeliets forkyndelse af den sande Gud, der i mennesket Jesus fra Nazareth giver livet – selve livet tilbage til mennesker i fuldt omfang. Det liv, som religionen så fejlagtigt har deponeret i Himlen eller engang i evigheden eller hos en fjern og ophøjet Gud. Som en anden Prometheus, der stjal ilden fra de græske guder og gav den til mennesker, giver Jesus både livet, lyset, sandheden, kærligheden og evigheden tilbage til menneskelivet – giver os det alt sammen i håbet om, at vi tør overskride alle sikkerhedsforanstaltninger og åbne menneskelivets fantastiske gave, mens vi kan. Mens vi kan...

Imod hyklerne

Jeg er ikke kristen! Sådan kunne Søren Kierkegaard chokere sin måbende samtid i sit hidsige skrift Øjeblikket. Jeg er ikke kristen! Og det var han bl.a. ikke, fordi han ikke på nogen måde ville tages til indtægt for den flok fede, snadrende gæs, han sammenlignede den danske menighed med under ledelse af den gamle gase, der søndag efter søndag forkyndte middelmådighed og fedme til Guds velbehag. Så fede var gæssene, at de dårligt kunne røre deres vinger for slet ikke at tale om at flyve – og det var just det gudvelbehagelige. De stakkels forvildede gæs, som forsøgte sig med at flyve, blev latterliggjort eller man ynkede dem.

Jeg er ikke kristen! Jeg vil ikke have noget med den løgnagtige danske statskirke at gøre som forkynder denne middelmådige borgerlighed som Guds sandhed. Ja, Kierkegaard var så forbitret på statskirken og dens levebrødspræster, at end ikke hans bror måtte besøge ham på hans dødsleje – fordi han var præst!

Kierkegaard blev latterliggjort i sin samtid – senere skal jeg ellers love for, han er blevet taget til nåde, og i dag ville de fleste vel kalde ham for en af de mest lidenskabelige kristne tænkere, der har levet.

Jeg er ikke kristen, råbte han. Giv mig et brækmiddel, når jeg ser disse fede præster i deres fede embeder! En lille skruetrygget mand med et alt for stort hoved – og vel også et alt for stort hjerte – en alt for stor lidenskab for sandheden. Den sandhed, som statskirken undertrykte med sin glade middelmådighed.

Det er ikke så underligt, at han minder om Jesus i dagens tekst. Den Jesus, der kæmpede mod den etablerede jødedom og dens løgnagtige præsteskab, der uretmæssigt havde sat sig på Moses stol. Disse kalkede grave, der så så kønne ud udenpå med var fulde af råddenskab og død indvendig. Han lægger ikke fingrene imellem. I har Djævelen til far – og ikke Abraham, som I hævder. I har løgnen til far! Derfor kan I slet ikke høre sandheden mere. Uimodtagelige, som I er!

Jeg er ikke jøde! kunne han vel også have sagt. Jeg er ikke jøde på jeres betingelser, I kræmmere, som føler jer så sikre i kraft af jeres fødsel og jeres religion – men intet er sikkert – kun at I vil slå mig ihjel, fordi I ikke har mulighed for at høre sandheden. Jeg er sandheden – I er løgnens yngel! Derfor korsfæster I mig!

Der er lidenskabelige opgør i luften i dag på denne fastesøndag – og vi må ikke være upåvirkede af dem. For de gælder os og vores liv. Vores frihed.

Har de ret, disse vanvittige mennesker, som råber op og forlanger afgørelse, lidenskab – enten eller! Eller er de bare lidt kuriøse – strammere kunne man måske kalde dem. Originaler, som man tager til sig – men først længe efter, de er døde og borte – som uskadelige dukker til samlingen. Og Kierkegaard var i virkeligheden god nok – og det var også forkert med den korsfæstelse.

Jo, selvfølgelig har de ret – det siger sig selv – men det underlige er, at det er umuligt at følge dem. Man kan ikke efterfølge Kierkegaard eller være kierkegaardtilhænger. Højst beundre ham sådan lidt på afstand. For det var *hans* opgør – *hans* lidenskab. Og jeg tror da heller ikke, det var hans mening at skaffe sig tilhængere – dem ville han øjeblikkeligt have lammet med sin bidende ironi. Populær ville han i hvert fald ikke være for nogen pris!

Kan vi følge Kristus? Alle vi, som kalder os kristne – alle vi døbte? Nej, selv om vi ved og føler, at han er sandheden og vejen og livet – så går det ikke an. Det er ikke muligt at leve op til ham, så at sige. Vi har bare ikke den beskaffenhed, som gør det muligt at følge Kristus. Dertil er han for umådelig – for ubegribelig – alt for lidenskabelig og alt alt for radikal i sine krav. I forhold til ham er og bliver vi de rene platugler – og hyklere, hvis vi så meget som vover at sammenligne vores liv med hans.

Så Kierkegaard har måske endnu mere ret, når han hævder, at han er ikke kristen – ikke bare som et voldsomt opgør med den gamle statskirke men som en ægte forkyndelse af magtesløshed overfor Kristus. Og det er måske den magtesløshed – den erkendelse af det

umulige i at være kristne – det er måske den, der i sidste ende åbner en dør på klem for os til sandheden og livet.

For nu brænder det på – og hvad sagde brandmajoren? spørger Kierkegaard. Ja, han blev jo så rygende flintrende tosset på al den velmenende hjælpsomhed fra alle de tilskuere, som så gerne ville hjælpe med at slukke branden – gå ad Helvede til, råbte han til disse rare og hjælpsomme mennesker – for nu brænder det – og det er alvor! Og kristendom er alvor, og du kan ikke komme stikkende med noget som helst, der kan hjælpe i forhold til Kristus.

Hvordan kan jeg være kristen og ikke være kristen samtidig? Det kan jeg kun i min dybe magtesløshed – i min tro på den kærlighed, der gør mig til det, som jeg ikke selv hverken kan eller vil vælge! Det kan jeg kun ved – som de gamle sagde – at henfly til Guds nåde! Og så sker der det mærkelige, at korset får en helt anden betydning. Fra at være en skamstøtte over menneskers ondskab – en slem fadæse – et justitsmord, som vi bør sørge og klage over og angre – ja så bliver korset til et sejrstrofæ – ja til livets træ – fordi det kommer til at stå som billede på den altfavnende og grænseløse kærlighed, som gør mig til en troende kristen – lige midt i min vantro – min ligegyldighed – mit afslappede forhold til statskirken, som giver mig mit udkomme – lige ned midt i mit elendige selv planter Gud troen og gør mig til kristen – og jeg ved ikke selv hvordan. Præcist udtrykt ved den barnedåb, som inddrager spædbørn i Guds rige for altid – de ved ej selv hvordan.

Magtesløsheden er den første betingelse – hvis ikke I bliver som spædbørn, kan I ikke komme ind! Og magtesløse – det var disse troende jøder – disse Abrahams børn sandt for dyden ikke. De var noget i kraft af deres fødsel – deres slægt – deres omskærelse – ja, de var Guds udvalgte folk – den ypperste slægt blandt alle jordens folk. Det var de ikke i tvivl om – og det er det, som Jesus nu kalder den store løgn, og det er kun folkeskaren, der forhindrer dem i bogstaveligt talt at stene ham for de ord.

Og den løgn rammer altså også os, hver gang vi roser os af andet end af Kristus, som Paulus siger det – vores holdning til menneskerettighederne – vores nationalisme – vores arbejde for fred og ret – vores humanistiske sindelag. Ja, i løgnens verden, som er vores verden – vores uomgængelige vilkår – tag ikke fejl af det – der sætter løgnen og løgnens far skel mellem mennesker – mellem de gode og de onde – mellem dommeren og de dømte – mellem dem med den rigtige holdning og dem med den forkerte – mellem de stræbsomme og de ligeglade – mellem de kristne og de andre! Og det kan der føres mange krige om – og det bliver der – og det vil der altid blive – for det er her vi lever og er.

Undtagen lige i dette øjeblik, hvor vi er samlet omkring vores magtesløshed som mennesker og derfor må sætte al vores lid til Guds forbarmende kærlighed. Her er vi henvist til noget andet end os selv – og derfor kan der ikke være skel mellem mennesker her. Her er ingen

kristne af sig selv – i kraft af sin indsigt eller religiøse sindelag eller gode gerninger – nej her er alle kristne, fordi Guds kærlighed alene gør os til det, vi er.

Og det er derved kristen forkyndelse adskiller sig så fuldstændig fra al anden forkyndelse – al anden religion – enhver anden livsholdning. Og så længe den forkyndelse lyder, ja, så er det for mig temmelig ligegyldigt, om det er i statskirkens ramme eller det er i en hvilken som helst anden ramme. Forkyndelsen af min magtesløshed og af Guds tilgivende kærlighed er det altafgørende!

Pastorale

Nogle af de allerældste afbildninger vi har af Jesus, er billedet af den gode hyrde. Og det er der en god grund til, fordi hyrdebilledet fra Johannesevangeliet på en måde betegner selve grundtemaet i kristendommen: *Jeg er den gode hyrde – den gode hyrde sætter sit liv til for fårene!* I denne tid fejrer vi påske her i kirken – vi fejrer Jesu død og opstandelse – at han holdt ud og ikke lod sig friste til at stige ned af korset og bevise sin magt eller hævne sig som de gamle guder – eller som vi måske gerne så. At han opstod påskemorgen – ikke til hævn eller som bevis for noget, så vi skulle tabe både næse og mund og lære at tro på det utrolige – det var ikke meningen, tror jeg – men sådan at kirken kunne opstå og være levende til stede i verden sammen med vores hyrde - vores frelser og befrier. Derfor opstod han af graven. For at menigheden skulle leve sammen med ham og af ham – og ikke bare efterleve en eller anden lov eller en religion som alle de andre normale får.

Jeg er den gode hyrde – den gode hyrde sætter sit liv til for fårene!

Og det er friheden i Kristus – at han er den *gode* hyrde – eller man kunne måske sige den omvendte hyrde – for normalt er det vel sådan, at det er fårene, der sætter deres liv til for hyrden, så han kan få sit udkomme. Men denne hyrde er anderledes – han sætter livet til for de får, som egentlig skulle slagtes eller ofres. Hvorfor? Fordi han kender sine får, og de kender ham, og han elsker dem – og den man elsker, ofrer man ikke. Den man elsker, sætter man gerne livet til for.

Kærligheden har det med at bytte rollerne om – herren bliver tjener og tjeneren herre – den største bliver den mindste og den mindste den største – hyrden bliver til offerlam, så fårene kan få deres frihed – kærlighedens frihed og fred! Se, Guds lam!

Det er det, påsken handler om, og derfor er det også det, al kristendom handler om: at vi har en hyrde, der sætter sit liv til for fårene – af lutter kærlighed!

En af de bedre Jesusfilm, jeg kender, er en gammel sort-hvid film af den italienske instruktør Pier Paolo Pasolini. Han har lavet en film med et æsel i hovedrollen – sådan et rigtigt pakæsel pakket med store tunge kasser af smuglergods. To mænd driver det stakkels æsel frem med pisk og forbandelser. Det er smuglere på vej over grænsen med deres smuglergods.

På et tidspunkt bliver de opdaget af grænsevagterne, men de prøver at stikke af, og så er det, æslet pludselig løber sin vej med alt godset – stolprer af sted med grænsevagterne efter sig, sådan at det lykkes for smuglerne at gemme sig og slippe fri. Vagterne skyder efter æslet og rammer det, men det fortsætter ned ad bjerget, indtil det omsider trasker ind på en smuk eng og lægger sig til at dø midt i en fåreflok – og netop som æslet dør, stiger solen op og kirkeklokkerne begynder at ringe. En ny dag gryr – et nyt liv begynder.

Det er dette grundtema i kristendommen: at livet koster livet, rigtig meget kunst handler om i vores kultur, fordi vi ikke kan lade være med at fundere over betydningen af det.

Den der vil vinde livet, mister det, men den, der mister sit liv, skal vinde det! hedder det nærmest som et mantra i evangelierne. Men hvad betyder det?

Kan man sige, at alle vores bestræbelser på at erobre livet og tage styringen over vores liv og vores medmennesker, ikke blot er frugtesløse – et jagt efter tomhed, som Prædikerens siger – men fører til fortabelsen, som de gamle indremissionærer kunne sige det, mens det at give slip på alt, hvad man 'står for' og 'er': sin religion – sin livsholdning – sin retfærdighedssans – fører til det virkelige liv. Den virkelige frihed og den fuldkomne glæde. Er det det, evangelierne handler om? Er det det, den kristne grundfortælling om Guds død på korset også handler om? At turde give slip på sit liv, sin ære og anseelse og anerkendelse og for så vidt give sig i menneskers vold – for kun derved kommer du til det virkelige liv og den virkelige livsglæde? Så det at være kristen burde i den sammenhæng altid koste livet – dvs. din anseelse, status og anerkendelse i verden. For så er du egentlig ingenting – men til gengæld 'er' du. Det er i hvert fald noget, man som pastor – altså hyrde for menigheden – nok bør tænke over.

Men giver det mening? Ja, hvis det at være er at være elsket, så gør det vel. I hvert fald for dem af os, livet ikke lykkedes så godt for. Det kan godt være jeg hører til 'de arme og elendige' i verdens øjne – har mistet livet så at sige – men alligevel lever jeg i kraft af Guds – men vel først og fremmest af mine medmenneskers ubetingede, spontane og ganske ufortjente kærlighed. Og da bliver dette dødelige og mange gange så besværlige liv alligevel smukt som en sommermorgen på den grønne eng, når solen står op og kirkeklokkerne ringer opstandelsen ud for alverden.

Kære konfirmander!

Anden søndag efter Påske handler her i kirken om hyrder og får. Det er et meget brugt billede på forholdet mellem Gud og mennesker både i Det gamle Testamente og i det nye. Billedet viser selvfølgelig et forhold, hvor hyrden eller Gud passer godt på fårene – eller mennesker. Hyrdens opgave er jo at vogte fårene, så der ikke sker dem noget ondt. Jesus kalder et sted sig selv den gode hyrde, for – som han siger – der findes også dårlige hyrder. Det er dem, han kalder daglejere, dem, der er ligeglade med fårene. De tænker kun på at få deres løn, og når der opstår problemer, så stikker de bare af og efterlader fårene til de vilde dyr eller til røvere. Men det vil Jesus aldrig gøre, siger han, for han elsker sine får – ja, han elsker dem så højt, så han hellere vil dø end at svigte dem. Og det er jo netop forskellen på et kærlighedsforhold og så det, man kunne kalde en forretningsforbindelse.

Der er mange, der opfatter forholdet til Gud som en forretningsforbindelse – altså et forhold, der ligesom bygger på en gensidig aftale – eller en kontrakt. Jeg forpligter mig på den ene side til at leve pænt og ordentligt og gøre, hvad Gud vil have, og Gud på den anden side forpligter sig så til at passe godt på mig og mine. Det er jo til at forstå. ”Noget for noget”, som vores statsminister plejer at sige. Og det er jo tilsyneladende en udmærket aftale, og det var for så vidt den oprindelige opfattelse af konfirmationen, at her blev denne aftale med Gud indgået, og konfirmanderne gav faktisk præsten hånd på, at de på deres side ville holde aftalen. Konfirmationen var konfirmandernes egen bekræftelse på den aftale med Gud, som forældrene allerede havde indgået på barnets vegne i dåben.

Sådan en aftale er for mig at se udtryk for selve religionens væsen. Dette at jeg på min side yder noget til den almægtige Gud derude et sted mod til gengæld at få et godt eller i hvert fald et rimeligt liv. Tænk på, hvad der er blevet ofret i tidens løb af gaver til Gud på den ene eller anden måde – for at det skulle gå mennesker godt. Tænk på, hvad der er blevet bygget af templer til Guds ære – for at det skulle gå os godt. Og tænk på, hvad mennesker kan få sig til i Guds navn og gøre, hvad de kalder Guds vilje – for at det må gå dem godt. Enten i dette liv eller i det næste. Der er bare det ved det, at den aftale ikke holder – den holder faktisk aldrig. Og det skyldes, at den Gud, man forestiller sig som en handelspartner – ikke findes og aldrig har været. Og derfor viser det sig da også gang på gang, at denne kræmmergud ikke holder sin del af aftalen. Det kan sagtens gå rigtig galt med mit liv – også selv om jeg gør alt, hvad denne Gud forlanger af mig – og mere til. Og verden kan sagtens blive udsat for ondskab i lange baner, undertrykkelse, folkedrab, udnyttelse, forskelsbehandling, og alt det, vi kender så godt. Og hvor er Gud så henne i det? Hvis der er en almægtig god Gud derude et sted, så har han et alvorligt forklaringsproblem. Men det er der heller ikke, for den gamle aftale er og bliver et meget menneskeligt forsøg på at sikre sig

en rimelig tilværelse i dette farlige liv, og lige så tillukkende den lyder – lige så forkert er den. For sådan leger vi ikke med Gud.

Og det er præcis, hvad Jesus prøver at sige til sine landsmænd i dagens tekst: I bygger jeres samfund og hele jeres liv på en forkert aftale – med en Gud som ikke findes. Og derfor vil I aldrig kunne fatte den nye aftale, som jeg taler om – den aftale, som alene bygger på kærlighed. Den Gud, I taler om, findes ikke – for den sande Gud, det er mig. Det er mig og min far, og vi er ét og det samme. Den, der ser mig, ser Gud – og den der hører mig og forstår mig – hører Gud. Og så bliver de religiøse jøder selvfølgelig meget vrede, og de samler sten op for at stene Jesus, men han går sin vej.

Så kære konfirmander. Det, I gør i dag – det er ikke at indgå en aftale med en Gud, som ikke findes. Konfirmandationen er ikke en forsikringsaftale. Men det, I siger ja til – det er en nye aftale, som er en ensidig aftale, hvor den Gud, som Jesus kalder sin far, rent ud erklærer jer sin uforbeholdne og umistelige kærlighed – præcis som han gjorde det, dengang I blev døbt. I bliver ikke spurgt, om I vil elske Gud, men I bliver spurgt, om I vil tage imod Guds uforbeholdne kærlighed.

Det er ikke sikkert, den kærlighed vil give jer et rigt og lykkeligt liv – for det er i høj grad op til jer selv. Og den Gud, Jesus taler om, og som han selv er en del af – er ikke sådan en almægtig Gud, der styrer verden et sted derudefra, og som en anden supermand kommer os til hjælp, når vi beder ham længe nok om det. Nej den Gud er en afmægtig Gud og derfor ofte en lidende Gud, der må finde sig i al den ondskab, der findes i hans verden. Og selv blev han som bekendt korsfæstet og groft ydmyget af mennesker. Det er en sælsom Gud, der beder os om hjælp til at skabe en verden, som han havde tænkt sig og håbet på.

Han kan kun elske. Og det er med dette kærlige blik, den sande Gud ser på os og på jer fra sit kors og beder om vores og jeres hjælp til at frelse hans lidende verden. Han beder jer om at tænke på hans afmægtige kærlighed, og så om selv at handle i denne kærlige ånd i jeres forhold til hinanden. Ikke bare for jeres medmenneskers skyld, men også for jeres egen – for, som Paulus siger – Mit liv vil aldrig give mening – uanset hvad jeg gør og kan og opnår – hvis ikke det var for Guds kærlighed. Og omvendt. Selv om det også skulle gå mig rigtig skidt her i livet, ja, så er det aldrig fortvivlende, så længe jeg kan stole mig i Guds kærlighed. For kun i kærligheden er livet – og det liv skal I altså ikke gå glip af, hvis det ellers står til Gud. Heller ikke, hvis det står til jeres forældre, som i dag sidder og ser på jer med stolthed – hvad de også har god grund til – sikke et hold! Men al den kærlighed, de har givet jer – og giver jer, er netop grundlaget for jeres egen evne til at elske andre mennesker – for kærlighed avler kærlighed. Og i dag – ja, da bryder jeres familiers kærlighed næsten sammen over jer i form af fest og gaver og en hel masse dejlige ting, som skal vise, hvad I godt ved – at de alle sammen elsker jer – også selv om vi forældre ikke altid har tid til at vise det.

Ude i våbenhuset ligger der en gave og venter på jer, og jeg kan lige så godt røbe, hvad det er, for det ved I godt. Det er netop Den nye Aftale, som jeres kirke gerne vil give jer med ud i jeres liv. Den nye Aftale, som førhen hed Det nye Testamente. Jeg har skrevet jeres navn og jeres konfirmationsord i den, så I ikke kan bytte den, men først og fremmest for at markere, at det er altså *jeres* nye aftale, som I siger ja tak til i dag. Kærlighedens aftale med kærlighedens Gud. Den eneste aftale, der kan give jer frihed og mod til at leve det vanskelige og spændende liv, I nu står overfor. Kærlighedens Gud ser på jer og vil altid være hos jer. I vil aldrig være ensomme – om så alle andre forlader jer. For godt nok er kærligheden afmægtig, men den bliver hos os – altid!

Opvækkelsen af Lazarus

Når jeg skal forklare konfirmanderne, hvad nadver er for noget, så bruger jeg somme tider brødets og vinens dramatiske tilblivelseshistorie, som jeg engang hørte af Erik A. Nielsen i et foredrag. Jeg ved godt, de fleste bare går hen i Brugsen og køber et brød eller en flaske vin, men der går jo en historie forud, og det er måske også meget godt at høre den en gang imellem – at maden ikke bare kommer af sig selv.

Historien er dramatisk for kornet, der her i sensommeren står nok så glad og svajer i vinden sammen med en masse andre på marken – og pludselig en dag bliver de alle sammen hugget om – i gamle dage med den le, som blev dødens symbol – i dag med en noget mere effektiv mejetærsker, og så starter trængslerne ellers for alvor. Man bliver tærsket sønder og sammen – stuvet sammen i store bunker, og senere bliver man kværnet til mel, og for at det ikke skal være løgn, så bliver man druknet – banket endnu engang ved æltningen og til sidst bliver man så puttet i en oven og brændt. Alt sammen – al denne lidelse – for at bageren eller hvem det nu er – på et tidspunkt kan åbne ovndøren og fremdrage det vidunderligste nybagte velduftende og nærende brød.

Vindruen har det ikke meget bedre. Revet bort fra sine rødder og sin stamme. Trampet på og mast så saften presses ud af én – opsamlet i store beholdere og hensat i mørke og glemsel. Indtil denne mystiske gæringsproces er færdig, så vinen er klar til at bringe glæde og fornøjelse til mange mennesker.

Evangelisterne skildrer Jesus som det perfekte menneske – mennesket efter sin guddommelige bestemmelse. Men de skildrer ham også som en lidelsernes mand. Sønderslået, trampet på, ydmyget ødelagt, knust, dræbt – død og begravet - men ikke forgæves. Som kornets og vindruens lidelseshistorie fører også Jesu lidelse til opstandelse –

ja, mere end det – til liv og glæde og næring for mange mennesker. Derfor spiser vi brød og drikker vin til nadveren til minde om kornets og vindruens og Jesu egen trange vej gennem døden til livet – livet og glæden for mange.

Evangeliets påstand er altså, at døden ikke bare er død – ligesom høsten ikke bare er høst og tilintetgørelse - men begyndelsen på noget nyt. Og det er det, vi fejrer, når vi går til alters sammen.

Det er også det, den mærkelige fortælling om denne Lazarus handler om. Lazarus, der var en af Jesu gode venner, som blev syg, og Lazarus' to søstre, Martha og Maria tilkalder så Jesus, men han lader vente på sig – han lader sådan set Lazarus dø, så han kan komme til at brillere ved hans opvækkelse. Så da han endelig når frem til Bethania, så er Lazarus død for længst – han har allerede ligget fire dage i graven. Og så er det, søstrene bebrejder Jesus: Havde du været her, så var Lazarus ikke død.

Men så kommer jo denne påstand til udtryk igen – som ved alle de sære dødeopvækkelser, vi kender fra evangelierne, hvor Jesus går hen og rører ved den døde, som rejser sig fra døden, som om de bare sov. Døden er ikke bare død og tilintetgørelse og glemsel. Livet er mere end vores korte livsvandring fra vugge til grav. Det var det, Jesus viste os ved at vække stendøde mennesker til live – han viste os opstandelsen som en del af vores virkelighed – og hans egen opstandelse var jo nærmest en naturlig ting, for han var jo selve mennesket efter dets bestemmelse, og til menneskelivet hører ikke blot døden som det sikreste af det sikre, men også opstandelsen.

Og det er jo fint nok, men det kan enhver jo komme og påstå, og vores erfaring tyder mest af alt på, at døden bare er død og tilintetgørelse og evig glemsel.

Der er et element mere i nadveren – i brødet og vinen, og det er det mystiske element. Der sker noget underligt med både brød og vin undervejs – en underlig gæringsproces uden hvilken brødet ikke ville blive brød, men nærmest sten – det ved enhver, der har glemt at komme gær i dejen - og vinen ville ikke blive vin, men bare saft. Der sker så at sige en indre åndelig proces, og når vi går til alters sammen, så håber vi, at denne indre åndelige forvandling også må løfte os ud af vores dagligdags frygt og bekymringer for vores liv og for vores død og vores udkomme, så vi bliver frie til at leve et virkeligt menneskeliv, hvor døden og livsangsten ikke fører det store ord, men hvor vi, som Jesus selv får lov til at flytte blikket fra os selv og vores eget indadvendte liv og alle vores livs bekymringer – til hinandens liv. Så vi ser hinanden og ikke bare os selv. (Det er derfor nadverbordet er halvrundt, så vi kan se hinanden i øjnene – i modsætning til resten af rummet, hvor vi kigger ind i nakken på hinanden eller bare ser på præsten). Og det er måske det, som er en del af livets mening: at få den indre mystiske forvandling, der løfter blikket fra os selv til vores nærmeste – at mit

medmenneskes liv pludselig bliver vigtigere end mit eget. For dermed er jeg endelig løst fra alle mine egne bekymringer for mig selv.

Og det er så stort, så det måske godt kan beskrives som en opstandelse fra de døde – denne forvandling af mit indre selv – denne opdagelse af livets dybe mening. Den fantastiske befrielse fra mig selv og mit eget livs fængsel.

Lazarus, kom herud! Lazarus, lig nu ikke bare der så frygteligt alene i graven. Kom herud til os andre! Og den døde kom ud, og Jesus sagde: Løs ham og lad ham gå. Løs ham og lad ham gå. Det er dommerens ord til fangen, der bliver frifundet. Det er slaveejerens ord til slaven, der bliver frikøbt. Det er livets ord til stendøde mennesker: Løs ham og lad ham gå.

Fortællingen om Lazarus er ikke et fantastisk mirakel, der skal få os til tro på Jesus. Den køber vi alligevel ikke. Men fortællingen om Lazarus er endnu et vidnesbyrd om livets umådelige storhed. At livet – ethvert menneskeliv – indeholder dybder og horisonter, som vi ikke drømte om. At der i ethvert menneske i virkeligheden er en rigdom, som vi kun alt for sjældent benytter os af hos os selv og endnu sjældnere respekterer og ærer hos andre.

Det er den ufattelige rigdom, som vi allerede har i os, som er det egentlig mirakel. Og det er det mirakel, Gud gerne vil fortælle os om – miraklet om os selv. For tænk, hvis vi aldrig hørte det - aldrig fik at vide, hvem og hvad vi i virkeligheden er for nogle fantastiske mennesker og hvad livet er for et fantastisk mirakel. Hvad hjælper det, man er en løve, hvis man tror, man bare er en lille bange mus?

Vi har alle sammen hørt det før, men vi glemmer det, eller vi mister troen på os selv og på livet – og så er det vi finder sammen her i kirken for at høre det igen – for at opleve at blive forvandlede fra stendøde til spillevende mennesker, der tør alt, tror alt, håber alt, udholder alt. Mennesker, der lever...

Lidenskab og smålighed

Vi kan bedst lide lidenskaben. Heltene er dem, der sætter livet til i kampen for det, de tror på. Skurkene er dem, der bare udnytter situationen til egen fordel. Og sådan er det vel, fordi vi mange gange går rundt i vores dagligliv med en drøm om – ja, om denne lidenskab, der kan fylde mennesker med et frygtløst mod, og med en stærk følelse af mening med livet, så det ikke bare bliver et spørgsmål om overlevelse og velfærd for enhver pris. At leve er ikke det samme som at have det godt og overleve længst muligt. Der er noget mere ved menneskelivet – noget helt og aldeles afgørende – og det er det, kristendommen handler om.

Søndag efter søndag samles vi til gudstjeneste for at minde hinanden om netop den lidenskab, der giver vores liv mening – den lidenskab, der gør os levende for alvor. Og det gør vi ved at samles om det menneske, som var lidenskabens selv. Nemlig Jesus, som de kaldte Guds søn, Messias, verdens frelser – ja, Gud selv. Ja, vi går endda så vidt, at vi påstår, at vi samles *med* Guds søn, for godt nok er han død for 2000 år siden, men han er opstået af graven og er nu 'levende tilstede iblandt os med al sin kærligheds rigdom', som vi siger ved nadveren. Og vi *bører* ikke bare om Jesus i kirken. Ved altergangen, som egentlig i sig selv er et udtryk for en grænsesprængende lidenskab – ja, der holder vi måltid sammen med hinanden og sammen med Jesus i et grænseløst fællesskab, hvor vi rent fysisk får næring af Jesu legeme og blod for at blive en del af hans lidenskab – af hans kærlighed.

Det kan de, som bare vil overleve og have det godt og have fred og ro, ikke forstå en tøddel af. For dem er lidenskabens nærmest i vejen for det, de forstår ved det gode liv. Hvorfor i al verden skal man sætte livet på spil, når man nu kunne have det så godt i ro og fred? Og det betyder splittelse i familien, når lidenskabens møder den velbjergede behagelighed. Så bliver der opgør og opbrud.

Og så kan jeg jo ikke lade være med at tænke på Jesu ord til tilhængerne om, at han ikke kommer med fred – det må I endelig ikke tro – Nej, jeg kommer med splid og ufred til familien og samfundet.

De fortællinger om Jesus, vi hører her i fællesskab, er alle sammen fortællinger, der skal vække vores drøm om lidenskab og mening til live, så vi ikke falder hen i tom meningsløshed, men kan gå hjem herfra med glæde og gåpåmod og kampgejst – ligesom når vi som børn hørte Gunnar Nu Hansens kommentere en fodboldlands-kamp i radioen, så skulle vi altid selv ud og spille fodbold bagefter – ud og gøre det bedre, som vi sagde, fordi Danmark altid tabte - fordi vi var båret af Gunnar Nu's begejstring og lidenskab.

Fortællingen om Jesus er fortællingen om et menneske, der udlevede vores inderste og mange gange fortrængte eller opgivne drøm om noget mere end bare overlevelsen – ja, noget, der er så stort og levende, at det ligefrem gør overlevelsen betydningsløs.

De siger det på en sær måde i evangeliet, når de påstår, at den som bare vil sikre sig livet – overleve - mister det – men den, der mister livet på grund af sin lidenskab og kærlighed, han vinder det. Eller som Johannes siger det i dagens tekst: *Den, som elsker sit liv, mister det, men den som bader sit liv i denne verden, skal bevare det til evigt liv.* Sådan som Jesus selv ifølge fortællingen mistede livet i denne verden af kærlighed til mennesker, men dermed vandt det for alvor. Opstod af graven som et andet hvedekorn, der lægges i jorden, men se: pludselig spirer det, og snart står der en bølgende hvedemark så fuld af liv som aldrig før – liv og næring til mange. Det er det, der kan få Johannes til at tale om Jesu korsfæstelse som en ophøjelse,

hvad den jo rent konkret var på korset – men altså også som noget virkeligt stort – for uden den intet liv – i hvert fald intet virkeligt liv.

Det, som skabte modstanden under tyskernes besættelse i 1940-45 – ja, det som skabte lidenskaben og den kamp, lidenskaben altid medfører – det var vel i grunden kærligheden. Kærligheden til fædrelandet – til Danmark, som var blevet løbet over ende og invaderet af en fremmed magt.

Det var også kærligheden, der bar Jesu lidenskab, men det var *ikke* fædrelandskærligheden – Nej, det var den grænseløse kærlighed – kærligheden til livet – kærligheden til *alle* mennesker – kærligheden til fjenderne.

Vi kender bedst *forkærligheden*. Kærligheden til den eneste ene – til vores børn og vores familie – til vennerne og til vores land. Og vi elsker den kærlighed, hvis man kan sige det sådan. Men der findes en anden kærlighed – den kærlighed, evangeliet taler om, som er kærligheden til livet selv – kærligheden til ethvert fællesskab mellem mennesker – også til dem, vi ikke kan fordrage, fordi vi har hørt eller lært, at de er vores fjender eller bare rent ud uelskværdige. Det er den kærlighed, som virker fuldkommen uopnåelig for dødelige mennesker, der gerne vil sætte grænser og lave skel mellem hinanden – mellem venner og fjender, mellem dem indenfor og dem udenfor – de andre. Men et eller andet sted inde i os forekommer denne universelle kærlighed vel også inderligt sand: Sådan burde det være! Der burde ikke være grænser og skel og mure mellem mennesker. Vi burde alle være sammen om livets umådelige og fantastiske gave, uanset hvem eller hvad vi var. Vi burde hjælpe og styrke hinanden som medmennesker – uanset hvem vi er og hvordan vi er. Vi burde inddrage hinanden og aldrig udelukke nogen. Vi burde ikke hele tiden vurdere hinanden og dømme hinanden, men bare tage hinanden for hvad vi er i kærlighed.

Det er sådan et menneskeliv, evangeliet drømmer om, og som det igen og igen forestiller sig med de mest fantastiske billeder. Og det er sådan et liv, Jesus ifølge evangeliet udlever – ja, mere end det: han forærer også os sådan et liv ved at forære sig selv til os – så vi måske – hvem ved – får lyst til at leve for alvor – leve lidenskabeligt, inderligt i tillid til at det liv, Jesus udlevede, er det egentlige sande og frie menneskeliv, sådan som det var Guds mening, det skulle leves. Og så også i tillid til, at når det ikke lykkes – og det gør det vel sjældent - når trangen til det behagelige liv og trangen til at ville mig selv på andres bekostning overdøver kærligheden til livet – ja, så står han her midt i vores fællesskab med al sin kærligheds rigdom og tager imod os – sådan som vi nu engang er – tager imod os i al vores afmagt og inddrager os i sit guddommelige fællesskab – igen og igen og igen.

Det er egentlig det, vi med et gammelt ord kalder opbyggelighed. At vi her i kirken ved vores gudstjeneste bliver bygget op til hele – ja, til hellige mennesker, der tør gå ud herfra og udleve den kærlighed, som giver vores liv dets egentlige mening.

At herske eller at tjene?

Jeg har arbejdet for Den danske Folkekirke i mere end 25 år, og somme tider slår det mig med undren, hvor meget der dog gøres for at opretholde kirken og kristendommen i vores land – hvis man f.eks. sammenligner med andre bevægelser eller ideologier for den sags skyld. Lige fra børnene er små, indoktrineres og undervises de i de kristne grundfortællinger – der er stor tilslutning til minikonfirmander og til almindelige konfirmander – der er kirkehøjskoler og studiekredse i massevis – og så har vi ikke at forglemme faktisk en dag om ugen, som er vores – kirkens dag – og vi har de store kirkelige højtider, som markeres af hele folket på den ene eller anden måde. Vi har en historie, og vi udgør en kulturarv af de store, og vi er overordentlig synlige i landskabet Enhver der har et budskab eller en vare at sælge, burde blegne af misundelse over vores organisation og den massive påvirkning vi kan præstere i vores land. En påvirkning, der så også koster op mod 6-7 mia. kr. om året.

Men når det nu er tilfældet, så kan det samtidig ikke undgå at undre, hvorfor det så kun er så relativt få, der bruger denne kirke. En ny undersøgelse viser, at halvdelen af danskere ikke har været i kirke indenfor det sidste år. Interessen for kirkens budskab kan åbenbart ligge på et meget lille sted på trods af denne massive påvirkning af mennesker fra kirkens side.

Kirken selv plejer at hævde overfor den slags statistiske afsløringer af danskernes ligegyldighed, at de ikke forstår kristendommen, og derfor må vi intensivere undervisningen på alle områder. Men sæt nu danskerne udmærket forstår det kristne budskab, men bare ikke bryder sig om det, de forstår? Kan det tænkes, hvis vi skal være ærlige, at mange mennesker ikke finder det kristne budskab, som de både har hørt og forstået, relevant for deres eget liv i dag? Er det rigtigt, som det er blevet sagt, at vi præster svarer rigtig flot på en masse dybsindige spørgsmål, som bare ingen længere stiller?

Hvis det er tilfældet, så er det måske ikke så meget mere undervisning, der skal til – i hvert fald ikke på den gængse måde – men mere anvisning på praktiske konsekvenser af at være kristen. Er det hele blevet for teoretisk og for åndeligt i virkeligheden til at kunne gribe mennesker i dag? Ja, det er fint, du har Guds kærlighed og syndernes forladelse, men hvad skal jeg med den? Hvad skal jeg med tilgivelsen? Det lyder jo smukt alt sammen, men hvor ligger rent praktisk betydningen for mit daglige liv i dag? Hvor er relevansen i disse oldgamle skrifter, som vi hele tiden læser op af og fortolker i en uendelighed?

Derfor vil jeg i dag gerne prøve at komme med en praktisk anvisning på anvendt kristendom, så I alle sammen kan få noget konkret med hjem til brug for jeres daglige liv. Jeg vil gerne tage udgangspunkt i fortællingen om Fodvaskningen af tilhængerne, hvor Herren – eller for

den sags skyld Gud selv – gør sig til tjener for sine tilhængere – som et prælude til fortællingen i morgen om, at dette tjenersind rakte helt ind i døden – døden som en ydmygelse, som et nederlag, han bar uden at kny – alene for at inddrage stakkels mennesker i *sin* verden. Den verden der er kendetegnet ved netop død og opstandelse.

Jeg tænker her ikke så meget på den fysiske død, men på den død, vi dør så at sige hver dag. Hver gang, vi svigter et medmenneske – hver gang vi går forbi, hvor vi skulle være gået ind. Hver gang vi satte os selv i højsædet og selv ville leve, døde vi. Der døde noget i os. For den, der vil redde sit eget liv, mister det, men den der sætter livet til, vinder livet, ifølge Jesus. Underligt nok. Hver gang vi kæmpede for vores ret – og fik den – døde vi lidt mere. Hver gang vi ville os selv, mistede vi os. Hver gang vi i retfærdig harme dømte de skyldige, var det os selv, der blev dømt.

Og lad mig så komme med et konkret eksempel. Vi kender ham alle sammen – idioten, der gør, hvad han kan for at ødelægge vores fællesskab. Enten fordi han ikke kender de regler, vi lever efter her hos os – eller fordi han bare ikke *vil* indordne sig. Det er ham, der er skyld i det hele – at det hele efterhånden går ad helvede til. Han er uimodtagelig for sund fornuft – kun ude på at forstyrre, ødelægge, bryde ned. Vi kan simpelt hen ikke døje ham. Usympatisk – selvisk til det sygelige – rethaverisk, dominerende og dertil groft uforskammet og fræk driver han sit ødelæggende spil.

Hvad gør vi ved ham? Hvordan løser vi problemet i vores fællesskab? Ja, den enkle løsning er selvfølgelig at smide ham ud. Smide ham ud, så vi kan komme videre – så vores gode fællesskab kan blomstre op på ny. Hvorfor skal en enkelt person kunne ødelægge det for alle andre? Han skal selvfølgelig ud – det er kun ret og rimeligt. Og sådan går det da som regel også, så der kan blive fred igen – så livet kan blomstre og gro i fred og ro. Vi fyrer ham. Vi ekskluderer ham. Vi vender ham ryggen. Vi unddrager os hans selskab. Han er ikke en af os. Og det har han saftsusemig selv været ude om. Det dumme svin.

En ret og rimelig løsning. Der er bare det ved det, at den løsning betyder, at vi dør – at vores fællesskab dør. I hvert fald ifølge Jesu forkyndelse. For han tillader sig at opstille det helt igennem urimelige krav til os, som han stillede til sig selv. Kravet om aldrig at ville sig selv eller det vi nu lever for eller vores fællesskab, hvis prisen er et andet menneske. Uanset hvem. Om vi så kan frelse hele verden – hvis det koster blot ét menneske – så fri mig fra den frelste verden.

Jeg ved godt, at det lyder som en umulig opgave, den Jesus stiller sine tilhængere og dermed os. Altid at *tjene* andre med glæde. Men den er der ikke desto mindre. Og så umulig er den jo heller ikke. En gang imellem bryder Guds rige igennem vores dagligdag som en opstandelse fra de dødes rige. Den gang vi ikke lod ret være ret, men forbarmede os over mennesket og inkluderede det dumme svin i vores fællesskab – på trods af alt bøvet og besværet – på trods

af uretfærdigheden og krænkelserne. Og det er hvad jeg vil kalde kristendom i praksis: aldrig at ville rense ud blandt mennesker – aldrig at ville dømme mennesker ude – aldrig at gøre forskel på mennesker – uanset hvad det så koster.

Hvem er den rene? Ja, man kan sige, at enten er ingen af os rene, så ingen af os kan kaste den første sten. Eller man kan sige, at alle er rene i kraft af Guds kærlighed. Alle og enhver. Og måske forstår vi så dette underlige påskebudskab, at vel er vi døende – ja, døde – og den verden vi skaber med vores domme, ligner på mange måder de dødes rige. Men vi er også en del af opstandelsen fra de døde. Vi er også en del af Guds rige – det rige, som denne Jesus viste os med sit eget liv – sin egen død og sin egen opstandelse. Måske skal vi dø vores daglige død for at kunne opstå, som Frans af Assisi siger det. Eller måske skal vi først og fremmest erkende, hvad der er dødens årsag – og hvad der er opstandelsens. At få sin ret og få de dumme svin ned med nakken fører til død. Ligesom retfærdig harme – forurettelsen og fornærmelsen gør det. Men at ydmyge sig – at give det hele væk for en af disse mindste små skyld – det fører til liv og opstandelse fra de dødes rige. Ikke blot for den, der gør det, men for alle, der oplever det. Vi elsker det jo i virkeligheden! Måske fordi sandheden har noget på os.

Og samtidig ved vi godt, at alt det, vi vinder her i livet – alle vores sejre – al vores rigdom, al vores retfærdighed og anerkendelse intet er værd i forhold til det, vi har givet væk

Jeg ved ikke, om det lykkedes med den praktiske anvisning i kristendom. Gå nu hjem og gør som Kristus! Men jeg håber, at der i hvert fald er åbnet en dør på klem til en anden forståelse af vores liv end den, der udelukkende – og så nemt som ingenting styres af vores følelser af retfærdig harme – af vrede og forargelse mod de andre. Disse følelser og alle de, der spiller på dem bedrager os altid! De lokker med vældige gevinster og et strålende liv, men de fører altid til endnu en daglig død. I Guds rige er menneskets værdighed ikke betinget af status eller af det rette sindelag – og heller ikke af at have følelserne på rette sted – men alene af den kærlighed til mennesker, der fik Gud selv til at kaste sig til jorden og i døden for at redde bare et enkelt fortabt lille, i verdens øjne ganske uanseeligt og så inderlig ubetydeligt menneskebarn.

Det er måske, hvad kristendom handler om: Vores egentlige livsgrundlag, og hvordan vi så lever på det grundlag. Nu kan vi foreløbig samles som de første tilhængere ved Herrens Bord og lade os dejligt betjene. Så må vi se, hvad der sker.

Modstand

Johannes, som vi lytter til her i kirken i denne tid mellem påske og pinse, er om nogen *kærlighedens* sendebud. Således elskede Gud verden, skriver han i en berømt sætning, at han gav sin egen søn til den, så den ikke skulle gå fortabt, men have evigt liv, og i et af sine breve fortæller han rent ud, at Gud er kærlighed.

For Johannes er selve evangeliet et glædeligt budskab om, at Gud er kærlighed, og det glædelige ved det, er jo så, at Guds kærlighed ifølge Johannes overtrumfer ikke blot retfærdighed, dom og straf, men døden selv. Fordi netop kærligheden bryder alle grænser.

Johannes vil skabe glæde med sine fortællinger om Jesus, der kom for at give nyt liv til arme mennesker. Han lavede vand til vin, dengang vinen slap op. Han helbredte syge mennesker – han mættede de sultne. Fik blindfødte til at se og gjorde stendøde mennesker spillevende. Sådan kom Guds kærlighed til udtryk som en ufortjent nåde mod arme mennesker. På den måde bliver evangeliet sådan en mild forårsluftning, der er i stand til at optø det kolde og bange vinterhjerter – en lysning i en mørk tid, der får os til at se på os vores liv og vores verden på en ny måde.

Men lige så lyst og lykkeligt Johannesevangeliet er – lige så dystert skildrer det den måde, Guds uforbeholdne kærlighed blev modtaget på i verden. Med mistro – ja, med foragt og forkastelse. I den ene ophidsede diskussion efter den anden med den religiøse elite taler Jesus kærlighedens sag mod dem, der bruger Gud til at styrke deres egen magt med overfor en undertrykt befolkning. Dem, der har taget patent på den rette gudsdyrkelse for egen vindings skyld.

- Det er ikke Gud, men djævelen, der er jeres far! råber han til dem. Den sande Gud – *min* far - skal ikke dyrkes i hellige templer eller gennem hellige præsteskabers mystiske ritualer, men i ånd og sandhed! Og dette – ånd og sandhed – vil for Johannes sige kærlighed.

Som han også siger senere i den lange afskedstale til tilhængerne, vi hører en stump af hver søndag her mellem påske og pinse: Et nyt bud giver jeg jer: at I skal elske hinanden. Ligesom Gud fader selv elsker jer og jeg elsker jer, således skal I også elske hinanden.

Så Johannes affejer simpelt hen hele datidens religiøse teater med et enkelt godt råd til sine tilhængere: I skal elske hinanden, for det er selve meningen med livet – ja, selve Guds væsen er kærlighed.

Og det skal I gøre, selv om I vil opleve voldsom modstand mod sådan en livsholdning – især fra denne verdens magthavere, som bygger deres magt på en helt anden fordømmende og nøjeregnende Gud, der belønner de gode og straffer de onde. De magthavere, som i morgen vil korsfæste mig som en forbryder, fordi jeg vover at forkynde kærlighedens og dermed frihedens evangelium offentligt.

Man kan godt undre sig over, hvorfor dette kærlighedsbudskab vækker så voldsom modstand, men jeg tror det hænger sammen med en fornemmelse hos mange mennesker af, at Jesus trampede på nogle af deres helligste værdier. Moseloven, der var fundamentet for det jødiske fællesskab - dette særligt udvalgte folk ifølge deres egen opfattelse. Templet – den centrale helligdom i Jerusalem, der trak sine rødder helt tilbage til kong Salomon. Men også hele den selvforståelse af at være noget særligt i kraft af sin fødsel – sin omskærelse – sin retfærdighed for loven – sin gudsyndelse. Alt sammen noget Jesus fejer af bordet som ubetydeligt i forhold til det at elske sin næste – ja, hvem som helst. Det måtte jo vække anstød – det måtte jo provokere mennesker i den grad, så de fandt det rigtigt at gøre Jesus både latterlig og tavs ved at korsfæste ham offentligt. Og så kommer dagens trøstende og opmuntrende ord til tilhængerne og til os alle sammen: Men I skal ikke være kede af det! Den sorg og den smerte ved afskeden, som I oplever, er som den smerte den fødende kvinde oplever, men som jo bliver fuldstændig fejlet af banen af glæden over, at et barn er kommet verden. Sådan skal det også være med jer. I skal græde og klage, mens verden glæder sig over min død, men jeg kommer til jer igen, og da skal I glæde jer, og ingen skal tage jeres glæde fra jer!

Afsked og gensyn! Det er også temaet i Albertes sang Lyse nætter, som vi skal høre om lidt. En sang om, hvordan hele livet ændrer sig, fordi 'du' er tilbage. Så bliver det pludselig forår med fuglesang og lyse nætter og en sommerdag ved stranden – med liv og glade dage. Det er selvfølgelig en kærlighedssang, men på en måde minder den jo om Johannesevangliet, der også er sådan en kærlighedssang, Johannes synger, om ... ja, om den kærlighed til livet, som gør os glade for at leve det. Leve det med smerten og sorgen og afskeden og alt det, der nu engang hører med til livet – leve det hele med glæde. Ud fra den tankegang måske, at det ikke er smerten og sorgen der i sig selv er det afgørende, men hvordan vi forholder os til den: som en frygtelig magt, der lammer os og styrer os mod vores egen tilintetgørelse – eller som fødselsveer, der er nødvendige, for at det nye liv kan komme til. Eller som Johannes ser på Jesu korsfæstelse – ikke som det store nederlag og den fatale ydmygelse, men som ophøjelsen af Jesus som det offerlam, der bar alverdens synd på korset – for at vi skulle leve – ja, have liv i overflod, som han siger. Så oplever vi pludselig livet på ny – hører fuglesangen, ser lyset – og verden vælter pludselig ind med parasoller og sandaler – og mit stakkels ensomme hjerte, der krympede sig i smerte og angst for Gud og hvermand, åbner sig for det alt sammen og pynter sig for livet selv.

Vintræet

Bibelen er en billedbog. Der var engang noget, der hed en billedbibel, hvor nogen havde illustreret Bibelen, måske især for børn, men på en måde var det jo lidt synd, for så kunne man jo ikke så godt lave sine egne billeder af de fantastiske, forfærdelige og fascinerende fortællinger, Bibelen er bygget af. Så var man henvist til tegnerens sikkert udmærkede fortolkninger.

Det som har gjort fortællingen til ikke blot Bibelens, men for så vidt hele menneskeheden kulturelle og politiske eksistensgrundlag, det er fortællingens evne til at sætte gang i noget i den, der lytter. Det er måske derfor Paulus igen og igen formaner menighederne til lydørhed frem for alt andet: Var det i kraft af jeres gode gerninger, I kom til troen – nej, det var i kraft af jeres lydørhed, dengang I fik udmalet Kristus som korsfæstet.

Også Paulus bruger billeder, når han skal missionere og forkynde. F.eks. billedet af menigheden – hvad er en menighed? Ja, den er som lemmerne på Kristi legeme. Alle er forskellige og har forskellige opgaver, men ingen kan undværes, og øjet kan ikke sige til øret: Dig har vi ikke brug for. Det er et billede på det mest intime fællesskab – denne forbundenhed, som lemmerne der er forbundet til kroppen og til hinanden.

Han kan også bruge billedet med et oliventræ, med den ædle stamme, hvor menighedens medlemmer er som grene, der er indpodet i denne stamme og derfor suger næring af den samme rod.

Billeder kan være fascinerende, men også farlige. I billedet med oliventræet kan Paulus ikke lade være med at skelne mellem den ægte, ædle vare og så de nye indpodede grene fra de vilde oliventræer, og det billede handler om forholdet mellem jøder og ikkejøder. Den skulle romerne lige have, så de ikke blev for selvhævdende – alt for hovne overfor jøderne.

Og i billedet med legemet, kommer der også en drejning ind i det senere Kolossenserbrev, som måske ikke er skrevet af Paulus selv, hvor Kristus nu bliver udmalet som legemets hoved og menigheden underordnet i forhold til Kristus. Og så er vi ligesom tilbage i de gode gamle hierarkier.

Den revolutionære nyskabelse i det grundlæggende forhold mellem mennesker, som vel egentlig er evangeliet, fortøner sig lige så stille, og vi vender tilbage til civilisationens normalitet med de overordnede og de underordnede – de udvalgte og de fordømte.

Heldigvis ikke Johannes. I hvert fald ikke, hvis man tænker over hans billede med vintræet og grenene. Her er vi tilbage ved denne intime forbundenhed som ved oliventræet eller ved legemet, men billedet går ligesom et skridt videre, og det opdager vi måske først, hvis vi kender lidt til vintræets natur. Det er jo ikke noget stolt og knejsende træ - nærmest en lille stok, der dårligt kan stå selv. Ude i naturen må det støtte sig til andre og stærkere træer for

overhovedet at blive til noget. Det er en slyngplante, der klatrer op ad andre for at komme op i lyset, og hvis ikke vingårdsmanden bandt det op, ville det ikke give meget udbytte, for et vintræ kan slet ikke stå selv.

Jeg er det sande vintræ, siger Jesus, og min far er vingårdsmanden. Vingårdsmanden må altså binde det sande vintræ op, sådan at det kan bære megen frugt og blive til glæde for ham, og så er det jo klart nok den korsfæstede Kristus, Johannes taler om.

Andre steder i sit mystiske evangelium taler Johannes om denne korsfæstelse snarere som en ophøjelse end som et nederlag. Tilsyneladende var det et nederlag - sådan opfattede verden det, men Johannes ved bedre, for i virkeligheden var korsfæstelsen den store sejr, hvor kærligheden vandt. Hvor denne intime forbundenhed blev stadfæstet. Uden denne korsfæstelse var der ingen kristendom. Hvis ikke vintræet bindes op og fæstnes til en stok, kommer der ikke noget særligt ud af det.

Og man kan gå videre i billedet af druen - frugten, der nok er smuk at se på, men som først bliver til gavn og glæde, når den bliver mast og ødelagt og trampet på - og sådan flyder Johannesevangeliet over med billeder og symboler - alt sammen for at udtrykke det mirakel, der skete, da Gud selv ifølge Johannes lod sig besejre, ydmyge og slå ihjel - og derved blev til livsglæde og frugtbarhed for mange.

Frugten - vintræets frugt - er vel den kærlighed, vi formår at give og modtage. Båret af evnen til at forstå sig selv - ikke bare som enkeltindivider med krav og rettigheder, men som allerede indsat og bundet sammen i sådan en frugtbar organisme, der skaber liv og glæde under vingårdsmandens kyndige pleje og omsorg. Her er ikke overordnet og underordnet. Vi er alle i Kristus, som Paulus siger med dette billede, at vi tilsammen udgør Kristus, så at sige. Ligesom grenene tilsammen udgør vintræet.

Og det er så det, vi altid minder hinanden om her ved vores gudstjeneste - minder hinanden om, at vores drøm om at være evigt forbundne i kærlighed - en drøm, der vel egentlig er langt mere os, når det kommer til stykket - langt mere menneskelig og hjertelig - end den ellers så dominerende drøm om magt og herlighed, rigdom og berømmelse for mig selv. Hvad gavner det et menneske, om han vinder hele verden, hvis han derved mister sig selv? Mister sin forbundenhed til det livstræ, han er en del af.

Her i kirken, som er vores helligsted, minder vi hinanden om, hvem vi i virkeligheden er, og derved bliver gudstjenesten vores fristed fra den kamp om magten - kampen om at gøre sig gældende og blive til noget - helst noget stort - den kamp om lykken, der dominerer så mange menneskers liv, og som vel også er grundlag for vores civilisation: den evige stræben opad. Her bliver vi døbt ind i en modsigelse af civilisationens normalitet - en ubrydelig forbundenhed eller et livsfællesskab med den Kristus, Johannes kalder Gud. Den Gud som Johannes og Paulus vel egentlig kalder fortællingen om os selv. Tilsammen - i dette

kærlighedens fællesskab udgør vi Kristus. Og så har vi livet i os. Behøver for så vidt ikke kæmpe for det eller for vores ret – når nu den fuldkomne glæde er i os. Den strømmer igennem os alle, fordi det var det, der var meningen fra begyndelsen.

På den måde er den kristne menighed egentlig et vanvittigt eksperiment. En håbløs utopi, som for længst burde være opgivet, fordi vores virkelighed synes at være så uendeligt langt fra den drøm, vi samles om her. Alligevel kan vi ikke opgive drømmen om et helt andet liv – et helt andet fællesskab – et helt andet samfund. Og jeg tror, at hvis vi gjorde det, ville vi miste noget dyrebart – ja, måske livet selv. Vi ville visne som de grene på livets træ, der falder af eller bliver fjernet af vingårdsmanden. Måske er det drømmen – utopien - der holder os i live, og som – hvem ved – en gang imellem giver os mod og lyst til at efterleve den på trods af det tilsyneladende umulige i opgaven, sådan som verden nu engang ser ud. I hvert fald sendes vi hjem herfra med Guds velsignelse – den Gud, der lover at bevare vores indgang og udgang fra nu af og til evig tid. Og det er vel egentlig det bedste udgangspunkt, man kan få til at leve dette vanskelige liv, vi har at leve sammen, sådan som vi er.

Gud i himlen, tak fordi du aldrig lader os glemme din grænseløse kærlighed. Lær os nu at glemme os selv og alle vores krav til livet om tryghed og velfærd, så vi ser på vores liv på en ny måde: som forbundne med dig og med hinanden – ja med alt, hvad der er. Tak for livet – for ugen, der nu er gået. Tak for vores fællesskaber på arbejdet, i familien og her i vores sogn. Tak for naboskab og hjælpsomhed og for alle de nære ting. Giv os mod til at være medmennesker for hinanden – at give noget af os selv til hinanden – og lær os til sidst at give det hele væk med glæde. Når vi bliver ramt af smerte, tab, selvbebrejdelser og skyldfølelse beder vi om, at dit opmuntrende og kærlige ord her i vores fællesskab må hjælpe os ud af vores mørke og vores angst, så vi genser livets lys og ånder lettede op. Tak for vores kirke og for kirken i Danmark, hvor dit ord lyder ved vores gudstjeneste med magt til at omskabe os fra smålig beregning og snæversyn til glæde, frimodighed og storsind. Gør os glade for livet og for hinanden og for os selv – hvem vi så er – hvordan vi så er. Lær os at leve, sådan som det var din mening med os – frygtløst, opmærksomt, dristigt – inderligt forbundne. Giv os et sandt og frit menneskeliv og mind os altid om, at døden ikke længere har magt over os – at vi er livets elskede kongebørn nu og i al evighed.

Kampen om sandheden

Johannesevangeliet er skrevet henimod slutningen af det 1. århundrede – altså ca. 70 år efter Jesu død. Og der er sket meget siden Jesu korsfæstelse. Først og fremmest har de kristne lagt

sig ud med den officielle eller ortodokse jødedom. I løbet af 80'erne er de kristne faktisk blevet udelukket af synagogerne, hvor de indtil da havde været tålt, men i 70 skete katastrofen. Romerne indtog og ødelagde Jerusalem efter fire års intens krig. Templet blev jævnet med jorden – præsteskrabet bortført og mange mennesker blev simpelt hen dræbt. Tre år senere i 73 slås den sidste jødiske opstand ned – det var dem, der havde barrikaderet sig ude i Massadafæstningen, men som opgav og efter sigende begik kollektivt selvmord. Og dermed var den jødiske nation ophørt med at eksistere.

Kun én ting havde man tilbage som et samlende aktiv – nemlig den hellige skrift – de gamle skrifter med loven og profeterne, som stod i synagogerne, og som nu blev vogtet med intens nidkærhed. Det var dem, der skulle redde folket fra den endelige undergang, og det lykkedes som bekendt. Men det betød, at alt og alle, der angreb Skriften så at sige, blev lagt for had - herunder de kristne.

Det er dette jødiske had mod de kristne, der går som en rød tråd igennem Johannesevangeliet, der sagtens kunne indklages for menneskerettigheds-domstolen for antisemitisme, for der lægges ikke fingre imellem i dette interne jødiske opgør. Og Jesus selv bliver flittigt brugt som redskab for angreb på jøderne og alt deres væsen. Og da templet i Jerusalem rent faktisk blev jævnet med jorden, så var de kristne ikke sene til at udnytte katastrofen til at komme salt i såret. Der kan I se, sådan går det, når man ikke tror på Kristus. Det er straffen for at slå Guds søn ihjel. Det vakte næppe udelt glæde hos jøderne.

Det er sørgeligt at tænke på den virkelige antisemitisme, dette kristne skrift har medført i historiens løb. Så ironisk som tænkes kan.

Men hvad har det nu med os at gøre, som sidder her i dag på denne kølige forårsdag søndagen før Pinse og venter på varmen? Ja, for at få svar på det bliver vi nødt til at spørge, hvad det var, disse ortodokse jøder egentlig blev så vrede over, så de rent faktisk slog de kristne ihjel i den formening, at de dermed tjente Gud. Jeg tror, det var dette, at de kristne så at sige ophævede religionen. Altså der var ikke bare tale om en af verdens mange religionskrige, hvor alle slår hinanden ihjel i deres Guds navn – men der var tale om et frontalangreb på selve religionens væsen og altså i dette tilfælde jødedommen.

Jamen, er kristendommen da ikke selv en religion? kunne man spørge. – Jo, det er den så blevet og har fået alle religionernes kendetegn, men oprindeligt var Jesu lære så langt fra en religion som tænkes kan. Jesus var ikke religionsstifter i den forstand. For ham var der vigtigere ting i livet end religionen, og derfor blev han og hans tilhængere naturligt nok en trussel mod det bestående samfund, der levede i kraft af netop religionen. Ikke mindst fordi almindelige folk tilsyneladende lyttede mere efter Jesu lære end efter de andre jødiske præster og lovkyndige.

For Jesus var mennesket det vigtigste – og det uanset hvem det menneske så var – og hvad det var. Guds lov, siger han, er til for menneskers skyld – mennesket er ikke skabt for lovens skyld – eller for religionens eller for kirkens skyld. I dag ville Jesus måske sige til den almindelige folkekirkedansker: Der er vigtigere ting i livet end at tro på Gud. Hvorfor ville han dog sige det? Fordi det ligesom er gået hen og blevet det allervigtigste for vores kirke – vigtigere end mennesket selv.

Siden reformationen er det blevet nærmest et mantra – dette med at tro. Først i modsætning til gerningerne, som jo ikke betød noget – man var og er bange for den såkaldte katolske gernings-retfærdighed - men til gengæld handlede det så om troen. Og man brugte flittigt Paulus' kendte sætning fra romerbrevet om, at et menneske ikke retfærdiggøres gennem lovgerninger men alene ved tro. Og så var det jo klart nok, hvad det kom an på. Så når vi døber de små, er det troen vi spørger efter – selv det lille spædbarn bliver spurgt, om det tror på Gud. Konfirmanderne ligeså – og vi spørger i tide og utide hinanden og os selv: Tror du nu også på Gud? Og hvem kan egentlig svare ærligt og redeligt på det spørgsmål, som de færreste – vil jeg påstå – egentlig forstår meningen med. Hvad vil det sige at tro på Gud?

Og der tror jeg altså Jesus ville komme som han plejer med sit befriende og provokerende: Der er vigtigere ting i livet end at tro på Gud! Mennesket f.eks. At tro på sit medmenneske – at vise tillid og åbenhed i stedet for at føre proces mod dine nærmeste - bl.a. ved at undersøge, om han eller hun nu også tror, som hun skal – om han er en af vore – eller en kætter, der skal smides ud af kirken eller synagogen. Døm ikke, siger Jesus igen og igen. Mennesket er ikke til for troens skyld – så hold dog op med at bruge jeres dyrebare liv og jeres dyrebare fællesskab på at smide hinanden ud i Guds navn.

Kan I se, hvor lidt Jesu forkyndelse i virkeligheden har med almindelig religion at gøre – den religion, som adskiller mennesker fra hinanden i de rettroende og de vantro – dem indenfor og dem udenfor. Kan I mærke, hvor han søger at favne alle mennesker uanset tilhørsforhold – religiøst, nationalt, etnisk, racemæssigt, kønsligt – der er i Jesu forkyndelse ingen, der hverken er selvskrevne eller udelukkede. Det er det, religionen har så ondt af. Det er det, den ikke kan klare, fordi det er et angreb på selve religionens og dermed det civiliserede samfunds grundvæsen.

Vi skal passe på, at vores kirke ikke bare bliver taget som gidsel af religionen. Det sker hver gang vi sætter kendemærker op for dette religiøse fællesskab – hver gang vi afsondrer os som kirke fra andre mennesker og hygger os inden døre i vores selvtilfredse og frelste rettroenhed. Det gælder selvfølgelig på det officielle plan – men det gælder jo også på det personlige plan i dit forhold til dit medmenneske.

Jo, vi udelukker – vi sætter skel og trækker grænser med god samvittighed – endda i Guds navn, når vi smækker døren i for Jehovas Vidner eller taler nedsættende om muslimer, fordi

de er muslimer – eller når vi fører proces mod hinanden – måske ikke bogstaveligt, men i vores hjerte anklager og dømmer hinanden på vores tro eller mangel på samme eller på vores gerninger. Hvorfor ser du splinten i din næstes øje, men bjælken i dit eget ser du ikke. Tag bjælken ud, så kan du bedre se. Det er et af de fantastiske ord af Jesus, som forsøger at gøre det af med enhver selvretfærdighed. Døm ikke! Bær over. Tilgiv. Tag imod det alt sammen. Lev! Der er noget der er vigtigere end fordømmelsen. Vigtigere end retfærdigheden!

Og på den måde sprænger han hele det religiøse bygningsværk, som ellers fylder så meget i vores liv og som vi bruger til at fortælle os selv og hinanden, at vi er indenfor i varmen – i Guds varme. Fordi vi tror – eller fordi vi lever rigtigt – eller fordi vi er danskere – grundtvigianere måske endda.

Jesu anliggende er altså mennesket selv, og det er vel også det, som billedet med Ånden taler om. Jeg vil sende jer sandhedens Ånd, siger Jesus til sine tilhængere. I modsætning til religionens Ånd eller verdens Ånd – for I skal være mine vidner. I skal vidne om Åndens grænseløse menneskelige fællesskab. Det usynlige fællesskab mellem mennesker, der er bevæget af samme ånd. Den ånd, der gør os til levende mennesker, der pludselig springer ud af religionens eller nationalismens eller ideologiens fangenskab – forlader alt det, de tilhørte og som de troede var deres identitet – deres liv - og blev mennesker af ånd – af Guds – af sandhedens og kærlighedens ånd, der ikke kan sætte grænser, fordi mennesket ikke er til for Guds skyld, men miraklet er sket: Gud er selv blevet et menneske i Kristus – er blevet Gud for menneskers skyld.

Det er så usandsynligt provokerende, det gamle budskab fra evangelierne, så det lynhurtigt måtte pakkes ind i religionens mange gevandter, og vi fik en kirke, som fik magt over sjælene – der kom templer og præsteskaber og alt, hvad der hører til – der kom grænser og skel – der kom indenfor og udenfor – dogmer og rette læresætninger og Gud hjælpe os – nu også retsteologer, der kunne afgøre, hvad der var den sande kristne lære.

Men inde bag de tunge religiøse gevandter findes endnu Guds Ord – ramsaltet – frit – provokerende så det klodser og forarger enhver rettænkende og rettroende farisæer. Inde bag kirkens tykke mure svæver lige så stille Guds usynlige Ånd så hjerteligt og så suverænt sin egen herre – og hvad øjeblik det skal være kan den gennemstrømme og forvandle stenhårde hjerter og benhårde religioner til fællesskaber om menneskelighed, kærlighed og sandhed. Så er der ikke længere grænser og skel mellem mennesker – så spiser vi sammen – så lever vi sammen – sådan som det var Guds mening. Så taler vi samme sprog. Døve hører – blinde ser – stumme taler – døde opstår. Så er den gamle profeti gået i opfyldelse.

Talsmanden

Søndagene mellem Påske og Pinse er kirkeårets festdage. Den liturgiske farve er hvid – festens farve. Det er hver søndag for så vidt – i hvert fald her i kirken, hvor gudstjenesten altid skal forestille et festmåltid med taler og omdelte sange og oplæsning af telegrammer – men særlig i denne påsketid, hvor festen handler om påskens store begivenheder: Jesu død og opstandelse.

Det er Johannesevangeliet, der lægger stemme til disse søndage, og teksterne er hentet fra den såkaldte afskedstale, hvor Jesus prøver at forklare sine noget tungnemme tilhængere, hvad der er den dybere mening med, at han skal dø.

I søndags trøstede han sine tilhængere med, at nok skulle de sørge over afskeden, men bagefter skulle deres glæde blive stor. Han sammenlignede sorgen med fødselsveer, som nok gør ondt, men det er for ingenting at regne mod den glæde, der fylder den nybagte mor – glæden over at et barn er født til verden. I skal se mig igen, lovede han sine tilhængere. Og det pegede jo hen på påskemorgens opstandelse, hvor hans tilhængere rent faktisk ifølge de fleste evangelister jo så Jesus igen – rørte ved ham og spiste sammen med ham og talte med ham, men i dag hører vi så om, at det også peger videre hen mod endnu en tilbagekomst så at sige – denne gang i form af Guds Ånd, som Jesus kalder Talsmanden – altså den ånd, der skal tale Guds sag i verden. Og det vil sige, at dagens tekst peger hen på pinsen, som jo er åndens fest eller kirkens fødselsdag. Den dag, hvor Guds Ånd besatte disse tilhængere i en grad, så de gik i gang med at skabe den kirke, vi stadig er en del af i dag, hvor vi sidder her i Heden kirke og fejrer barnedåb og mindes vores tilblivelse som kirke.

Johannesevangeliet er som de øvrige evangelier et kampskrift. Det prøver at opmuntre og opildne de nye menigheder til at holde ud i modgangen – og den var stor, da Johannes skrev sit evangelium – at holde fast ved denne nye bevægelse, selv om ingen andre brød sig om den og ovenikøbet forfulgte og latterliggjorde de hengivne. Det samme, som Jesus sagde til sine første tilhængere, gælder stadigvæk: det kan godt være, det gør ondt at være kristen, men bagved smerten venter den store store glæde.

Den modgang, de første kristne mødte, kom fra datidens magthavere. Den romerske kejsermagt, som alle i hele den kendte verden, havde inde på livet - herunder kejsermagtens jødiske medløbere i form af konger, der var indsat og betalt af romerne og præster, der gik i romernes tjeneste for egen vindings skyld, i stedet for at yde modstand mod undertrykkelsen af Guds eget folk. Romerne vidste nok, hvad de gjorde, når de satte de besatte folk op mod sig selv ved at gøre en del af folket til ledere over de andre. Så kunne de kæmpe indbyrdes om magten i stedet for at bekæmpe den egentlige fjende – romerne. Men nu kommer så Talsmanden – denne Guds egen advokat, der skal overbevise verden – dvs.

Romerriget - om synd og om retfærdighed og dom. Det er synd, at de hylder kejseren og ikke Jesus. Det er synd, at de fleste falder for magten og lader sig imponere af magthavernes forgyltde løgne – i stedet for at holde sig til sandheden – sandheden om, at ingen mennesker i virkeligheden kan have magten over andre. Sandheden om, at ingen skal være andres slaver. I den forbindelse er det retfærdigt, at Jesus – tilhængerens herre og mester – forlader dem, så de selv kan komme til, så at sige – så de selv kan tage hånd om deres liv – uden først at skulle spørge mester om lov.

I kirken har vi derfor ingen herrer og ingen undersætter – her er vi alle ét – ét fællesskab af forskellige mennesker – det var i hvert fald den oprindelige tanke, at der ikke skulle være nogen, der bestemte over andre eller styrede andre. Jeg ved ikke, om det helt er lykkedes endnu, for mennesker kan nu engang godt lide, at der er nogen, der bestemmer – mærkeligt nok – men det hænger måske sammen med det besvær, det er at tage ansvaret for sit eget liv. Her i kirken kommer vi ikke for at lære, hvordan vi skal leve vores liv, men vi mødes her en gang imellem for at få mod til at tage ansvaret for vores liv. Hvordan vi skal leve – ja, det skal talsmanden nok fortælle vores hjerte. Og det er altså en stik modsat holdning til den verden, der hylder konger og kejsere og religiøse magthavere af enhver slags. Derude i verden er det næsten altid de få stærke, der bestemmer over de mange. Det er næsten en livslov – og det er præcis den, Jesus gør op med, fordi han vil give al magt og menneskelig værdighed tilbage til det enkelte menneske. *Du* er den, der bestemmer, og der er ingen, der kan tage dit liv fra dig. Det er kristendommens store frihedserklæring.

Og det er klart, at den vil møde modstand fra dem, der gerne vil have magten over andre, men hvis du holder fast i dig selv, så at sige – sådan som Jesus gjorde det til det sidste uden at lade sig kue af modgangen – så skal du også opleve, hvad det vil sige at leve et sandt menneskeliv. Glæden ved at være sig selv (bekendt).

Og så kommer den store opmuntring til tilhængerne. Hold ud, for denne verdens fyrste er allerede dømt. Det er kun et spørgsmål om tid, inden hans imperium braser sammen som en kolos på lerfodder. Denne verdens fyrste er for Johannes den romerske kejser og al hans magt og al hans væsen. Alt, hvad han står for i hele sin selvbestaltede guddommelighed. Han er selve modbilledet til Jesus – den diametralt modsatte person. Hvor Jesus skildres som fattig, ydmyg og fuldstændig magtesløs, og hans liv skildres, som noget der mest ligner en fiasko – ja, så er der ikke ende på kejserens succes – hans verdensomspændende magt og hans enorme rigdom. Det var ikke svært for mennesker at tilbede kejseren – hvad de i øvrigt også blev tvunget til – tilbede ham som deres Gud. Adlyde ham som deres Herre. Juble over ham som verdens frelser og velgører. Og det underfundige ved evangelisterne er, at de fratager kejseren alle hans titler som Gud og herre og verdens frelser og giver dem til dette elendige, fattige menneske, som kejseren fik henrettet som en forbryder. Ingen i verden har

nogensinde haft så meget magt som de romerske kejsere på Jesu tid – og dog er denne verdens kejser dømt. Hans tid er uigenkaldeligt forbi, og en ny tid med en helt ny verdensorden er allerede sat i gang med Jesus og hele den livsopfattelse og det menneskesyn, som han indførte – i det små, mens han var her – og senere ved hjælp af sandhedens og kærlighedens hellige ånd, der skabte kirken som et modstykke til den magtfulde stat.

At det så senere lykkedes for den romerske kejser at overtage kirken og gøre den til en del af det kejserlige magtapparat, er en grum og tragisk historie om, hvordan kirken solgte sin sjæl til denne verdens fyrste for at slippe for forfølgelser og hårde tider. Man orkede ikke at vente længere. Når der er nogen, du ikke kan styre, så giv dem magt over andre. Forfrem dem og giv dem højere løn end de andre. Så vil du se, hvor hurtigt, de falder til ro og bliver nemme at danse med.

Så vi står altså i et valg stadigvæk – både som kirke og som mennesker. Valget om, hvordan vi vil være. Valget om, hvem vi vil tilbede og hylde som vores herre og vores Gud. Magten i verden eller afmagten? Den romerske kejser og alle hans efterfølgere af den ene eller anden art – eller ham, der hænger på et kors efter et fuldkommen mislykket liv – i hvert fald set med magtens øjne? Vil du bruge dit liv på at få magt over andre? Det er det, vi er opdraget til – det er det, hele vores civilisation indbyder os til og lokker os med. Se at blive til noget – helst noget stort og berømt. Denne verdens fyrste lever i bedste velgående. Eller vil du som Jesus – din sande Gud - ofre dit liv på at tjene andre i kærlighed til alle mennesker – og det vil altså også somme tider betyde åben modstand mod enhver form for undertrykkelse af mennesker – uanset hvem det så er. For man må jo nu engang være der for dem, man elsker. Koste hvad det vil.

Evangelierne og enhver kristen gudstjeneste opmuntrer os til at vælge kærlighedens besværlige vej frem for magtens nemme, og de påstår, at deri – i alt bøvlet og besværet - er livet og glæden og sandheden gemt, mens magtens nemme vej blot fører til død. De taler om Guds kærlighed, der er det egentlige grundlag for denne henvendelse og dermed også for denne festlige sammenkomst i Heden kirke i dag. En kærlighed, der ikke kan lade være med at tiltro os alt muligt godt, og som derfor også tør lade os bestemme selv – vælge selv – leve selv.

Så vælg da livet – sådan som livet selv for længst har udvalgt dig! Scenen er klar – livet venter kun på dig.

Lidelsens mening

Evangeliet er underligt – for nu at sige det mildt. Kirkeåret for den sags skyld også. Nu har vi lige fejret Påske med Jesu død og opstandelse – og så her i dag er vi tilbage før Jesu død ved hans afskedstale til sine tilhængere – og alligevel ikke, for på en måde er det jo den opstandne Kristus, der taler – selv om han ifølge fortællingens ramme ikke engang er død endnu. Ikke mindst i Johannesevangeliet er tiden underlig og for så vidt ikke til stede. Jesus taler godt nok til sine tilhængere skærtorsdag aften, men Johannesevangeliet taler til menigheden – til os – mange år efter Jesu død – og det, som evangeliet prøver at fortælle os er – at livet ikke altid er, som det ser ud – at der mange gange er mere ved livet, end vi sådan går og forestiller os og som vores erfaring fortæller os. Vi kan så nemt som ingenting tage fejl i vores bedømmelse af tilværelsen og for så vidt også af mennesker. Vi har så nemt ved at drage vores konklusioner og fælde vores domme – men de holder aldrig helt.

Da Jesus i sin tid gik rundt i Palæstina og forkyndte Guds rige og det evige liv, så var en stor del af hans forkyndelse netop et opgør med den dom, der allerede var fældet over livet og over mennesker: At livet ikke var noget særligt, men fyldt med megen lidelse og ondskab – at jeg selv ikke var særlig meget værd – hverken for Gud eller for alle de rigtige mennesker. Og Jesus brugte lang tid på at overbevise mennesker om, at de tog fejl – at de var blinde og døve for livets virkelige herlighed – livet i Guds rige, som han kaldte det liv, han kom med til mennesker. Glædens og kærlighedens og sandhedens evige liv, som han kalder vores menneskeliv. I tager fejl sagde han. I tager fejl af livet – af jer selv – af hinanden, når I dømmer og fordømmer – når I hader jeres liv og jer selv og hinanden. Og her i denne afskedstale, vi har hørt lidt af i dag, siger han til sine tilhængere: I tager helt fejl af min død, hvis I bare ser korsfæstelse, nederlag, fiasko og tilintetgørelse. Der er meget mere ved livet end det! For den der kan se og høre og mærke.

Hans tilhængere var nede, kan man vist roligt sige. De havde ventet en sejrrig revolution med Jesus som den nye konge i Israel, men det så ikke for godt ud – det hele blev ikke rigtig til noget – ikke andet end store ord. Og nu truede det endelige fatale nederlag – den totale fiasko. Men I tager fejl, siger Johannes. I ser kun korsfæstelsen som det store nederlag, men i virkeligheden var det jo kærlighedens sejr. I ser kun Jesu død som en lidelsesfuld afslutning, men i virkeligheden var den jo begyndelsen til det nye liv. Og når I forstår det – når I ser meningen bag katastrofen – så skal I glæde jer – og jeres glæde skal aldrig ophøre. I skal glæde jer med opstandelsens evige glæde. Nu sidder I i dyb smerte som en fødende kvinde, der ikke ved, hvordan det dog skal ende, men når hun så ligger med det fuldbårne barn i armene – det nye liv – ja, så bliver smerten og fortvivlelsen vejret bort, som om det var ingenting. Eller rettere – det gav alligevel mening med den smerte. Nåh, det var derfor! Hvis ikke det gjorde

ondt, ville det nye liv jo slet ikke være kommet. Og Jesus bruger netop meget tid på at fortælle sine tilhængere: Hvis ikke jeg dør, kommer livet ikke til jer. I skal betragte min død – ikke som et nederlag, men som en sejr for livet. Ikke som en lukket dør, men som en åben dør til nyt liv. Det er den store hemmelighed, som verden ifølge Johannes ikke forstår.

I vores tid er vi ret fikserede på det, vi kalder lykken. Vi arbejder hårdt for at vores liv skal lykkes, som vi siger, og idealet er vel et liv af en vis længde med godt helbred, gode venner og en god familie – og måske også et godt og meningsfuldt arbejde. Og det er jo alt sammen meget godt, men samtidig har vi noget svært ved at tackle livet, når det ikke går, som vi havde ventet og håbet – når vores drømme og forventninger ikke går i opfyldelse. Men sådan er vores virkelighed jo – det, der gør ondt, hører med til livet, og vi kan ikke bare skære det onde væk, som om det ikke var der. Men måske handler livet slet ikke om, for enhver pris at undgå modgang og nederlag og smerte, men om at elske livet – altså hele livet – også når det gør ondt. Fordi vi tror, at Jesus har ret, når han påstår, at det giver mening. Måske skal vi lære en gang imellem at slippe kontrollen over vores liv – lære at tage imod vores liv, som det kommer, fordi vi ved, at livet dybest set er godt – og vil os det godt – på sin egen underlige måde. Som når det fylder os med smerte – bare for at et nyt liv kan komme til verden.

Og det er så det, som vi får med herfra i dag. Skal vi sige en anelse om, at livet er meget meget stort. Meget større end vi kan magte eller begribe eller kontrollere. Men også en glædelig fornemmelse af, at dette store liv, som vi jo godt kan kalde Gud – vil os det godt – også selv om det somme tider fører os igennem både nederlag og smerte. Tro på livet. Tro på Gud, som vi siger – at det, som bærer livet, er Guds kærlighed – og aldrig tilfældighed eller ligegyldighed.

Livet har noget for med os – vil os noget. Livet bruger os i livets tjeneste. Vi er en del – en umistelig del at noget meget meget stort – noget, som Johannes en gang imellem kalder det evige liv – en gang imellem kalder han det Guds rige. Og hvis vi åbner øjnene og hvis vi lytter nøje efter – og ikke mindst hvis vi tør åbne vores hjerte for dette liv – under alle livets forhold – ja, så vil vi også en gang imellem få lov til at se ind i livets dybder og højder – se livets umådelige storhed.

Og det er præcis det, vi altid prøver på sammen her i det små ved vores gudstjenester – prøver at lade livet selv og livets Gud komme til os og røre os og fortælle os en gang til om Guds kærlighed og om den evige glæde, som kommer af, at den kærlighed aldrig ophører – heller ikke når det ser sortest ud. Så står han der – vores korsfæstede og mishandlede Gud og tager imod os med åbne arme og al sin kærligheds rigdom – tager os i hånden og giver os livet tilbage – livet i overflod.

Jesu bøn

Fader – Søn – herliggørelse – evigt liv – den eneste sande Gud – Jesus Kristus - ord – verden – ét...

Hvis jeg skulle prøve at oversætte noget af denne bøn, som Johannes lægger Jesus i munden til et mere vedkommende sprog – så kunne den lyde sådan her:

Nu er det tid, Gud. Brug mig nu som et spejl, så disse mennesker kan se livet gennem mig – kan se og forstå livets uendelige dybder. Lad dem ikke gå til grunde i overfladisk materialisme, men lær dem åndens kraft at kende gennem mig.

Nu er det tid, siger han, timen er kommet – og det, det handler om, er selvfølgelig Jesu død og opstandelse – altså nu er det kærlighedens tid. Så hele denne ypperstepræstelige Bøn, som den kaldes, kunne måske koges ned til en opfordring til kærlighed.

Det er kærlighedens tid – altid. Vi har vel som regel en tilbøjelighed til magt – til uafhængighed og det, vi kalder frihed – til at vise at vi kan klare os selv. Her i kirken kalder vi det synd, og dybest set er det vel synd for os, at vi skal slæbe rundt på denne oppakning af selvopholdelse og magtvilje, som vi har med fra vores fortid, og som kan blive tungere og tungere med årene – og vi selv mere og mere ensomme. Forført af magt. Troen på at vi kan og skal kæmpe os igennem vores liv alene er vidt udbredt og forkyndes overalt – ikke mindst i dag – fra ensomme kondiløbere til elitesportens tragiske ofre - men hvad er der ved det? Hvem kan nyde en dag som i dag i fulde drag – hvis ikke man har nogen at nyde den sammen med? Hvad hjælper det, at hjertet banker – hvis ikke det har nogen at banke for? Det er derfor vi forkynder – ikke som verdensmagten forkynder – for vi forkynder kærlighed, fællesskab – afhængighed af hinanden. Og i sidste ende vel også afhængighed af den Gud, Johannes kalder kærlighed.

Det er mærkeligt med sproget – hvordan det kan tage magten fra os. Hvordan f.eks. Gud kan blive det modsatte af det, som oprindeligt var ment. Hvordan formen ligesom kan overtage indholdets plads, så Gud forkyndes som den mægtige og frygtindgydende hersker, alle skal falde næsegrus til jorden for af frygt og beundring. Som magtens ultimative symbol. Men det er ikke sådan en Gud, Johannes forkynder – eller Jesus, og Guds herlighed er ikke som en frygtindgydende hersker, der gør, hvad han vil og tvinger folkeslag i knæ. Guds herlighed er kærligheden, som ingen skal bøje sig for, hvis ikke det sker af hjertets inderlige glæde og taknemmelighed.

Den verden, Jesus talte ind i, var virkelige magtens verden. Det var Romerriget med dets dyrkelse af den stærke ener – kejseren – vinderen – og dets foragt for det svage menneske – taberen – og dem var der mange af. Man mener, at det var mere end 90 % af befolkningen, der levede på et materielt og åndeligt eksistensminimum og samtidig med deres arbejde

forsørgede de 10 %, som var eliten. Og alle ville mene, at det var i orden, for hele kulturen var gennemsyret af troen på den stærkes ret – guddommelige ret - til at herske. Det er det, kejsermagten symboliserer – den kejser, som længe før Jesus kaldes og betragtes som Guds egen søn – og kejserens budskab som et evangelium.

Midt ind i denne romerske firkantede magtverden og tilværelsesopfattelse forkynder Johannes en anden herre og Gud end kejseren. En nederlagets mand – en fiasko – en henrettet forbryder – en synder. Og netop denne begivenhed kalder han herliggørelsen af Guds kærlighed – den virkelige sejr og ophøjelse i herlighed og triumf. Fordi nu er der pludselig og for første gang håb om liv og frihed for alle såkaldte elendige – nu ved vi, hvem Gud virkelig er – hvem der virkelig er guddommelig. Hvis liv, der er et sandt og frit liv.

Sælg alt, hvad du ejer og har, og kom så og følg mig – alle dine computere – alle dine fjernsyn – alle dine biler – alle dine bøger – og gå så rundt blandt mennesker og tal med dem som ven med ven om kærlighed og fællesskab – afhængighed og det, der virkelig betyder alt. Det er måske for drastisk, men i en tid, hvor bankerne og vores regering trygler os om at tage flere lån, så vi kan forbruge mere, mens store dele af verden dør af regulær sult og sygdomme, der sagtens kunne helbredes – mens der kører rumprogrammer til milliarder og atter milliarder men ingen programmer for Afrika, vores syge nabo, der bare går til i gæld til os og udsigtsløs elendighed – i denne tid forkynder vi kærlighedens tid. Fællesskabets tid – afhængighedens tid – tabernes tid.

Jesus sendte sine tilhængere ud blandt mennesker med opfordring til at lade mennesker sørge for dem til gengæld for den helbredende og livgivende samtale om Guds rige, de skulle føre. En opfordring til at stå i gæld til mennesker – gøre sig afhængige af mennesker – fordi livet og friheden og sandheden – Gud selv - ikke er andre steder end i sådan et tæt forhold til andre mennesker. I stik modsætning til den udbredte holdning om at friheden og lykken ligger i, at jeg klarer mig selv. Ene men stærk. At jeg vinder. At lykken er at stå som enevældig kejser i sit enorme palads med ret til at bestemme alt.

På den måde er kristendommen en svaghedens religion, men samtidig er der både sandhed og frihed i kærligheden. Det var derfor, de løftede hovedet alle de fordømte, da de hørte om Jesus. Og det er måske derfor, kristendommen er ved at ebbe ud i den rige del af verden, mens den vokser eksplosivt i alle de fattige lande.

I skal gøre jer afhængige af hinanden, siger Jesus. I skal lade jer bære af hinanden. Det handler vel om at give hinanden lov til at være mennesker, og det vil sige at give kærligheden råderum på alle leder og kanter, for kærligheden er det stof både Gud og mennesker er lavet af – i virkeligheden. Og det er derfor, friheden er så vigtig – fordi friheden ikke er friheden *fra* noget – fra afhængigheden af andre eller fra de bånd der binder os til andre – eller fra det truende nederlag - men netop er friheden *til* at elske og at blive elsket – friheden til at bære

hinanden og til at blive båret af hinanden som de svage og skrøbelige mennesker, vi nu engang er, når sandheden skal frem.

Jeg tror, det var det, han bad om i denne underlige bøn for sine tilhængere – bad om den substans, der gør livet til et evigt liv hver eneste dag. Den kærlighed, der ikke blot kan finde på at give det hele væk, men som også kan modtages med stor glæde. Den kærlighed, som er det eneste guddommelige, jeg for alvor vil bøje mig for. Nu er timen kommet – nu er det kærlighedens tid.

Om at være ét

Hvad er et menneske? Hvad er det egentlig, vi består af? Sådan kunne man spørge sig selv her ved pinsetid, hvor vi taler om ånd, begejstring, livskraft – de store ord.

Ja, normalt forestiller vi os jo mennesker bestående af en kerne og en overflade. Overflade, det er den vi ser – det er vores ansigt udadtil – det er den, vi viser verden, så at sige. Men overfladen afspejler noget indenfor, og det kan være både godt og skidt, det der ligesom ligger derinde bag overfladen, og som vi kalder det egentlige. Jo, for vi kan snyde med overfladen – vi kan vise en pæn overflade udadtil – men indvendig kan vi være fulde af ondskab. Vi kan gøre gode miner til slet spil.

Jesus brugte engang billedet, da han talte om farisæerne og kaldte dem kalkede grave – dvs. pæne og nydelige udadtil men indvendig fulde af råddenskab og død. Det kan vel også være omvendt - at den tilsyneladende usle overflade dækker over noget meget smukt og godt. F.eks. i Ringenes Herre, hvor kongen af Gondor går rundt som - ja, vel nærmest som en vagabond, og vi lærte sætningen: Det er ikke alt guld, der glimrer. Eller måske endnu bedre: Jesus selv, som ydmygede sig og forblev i menneskeskikkelse, om end han i virkeligheden var Gud. Så altså denne skelnen mellem det ydre og det indre hører uløseligt med til vores billede af os selv og hinanden. Det indre menneske er selvfølgelig det egentlige menneske, mens det ydre bare er overflade, som vi siger.

Grækerne talte om sjælen som dette indre menneske og kroppen som det ydre, der ikke betød så meget, og kristendommen overtog tanken om den udødelige sjæl, og det er vel stadigvæk sådan, at mange opfatter sjælen som det indre udødelige menneske, som forlader den ydre skal, når kroppen dør.

Der er også en god del seksualitetsforskrækkelse involveret her, og det har gennem årene betydet, at seksualitet og kropslige drifter i det hele taget er blevet regnet ringe i forhold til

f.eks. den mere åndelige kærlighed – det åndelige liv i det hele taget står vel stadig for mange mennesker som det mest guddommelige og højest opnåelige.

Men forestil jer nu, at denne skelnen mellem det indre menneske – det åndelige – sjælen på den ene side og så det ydre menneske, overfladen, kødet – alle vores drifter på den anden side – forestil jer nu, at det slet ikke holder, det billede. Prøv at forestille jer, at der slet ingen forskel er mellem det indre og det ydre menneske. Det er svært, men vi kan hente hjælp hos de gamle jøder, der ikke talte om, at mennesket *havde* en sjæl – men om at mennesket *var* en sjæl. For dem var mennesket en helhed, og der var ikke nogen forskel på det ydre og det indre. Det ydre var det indre – mennesket *var* det, der kom til udtryk i ord og handling. Så der var altså ikke nogen undskyldning, medmindre man ligefrem var besat af en ond ånd. Men ellers så var man det, man gjorde. Du er, hvad du siger og gør. Så den kendte sætning: jeg mente det ikke! eller undskyldningen om, at jeg ikke var mig selv i gerningsøjeblikket - - jeg ved slet ikke, hvad der gik af mig – alle disse bortforklaringer under henvisning til, at det ikke var min mening – ja, de falder, for du er, hvad du gør og siger. Du kan ikke bagefter flygte fra dig selv så at sige og påstå, at du var en helt anden. Også når du gør godt mod andre mennesker – når du får andres liv til at blomstre – når du bringer smilet frem i hærgede og sørgende ansigter – så er det dig, der er på færde – og ikke en eller anden heldig ånd, der pludselig besætter dig – for du er, det du gør. Nej, du er ikke i djævelens vold eller besjælet af Guds ånd. Du er dig, og den eneste måde du selv og vi andre kan kende dig – det er gennem dine handlinger og dine ord. Du er ingenting udenom eller bagved det, du siger og gør. Så sagt med andre ord. Måske har vi slet ikke nogen overflade og heller ikke nogen sjæl et sted derinde – det er jo, når alt kommer til alt, billeder – men somme tider kan billederne overtage virkeligheden, så vi glemmer, at det er billeder.

Måske skyldes det, at vi dybest set frygter for at være os selv – frygter for at udlevere os, som vi jo gør gennem vore handlinger og ord, hvis der ikke er et eller andet derinde, vi kan gemme os i: mit egentlige jeg – mit indre menneske, som det hedder i ritualen.

Et af de mest brugte billeder er billedet af den personificerede ånde – Helligånden, der ligesom skal komme udefra og besjæle os, og det er jo et smukt og kendt billede med denne guddommelige ånd, der ligesom styrer os mennesker i den rigtige retning. Men det er et billede – og måske er det i dag mere vildledende end vejledende. For det kunne jo godt fortolkes, som om, vi skulle vente, ligesom Jesu tilhængere dengang – vente på Guds Ånd, før vi gik i gang. Kom Helligånd, kom brat, og hvad vi nu ellers synger. Og på den måde kan vores liv jo gå med at vente – vente på at Gud selv gennem sin ånd tager magten i verden, så alt bliver godt. For selv magter vi jo intet, da vi er ofre for begærets og kødets tilbøjeligheder. Men hvis vores tese fra før holder stik, så kommer vi til at leve på en undskyldning – mildest talt – og vi kommer til at leve som en stor undskyldning for os selv.

Jeg tror ikke, det var Guds mening. Jeg tror, billedet siger noget andet. Det handler ikke så meget om, hvad vi bliver, som et handler om, hvad vi allerede er: guddommelige mennesker, der allerede i dåben modtager Helligånden, syndernes forladelse og evigt liv, for sådan er det at være et helstøbt menneske. Du har det hele fra starten – du er det hele fra starten, og det er det, vi fejrer med dåbens vidunderlige billede. Det samme med måltidets billede af den enhed, der kommer af sammenspisheden – at spise og drikke det samme. Du er, hvad du spiser... du er den, du spiser og den, du spiser sammen med.

Egentlig opfatter jeg hele gudstjenesten som en billedbog, der handler om at være menneske – fuld af spejlbilleder, hvor vi kan opleve os selv – netop som guddommelige mennesker, der har magt til alt og dermed ansvar for alt. Gudstjenesten er et modbillede, hvor undertrykte og forknytte mennesker kan hente en ny selvbevidsthed – en ny tro på sig selv – en ny helstøbthed og frihed til at være det menneske, du blev skabt til at være.

Jeg tror, det er det, Johannes prøver at fortælle os i dagens tekst, der handler om at være ét – eller rettere være klar over den énhed, der hersker mellem mennesket og Gud – mellem krop og sjæl og ånd og det hele – og mellem mennesker indbyrdes. Den selvbevidsthed, som du skal bruge til at handle med som det helstøbte, pragtfulde menneske, du er, i samklang med den menneskehed, du er en umistelig del af.

... at de alle må være ét, ligesom du, min far, i mig og jeg i dig, at de også må være i os...

Sådan er det at være et menneske.

Det genåbnede paradís

Som den eneste af evangelisterne begraver Johannes Jesus i en have, og derfor foregår opstandelsen også i en have med havemand og alting. Hvad er det for en have? Jeg tror, Johannes spiller på urhaven – nemlig Paradisets have, som vi kender fra Bibelens begyndelse. Den have, hvor alt var godt, indtil alt gik galt. Der var en anden kvinde, som lod sig friste af kundskab og magt og måtte betale prisen i form af det liv, vi kender – det smertefulde korte liv udenfor Paradiset. Og det er netop det smertefulde liv, Maria oplever for fuld styrke denne morgen, hvor selv engle ikke kan overbevise hende om andet end livets og dødens hårdhed. Der var sat engle til at vogte indgangen til Paradís – engle med flammesværd, men nu sad de inde i haven – inde i den tomme grav – uden våben men underfundigt smilende: Hvorfor mon du stadig græder, kvinde?

Jeg ved ikke, hvor langt, man kan gå i denne sammenligning, men Adam var jo så at sige havemand – mennesket som sådan, og det var kun et dødeligt menneske, Maria så der i

haven, indtil han kaldte hende ved navn og blev det opstandne menneske. Og det er vel pointen hos Johannes – at fra nu af er mennesker ikke blot dødelige – eller dødsdømte som Adam og Eva, men på en måde er Paradis vendt tilbage med det evige liv eller i det mindste drømmen om det evige liv i solskin gennem grønne træer. Dommen over mennesket fra syndefaldet er omstødt, og nu kalder Gud os selv igen ved navn, som vi hørte det i dåben. Livet er ikke længere det frygtssomme liv, men paradislivet – opstandelseslivet, som overdø-
ver frygten og døden og livsangsten.

Det er først da Jesus nævner hendes navn, Maria genkender ham, og så er livet forandret for hende – også selv om de ikke bare kan genoptage deres afbrudte forhold, fordi han må videre, så at sige, men forinden forkynder han til Marie dette ubrydelige slægtskab mellem sig selv og sine brødre, som han kalder sine tilhængere – og endnu mere: deres fælles Gud og far. Nu forlader han dem, men kun for at gå ind i et andet rum – og dermed er tilværelsen så ganske forandret. Døden er ikke længere uigenkaldelig tilintetgørelse, men forkyndes som en dør til et nyt liv – vel at mærke stadigvæk på en måde i fællesskab med de efterladte. Som en familie, der nok er adskilt i tid og rum, men stadigvæk hører sammen som familie.

Johannes tager på den måde det værste vi ved – den meningsløse død, som volder os så stor smerte og sorg – og så fortæller han som en drøm, hvordan denne smerte og sorg blev forvandlet til tillidsfuld glæde og nyt liv. Det er ikke blot fortællingen om Jesu opstandelse, men også om Marias – og måske kan denne fortælling bevæge os på en måde, så vi tør se lidt anderledes på dette liv – tør lade vores egne inderste drømme spille med, så at sige – tør give vores dybe menneskelige længsel mere indflydelse på vores liv – som Karen Blixen vist en- gang har sagt det: Det, at vi længes, er for mig det stærkeste vidnesbyrd om, at det vi længes mod – det sker. Altså at vi ikke blot affejer vores drømme og vores længsel og alle de vidun- derlige fortællinger, vi har om netop drømme og længsler – som utopier eller som svaghed eller statistiske umuligheder, men dyrker dem lidt mere seriøst: Det jeg virkelig længes aller- mest efter – det sker. Hvor ved du det fra? Det ved jeg, fordi jeg længes. Er det ikke i virke- ligheden en umådelig smuk tanke, der udvider vores liv til mere end blot det, vi ser og forstår – udvider det med adskillige dimensioner? Og kan vi ikke bare nyde den tanke – uden at skulle stille os an som skeptikere eller kynikere, der ved bedre – belært af vores dårlige erfa- ringe? Belært af virkeligheden, som vi siger.

At drømme er at være ved vores drømmes mål. At længes er at opleve vores længsels mål. Jeg tror, det er noget af det, Johannes vil fortælle os med sin drømmeagtige, længselsfulde kærlighedshistorie om Maria, der længtes så meget efter sin døde elskede, at hun virkelig møder ham en skønne morgen i en dejlig have – og hun forstår, at livet er langt mere end som så. Døden er ikke bare død – smerten er ikke bare smerte – længsel er ikke bare længsel. Og opstandelsen – ja, den er en del af vores dybeste og inderste virkelighed.

You can get busy dying – or you can get busy living – det er op til dig selv at afgøre, om du vil leve eller dø – om du vil leve som en levende eller du vil leve som en døende. Det er op til os selv at afgøre, men evangeliet maser på for at få os til at leve som levende – eller som Paulus siger det så smukt til korinterne: ”Vi er som døende, dog se, vi lever ... som bedrøvede, dog altid glade, som fattige, der dog gør mange rige, som de, der intet har og dog ejer alt.” Det handler om at leve sit menneskeliv på opstandelsens vilkår eller på dødens vilkår. Det er det valg, opstandelsesberetningerne – ja, hele evangeliet stiller os overfor.

Evangeliet er ikke bare et glædeligt budskab om syndernes nådige forladelse, og du har Guds kærlighed – Nej, evangeliet er først og fremmest et opstandelsesbudskab, og vi skal altså op af stolen, og vi skal altså leve vores menneskeliv og vores menighedsliv som døbte kristne, så det kan både høres og ses og mærkes, at vi er til.

Den vantro Thomas

Da Jesus døde på korset langfredag, må der have sænket sig en stor tom følelse af meningsløshed over hans tilhængere og hans nærmeste. Sådant som det sker overalt i verden, når levende mennesker pludselig dør midt i livet, så at sige. Når den frygt for døden, som vi vel alle sammen bærer på, pludselig får ret, og vi må konstatere livets ufattelige skrøbelighed og måske samtidig – som det gjaldt for hans tilhængere – må bøje os for den verdensorden, hvor de magtfulde bruger deres magt til at skalte og valte med menneskers liv. Det er denne følelse af tomhed og håbløshed, Påsken på sin egen måde søger at imødegå med sit underlige budskab om opstandelsen.

Hvad end man nu mener om Jesu opstandelse, som altid har givet anledning til teologiske spekulationer – hvad fortællingen om den vantro Thomas jo fortæller med al tydelighed – så er der ingen tvivl om, at opstandelsen for evangelisterne har været det helt afgørende grundlag for alt, hvad de skrev og tilsyneladende også for de ældste menigheder, der dannede sig i løbet af det første århundrede.

Og spørgsmålet er så, om den opstandelse, som må være kirkens eksistensgrundlag fra starten – om den stadigvæk har styrken til at være grundlag for menigheden i dag – at være grundlag for dit og mit liv. Lever vi i dag på opstandelsens betingelser, eller lever vi på dødens og tilintetgørelsens betingelser? Har budskabet om Jesu opstandelse i virkeligheden relevans for moderne, oplyste mennesker, hvis erfaring synes at modsige enhver tale om dødes opstandelse?

Og nu er det, man som kirke eller som kristen – i den bedste hensigt godt kan gå hen og blive lidt påståelig og hævde, at det med Jesu opstandelse, det er altså et givet faktum, og det må vi tro på – og hvis ikke vi kan det – ja, så kan vi heller ikke med rette kalde os kristne. Og så er det, troen bliver et afgørende kriterium. Vær troende og ikke vantro, som Jesus selv siger til den stakkels Thomas, der tillod sig at tvivle på budskabet fra de andre tilhængere. Så uanset hvor usandsynligt det lyder, så må du altså tro det, og det er vel også derfor, vi stadigvæk afkræver både dåbskandidater og konfirmander et ja til troen på Jesu opstandelse, inden vi døber eller konfirmerer dem.

Jeg er ikke sikker på, det er så heldigt med dette trosforlangende, og derfor har jeg heller aldrig haft det særlig godt med Johannes' fortælling om denne vantro tilhænger – måske fordi jeg altid har haft en stor sympati med Thomas, som jeg følte blev ydmyget af Johannes – blot fordi han reagerede, som ethvert normalt tænkende menneske ville have reageret i samme situation – stillet overfor en absurd påstand. Jeg tror ikke, at kirken i dag kan bygge sin eksistens på et trosforlangende, der udelukkende gælder mirakuløse og overnaturlige begivenheder – heller ikke når det handler om opstandelsen. Vi er nødt til som kirke i dag at spørge efter mere end mirakler – dvs. spørge efter årsagen til de mirakuløse beskrivelser fra evangelisterne. Hvorfor skrev de, som de skrev? Og det handler altså ikke om at forkaste evangelierne – eller forkaste kirkens grundlag, men det handler om at tyde det sprog, de skriver til os i.

Og når jeg tror, det er vigtigt med denne tydning, så er det fordi jeg ved, at mange mennesker i dag har det præcis som Thomas i forhold til mirakelfortællingerne. Vi kan ikke rigtig med dem, og hvis de bliver afgørende for vores åndelige liv – ja, så vil mange mennesker i dag vende sig bort fra kirken og menigheden. Og det er både synd og skam, for jeg er overbevist om, at der er langt mere i budskabet om Jesu opstandelse end et nok så fantastisk mirakel. Jeg tror, der ligger en omvurdering af hele vores eksistensgrundlag gemt i dette underlige budskab. Dette at ingen død i virkeligheden er forgæves – at ingen lidelse er meningsløs.

Det, som evangelisterne vil os – det er at udvide vores tilværelses-forståelse med flere dimensioner – ikke blot i retning af det overnaturlige, men på en måde så vi bliver levende mennesker – og ikke bare døende. Og døende er vi selvfølgelig alle, men særligt jo, når frygten for døden styrer ens liv på en måde, så livets mening bliver et spørgsmål om at overleve for enhver pris – så længe som muligt.

Jesu liv var styret af alt andet end netop frygt for døden – først og fremmest af kærlighed til mennesker. Han måtte – fordi kærligheden tvang ham – sætte livet til i dette fanatiske opgør med samfundets magter og myndigheder – både de religiøse og de politiske – fordi de undertrykte mennesker gennem løgn og bedrag. En politisk undertrykkelse, der var legitimeret af det religiøse præsteskab. Og det var for Jesus stik imod Guds egen mening med

mennesket. Derfor lukker han deres tempel, fordi de har gjort Guds hus til en røverkule – derfor taler han denne bramfri sandhed imod de herskende præster og myndigheder – og derfor tager han selvfølgelig konsekvensen i form af den forventelige henrettelse. Men han gør det i en dyb tillid til, at hans død ikke er forgæves – og det er det, døden aldrig er. Det er opstandelsens hemmelighed, der lyser tværs igennem miraklet. Dette at du skal leve, om end du dør. Det er livets virkelige mirakel.

Når vi taler om opstandelse i dag, sker det ofte ud fra et forbrugersynspunkt i retning af, at vi måske kan få mere liv for pengene end det forholdsvis korte og usikre liv, vi kender mellem vugge og grav. Men det handler igen først og fremmest om overlevelse – måske endda i al evighed. Det er ikke, hvad Jesu opstandelse handler om. Den handler først og fremmest om livskvalitet – om at leve på en måde, så døden mister sin meningsløshed – ud fra den tro, som for mig er den virkelige tro: troen på, at der er noget, der er vigtigere end overlevelsen. Der er et liv, der skal leves med tillidsfuld glæde og først og fremmest i kærlighed både til livet og til mennesker – og den kærlighed betyder vel næsten altid et liv i kamp for retfærdighed og sandhed – og så må man tage konsekvensen af denne kamp med et smil vel vidende, at så kan døden aldrig blive forgæves.

Tror du på livet, sådan som Jesus levede det? Det var måske, hvad man burde spørge om ved dåben og ved konfirmationen. Tror du på livet – vil du elske dine medmennesker? I stedet for at spørge, om vi tror på mirakler og overnaturlige tildragelser. Vi misforstår de smukke og vidunderlige mirakelfortællinger, hvis vi læser dem som påstande om en overnaturlig dimension i tilværelsen: at der er mere mellem himmel og jord og hvad ved jeg. Det er der nok, men det er bare ikke overnaturligt. Livet, det lovbundne liv, som vi kender det, er i sig selv et vidunderligt mirakel, hvis vi forstår det, og hvis vi tør leve det efter Guds mening – sådan som Jesus viste os det med sin måde at leve på og med sin måde at gå i døden på.

Evangelisterne skriver det bedste, de har lært, og vi skal tage dem dybt alvorligt, for de er nogle af vores bedste adgange til det, som Paulus kalder livet i Kristus. Men vi må ikke standse op på halvvejen og kun læse deres bogstaver, uden at vi søger efter den ånd, der får dem til at skrive, som de gør. For den ånd er guddommelig. Det er den samme ånd, der kan få os mennesker til at se på vores liv og på vores død på en helt ny måde, hvad dag det skal være – så også vi bliver i stand til at leve, om end vi dør – så også vi tør leve vores menneskeliv – ikke blot i dødens og frygtens skygge, men i lyset af den virkelige opstandelse, den opstandelse, som miraklet famlende forsøger at fortælle om. Det er i lyset af den, jeg som Thomas kan bøje mig for min opstandne frelser og kalde ham min Herre og min Gud.

Livets musik

Jeg tror, det var den græske filosof Pythagoras, der engang hævdede ideen om sfærernes harmoni. Altså den ide, der påstår, at der er et konstant musikstykke under afspilning i universet – mellem planeterne og stjernerne - men eftersom det er der hele tiden hører vi det ikke – eller rettere vi tror ikke, vi hører det. På samme måde som med den gamle bornholmer, hvis slag og sindige tik-tak er gledet ind i vores bevidsthed, så vi ikke hører den, før den pludselig er gået i stå. Først den dag denne musik ophører, så vil vi høre musikken – men nu som noget, der var – som et minde om musik. Jeg kunne også her inddrage de husmoderlige pligter, som man også ofte først opdager, når de ikke bliver udført, men det vil jeg ikke, for mit anliggende i dag er musikken – det vi kunne kalde livets musik.

”Der stirrer imod os fra døden et blik – det kan kun betvinges ved livets musik”, synger Holger Drachmann i serenaden fra Der var Engang – jo, for hvor der ikke er musik, hersker døden. Opstandelsen – budskabet om Jesu opstandelse, sådan som evangelisterne og Paulus skildrer den for os – er et stykke af livets musik – på samme måde som utroligt meget andet i vores tilværelse er det, fordi vi dybest set er musiske mennesker, der umiddelbart lytter til og forstår livets musik, når vi hører den. Der er noget hjemligt over det musiske – måske fordi Pythagoras har ret: Vi kommer af musik – er skabt af musik – livet som sådan er måske tumlet ud af en heldig akkord fra en stor kunstners hånd.

Derfor er der også noget hjemligt over opstandelsen, og på en mærkelig måde forekommer det fremmed og uvirkeligt at diskutere dens eksistens – det forekommer så umusikalsk. Som at diskutere kærligheden eller diskutere Guds eksistens. Det virker skingert – og sært utidigt. Som at fornægte noget dyrebart, hjemligt og dybt menneskeligt.

Vi gør det gang på gang – glemmer musikken – glemmer at vi er med i et stykke af livets musik – den musik, som er vores inderste virkelige væsen. Vi bliver sært skingre og falske – falder ud af os selv, og det er synd – synd for os og synd for musikken med alle disse sære krumspring, vi går og gør.

Vores gudstjeneste her i Danmark er om noget en musikalsk gudstjeneste, og sådan kan vi lide den som den symfoni, den forestiller – også for at få dæmpet vores skingre tilbøjeligheder, så vi igen kan lytte efter livets musik uden at blive overdøvet af os selv. Så vi kan blive lydhøre igen og måske tage vores lydhørhed med ud herfra.

Opstandelsen er om noget et stykke livets musik, der naturligvis står lige så lidt til diskussion som solen gør det. Men også han, der opstod, var selv den vidunderligste og stærkeste tone, der pludselig gav sig til kende i menneskehedens store kor som en uendeligt smuk tone fra Himlen selv. Og historien fortæller så om denne tone – denne livets musik, som nogen hørte og forstod som det, den var. Og hvor underligt er det så ikke, at netop de få, som forstod at

lytte til livets musik – også var dem, der forrådte og fornægtede og forlod denne klare og dybt vederkvægende tone fra livet selv. Jo, de havde forstået – men de havde ikke forstået alt. I dagens lille afslutningssats fra Johannesevangeliet konfronteres så den lille skiderik af en fornægter – ham med de store ord, der svigtede så fuldstændigt, da det gjaldt om at redde sit skind – i dag konfronteres han med ham, han fornægtede. Om noget en regnskabets time. Og hvilken slags musik sætter Johannes så i gang ved dette møde, som er afslutningen på hele hans evangelium?

Ja, vi kunne måske forvente domsbasunernes indtog – og måske ville vi gerne selv spille førstebasun - men det bliver i stedet til en stille kærlighedssang, der endnu engang får os til at spidse øren og lytte til den smukke fortælling om det umusikalske og falske, der på sin egen sære måde glider ind og bliver en del af en større guddommelig harmoni. Vi kalder det syndernes forladelse her i kirken – det som ikke er overbærenhed – det som ikke er dommeren på den ene side og den anklagede synder på den anden – men som er at leve med glæde og med alt, hvad vi har i os, som de mennesker, vi nu er.

Ingen kan se frem til syndernes forladelse som sådan et regnskab, der skal gøres op engang – i morgen eller i evigheden – og som så kan munde ud i tilgivelse, for der er ikke noget ved at være en tilgiven synder – det er måske endnu mere undertrykkende og fornedrende end at være fordømt. Nej syndernes forladelse opdager du først bagefter, når du forundret mærker, at du faktisk lever med glæde på trods af alt. Syndernes forladelse er opstandelsen – er livets inderste musik. Og hvilken kæmpe misforståelse er det ikke at gøre musik til regnskab – som at føre noder ind i en kolonnebog. Det var det, Peter opdagede. Fornægteren, der stod til krybende syndserkendelse og dom, men som fik livet igen – og hvilket liv. Måske fordi det tabte og genfundne liv er større end bare liv. Det opstandne liv, som var dødt – men som vendte tilbage fra døden – ja, sådan et liv hæger du måske endnu mere om – påskønner du måske endnu mere end den rene og skære eksistens, som du tror, du har krav på.

Og derfor er vi måske syndere – skingre fornægtere og forrædere af det, vi elsker højest – for at vi bedre kan påskønne livet – for at vi bedre kan lytte og forstå livets fantastiske harmoni, som intet har med regnskab, afkast eller udbytte at gøre – den musik, som ethvert barn umiddelbart forstår – indtil vi bliver belært om noget andet.

Samtalen deroppe ved Genesaret Sø mellem Jesus og Simon Peter kan godt minde lidt om samtalen mellem ægtefællerne: Elsker du mig, Simon. Det ved du da! Det er denne farlige kærlighed, der aldrig må rives løs fra handling. Elsker du mig, Simon? Så gør noget! Du kan ikke elske foran fjernsynet – eller... du kan ikke elske passivt. Du kan ikke reducere kærlighed til en følelse eller til en ide. At elske er at leve fuldt og helt med alt, hvad du har i dig! Vogt mine lam – vær hyrde for mine får. Kast dig ud i livet med alt hvad du har i dig – dø, om så det gælder – ligesom mig! Følg mig!

Der var noget, der døde i Peter, dengang han fornægtede livets inderste væsen – og det var forfærdeligt synd for ham – så synd at han måtte gå udenfor og græde, som det hed. I dag oplever Peter så opstandelsen. Jesu opstandelse og ikke mindst sin egen opstandelse – ikke som tilgivelse – Jesus siger ikke et ord om, at han tilgiver ham – og måske skal vi bare holde op med at tilgive og undertrykke hinanden på den søde måde – ikke som tilgivelse men som konstatering af opstandelsen, der jo ifølge sin natur altid kommer på trods af al forventning. Som en ny harmoni, der helt utroligt formår at gøre selv den værste synd og selv den dybeste elendighed til en del af det alt sammen – dette fantastiske liv, hvor det hele går op i en højere harmoni. Hvad var foråret uden vinteren? Hvad var dagen uden natten? Hvad var livet uden synd og død?

At have øre for den harmoni – den livets musik – det er måske døren til livet selv.

